

Marian sairaalan alue

Rakennushistorian selvitys ja inventointi Osa 1

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

Sijaintikartta

Selvityksen kohde Marian sairaala

Osoite Lapinlahdenkatu 6, Helsinki

Kiinteistötiedot Marian sairaala sijaitsee Helsingin kaupungin omistuksessa olevalla tontilla 4. kaupunginosassa, Kampissa, kortteli 4170, tontti 1

Kaavatilanne Tontti on varustettu merkinnällä YS (sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialuetta). Ympäristöministeriö on vahvistanut Marian sairaalan kortteliä koskevan asemakaavamuutoksen nro 9771, 4.9.1992. Asemakaavassa rakennukset 2,3 ja 4 on merkitty suojeltaviksi rakennuksiksi, merkinnällä sr-1. Rakennuksia ei saa rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaana purkaa eikä niissä saa suorittaa sellaisia muutos- ja lisärakennustöitä, jotka turmelevat julkisivujen tai vesikaton kulttuurihistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä. Rakennukset 7,8,11 ja 14 on merkitty suojeltaviksi rakennuksiksi, merkinnällä sr-2.

Rakennushistorian selvityksen tekijän yhteystiedot

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Olympiastadion Eteläkaarre A
00250 Helsinki
mona.schalin@welho.com

JOHDANTO

Tämän rakennushistorian selvityksen ja inventoinnin kohteena on Marian sairaalan alue.

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy on Helsingin kaupungin Tilakeskuksen toimeksiantona laatinut Marian sairaalaa koskevan rakennushistorian selvityksen vuonna 2011. Selvityksessä käsitellään rakennuksia 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 13, 14 ja 15.

Rakennushistorian selvityksen vaiheet ovat olleet:

- Lähdeaineiston kartoitus ja tarkastelu (piirustukset, ympäristötiedot, valokuvat, painetut ja painamattomat lähteet)
- Alkuperäisten rakennuspiirustusten ja asiakirjojen tarkastelu etenkin Kaupunginarkiston, Rakennusvalvontaviraston ja Rakennusviraston arkistoissa.
- Rakennusten inventointi ja piha-alueen nykytilanteen valokuvadokumentointi.
- Kohteen analyysi ja nykytilanteen vertailu suunnitelma-aineistoon. Tärkeimpien muutosten selvitys.
- Historiallisen ja ajankohtaisen lähdeaineiston, valokuvien, piirustusten ja tekstin yhdistäminen raporttiin.

Tilaaajan edustajana on ollut dipl. ins. Ismo Aalto. Ohjausryhmään ovat kuuluneet Kaupunkisuunnitteluviraston edustajat Pia Kilpinen Anu Lamminpää ja Riitta Salastie sekä Kaupunginmuseon edustajana Johanna Björkman.

Selvitystehtävään ovat arkkitehti Mona Schalinin johdolla osallistuneet Marica Schalin, arkkitehti SAFA, Kristina Karlsson, arkkitehti SAFA, Agneta Ahlqvist, FT ja Varvara Protassova, arkkitehti. Valokuvaaja Kari Hakli on suorittanut kohteen dokumentointikuvauksia huhtikuussa 2011. Työjako on ollut seuraava:

Mona Schalin	Selvityksen koordinointi Inventointityö, valokuvaus Teksti, raportin toimitus ja taitto
Marica Schalin	Arkist selvitykset, reprokuvaus Inventointityö, valokuvaus
Kristina Karlsson	Graafiset kaaviot
Agneta Ahlqvist	Kirjallisuus- ja arkistoaineiston selvitys, kronologia
Varvara Protassova	Inventointityö, arkistotyö, graafiset kaaviot
Kari Hakli	Valokuvaus

Selvityskohdetta koskeva raportti on jaettu kahteen pääosaan, yleiseen, alueen historiaa käsittelevään osaan ja em. rakennuksia koskevaan selvitysosaan, jota täydentää inventointiosa pohjakaavioineen, julkisivutietoineen ja huonekortteineen. Raporttia varten on laadittu nykytilanteen pohjakaaviot, jossa värikoodeilla esitetään tehdyt muutokset.

Sisällysluettelo

OSA 1

Johdanto

Rakennushistorian pääpiirteet	8
Marian sairaalan rakennusvaiheet	9
Rakennusten ikäkartoitus	10
Sairalahistorian yhteenveto	12
Alueen historia	24
Piha-alueen vaiheet	50
Piha-alueen nykytilanne	65
Nykyinen rakennuskanta	68
Rakennusten suunnittelijat ja toteuttajat 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa	70
Vanhan kunnallissairaalan ensimmäinen potilaspaviljonki	72
Rakennusten ehdotuspiirustukset 1891	80
Sairaalan rakennusten esittely 1896	82
Rakennus 5. Talousrakennuksen esittely 1896	86
Tarkkailupaviljonki	90
Kirurgian paviljonki	92
Marian sairaalan talo- ja kunnallistekniikka 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa	94
Sairaalan uudisrakennukset 1909	98
Uusi keskusrakennus 1954	102

Lähteet

OSA 2

Rakennuskohtainen historiaselvitys ja inventointi 2011

Rakennus 2 Hallintorakennus

Rakennus 3

Rakennus 4 Tiilipaviljonki

Rakennus 5 Talousrakennus

Rakennus 7 Desinfiointilaitos

Rakennus 8 Desinfiointivierasmaja

Rakennus 11 Kulikutautipaviljonki

Rakennus 13 Ruumishuone- ja obduktiorakennus

Rakennus 14 Ent. talousrakennus

Rakennus 15

RAKENNUSHISTORIAN SELVITYS LÄHTEET

Helsingin kaupungin sairaalalaitoksen historiasta 1960-luvun lopulle asti on ollut käytettävissä perusteellinen teos vuodelta 1968. Selvitystyön tärkeimpänä tietolähteenä on ollut Maarit Mannilan vuonna 2001 laatima tiilipaviljongin rakennushistorian selvitys, joka perustuu laajaan arkistotutkimukseen ja sisältää sairaala-alueen yleistä rakennushistoriaa käsitteleviä jaksoja.

Tämän selvityksen tekijä on muokannut Maarit Mannilan ansiokkaasta, runsailla lähdeviitteillä varustetusta tekstistä uuden version, joka on ajankohtaisen tehtävän kannalta tarkoituksenmukainen. Tekstiä on täydennetty tekijän omilla havainnoilla ja tulkinnoilla. Kaikkia Mannilan käyttämiä arkistolähteitä ei ole tarkistettu, mutta keskeiset julkaisut, tekstidokumentit ja asiakirjat on käyty uudestaan läpi. Marian sairaalan vuosikertomukset sekä kaupunginvaltuustossa käsitellyt sairaalan asiat on käyty läpi valikoiden. Valokuvia on eri arkistoista löytynyt pääosin vasta 1910-luvulta alkaen.

Alkuperäisiä pääpiirustuksia on Helsingin rakennusviraston arkistossa (HKR) ja Helsingin kaupunginarkistossa (HKA). Rakennusvirastossa on myös muutosten pääpiirustuksia ja muita piirustuksia, sekä erikoissuunnitelmia kuten LVI-piirustuksia. Varhaisia LVI-linjapiirroksia sekä muutosvaiheiden rakennepiirustuksia säilytetään Helsingin rakennusvalvontaviraston (RVV) arkistossa. Alkuperäisiä ilmanvaihto- ja lämmitysjärjestelmien selostuksia ja piirroksia on esitetty sairaalan painetuissa vuosikertomuksissa.

1800-luvun rakennuspiirustuksia täydentävät suunnittelun ja päätöksenteon perustana ollut, arkkitehdin ja kaupunginlääkäri Qvistin yhdessä 1890 laatima matkakertomus sairaala-arkkitehtuurin ulkomaisesta opintomatkastasta sekä arkkitehtien ja yllilääkäri Sieversin painetut selostukset.

Uudempien muutosten historiaa on selvitetty lähinnä pääpiirustusten perusteella ja vertailemalla tieto- ja paikan päällä tehtyihin havaintoihin. Työmetodi ei ole kattava, mutta käytännöllinen. Rakennuksissa on luonnollisesti tehty jonkin verran muutoksia, jotka eivät ole edellyttäneet rakennuslupaa.

Sairaala-alueen nykytilanne, nähtynä lounaasta. Pohjoinen on vasemmalla. Viistokuva Helsingin kaupunki.

Etelässä sairaala-alue rajautuu Porkkalankadun siltaan ja idässä ratakuiluun. Lännessä alueen ohitse kulkee Mechelininkatu, jonka toisella puolella sijaitsevat vanha Suomen kaartin hautausmaa, Suomen Islam-seurakunnan hautausmaa, juutalainen hautausmaa, ortodoksinen hautausmaa ja Hietaniemen hautausmaa. Marian sairaalan tontin luoteisnurkan kohdalta ortodoksisen ja luterilaisen hautausmaan välitse johtaa tie valtakunnallisesti merkittävään Carl Ludvig Engelin suunnittelemaan, 1841 valmistuneeseen Lapinlahteen mielisairaalaan. Tontin pohjoisosassa Lapinlahdenkatu päättyy nykyisen Mechelininkadun aukioon, jossa sijaitsi vuoteen 2006 pieniä puisia kioskirakennuksia.

MARIAN SAIRAALAN RAKENNUSVAIHEET

Marian sairaala on Helsingin ensimmäinen kunnallinen sairaala. Sen alueella toimivat rakennukset kertovat kunnallisesta terveydenhuollon kehityksestä 1880-luvulta alkaen, ja siten sairaala-alue on tärkeä kerroksellinen miljöökokonaisuus. Sairaala-rakennukset havainnollistavat eri aikojen suunnitteluideologioiden ja arkkitehtuurityylien muuntumista.

Näin todetaan Helsingin kaupunginmuseon Kulttuuriympäristöyksikön Marian sairaalaa koskevassa rakennuskortissa. (HKM Kulttuuriympäristöyksikkö Kortti 21.11.2008)

Marian sairaala aloitti toimintansa kulkutautisairaalana 1886. Vuonna 1881 sai arkkitehti Theodor Decker suunniteltavakseen kuumelasaretin yksikerroksiset puurakennukset, jotka valmistuivat vuonna 1885. Sairaala osoittautui heti valmistuttuaan liian pieneksi. 1890-luvulla sairaalaa laajennettiin. Kulkutautiosaston rinnalle perustettiin ns. lääketieteellinen osasto. Sairaalan suunnitellutehtävä annettiin arkkitehti Onni Törnqvistille (myöh. Tarjanne), joka lähetettiin opintomatalle ulkomaille tutustumaan uusimpiin sairaaloihin. Matkalta palattuaan hän sai suunniteltavakseen koko sairaala-alueen tulevaa käyttöä.

Marian sairaalan alkuvaiheessa kokonaissuunnitelmassa seurattiin Suomessa jo 1880-luvulla yleisessä käytössä ollutta ns. paviljonkijärjestelmää, jonka mukaisesti kokonaisuus käsitti yhden rakennuksen sijasta useita erillisiä, itsenäisiä rakennuksia. Törnqvistin suunnitelmien mukaan valmistui tiilirakenteinen ns. kivipaviljonki, kolme keskenään samankaltaista yksikerroksista puurakenteista kulkutautipaviljonkia sekä desinfektiovierasmaja ja kappeli- ja obduktiorakennus. Suunnitelmaan kuulunut tarkkailupaviljonki valmistui 1896 ja tiilinen talousrakennus v. 1898. Vuonna 1902 valmistui sisätautien ja kirurgian osastojen yhteinen paviljonki sairaalatontin luoteisnurkkaan edelleen Törnqvistin suunnitelmien mukaan.

1900-luvun alussa sairaalan tilanahtaus paheni ja haluttiin kiireesti saada aikaan uusi laajennus. Vuonna 1907 tilattiin arkkitehti Lars Sonckilta piirustukset hallintorakennusta ja sisätautipotilaille tarkoitettua paviljonkia varten. Hallintorakennus sijoitettiin Lapinlahdenkadun varteen, uusi sairaalarakennus tontin koilliskulmaan. Rakennukset valmistuivat v. 1909.

Seuraava huomattava laajennus Marian sairaalan alueella toteutettiin 1951-54. Tontin luoteisosaan rakennettiin uusi keskusrakennus, jonka suunnitteli Lauri Pajamies kaupungin rakennusvirastossa. Keskusrakennukseen sijoitettiin mm. ensiapuasema, päivystystiloja, kirurginen ja sisätautien poliklinikka sekä röntgenosasto.

1950-luvulla useita vanhoja sairaalarakennuksia korjattiin ja uudistettiin. 1960-lukua leimasi useiden sairaalarakennusten purkaminen. 1970-luvulta eteenpäin eri rakennuksia on peruskorjattu ja vuonna 1987 alueelle valmistuivat asuinkerrostalo.

1980-luvulla laajennettiin 1950-luvun keskusrakennusta kahdessa vaiheessa puretun rakennus nro 1:n paikalle.

Edellä siteerattu rakennushistorian tiivistelmä sisältyy Kaupunginmuseon Kulttuuriympäristöyksikön ja Kaupunkisuunnitteluviraston 23.6.2010 suorittaman Marian sairaala-alueen katselmuksen muistioon, jonka ovat laatineet kaupunginmuseon tutkija Johanna Björkman ja kaupunkisuunnitteluviraston arkkitehti Tkt Riitta Salastie. Tärkeimpänä lähteenä on ollut Maarit Mannilan / Consart Oy:n vuonna 2001 laatima tiilipaviljongin rakennushistorian selvitys. (Muistio 23.6.2010 Kaupunginmuseo/ Kulttuuriympäristöyksikkö; Kaupunkisuunnitteluvirasto)

NYKYINEN RAKENNUSKANTA Rakennusten ikäkartoitus

Rakennus 14
Vanha talousrakennus, 1885

Rakennus 7
Desinfektiolaitos, 1887

Rakennus 8
Desinfektiovierasmaja, 1894

Rakennus 11
Puinen kulkutautipaviljonki, 1894

Rakennus 13
Kappeli- ja obduktiorakennus, 1894

Rakennus 5
Talousrakennus, 1894-1898

Rakennus 4
Tiilipaviljonki, 1894

Rakennus -3
Saiiraalarakennus, 1909

Rakennus 2-3
Hallinto- ja sairaalarakennus, 1909

Rakennus 15
Keskusrakennus, 1954

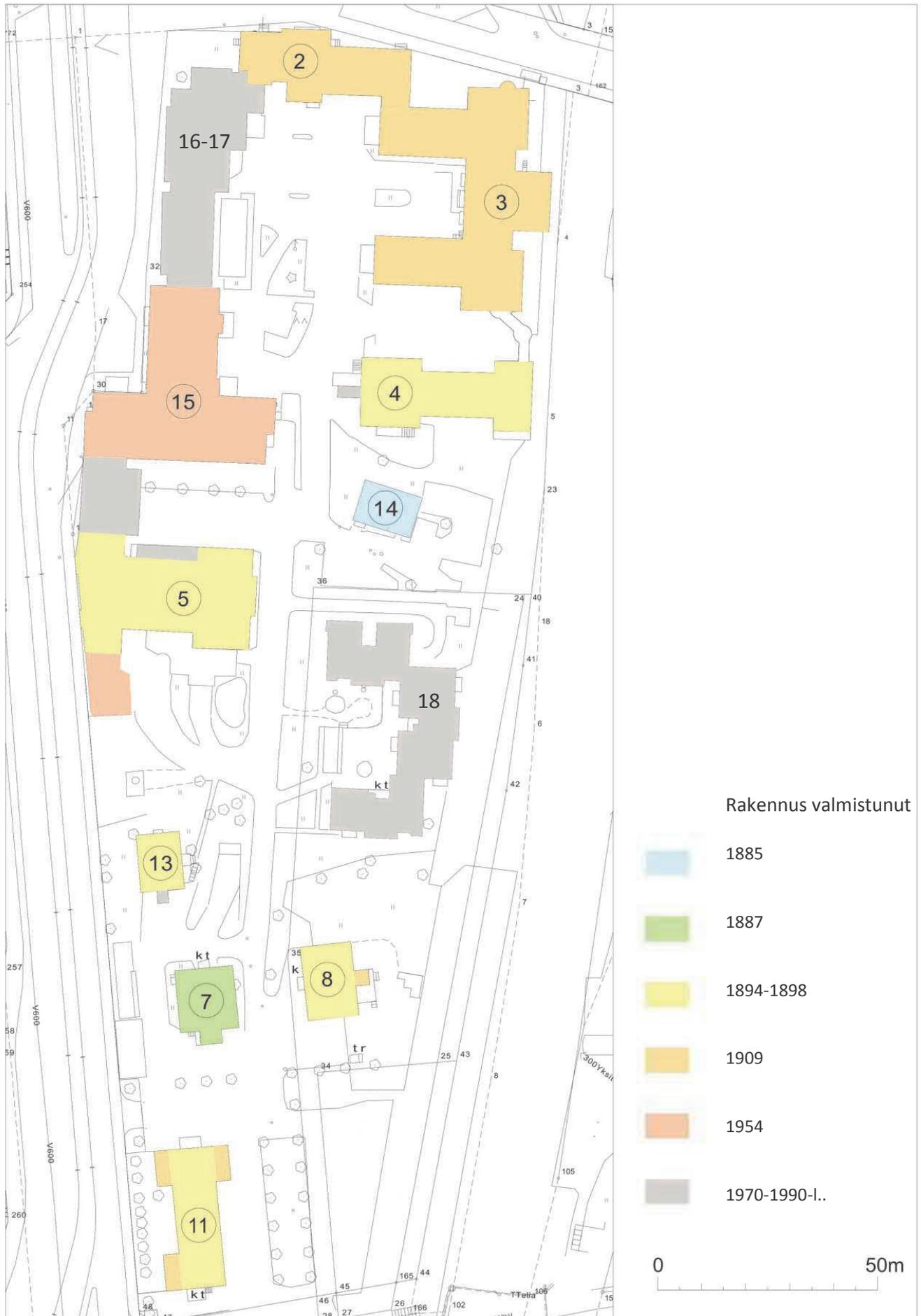

Rakennus 18
Asuinrakennus, 1987

Rakennus 16-17
1983 ja 1989

Sairaalan nykyisen rakennuskannan vanhin rakennus on puinen, kaksikerroksinen entinen talousrakennus (Rakennus 14). Pääosa rakennuksista periytyy sairaalan kahden laajennusvaiheen ajolta, vuosilta 1892-1909. Uusinta rakennuskantaa edustavat 1954 valmistunut uusi keskusrakennus ja siihen 1980-luvulla liitetyt laajennukset Mechelininkadun varrella.

SAIRAALAHISTORIAN YHTEENVETO

1780 *Helsinki jää ilman sairaalaa* kun yhteinen Uudenmaan ja Hämeen yhteinen lasaretti siirretään Hämeenlinnaan. Helsinki jää näin ilman sairaalaa noin 50 vuodeksi.

1812 *Helsingistä tulee suuruhtinaskunnan pääkaupunki*. Tästä lähtien asukasmäärä kasvaa jatkuvasti, ja sen mukana myös sairaalan tarve.

1827 *Turun palon* jälkeen muuttoliike Helsinkiin yltyy ennestään. Samana vuonna myös yliopisto muuttaa Turusta Helsinkiin.

1833 *Yliopisto perustaa sairaalan* Helsinkiin. Sairaala palvelee akateemista opetusta. Yliopiston ensimmäinen sairaalarakennus on Engelin piirtämä, nyk. Helsingin yliopiston käytössä (”Topelia”, Unioninkatu 38).

1848 *Yliopiston sairaalaa laajennetaan* viereiselle tontille (Unioninkatu 40)

1850-lukua leimaavat *kulkutaudit ja työläisten asuntopula*. Kulkutaudit koettelevat helsinkiläisiä, kaupungissa leviävät hermokuume eli lavantauti, isorokko, hinkuyskä, keuhkokuume, kurkkumätä, tulirokko, punatauti ja *febris recurrens*. Kauheimmin riehuu kuitenkin kolera, joka leviää 1853 Pietarista tulleen höyrylaivan matkustajien mukana ensin Turkuun ja sieltä Helsinkiin. Koleraepidemia on pahin mitä Suomessa on tähän mennessä koettu. Samaan aikaan Helsingissä rakentaminen etenee hitaasti; työläisten ja köyhien asuntopula on suuri. Puutteelliset asunto-olot edistävät kulkutautien leviämistä.

1860 *Suunnitelma omasta kunnallissairaala*sta syntyy kenraalikuvernöörin aloitteesta; kaupunginhallinto nimittää toimikunnan tutkimaan asiaa.

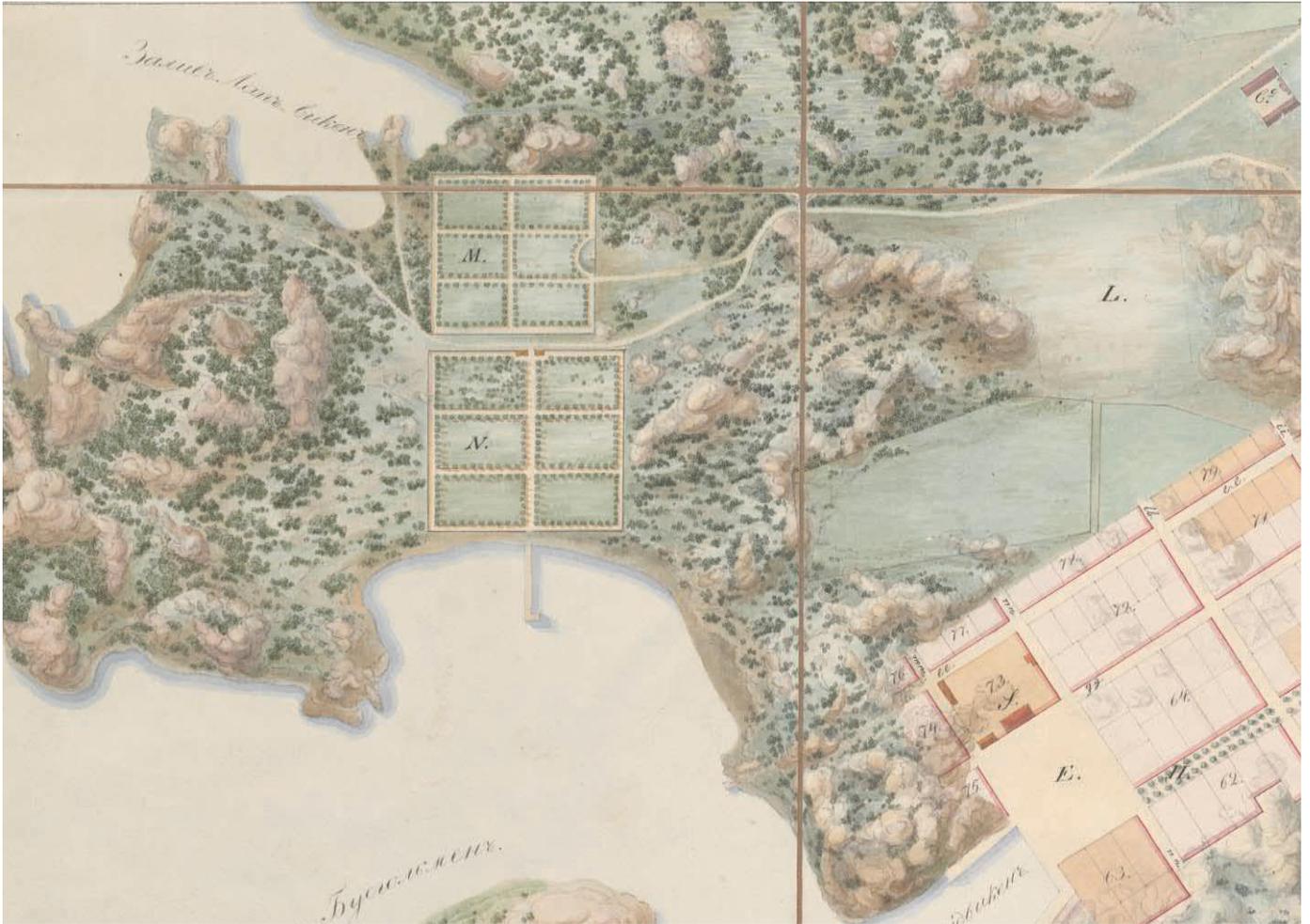
1860-luku; *kulkutaudit ja nälkävuodet*. Kulkutaudit ja epidemiat yltyvät Helsingissä. Suuret nälkävuodet lisäävät kurjuutta. Kaupunkiin joudutaan moneen kertaan perustamaan tilapäisiä kulkutautisairaaloita ja kaupunginvaltuusto ottaa esille pitkään vireillä olleen hankkeen yleisen, kunnallisen kuumelasaretin perustamiseksi Helsinkiin.

1864 *vuoden filantropinen keräys*; kenraalikuvernööri Platon Rokassowskin vaimon Alexandra Vasiljevan johdolla aloitetaan, varakkaiden kesken, keräys kulkutautisairaalan hyväksi. Suurimman summan lahjoittaa Aurora Karamzin, J.W. Snellman teki kolmivuotisen maksusitoumuksen. Tällä keräyksellä kootuilla varoilla on mahdollista aloittaa kunnallisen sairaalan suunnittelu.

1866 *Helsingin ensimmäinen oma kunnallinen sairaala, Kuumesairaala*, perustetaan ja sijoitetaan vuokratilaan, osoitteeseen Vuorimiehenkatu 19. Kuumesairaalan tilat osoittautuvat heti toivottoman ahtaiksi. (Kuumesairaala muuttaa vuokratilasta toiseen kaksi kertaa; 1873 Abrahaminkatu 6:teen ja 1881 Erikinkatu 27:teen). Epidemian puhjettua joudutaan kuumesairaalan lisäksi perustamaan useita tilapäisiä kulkutautisairaaloita. Vielä koko 1870-luvun aikana kaupungin on pakko ylläpitää tilapäisiä sairaaloita koleraa ja muita kulkutauteja varten.

1868 *Kaupunki ostaa tontin taloineen kuumesairaalaa varten*, osoite Vuorimiehenkatu 21. Sairaalaa ei kuitenkaan rakenneta k.o. tontille.

1868 *yksitoista tilapäistä kulkutautisairaalaa*. Lavantautiepidemian aikana on kuumesairaalan ohella Helsingissä tilapäissairaaloita yhteensä yksitoista.

Helsinginniemen länsilaidalta, kaavoitetun kaupunkialueen ulkopuolelta löytyi paikka Lapinlahden mielisairaalalle ja hautausmaalle. Hautausmaa-alueen itäpuolelle rakennettiin 1800-luvun lopulla kunnallinen sairaala, nykyinen Marian sairaala. Karttaotteen oikeassa reunassa on Hietalahden tori ja Bulevardi. Helsingin kartta 1838, piirt. Carl Alexander Engel. KA

1875 *ehdotus sairaalarakennuksesta*. Kuumesairaalan johtokunta ehdottaa kaupunginhallitukselle oman sairaalarakennuksen rakentamista. Parhaaksi paikaksi katsotaan Köydenpunojankadun ja Ruoholahden välistä laajaa aluetta, joka kuuluu Villa Lugnetin alueeseen ja joka sijaitsee sen pohjoisessa osassa. Paikkaa pidetään terveellisenä ja muutenkin sopivana, koska se sijaitsee kaupungin laidalla. Aluetta pidetään sopivan kokoisena sairaalarakennuksia varten. Alueelle on mahdollista sijoittaa tilapäistä kulkutautisairaala ilman että lähiympäristö joutuu vaaralle alttiiksi.

1877 *sairaala-alue valittu*; päätetään periaatteellisella tasolla sijoittaa tulevan kunnallissairaalan rakennukset Villa Lugnetin pohjoisosassa sijaitsevalle alueelle ja keskustelu sairaalarakennushankkeesta alkaa.

1880 *astuu voimaan Keisarillinen Suomen Terveystoimikunnan asetus* vuodelta 1879. Kaupungin terveyslautakunta saa uuden ohjesäännön ja uuden nimen; terveydenhoitolautakunta. Terveystoimikunta keskitetään taisteluun tarttuvia tauteja ja kulkutauteja vastaan.

1881 *Kuumesairaalan rakennussuunnittelu annetaan arkkitehti Th. Deckerin tehtäväksi*. Piirustukset hyväksytään 1883.

1882 *löydetään tuberkeliasairaus* tri. Robert Kochin ansiosta (Saksassa) ja sen jälkeen ryhdytään tarmokkaisiin toimenpiteisiin tuberkuloosia vastaan. Suomessa tuberkuloosialan merkittävä asiantuntija on tri. Robert Sievers, joka myöhemmin toimii Marian sairaalan ylilääkärinä (1894 - 1906).

1883 *alkavat sairaalan rakennustyöt*. Ensimmäisenä valmistuu kaksikerroksinen puinen talousrakennus (nykyinen 14). 1885 valmistuu sairaalan uusi päärakennus. Erillisen muista rakennuksista pystytetään pesutupa ja vaja, myöhemmin myös desinfiointilaitos (nykyinen 7).

1886 *Kunnallissairaala*. Kuumesairaala muuttaa omiin uusiin rakennuksiin. Otetaan käyttöön uusi nimi; Kunnallissairaala. Tämä sairaala on vielä tässä vaiheessa tarkoitettu akuuttisten kulkutautien ja tarttuvien tautien hoitoon. Sairaala täyttyy heti ääriään myöten ja pian osoittautuu että uusi sairaalarakennus ei ole riittävä. Helsingissä joudutaan jatkuvasti perustamaan tilapäisiä kulkutautisairaaloita.

1888 *esitys*; kaupunginlääkäri Carl Emanuel Qvist ehdottaa terveydenhoitolautakunnalle kunnallissairaalan rakennuksen ja toiminnan laajennusta, lisäksi erillisen kulkutautisairaalan perustamista.

1890 *erillinen valiokunta*; terveydenhoitolautakunta ryhtyy toimenpiteisiin kunnallissairaalan laajentamiseksi ja kulkutautisairaalan perustamiseksi asettamalla erillisen valiokunnan asiaa tutkimaan. Tämä valiokunta anoo kesäkuussa määrärahaa yhden arkkitehdin ja yhden lääkärin lähettämiseksi opintomatkalta pohjoismaihin. Matka-apurahahanke julistetaan haettavaksi sanomalehti-ilmoituksella 20.6.1890. Ehdokkaista valitaan nuori arkkitehti Onni Törnqvist, 25v., ja vanhempi lääkäri Carl E. Qvist, 63v, jotka heinäkuussa lähtevät opintomatkalta perehtymään ulkomaiseen sairaala-toimintaan ja sairaala-arkkitehtuuriin. Kiinnostuksen kohteina ovat sairaalarakennukset Sveitsissä, Saksassa ja Skandinaviassa. Törnqvist ja Qvist julkaisevat matkan päätteeksi matkakertomuksensa. Onni Törnqvist saa tehtäväkseen suunnitella ja piirtää kaikki sairaalan uudet rakennukset. Lokakuussa hän jättää ensimmäiset luonnopiirustukset terveyshoitokunnan käsiteltäväksi. Ne ovat periaatepiirustuksia, jotka on sijoitettu suunnitelman havainnollistamiseksi ehdolla olevalle nykyiselle sairaala-alueelle. Rakennuspaikka ei ole kuitenkaan vielä varmistunut ja aluetta pidetään liian ahtaana.

Marian sairaala-alueen tilanne 1897. Alueen länsireunalla on Kirkkotarhankatu, pohjoisreunalla Lapinlahdenkatu, itäreunalla uusi satamaraide ja eteläreunalla Kaakelikatu.
Helsingin kartta 1897 (osa), Yleisten rakennusten ylihallitus, KA

1892 - 1893 *koleraparakit*; arkkitehti Gustaf Nyström suunnittelee terveydenhoitolautakunnan toimesta pienemmän rakennushankkeen; epidemian sattuessa nopeasti pystytettävät puurakenteiset kolera-pakarit sekä työläisten asuntolan että yömajan. Nyströmin ”koleraparakit” pystytetään Leppäsuon huvila-alueen pohjoispuolelle, jonne nämä parakit jäävät pystyyn aina Kauppakorkeakoulun rakentamiseen asti. Ne ovat myös aika ajoin Marian sairaalan käytössä.

1894 *Kunnallissairaala saa uuden nimen* keisari Aleksanteri III:n pyynnöstä. Siitä tulee nyt Marian sairaala, keisarin ja hänen puolisonsa Maria Feodorovnan hopeahääpäivän muistoksi.

1894-1898 *Marian sairaalan rakennustyöt* . Onni Törnqvistin suunnittelemat rakennukset pystytetään Villa Lugnetin alueen pohjoisosaan, nykyiselle sairaalatontille ja sen eteläpuolelle. Ensin valmistuvat kolme puurakenteista kulkutautipaviljonkia (nyk. jäljellä nro 11), desinfiointivierasrasmaja (8), kappeli- ja obduktiorakennus (13), talousrakennus (4) , puurakenteinen tarkkailupaviljonki ja kevytrakenteinen ulkorakennus. Sairaalan laajennusta pidetään heti riittämättömänä. Joudutaan lainaamaan Punaiselta Ristiltä 24 potilaan teltta kesäkäyttöön ja pystyttämään erillisiä kevytrakenteisiä parakkeja.

1902 *vahvistetaan sairaalan ohjesääntöä*, tarkoituksena on ensisijaisesti antaa hoitoa kaupungin väestön vähävaraisille.

1902 *laajennus ja uudisrakennus*; alkuperäistä v. 1886 rakennettua kulkutautisairaalarakennusta laajennetaan. Samalla valmistuu kaksikerroksinen kivirakenteinen sairaalapaviljonki (nykyinen 4). Sairaala pidetään nyt ajanmukaisena sekä lääketieteen että rakennustekniikan näkökulmista. Mutta aluetta pidetään edelleen pienenä ja ongelmallisena. Ylilääkäri Max Björkstén ehdottaa uuden kulkutautisairaalan rakentamista.

1906 *laajennukset riittämättömät*; ylilääkäri Jarl Hagelstam toteaa että tehdyt sairaala-laajennukset eivät ole olleet riittäviä, hän ehdottaa uusien rakennuksien suunnittelua. Hanke etenee nopeasti.
1907 *Ranskan mallin mukaan* perustetaan avohoitoa varten tuberkuloosin poliklinikka.

1909 *uudisrakennus*; valmistuu Lars Sonckin piirtämä uusi hallintorakennus ja paviljonki 120 sisätautipotilaalle Lapinlahdenkadun varteen. Sairaalan piha-alueelle kuljetaan nyt Lapinlahdenkadulta porttiholvin kautta.

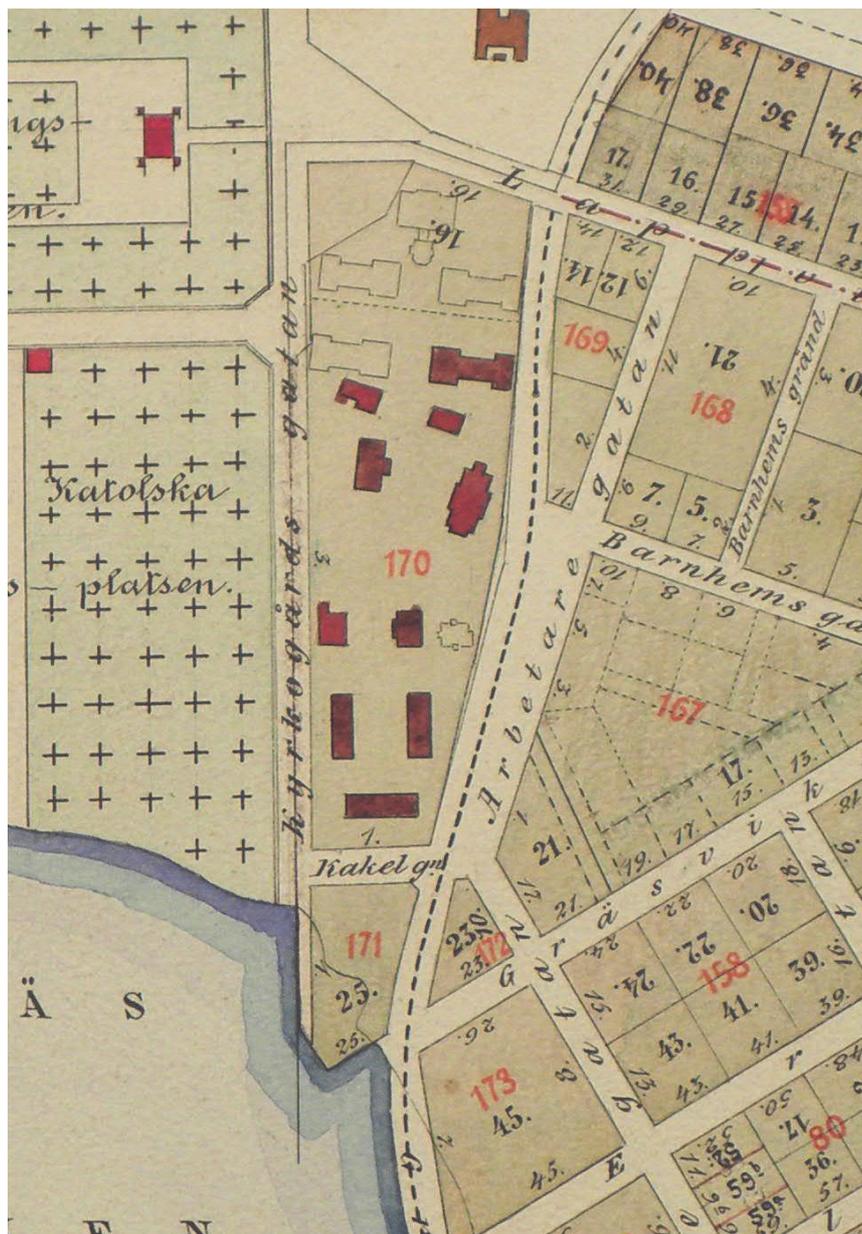
1909 *Sairaanhoitokoulun* toiminta alkaa Mariassa.

1913 *Kulkutautiosasto lopettaa* toimensa Marian sairaalassa, potilaat siirretään uuteen vastaperustettuun kulkutautisairaalan, Auran sairaalaan.

1914 *puhkeaa ensimmäinen maailmansota* ja Marian sairaala muuttuu osaksi sotasairaalaksi. Junat tuovat ensimmäisiä haavoittuneita venäläisiä sotilaita Mariaan marraskuussa 1914.

1915 *keisarin vierailu ja passiivinen vastarinta*; Keisari Nikolai II käy maaliskuussa 1915 tarkastamassa Marian sotilassairaala. Keisarin annetaan odottaa sairaalassa tuntikaupalla ja lippu on nostettu väärinpäin.

1915 *Lastensairaala*, joka on toiminut vuodesta 1912 vuokratiloissa Lapinlahdenkatu 27:ssä, siirretään nyt Marian tiloihin. Näin kaupunki saa omat lastenosastot jotka toimivat Mariassa aina vuoteen 1955 asti, kunnes ne siirretään Auran sairaalaan.

Tilanne 1897. Helsingin kartta 1897 (osa), Yleisten rakennusten ylihallitus, KA Marian kapean, kiilamaisen sairaala-alueen toteutetut rakennukset on merkitty punaisella, suunnitellut ääriiviivalla. Alueen länsireunalla on Kirkkotarhankatu, pohjoisreunalla Lapinlahdenkatu, itäreunalla uusi satamaraide ja eteläreunalla Kaakelikat.

Nykyinen sairaala-alue oli perustamisaikanaan osa Villa Lugnet eli Tynnelä nimisenä tunnettua aluetta. 1870-luvulla paikan katsottiin olevan terveellinen ja sijaitsevan sellaisessa kaupunginosassa, jossa köyhää väkeä, joka tulisi käyttämään sairaalaa, asui. Alueen katsottiin 1870-luvulla riittävän tulevillekin sairaalarakennuksille. 1890-luvun keskusteluissa tuotiin esiin paikkaa rasittavia epäkohtia. Tontin pitkän ja kapean muodon katsottiin aiheuttavan huomattavia rajoituksia uusien rakennusten sijoittelussa. Lisäksi tontin suurten korkeuserojen nähtiin aiheuttavan ylimääräisiä louhinta- ja täyttämistöitä. Tontin itäreunaa myötäävän satamaradan rakennustyöt olivat alkamassa. Tontin eteläosaa puolestaan rajasi Kaakelikat, joka lähti Hietalahden sataman vieressä sijainneelta kaakelitehtaalta. Siitä huolimatta kaupunginvaltuuston päätöksellä vuonna 1892 hyväksytty terveyslautakunnan periaatesuunnitelma kunnallissairaalan laajentamiseksi ja uuden kulkutautisairaalan rakentamiseksi esitettiin juuri ehdotetulle tonttialueelle. (kortteli 172).

1916 *Yliopisto-opetus* aloittaa toimintansa Mariassa. Alkuaikoina ylilääkäri antaa kliinistä opetusta yliopiston lääketieteen 20 kandidaateille.

1917 *vuoden levoton vallankumousaika* häiritsee lakkoineen ja muine selkkauksineen Marian sairaalan toimintaa. Sairaaloiden korkeimmaksi hallintoelimeksi tulee ylihallitus (terveyshoitolautakunnan sijalle) ja perustetaan sairaalatarkastajan virka.

1918 *kansalaissota, nälänhätä ja espanjantauti*. Punakaartien suorittaman vallankaappauksen jälkeen kaupungin sairaalahallinto lopettaa toimensa. Marian sisäinen hallinto jatkaa kuitenkin työtään ja henkilökunta jää paikalleen. Sisällissodan taistelujen lähestyessä Helsinkiä varataan Marian sairaalasta 100 vuodetta haavoittuneille. Heitä tuodaan runsaasti sairaalaan; 20 suojeluskuntalaista, 94 punakaartilaisista ja 30 saksalaista. 1918 vallitsee myös *nälänhätä*, jonka johdosta otetaan potilaita Marian sisätauti-osastolle. Influenssaepidemia, "*espanjantauti*", täyttää sairaalan niin, että on pakko perustaa tilapäinen sairaala koleraparakkeihin.

1919 *vuoden tilanahtaus*; kirurgian osastolla vallitsee äärimmäinen tilanahtaus, sisätautien osastolla paikkapula on jatkuva.

1923 *asuntolan laajennus*; sairaalan talousrakennukseen lisätään kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin piirustuksen mukaan yksi kerros, johon tulee 9 asuinhuonetta sairaalan asuntopulan helpottamiseksi. Henkilökuntaa on jo jouduttu sijoittamaan tilapäisesti Leppäsuon koleraparakkeihin.

1925 *silmäpoliklinikka* siirtyy Eiran sairaalasta Mariaan, jossa se saa toimipaikan kirurgian poliklinikasta ja jossa se pysyy vuoteen 1937, jolloin Kivelän sairaalan silmätautien osasto aloittaa toimintansa.

1925 *hallinnollinen muutos*; sairaaloiden vastaperustettu ylihallitus (v.1917) muutetaan sairaalahallitukseksi ja eri sairaaloiden hallitukset lopetetaan.

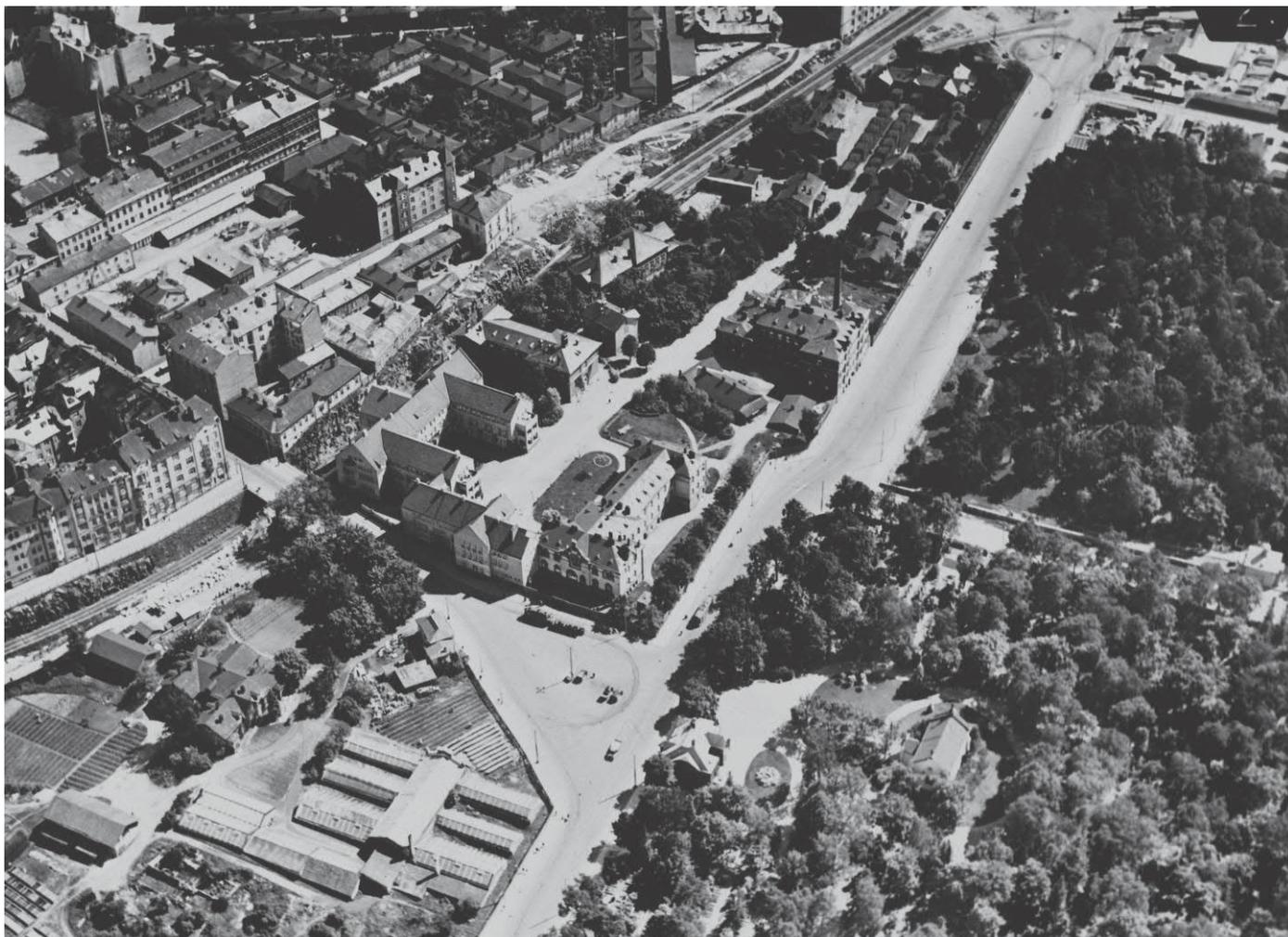
1926 – 1927 *osastoja laajennetaan*. Kirurgian, sisätautien ja lasten osastot laajennetaan.

1929 *poismuutto, "kuoleman tuomio"*. Tuberkuloosipoliklinikka, sairaanhoitokoulu ja oppilasasuntola siirtyvät uuteen tuberkuloosisairaalaan. Tuberkuloosipoliklinikan entiseen huoneistoon järjestetään fysikaaliterapeuttinen eli fysiatrian osasto, joka saadaan käyttöön 1930. Sairaalan johtaja ennustaa sairaalan olevan "kuolemaan tuomittu" ja että rakennuksia tullaan purkamaan viimeistään 10-15 vuoden kuluttua. Tämän "tuomion" vaikutuksena kuluu lähes 30 vuotta ilman suurempia muutoksia.

1931 *influenssaepidemia*; kaupungissa raivooa talvi- ja kevätkuukausina influenssa; sisätautien poliklinikassa tungos on valtava ja potilasmäärä on rajoitettava. Vielä 1932 vallitsee sisätautien osastolla ja poliklinikalla vaikea tilanpuute.

1936 *perustetaan lastenpoliklinikka ja neuvola*. Lastenpoliklinikka saadaan käyntiin keväällä, se on tarkoitettu alle 15 v. lapsille. Sen yhteyteen järjestetään lastenneuvola, joka toimii poliklinikan tiloissa aamuisin.

1937 *kirurgian osaston tilanahtaus pahenee*. Järjestetään lisäpaikkoja ottamalla potilaskäyttöön neljä henkilökunnan asuinhuonetta.

Marian sairaala-alue 1930-luvulla. Valokuva Roos, HKM

1939 *toinen maailmansota alkaa*. Mariasta kutsutaan lääkäreitä ja sairaanhoitajia puolustusvoimien ylimääräisiin harjoituksiin. Sairaalaan perustetaan poliklinikalle ensiapuasema, joka jää sodan jälkeen Marian pysyvästi. Sodan puhjettua siirretään vuodeksi lastenosasto Kiljavan parantolaan Nurmijärvelle ja sisätautien ja kirurgian osaston potilaista osa Nikkilän sairaalaan ja osa Munkkiniemessä sijaitsevaan Zachariassenin huvilaan. Sairaalarakennusten kellareihin ja ensimmäisiin kerroksiin pystytetään tukirakennelmia sortumien varalta.

1941 *sodan uudelleen syttyä* siirretään jälleen Marian sairaalasta sisätautien ja kirurgian osastot Nikkilään, kesästä joulukuuhun. Lastenosasto siirretään taas lyhyeksi ajaksi Kiljavan parantolaan.

1943 *Maria sotasairaalana*; kevästä alkaen Maria toimii myös osittain sotasairaalana, 150 paikkaa on varattu haavoittuneille. Sisätautien osaston ja punaisen tiilirakennuksen kaksi potilasosasto tyhjenetään toistaiseksi. Ilmapommitusten takia lastenosaston puurakennukset tyhjenetään ja osasto siirtyy tiilipaviljongin alakertaan.

1944 helmikuun suuret pommitukset särkevät Marian sairaalaan ikkunoita. Lastenosasto siirretään taas Kiljavan parantolaan ja suuri osa muista potilaista Nikkilän sairaalaan. Sodan päätyttyä syyskuussa ryhdytään vaurioituneita rakennuksia heti korjaamaan ja potilaat palaavat Mariaan.

1944 *Yliopiston IV sisätautien klinikka* perustetaan kaupungin ja Helsingin yliopiston välillä tehdyssä sopimuksessa, toimipaikkana Marian sairaala.

1947 *Marian sairaalassa vallitsee jatkuva potilaspaikkojen ja hoitajien puute.*

1947 *haarakirjasto*; Helsingin kaupunginkirjaston haarakirjasto perustetaan sairaalaan; kirjavau-
nu.

1949 *Länsisataman ratapihan laajennusohjelma* edellyttää eräiden Marian sairaalan rakennus-
ten purkamista; lastenosaston ja lastenpoliklinikan. Tämän uhan takia ruvetaan suunnittelemaan
uutta kunnallista lastensairaala.

1949 *sairaanhoitajien asuntolat, henkilökunta ei enää asu potilashuoneissa.* Hoitajien asuntopu-
lan aiheuttaman hoitajapulan johdosta, sairaalalautakunta (ent. sairaalahallitus) ehdottaa Hietaniemenkadun asuntolan korottamisesta. Työt saadaan valmiiksi 1949, jolloin asuntola Hietalinna valmistuu. Tämän jälkeen Mariassa ei enää käytetä potilashuoneita henkilökunnan asuintoina. Myöhemmin vuokrataan sairaanhoitajille lisähuoneistoja asuntoloiksi. Vasta 1964 henkilökunta alkaa hakeutua omiin asuntoihin.

1954 *valmistuu uusi keskusrakennus*, jonka suunnittelija on arkkitehti Lauri Pajamies Helsingin kaupungin rakennusvirastosta. Keskusrakennuksen erikoisuutena on pohjakerroksessa ensiapu-
aseman vieressä sijaitseva päivystysosasto, jonne pääsee ilman lähetettä.

1954 *toipilaskoti /lepokoti*; potilaille vuokrataan Lepopirtti Siuntioista ja lepokoti Ahtela Sipoosta.

1956 *Marian sairaalan lastenosasto lopetetaan* ja potilaat siirretään Aurooran sairaalaan.

1958 perustetaan HYKS, Helsingin kaupungin yliopistollinen keskussairaala. Potilaita pyritään ohjaamaan Mariasta HYKS:iin.

1959 *Mariasta tulee paikallissairaala.* Samalla luovutaan hevosesta ja kärrystä; sairaalan ensimmäinen traktori otetaan käyttöön. Sairaala liitetään kaukolämpöverkkoon ja peselatoiminta siirretään kaupungin keskuspesulaan.

1960 Alituinen paikkapula synnyttää uusia laajennussuunnitelmia, joiden toteuttaminen ei kuitenkaan onnistu ahtaan tontin takia.

1961 *valmistuu 7-paikkainen keinomunuaisosasto*, joka on ollut suunnitteilla jo vuodesta 1955. Osasto on ensimmäinen laatuaan maassamme.

1962 järjestetään *Laakson sairaalaan* kolme vuodeosastoa Marian sisätautipotilaille.

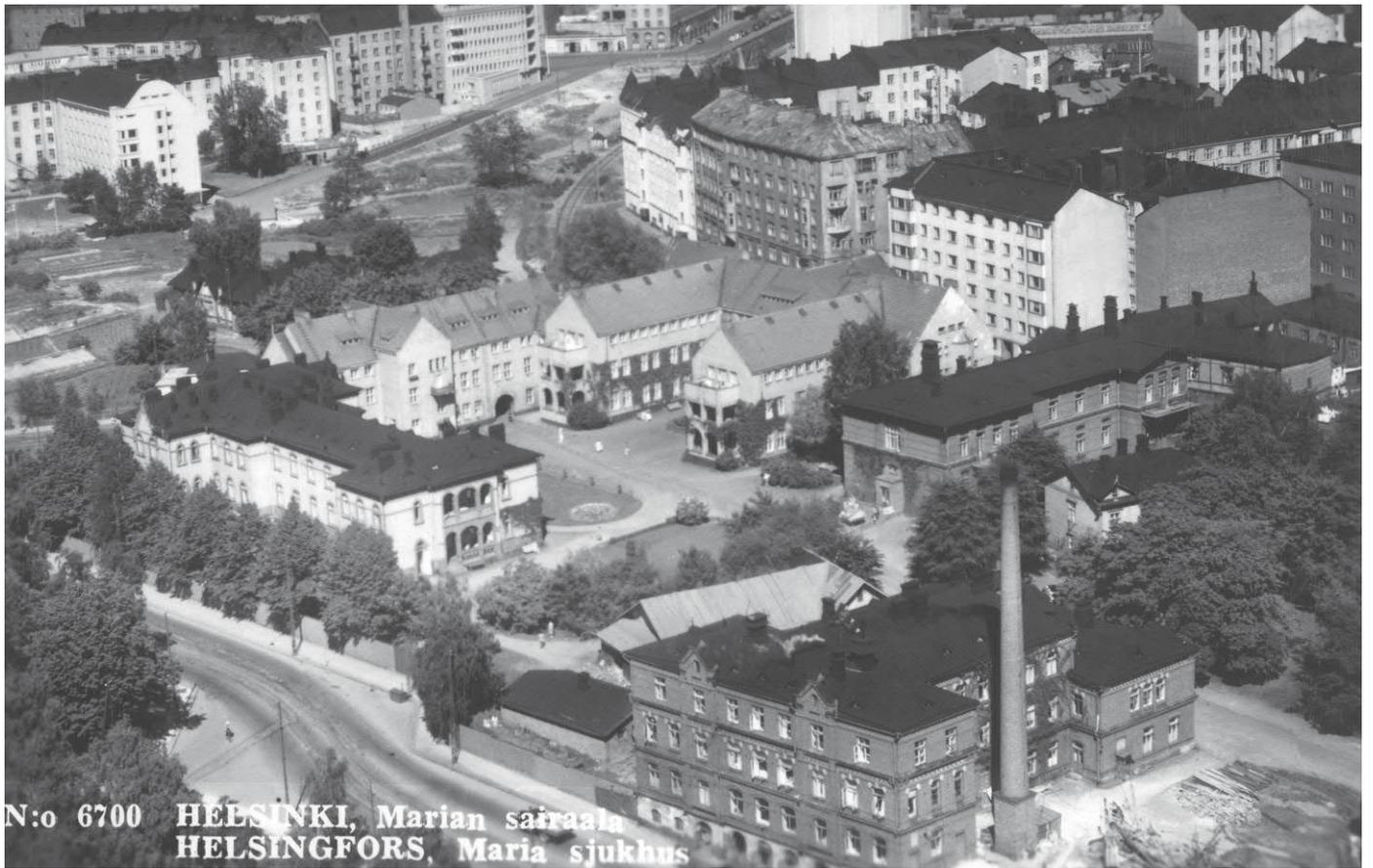
1962 -1964 *purkutyöt.*

1962 sairaalan puurakennuksia puretaan Ruoholahden Porkkalankadun katusillan takia

1963 aloitetaan satamaradan järjestelyratapihan laajennustyö. Länsisataman laajennus vaatii suurempaa ratapihaa ja niinpä puretaan Theodor Deckerin suunnittelema vanhan kuumesairaalan päärakennus (1885).

1964 puretaan Mechelininkadun katusuunnitelmien takia Onni Törnqvistin suunnitelma sisätautien ja kirurgian yhteinen kivipaviljonki vuodelta 1902.

1965 Marian sairaalan tulevaisuus alkaa näyttää epävarmalta, samalla kun sairaalan pyrkivien potilaiden määrä vaan kasvaa. Kirurgian osasto toimii niin kuin ennenkin kovan kuormituksen alaisena. Sairaalan potilasjonot ovat pitkät. Ensiapuaseman toiminta on vilkkaampaa kuin koskaan, hoidetaan 25 000 äkillistä sairaustapausta.

Marian sairaalan alueen pohjoisosa 1950-luvulla. Etualalla vasemmalla 1902 valmistunut paviljonki ja oikealla talousrakennus. Valokuva Veljekset Karhumäki, HKM

1966 ennustetaan Marian sairaalan siirtoa viimeistään 1980-luvulla. Meilahteen valmistuneiden HYKS:n uusien tilojen uskotaan vaikuttavan ratkaisevasti kaupungin sairaanhoitopulmiin. Lisäksi on ryhdytty suunnittelemaan itäisiin kaupunginosiin suurta Itäistä sairaalaa. Suunnitelmien mukaan Marian sairaala on purettava siten, että 1980-luvulla olisi jäljellä vain nykyinen keskusrakennus ja talousrakennus.

Itäisistä suunnitelmista kuitenkin luovutaan. Meilahden sairaalan toimintaa hankaloittaa kaupungin asukkaiden vanhuspainotteinen ikärakenne. Lopputuloksena on, että Mariaa aletaan jälleen kunnostaa.

1973 laajennetaan Marian ensiapuasema.

1974 kunnostetaan Lauttasaaren yhteiskoulun rakennus satapaikkaiseksi kroonikkosairaalaksi.

1975 – 1977 laajennetaan ja uusitaan leikkaussalia.

1977 peruskorjataan keskusrakennus.

1980-luvulla peruskorjaustyötä on jatkettu osastoittain.

1987 valmistuu Helsingin kaupungin työntekijöiden asuintalo, suunnittelijana arkkitehti Sakari Laitinen, jo aikaisemmin puretun vanhan sairaalan paikalle.

1984 keväällä perustetaan lastenkoti ”Veturi”, joka muuttaa kunnostettuun, entiseen desinfiointimajoitusrakennukseen.

1990-luvulla rakennetaan vielä uusia laajennuksia sairaala-alueelle.

1992 viimeinen uudisrakennus valmistuu Mechelininkadun kulmaan.

2007 Marian sairaala siirtyy vuoden lopulla Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä pääosin Helsingin kaupungin alaisuuteen, ja HYKS:n ainoana toimintana Mariassa jatketaan dialyysihoitoja. Sairaalassa on myös useita vuodeosastoja.

2010 Marian sairaala muuttaa Hartmanin sairaalaan HUS:in Meilahden alueelle. Helsingin kaupungin Malmin päivystys muuttaa Marian sairaalaan syyskuussa 2010.

2011 ei ole vielä tietoa Marian myöhemmästä käytöstä..

Sairaala-alueen pohjoisosa. Mechelininkadun varteen valmistui vuonna 1954 sairaalan uusi keskuskennus (etualalla vasemmalla). Ilmakuva 2007 HK

ALUEEN HISTORIA

MARIAN SAIRAALAN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

Teksti tukeutuu Mannilan vuonna 2001 laatimaan, tiilipaviljonkia koskevaan rakennushistorian selvitykseen ja Paavo Heiniön toimittamaan Helsingin kaupungin sairaalalaitoksen historiaan. Lisäksi on käytetty muita painettuja asiakirjoja, artikkeleita ja mainittujen arkistojen piirustuksia sekä valokuvia.

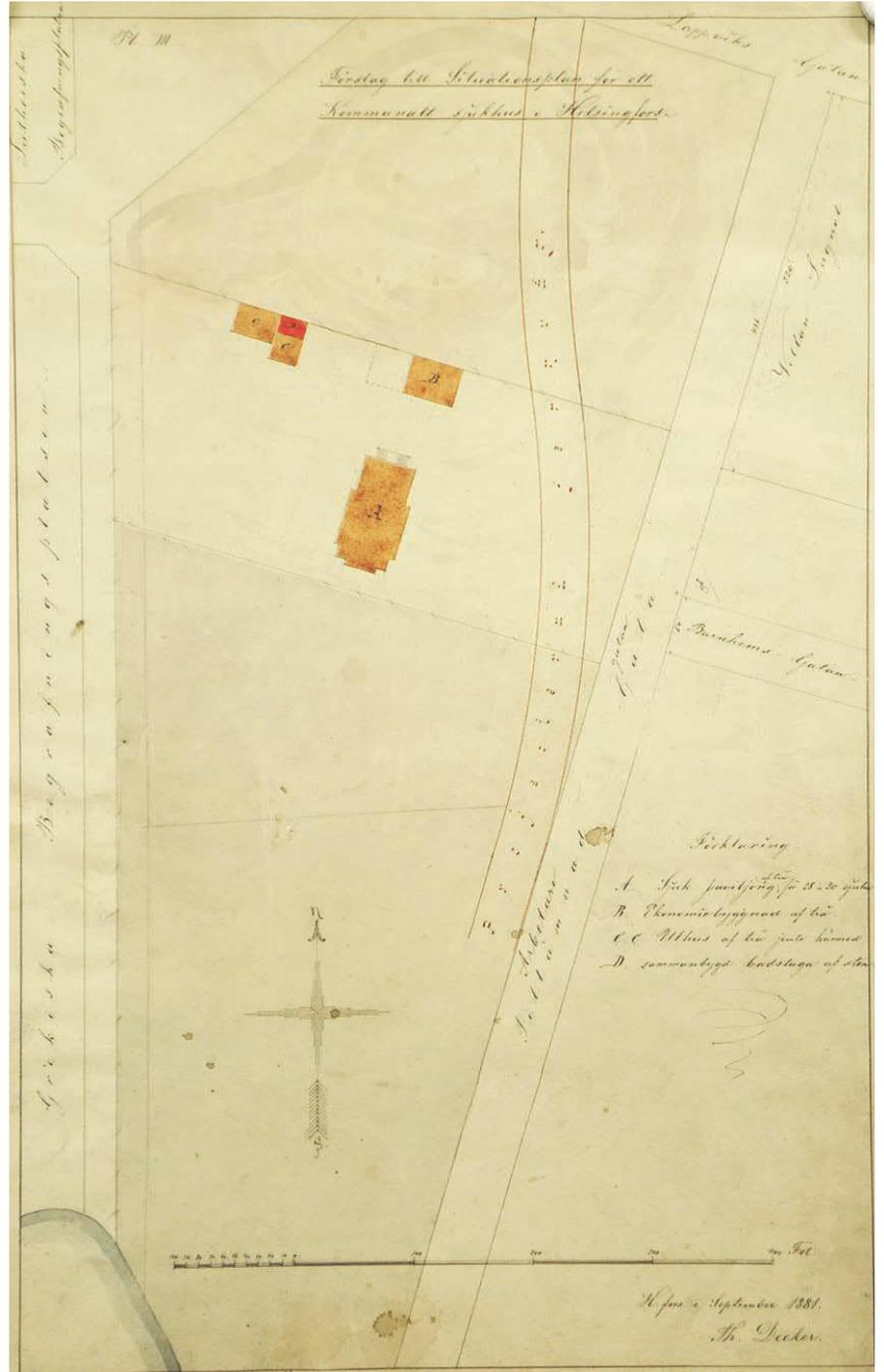
Kunnallissairaalan ensimmäinen vaihe 1876 – 1886

Vuokrahuoneistossa toimineen kuumesairaalan johtokunta ehdotti vuonna 1876, että kaupunki rakentaisi oman sairaalarakennuksen. Sopivan alueen etsimistä ja suunnittelemista varten kaupunginvaltuusto asetti valiokunnan, joka jo ensimmäisessä mietinnössään korosti riittävän suuren alueen hankkimista tulevia laajennuksia ajatellen. Toisessa mietinnössään maaliskuussa 1877 valiokunta ehdotti suunnilleen nykyistä Marian sairaala-alueetta, mutta sitä melkoista laajempaan. Myöhemmin valiokunta ehdotti tälle alueelle rakennettavaksi vähintään 50 ja enintään 72 sairaspaikkaa. Sairaalan olisi oltava valmiina viimeistään kesäkuun alussa 1881. (Tandefelt 1968)

Helsingin kunnallissairaala kaupungin köyhimmille päätettiin 1870-luvun loppupuolella sijoittaa nykyisen Marian sairaalan tontille, koska paikan katsottiin olevan terveellinen, se sijaitsi erillään ja lisäksi sellaisessa kaupunginosassa jossa asui köyhää väkeä. Alueella katsottiin myös olevan riittävästi tilaa sairaalan vaatimille rakennuksille ja sinne saattoi pystyttää tilapäiset epidemia-sairaalatkin ilman että aiheutui vaaraa naapurustolle. Ensimmäiset ehdotukset rakennuksia varten saatiin usealta eri arkkitehdiltä joulukuussa 1878, mutta niiden perusteella ei vielä rakennettu mitään, ja kuumelasaretti jatkoi toimintaansa muualla vuokrahuoneistoissa.

Keisarillinen Suomen Terveydenhoitoasetus vuodelta 1879 astui voimaan 1.7.1880, ja sen myötä kaupungin terveyslautakunta sai uuden ohjesäännön ja se jatkoi toimintaansa terveydenhoitolautakuntana. Helsingin kuten yleensä Suomenkin terveydenhoidossa keskityttiin yhä enemmän taisteluun tarttuvien tauteja kuten isorokkoa, tulirokkoa, kurkkumätää, koleraa ja tyfus-ryhmän tauteja sekä epidemioita vastaan.

Lopullinen päätös sairaalan koosta tehtiin vuonna 1881. Kuumelasaretin yksikerroksiset puurakennukset, sairaala-paviljonki ja talousrakennus annettiin arkkitehti Theodor Deckerin suunniteltaviksi. Lopulliset piirustukset valmistuivat ja vahvistettiin vuonna 1883. Rakennukset valmistuivat vuonna 1885. Vuonna 1887 valmistui tontille vielä arkkitehti Helge Ranckenin suunnittelema kivirakenteinen desinfiointilaitos, joka ei ollut vain sairaalan käytössä vaan palveli terveydenhoitolautakunnan valvomana kaupungin kulkutautiepidemioiden ehkäisytyötä. (Mannila 2001, Tandefelt 1968, Sievers 1896)

Arkkitehti Theodor Deckerin syyskuussa 1881 laatima asemapiirros uutta kunnallissairaala varten. *Förslag till situationsplan för ett Kommunalt sjukhus i Helsingfors.* HKA

Länsipuolella on kreikkalainen hautausmaa, Lapinlahden sairaalaan johtava tie ja luterilainen hautausmaa. Asemapiirroksen on merkitty satamaradan pohjois-eteläsuuntainen, kaareva varaus, ”projekterad jernväg”. Itäpuolella on suunniteltu katulinja, Työläisenkatu ja koillisenä rajana on Lapinlahdenkatu.

- A Potilaspaviljonki, 25-30 potilaspaiikkaa
- B Puinen talousrakennus
- C Ulkorakennukset
- D Edelliseen kiinteästi liitetty kivirakenteinen sauna

SAIRAALAN LAAJENNUS- JA UUDISRAKENNUSHANKE

Vuonna 1888 kaupunginlääkäri Qvistin esitti terveydenhoitolautakunnalle kunnallissairaalan laajentamista ja erillisen kulkutautisairaalan perustamista. Vuonna 1890 lautakunta aloitti kunnallissairaalan laajennusohjelman ja kulkutautisairaalan perustamisen suunnittelun. Terveydenhoitolautakunta toivoi sairaalan siirtämistä toisaalle kaupungissa ja laati laajennusohjelman siten, että se soveltui nykyiselle mutta mieluummin jollekin muullekin, vielä määrittelemättömälle tontille kaupungissa. Sairaalan tontti nähtiin nyt monella tavalla puutteellisena toisin kuin runsas vuosikymmen aikaisemmin, ja sen tulevaisuus ei enää näyttänyt kovin hyvältä.

Tontin itäreunaa myötäävän satamaradan rakennustyöt olivat alkamassa. Tontin pitkä ja kapea muoto aiheutti huomattavia rajoituksia tarvittavien rakennusten sijoittelussa ja lisäksi tontin suuret korkeuserot tulivat aiheuttamaan ylimääräisiä töitä; pohjoispäässä louhintaa ja eteläpäässä täyttämistä. Tontin eteläosaa rajasi Kaakelikatu, joka lähti Hietalahden sataman vieressä sijainneelta kaakelitehtaalta (korttelissa 172). Sataman läheisyydessä toimi tuolloin jo useita muitakin tehtaita, lisäksi häiriötä aiheuttivat pitkään laituri- ja ratatyömaat. Sairaalan lähiympäristössä oli siis jatkuva tavaraliikenne ja melu, eikä hengitysilmakeen tehtaiden ja satamaradan valmistuttua varikkoalueen kivihiilipölyn vuoksi ollut erityisen puhdasta. Myös satama- ja ratapiha-alueiden laajenemispaineita ja siihen liittyen Kirkkotarhankadun - myöhemmän Mechelininkadun - merkitys kaupungin yhtenä tavaraliikenteen pääliikenneväylänä osattiin 1890-luvun alussa arvioida.

Väljempää ja viihtyisämpää sijaintia sairaalalle ei kuitenkaan jostakin syystä pystytty osoittamaan ja se sai pysyä kaupungin laidalla, jonne jo ennen kaupungin kuumelasarettia oli sijoitettu myös hautausmaa, mielisairaala (Lapinlahti) ja kaupungin köyhäintalo (Kivelä). Alueella edelleen asui merkittävä osa kaupungin työväestöstä ja köyhimmistä ja heitä vartenhan sairaala erityisesti oli perustettu. (Mannila 2001)

KUNNALLISSAIRAALAN LAAJENNUKSEN JA KULKUTAUTISAIRAALAN SUUNNITTELUN ALKUVAIHEET

Vuonna 1890 terveydenhoitolautakunta aloitti kunnallissairaalan laajennusohjelman ja kulkutautisairaalan perustamisen suunnittelun. Silloisen terveydenhoitolautakunnan puheenjohtajana toimi lääket. tri Axel Holmberg ja jäsenenä kaupunginlääkäri Carl E. Qvist, kaupungininsinööri Carl Hausen, v.s. kaupungininsinööri Brummer ja arkkitehti Gustaf Nyström.

Lautakunta asetti erillisen valiokunnan selvittämään aluksi tarvittavien sairaansijojen määrää ja valiokunnan työhön perustuen lautakunta lähetti ensimmäisen esityksensä kunnallissairaalan laajentamiseksi ja kulkutautisairaalan perustamiseksi kaupunginvaltuustolle kesäkuussa 1890. Lautakunnan anomuksesta valtuusto myönsi määrärahaa yhden arkkitehdin ja yhden lääkärin lähettämiseksi mahdollisimman pian opintomatulle pohjoismaihin ja hyväksyi luonnossuunnittelun aloittamisen opintomatkan kokemusten perusteella.

Opintomatka ulkomaisiin sairaaloihin

Tässä esitetään matka-apurahan ja opintomatkan vaiheita selvittäneen Mannilan tekstiin ja julkaistuun matkakertomukseen perustuva yhteenveto. Heti kun kaupunginvaltuusto oli myöntänyt lautakunnan anoman määrärahan opintomatkan järjestämiseksi, terveydenhoitolautakunta tiedusteli ensin lautakunnan jäsen arkkitehti Gustaf Nyströmin kiinnostusta opintomatkkaan, mutta tämä antoi kielteisen vastauksen. Kaupunginlääkäri, fil.tri ja lääketri Carl E. Qvistiä, joka oli terveydenhoitolautakunnan jäsen kuten Nyströmkin, ei suoralta kädeltä nimetty ulkomaille lähetettäväksi lääkäriksi. Niinpä matka-apuraha yhdelle lääkärielle ja yhdelle arkkitehdille annettiin julkisesti haettavaksi ja siitä ilmoitettiin sanomalehdissä 20.6.1890. Hakemuksia tuli viideltä arkkitehdilta ja kahdelta lääkärieltä.

Matka-apurahan hakijat

Apurahan myönnettiin 25-vuotiaalle arkkitehti Onni Törnqvistille, joka oli Nyströmin hyvä ystävä ja kollega Polyteknillisen instituutin opettajana. Muut hakijat olivat yksityisinä arkkitehteina toimivat Friotjof Mieritz nuorempi, Harald Neovius ja Josef Stenbäck, joka lisäksi toimi rakennusopin opettajana Helsingin teollisuuskoulussa. Lisäksi opintomatkalle lähetettäväksi olisi halunnut Yleisten rakennusten ylihallituksen ylitirehtööri, 63-vuotias Ludvig Isak Lindqvist. Lindqvist oli jo vuonna 1885 ollut valtion kustannuksella sairaalarakentamisen, lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmien ym. opintomatkalla Ruotsissa, Venäjällä, Saksassa ja itävallassa, kun Helsingin Kirurgisen sairaalan rakentamista suunniteltiin. Tässä yhteydessä hänen asiantuntemuksensa kuitenkin sivuutettiin; päämääränä näyttäisi siten olleen paitsi Helsingin kunnallisen sairaalan rakentaminen myös kasvattaa alalle uutta asiantuntijasukupolvea. Kaupunginlääkäri Qvistin kanssa kilpailevia hakemuksia tuli vain yksi, Edvard Juslinilta. Lähtijäksi päätettiin 63-vuotias Qvist, vaikka nuorena lääkärinä Juslin olisi ollut kehityskelpoinen. Hänet nimitettiin vain paria vuotta myöhemmin hänet v.t. kaupunginlääkäriksi Qvistin jäätyä pois virasta korkean ikänsä vuoksi. (Mannila 2001)

Opintomatkan ohjelma ja tarkoitus

Ennen opintomatkan aloittamista laajennettiin ja tarkennettiin matkaohjelmaa; pohjoismaisten kohteiden lisäksi matkan suositeltiin ulottuvan myös Berliiniin. Lisäksi tarkennettiin kohteiksi ainakin Kööpenhaminan, Kristianian, Göteborgin ja Tukholman sairaalat ja lisäksi muiden ruotsalaisten kaupunkien uusimmat ja tarkoituksenmukaisimmat sairaalat.

Huomioita tuli tehdä Helsingin ajankohtaisen tarpeiden näkökulmasta ja matkan tuloksena antaa terveydenhoitolautakunnalle ehdotukset yleisen sairaalan, kulkutautisairaalan, desinfiointivierasmajan, houruinhoitolaitoksen sekä parantumattomasti sairaiden laitoksen toteuttamisista. Arkkitehdin oli lisäksi sitouduttava laatimaan ehdotukseen liittyvät luonnospiirustukset ja alustavat kustannusarviot. (Mannila 2001)

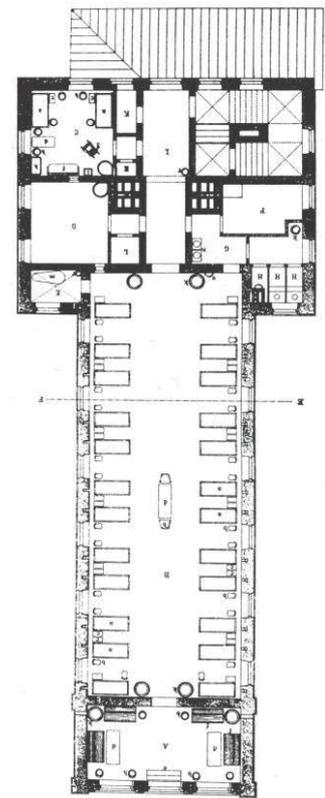
Matka aloitettiin heinäkuun lopulla ja se päättyi syyskuun puolivälissä. Ohjelmaan sisältyi yhteensä 34 eri kohdetta. Kohteet olivat pääosin yleisiä sairaaloita, kulkutautisairaita tai sairaaloita, lisäksi köyhäintaloja ja niiden hoidonhuoneita, mielisairaita sekä yksi lastensairaala. Osa oli kunnallisia laitoksia, osa valtioiden tai yliopistosairaita ja pari oli hyväntekeväisyysvaroin ylläpidettyä laitosta. Kaikki eivät suinkaan edustaneet uusinta sairaalarakentamisen alalla ja kooltaan ne olivat erilaisia.

Matkakertomus

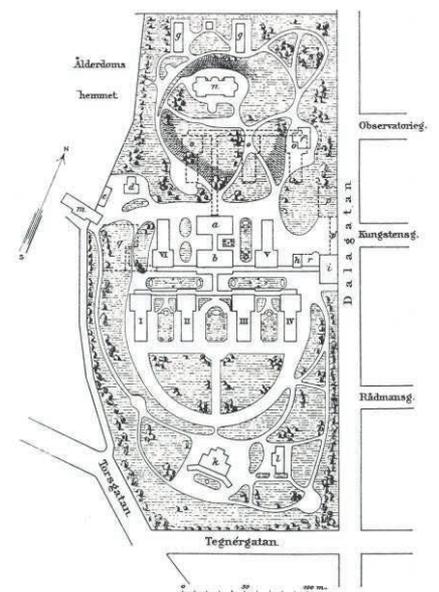
Vuonna 1890 arkkitehti Onni Törnqvist ja kaupunginlääkäri Qvist luovittivat opintomatkan päätteeksi matkakertomuksen. Koska tarkoitus oli jakaa matkalla kerättyä tietoa niin suunnitteluun kuin päätöksentekoonkin ja sisältää Qvistin ja Törnqvistin ehdotukset tulevaa suunnittelua varten, terveydenhoitolautakunta painatti matkakertomuksen jaettavaksi päätöksentekijöille. Qvist ja Törnqvist selostivat yksittäisistä kohteista vain sen, mikä oli terveydenhoitolautakunnalle olennaista, muuten he viittasivat erilaisiin alan painotuotteisiin. Lopuksi he tekivät yhteenvedon, jossa kiteytetään paviljonkijärjestelmää noudattavan sairaalan järjestelyn keskeiset osatekijät kuten pohjakaava ja tilajärjestelyt, talousosastoon sisällytettävät toiminnot sekä lämmitys ja ilmanvaihto.

Kaikkein uudenaikaisimmat sairaalat matkalaiset kohtasivat Saksassa. Helsinkiä ajatellen olivat mallikelpoisia erityisesti Eppendorffin yleinen sairaala Hampurissa ja kunnallissairaala Berliinissä. Huomionarvoiseksi osoittautui lisäksi Sabbatsbergin sairaala Tukholmassa, vaikka se olikin valmistunut jo 1879. Sabbatsbergissa olivat mallikelpoisia sekä kokonaissuunnitelma että yksittäinen potilaspaviljonki pohjakaavoineen ja sisustuksineen. Siellä oli uskollisesti noudatettu Saksassa huippuunsa kehitettyä paviljonkityyppiä ja kokemus oli osoittanut sen toimivaksi.

Saksalaista esimerkkiä voitiin Qvistin ja Törnqvistin mukaan menestyksellä noudattaa myös sijoittamalla yleinen sairaala ja kulkutautisairaala toistensa yhteyteen eikä erillisiksi sairaaloiksi. Tukholmassa rakenteilla olleessa uudessa kulkutautisairaalassa noudatettiin tiukkaa paviljonkijärjestelmää ja samaa periaatetta Qvist ja Törnqvist suosittelivat noudatettavaksi myös Helsingissä. (Mannila 2001)

Sabbatsbergin lasaretin potilaspaviljonki. Pohjapiirros (1903). Arkkitehti E.A. Jacobsson. (Åman 1976)

Sabbatsbergin sairaalan paviljonkijärjestelmään perustuva asemapiirros (1903). Arkkitehti E.A. Jacobsson. (Åman 1976)

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNNAN EHDOTUS MUOTOUTUU 1890-1891

Törnqvist jätti sairaalan ensimmäiset luonnospiirustukset terveydenhoitolautakunnan käsiteltäväksi jo lokakuussa 1890. Ne noudattivat matkakertomuksessa ehdotettuja pääperiaatteita ja hyväksyttiin pääosin. Törnqvist jatkoi työtä ja jätti seuraavan kerran luonnokset lautakunnan arvioitaviksi joulukuun alussa 1890. Kevään 1891 aikana piirustukset tarkentuivat enää lämmityksen ja ilmanvaihdon osalta. Lokakuussa 1891 voitiin piirustukset esittää lautakunnan ehdotuksen liitteinä kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Yleisesti suunnitelma perustui tärkeimmissä ratkaisuisa ruotsalaisiin ja saksalaisiin esikuviin. Merkittävä esikuva oli arkkitehti Törnqvistin omienkin sanojen mukaan Sabbatsbergin sairaala Tukholmassa.

Törnqvistin esittämät tärkeimmät ratkaisut olivat kunnallissairaalan ja kulkutautisairaalan rakentaminen samalle tontille ja tiukan paviljonkijärjestelmän mukaisesti kuten Qvist ja Törnqvist olivat suosittelleet. Terveydenhoitolautakunnan ehdotukseen sisältyi asemapiirros, jossa rakennukset oli sijoitettu nykyiselle tontille. Samalla korostettiin, että rakennukset olivat rakennettavissa myös jollekin muulle tontille. Yhteistä vaihtoehtoisille sijoituspaikoille oli tontin riittävä väljyys, jotta voitiin taata kaikkien tarvittavien rakennusten mahtuminen tontille ja erityisesti riittävä etäisyys rakennusten välille. Tontille oli mahdollista myös istutuksia, ne kun tiedettiin sairaala-alueen viihtyisyyden kannalta tärkeiksi.

Vaikka suunnittelu tässä vaiheessa tapahtui periaatetasolla, Törnqvistin esittämät tilajärjestelyt olivat kuitenkin jo niin valmiit, että ne myöhemmin melko tarkoin myös toteutuivat. Periaatetasolla oli ratkaistava myös rakennus- ja lvi-teknisiä kysymyksiä, sillä sairaalaa rakennettaessa erittäin keskeisiä kysymyksiä olivat myös valaistus, ilmanvaihtojärjestelmä ja lämmitysjärjestelmä. Tältä osin terveydenhoitolautakunnalle asiaa valmisteli paitsi Törnqvist, myös lautakunnan jäsen arkkitehti G. Nyström ja lvi-urakoitsija Rob Huber. Työhön osallistui myös kaupungin hygieenikko (terveydenhoidontarkastaja) Wilhelm Sucksdorff.

Terveydenhoitolautakunnan näkemys oli, että yleisen sairaalan rakennukset tuli lämmittää höyrykeskuslämmityksellä. Maaliskuussa 1891 valmistunut Huberin, Nyströmin ja Törnqvistin laatima lämpö- ja ilmanvaihtoehdotus sisälsi pääosin ne ratkaisut, jotka sittemmin toteutettiin: Ei-epideemisen osaston potilaspaviljongit (tiilipaviljongit) tuli lämmittää matalapaineisella höyryllä ilmanvaihdon ollessa lämmitysjärjestelmästä erillinen systeemi. Lämmityksen ja ilmanvaihdon ratkaisua käsitellään tarkemmin luvussa Talotekniikka.

Kaupunginvaltuusto ja sen asettama valiokunta, johon kuuluivat kaupunginvaltuuston jäsenet sisätautiopin prof. J. W. Runeberg, pormestari E. Öhman, pankinjohtaja A. Granfelt, arkkitehti M. Schjerfbeck ja muurarimestari A. Ärt, tulivat runsaan puolen vuoden pohtimisen jälkeen siihen tulokseen, että kunnallissairaalan laajentaminen aloitetaan ja kulkutautisairaala perustetaan. Päätöksen mukaan sijoitettiin samalle tontille paviljonkijärjestelmää noudattaen. Yleisen sairaalan, ei-epideemisten tautien osaston kaksi- tai kolmikerkoisia rakennuksia oltiin rakentamassa pysyviksi - kivirakenteisina kalliolle

tontin pohjoispäähän. Kustannusten pienentämiseksi rakennusohjelmaa oli kuitenkin supistettava. Samalla päätettiin tilata arkkitehti Törnqvistilta lopullisetkin piirustukset. (Mannila 2001)

Sairaala-alueen jäsentelyn periaatteet

Jos kaikki terveydenhoitolaatukunnan ehdottamat rakennukset olisivat toteutuneet, Marian sairaalan kokonaisuutta olisi hallinnut täydellinen, erillisiin paviljonkeihin perustuva järjestelmä, jossa rakennukset olisivat sijainneet symmetrisesti tontin pituusakselin suhteen. Rakennusten välillä olisi ollut vapaata piha-alaa ja keskeinen kulkuväylä. Paviljonkien sijoittelu pitkät sivut etelään ja pohjoiseen olisi eurooppalaisten esikuvien mukaan määräytynyt sillä perusteella, että suoran auringonpaisteen päivittäinen määrä potilastiloihin olisi ollut mahdollisimman suuri. Aikaisemmin, ennen kuin auringonvalon tappava vaikutus joihinkin mikrobeihin oli saatu selville, sairaaloita oli rakennettu ilmansuuntiin nähden päinvastaisesti. (Mannila 2001)

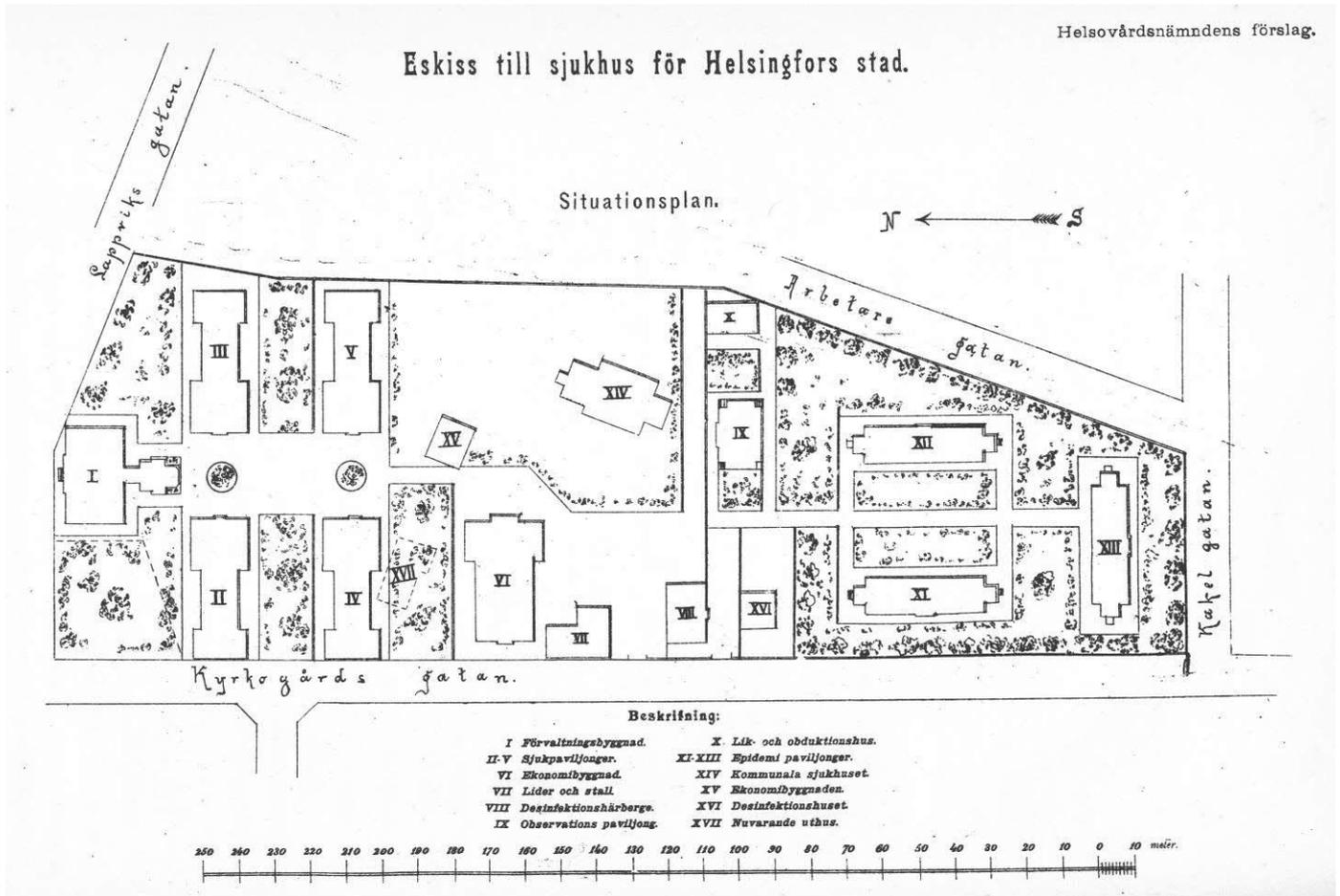
Toteutuneena sairaalakokonaisuus olisi ollut kahdenlaisten rakennusten hallitsema. Koska kulkutautisairaalan rakennuksia ei aiottu erityisen pitkäikäisiksi, katsottiin että ne voidaan rakentaa puusta ja tontin maaperältään pehmeään sekä ratapiha-alueeseen rajoittavana vähemmän viihtyisään eteläpäähän. Yleisen sairaalan rakennuksia oltiin rakentamassa pitkällä tähtäimellä; kivirakenteisina ja ylös kalliolle tontin pohjoispäähän.

Tontin reunoja ei ollut tarkoitus rakentaa umpeen, vaan tonttia tuli reunustaa puuistutuksilla ja puurakenteisella aidalla. Tontin pohjoispäästä noin kolme viidesosaa oli varattu kunnallissairaalan ei-epidemioiden tautien osastoille ja eteläpää epidemiaosastolle. Niitä olisi erottanut korkea aita. Yleiseen sairaalaan ja kulkutautisairaalaan järjestettiin omat kulkuväylät, koska kulkutautisairaalan liikenne ei saanut kulkea yleisen sairaalan läpi.

Sairaala-alueen pääjulkisivu oli pohjoiseen. Pääsisäänkäyntinä oli tarkoitus olla tontin keskiakseliin päätteeksi sijoitettu hallintorakennus, jossa potilaiden vastaanotto tapahtuisi. Samaan rakennukseen oli suunniteltu myös osasto varakkaammille potilaille pienine potilashuoneineen, sekä leikkaussali. Se oli sijoitettu muusta rungosta pihan puolelle ulkonevaan osaan, jossa oli ikkunat kaakkoon, etelään ja lounaaseen.

Hallintorakennuksen takaa oli tarkoitus aueta sairaala-alue, etelään johtavan keskikäytävän molemmin puolin symmetrisesti sijoittuvine punatiilipintaisine paviljonkeineen. Potilaspaviljonkien taakse tuli jäädä talousrakennus ja toistaiseksi säilyvät kunnallissairaalan 1880-luvulla valmistuneet rakennukset. Keskiikäisen päätteenä oli sijoitettu puiset kulkutautipaviljongit.

Koska epidemian ehkäiseminen tai pysäyttäminen perustui vielä keskeisesti sairaiden eristämiseen muista, kulkutautiosaston alueelle oli tarkoitus kulkea eri portista kuin yleisten tautien osastoille. Paviljongit sijoitettiin U:n sivuiksi (keskimmäinen länsi-itäsuuntaisesti ja kaksi sen sivuille etelä-pohjoissuuntaisesti) siksi, että rakennukset eivät varjostaisi toisiaan ja niiden väliin jäi ilmavuutta ja erityisesti etäisyyttä, joka oli tärkeää, jotta paviljongit voitiin osoittaa eri tautien hoitoon. (Mannila 2001)

Kaupunginvaltuuston asettaman valiokunnan ehdotus vuonna 1891
Helsövärdnämndens förslag. Eskiss till sjukhus för Helsingfors stad.

Painettu: Helsingin Kaupunginvaltuusto 1892 N:o 23s 1-20 sekä luonnospiirustukset
Utskottsbetänkande angående utvidgning af det kommunala sjukhuset

- I Hallintorakennus
- II-V Potilaspaviljongit
- VI Talousrakennus
- VII Varasto ja talli
- VIII Desinfektioajoitusrakennus
- IX Tarkkailupaviljonki
- X Ruumishuone ja obduktiorakennus
- XI-XIII Kulkutautipaviljongit
- XIV Kunnallissairaala
- XV Talousrakennus
- XVI Desinfektiorakennus
- XVII Olemassa oleva ulkorakennus

Ehdotuksen asemapiirroksen mukaan rakennusten sijoittelu ja pihan istutukset olisivat noudattaneet tiukkaa symmetriaa ja suorakulmaista koordinaatistoa. Suunnitelman supistuminen ja laajennushankkeen jatkuminen yksittäisinä rakennushankkeina aiheutti sen, että tällaista kokonaisvaikutelmaa ei koskaan syntynyt. Ankarasta aksiaalisuudesta poikettiin sekä tontin että rakennusten osalta. Tontin muodon ja korkeuserojen vuoksi täydellinen suoraviivaisuus rakennusten ja järjestelyn asemoinnissa olisi tullut kalliiksi toteuttaa. On muistettava, että asemapiirroksessa oli vielä kyse ainoastaan ehdotetulle tontille sovitetusta periaateratkaisusta. Tuleva rakennuspaikka ei tässä vaiheessa ollut varmistunut. (Mannila 2001)

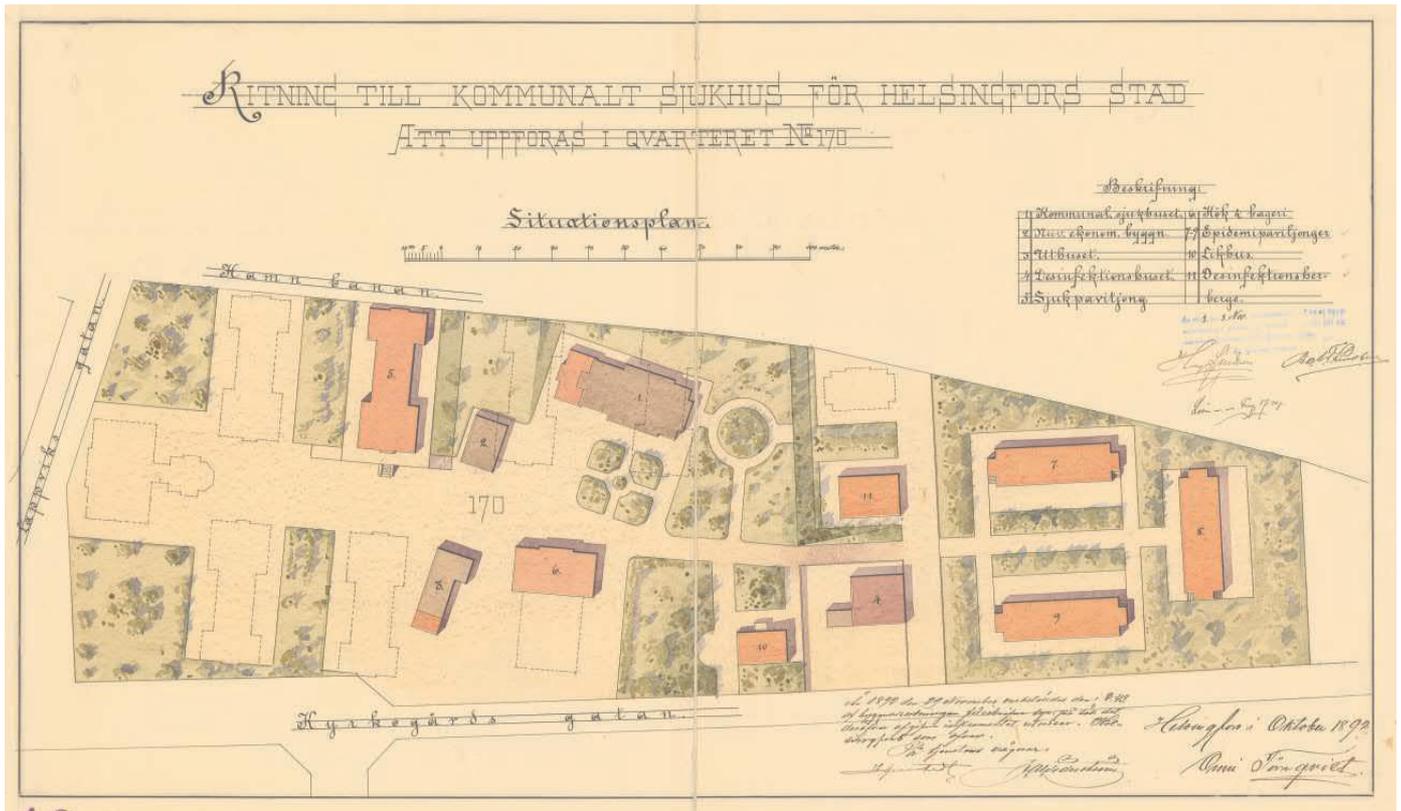
Toteutussuunnittelu alkaa

Kesällä 1892 rakennusohjelma oli siinä määrin kiteytynyt, että valtuusto hyväksyi sen. Ohjelman mukaan tuli laatia kattava suunnitelma koko sairaala-alueen käytöstä, rakentaa heti kolme puurakenteista paviljonkia kulkutautipotilaita varten, yksi kivirakenteinen paviljonki muita sairaita varten sekä ruumishuone. Lisäksi tuli laajentaa jo valmiina olevaa sairaalarakennusta sekä rakentaa talousrakennus. Köyhäintalon alueelle – sittemmin Kivelän sairaala-alueelle – oli lisäksi rakennettava mielisairalarakennus. Valtuusto varasi tarkoitusta varten 565000,-, josta 200 000,- oli tarkoitettu mielisairalarakennusta varten. Arkkitehdiksi valittiin Onni Törnqvist, joka oli ollut jo alustavaa ohjelmaa tekemässä.

Sairaala-aluetta ei Törnqvist pitänyt erikoisen sopivana tarkoitukseensa, vaan piti sitä liian kapeana ja epäsäännöllisenä. Lisäksi korkeuserot olivat aina 16 m luokkaa. Koska alueella jo olivat kaupungin aikaisemmat sairaalarakennukset, ei muuta aluetta tahdottu etsiä. Samanaikainen satamaradan rakennustyö puolestaan helpotti alueen tasaustöitä.

Asemapiirros 1892

Arkkitehti Onni Törnqvistin lokakuussa 1892 päivätty suunnitelma sisältää koko sairaala-alueen asemakaavan, jossa alueen käyttö on suunniteltu myöhemmin rakennettavat rakennukset huomioon ottaen. Kun Deckerin suunnitelmat kolme rakennusta – sairaala, talousrakennus ja vajarakennus – oli sijoitettu Lapinlahdenkadun suuntaiseen koordinaatistoon, on Törnqvist muuttanut kireässä ja symmetrisessä suunnitelmassaan alueen pohjoisosan rakennusten suunnan melko lähelle Mechelininkadun (silloin Kalmistokatu) suuntaa ja eteläosan rakennusten koordinaatiston tarkkaan tämän kadun suuntaiseksi. Vanhojen puurakennusten on oletettu tulevan puretuksi sairaalan kasvaessa ja niiden päälle on osittain merkitty uusien rakennusten paikkoja. (Tandefelt 1968)

Kunnallissairaalan asemapiirros, Onni Törnqvist, lokakuu 1892.

*Ritning till kommunalt sjukhus för Helsingfors stad att uppföras i kvarteret No 170. Situationsplan.*HKA

Asemapiirros vastaa vuonna 1891 esitettyä kokonaissuunnitelmaa seuraavin muutoksin:

Tiukasta suorakulmaisesta koordinaatistosta on luovuttu.

Potilaspaviljonkien ja hallintorakennuksen muodostama rakennusryhmä on esitetty ääriiviivoilla. Ainoastaan nykyinen tiilipaviljonki ja talousrakennuksen itäosa sekä kunnallissairaalan pohjoispääty on korostettu punaisella sävyllä. Samalla tavalla on väritetty ruumishuone, desinfektiomajoitusrakennus ja kolme kulkutautipaviljonkia. Desinfektiorakennusta ja vanhempia sairaalarakennuksia on korostettu tummalla sävyllä.

Rinnemaaston pengerryksiä on esitetty mm. tiilipaviljongin eteläpuolelle ja desinfektiomajoitusrakennuksen pohjois- ja länsipuolelle.

Istutuksia on esitetty tontin reunoille ja rakennusten välisille piha-alueille kaavamaisesti. Koristeellisia istutussommitelmia on esitetty viitteellisesti kunnallissairaalan etelä- ja länsipuolelle.

- 1 Kunnallissairaala
- 2 Nykyinen talousrakennus
- 3 Ulkorakennus
- 4 Desinfektiorakennus
- 5 Potilaspaviljonki
- 6 Keittiö ja leipomo
- 7-9 Kulkutautipaviljongit
- 10 Ruumishuone
- 11 Desinfektiomajoitusrakennus

Helmikuussa 1893 päivätty sairaalan asemapiirros (HKA) vastaa suurin piirtein tässä esitettyä, vuodelta 1892 olevaa asemapiirrosta.

RAKENTAMINEN

Vuonna 1893 aloitetuista kunnallissairaalan rakennushankkeista yhdelle urakoitsijalle annettiin rakennettaviksi puurakennukset - kolme kulkutautipaviljonkia, desinfiointivierasmaja sekä obduktiohuone-kappelirakennus - ja toiselle urakoitsijalle muuratut rakennukset, tiilipaviljonki. talousrakennuksen ensimmäinen vaihe ja entisen kuumelasaretin laajennusosa. Muuratut rakennukset sai urakoidakseen arkkitehti Carl Gustaf Hjort af Ornäs, puurakennusten urakka annettiin K. G Siveniukselle.

Ensimmäiseksi Törnqvistin piirtämistä uudisrakennuksista valmistuivat vuonna 1894 kolme puurakenteista kulkutautipaviljonkia, tiilipaviljonki, talousrakennuksen ensimmäinen rakennusvaihe sekä desinfiointivierasmaja. Vuonna 1895 valmistui puurakenteinen kappeli- ja obduktiohuone -rakennus, vuonna 1896 puurakenteinen tarkkailupaviljonki ja kevytrakenteinen ulkorakennus, vuonna 1898 talousrakennuksen toinen rakennusvaihe ja viimeiseksi vuonna 1902 potilaspaviljonki, jossa oli myös leikkausosasto. Lisäksi entistä kuumelasarettia jonkin verran laajennettiin. Toisen potilaspaviljongin piirustukset valmistuivat vuoden 1899 huhtikuussa ja sen toteutusta Törnqvist valvoi vuoteen 1902 asti.

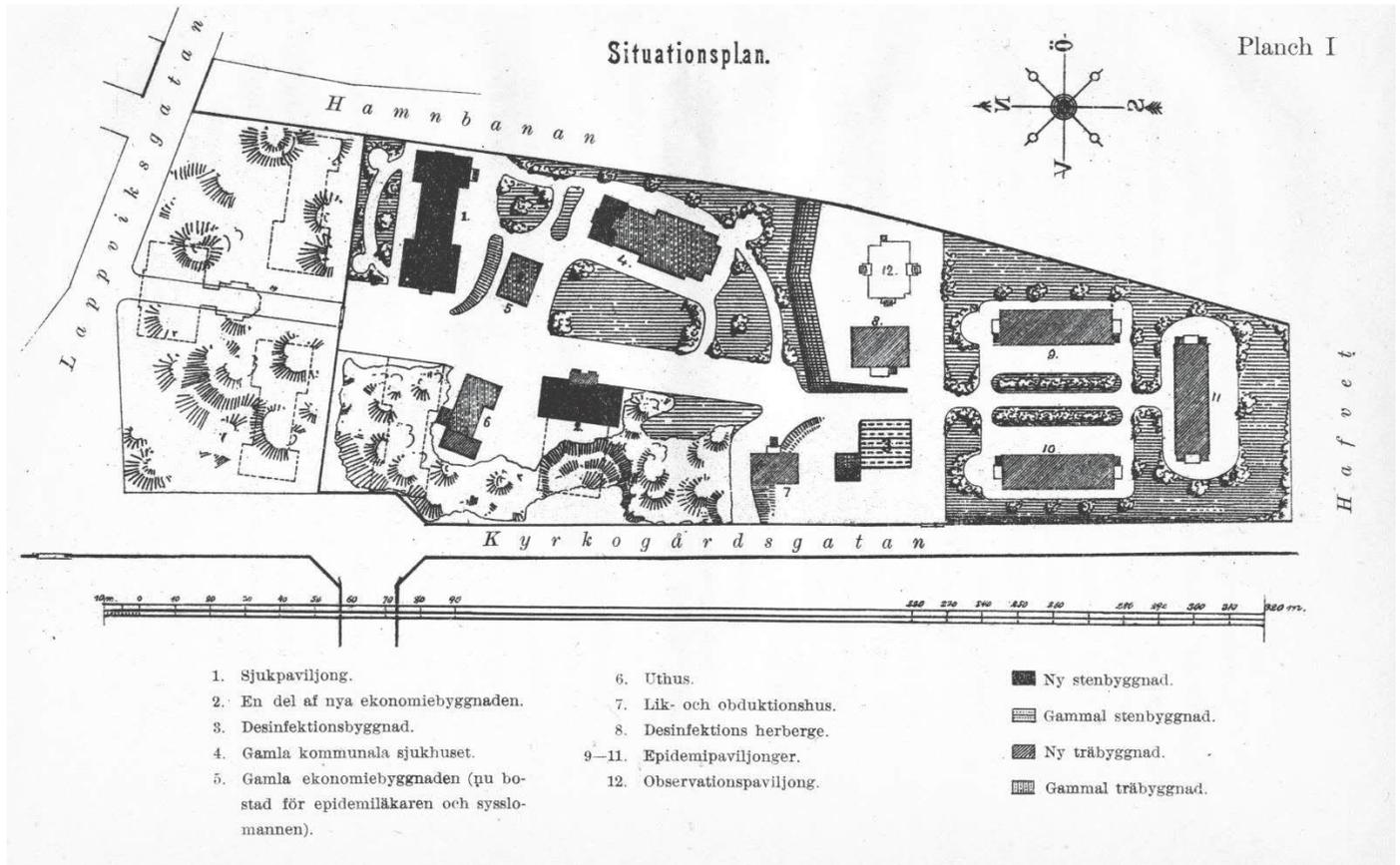
Maarit Mannila korostaa, että tulos oli ainakin lääketieteen ja rakennustekniikan näkökulmista keskieurooppalaisenkin vertailun kestävä ja ajanmukainen.

Marian sairaala 1890-luvulla

Laajennetun sairaalan toiminta jatkui nyt Marian sairaalana, jonka ohjesääntö vahvistettiin vuonna 1894. Tällöin oli kulunut kymmenen vuotta siitä kun kunnallissairaala oli aloittanut tontilla toimintansa. Sairaalalle valittiin hallitus ja ylilääkäri, kun siihen asti oli toimittu kaupunginlääkärin johdolla. Ensimmäisenä ylilääkärinä aloitti työnsä vuoden 1895 alusta lääket. tri. Richard Sievers, joka johti sairaalassa myös sisätautiosastoa. Marian sairaala käsitti tuolloin 11 erillistä rakennusta. Ohjesäännön mukaan sairaala oli ensisijaisesti tarkoitettu kaupungin vähävaraiselle väestölle, kuten kunnallissairaalakin oli ollut.

Sairaalan uudella nimellä kunnioitettiin keisarinna Maria Feodorovnaa, Aleksanteri III:n puolisoa. Helsingin kaupunginvaltuusto oli tehnyt sairaalan nimestä päätöksen jo laajennussuunnitteluvaiheessa, terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen valmistuttua syksyllä 1891, keisariparin hopeahääpäivän kunniaksi.

Vuonna 1897 päätettiin, ettei tontin keskikäytävän vastakkaisille puolille poikisuuntaan sijoitettavia paviljonkeja enää rakennettaisikaan, vaan että tontin pohjoisosan itä- ja länsireunoille rakennetaan pituussuuntaiset paviljongit ja niiden väliin keskelle pohjoisreunaa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti hallintorakennus. Tällä periaatteella rakentamista jatkettiin, kunnes työt valmistuivat vuonna 1910

Marian sairaala 1895. Asemapiirros on julkaistu sairaalan vuosikertomuksessa (Sievers 1896, s.59 Plansi I)

Asemapiirrokseseen on merkitty kaikki valmistuneet rakennukset ja pisteviivalla tulevien rakennusten sijainti. Tummennetut alat ovat kivirakennuksia. Erisuuntaisilla viivoituksilla on erikseen osoitettu kivi- ja puurakennukset sekä vanhimmasta sairaalavaiheesta säilyneet rakennukset.

Musta pinta = Uusi kivirakennus

- 1 Potilaspaviljonki (otettu käyttöön 1.10.1894)
- 2 Uusi osittain toteutettu talousrakennus
- 4 Vanhan kunnallissairaalan laajennus

Vaakaviivoitus = Uusi puurakennus

- 3 Desinfiointirakennuksen varasto (osa)
- 5 Uuden talousrakennuksen pohjoispäädyn jakelueteiset
- 6 Ulkorakennuksen laajennus
- 7 Ruumishuone- ja obduktiorakennus
- 8 Desinfiointimajoitusrakennus
- 9-11 Kulkutautipaviljongit (1.6.1894)

Pystyviivoitus = Vanha puurakennus

- 3 Desinfiointivajan varasto (vanhempi osa)
- 4 Vanha kunnallissairaala
- 5 Vanha talousrakennus, muutettu kulkutautisairaalan lääkärin ja isännöitsijän asunnoiksi
- 6 Vanha ulkorakennus

Laajennushanke 1897-1902

Sairaalassa oli 1890-luvun loppupuolella 129 sairaansijaa, joista 45 oli kulkutautipaviljongeissa, 44 sisätautien osaston tiilipaviljongissa ja 40 vanhassa, kolmella huoneella laajennetussa puurakennuksessa, joka oli varattu keuhkotautisille. Vaikka rakennukset olivat suurimmalta osalta uusia, valitti ylilääkäri jo vuoden 1896 vuosikertomuksessa tilanahtautta.

Terveydenhoitolautakunta teki 1897 esityksen Marian sairaalan laajentamiseksi noudattamalla pääosin 1.10.1891 tehtyä kunnallissairaalan rakennusohjelmaa. Esitykseen sisältyi kiireellisimpinä kaksi kivipaviljonkia, toinen kirurgian, toinen sisätaudin osaston potilaita varten. Esityksen mukaan olisi perusteltua poiketa alkuperäisestä esityksestä siten, että uudet siivet sijoitettaisiin tulevan hallintorakennuksen sivuille pohjois-eteläsuuntaisina. Silloin olisi mahdollista rakentaa paviljongit 50 ja 56 potilaan käyttöön. Yhteys päärakennukseen olisi järjestettävä katetuilla käytävillä. Kolmikerroksinen paviljonkiratkaisu tulisi lautakunnan mukaan halvemmaksi. Myöhemmin olisi vielä toteutettava uudisrakennus hallintoa ja poliklinikkaa varten sekä neljäs paviljonki sisätaudin osaston potilaita varten.

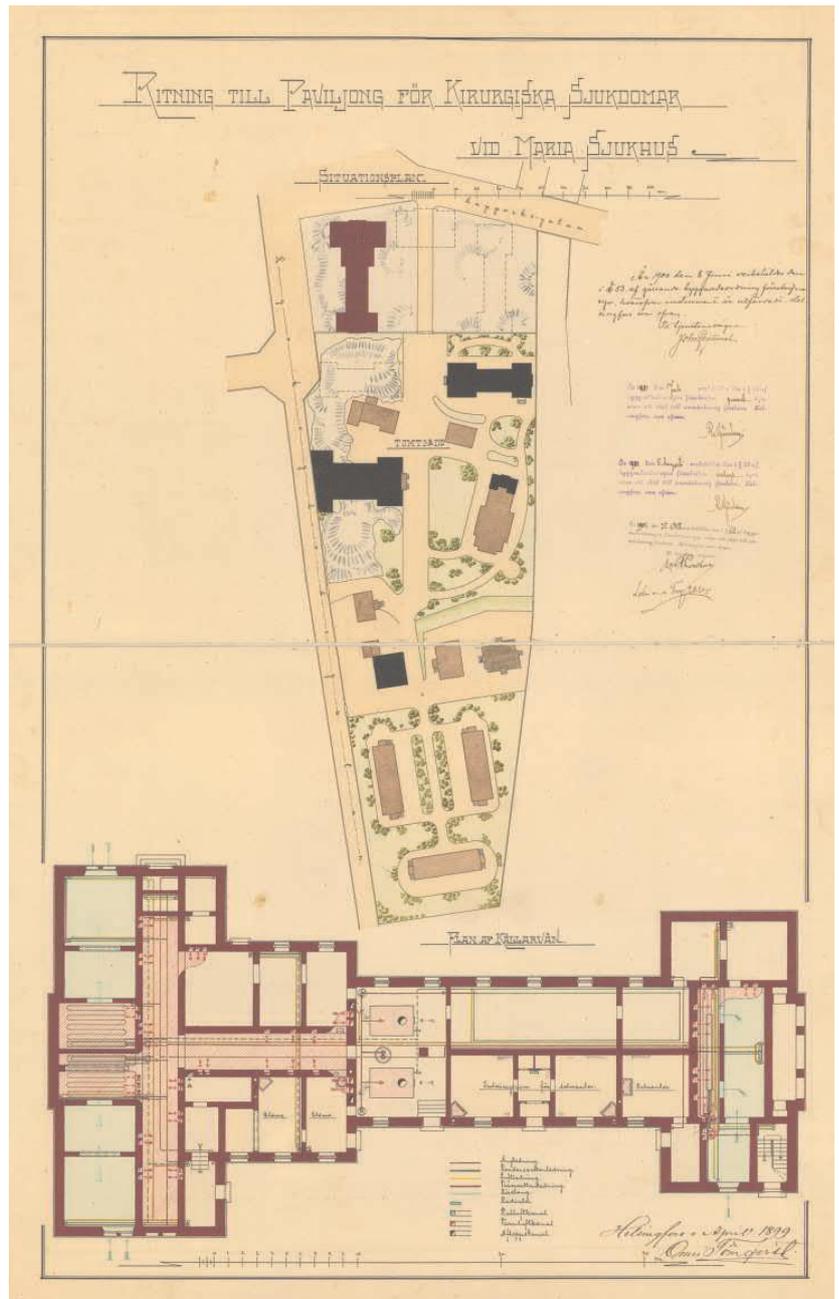
Kaupunginvaltuusto siirsi 8.2.1898 asian valiokunnalle, johon kuuluivat F.Stjernvall, T.J.Boisman, R.Heimberger, A.Holmberg ja M. Schjerfbeck. Lopullinen esitys sairaalan laajennuksesta käsitti ainoastaan yhden, kirurgian ja sisätautien potilaita varten kahteen osaan jaettavaan kaksikerroksisen paviljongin, johon kuului leikkaussali ja 50 vuodepaikkaa. Suunnitelmia kehitettiin Onni Törnqvistin, Robert Sieversin ja Kirurgian dosentin Hj. von Bonsdorffin yhteistyönä. Ehdotuspiirustukset esitettiin sairaalan johtokunnalle 6.10.1898, joka päätti teettää niiden pohjalta lopulliset piirustukset ja kustannusarvion.

Suunnitelmien käsittelyvaiheissa pyrittiin vielä alentamaan rakennuskustannuksia käyttämällä ” yksinkertaisempia materiaaleja ja sisustusta”. Marraskuussa 1899 valiokunta esitti rakennussuunnitelmien lykkäämistä (Sievers 1899, Årsberättelse från Maria sjukhus i Helsingfors för år 1898)

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 12.12.1899 terveydenhoitolautakunnan puheenjohtaja, tri O.Heikel perusteli paviljongin kiireellisyyttä vetoamalla Helsingin sairaalatilanteeseen. (Sievers 1900, Årsberättelse från Maria sjukhus i Helsingfors för år 1899)

Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 26.3.1900 siirtää sairaalan uuden paviljonkihankkeen vahvistetun valtuuston käsiteltäväksi. Kokouksessa Terveydenhoitolautakunnan puheenjohtaja, tri O.Heikel, oli ehdottanut 60 potilaspaikkaa sisältävän paviljongin rakentamista pääosin laadittuja suunnitelmia noudattaen. Valtuusto päätti lopulta ryhtyä toteutukseen ja keväällä valittiin rakennustoimikunta, johon kuuluivat arkkitehti Törnqvist, toinen kaupungininsinööri T. Öller ja ylilääkäri Sievers.

Valmistumisajaksi rakennustoimikunta ehdotti 1.1.1902. Rakennustyöt alkoivat syyskuussa 1900. Ennen vuodenvaihdetta suoritettiin louhinta ja maatyöt sekä rakennettiin perusmuurit ja sokkeli. (Sievers 1901, Årsberättelse från Maria sjukhus i Helsingfors för år 1900)

Kirurgian osaston uudisrakennus. Asemapiirros Onni Törnqvist, huhtikuu 1899.

Ritning till Paviljong för Kirurgiska Sjukdomar vid Maria Sjukhus. Helsingfors April 1899 . HKA/HKR

Lapinlahdenkadun ja Kirkkotarhankadun kulmaan suunniteltu uudisrakennus on esitetty tummanpu-naisella. Uudisrakennuksen sijoitus ja suuntaus poikkeavat 1890-luvun alussa esitetystä kokonaissuun-nitelmasta, jossa neljän potilaspaviljongin sommitelma muodosti symmetrisen asetelman keskiakselin päätteeksi sijoitettuine hallintorakennuksineen.

Aikaisemmin valmistuneet kivrakennukset, talusrakennus, tillipaviljonki ja desinfektiorakennus on merkitty mustalla sävyllä. Toteutuneet puurakennukset, vanha kunnallissairaala, entinen talusraken-nus, ulkorakennus, ruumishuone-/obduktiorakennus, desinfektiomajoitusrakennus ja kulkutautipavil-jongit on esitetty ruskealla.

Pihan kallioalueet, tiet, käytävät ja istutukset on esitetty havainnollisesti, istutukset ajalle tyypilliseen tapaan kaavamaisesti reunakaistoja ja rajauksia korostaen.

Tilanne vuosisadan vaihteessa 1900

Vuosisadan vaihteessa kaupungin väkiluku oli noin 100 000 asukasta. Yliääkäri tarkasteli vuoden 1900 vuosikertomuksessa parantumattomien keuhkotautipotilaiden hoitopaikan ja uuden kulkutautisairaalan rakentamisen tarvetta. Kivirakenteiselle kulkutautisairaalalle oli Sieversin mukaan syytä hakea sopivaa sijaintipaikkaa. Hän pohti myös mitä vapautuneille puupaviljongeille tapahtuisi uuden sairaalan valmistuessa. (Sievers 1901, Årsberättelse från Maria sjukhus i Helsingfors för år 1900)

Uudisrakennukset 1908-1909 - sisätautipaviljonki ja hallintorakennus

Sairaalan johtokunta ja terveydenhoitolautakunta tekivät 1900-luvun alussa uusia ehdotuksia sairaalan laajentamiseksi. Vuonna 1907 lisätty valtuusto hyväksyi ehdotuksen 120 sairaansijaa sisältävän kivisen sairaalarakennuksen sekä hallintorakennuksen rakentamisesta.

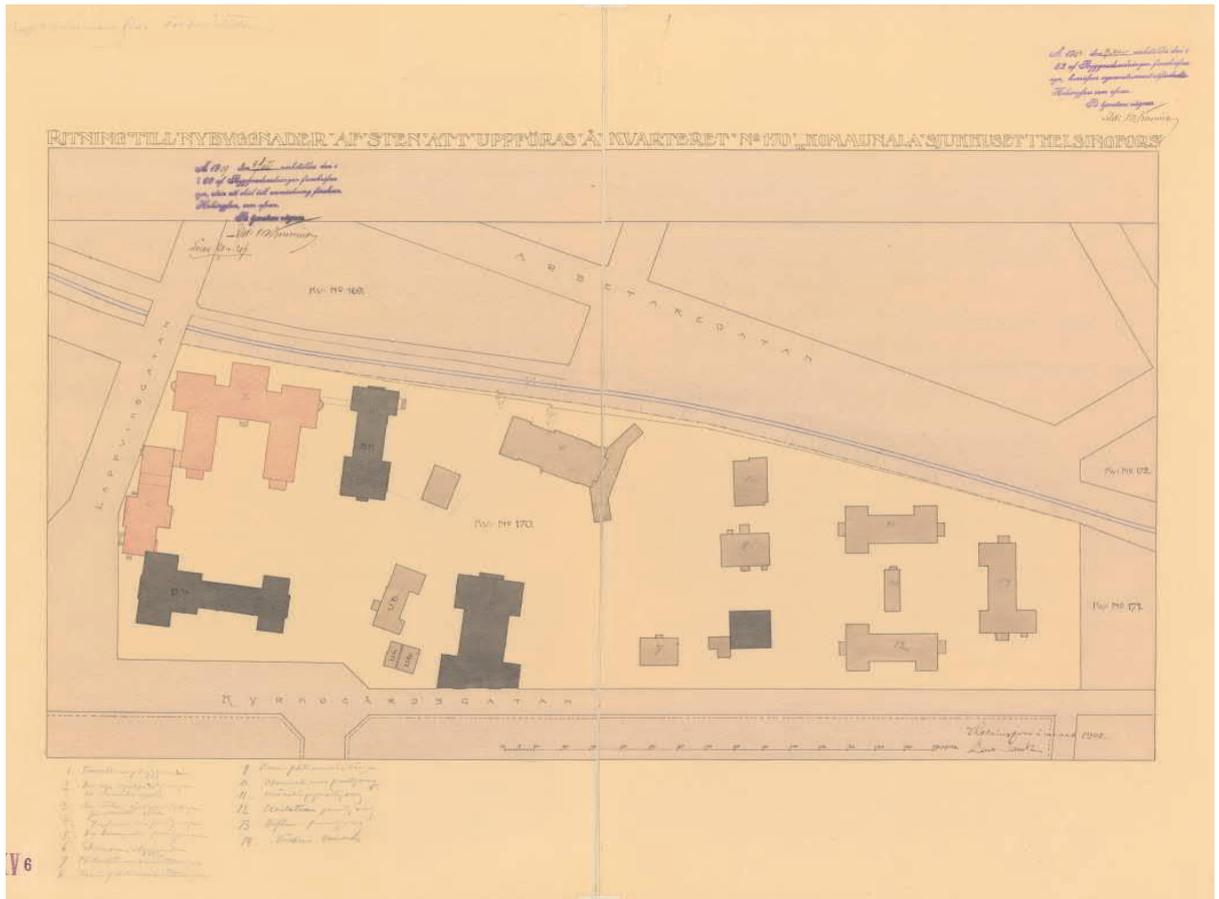
Uusien rakennusten arkkitehtina oli Lars Sonck. Uusi sairaalarakennus sijoitettiin suunnilleen Törnqvistin vanhan yleissuunnitelman mukaiselle paikalle alueen koilliskulmaan ja hallintorakennus Lapinlahdenkadun varteen, mutta kun sairaalarakennus oli yleissuunnitelmaan merkittyä suurempi, on sijoitus melko ahdas. Samalla luovuttiin kuitenkin aikaisemmasta periaatteesta pitää paviljongit täysin erillisinä ja sijoitettiin hallintorakennus suoraan yhteyteen vuonna 1902 valmistuneen sairaalarakennuksen ja uuden sairaalan kanssa sekä rakennettiin uudesta sairaalasta yhdyskäytävä vuonna 1894 valmistuneeseen tiilipaviljonkiin. Tilanpuutteesta huolimatta uudet rakennukset suunniteltiin vain kolmikerroksisina, joista ylin on lisäksi osittain vesikaton alle jäävä ullakkokerros. Uusien rakennusten julkisivut olivat rapatut. Punainen tiili, joka oli hallinnut kaikkia Marian sairaalan aikaisempia kivirakennuksia, esiintyi nyt vain vesikatossa.

Lapinlahdenkadun varrelle sijoitetun hallintorakennuksen läpi kulki porttihilvi, josta pääporras johti rakennukseen. Uusi sairaalarakennus oli lähinnä U-kirjaimen muotoinen ja sen pääsisäänkäynti oli sijoitettu rakennuksen keskelle pihan puolelle. Pihalle kuljettiin puolestaan uuden hallintorakennuksen porttihilvin kautta, jonka viereen sijoitetusta portinvartijan huoneesta voitiin valvoa liikennettä.

Uusien ja vanhojen paviljonkien sisäiset yhteydet

Sisätautipaviljongin ja hallintorakennuksen rakentamisen yhteydessä vuonna 1908–1909 kirurginen ja sisätautiosasto saivat lopulta omat paviljonkinsa. Kirurgian osasto sai koko v. 1902 valmistuneen paviljongin ja uusi potilaspaviljonki rakennettiin siis kokonaan sisätautiosaston käyttöön. Niiden väliin sijoitettiin hallintorakennus, joka oli päädyistään kiinni em. paviljongeissa. Siten hallintorakennuksesta saatiin sisäkautta yhteys kumpaankin paviljonkiin. Lisäksi uudesta sisätautirakennuksesta järjestettiin pääsy vanhempaan sisätautipaviljonkiin - siis tiilipaviljonkiin - niiden väliin rakennetun yhdyskäytävän kautta. Tällä ratkaisulla yhdistettiin rakennuksia myös samalla suljettiin tontin rajoja ulospäin. Mannila huomauttaa, että kumpikin oli ristiriidassa 1890-luvun rakentamista ohjanneen asemapiirroksen kanssa. Tällaisista muutoksista oli sairaalan hallitus ja terveydenhoitolautakunta päättänyt jo vuonna 1897.

Yhdyskäytävä rakennettiin tiilipaviljongin henkilökunnan porrashuoneen jatkeeksi. Se on tiilestä muurattu, molemmin puolin sileäksi rapattu, siinä on teräsbetoniholvattu yläpohja ja se on myös tyyliiltään uuden paviljongin tyyliä noudattava. Keskivaihella olevan rotundan avulla yhdyskäytävän suuntaa on voitu taittaa, koska paviljonkien ovet eivät olleet kohtisuoraan vastakkain. (Mannila 2001)

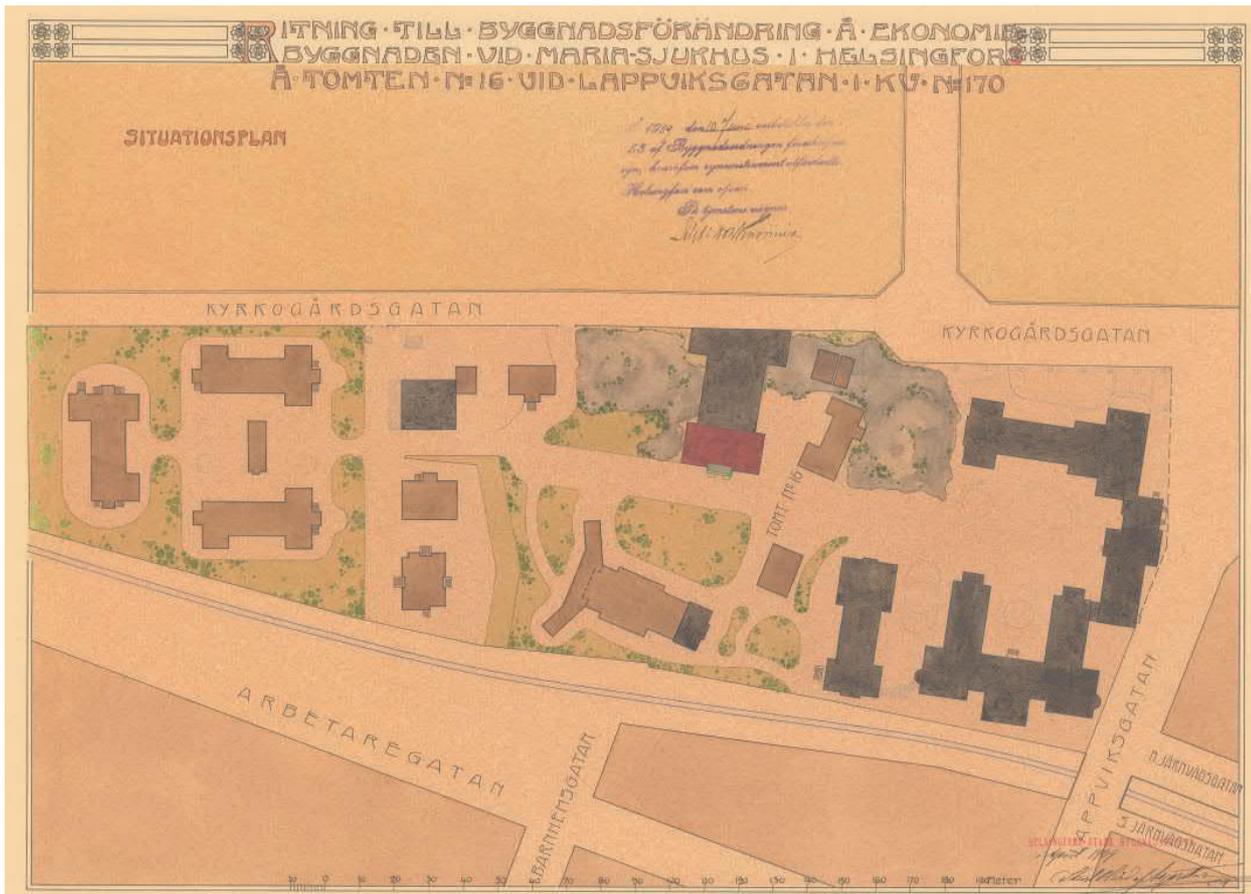

Sairaalan laajennussuunnitelma, asemapiirros 1908.
Ritning till nybyggnader af sten att uppföras å kvarteret No 170 Kommunala sjukhuset I Helsingfors,
 Lars Sonck, maaliskuu 1908.

Arkkitehti Lars Sonckilta tilattiin vuonna 1907 piirustukset hallintorakennusta ja sisätautipotilaille tarkoitettua paviljonkia varten. Hallintorakennus sijoitettiin Lapinlahdenkadun varteen, uusi sairaalarakennus tontin koilliskulmaan. Rakennukset valmistuivat v. 1909. Kulkutautien paviljonkeihin on 1898 asemapiirroksen nähden tapahtunut muutos. Päätyosien runkosyvyyttä on kasvatettu laajentamalla rakennuksia sivuille.

Alareunaan merkitty:

- 1 Hallintorakennus (uudisrakennus)
- 2 Uusi sisätautien potilaspaviljonki(uudisrakennus)
- 3 Vanhempi potilaspaviljonki
- 4 Tuberkuloosipaviljonki
- 5 Paviljonki
- 6 Talousrakennus
- 7 Obduktiorakennus
- 8 Desinfektiolaitos
- 9 Desinfektioajoitusrakennus
- 10 Tarkkailupaviljonki
- 11 Tuhkarokkopaviljonki
- 12 Tulirokkopaviljonki
- 13 Kurkkumätäpaviljonki

1909

Ritning till byggnadsförändring å Ekonomiebyggnaden vid Maria Sjukhus i Helsingfors å tomten No 16 vid Lappviksgatan i kv. 170. HKR-HKA. PUO

Helsingfors stads byggnadskontor. April 1909. Karl Hård af Segerstad. HKA

Muutos koskee talousrakennuksen itäosaa, jota on korostettu punaisella. Korttelin tiet ja istutusalueet on esitetty aikaisempia asemapiirroksia vastaavasti. Pohjoisosan uudisrakennusten rajaamalle pihalueelle on piirretty ympyröistä ja suorareunaisista pinnoista koostuvia alueita, jotka esittänevät istutuksia. Ne on kuitenkin jätetty värittämättä.

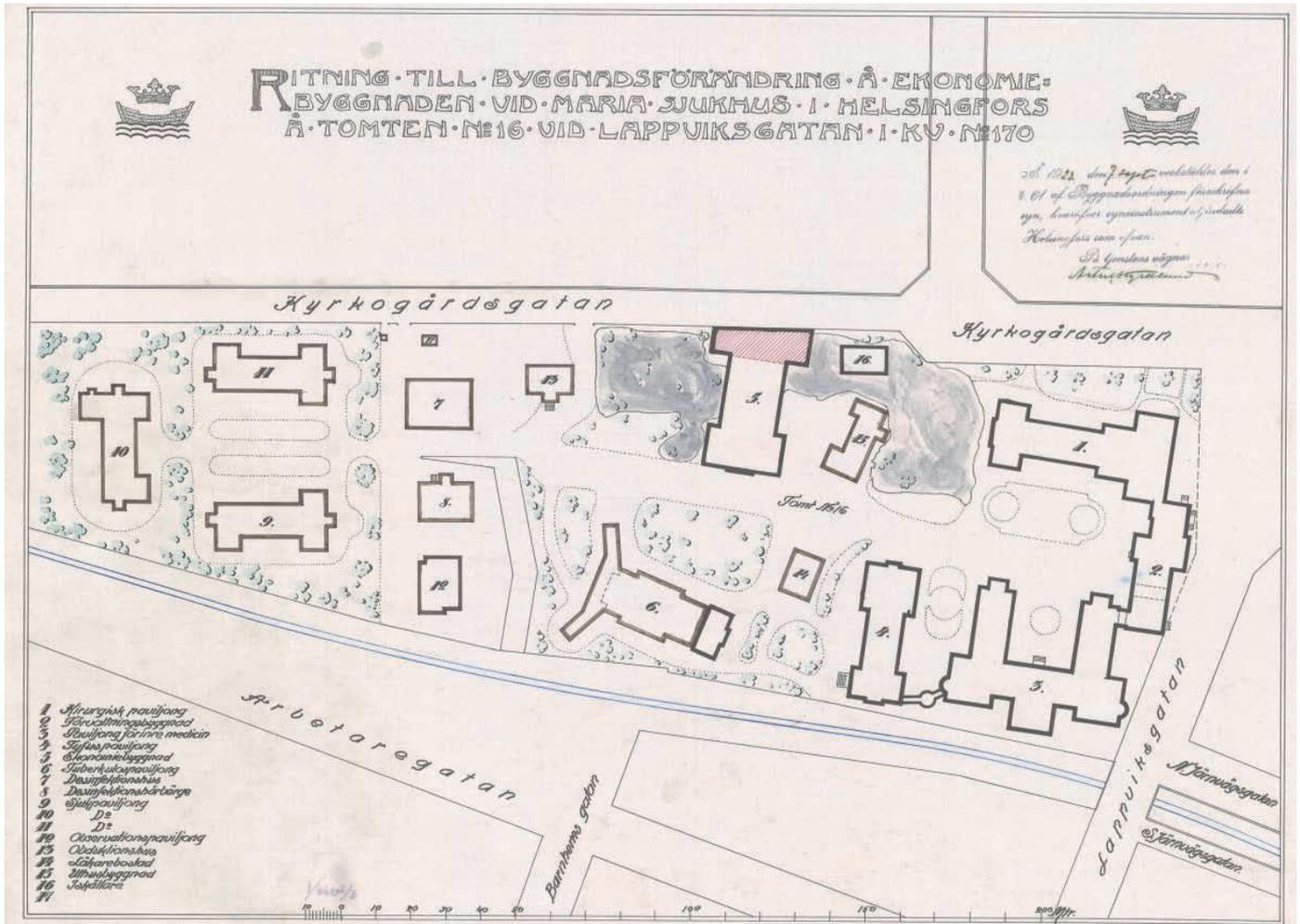
MUUTOKSET VUODEN 1909 JÄLKEEN

Sairaala laajennettiin 1886 jälkeen kolmeen otteeseen vuoteen 1909 mennessä. Sen jälkeen runsaan 40 vuoden aikana sairaala ei saanut uusia tiloja.

(M. Railonkoski 1954, Marian sairaalan uusi keskusrakennus. Sairaalatalous 9/1954 s 125 – 126)

1910-luku

Syksyllä 1914, tiilipaviljongin osastoista toinen, oletettavasti ensimmäinen kerros, tyhjennettiin ensimmäisen maailmansodan syttymisen vuoksi haavoittuneiden ja sairastuneiden sotilaiden vastaanottamiseksi. Tähän paviljonkiin varauduttiin ottamaan 30 potilasta, lisäksi tyhjennettiin ja valmistettiin kuntoon kaksi puupaviljonkia. Ensimmäiset potilaat saapuivat 28.11.1914. Tätä poikkeustilaa kesti vuoteen 1917 asti. Pian sen jälkeen alkoivat kuitenkin vaikuttaa vuoden 1918 tapahtumat ja niiden seuraukset, joista sairaalan sisätautiosastoa ruuhkautti espanjantauti. (Mannila 2001)

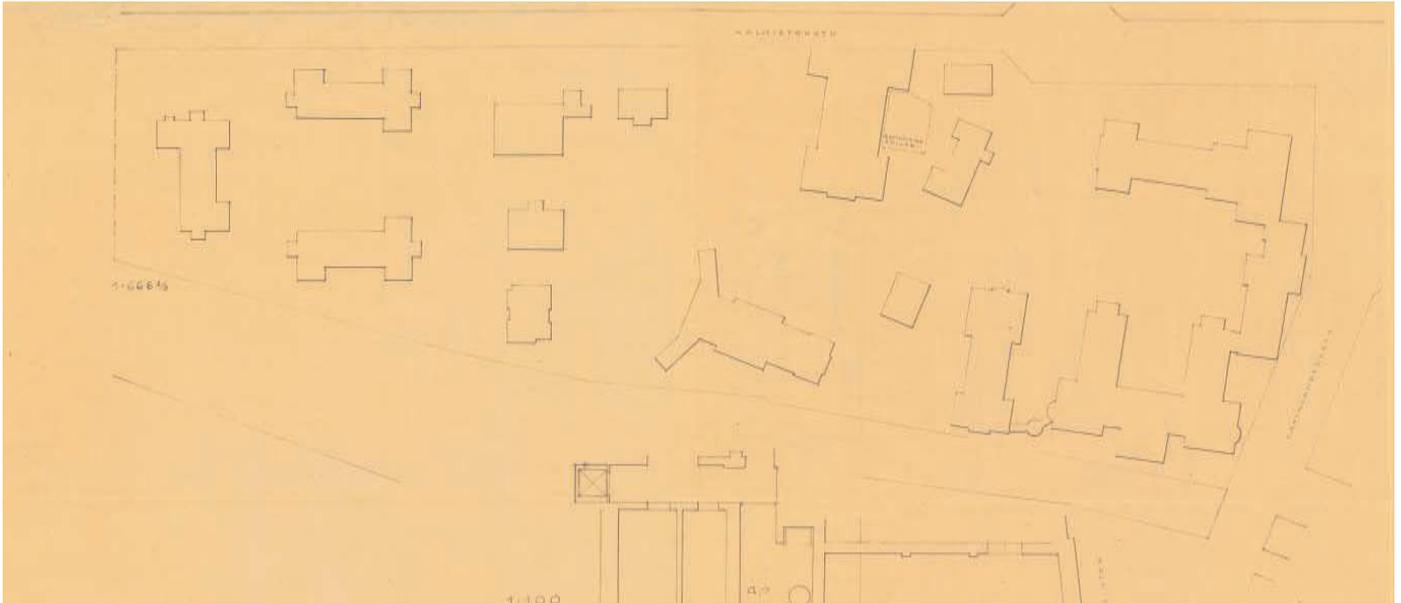

1922

Talusrakennuksen muutos, piir. syyskussa 1922. HKA Runar Eklund

Muutokset koskevat kadun puolella olevaa rakennusosaa. Istutusten esitys vastaa vuoden 1908 suunnitelmaa.

- 1 Kirurgian paviljonki
- 2 Hallintorakennus (uudisrakennus)
- 2 Sisätautien paviljonki
- 3 Vanhempi potilaspaviljonki
- 4 Kuumetautipaviljonki
- 5 Talusrakennus
- 6 Tuberkuloosipaviljonki
- 7 Desinfektiolaitos
- 8 Desinfektioajoitusrakennus
- 9 Potilaspaviljonki
- 10 Potilaspaviljonki
- 11 Potilaspaviljonki
- 12 Tarkkailupaviljonki
- 13 Obduktiorakennus
- 14 Lääkäriinasunto
- 15 Ulkorakennus
- 16 Jäkkellari

Asemapiirros 1942

Helsingin kaupungin rakennustoimisto 14.3.1942, Hilding Ekelund. HKA
Ravintoainekellarin rakentaminen talousrakennuksen pohjoissivulle pihatason
alle. Mechelininkadun puolelle uusi kattilahuone.

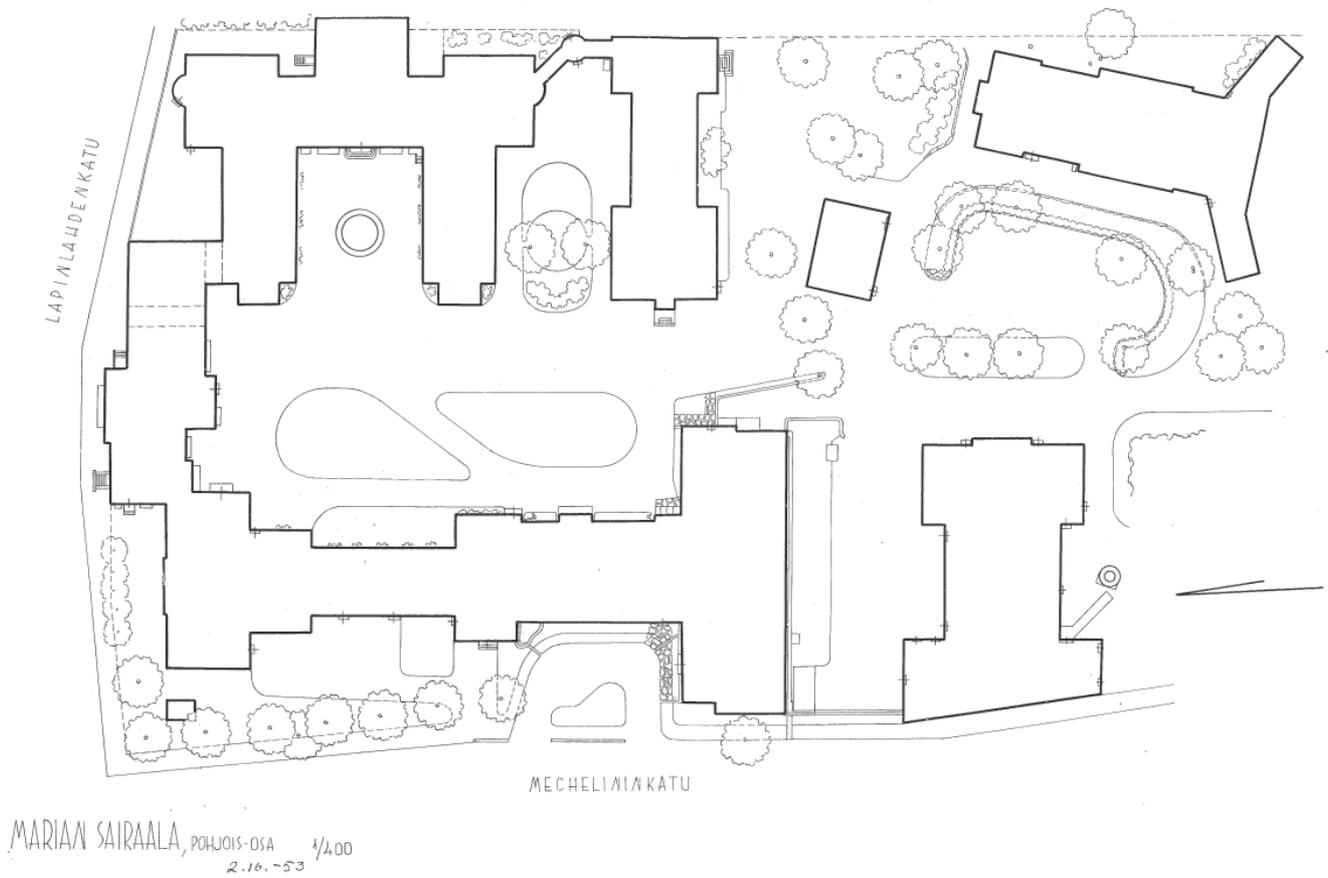
1930-40-LUKUJEN MUUTOKSET

1930-40-luvuilla ei laajempia uudistuksia tehty. Käynnissä olevat keskussairaala
-suunnitelmat ja -rakennushankkeet jäädyttivät vielä 1930-luvulla kaikki Mari-
an sairaalan suuremmat korjaus- ja muutoshankkeet. 1940-luvulla jo tiedettiin,
että sairaalan muuton toteutuminen joka tapauksessa veisi vielä pitkään. Sen
vuoksi 1940-luvun alussa päätettiin uusia talousrakennuksen yhteydessä sijait-
seva epävarma ja riittämätön lämpökeskus. Uusiminen toteutui sodan vuoksi
kuitenkin vasta vuonna 1945. (Mannila 2001)

UUSI KESKUSRAKENNUS 1954

Seuraava huomattava laajennus Marian sairaalan alueella toteutettiin 1951-54.
Tontin luoteisosaan rakennettiin uusi keskusrakennus, jonka suunnitteli Lauri
Pajamies kaupungin rakennusvirastossa. Keskusrakennukseen sijoitettiin mm.
ensiapuasema, päivystystiloja, kirurginen ja sisätautien poliklinikka sekä rönt-
genosasto. Hoitopaikkojen luku kasvoi 40:llä. Uusi keskusrakennus otettiin
käyttöön huhtikuussa 1954. (M. Railonkoski 1954, Marian sairaalan uusi kes-
kusrakennus. Sairaalatalous 9/1954 s 125 – 126)
Rakennuksessa oli 6 kerrosta ja se oli maastosuhteista sijoitettu siten, että en-
simmäiseen kerrokseen oli sisäänkäynti Mechelininkadun puolelta katutasosta
ja toiseen kerrokseen sairaala-alueen puolelta idästä. Rakennus oli T-
muotoinen siten, että nelikerroksinen runko-osa liittyi suunnilleen samankor-
kuisena ja nelikerroksisena vanhaan rakennukseen itä-länsi suuntaisen osan
ollessa kuusikerroksinen. (Tandefelt 1968)

1950-luvulla useita vanhoja sairaalarakennuksia korjattiin ja uudistettiin.

Asemapiirros 1953

Marian sairaalan pohjoisosa. Asemapiirros 1 2.10.1953. PUO

Suunnitelmassa on esitetty pohjoisosan rakennukset: hallinto- ja sairaalarakennukset vuodelta 1909, luoteiskulman paviljonki vuodelta 1902 sekä siihen kiinni rakennettu uusi keskusrakennus Mehelininkadun varrella.

Etelämpänä sijaitsevat vanhemmat rakennukset, entinen talousrakennus (nyk. 14), vanha kunnallis-sairaala ja talousrakennus 1890-luvulta (nyk. 5)

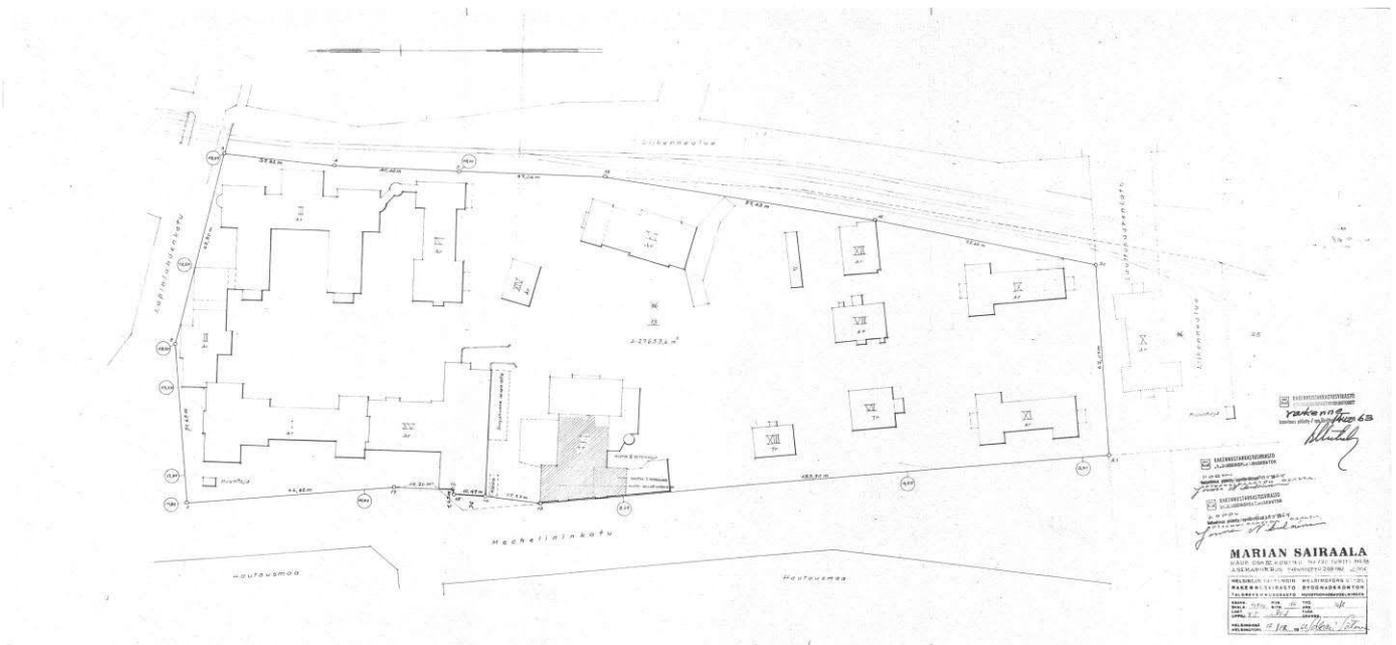
1960-LUVUN MUUTOKSET

1960-lukua leimasi useiden sairaalarakennusten purkaminen.

Osa tontin vehreästä eteläosasta jouduttiin luovuttamaan Porkkalankadun sillan takia. Tämän vuoksi eteläreunan suuntainen kulkutautipaviljonki (rak. 10) purettiin vuonna 1962. Rata-alueen leventäminen aiheutti toisenkin kulkutautipaviljongin (rak. 9), tarkkailupaviljongin (rak. 12) ja ensimmäisen sairaalarakennuksen (myöh. tuberkuloosipaviljongin, rak. 6) purkamiset 1960-luvun alussa. Kyseiset rakennukset kuuluivat niihin, joiden tulevaisuutta et 1890-luvulla ollut aiottukaan kovin pitkäksi 1900-luvun puolelle.

Kunnallissairaalan laajentamissuunnitelmassa 1890-luvulla ei-tarttuvien tautien sairaalan uudisrakennukset oli suunniteltu pitkällä tähtäimellä, kun taas kulkutautisairaalan rakennukset vain lyhyehkön ajan kuluttua purettaviksi. Vuonna 1902 valmistunut ja 1963 purettu kirurgian paviljonki kuului ensin mainittuihin, mutta sen pitäminen kirurgian kehityksen tasalla jäi jo melko varhaisessa vaiheessa sairaalan tulevaisuuden ollessa epävarma. Ennen purkamista rakennuksen alkuperäinen leikkaussalikin oli ollut pois leikkauskäytöstä jo noin kymmenen vuotta.

Myös tiilipaviljongin purkaminen otettiin myöhemmissä suunnitelmissa huomioon, mutta perusteena ei ollut rakennuksen huono kunto vaan koko sairaalan siirtyminen muualle Helsingissä.

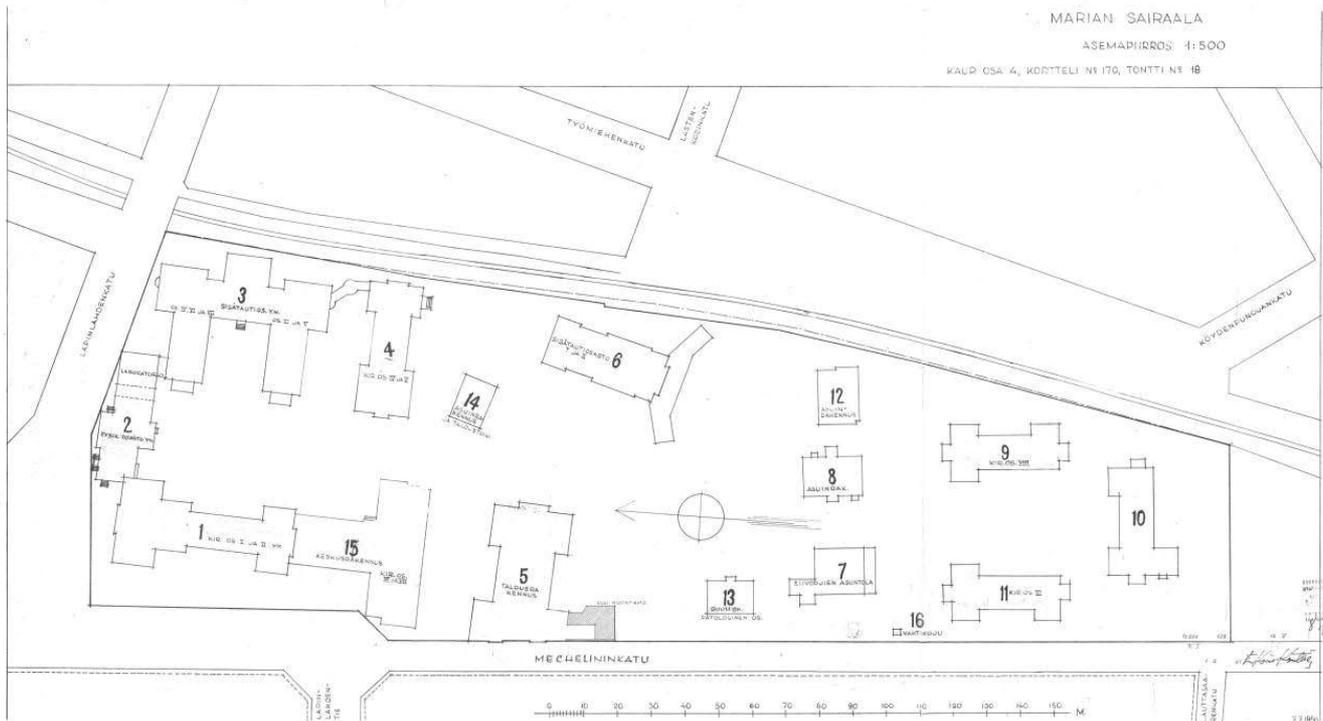

Asemapiirros 1962.

Lupapiirustussarjaan liittyvä asemapiirros 12.12. 1962 Sakari Siitonen. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. HKR

Sairaalatontin eteläraja on siirtynyt pohjoisemmaksi ja eteläisin puupaviljonki on jäänyt rajan ulkopuolelle purettavaksi uusien liikennejärjestelyjen tieltä.

Piirustukseen on merkitty talousrakennuksen alempien kerrosten muutoksia.

Asempiirros 1956) / 1962 HKR

Piirustuksessa on esitetty rakennusten käyttöä. Kaikki eteläosan paviljongit ovat vielä säilyneet.

- 1 Kirurgian osastot I ja II
- 2 Fysikaalinen osasto
- 3 Sisätautien osasto
- 4 Kirurgian osastot IV ja V
- 5 Talusrakennus, eteläpähän on lisätty uusi muuntamo
- 6 Sisätautiosasto I ja II
- 7 Siivoojien asuntola
- 8 Asuinrakennus
- 9 Kirurgian osasto VIII
- 10 –
- 11 Kirurgian osasto III
- 12 Asuinrakennus
- 13 Ruumishuone, Patologinen os.
- 14 Asuinrakennus ja taloustoimisto
- 15 Keskusrakennus, Kirurgian osastot VI ja VII
- 16 Vahtikoju

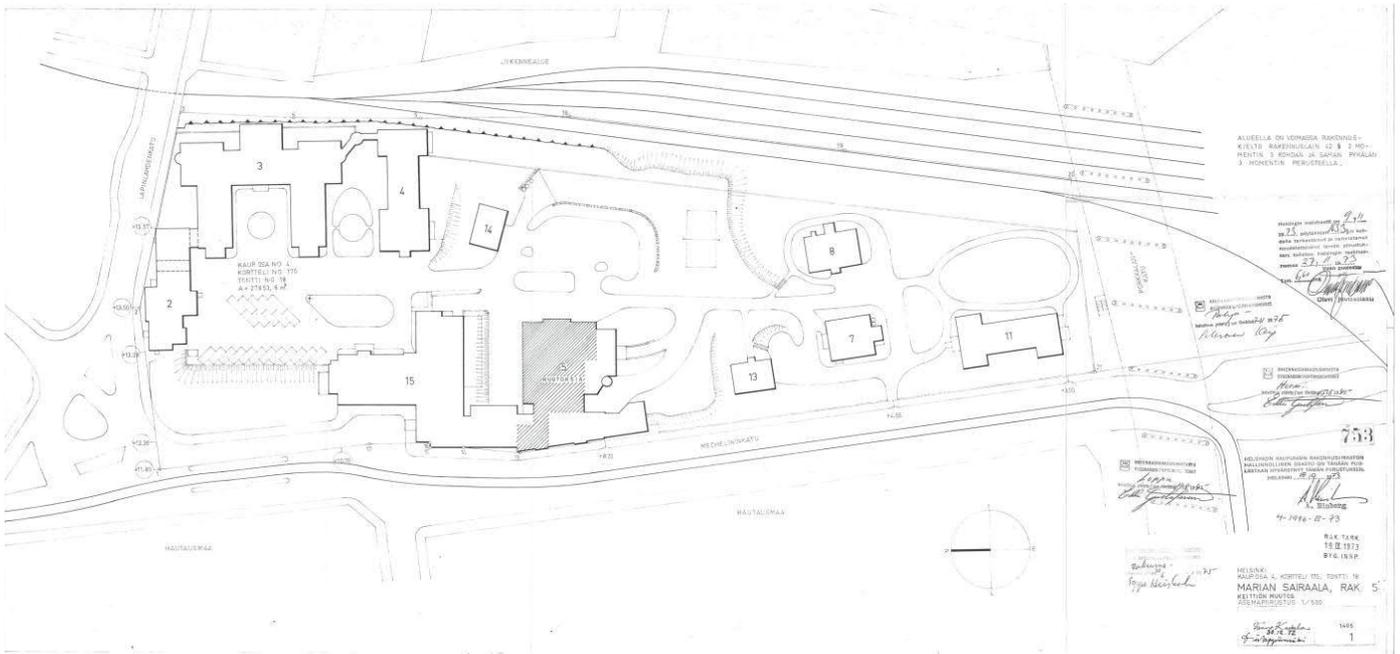

Kulkutautisairaalapaviljongin purkutyö 1963. Valokuva Grünberg, HKM

1970-luvun muutokset

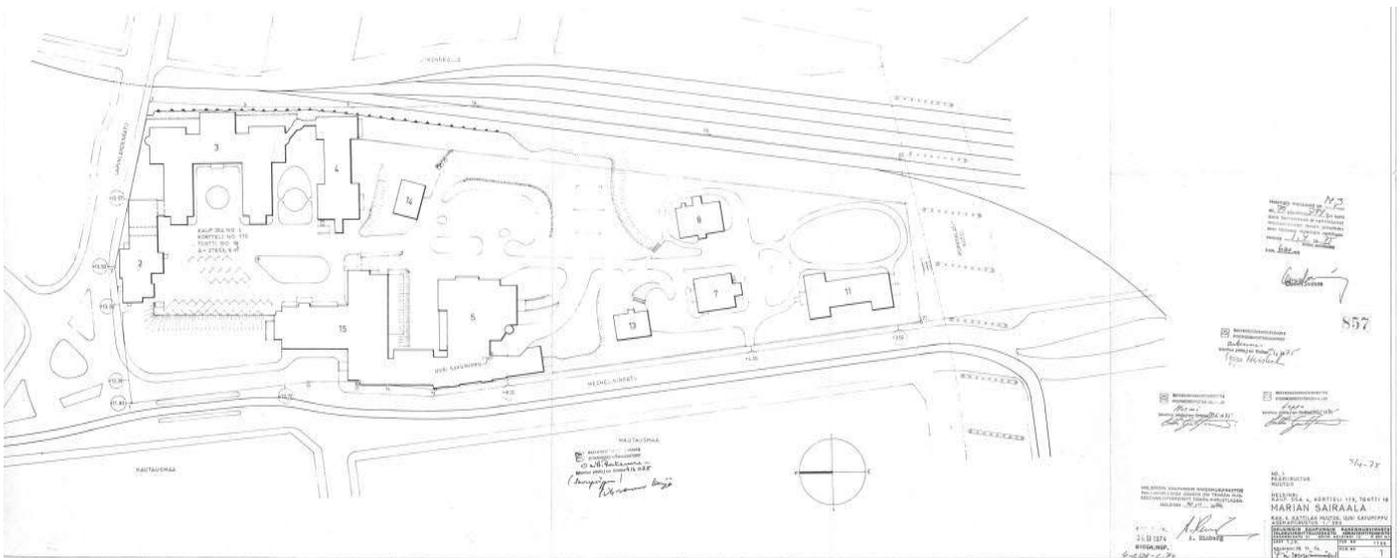
1970-luvulta eteenpäin eri rakennuksia on peruskorjattu.

1972 rakennettiin Helsingin kaupungin rakennusvirastossa suunniteltu ensiapupoliklinikan laajennus, matalan a laajennuksena rakennusten 15 ja 5 väliin.

Asemapiirros 30.12.1972 HKR

Rakennus 5. Keittiön muutos. Asemapiirros, pääpiirustus. Tauno Koskela./ J. Seppämäki
 Asemapiirros esittää tilannetta, jossa entinen kunnallissairaala on purettu, samoin luoteisosan paviljonki vuodelta 1902. Pohjoisosan piha-alueelle on esitetty viistopysäköintiä. Tonttialueen itäosassa on vielä säilynyt istutuksia. Eteläosan kolmesta paviljongista on jäljellä enää yksi. Rakennusten numerointi vastaa nykyistä käytäntöä.

Asemapiirros 1978/

Pääpiirustus 24.10.1978. Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen. HKR

Asemapiirrokseen on merkitty Rakennuksen 5 muutoksia ja purettava savupiippu. Eteläpäässä on ainoan säilyneen paviljongin itäpuolelle esitetty soikeaa nurmikkoaluetta kiertävä puutarhakäytävä.

1972 rakennettiin ensiapupoliklinikan laajennus, matalan a laajennuksena rakennusten 15 ja 5 väliin.

1980-luvun muutokset

1950-luvun keskusrakennusta jatkettiin uudisosalla puretun rakennus nro 1:n paikalle. Ensimmäinen laajennus rakennettiin 1983 pohjoiseen Mechelininkadun puolella. Laajennuksessa oli sosiaalitylöitä. Suunnittelusta vastasi Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies. Laajennuksen toinen osa rakennettiin 1989 edellisen jatkeeksi pohjoiseen Mechelininkadun varrelle, sisältäen lisää sosiaalitylöitä. Suunnittelusta vastasi edelleen Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies.

Vuonna 1987 alueen itäreunalle valmistui asuinkerrostalo, arkkitehtina Sakari Laitinen.

Asemapiirros 1987

13.5.1987 Pääpiirustus. Asemapiirros. Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies.

Muutos koskee rakennuksen 4 muutosta. Muutoksia tehdään kaikissa kerroksissa ja länsipäädystä. 1950-luvun sairaalarakennuksen pohjoispuolelle on rakennettu sosiaalirakennus.

PIHA-ALUEEN VAIHEET

PIHA-ALUEEN VAIHEET

Maarit Mannila on tiilipaviljongin rakennushistorian selvityksen yhteydessä käsitellyt myös sairaalan piha-alueen muutoksia.

Jo terveydenhuoltolautakunnan ehdotuksessa vuodelta 1891 huomioitiin se, että sairaala-alueelle oli luotava viihtyisyyttä myös istutuksilla. Vuonna 1894, kunnallissairaalan laajennusohjelman ensimmäisten rakennusten ollessa viimeistelyvaiheessa, kaupunginpuutarhuri Svante Olsson suunnitteli sairaalan piha-alueen istutukset. Olsson muodosti rakennusten ja niiden välisten kulkureittien rajaamat alueet vaihtelevan muotoisiksi istutusryhmiksi, joiden avulla paitsi luotiin sairaala-alueelle viihtyisyyttä myös tuettiin sairaalan jakoa ei-epideemisten ja epideemisten tautien osastojen alueisiin. Piha-alueen laittaminen kuntoon istutuksineen aloitettiin vuonna 1894 ja saatettiin valmiiksi vuonna 1895. Vuonna 1895 julkaistuissa asemapiirroksissa istutukset on esitetty valmiina.

Tontin runsaan puu- ja pensasistutusten määrän tarkoitus oli ilmeisesti rajoittaa näkyvyyttä sairaala-alueen sisällä, sen eri osastojen välillä ja siten rauhoittaa alueen tunnelmaa. Tontin reunoille istutetut puut rauhoittivat aluetta myös ympäristön liikenteeltä ja pölyltä. Puustoa istutettiin siten, että selvästi ei edes pyritty säilyttämään näköalaa lounaaseen merelle. Pihalla oli lisäksi oltava vapaata tilaa pyykin kuivattamiselle.

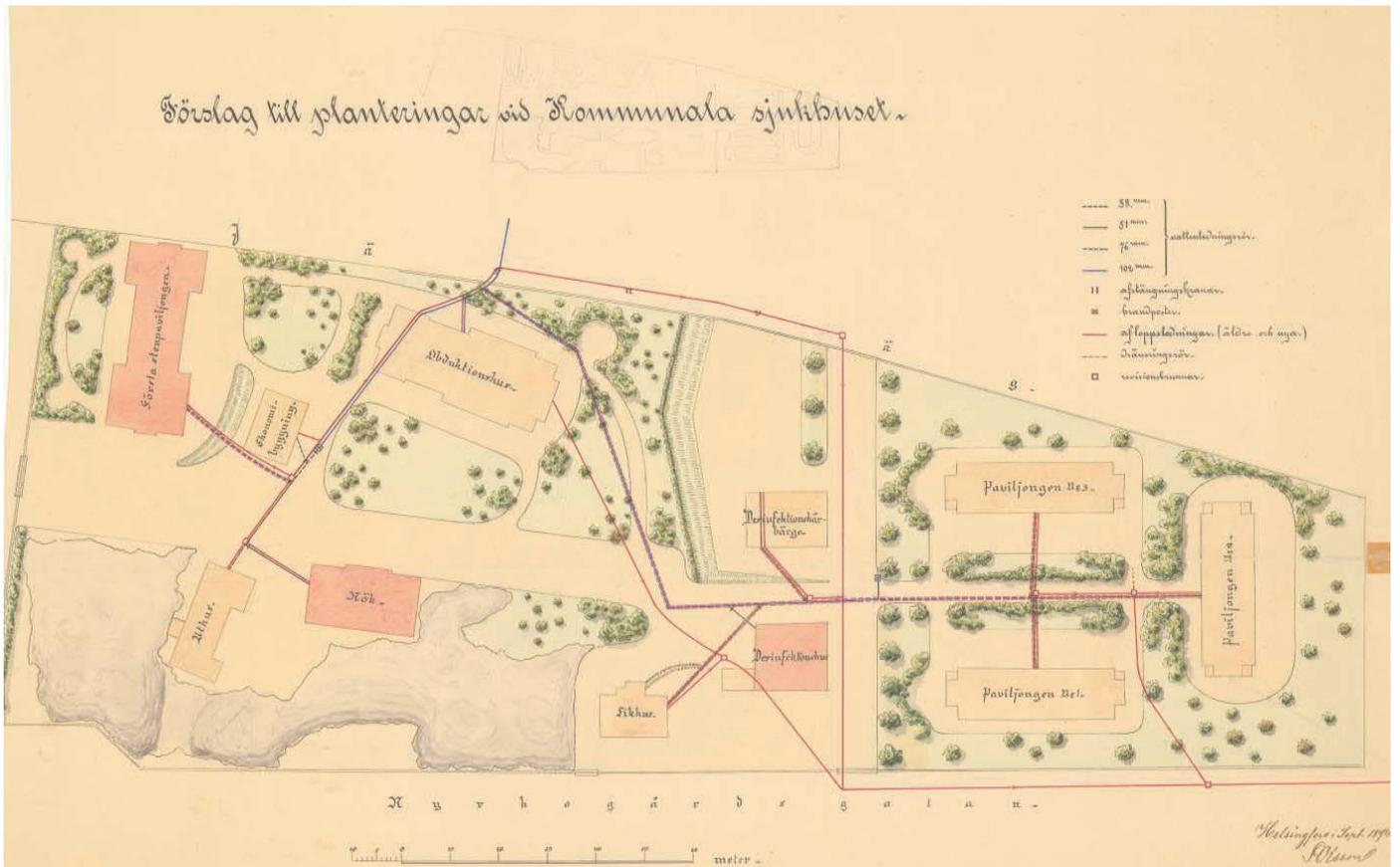
Tiilipaviljongin pohjoisjulkisivun eteen istutettiin alue, joka ulottui sairaala-aluetta pohjoiseen tuolloin rajoittaneeseen aitaan. Istutusalueelle muodostettiin puolikaareissa kulkeva kävelytie, johon kiinnittyi kaksi pyöreää laajentumaa. Ne olivat todennäköisesti lehtimajoja hoitohenkilökunnan tai potilaiden virkistätymishetkiä varten. Aivan tiilipaviljongin pohjoissivun viereen oli varattu vapaata tilaa kulkureille itäpään sisäänkäynnille.

Vuonna 1894-95 istutettujen kasvien ja puiden lajeja ei ole tässä yhteydessä tarkemmin selvitetty. Mannilan mukaan pihalle on jo varhain istutettu lehmuksia ja kesäkauden kukkaistutuksiin runkoverenpisaroita. Tiilipaviljongin pohjoispuolen istutetulla alueella (nyk. paikoitusalue) kasvoi vielä 1970-luvulla koivu. Tiilipaviljongin eteläpuolelle, sen ja vuonna 1885 valmistuneen talousrakennuksen väliin jätettiin kalliota penkereenä, jonka päälle istutettiin nurmikko. Lisäksi paikalle on istutettu jo varhain lehmus. Myös nykyisin siinä kasvaa lehmus ja sen ympärillä nurmikko. Kukkaistutuksia ei ole.

Tiilipaviljongin, vuonna 1902 valmistuneen kirurgian paviljongin ja 1909 valmistuneen sisätautipaviljongin seiniä verhoamaan on 1900-luvun alkupuolella istutettu myös villiviiniköynnöstä. Viiliviini näkyy runsaana jo 1920-luvulla otetuissa valokuviissa ja tiilipaviljongin länsipäädellä villiviini on saanut kasvaa vuoden 1974 hissikuilun rakentamiseen asti.

Tiilipaviljongin itäpääty sijaitsee satamaratakuilun kallioleikkauksen reunalla eikä siellä ole koskaan ollut muuta kuin kapea kulkureitti rakennuksen huoltotarkoituksia varten. Tontin itäreunalla ratakuilun partaalla on ennen kasvanut runsasta pensaikkoa.

Arkkitehti Onni Törnqvist piirsi marraskuussa 1893 sairaala-alueen ympärille puurakenteisen korkean aidan ja siihen liittyvät koristeelliset puuportit. Aidan ja porttien toteutumisesta tarkoin Törnqvistin piirustusten mukaan et ole tietoa, mutta piirustukset kuitenkin saivat asianmukaiset vahvistukset ja katselmukset tehtiin kevään 1894 kuluessa, jolloin aitojen ja porttien rakentaminen oli ajankohtaista. Portteja tehtiin yksi pohjoisreunalle ja kaksi länsireunalle. Vain siihen mennessä rakennettu alue aidattiin ja vielä rakentamaton pohjoisosa jätettiin aidan ulkopuolelle. Vuoden 1891 asemapiirrokseseen merkittyä ei-epideemisen osaston ja epideemisen osaston erottamista niiden väliin rakennettavalla aidalla ei toteutettu. Pohjoisreunan portti ja aita joko siirrettiin tai rakennettiin uudestaan pohjoisemmaksi jo muutaman vuoden kuluttua, kun seuraava Törnqvistin piirtämä potilaspaviljonki rakennettiin. Vuonna 1902 pohjoisreunalle pystytetty aita ja portti eivät olleet Törnqvistin piirustusten mukaisia.

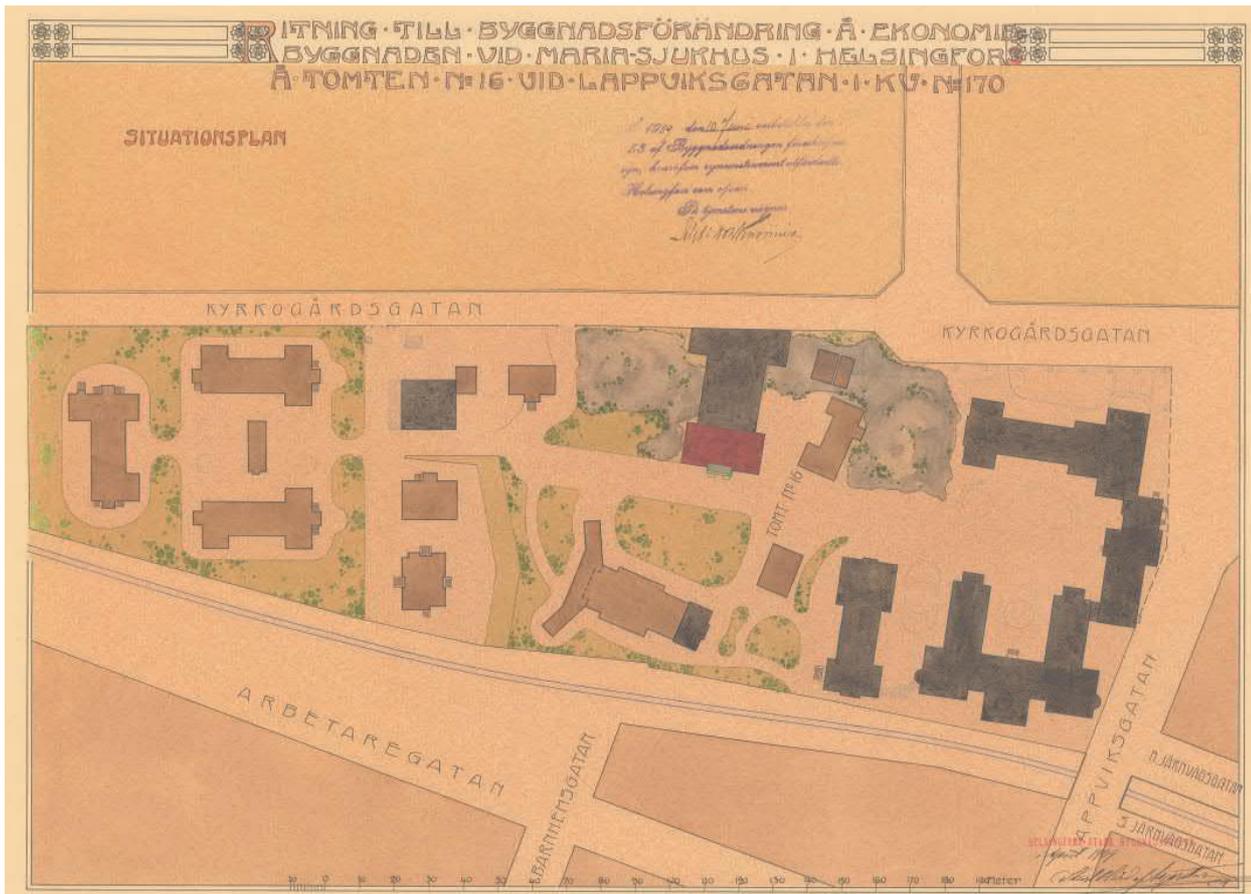

Istutussuunnitelman ehdotus 1894

Förslag till planteringar vid kommunala sjukhuset, syyskuu 1894, Svante Olsson. HKA PUO

Istutusten sijainti ja istutuskuviot on esitetty kaavamaisesti. Erityisiä piirteitä ovat ensimmäisen kivipaviljongin, nykyisen tiilipaviljongin pohjoispuolelle suunniteltu koristeistutus, johon näyttää kuuluvan kaksi syreenimajaa. Kolmas syreenimajan omainen sommitelma on esitetty vanhan kunnallissairaalan yhteyteen. Selkeimmän pihasuunnitelman muodostavat eteläosan kolme kulkutautipaviljongia, joiden välipihan keskiakseli muodostuu sommitelman selkärangaksi.

Helsingin kaupunginpuutarhurin, Svante Olssonin laatima istutusehdotus osoittaa myös vesijohtojen, viemäreiden, palopostien ja salaojaputkien sijaintia.

Asemapiirros 1909, liittyen talousrakennuksen muutoksiin.

Pohjoinen oikealla

Ritning till byggnadsförändring å Ekonomiebyggnaden vid Maria Sjukhus i Helsingfors å tomten No 16 vid Lappviksgatan i kv. 170. Helsingfors stads byggnadskontor. April 1909.

HKR-HKA.

Arkkitehti Karl Hård af Segerstadin suunnittelema muutos koskee talousrakennuksen itäosaa, jota on korostettu punaisella. Korttelin tiet ja istutusalueet on esitetty aikaisempia asemapiirroksia vastaavasti. Pohjoisosan uudisrakennusten rajaamalle piha-alueelle on piirretty ympyröistä ja suorareunaisista pinoista koostuvia alueita, jotka esittänevät istutuksia. Ne on kuitenkin jätetty värittämättä.

Muutokset 1900-luvun alussa

Vuoden 1909 rakennustöiden valmistuttua Lapinlahdenkatua vasten jäi puuaitaa vielä kirurgisen paviljongin kohdalle sekä Lapinlahdenkadun että Kirkkotarhankadun puolella (vuodesta 1909 Kirkkomaankatu, myöh. Mechelininkatu). Sen sijaan uudisrakennusten kohdalla tontin koilliskulmassa rakennettiin nyt muurattu aita ja sen pinta rapattiin kuten uudisrakennusten julkisivut.

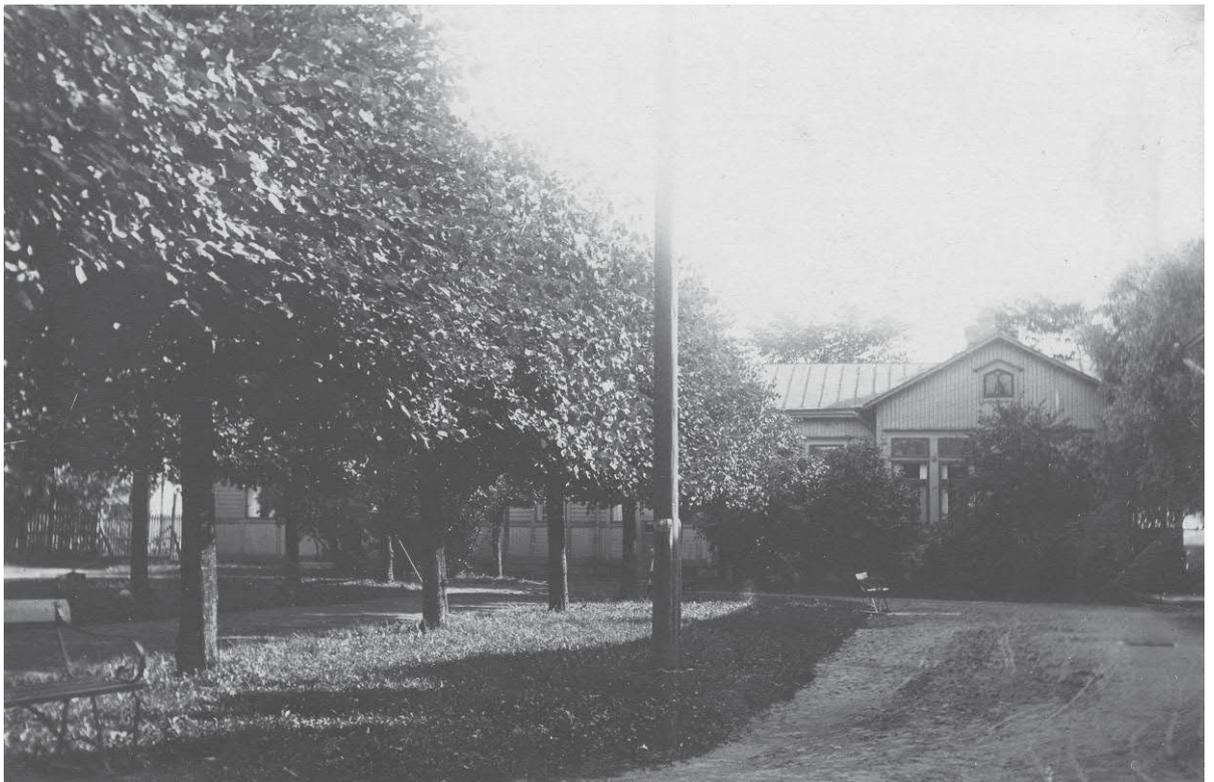

Istutussuunnitelma n. 1908 . Pohjoinen vasemmalla.

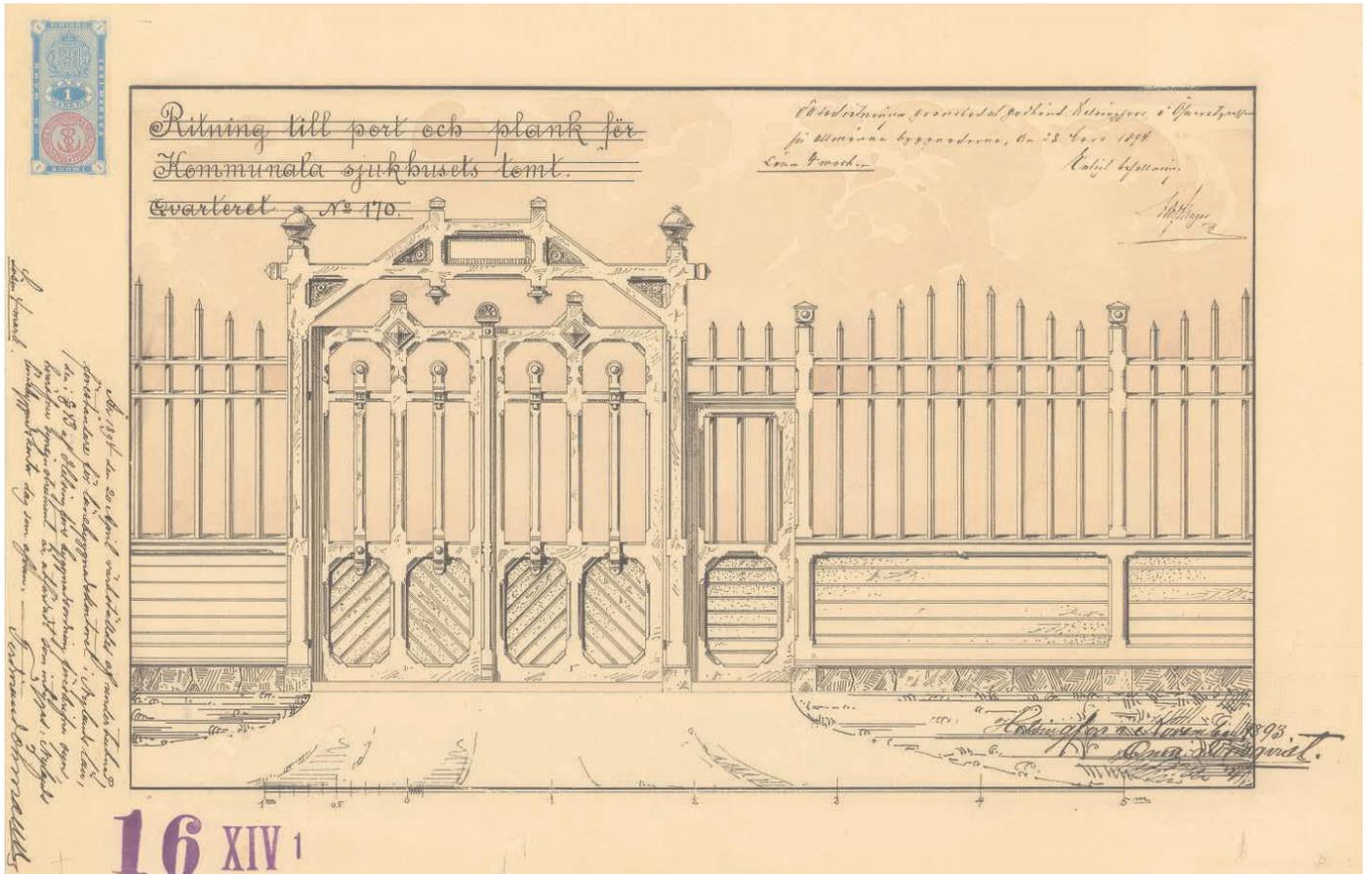
Edelliseen liittyvä istutussuunnitelma, *Plan af planteringarna vid Maria sjukhuset i Helsingfors. s.a.,* (ei vuosilukua), HKA PUO

Ympyrä- ja suorakaideaiheita on väritetty. Korttelin ahtauden takia ja pihaa halkaisevan leveän ajoväylän takia istutukset jakautuvat selvästi eri luonteisiin alueisiin. Kalliopohjaiseen pohjoisosaan on keskitetty sorapintojen ympäröimiä geometrisia koristeistutuksia. Ehjä puutarhakokonaisuus löytyy tontin eteläpäästä, jonka matalat kulkutautisairaalan matalat puupaviljongit lomittuvat vehreiden puiden kanssa.

Alh. valokuva eteläosan puukujanteesta 1920-30-luvulta. HYM

Piha-alueen vaiheet

Portti ja aita

Piirustus Onni Törnqvist, marraskuu 1893. HKA

Piirustus on hyväksytty Yleisten rakennusten ylihallituksessa vuonna 1894. Saman vuoden huhtikuun 20 päivänä on suoritettu rakennusjärjestyksen mukainen katselmus.

Piha-alueen vaiheet

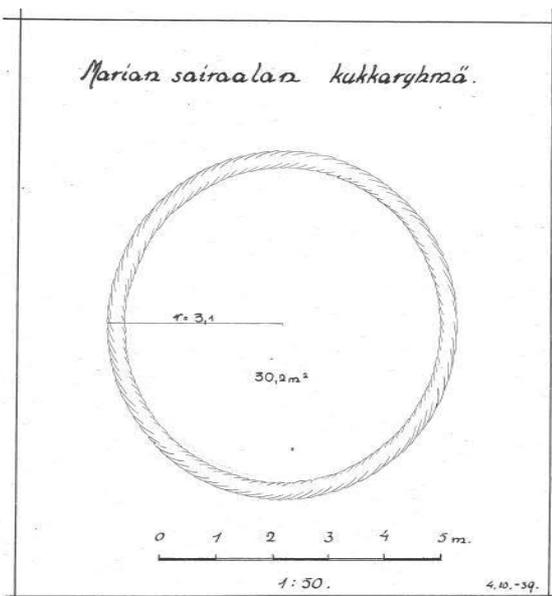
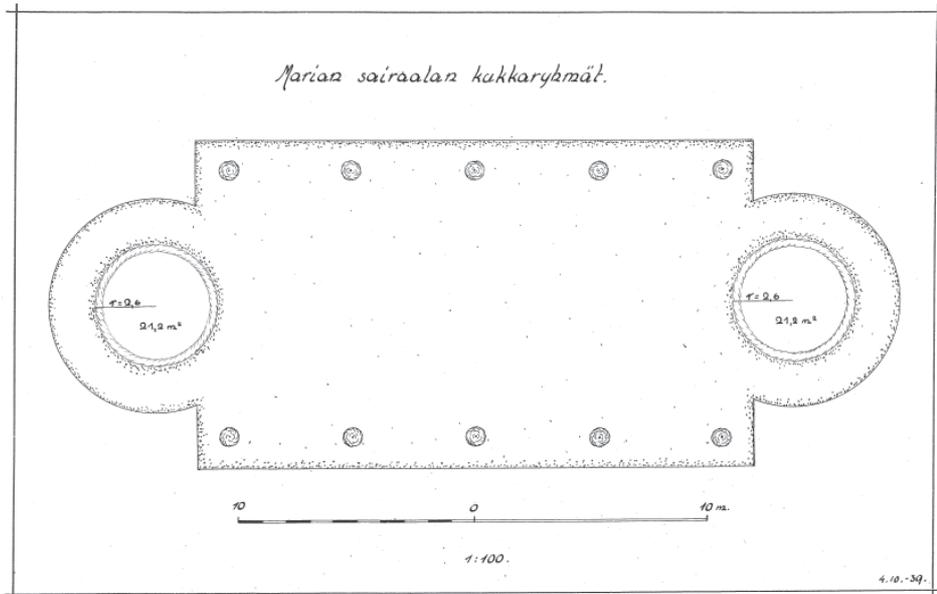

Kahvipöytä on katettu sairaalan puutarhaan. Taustalla esiintyy kuoro. Vasemmalla näkyy sairaala-alueen säleaitaa. Valokuva 1920-30-luvulta, HYM

Vuonna 1909 rakennettiin uudisrakennusten kohdalla tontin koilliskulmassa muurattu aita, jonka pinta rapattiin kuten uudisrakennusten julkisivut.

Piha-alueen vaiheet

Istutussuunnitelmia 1939, Maran sairaalan kukkaryhmiä. Osapiirustukset 4.10.1939. PUO

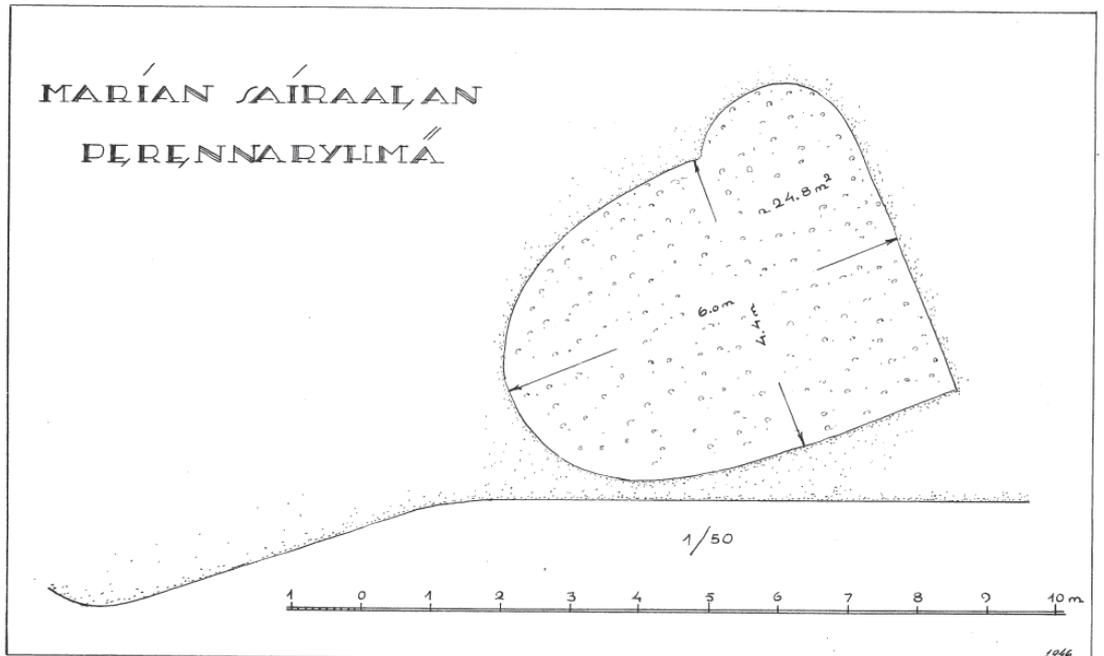
Ylempi sommitelma on suunniteltu pohjoiselle piha-alueelle ainakin 1908. Se sijaitsee vuonna 1902 valmistuneen sairaalapaviljongin itäisivulla.

Halkaisijaltaan n. 6 metriä oleva näyttävä kukkaisryhmä on sijainnut Sonckin suunnitteleman sairaalarakennuksen kahden siiven rajaamalla etupihalla rakennuksen keskilinjassa. Ympyräaihe esiintyy jo vuonna 1908 Svan-te Olssonin pihasuunnitelmassa.

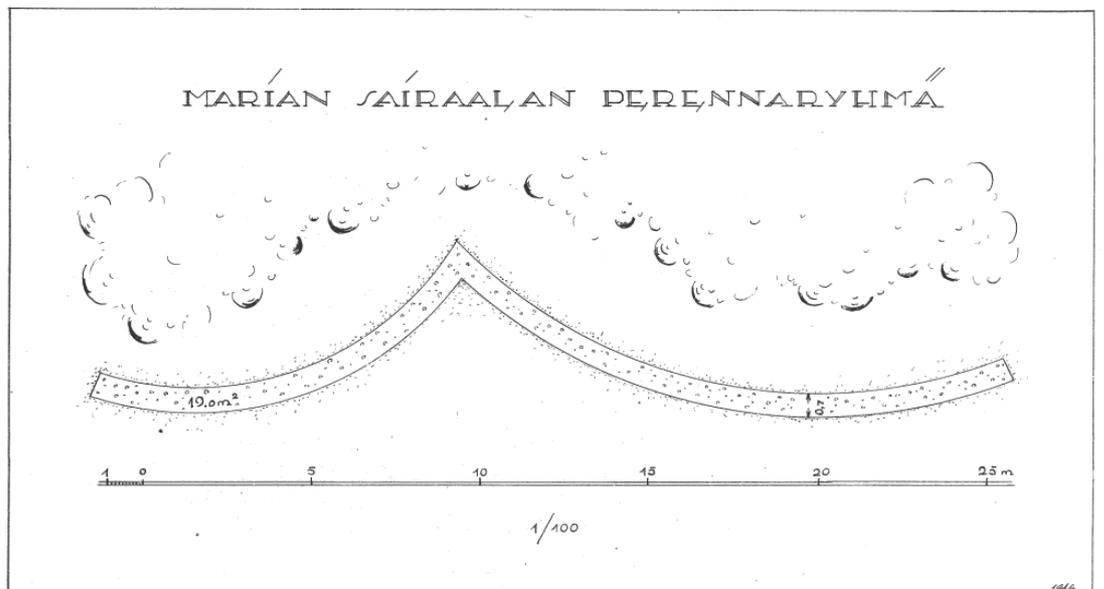
Istutussuunnitelmat on esitetty asemapiirroksessa vuodelta 1949 (9.9.1949 Lasse Björk. HKR) 1900-luvun

Istutussuunnitelmia 1930-40-luvuilta

Vuodelta 1949 olevassa muutostyön asemapiirroksessa (9.9.1949 Lasse Björk. HKR) on esitetty sairaala-alue. Piirroksessa on esitetty istutusalueet kevyesti pilkuttamalla. Piirustuksen perusteella on mahdollista paikallistaa 1930- ja 1940-luvun istutussuunnitelmia.

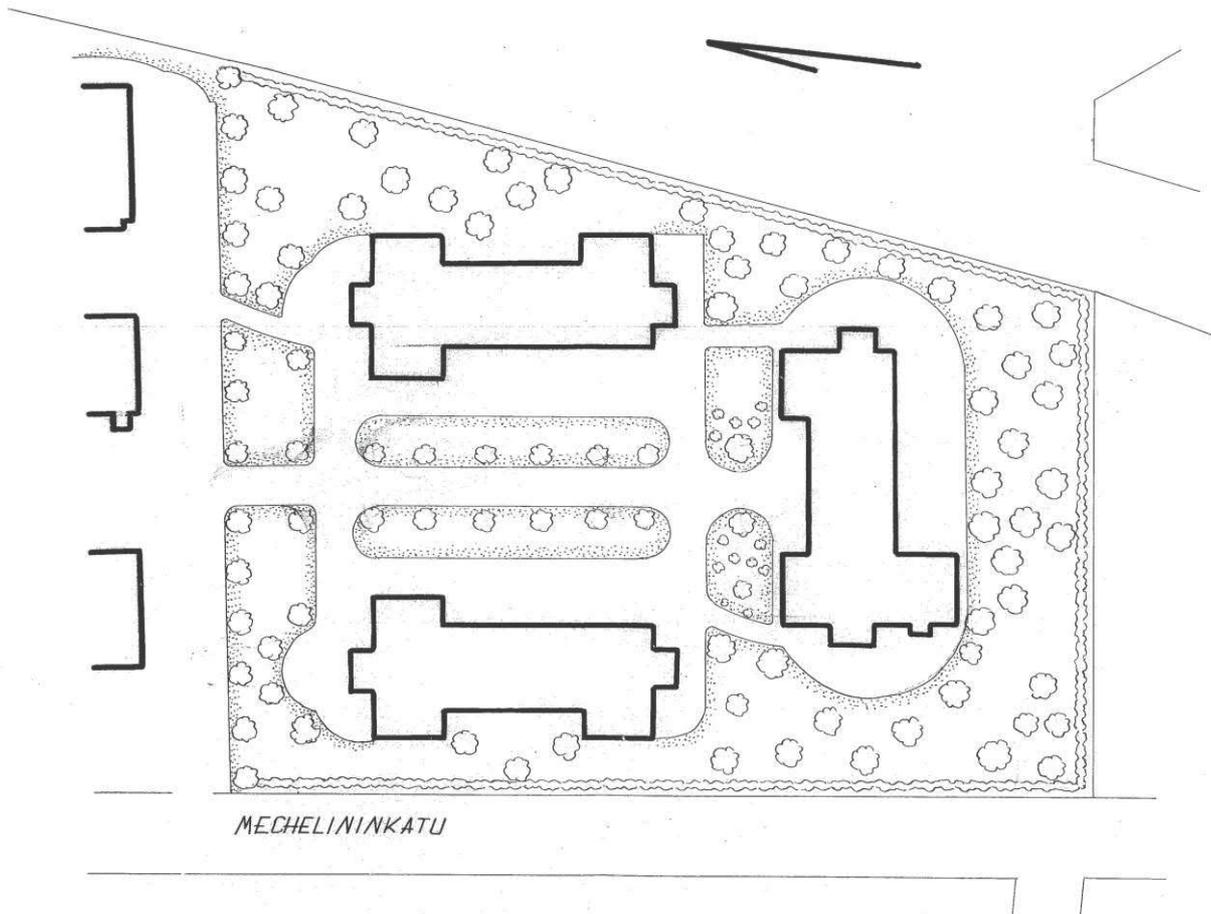
Istutussuunnitelma vuodelta 1946, PUO 1039. Marian sairaalan perennaryhmän piirustus esittää noin 35 neliömetrin kokoista istutuskenttää, jonka muoto etäisesti muistuttaa sydäntä. Sijainnista ei ole varmuutta.

1946 PUO 487

Marian sairaalan perennaryhmä. Istutuspiirustus vuodelta 1946 esittää kahden kaaren muodostamaa, noin 27 metrin pituista ja 0,7 m leveää, epäsymmetristä perennapenkkiä. Sijainnista ei ole varmuutta.

Piha-alueen vaiheet

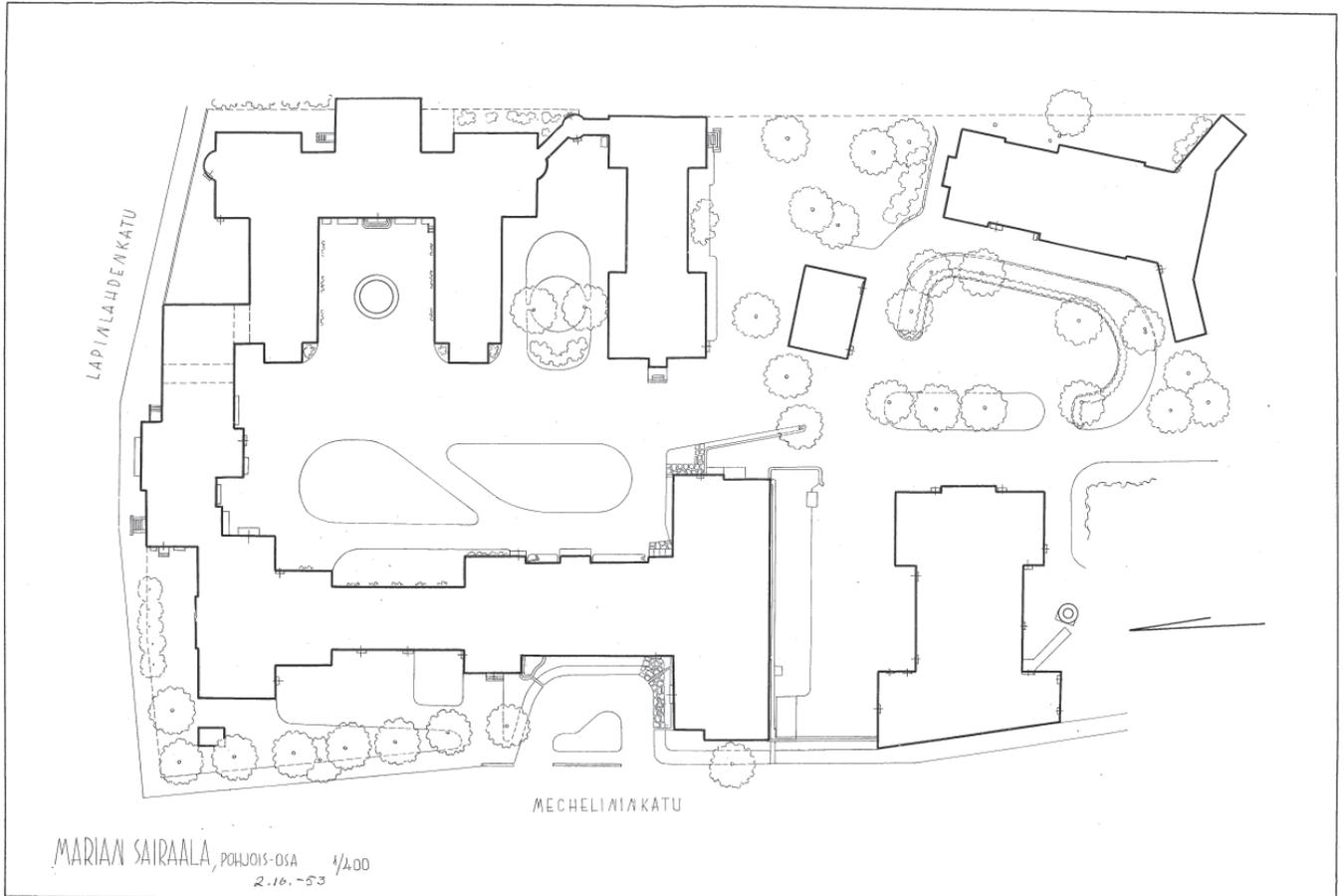
Istutuskaavio, Marian sairaala, eteläosa. 2.9.1953. PUO

Asemapiirros esittää istutuksia kaavamaisesti. Itä-, etelä- ja länsisivulla on pensasaita, keskiakselissa puurivi.

Kulkutautisairaalan paviljonki (rakennus 9) vuonna 1963 ennen purkamista. Taustalla Porkkalankadun ajosilta. Vasemmalla ja oikealla näkyy säleaita. Grünberg 1963, HKM

Piha-alueen vaiheet

Marian sairaalan pohjoisosa. Asemapiirros 2.10.1953. PUO

Suunnitelmassa on esitetty pohjoisosan rakennukset: hallinto- ja sairaalarakennukset vuodelta 1909, luoteiskulman paviljonki vuodelta 1902 sekä siihen kiinni rakennettu uusi sairaalarakennus Mechelininkadun varrella. Piirustuksessa on esitetty ajotie- ja käytäväjärjestelmä, puustoa, pensasaitoja ja –ryhmiä sekä sisäänkäynteihin liittyviä kiveyksiä, rajamuureja ja etuistutuksia.

Etelämpänä sijaitsevat vanhemmat rakennukset, entinen talousrakennus (nyk. 14), vanha kunnallissairaala ja talousrakennus 1890-luvulta (nyk. 5) Talousrakennuksen molemmin puolin on paljasta pihaluettua. Itäosan vanhojen rakennusten ympärillä on säilynyt sairaalapuiston piirteitä.

Piha-alueen vaiheet

Ylh. vanha kunnallisairaala vuodelta 1886. Länsipuolella on loivasti viettävä nurmikkoalue ja vanhoja puita. Alh. Vanhan kunnallissairaalan ent. talusrakennus. Piha-alueen itäisivulla on säilynyt vanhempaa puustoa ja pensaita.

Valokuvat C. Grünberg 1963, HKM.

Piha-alueen vaiheet

Puutarhaistutuksia ja villiviiniä vuonna 1902 valmistuneen kirurgian paviljongin etelä- ja kaakkoispuolella. Valokuva 1949-50, Eino Heinonen, HKM

Sairaalan pihalla oleva pyöreä istutus kuvattuna 1963. Valokuva Grünberg, HKM

1963 Valokuva Grünberg, HKM

Pihan taserojem takia on rakennettu pengerryksiä ja tukimuureja. Vasemmalla 1954 valmistunut keskusrakennus, taustalla pohjoisosan sairaalarakennukset vuodelta 1909 ja 1894.

Pihanäkymä talousrakennuksen suuntaan vuonna 1963. Valokuva Grünberg, HKM

Piha-alueen vaiheet

Muutokset 1960-luvulta 2000-luvulle

Tontin vehreästä eteläosasta jouduttiin luovuttamaan osa Porkkalankadun sillan takia, jonka vuoksi eteläreunan suuntainen kulkutautipaviljonki (rak. 10) purettiin vuonna 1962. Rata-alueen leventäminen aiheutti toisenkin kulkutautipaviljongin (rak. 9), tarkkailupaviljongin (rak. 12) ja ensimmäisen sairaalarakennuksen (myöh. tuberkuloosipaviljongin, rak. 6) purkamiset 1960-luvun alussa.

Sairaala-alueen sijainti liikenneväylien ja ratakuilun saartamana ja tontin ahtaus, joka juontaa pitkästä ja kapeasta muodosta, ovat jo varhain leimanneet Marian sairaalan pihaympäristöä. Haittatekijöitä pyrittiin aluksi lieventämään arkkitehtuurin ja puutarhasuunnittelun keinoin.

Arkkitehtonisesti omaleimaisten rakennusten purkaminen köyhdytti pihaympäristöä. Vuonna 1954 valmistunut kirurgian poliklinikkarakennus, autojen paikoituspaikat sekä tunneleiden sisäänajoluiskat ovat lisäksi vieneet piha-alaa ja lopulta myös edelleen 1990-luvulla jatkunut uudisrakentaminen. Mannila toteaa selvityksessään, että ulkoilun merkityksen vähitellen hiipuessa parvekkeiden ja rakennusten välittömän piha-alueen viihtyisyyteen ei ole enää kiinnitetty huomiota. Ne ovat olleet käytössä lähinnä tupakointitiloina. Suurin osa jäljellä olevasta vapaasta pinnasta on päällystetty asfaltilla ja on joko ajoväylää tai paikoitustilaa. Piha-alueen istutukset ovat saaneet väistyä liikenne- ja pysäköintialueiden tieltä. Vanhaa puustoa, pensaita ja muita vanhojen istutusten jäänteitä on säilynyt paikoin, varsinkin alueen eteläosassa. Ajoväylistä ja paikoitusalueista huolimatta sairaala-alueen eteläosa on puukujanteineen edelleen poikkeuksellisen vehreä. (Mannila 2001)

Mechelininkadun varrelle on 1980-luvulla rakennettu umpinainen lankkuaita.

Ilmakuva. Helsingin kaupunki, paikkatieto.

Piha-alueen nykytilanne

Näkymä etelästä sairaala-alueen pääajoväylän suuntaan. Valokuva Kari Hakli 2011.

Näkymä rakennuksen 8, nykyisen päiväkodin pihalle. Valokuva Kari Hakli 2011.

Piha-alueen nykytilanne

Näkymä talousrakennuksen (5) ikkunasta sairaala-alueen eteläosaan toukokuussa 2011.

Näkymä pohjoiselle piha-alueelle keväällä 2011.

Nykyinen rakennuskanta

NYKYTILANNE

Vuonna 2011 osa rakennuksista on käytössä, osa tyhjillään. Osa tiloista on väliaikaisesti sijoittunut Malmin päivystys Malmin päivystyssairaalan rakentamisen ajaksi. Rakennusta nro 4 on vuonna 2010 korjattu kotihoidon käyttöön.

Marian sairaalan alueella sijaitsevat seuraavat rakennukset (rakennusten numerointi sairaalan v. 2010)

Vanhimmat rakennukset ensimmäisestä rakennusvaiheesta

- 14 Kunnallissairaalan talousrakennus, Decker, v.1886 (puinen, kaksikerroksinen)
- 7 Desinfiointilaitos, Rancken v. 1887

Ensimmäinen laajennus. (arkkitehti Onni Törnqvist):

- 4 Tiilipaviljonki, 1894
- 5 Talousrakennus, 1894-1898
- 8 Desinfektiovierasmaja, 1894
- 11 Tulirokkopaviljonki, 1894
- 13 Kappeli- ja obduktiorakennus 1894

1909 valmistunut laajennus (arkkitehti Lars Sonck)

- 2 Hallintorakennus, 1909: sisätautien ja kirurgian poliklinikat, tuberkuloositoimisto, laboratorio, kansliahuoneita ja henkilökunnan asuntoja
- 3 Uusi sairaalarakennus, potilaspaviljonki

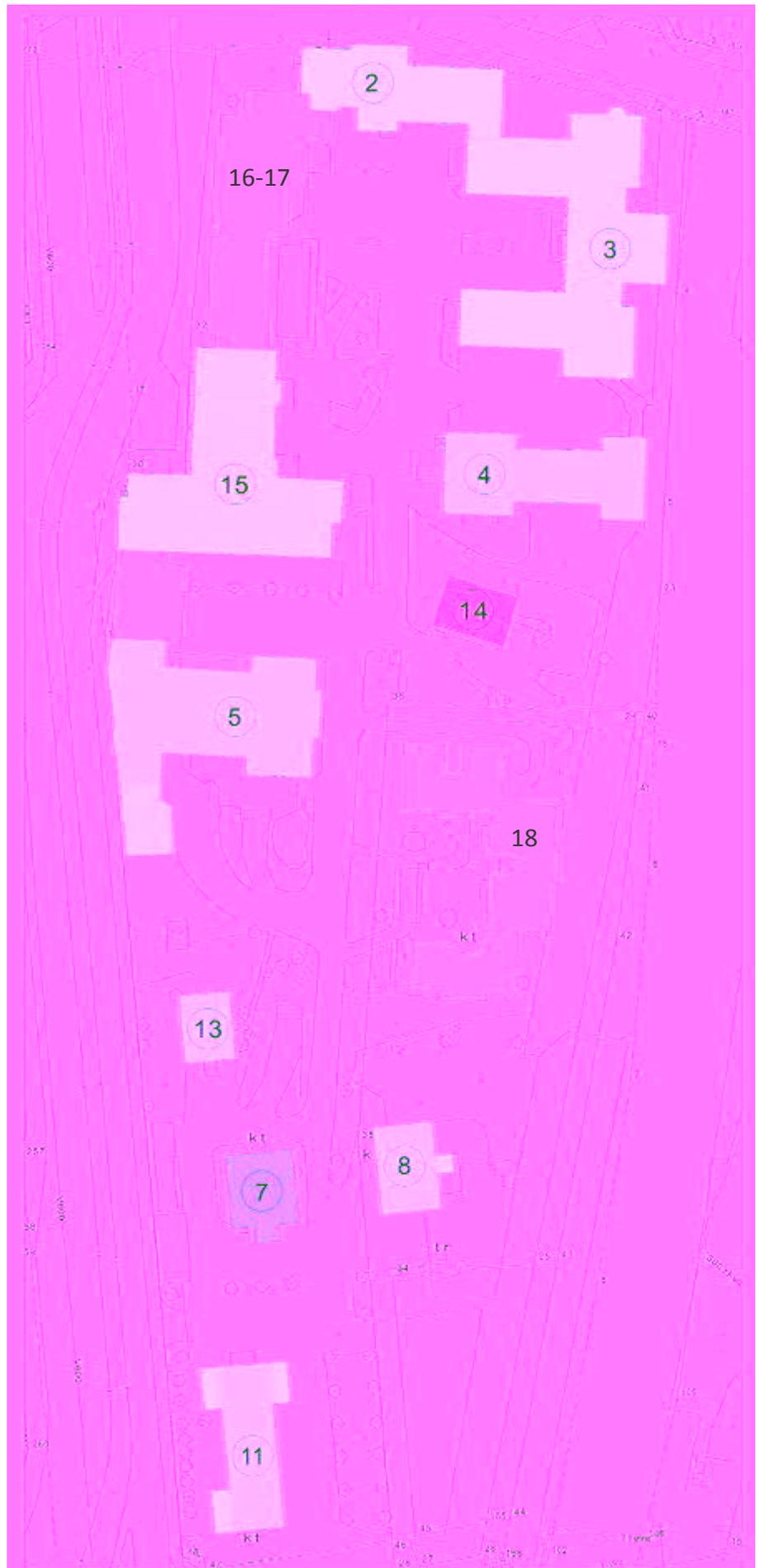
Uusimmat

- 15 Keskusrakennus, Lauri Pajamies v. 1954
Laajennukset 1980-90-l.
- 18 Asuinkerrostalot v. 1987, Sakari Laitinen

Puretut rakennukset

- 6 Vanha sairaalarakennus (kunnallissairaala), Theodor Decker v. 1883 (purettu 1963)
- 9 Tuhkarokkopaviljonki, Onni Törnqvist, 1894 (purettu 1963)
- 10 Kurkkumätäpaviljonki, Onni Törnqvist, 1894
(purettu, sijaitsi Porkkalankadun eteläpuolella)
- 12 Tarkkailupaviljonki, Onni Törnqvist, 1896 (purettu 1963)
- 1 Potilaspaviljonki ja leikkaussali Mechelininkadun varrella, 2-kerroksinen, Onni Törnqvist, 1902 (purettu 1964)

Nykyinen rakennuskanta

RAKENNUSTEN SUUNNITTELIJAT JA TOTEUTTAJAT 1800-LUVULLA

Arkkitehti Onni Törnqvist

Arkkitehti Onni Törnqvist (myöh. Tarjanne) valmistui Polyteknillisestä opistosta vuonna 1885. Hän oli kiinnostunut erityisesti rakennuskonstruktioista, joita koulussa opetti arkkitehti Gustaf Nyström. Vuonna 1886 hän täydensi rakennuskonstruktio-opin ja lämmitys- ja ilmanvaihtotekniikan opintojaan Saksassa Münchenin Teknillisessä korkeakoulussa, senaatin myöntämän apurahan turvin. Törnqvist ja Gustaf Nyström olivat Marian sairaalan suunnittelun aikoihin rakennuskonstruktioiden johtavia arkkitehtiasiantuntijoita Suomessa.

Törnqvist työskenteli koko arkkitehdinuransa ajan oman arkkitehtuuritoimintonsa kautta vaikka myöhemmin toimi myös Yleisten rakennusten ylijohtajana ja lukemattomissa komiteoissa sekä rakennustoimikunnissa (mm eduskuntatalon). Tarjanteeksi hän muutti nimensä vuonna 1906.

Kunnallissairaalan laajennushankkeen alkaessa 1890 Törnqvistillä ei tiettävästi ollut aikaisempaa kokemusta sairaalarakennusten suunnittelusta. Marian sairaalalle rakennettiin yksitoista uudisrakennusta arkkitehti Onni Törnqvistin piirustusten mukaan v. 1893-1902. Lisäksi Törnqvist suunnitteli 1880-luvulla rakennettujen kunnallissairaalarakennusten muutos- ja laajennustyöt. Muutamia rakennussuunnitelmat jäivät toteuttamatta.

Kunnallissairaalan rakennusten suunnittelun aikoihin Törnqvistillä oli useita merkittäviä rakennushankkeita meneillään muualla, mm. Porin kaupunginsairaalan rakennushanke. Törnqvistille ohjautui usein fennomaanipiirien toimeksiantoja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta hän oli jo 1880-luvun lopulla saanut toimeksiannon; seuran painotalo valmistui Helsinkiin (Lönnrotink. 4-Yrjönk. 13) kunnallissairaalan luonnosvaiheen aikoihin. Kansallis-Osake-Pankin ki oli pääkonttorirakennus valmistui 1892 Helsingin Aleksanterinkadulle. Suomen Kansallisteatterin rakennuksen suunnitteluun Törnqvist kiinnitettiin viimeistään vuonna 1897. Teatteria rakennettiin samaan aikaan kuin Marian sairaalan toista potilaspaviljonkia.

Vuonna 1902 valmistunut kirurgian paviljonki jäi arkkitehti Onni Törnqvistin viimeiseksi suunnittelutyöksi Marian sairaalassa. Mannila arvioi, että sairaalan alkuperäinen laajennusohjelma alkoi 1900-luvun alussa olla niin lääketieteen, rakennustekniikan ja arkkitehtuurin kuin myös Helsingin kaupungin väestönkasvun ja tarpeiden kannalta epäajanmukainen. Yleissuunnitelmien muuttuessa vaihtui myös arkkitehti.

Mannilan mukaan Törnqvististä tuli yksityisenä arkkitehtina edelläkävijä siinä, että hän oli jo 1800-luvun lopulla hyvin perehtynyt sairaaloiden ja lisäksi tuberkuloosisairaaloitten rakentamisen erityisedellytyksiin. Törnqvist oli mukana siinä asiantuntijoiden kärkiryhässä, joka toimi keuhkotuberkuloosin nujertamiseksi Suomessa. Hän myös pysyi kehityksessä mukana saadessaan muunlaisten töiden ohessa yhä uusia tuberkuloosisairaala- tai parantolasuunnittelutehtäviä 1900-luvun alkupuolella. Marian sairaalan ylilääkärinä vuosina 1895-1906 toiminut Richard Sievers ja Törnqvist tekivät tuberkuloosin vastustamisen merkeissä yhteistyötä myöhemmin monessa yhteydessä. (Mannila 2001)

Arkkitehti Theodor Decker

Arkkitehti A. Th. Decker (1838-1899) opiskeli arkkitehdiksi Tukholman taideakatemiassa 1858-1863. Hän työskenteli Yleisten rakennusten ylihallituksessa ja toimi lisäksi yksityisenä arkkitehtina. (Halila 1967)

Arkkitehti Ernst Albin Kranck

Arkkitehti E.A. Kranck (1864-1936) valmistui arkkitehdiksi 1887. Hän työskenteli pääosin Yleisten rakennusten ylihallituksessa. (Halila 1967)

Arkkitehti Lars Sonck

1900-luvun vaihteen tunnetuimpiin arkkitehteihin kuuluva Lars Sonck (1870-1956) oli ennen Marian sairaalaa suunnitellut mm. sairaaloita ja kylpylaitoksia, kuten Loviisan kylpylähotellin (1899), Eiran yksityissairaalan (1904) ja Hyvinkään parantolan uuden päärakennuksen (1906). Marian sairaalan uudisrakennusten suunnittelun aikana Sonck vastasi Kauniaisten kylpylän, Bad Granullan päärakennuksen (1910) suunnittelusta. Sekä Eiran sairaala että Hyvinkään parantolan rakennuksia laajennettiin myöhemmin (1910-1931 ja 1914-1917) Sonckin suunnitelmien mukaan.

Arkkitehti Gustaf Nyström, rakennustoimikunnan puheenjohtaja

Polyteknisen instituutin arkkitehtuurin opettaja ja professori Gustaf Nyström toimi terveydenhoitolautakunnan jäsenenä ja vuonna 1892 asetetun kunnallissairaalan rakennustoimikunnan puheenjohtajana. Nyström piirsi myös itse terveydenhoitolautakunnan pienemmän rakennushankkeen vuonna 1892; puurakenteiset, epidemian sattuessa nopeasti pystytettävät koleraparakit sekä terveydenhoitolautakunnan alaa olevan Työmieskodin ja yömajan, joka toteutui 1893. Nyström hoiti tällaisia yksittäisiä kohteita, mutta ei selvästi halunnut sitoutua pidempään tämän erikoisalan suunnitteluun. Nyström valittiin myös satamaratahallituksen jäseneksi marraskuussa 1893. (Mannila 2001)

Arkkitehti Carl Gustaf Hjort af Ornäs, urakoitsija

Urakoitsija, arkkitehti Carl Gustaf Hjort af Ornäs oli alkuaan ruotsalainen. Suomeen hän muutti vuonna 1873 arkkitehti Theodor Höijerin houkuttelemana. Hjort af Ornäs oli Kuninkaallisessa Taideakatemiassa Tukholmassa suorittanut rakennuskoulun käytännölliset kurssit, mutta ei loppututkintoa. Hän kiirehti työelämään toimimaan rakennusurakoitsijana.

Hjort af Ornäs ehti urakoida eri puolille Suomea 1890-luvun loppuun mennessä useita rakennuksia. Helsingin kaupungilta hän oli saanut useita toimeksiantoja jo ennen kunnallissairaalan urakkaa, esimerkiksi vuonna 1884 kaupungintalon sekä vanhan tullin ja pakkahuoneen korjaus- ja muutostyöt. Samaan aikaan niiden kanssa hän urakoi arkkitehti Höijerin suunnitteleman Ateneumin uudisrakennustyöt. Vuosina 1889-1891 hän urakoi Höijerin suunnitteleman viisikerroksisen Henkivakuutusosakeyhtiö Kalevan pääkonttori- ja asuintalon Erottajan- ja Uudenmaankatujen kulmaan 74. Vuosina 1892-94, samanaikaisesti Marian sairaalalle urakoimiensa rakennusten kanssa hän urakoi mm. asuinkerrostaloja eri puolilla Helsinkiä.

Marian sairaalan tiilipaviljongin sekä talousrakennuksen ensimmäisen vaiheen urakat tulivat Hjort af Ornäsille kun rakennuslupa oli Helsingissä pahimmillaan. Hjort af Ornäs ehti kuitenkin kokea laman tullessa meneillään olleiden urakoiden vuoksi taloudellisia kriisejä, jotka rasittivat hänen terveyttään. Hän kuoli vuonna 1900 55-vuotiaana. (Mannila 2001)

VANHA KUNNALLISSAIRAALAN ENSIMMÄINEN POTILASPAVILJONKI

Kunnallissairaalan ensimmäinen potilaspaviljonki

Rakennus on purettu v. 1963

Entinen rakennus 6, sijaitsi rakennuksen 14 eteläpuolella lounais-kaakkoissuuntaisesti

Käyttö

Kuumelasaretti, myöhemmin tuberkuloosipaviljonki

Suunnittelu ja toteutus

arkkitehti Theodor Decker 1883, rakennettu 1885-86. Urakoitsija rakennusmestari A. Stenroos.

Perusratkaisu

Yksikerroksinen puurakennus, holvaamaton kellarikerros. Uunilämmitys.

Muutokset

Onni Törnqvist suunnitteli pohjoispään tiilimuurirunkoisen ja rapatun laajennuksen, joka käsitti lääkärin vastaanottotilat (lääkärin kanslia, vastaanottohuone ja odotushuone). Laajennus toteutui 1894, urakoitsija oli C. G. Hjort af Ornäs.

- laajennuspiirustukset; luonnospiirustukset 1891 pohjapiirustus 1. krs.
- lopulliset laajennuspiirustukset lokakuussa 1892

Vuonna 1904 eteläpäätyyn lisättiin puurakenteinen keuhkotautipotilaiden makuusali; arkkitehti E. A. Kranck.

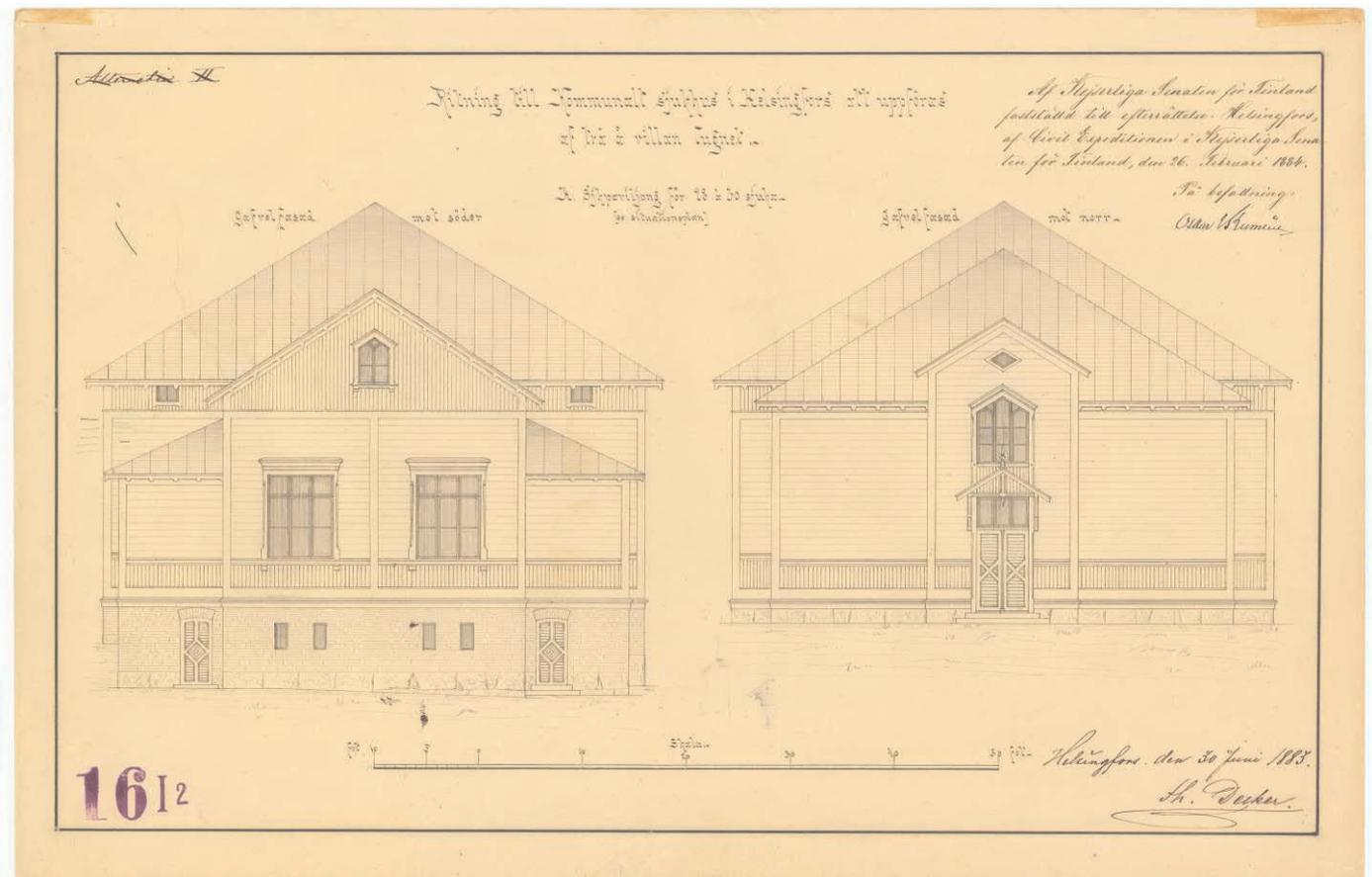
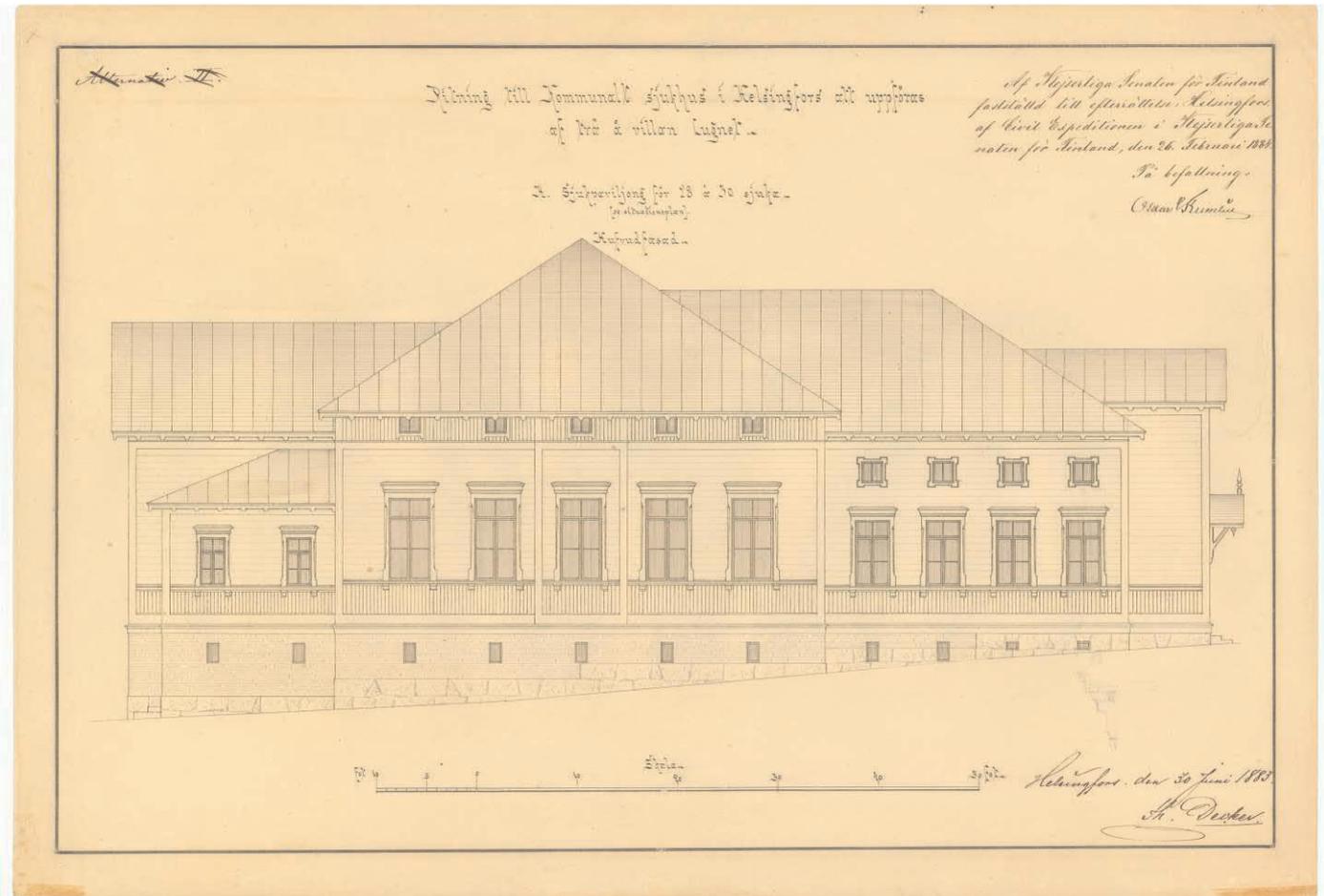
Ensimmäinen varta vasten sairaalaksi rakennettu kunnallinen rakennus valmistui vuonna 1886 nykyiselle Marian sairaala-alueelle.

Ylilääkäri Sievers kirjoitti toteutuksesta vuonna 1896:

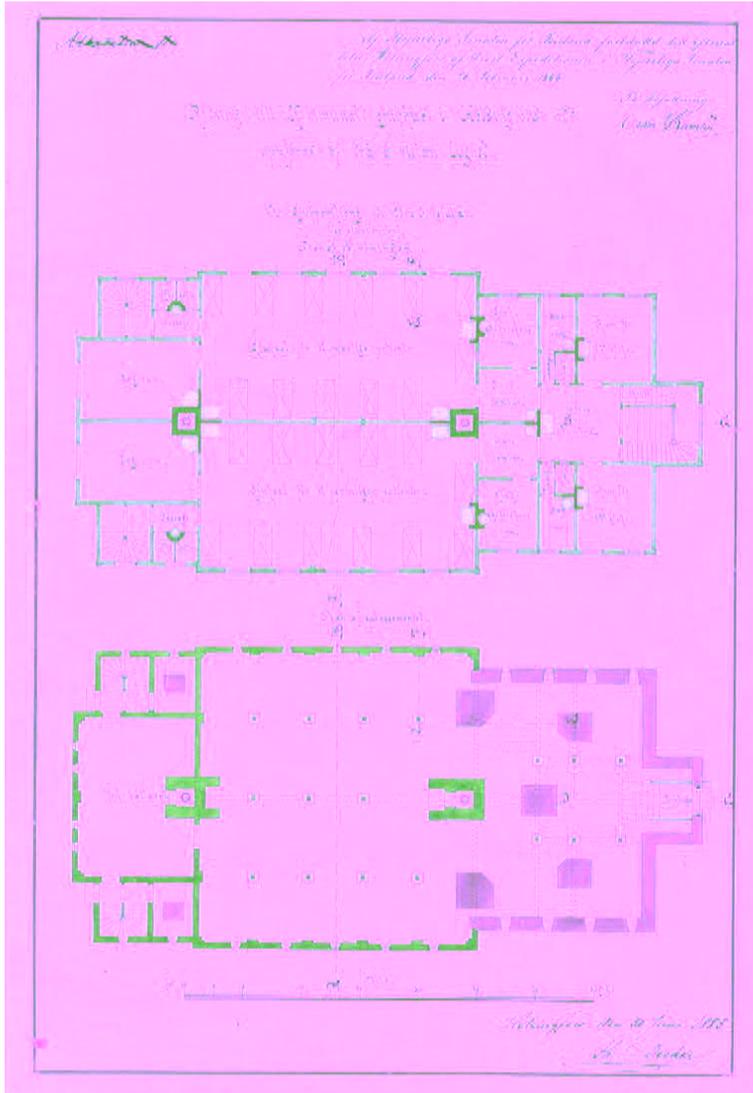
Elokuussa 1884 kustannusarvio oli 70 000 mk, joista 42 900 itse sairaspaviljonkia varten ja 18 700 mk 2-kerroksista talousrakennusta varten sekä loput ulkorakennusta varten, joka on osittain kivistä, osittain puusta rakennettu. Rakennusurakan suoritti rakennusmestari A. Stenroos hintaan 60 000 mk. (Sievers 1896)

Vanha kunnallissairaala, rakennettu 1885-1886. Julkisivupiirustukset 1883, Theodor Decker, HKA

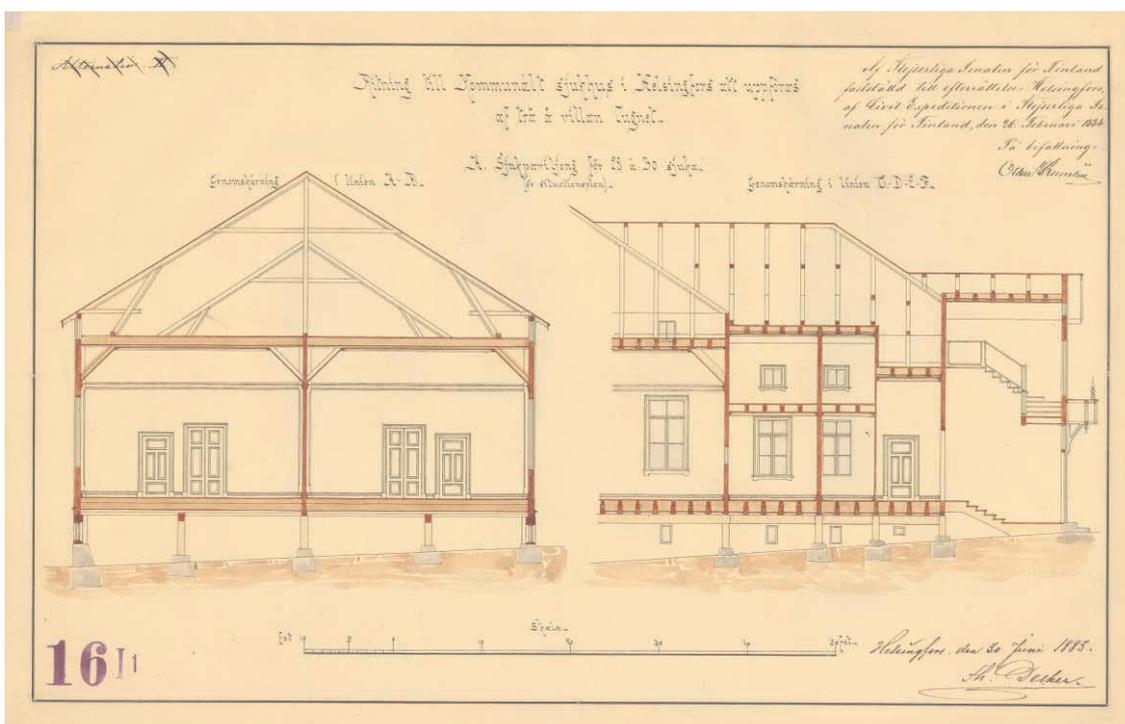
Vanha kunnallissairaala, purettu

Vanha kunnallissairaala

Vanha kunnallissairaala, rakennettu 1885-1886. Pohja- ja leikkauspiirustukset 1883. Theodor Decker, HKA

Helsingin ensimmäisen kunnallisen sairaalarakennuksen suunnitteli arkkitehti Theodor Decker. Piirustukset on päivätty Helsingissä 30. kesäkuuta 1883. Rakennus oli 1-kerroksinen puutalo, jossa oli kellarikerros kivistä ja korkea ullakko. Pohjaratkaisu oli rakennuksen pituusakselin suhteen symmetrinen siten, että rakennuksen toinen puoli oli varattu nais- ja toinen miespotilaille. Pääsisäänkäynti oli rakennuksen päädyssä ja eteisen kummallakin puolella ensin pienet potilashuoneet, sitten käymälä ja kylpyhuoneet, seuraavaksi sairaanhoitajien huoneet. Suuret potilassalit oli suunniteltu 12 vuoteelle, mutta niihin oli mahdollista sijoittaa lisävuoteita tarvittaessa. Ulkoseinän puolella oli jokaisen vuoteen välissä ikkuna. Potilassalien taakse oli sijoitettu päivähuoneet, toiset uloskäynnit ja käymälät. Käymälät eivät vielä olleet vesiklosetteja. Kellarikerroksessa oli halkovarasto ja lämmitysjärjestelmän tulisijat. Kaikissa huoneissa oli uunit, suurissa potilassaleissa kummassakin jopa kolme kappaletta. Osaa näistä uuneista voitiin lämmittää ainoastaan varsinaisesta sairaalakerroksesta. (Tandefelt 1968)

Ylilääkäri Sievers kirjoitti sairaalan historiaa ja nykytilannetta koskevassa selostuksessaan vuonna 1896:

Tätä vanhaa sairaalapaviljonkia käytetään nykyään yksinomaan keuhkotautipotilaiden hoitoon. Rakennus on huomionarvoinen vähäisten rakennuskustannusten ja ilmanvaihtolaitoksen vuoksi. Arkkitehti Theodor Deckerin toimitama selostus on seuraavan tekstin lähteenä:

Graniittisokkelille rakennettu ja asfalttihuovalla katettu puurakennus on mitoitettu 28-30 potilaalle. Rakennuksessa on kaksi isoa, 12 potilaan salia, toinen miehiä toinen naisia varten; kaksi päivähuonetta salien yhteydessä, kaksi sairaanhoitajien huonetta, kaksi yksityishuonetta kahdella vuoteella, lisäksi eteistiloja, kylpyhuoneita, käymälöitä ja lääkejuomakeittiö ("dekoktkök"). Potilassalien mitat ovat: pituus 14 m, leveys 7,5 m, keskimääräinen huonekorkeus 4,5 m, eli pinta-ala 105 m², tilavuus 472,5 m³; potilasta kohti 39,4 m³ ja 9 m².

Päivähuoneiden mitat ovat: pituus 6 m, leveys 4 m, huonekorkeus 3,86 m, eli pinta-ala 24 m², tilavuus 92,94 m³; nykyisen käytön mukaan (neljä vuodetta) potilasta kohti 23,16 m³ ja 6 m².

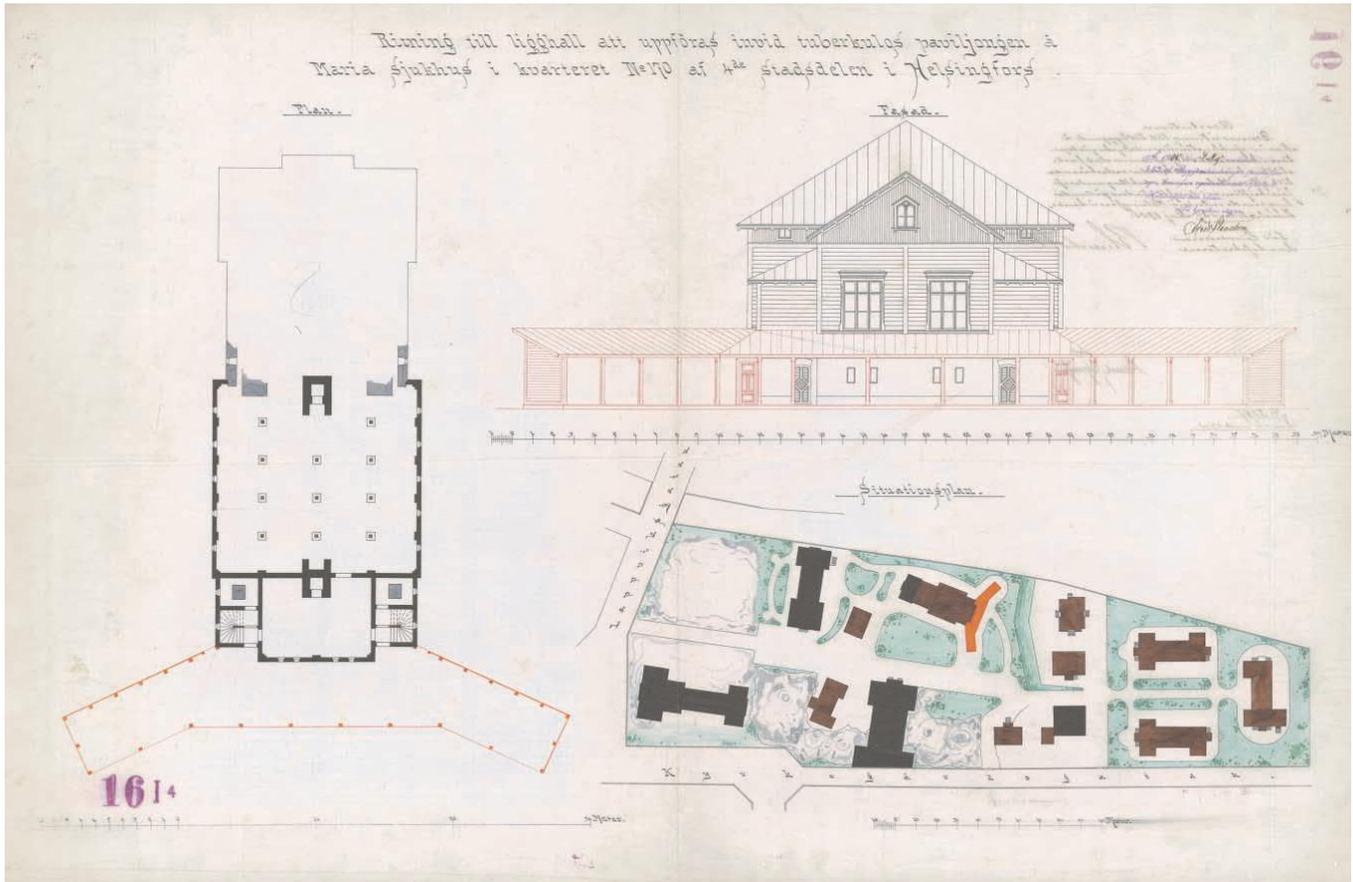
Yksityishuoneiden mitat ovat: pituus 4,5 m, leveys 3,86 m, huonekorkeus 3,71 m, eli pinta-ala 17,37 m², tilavuus 64,44 m³; potilasta kohti 32,22 m³ ja 8,68 m².

Kaikkien tilojen lämmitys tapahtuu tavallisilla kaakeliuuneilla. Isoissa saleissa on kolme isoa uunia.

Ilmanvaihtolaitoksen kuvaus:

Raittiin ilman johtamiseksi on lattioiden alle rossipohjaan, lattiavasojen väliin, sijoitettu galvanoidusta rautapelistä rakennetut tuloilmakanavat, jotka on peitetty voilokilla (huovalla). Raitis ilma johdetaan kaakeliuunien pohjan läpi ja tulisijan hormin takaa ylös uunin päälle, josta se kaakeliuunin lämmittämänä virtaa huoneeseen. Ulkoseinän sisäpintaan on ilmanakanavan kohdalle asennettu säätöpelti ja ulkopintaan peltiilipan suojaama säleikkö. Tämän lisäksi on ulkoseinän ja vesikatteen alustan rajaamaan kaltevaan tilaan sijoitettu 8 kpl kaksinkertaista, pellistä tehtyä, säädettävää tuloilmaventtiiliä (neljä potilassalia kohti). Ulkopuolelle on asennettu säleikkö.

Vanha kunnallissairaala

Vanhan kunnallissairaalan eteläpäätyyn suunniteltiin ja rakennettiin 1900-luvun alussa puurakenteiset makuuhallit keuhkotautipotilaita varten. HKA

Vanha kunnallissairaala, valokuva 1920-30-luvulta. HYM

Pilaantuneen ilman pois johtamiseksi on rakennettu kaksi kookasta poisto- tai imupiippua, jotka kummatkin sijaitsevat rakennuksen pituusakselin nähden 1/3 etäisyydellä päädyistä. Näitä poistopiippuja lämmitetään kahden tavallisen ripauunin avulla. Ripauunit ja polttoaineen syöttöaukko on sijoitettu kellarisiin.

Poistohormeihin on yhdistetty sairaalasalien, päivähuoneiden ja eteistilojen poistoilmaputket, jotka on tehty galvanoidusta rautapelistä. Poistoilma siirtyy putkiin seinälle asennettujen kaappien välilyöksellä. Kaappien etuseinässä on säleiköllä varustetut ovet. Poistoputki on liitetty kaapin pohjaan ja liitokseen on asennettu säätöpelti. Poistoputket on asennettu rossipohjan alle ja liitetty imuhormeihin. Putket on ripustettu vasoihin rautavantein ja ne ovat helposti huollettavissa kellarista käsin. Neljä poistokanavakaappia on asennettu potilassaleja erottavan väliseinän kohdalle, lisäksi on yksi kaappi kunkin yksityishuoneen, päivähuoneen ja eteisen kohdalla. Kunkin kaapinoven ritilän koko on 37 x 45 cm ja kaapin yläreunan korkeus lattiasta on 75 cm.

Poistokanavien läpyleikkauksmitta on 27 x 27 cm². Kahdentoista potilaan saaleissa ilman vaihtuvuus on 90 m³ tunnissa potilasta kohti. Koko salin ilman vaihtuvuus on 1080 m³ tunnissa, virtauksen nopeus on 1m/s. Kahden hengen yksityishuoneissa ilman vaihtuvuus on laskelman mukaan 180 m³ tunnissa. Ilmanvaihtoputket ovat 18,5 x 18,5 cm. Yhden imuhormin yhteenlaskettu pinta-ala on 3,63 neliöjalkaa. Edellä selostetun ilmanvaihtojärjestelmän on suunnitellut on insinööri G.E. Berggrén, joka on myös vastannut toteutuksesta arkkitehdin valvonnassa.

Arkkitehti Decker sanoo että ”on ilo todeta, että nyt 10 vuoden jälkeen on tällä tavalla toteutettu ilmanvaihtojärjestelmä osoittautunut täysin tyydyttäväksi. Huomionarvoista on sekin, että järjestelmä toimii vaikka saleissa ei olekaan 12 vaan 16 potilasvuodetta ja päivähuoneissa neljä, eikä käytössä ole kuin toinen imupiippu.”
(Sievers 1896, 65-69, planssi VIII, tekstin käännös ja yhteenveto M.Schalin)

Terveystieteiden lautakunnan ehdotuksessa v. 1891 esitettiin Onni Törnqvistin suunnittelema kivirakenteinen, päätyosan laajennus, johon sisältyi kolme lisähuonetta: lääkärinhuone, vastaanottohuone ja odotushuone. Ylilääkäri Sievers kirjoitti sairaalan historiaa ja nykytilannetta koskevassa selostuksessaan vuonna 1896: Kaikki kolme rakennusta (vanha puinen kunnallissairaala, talusrakennus ja ulkorakennus) ovat edelleen sairaalan käytössä jonkin verran laajennettuina ja muutettuina. Talusrakennus on nykyään sisustettu kulkutautiosaston lääkärin, huoltomiehen ja ylipesijättären asunnoiksi. Ulkorakennusta on laajennettu liiterirakennuksella ja itse sairaalapaviljongin päähän on rakennettu kivinen laajennusosa amanuenssin ja kanslian käyttöön. Näillä järjestelyillä on toistaiseksi ollut mahdollista lykätä uuden hallintorakennuksen toteuttamista. (Sievers 1896)

Vuonna 1904 suunniteltiin keuhkotautipotilaita varten puurakenteiset makuuhallit sairaalarakennuksen eteläpäähän. Piirustuksen mukaan rakennustyön katselmus pidettiin 1905. (Piirustus HKA)

Vanha kunnallissairaala

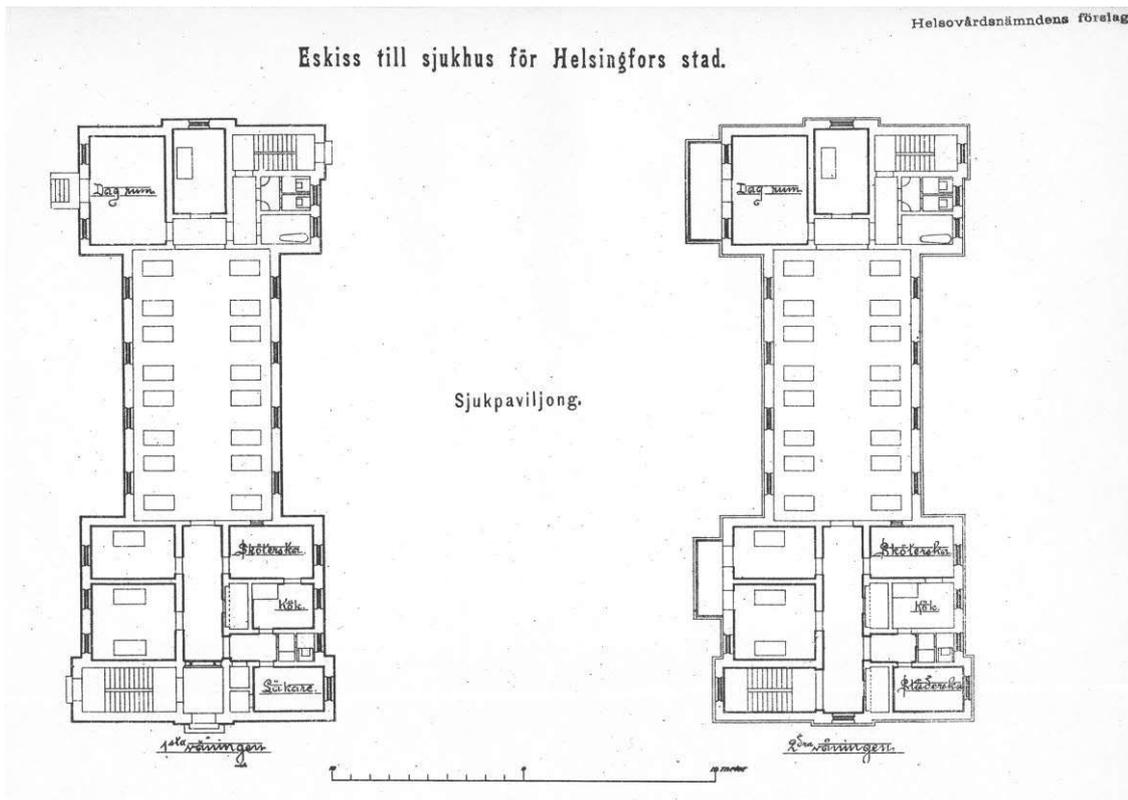
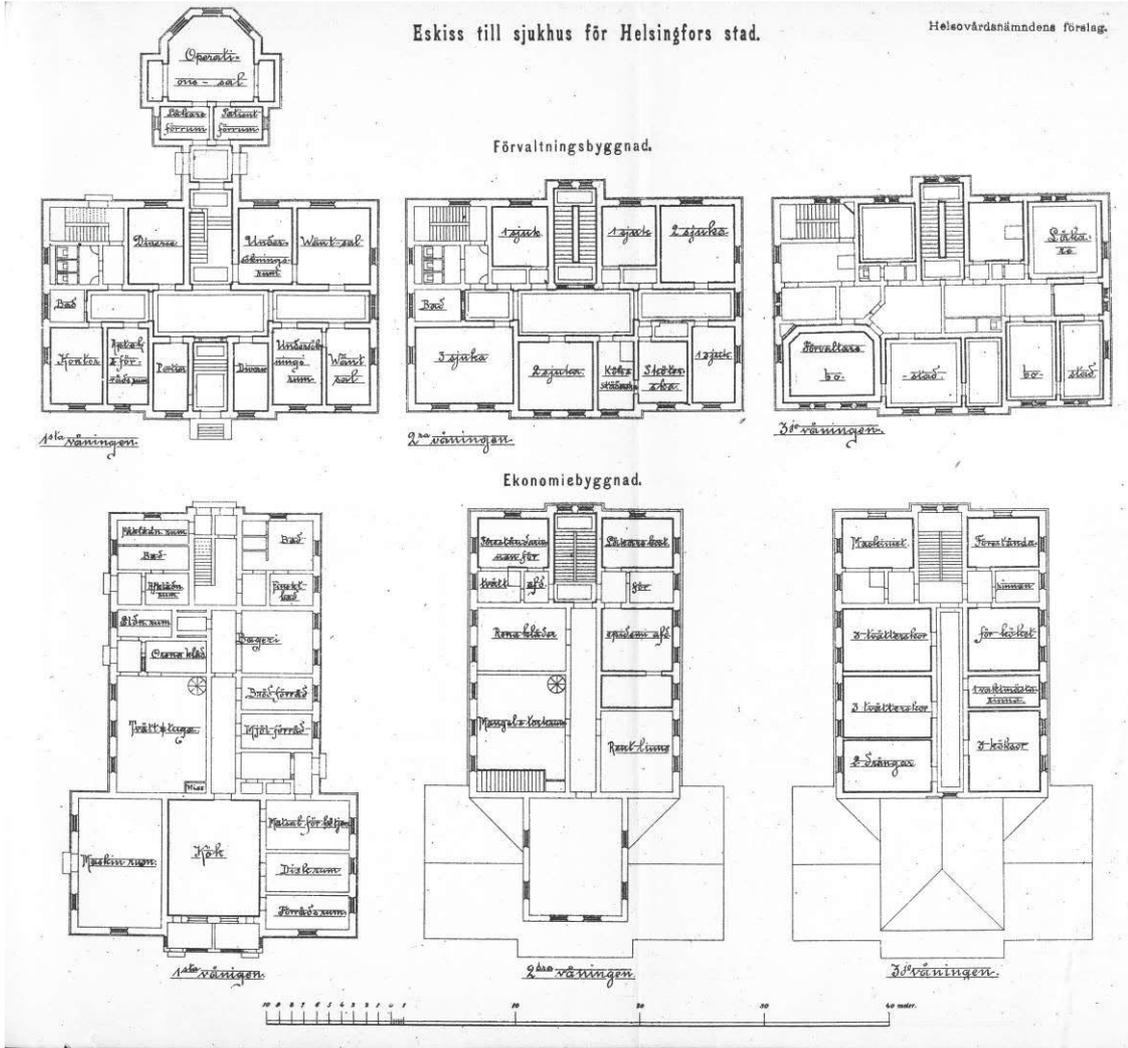

Vanha kunnallissairaala, valokuvat v. 1963 Constantin Grünberg, HKM

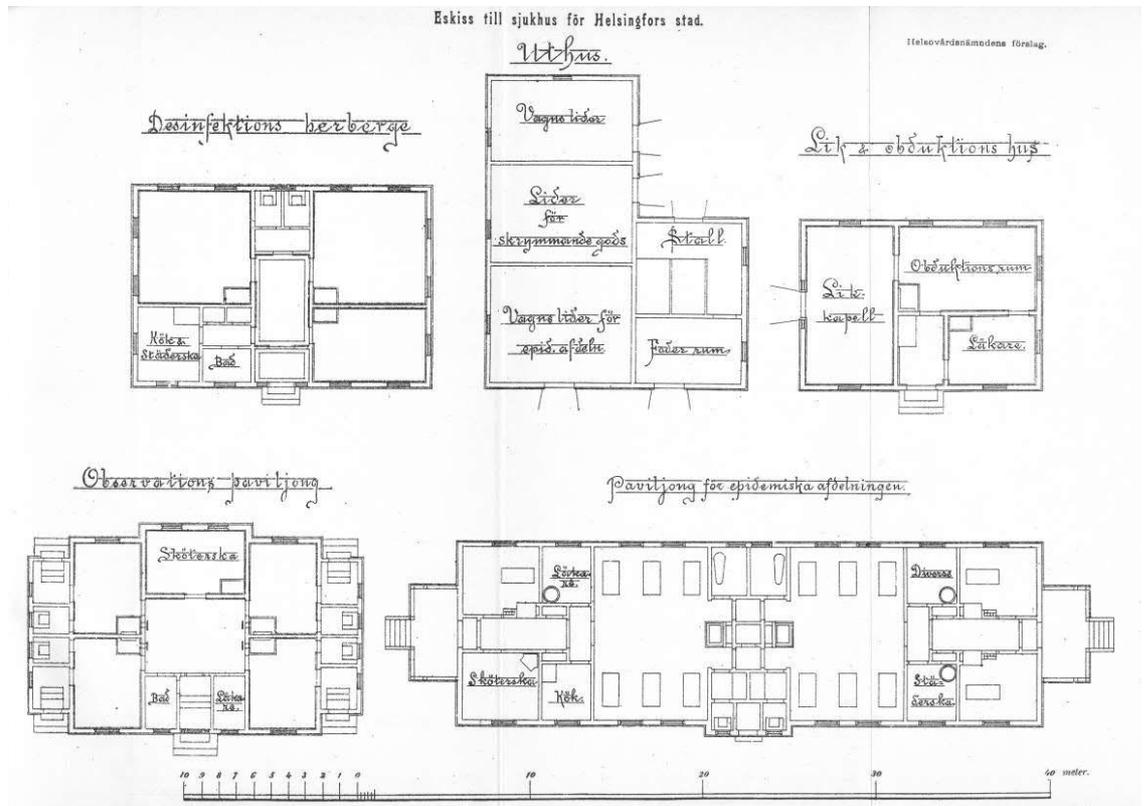
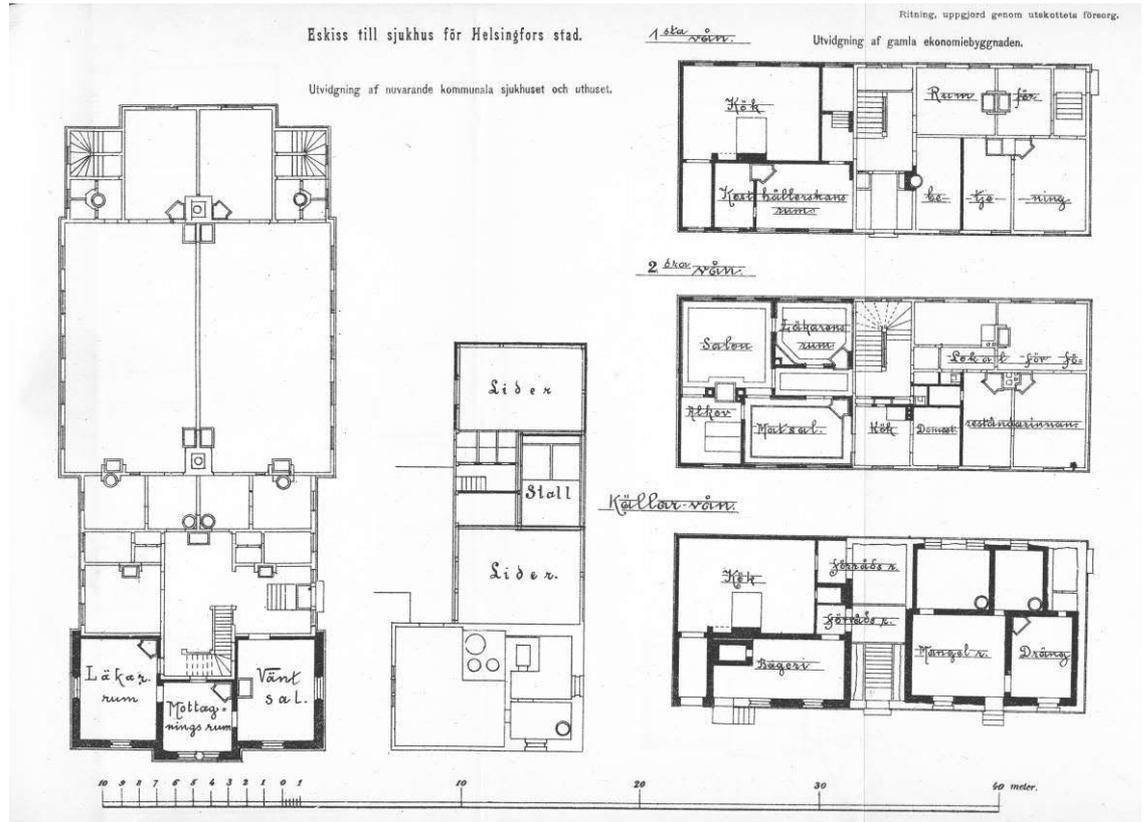
Vanha kunnallissairaala

RAKENNUSTEN EHDOTUSPIIRUSTUKSET 1890

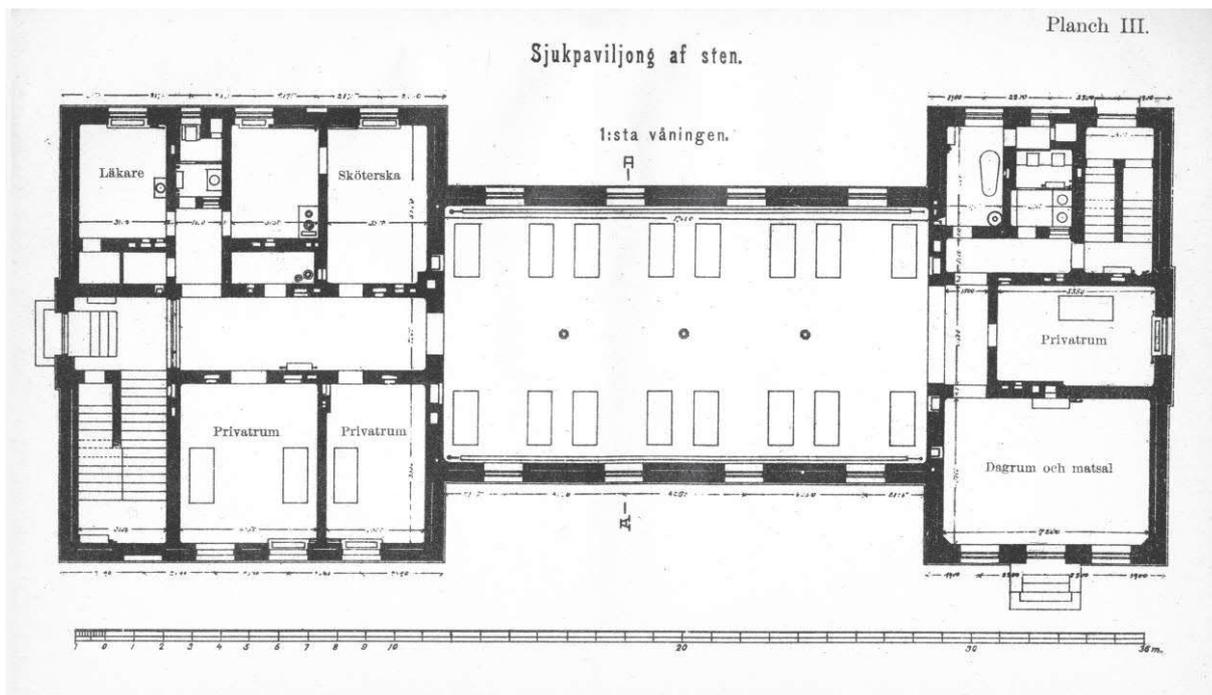
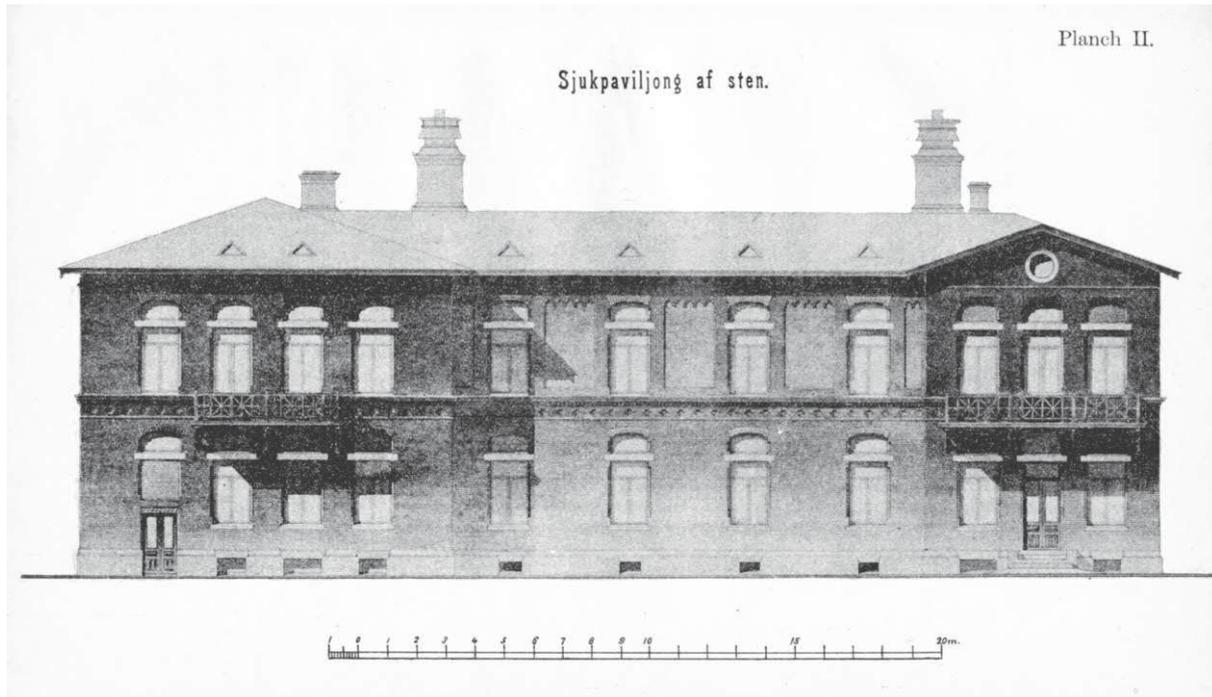
Rakennusten ehdotuspirstukset 1890

Terveydenhoitolautakunnan ehdotus lokakuussa 1891. Vasemmalla hallintorakennus, talousrakennus ja potilaspaviljongin tyyppiratkaisu. Oikealla ylhäällä vanhan kunnallissairaalan, ulkorakennuksen ja talousrakennuksen laajennusehdotukset; alhaalla desinfektiovierasmaja, ulkorakennus, ruumishuone ja obduktiorakennus, tarkkailupaviljonki ja kulkutautiosaston potilaspaviljonki. (Sievers 1896)

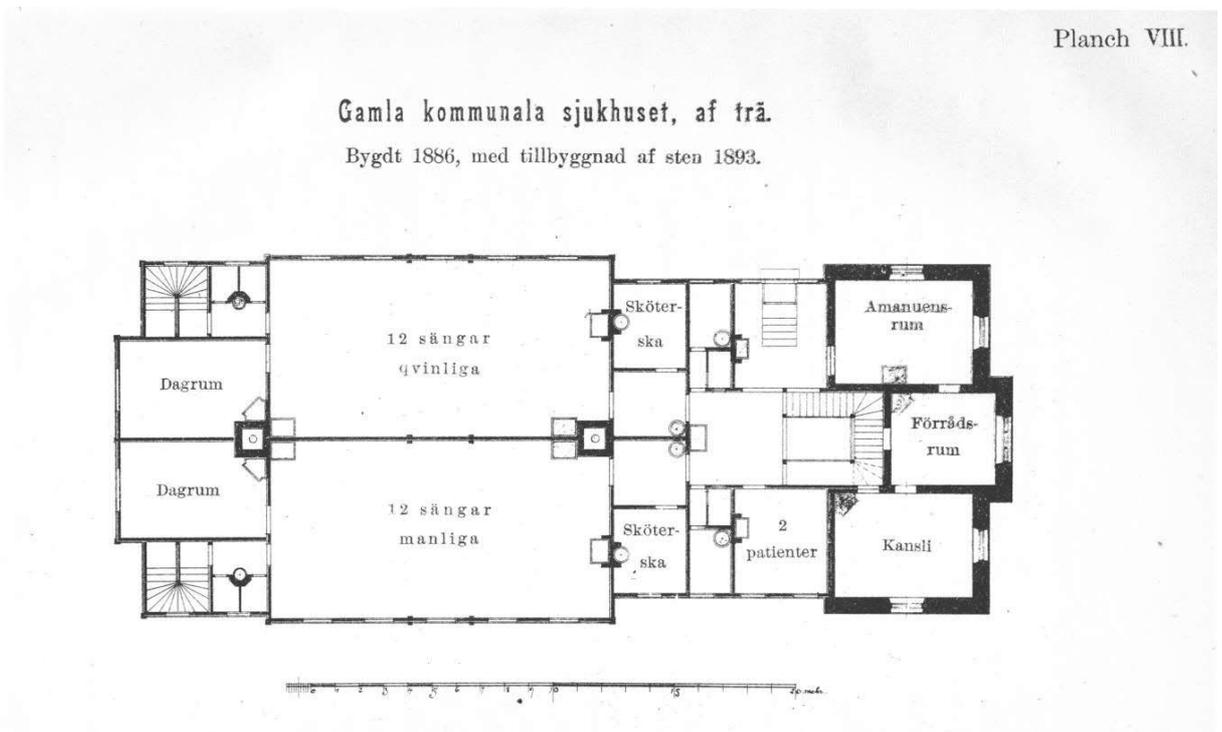
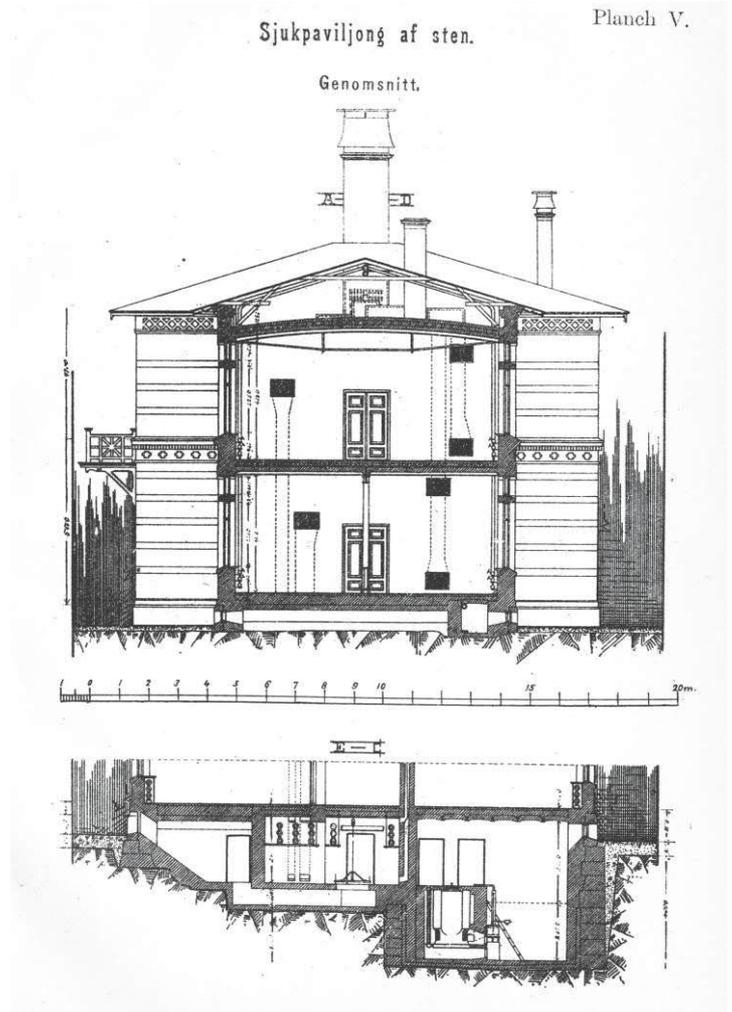
SAIRAALAN RAKENNUSTEN ESITTELY V. 1896

Rakennus 4. Kivirakenteinen sairaalapaviljonki

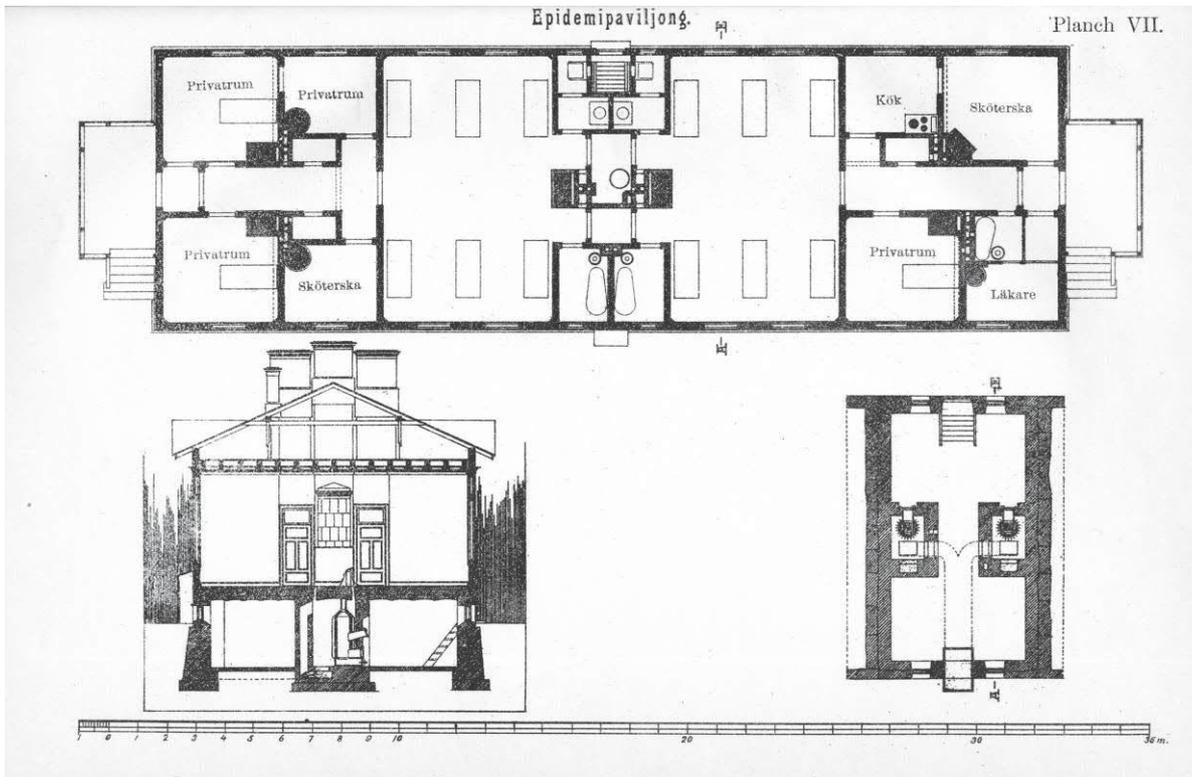
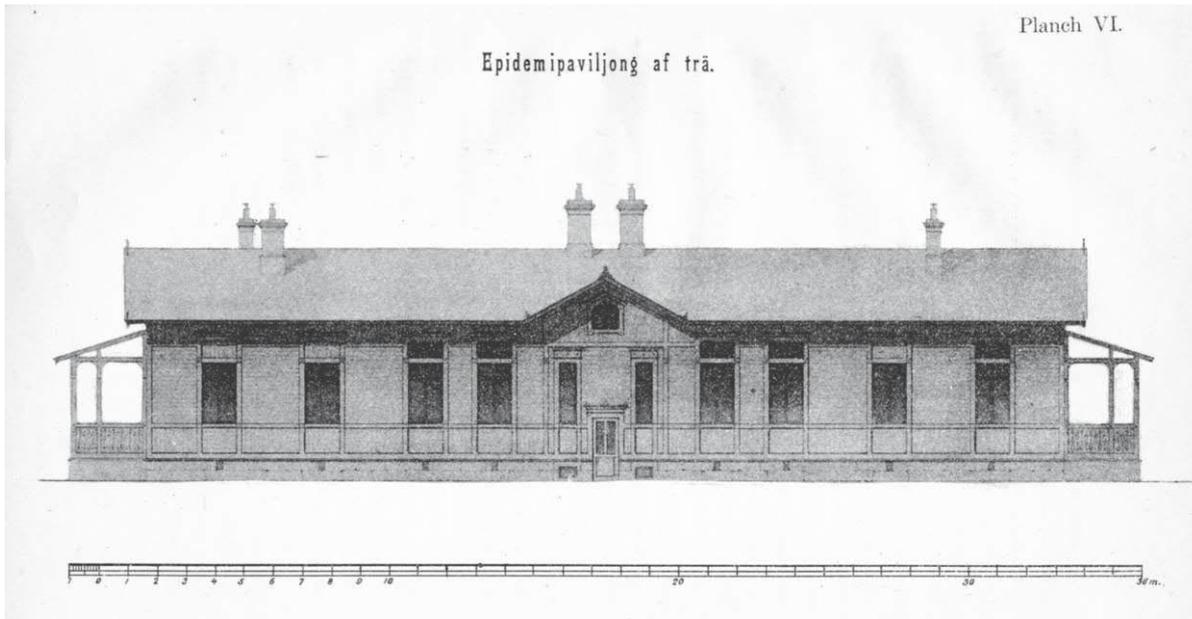
Onni Törnqvistin suunnittelema, vuonna 1894 valmistunut kivirakenteinen potilaspaviljonki, ns. tiilipaviljonki (nyk. rakennus 4) (Sievers 1896)

Tiilipaviljongin leikkaus potilassalien ja keuhkujen pannuhuoneen kohdalla. (Sievers 1896)

Onni Törnqvistin suunnittelema vanhan kunnallissairaalan laajennus, valmistunut 1893 (Sievers 1896)

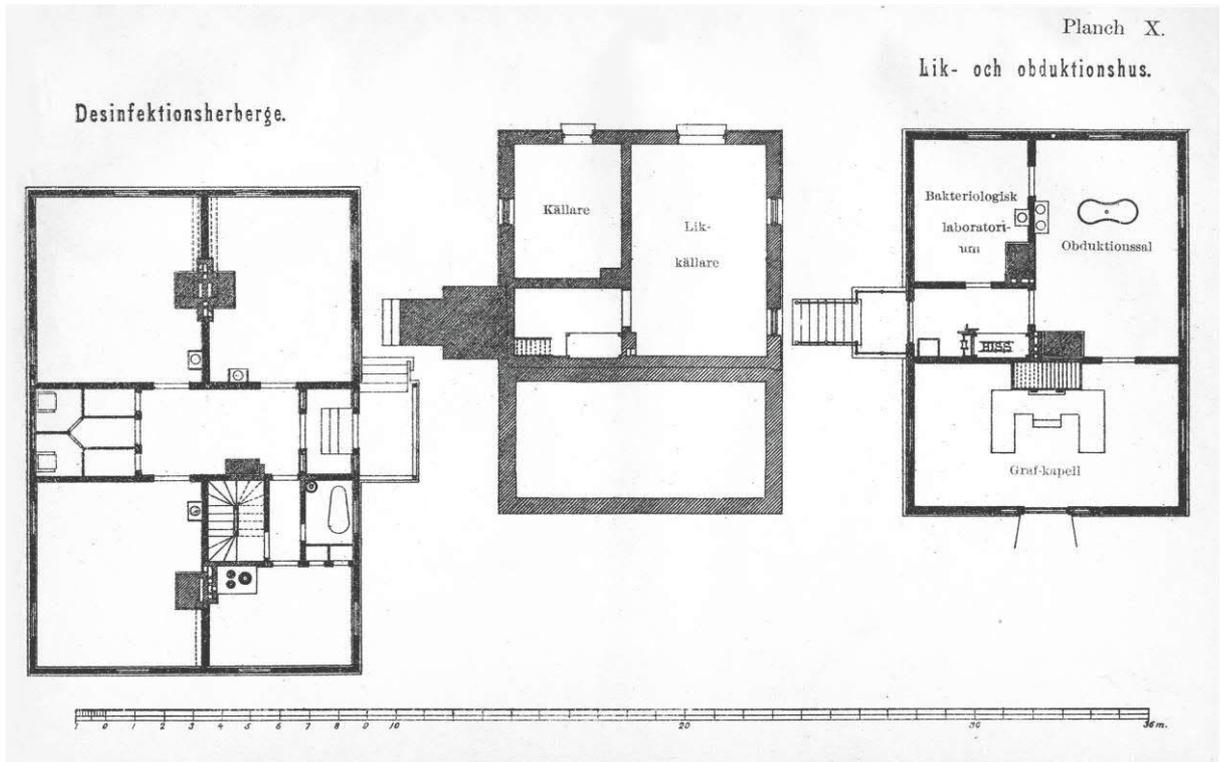
Rakennusten esittely 1896
Kulkutautiosaston puurakenteinen paviljonki

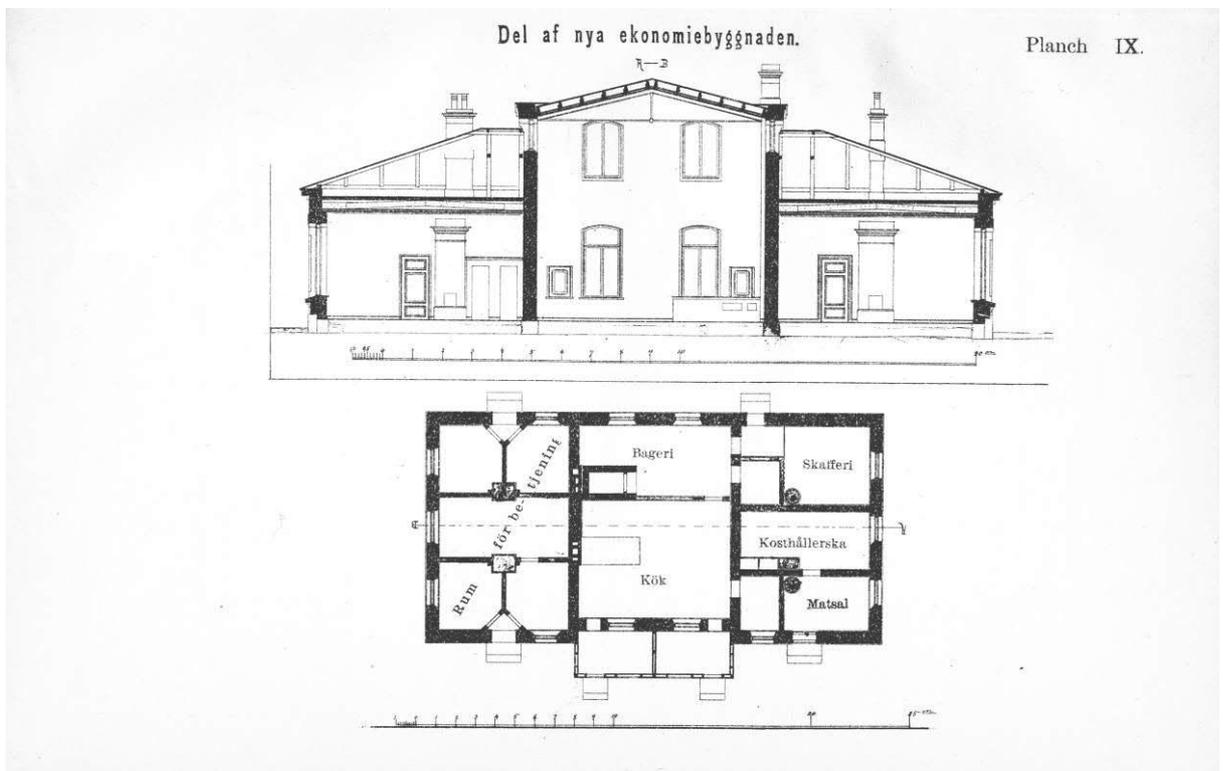
Onni Törnqvistin suunnitteleva, vuonna 1894 valmistunut kulkutautisairaalan puurakenteinen potilaspaviljonki. (Sievers 1896)

Rakennusten esittely 1896

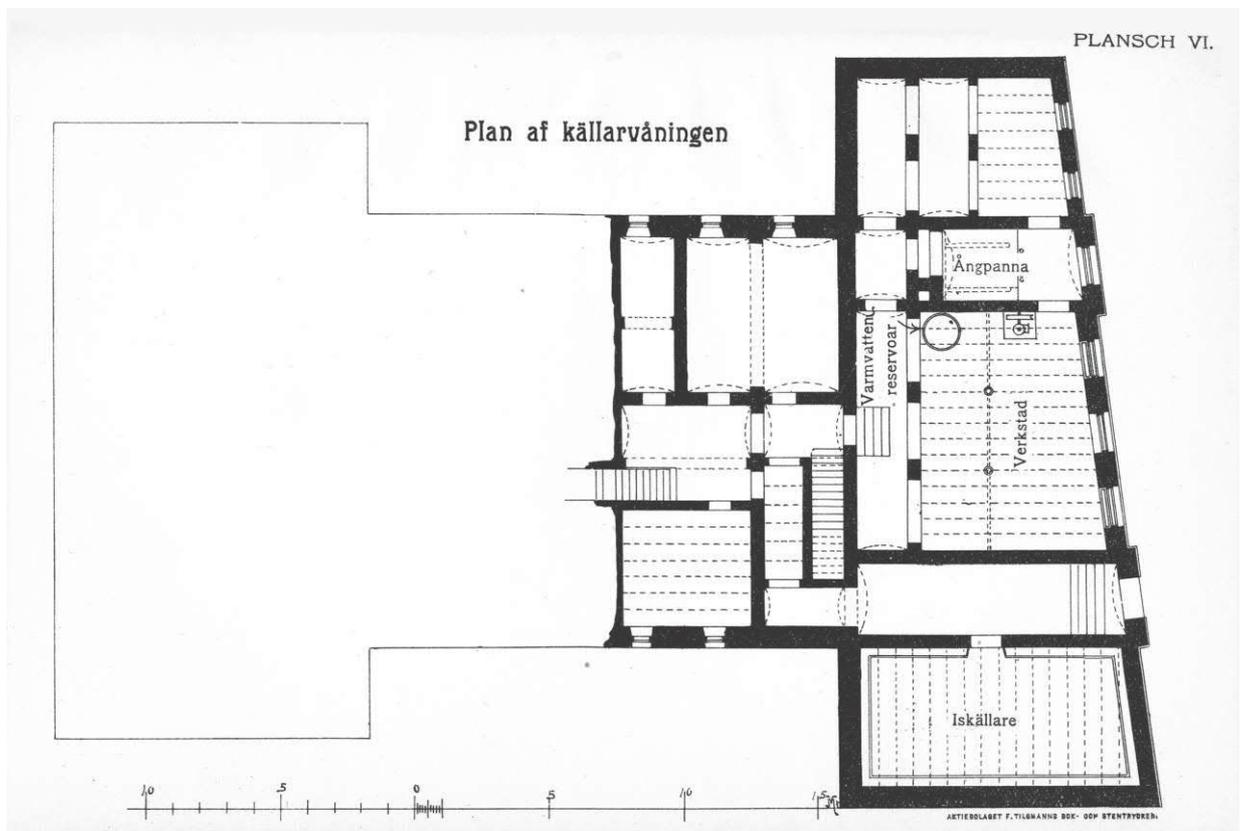
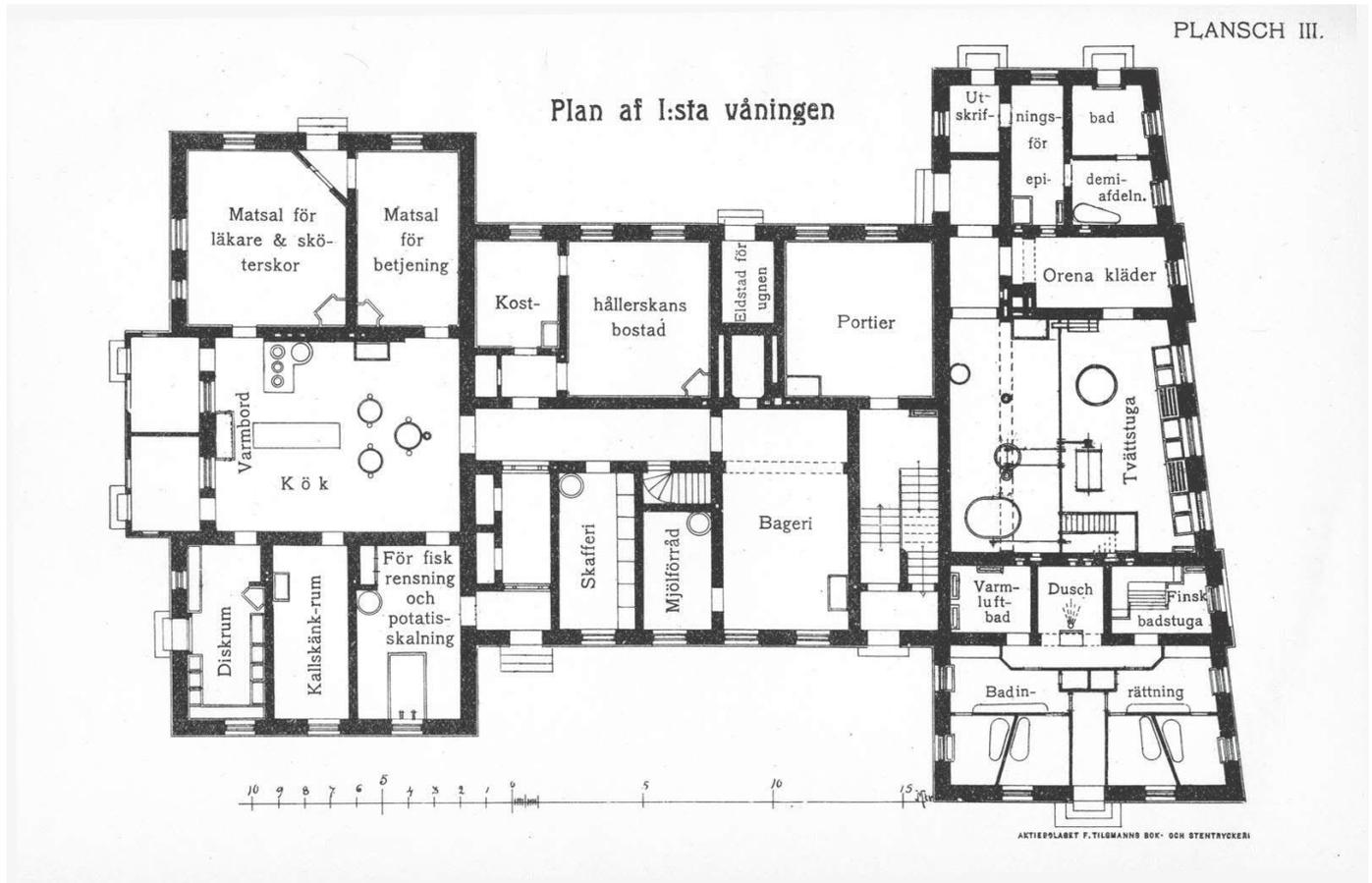
Desinfektiovierasmaja (rak. 8) , ruumishuone- ja obduktiorakennus (13) , talousrakennus (5)

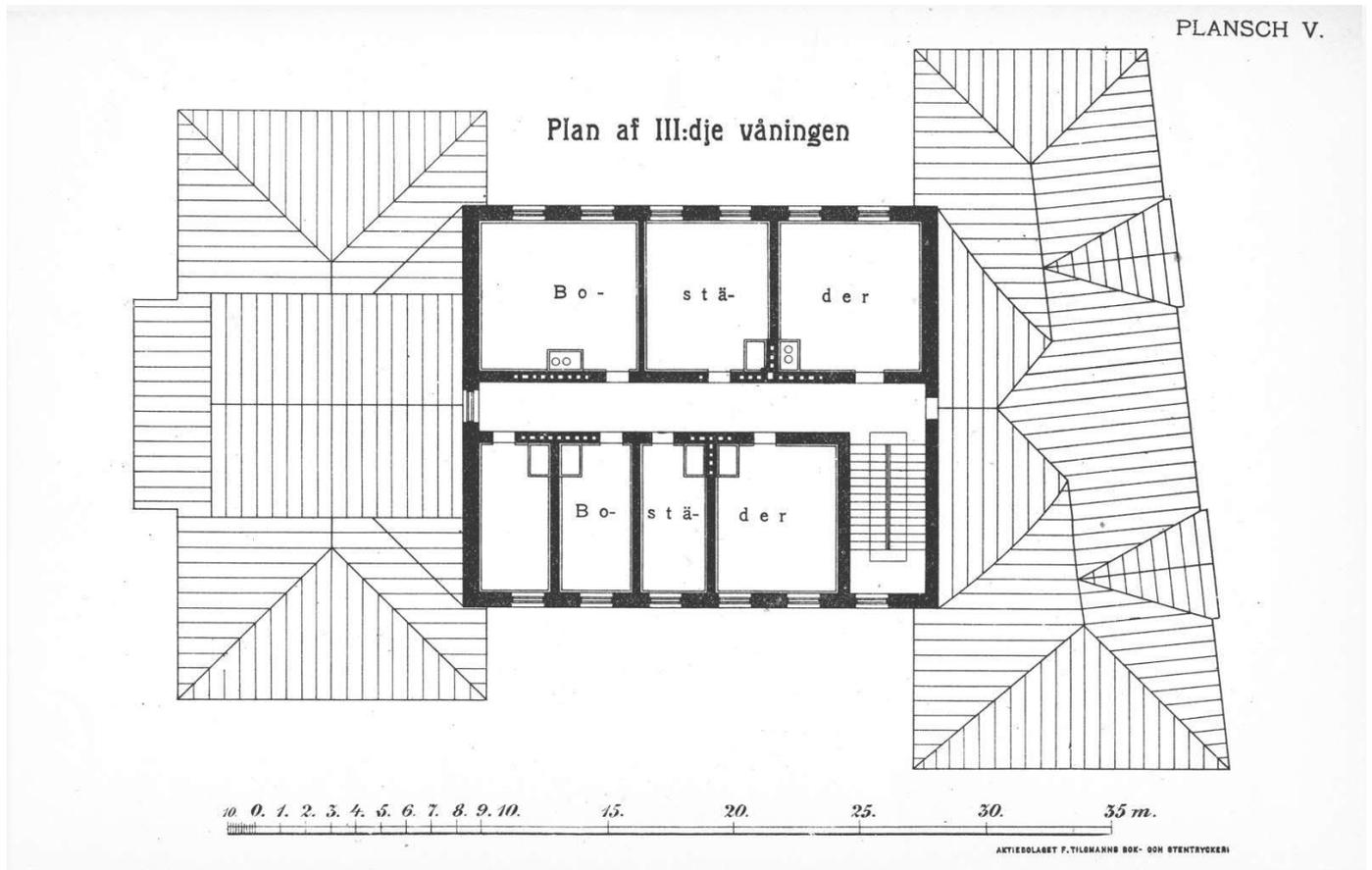
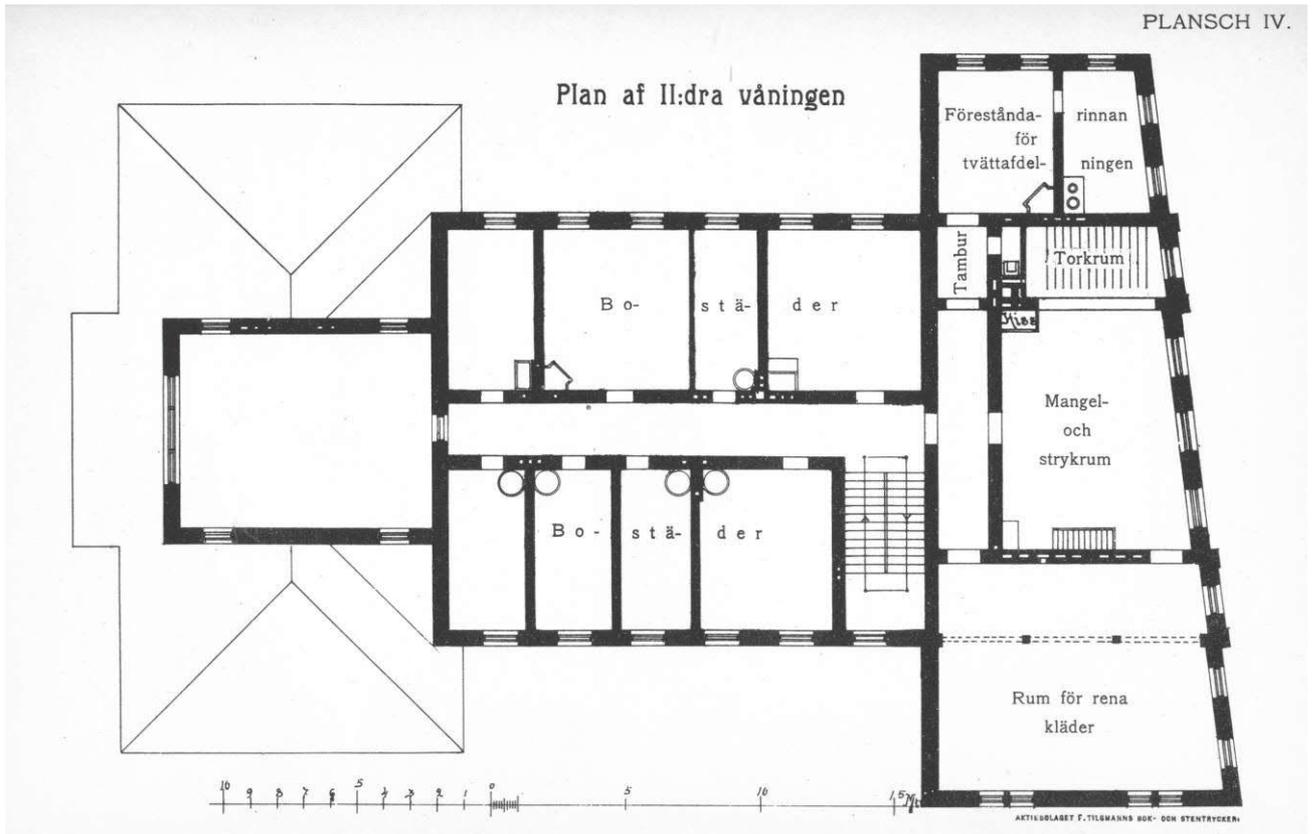
Onni Törnqvistin suunnittelema desinfektiovierasmaja sekä ruumishuone- ja obduktiorakennus. (Sievers 1896)

Onni Törnqvistin suunnitteleman talousrakennuksen ensimmäinen rakennusvaihe, pohjapiirros ja leikkaus. (Sievers 1896)

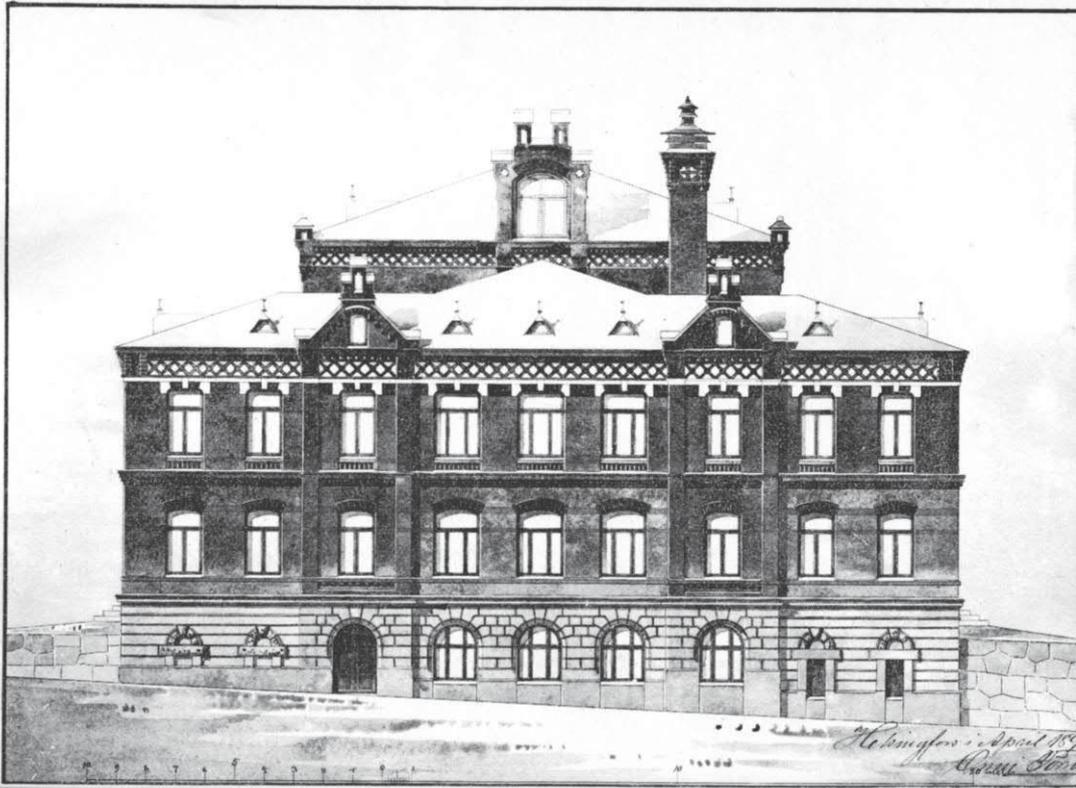

Talousrakennus, kellarin sekä 1-3. kerroksen pohjapiirros v. 1896 (Sievers 1896)

Ekonomibyggnadens vestra flygel inrymmande tväffinräffningen

PLANSCH I.

Ekonomibyggnaden sedd från sidan

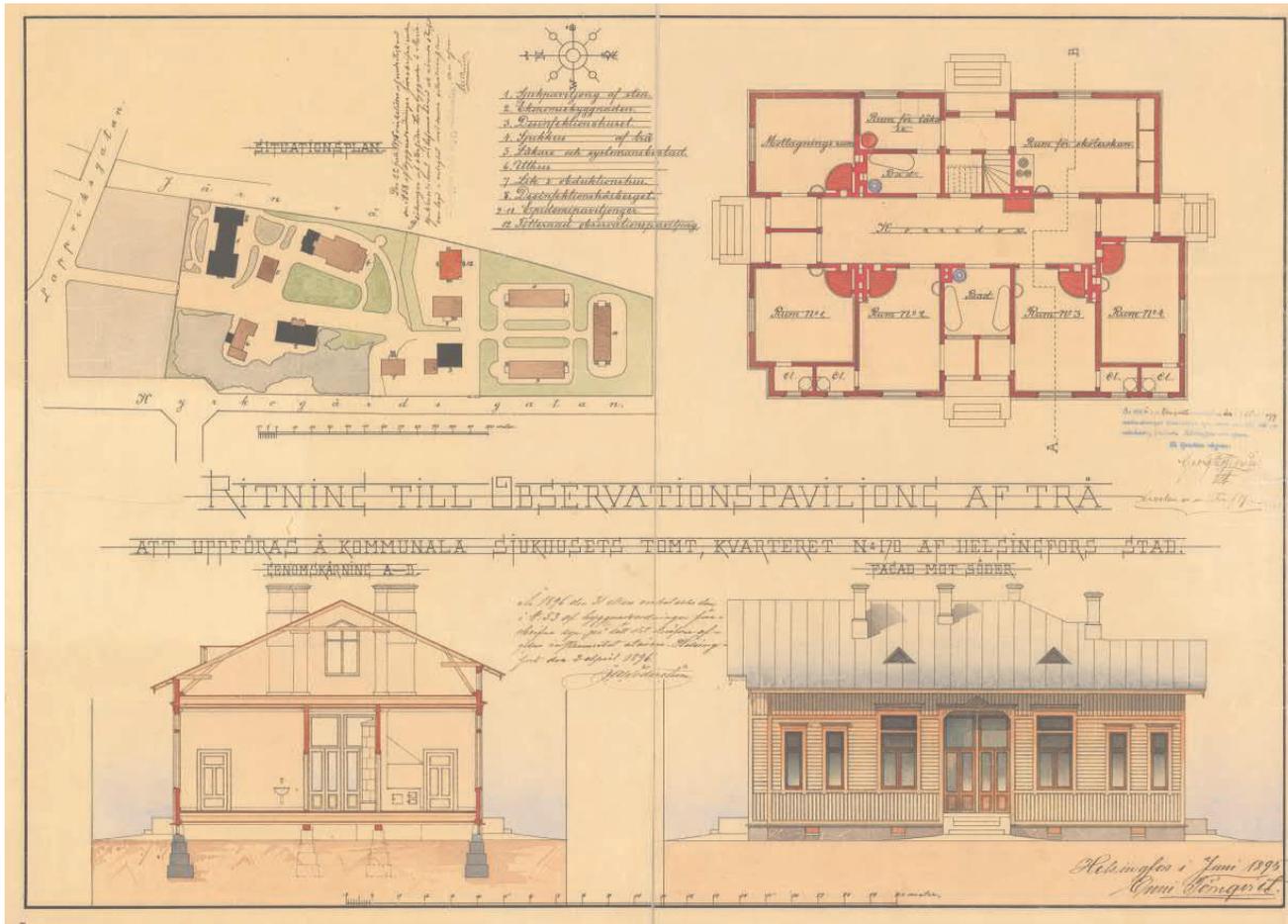
PLANSCH II.

Taloustrakennuksen esittely 1896

Taloustrakennus kuvattuna 1920-luvulla. Edessä savupiippu. HYM

Tarkkailupaviljonki, piirustus kesäkuu 1895, Onni Törnqvist. HKA

Tarkkailupaviljonki 1895-1896. Purettu

Käyttö

Potilaiden seuranta diagnoosin aikana. Myöhemmin asuntola.

Suunnittelu

arkkitehti Onni Törnqvist

- ehdotuspiirustukset 1891; pohjapiirustus 1. krs
- lopulliset piirustukset kesäkuu 1895 -rakennettu 1896

Perusratkaisu

Yksikerroksinen puurakennus, jossa viisi potilashuonetta, lääkärinhuone. ei kellaritiloja. Uunilämmitys.

Muutokset

Rakennus on purettu 1963. Rak. 12 sijaisi rakennuksen 8 itäpuolella ja jäi satamaradan levennyksen alle.

Sairaaloiden yhteyteen rakennettava erillinen tarkkailupaviljonki mainittiin eri sairaaloiden esittelyssä Qvistin ja Törnqvistin matkakertomuksessa v. 1890.

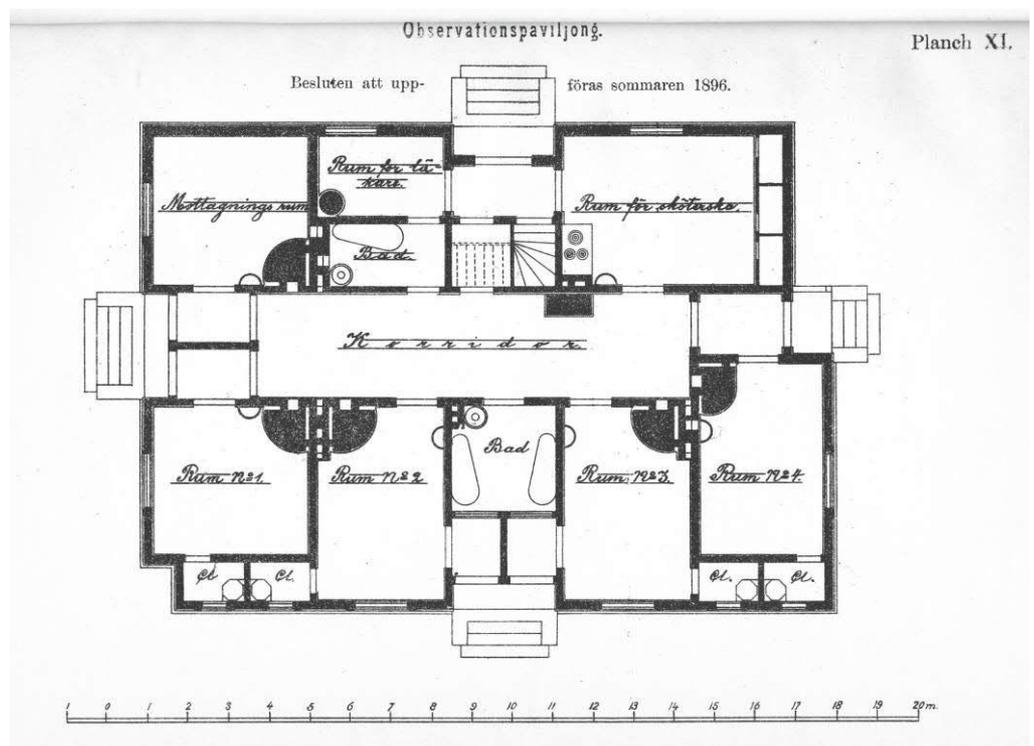
Vuonna 1895 päätettiin rakentaa tarkkailupaviljonki Marian sairaalan desinfioimismajoitusrakennuksen itäpuolelle. Puurakenteinen, peltikattoinen rakennus valmistui 1896. Toteutunut paviljonki julkaistiin Marian sairaalan vuosikertomuksessa 1897. Rakennus käsitti vastaanottohuoneen, lääkärin huoneen ja hoitajattaren huoneen sekä neljä huonetta potilaille ja kaksi kylpyhuonetta. Käymälät ovat suoraan potilashuoneiden yhteydessä sijaitsevilla komeroissa. Rakennus oli puurakenteinen, lämmitys tapahtui kaakeliuuneilla tulipesien ollessa käytävän puolella. Julkisivujen paneelikenttineen ja T-ikkunoineen se seuraa kulkutautipaviljonkien tyyliä.

Pohjaratkaisu perustui keskikäytävään, jonka molemmille puolille oli sijoitettu tarkkailu- ja vastaanottohuoneita. Perusmuuri ja kivijalka tehtiin graniitista, ulkoseinät vaakakehiin sidottuna pystyhirsirakenteena. Väliseinät tehtiin ristikkorakenteena, jonka molemmin puolin naulattiin 3 cm pontattu lautaverhous. Seinän täytteenä käytettiin korkkilastuja.

Kaikki sisäseinät verhottiin tasoitetulla, öljymaalatulla ja lakkakäsitellyllä (*ravenduk*) hammppukankaalla. Kaikkia kulmia ja nurkkia pyöristettiin puulistojen avulla. Värityksi oli sama ”silmiä miellyttävä” vaaleanharmaa sävy kuin sairaalassa. Kaikkia sisäkatkatoja maalattiin valkoisella emalimaalilla, lattiaa päällystettiin öljymaalatulla, lakatulla asfaltilla. Kaikki huoneet on varustettu vesi- ja viemärijohtolla, eräissä huoneissa on posliiniset pesualtaat. Kylpyhuoneet on varustettu kuparikamiinoilla ja sinkkiammeilla. Käymälöiden tyhjennystä varten on ulkoseinissä aukot. Raitis ilma johdetaan lattiapalkistoon sijoitetuilla galvanoiduilla peltiputkilla kaakeliuunin taakse, josta se lämmitettynä nousee kuilussa ja virtaa huoneeseen uunin yläpuolelta. Ilmavirta on säädettävissä venttiilien avulla. Pilaantunut ilma johdetaan pois palomuurihin sijoitettujen hormien kautta – kukin hormi on huonekohtaisesti varustettu kahdella aukolla, jotka on peitetty kaltereilla tai valurautaventtiileillä.

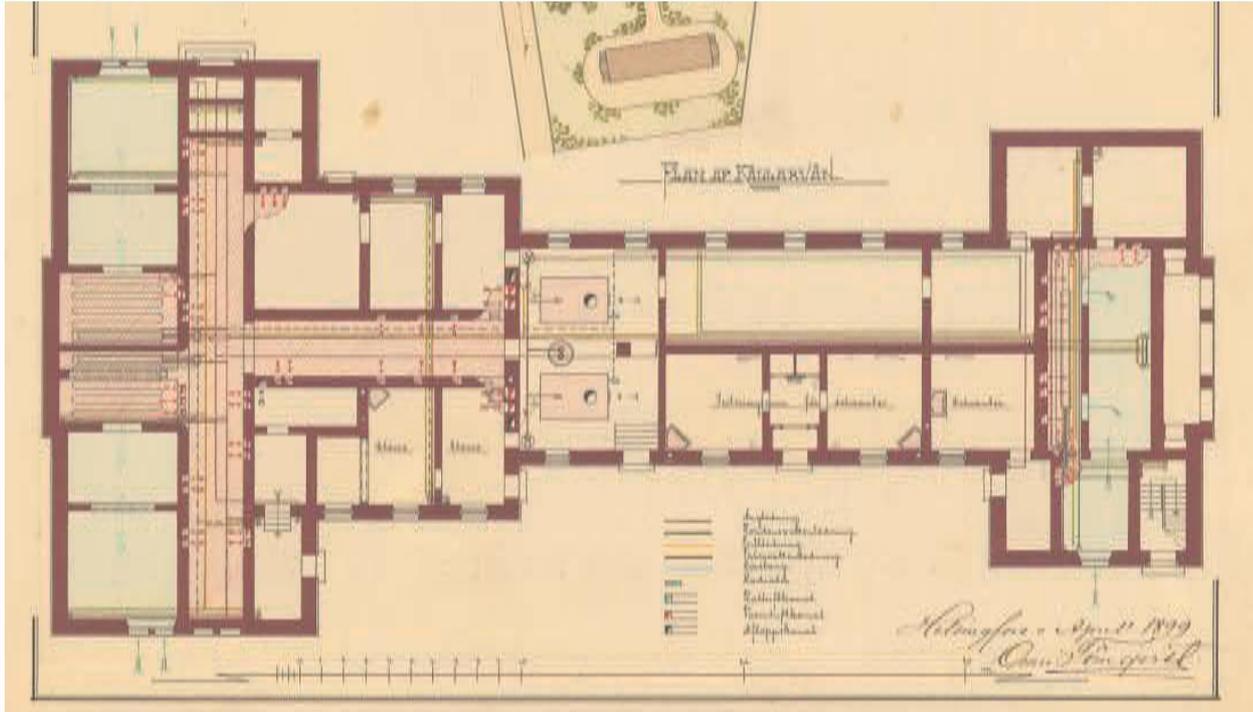
Joka toisen lattiavasan välissä kulkee ohut raittiin ilman putki, joiden tehtävänä on pitää rakennetta terveenä. Urakoitsijana oli rakennusmestari And. Jakobsson. (R. Sievers 1897, *Årsberättelse från Maria Sjukhus i Helsingfors för år 1896*)

1900-luvun alussa on laadittu kaksi muutosvaihtoehtoa, joista toinen perustui uunilämmitykseen, toinen keskuslämmitykseen. (*Förslag till ombyggnad: med värmeledning / med kakelugnar*. HKA)

Onni Törnqvistin suunnittelema tarkkailupaviljonki (Sievers 1895 /1896, 70, Pl. XI)

Kirurgian paviljonki

Sairaalan uudisrakennus kirurgian osastoa varten. Piirustus 1899, kellarin pohjapiirros. Onni Törnqvist. HKA

Valokuva 1920-30-luvulta. Vasemmalla näkyy sairaala-alueen säleaitaa. HYM

Kirurgian paviljonki, valm. 1902, purettu

Käyttö

Potilassalit sisätauti- ja kirurgisia potilaita varten, leikkaussalit ja aputilat

Suunnittelu

arkkitehti Onni Törnqvist

Perusratkaisu

Kellarilla varustettu kaksikerroksinen, rapattu tiilirakennus; holvatut välipohjat ja valurautapilarit

Muutokset

Rakennus purettiin vuonna 1963

Marian sairaalassa oli 1800-luvun lopulla 129 sairaansijaa, joista 45 oli kulkutauti-paviljongeissa, 44 sisätautien osaston tiilipaviljongissa ja 40 vanhassa, kolmella huoneella laajennetussa puurakennuksessa, joka oli varattu keuhkotautisille. Vaikka rakennukset olivat suurimmalta osalta uusia, valitti ylilääkäri jo vuoden 1896 vuosikertomuksessa tilanahtautta. Terveystieteiden lautakunta teki ehdotuksen sairaalan laajentamisesta vuonna 1897, mutta vasta vuonna 1900 lisätty valtuusto teki päätöksen sairaalan laajentamisesta 60 sairaansijaa käsittävällä rakennuksella. Tätä ennen oli talousrakennusta laajennettu.

Uusi potilasrakennus sijoitettiin Mechelininkadun ja Lapinlahdenkadun kulmauksen lähelle. Sijoitus ei enää vastannut vuoden 1892 symmetristä yleissuunnitelmaa. Arkkitehti oli sama, Onni Törnqvist, joka oli laatinut yleissuunnitelman ja suurimman osan alueella olevista rakennuksista. Se oli tiilirakenteinen, korkealla kellarilla varustettu kaksikerroksinen rakennus. Pohjaratkaisultaan ja –muodoltaan se muistutti edellistä tiilipaviljonkia huomattavasti, vaikka olikin sitä suurempi.

Rakennuksen keskiosan muodosti kummassakin kerroksessa kahdelta suunnalta valaistu pitkänomainen sairassali, joissa kummassakin oli 24 vuodetta. Lisäksi oli 8 yksityishuonetta, ruokasali kummassakin kerroksessa, huone lääkäreille ja neljä huonetta hoitajattarille, yhteensä viisi kylpyhuonetta sekä neljä käymälää. Koska rakennus oli varattu osaksi sisätauti - osaksi kirurgisia potilaita varten, oli kummassakin kerroksessa leikkaussali ja niiden lähellä aputiloja, kuten sterilisointihuone ja laboratorio. Erikoishuoneiden lisäksi uutta oli myös portaan keskelle sijoitettu hissi.

Välipohjat olivat salien kohdalla teräspalkkien varaan holvatut ja salien keskellä oli rivi valurautapilareita. Lämmitys oli höyryllä toimiva keskuslämmitys ja ilmastointi oli samaan tapaan järjestetty kuin tiilipaviljongissa. Julkisivut olivat rapatut ja niitä jäsensivät tiiliset listat ja koristekuviot. Rakennus valmistui v.1902. (Tandefelt 1968)

MARIAN SAIRAALAN TALO- JA KUNNALLISTEKNIikkaA 1800-LUVUN LOPULLA JA 1900-LUVUN ALUSSA

Kivipaviljonkien lämmitys ja ilmanvaihto

Kunnallissairaalan laajennuksen suunnitteluvaiheessa terveydenhoitolautakunnan näkemys oli, että yleisen sairaalan rakennukset tuli lämmittää höyrykeskuslämmityksellä. Qvist ja Törnqvist olivat matkakertomuksessaan suositelleet höyrylämmitystä esimerkiksi Bechem & Post- järjestelmän mukaisesti, jollaisesta he olivat saaneet kokemuksia opintomatallaan. Maaliskuussa 1891 valmistunut Rob. Huberin, Gustaf Nyströmin ja Onni Törnqvistin laatima lämpö- ja ilmanvaihtoehdotus sisälsi pääosin ne ratkaisut, jotka sittemmin toteutettiin: Ei-epideemisen osaston potilaspaviljongit (tiilipaviljongit) tuli lämmittää Bechem & Post -systeemin mukaisesti matalapaineisella höyryllä ilmanvaihdon ollessa lämmitysjärjestelmästä erillinen systeemi. Huoneiden lämmitys oli tarkoitus hoitaa pattereiden ja radiaattoreiden välityksellä, huoneisiin johdettavan tuloilman lämmitys taas liittyi ilmanvaihdon toimivuuteen. Tuloilman lämpötila ei saanut olla yli + 17 C, eikä virtaus yli 0.5 m/s. Huoneilman sopivaksi suhteelliseksi kosteudeksi määriteltiin 50 %. Tällaiset vaatimukset täyttävästä järjestelmästä pyydettiin alkuvuodesta 1891 toteutusehdotus ja alustava kustannusarvio tukholmalaiselta tehtailijalta, ins. Hugo Caesarilta. Koska hänen ehdotuksensa ei kaikilta osin noudattanut terveydenhoitolautakunnan hänelle antamia ohjeita pyydettiin vielä tarkennuksia kohdissa, jotka eivät Nyströmiä ja Törnqvistiä tyydyttäneet. Caesarin ehdottamaa käyttöveden keskuslämmitystä ei myöskään hyväksytty, vaan lautakunta katsoi kylpyhuoneisiin sijoitettavan kamiinan riittävän. Myös tuloilman kostutusta haluttiin supistaa. Toteutusvaiheessa suunniteltiin tehtiin vielä pieniä tarkistuksia rakennustoimikunnan puheenjohtaja Nyströmin ja arkkitehti Törnqvistin yhteistyönä. (Mannila 2001, Sievers 1896)

Keväällä 1893 pyydettiin järjestelmien toteutuksesta tarjoukset kolmelta eri yritykseltä. Tässä vaiheessa suunnitelmia jouduttiin kustannusten alentamiseksi vielä uudelleen tarkistamaan. Lämmön virtauksen laskemisen tuli perustua - 30° C ulkolämpötilaan (aikaisemmin terveydenhoitolautakunnan vaatimus oli -35° C). Huoneiden lämpötilan tuli ympäri vuorokauden olla + 17-20° C, porrashuoneissa 3-4 astetta vähemmän. Ilmanvaihdossa virtaus ei saanut olla voimakkaampi kuin 1 m/s. mieluummin urakoitsijan olisi pyrittävä saamaan se 0,5 metriin sekunnissa (kuten lautakunnan alkuperäisessä ehdotuksessa). Näiden tarkennusten jälkeen tilauksen sai ins. Caesarin edustama Nya Atlas Ab Tukholmasta.

Tiilipaviljongin, talousrakennuksen ja myöhemmin rakennettavan hallintorakennuksen yhdistämistä samaan lämpökeskukseen oli alkuvaiheessa terveydenhoitolautakunnan harkittavana mutta ajatuksesta luovuttiin, koska rakennusten välisen putkikanavan louhiminen kallioon olisi nostanut rakennuskustannuksia liikaa. Siten päädyttiin jokaisen rakennuksen lämmittämiseen kukin omalla lämmitysjärjestelmällään. Talousrakennuksen lämmitys järjestettiin pelkästään uuneilla ja hallintorakennus jäi toteuttamatta. Yhteistä lämmitystä ei järjestetty myöskään tontin eteläpään kulkutautipaviljongeille, missä kanavan kaivaminen olisi ollut helpompaa.

Pohjoisosan lämpökeskus 1909

Tontin pohjoisosan uudet ja vanhat paviljongit yhdistettiin vuonna 1908-09 yhteiseen keskuslämmitykseen. Samanaikaisesti uusien rakennusten suunnittelun kanssa päätettiin järjestää alueelle yhteinen lämpökeskus jokaisessa rakennuksessa olevan oman lämmityslaitoksen sijasta. Uuden lämmitysjärjestelmän ulkopuolelle päätettiin kuitenkin jättää melko etäällä alueen eteläpäässä sijaitsevat kulkutautiosaston rakennukset. Lämpökeskus ratkaistiin talousrakennukseen sijoitettavalla korkeapainehöyrylaitoksella. Ratkaisua perusteltiin halvemmilla hoitokustannuksilla, yksinkertaisemmalla lämpimän veden valmistamisessa eri käyttöpaikoissa ja hygieenisillä syillä savukaasujen muodostuessa näin ollen vain yhdessä, potilashuoneista melko etäällä olevassa pisteessä. (Tandefelt 2001)

1940-luvun alussa päätettiin uusia talousrakennuksen yhteydessä sijaitseva epävarma ja riittämätön lämpökeskus. Uusiminen toteutui sodan vuoksi kuitenkin vasta vuonna 1945. (Mannila 2001)

Vuonna 1960 Marian sairaala liitettiin aluelämmitysverkkoon samana vuonna aloitettujen korjaus- ja muutostöiden yhteydessä.

Sähkö

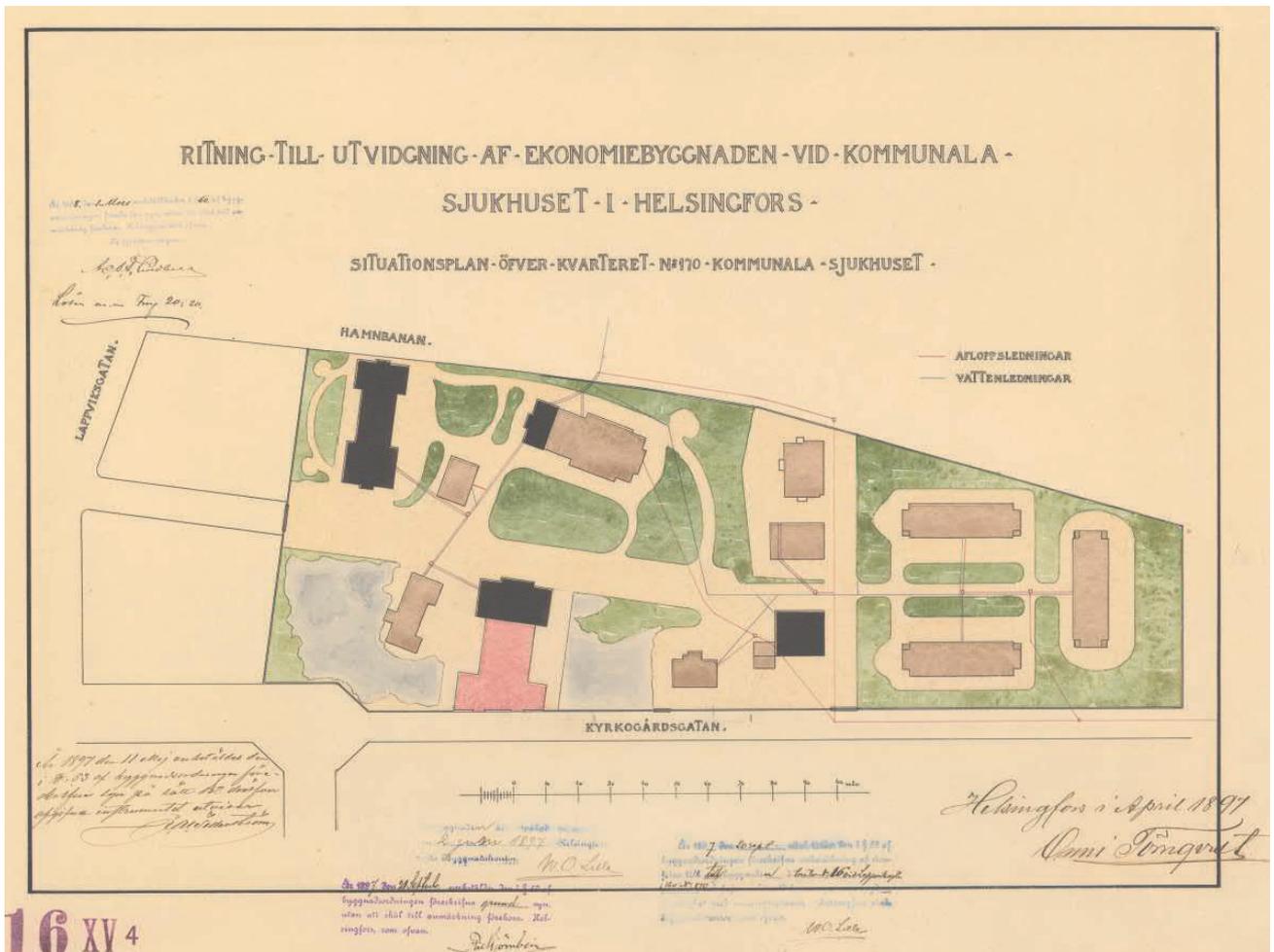
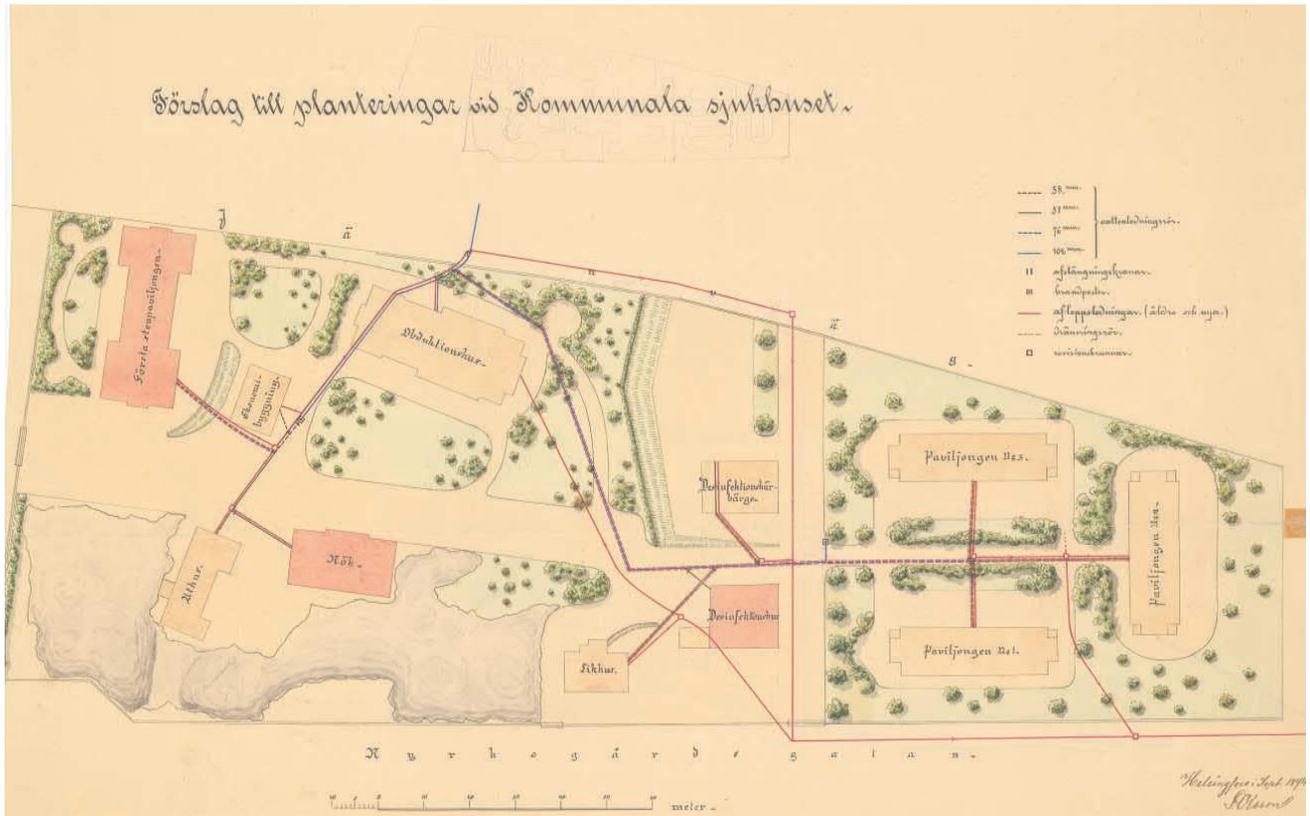
1890-luvun lopulla sairaalan taholta ryhdyttiin ajamaan sähkövalaistuksen hankkimista koko sairaalan alueelle. Terveystieteiden lautakunta oli jo 1893 esittänyt että sairaalaan hankittaisiin valaistussähköä. Kustannussyistä sairaalaa varustettiin kuitenkin alkuvuosina ainoastaan valopetrolilampuilla. Vuonna 1897 maistraatti asetti toimikunnan tutkimaan pääkaupungin julkisten rakennusten paloturvallisuutta. Kun Marian sairaala oli jätetty tarkastelun ulkopuolelle, lähetti sairaalan johtokunta terveystieteiden lautakunnalle ilmoituksen sairaalan palovaaroista. Paloturvallisuuden lisäksi painotettiin petrolilampujen aiheuttamaa ilman puhtausongelmaa ja sisäpintojen likaantumista.

Rakennuskonttorin käsityksen mukaan oli perusteltua siirtyä sähkövalaistukseen, esimerkiksi hankkimalla oman, kaasumoottorilla toimivan dynamolaitteen. Kun asia oli edennyt kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, annettiin erityisen valiokunnan tehtäväksi valmistella päätöstä. Lopulta valtuusto hyväksyi vuonna 1900 Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiön jättämän tarjouksen (*Helsingfors elektriska belysnings aktiebolag*). Marian sairaalan oli tarkoitus siirtyä sähkövalaistukseen seuraavana vuonna. (Sievers 1901, s.14, Årsberättelse från Maria sjukhus i Helsingfors för år 1900)

Viimeistään vuonna 1901 valmistui koko alueen sähkövalaistus.

Vanha talousrakennus 1880-luvulta, jossa oli mm. kulkutautiosaston ylilääkärin asunto, jätettiin vaille sähköistystä, ehkä sen vuoksi, että rakennuksen purkaminen oli edelleen suunnitelmassa. Asuntonsa paloturvallisuuden ja hygieenisyyden parantamiseksi ylilääkäri pian kuitenkin vaati sähkövalaistusta ja sai sen. (Marian sairaalan vuosikert 1904, s. 15)

Mannila ei ole löytänyt tarkkoja tietoja esimerkiksi tiilipaviljongin sähköistämisestä, mutta ainakin vuoden 1909 vakuutuksen mukaan kaikki sairaalan rakennukset olivat jo sähköllä varustettuja.

16 XV 4

Vesijohto- ja viemäriinjat 1894

Förslag till planteringar vid kommunala sjukhuset, syyskuu 1894, Svante Olsson. HKA PUO

Helsingin kaupunginpuutarhurin, Svante Olssonin laatima istutusehdotus osoittaa myös vesijohtojen, viemäreiden, palopostien ja salaojaputkien sijaintia.

Kunnallissairaalan 1890-luvun uudisrakennukset liitettiin jo rakennusvaiheessa kaupungin vesi- ja viemärijärjestelmään. Liittymä tontille otettiin nykyisen Mechelininkadun alla kulkevasta linjasta. Alkuperäiset linjat on merkitty kaupunginpuutarhuri Svante Olssonin istutussuunnitelmapiirustukseen syyskuussa 1894.

Vesijohdot ja viemärit asemapiirroksessa 1897

Ritning till utvidgning af Ekonomiebyggnaden vid kommunala sjukhuset i Helsingfors, April 1897, Onni Tarjanen. HKA

Tontin pohjoisin osa on esitetty ainoastaan ääri viivoilla. Rakennukset, tiestö ja istutukset vastaavat

SAIRAALAN UUDISRAKENNUKSET 1909

Sairaalan johtokunta ja terveydenhoitolautakunta tekivät 1900-luvun alussa uusia ehdotuksia sairaalan laajentamiseksi. Vuonna 1907 lisätty valtuusto hyväksyi ehdotuksen 120 sairaansijaa sisältävän kivisen sairaalarakennuksen sekä hallintorakennuksen rakentamisesta. Arkkitehtina oli Lars Sonck. Uusi sairaalarakennus sijoitettiin suunnilleen Törnqvistin vanhan yleissuunnitelman mukaiselle paikalle alueen koilliskulmaan ja hallintorakennus Lapinlahdenkadun varteen, mutta kun sairaalarakennus oli yleissuunnitelmaan merkittävä suurempi, oli sijoitus melko ahdas. Samalla luovuttiin kuitenkin aikaisemmasta periaatteesta pitää paviljongit täysin erillisinä ja sijoitettiin hallintorakennus suoraan yhteyteen vuonna 1902 valmistuneen sairaalarakennuksen ja uuden sairaalan kanssa sekä rakennettiin uudesta sairaalasta yhdyskäytävä vuonna 1894 valmistuneeseen tiilipaviljonkiin. Tilanpuutteesta huolimatta uudet rakennukset suunniteltiin vain kolmikerroksisina, joista ylin on lisäksi osittain vesikaton alle jäävä ullakkokerros. Sairaalan rakennushistoriasta kirjoittanut Clas Tandefelt toteaa, että Sonck on sijoittanut rakennukset taitavasti ahtaalle tontille ja että liikennetilat ovat uudempiin sairaaloihin verrattuna pienet.

Hallintorakennus

Lapinlahdenkadun varrelle sijoitetun hallintorakennuksen läpi kulki porttihalvi, josta pääporras johti rakennukseen. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin tuberkuloosi-, sisätautien ja kirurgian poliklinikka aputiloineen, toiseen kerrokseen kanslia ja kaksi asuntoa ja kolmanteen kerrokseen 7 asuntoa, joista osa vain yhden huoneen käsittäviä. Ensimmäisestä kerroksesta oli yhteys vuonna 1902 valmistuneeseen paviljonkiin ja toisesta uuden sairaalan erääseen potilassaliin.

Sairaalarakennus

Uusi sairaalarakennus oli lähinnä U-kirjaimen muotoinen ja sen pääsisäänkäynti oli sijoitettu rakennuksen keskelle pihan puolelle. Pihalle kuljettiin puolestaan uuden hallintorakennuksen porttihalvin kautta, jonka viereen sijoitetusta portinvartijan huoneesta voitiin valvoa liikennettä. Uuden sairaalan alahallin yhteyteen sijoitettiin saapuvien potilaiden kylpyhuone ja heidän omien vaatteidensa säilytys huone. Alahallissa oli lisäksi henkilöhissi ja tilat vierailijoiden päällysvaatteille. U-muotoisen rakennuksen sakarat muodostivat varsinaiset sairassalit, joita on kahdessa kerroksessa yhteensä neljä. 1. ja 2. kerros olivat käytännöllisesti katsoen samanlaiset. Vuoteita oli kussakin salissa 24–26. Sairassalien päähän oli sijoitettu ruokasalit, jotka samalla toimivat potilaiden päivähuoneina, ja toiseen päähän tilavat parvekkeet. Kummassakin kerroksessa oli joitakin yksityishuoneita sekä pesu- ja WC-tilat ja huuhtelu huoneet, päivystys huone ja varastotilaa. Lisäksi oli jokaista salia kohti pieni keittiö, jonka vieressä oli ruokahissi. Ruoka valmistettiin talousrakennuksessa ja jaettiin näiden keittiöiden kautta. Kolmannessa kerroksessa oli seitsemän pienempää potilashuonetta sekä asuntola palveluskunnalle, johon kuului asuinhuoneiden lisäksi oleskeluhuone, keittiö ja ruokasali. Palvelushenkilökunnalla oli mahdollisuus kulkea sivuportaita myöten ulos.

Sairassalien mitat olivat 25 X 9,5 X 3,56 m ja niitä jakoi kaksi pilaririviä. Pilarit katsottiin välttämättömiksi jo kustannussyistä, mutta myös siksi, että täten saatiin hävitetyksi ”pelottava suuruuden vaikutelma”. Pilareihin oli maalattu koristemaalauksia. Sairassalien ikkunat sijoitettiin – kuten kahdessa aikaisemmassakin kivirakenteisessa paviljongissa – salien kummallekin pitkälle sivulle.

Uudisrakennukset 1909

Uusien rakennusten seinärakenteena oli punainen tiili ja eräissä väliseinissä kalkkihiekkatiili, välipohjat olivat teräsbetonia, lattiapäällysteenä yleensä linoleumi, mutta esimerkiksi portaissa ja kirurgisen poliklinikan leikkaushuoneessa marmorimosaiikki. Seinät maalattiin säästävyyssyistä ja uuden rakennuksen kuivamisen edistämiseksi vain kahden metrin korkeuteen öljymaalilla, siitä ylöspäin seinät sekä katot maalattiin liimavärillä. Vesikattomateriaaliksi valittiin tiili, koska katsottiin pellin olevan liian kuumen osittain katon alle ulottuvien asuntojen kohdalla.

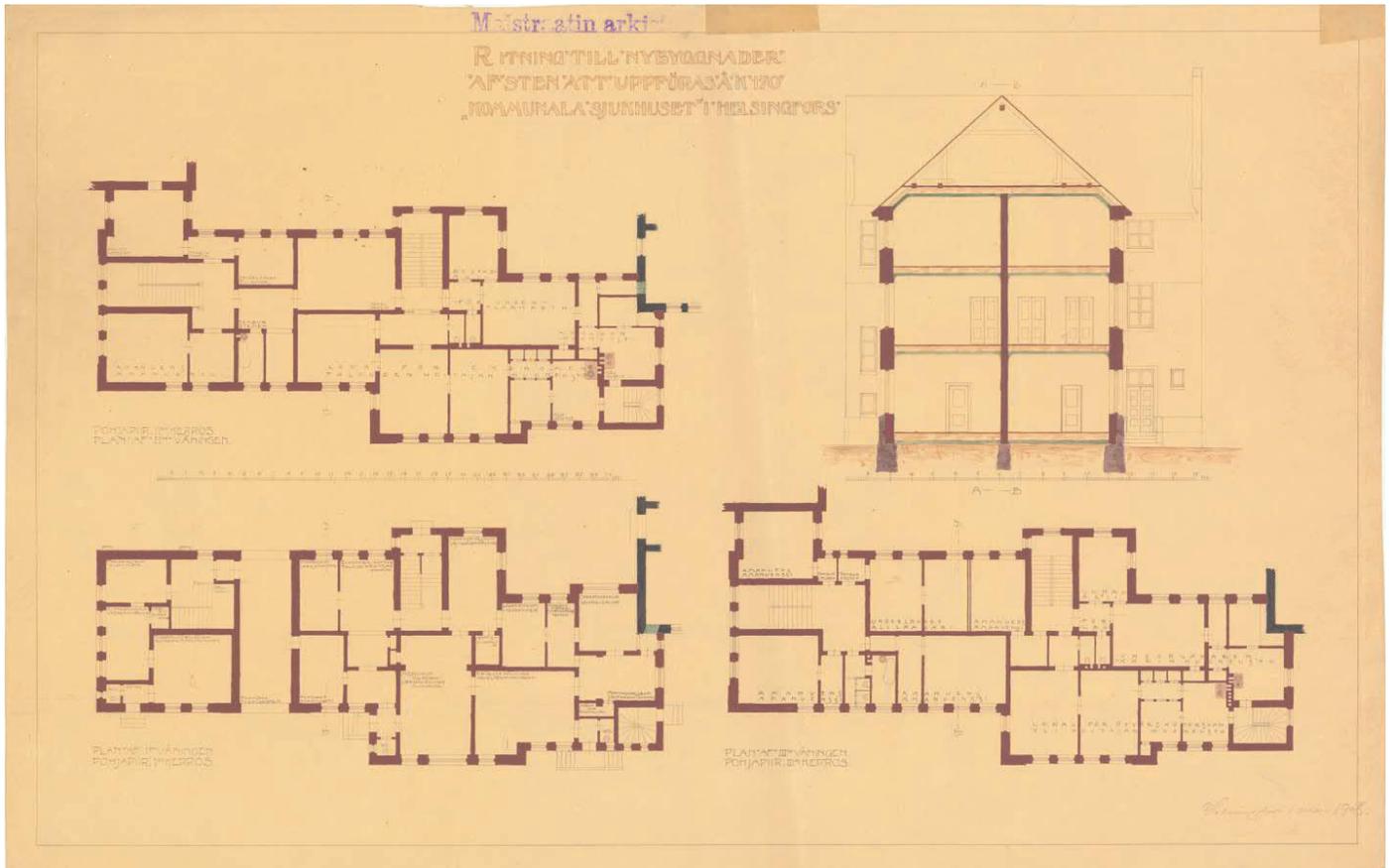
Uudessa sairaalarakennuksessa oli ilmanvaihto esilämmitetyllä ilmalla järjestetty vain suuriin sairassaleihin. Pienempiin huoneisiin johdettiin raitis ilma radiaattorien takana olevien venttiilien kautta. Ilma poistettiin kaksinkertaisilla poistoventtiileillä. Ilmanvaihto oli määritelty saleissa ja muissa sairashuoneissa 70 m³:ksi potilasta kohti tunnissa ja muissa tiloissa yhdenkertaiseksi vaihtumiseksi tunnissa. Näin ollen vaatimukset eivät v. 1894 jälkeen olleet tässä suhteessa juuri kohonneet huolimatta siitä, että potilassalit olivat suurempia ja huonekorkeus pienempi. Lisäksi oli saleihin ja muihin sairashuoneisiin sijoitettu helposti avattavat ”terveysikkunat” yläkunoiksi.

Kaikki alueen rakennukset varustettiin sähköllä.

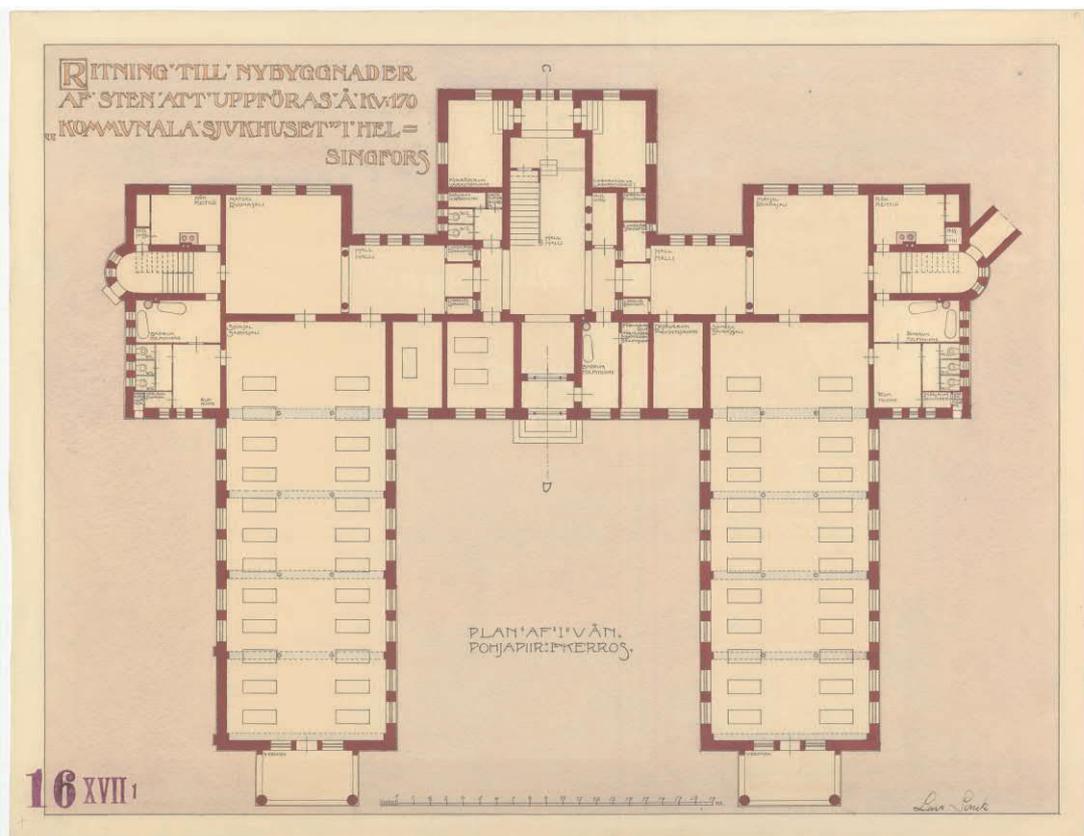
Lars Sonck oli tullut tunnetuksi sairaala-arkkitehtina jo vuonna 1905 suunnittelemansa Eiran yksityissairaalan ansiosta, jossa oli erikoisesti pyritty välttämään laitospäätymistä mm. vaihtelevilla huonemuodoilla. Marian sairaalan uudisrakennukset ovat Eiran sairaalaan verrattuina enemmän ”sairaalan näköisiä”. Toisaalta Marian sairaalan rakennukset olivat Eiran sairaalan muotokieleen verrattuna lähempänä ajankohtaista, wieniläistä jugendia.

Uusien rakennusten julkisivut rapattiin. Portaalien päälle ja päätyihin sijoitettiin ornamentit tehtiin osittain kivistä, osittain rappauksella. Punatiili, joka oli hallinnut kaikkia Marian sairaalan aikaisempia kivrakennuksia, esiintyi nyt vain vesikatossa.
(Tandefelt 1968)

Uudisrakennukset 1909

Rakennus 2. Pääpiirustus, väritetty kopio. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

Rakennus 3, 1. kerros. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

Uudisrakennukset 1909

Lars Sonckin suunnitteleman sairaalarakennuksen pääty. Taustalla tiilipaviljonki vuodelta 1894. Pihanäkymä 1920-30-luvulta. HYM

Pihanäkymä etelästä 1920-30-luvulta. HYM

Rakennus 15. Keskusrakennus 1954

UUSI KESKUSRAKENNUS 1954

Seuraava huomattava laajennus Marian sairaalan alueella toteutettiin 1951-54. Tontin luoteisosaan rakennettiin uusi keskusrakennus. Arkkitehtina oli Lauri Pajamies kaupungin rakennusvirastossa. Keskusrakennukseen sijoitettiin mm. ensiapuasema, päivystystiloja, kirurginen ja sisätautien poliklinikka sekä röntgenosasto. Hoitopaikkojen luku kasvoi 40:llä. Uusi keskusrakennus otettiin käyttöön huhtikuussa 1954.

Rakennus sijoitettiin Mechelininkadun varteen siten, että se liittyi Onni Törnqvistin suunnitelman mukaan vuonna 1902 rakennettuun sairaalarakennukseen. Tämä puolestaan liittyi Lars Sonckin suunnittelemiin rakennuksiin, jotka olivat yhteydessä vuonna 1894 rakennettuun paviljonkiin.

Rakennuksessa oli kellarikerroksen lisäksi 6 kerrosta ja se voitiin tonttialueen korkeuseroista johtuen sijoittaa siten, että ensimmäiseen kerrokseen oli sisäänkäynti Mechelininkadun puolelta katutasosta ja toiseen kerrokseen sairaala-alueen puolelta idästä. Rakennus oli T-muotoinen siten, että nelikerroksinen runko-osa liittyi suunnilleen samankorkuisena ja nelikerroksisena vanhaan sairaalapaviljonkiin. Itä-länsi suuntainen osa oli kuusikerroksinen. Korkeammassa osassa oli keskikäytävä, matalammassa taas laaja sivukäytävämäinen halli. Ensimmäiseen kerrokseen oli sijoitettu päivystyshuoneita, tutkimustiloja ja joitakin potilashuoneita. Toisessa kerroksessa oli kirurginen poliklinikka ja kolmannessa sisätautien poliklinikka, neljännessä kerroksessa leikkaushuoneita, kanttiini ja aurinkoparvekkeet. Viidenteen kerrokseen oli sijoitettu röntgenosasto ja kuudenteen kirurginen potilasosasto, jossa oli kahdeksan kolmen potilaan huonetta. Rakennuksen tilaohjelma oli monipuolinen ja tällä uudisrakennuksella oli tarkoitus paikata siihen asti todettuja suurimpia puutteita.

Rakennuksen ulkoseinät olivat perinteiseen tapaan massiivisia tiiliseiniä, mutta kantava runko oli betonipilarirunko. Välipohjat olivat kaksoislaattaholveja, jolloin käytävän katto oli alennettu koneellisen ilmanvaihdon kanavia varten. Rakennuksessa oli väestönsuoja.

Julkisivut rapattiin. Parvekkeiden taivutetut metallikaiteet antavat rakennukselle 1940 – 1950 – lukujen vaihteen arkkitehtuurille ominaisen leiman. (Tandefelt 1968)

Keskusrakennus 1954

Taustalla keskusrakennus vuodelta 1954 nähtynä pihan puolelta. Rakennuksen pohjoispuolelle on rakennettu laajennuksia 1980-luvulla.

LÄHTEET JA PIIRUSTUSAINEISTON LUETTELOT

PAINETUT LÄHTEET

Berättelse angående Helsingfors stads kommunalförvaltning 1890 -

Brunila, Birger - af Schuftén, Marius, 1955. "Asemakaava ja rakennustaide" (1375- 1918). Helsingin kaupungin historia, osa 1V:1, s. 9-104. Helsinki.

Brunila, Birger, 1962. "Asemakaavoitus 1918-1945". Helsingin kaupungin historia, osa V:1. s. 7-98. Helsinki.

Hansson, Joakim. 1998 Svenska arkitekters verksamhet i Finland 1870-1920. En del av utbildningsutbytet inom det tekniska området mellan Sverige och Finland. Ekenäs.

Heiniö, Paavo, 1968. Kunnallisen sairaanhoitotoimen synty, kuumelasaretti eli kunnan julkinen sairaala, kunnallissairaala, kolerasairaala. Helsingin kaupungin sairaalalaitoksen historia. Helsinki: Helsingin kaupungin julkaisuja 19, 17-55.

Helsingin kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat 1890-1893. Helsingin kaupungin rakennusviraston vuosikertomukset.

Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1890-

- Marian sairaala

- Rakennuskonttori (rakennusvirasto)

Lahti. Matti, J., 1960 Kuinka Helsinkiä on rakennettu. Vammala.

Laurila, Pekka – Tandefelt, Claus, 1968. Helsingin kaupungin sairaaloiden arkkitehtuurista ja rakentamisesta. Helsingin kaupungin sairaalalaitoksen historia. Helsinki: Helsingin kaupungin julkaisuja 19, 609-662.

Marian sairaalan vuosikertomukset 1890-

Neuvonen - Mäkiö - Mäkinen, 2002. Kerrostalot 1880-1940. Rakennustietosäätiö RTS 2002.

Puranen, Irja, 1967. Matrikkeli. Suomen rakennushallinto 1811-1961, s. 469-501. Helsinki.

Qvist, C. – Törnqvist, Onni, 1890. Reseberättelse afgifven till Helsovärdsnämnden af stadsläkare C. Qvist och arkitekten O. Törnqvist, 1-24. Helsinki 1890.

Railo, J.E., 1984. Marian sairaalan 100-vuotisjuhlan kutsujulkaisu. 14.6.1985. s.l.

Sievers, Richard, 1896; 1897; 1898; 1899; 1900; 1901, Årsberättelse från Maria sjukhus i Helsingfors

Stenius Olof, 1969. Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto. Helsinki

Stålbom, Göran, 2010. Varmt och vädrat. VVS-teknik i äldre byggnader. Sveriges VVS-museum 2010.

Törnqvist, Onni, 1895. Helsingin uusi kunnan sairaala. Tekniska föreningens i Finland Förhandlingar 1895, 54-56. Kuvat VII ja VIII.

Viljo, Eeva Maija, 1989. 'Kaupungistuvan yhteiskunnan rakennustaide.' Ars Suo-men taide, osa 4, s. 76-111. Keuruu.

Åman, Anders, 1976 Om den offentliga vården. Sveriges Arkitekturmuseum 1976.

Åström Sven-Erik, 1957. Samhällsplanering och regionsbildning i kejsartidens Helsingfors; Studier i stadens inre differentiering 1810-1910. Helsingfors stads publikationer N.o 6.

Sanomalehdet:

Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Mannila, Maarit 2001, Marian sairaala Tiilipaviljonki (rak.4). Rakennushistorian selvitys 2001 Helsinki. Consart Oy (HKM)

Helsingin kaupunginarkisto (HKA)

Helsingin kaupunginvaltuuston arkisto (Kvsto)

Maistraatin arkisto (Ma)

Marian sairaalan arkisto

Rahatoimikamarin arkisto (Rhtmk)

lautakunnan pöytäkirjat

vuosikertomukset, painetut

Helsingin kaupunginmuseo (HKM)

kuva-arkisto (HKM)

Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto (HKRVV) arkisto

Helsingin kaupungin rakennusvirasto (HKR) piirustusarkisto

Helsingin yliopistomuseo, Lääketieteen valokuvakokoelma

Kansallisarkisto (KA)

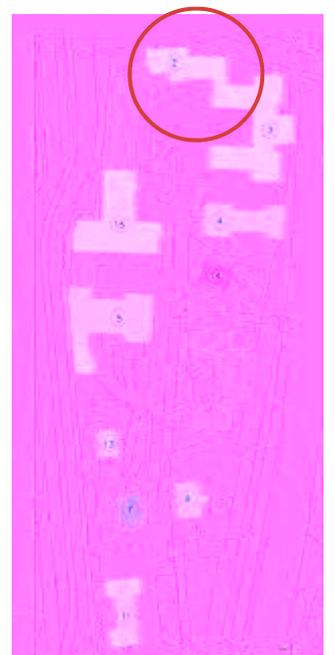
Suomen rakennustaiteen museo (SRM)

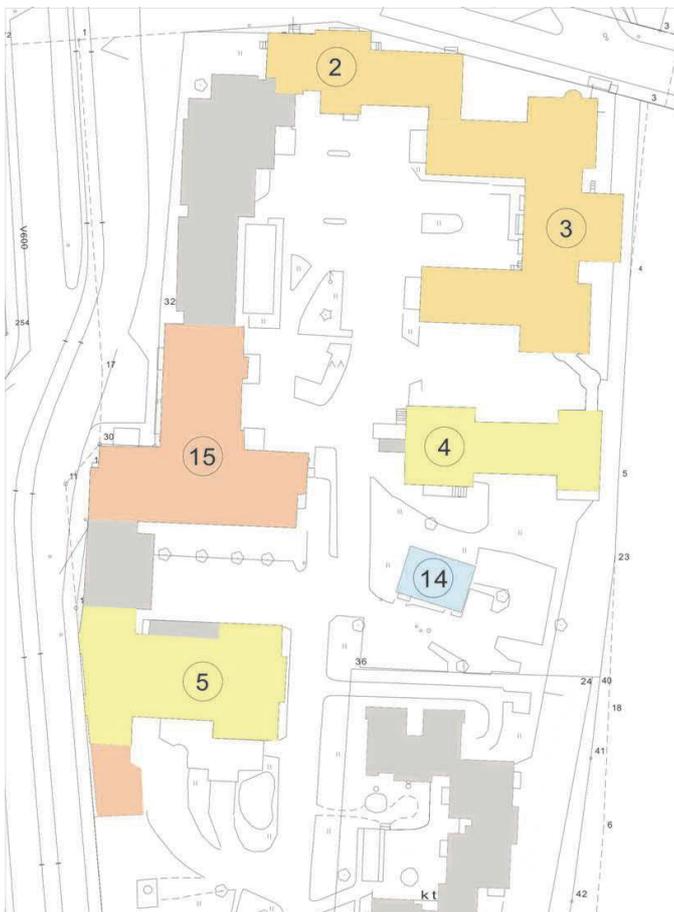

**Marian sairaala
RAKENNUS 2 HALLINTORAKENNUS**

Rakennushistorian selvitys ja inventointi

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

SAIRAALA-ALUEEN POHJOISOSA
 NYKYINEN RAKENNUSKANTA
 Rakennusten ikäkartoitus

Rakennus valmistunut

- 1885
- 1887
- 1894-1898
- 1909
- 1954
- 1970-1990-l..

SISÄLLYSLUETTELO

OSA 1	
TIIVISTELMÄ	4
Rakennushistorian selvitys	5
HALLINTORAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN	6
Lämmitys ja sähkö	10
Rakennustyön toteuttaminen ja toteuttajat	11
HALLINTORAKENNUS VUONNA 1909	12
Tilat, rakenteet ja rakennusosat	16
Sisätilat	18
MUUTOKSET	20
Muutokset 1961-2011 rakennuslupahakemusten perusteella	21
Muutokset sairaala-alueella	20
KULTTUURI- JA RAKENNUSHISTORIAA ILMENTÄVÄT PIIRTEET YHTEENVETO	30
NYKYTILANNE 2011. RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIOT	34
HALLINTORAKENNUKSEN SÄILYNEITÄ OMINAISPIIRTEITÄ	
Julkisivujen ominaispiirteet ja muutokset	34
Vesikatto	46
Ulko-ovet, portaat ja kaiteet	48
Ulko-ovet ja ikkunat	50
Parveke	51
Sisätilat - ominaispiirteet ja säilyneet yksityiskohdat	52
OSA 2	
HUONEINVENTOINTI 2011	61

TIIVISTELMÄ

Hallintorakennus rakennettiin Lapinlahdenkadun varrelle osana Marian sairaalan merkittävää laajennusvaihetta vuosina 1908-1909. Sekä hallintorakennuksen että uuden sisätautipaviljongin suunnittelusta vastasi arkkitehti Lars Sonck, joka kuului aikansa arkkitehtuurin edelläkävijöihin.

Sairaalarakennus sijoitettiin suunnilleen Törnqvistin vanhan yleissuunnitelman mukaiselle paikalle alueen koilliskulmaan ja hallintorakennus Lapinlahdenkadun varteen. Hallintorakennus yhdistettiin vuonna 1902 valmistuneeseen sairaalarakennukseen ja uuteen sairaalaan. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin keuhkotauti-, sisätautien ja kirurgian poliklinikka aputiloineen, toiseen kerrokseen kanslia ja kaksi asuntoa ja kolmanteen kerrokseen 7 asuntoa, joista osa vain yhden huoneen käsittäviä. Ensimmäisestä kerroksesta oli sisäyhteys viereisiin rakennuksiin.

Kolmikerroksisen hallintorakennuksen kantava runko on pääosin tiilestä muurattu ja julkisivut ovat rapattua punatiiltä. Vesikatteena on alun perin kasikouruisesta savikattotiilestä tehty tiilikatte. Julkisivun holviaukkoja, ulko-ovia ja ikkunaryhmiä korostettu runsaalla, reliefikuvioina toteutetulla ornamenttiikalla. Ornamentit on tehtiin osittain kivistä, osittain rappauksella. Alkuperäiset lattiapäällysteet olivat keraaminen Metlacher-laatta, marmorisementtimosaikki ja linoleumi. Seinät maalattiin öljymaalilla ja liimamaalilla, katot liimamaalilla.

Sairaalan poliklinikkatoiminta sai vuonna 1954 uudet tilat sairaalan uudesta keskusrakennuksesta. Viimeistään silloin vapautuivat hallintorakennuksen klinikkatilat muuhun käyttöön. 1960-luvun alkuun mennessä hallintorakennus oli osittain muutettu fysikaaliseksi osastoksi. Toiseen kerrokseen oli järjestetty luentosalitila purkamalla huoneiden väliseiniä. Rakennuksessa oli samanaikaisesti edelleen sekä laboratorioita että asuntoja.

1963 purettiin vuonna 1902 valmistunut kirurgian paviljonki. Mechelininkadun varrelle valmistui 1990 sosiaalitiloja sisältävä uusi rakennussiipi, joka liitettiin hissi- ja porrassaulan välityksellä entiseen hallintorakennukseen.

Rakennuksen nykyasuun ratkaisevasti vaikuttaneet muutokset ovat tapahtuneet vasta 2000-luvulla. Rakennuksessa on nykyään pääosin toimisto-, kokoushuone- ja luentosalitiloja. Vuosien mittaan toteutetut väliseinä-, ikkuna- ja sisäovimuutokset, luoteiskulmassa sijainneen C-portaan purkaminen, rakennuksen liittäminen Mechelininkadun puoleiseen uudisrakennukseen, käytävähäytösten rakentaminen sekä talotekniikan asennustyöt alakattorakenteineen ovat lyöneet leimansa sisätiloihin. Alkuperäisen muotoisia ja kokoisia huonetiloja on porrashuoneiden lisäksi säilynyt varsin vähän.

Vaikka sisätiloissa ja yksityiskohdissa on tapahtunut muutoksia, on hallintorakennus edelleen säilyttänyt oleelliset ominaispiirteensä ja hillityn jugendin leimaaman ulkoasunsa.

Sairaala-alueen pohjoisosa. Vaaleankeltainen, tiilikattoinen hallintorakennus on kuvan yläreunassa, sen oikealla puolella on samaan aikaan valmistunut U-muotoinen sisätautipaviljonki. Viistokuva 2007 © Helsingin kaupunki

RAKENNUSHISTORIAN SELVITYS

Sairaalan yleistä rakennushistoriaa ja lähteitä käsitellään tarkemmin Marian sairaalaa koskevan rakennushistorian selvityksen kokoavassa johdanto-osassa.

Hallintorakennuksen muutosvaiheita on tässä selvityksessä tarkasteltu nykytilanteen näkökulmasta. Hallintorakennuksen rakennushistorian tärkeimpinä tietolähteenä ovat olleet arkistokoelmien piirustus- ja valokuva-aineiston lisäksi sairaalan vuosikertomukset, Pekka Laurilan ja Clas Tandefeltin sairaala-arkkitehtuuria käsittelevä artikkeli (1968). Rakennushistorian selvityksen yhteydessä on käyty läpi hallintorakennuksen historiaa ja arkkitehtuuria valaisevat keskeiset julkaisut, tekstidokumentit ja asiakirjat. Selvitys perustuu arkisto- ja kirjallisuustutkimukseen sekä rakennuksen ajankohtaisen tilanteen analyysiin.

HALLINTORAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

Marian sairaala aloitti toimintansa kulkutautisairaalaan 1886. Sairaalan ensimmäiset rakennukset olivat valmistuneet kuumelasaretin käyttöön edellisenä vuonna. Sairaala laajennettiin 1890-luvulla ja kulkutautiosaston rinnalle perustettiin ns. lääketieteellinen osasto. Uusien sairaalarakennusten ja koko sairaala-alueen yleissuunnittelutehtävä annettiin arkkitehti Onni Törnqvistille (myöh. Tarjanne). Vuonna 1891 valmistui kokonaissuunnitelma, joka perustui vaiheittain toteutettavaan erillisten paviljonkien järjestelmään. Erilliseen hallintorakennukseen oli sijoitettu leikkaussali ja potilashuoneita.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan hanke toteutettiin tyypistetyssä muodossa ja mm. erillinen hallintorakennus jäi toteuttamatta. Törnqvistin suunnitelmien mukaan valmistuivat mm. alueen eteläosan puurakenteiset kulkutautipaviljongit ja potilaspaviljonki sisätauteja varten, nykyinen tiilipaviljonki, rakennus 4. Vasta vuosisadan vaihteen jälkeen kävi mahdolliseksi toteuttaa seuraava sairaalapaviljonki, jossa oli leikkausosasto sekä huoneita kirurgian ja sisätautien potilaita varten. Onni Törnqvistin suunnittelema paviljonki rakennettiin 1902 sairaalatontin luoteisnurkkaan.

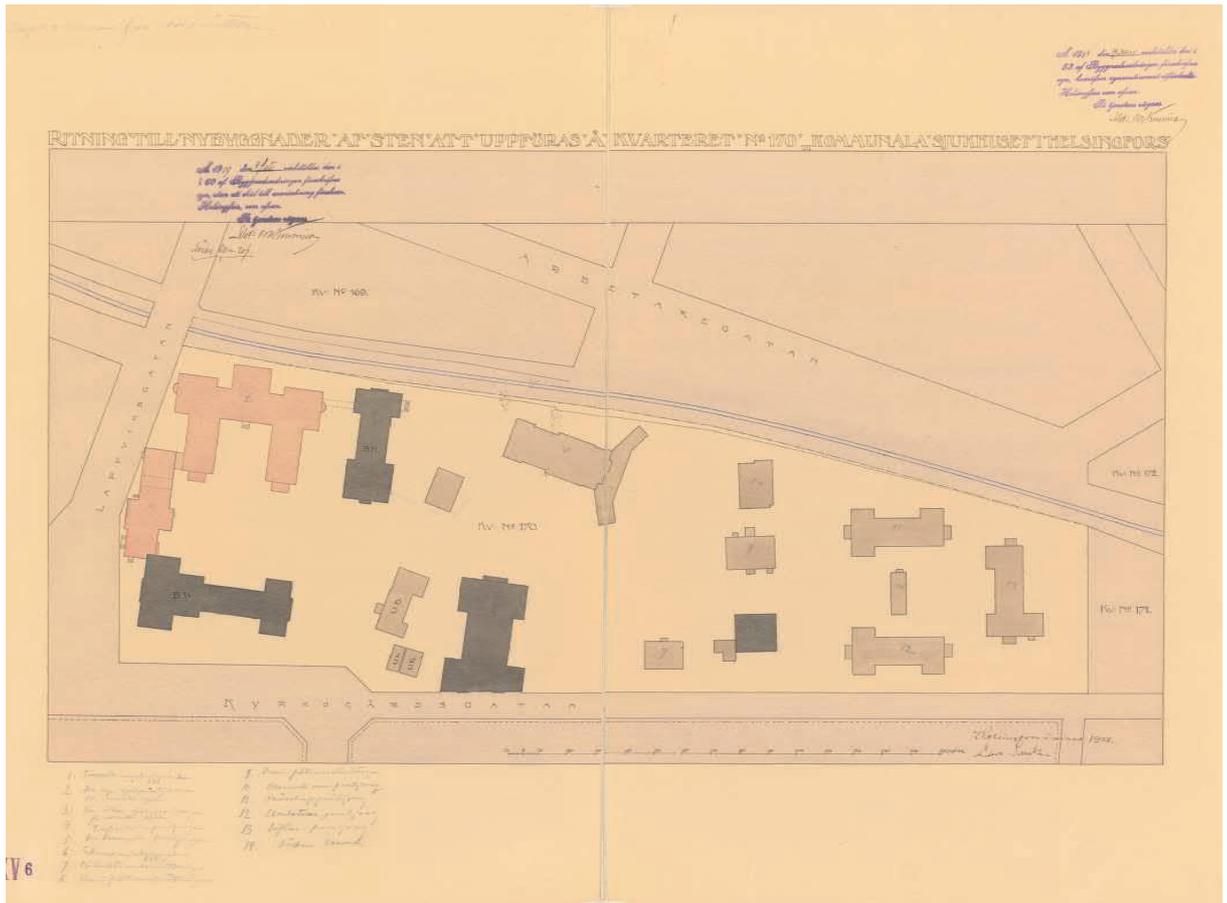
1900-luvun alkuvuosina olivat riittävien sairaanhoitopaikkojen puute ja tilanahtaus jatkuvasti esillä. Kirurgian osasto tarvitsi kaksinkertaisen määrän potilaspaikkoja ja sisätautien osaston laajennustarpeeksi todettiin 100 paikkaa. Lisäksi sairaalan taholta pidettiin välttämättömänä toteuttaa erillinen hallinto- ja asuinrakennus. Uutena aloitteena esitettiin sisätautien ja kirurgian poliklinikan vastaanoton perustamista hallintorakennuksen yhteyteen. Terveystieteiden lautakunta tilasi arkkitehti Lars Sonckilta piirustukset hallintorakennusta ja sisätautipotilaille tarkoitettua paviljonkia varten.

Rakennusohjelma oli vaativa - Marian sairaalan ahtaalle tontille oli sijoitettava vähintään 120 vuodepaikkaa sisältävän sairaalaosasto sekä erillisiä poliklinikkatiloja, taloudenhoitajan toimisto- ja asuintiloja, varastoja ja lääkärihenkilökunnan asuntoja käsittävä hallintorakennus. Sen lisäksi oli varauduttava kasvavan sairaanhoito- ja huoltohenkilökunnan majoittamiseen, vaikka asuntotarpeesta ei ollut etukäteen olemassa tarkkoja arvioita.

Tilanpuutteesta huolimatta uudet rakennukset suunniteltiin vain kolmikerroksisina, joista ylin oli osittain vesikaton alle jäävä ullakkokerros. Sairaalan rakennushistoriasta kirjoittanut Clas Tandefelt toteaa, että Sonck on sijoittanut rakennukset taitavasti ahtaalle tontille. (Tandefelt 1968)

Tontin ahtauden ja taloudellisten syiden takia luovuttiin alkuperäisen paviljonkijärjestelmän jatkamisesta ja kaikki 120 vuodepaikkaa päätettiin sijoittaa entistä isompiin potilassaleihin yhteen rakennukseen, johon tulisi myös sairaanhoitajien ja huoltohenkilöiden asuinhuoneita. Sairaalarakennus sijoitettiin suunnilleen Törnqvistin vanhan yleissuunnitelman mukaiselle paikalle alueen koillis-kulmaan.

Hallintorakennuksen suunnittelu oli erityisen vaativa. Ainoa ajateltavissa oleva rakennuspaikka oli Lapinlahdenkadun varrella kirurgian paviljongin ja uuden sairaalaosaston välissä. Ahtaalle paikalle ja kahteen kerrokseen sekä ullakkokerrokseen oli mahdutettava monia erilaisia toimintoja. Hallintorakennus yhdistettiin sekä vuonna 1902 valmistuneeseen sairaalapaviljonkiin että uuteen paviljonkiin. Lapinlahdenkadulta sairaalan pihalle oli nyt kuljettava porttihilvin kautta, jonka viereisestä portinvartijan huoneesta voitiin valvoa liikennettä.

Asemapiirros. Pääpiirustus, Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

Sairaalan laajennussuunnitelma, asemapiirros 1908.

Ritning till nybyggnader af sten att uppföras å kvarteret No 170 Kommunala sjukhuset i Helsingfors,
Lars Sonck, maaliskuu 1908.

Arkkitehti Lars Sonckilta tilattiin vuonna 1907 piirustukset hallintorakennusta ja sisätautipotilaille tarkoitettua paviljonkia varten. Hallintorakennus sijoitettiin Lapinlahdenkadun varteen, uusi sairaalarakennus tontin koilliskulmaan. Rakennukset valmistuivat v. 1909.

Alareunaan merkitty:

1 Hallintorakennus (uudisrakennus)	7 Obduktiorakennus
2 Uusi sisätautien potilaspaviljonki (uudisrakennus)	8 Desinfektiolaitos
3 Vanhempi potilaspaviljonki	9 Desinfektio- ja hoitotalonrakennus
4 Tuberkuloosipaviljonki	10 Tarkkailupaviljonki
5 Paviljonki	11 Tuhkarokkopaviljonki
6 Talousrakennus	12 Tulirokkopaviljonki
	13 Kurkkumätäpaviljonki

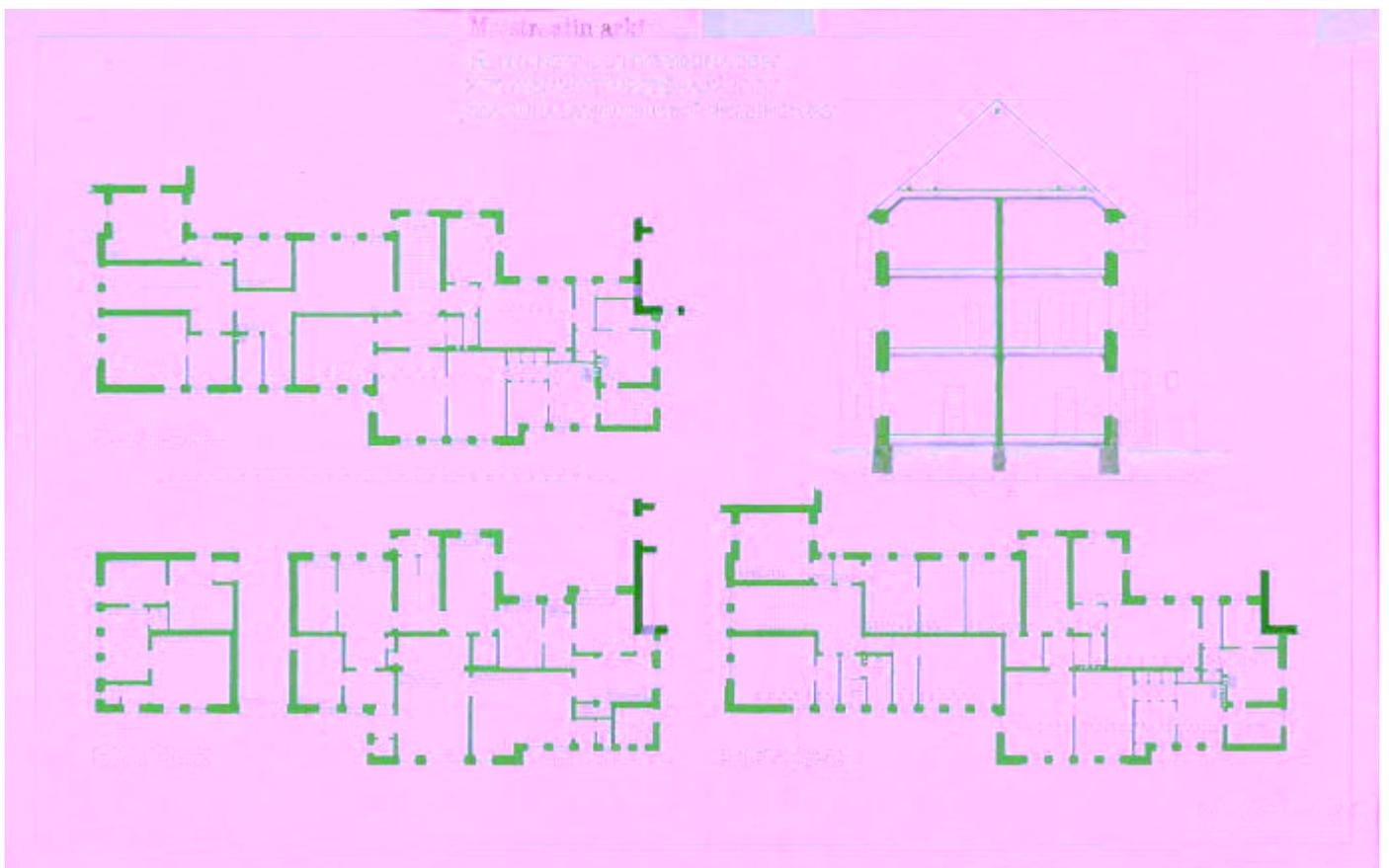
Rakennustyön valmistelu

Vuonna 1907 kaupunginvaltuusto hyväksyi ehdotuksen 120 sairaansijaa sisältävän kivisen sairaalarakennuksen sekä hallintorakennuksen rakentamisesta. Terveystieteiden lautakunnan puolesta, arkkitehti Lars Sonckin laatimiin luonnospiirustuksiin perustuvaan kustannusarvioon sisältyivät sairaalapaviljonki, hallintorakennus ja sisustukset. Koska sairaalan laajentamisen takia oli tarpeen tehdä muutoksia talousrakennuksessa, päätti kaupunginvaltuusto samassa yhteydessä myöntää varoja myös ko. töitä varten.

Rakennustyötä johtamaan perustettiin rakennustoimikunta, johon nimitettiin terveydenhoitolautakunnan puheenjohtaja, tohtori Oskar Heikel, Marian sairaalan johtaja, dosentti Jarl Hagelstam, arkkitehti Lars Sonck, kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstad, dosentti, tri W. Zilliacus ja rakennusmestari Wilh. Ekman. Toimikunta kokoontui ensimmäisen kerran 15.11.1907. Lars Sonck sai tehtäväkseen laatia lopulliset piirustukset. Yhteistyössä arkkitehdin kanssa suoritettava rakennustyön valvontatehtävä annettiin rakennusmestari Ekmanille. Työjohtajaksi nimitettiin rakennusmestari Klaus Hämäläinen. Perustustyöt alkoivat välittömästi rakennuspiirustusten valmistuttua ja maistraatin vahvistettua piirustukset. *(Marian sairaalan vuosikertomus 1909)*

Julkisivu Lapinlahdenkadulle. Pääpiirustus. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

Pääpiirustus, väritetty kopio. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

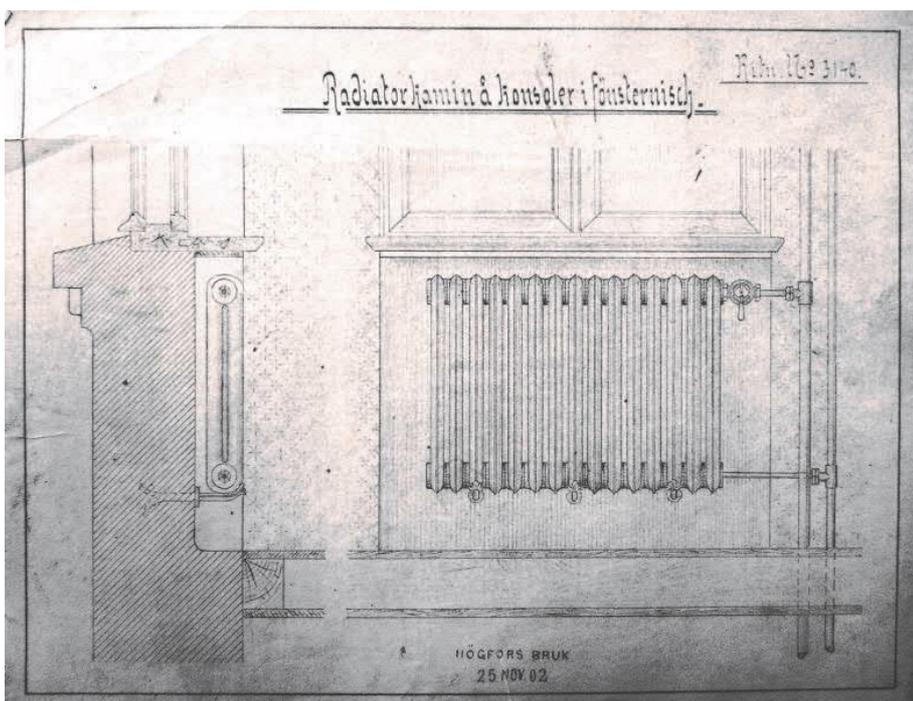
LÄMMITYS JA SÄHKÖ

Aikaisempiin paviljonkirakennuksiin oli rakennettu omat lämmityslaitteet. Uudisrakennusten lämmitysjärjestelmää pohdittaessa heräsi kysymys koko sairaalan järjestelmän uudistamisesta ts. talousrakennuksen, hallintorakennuksen ja alueen pohjoisosan sairaalapaviljonkien lämmittämisen keskittämisestä yhteiseen lämpökeskukseen. Rakennustoimikunta tilasi suunnitelman ja kustannusarvion insinööri Rupert von Nandelstadhilta. Hänen ehdotuksensa mukaan talousrakennukseen sijoitettaisiin yhteinen korkeapainehöyrykeskus sen sijaan että vanhat höyrykeskukset jäisivät käyttöön ja uudisrakennukset varustettaisiin matalapainehöyrykeskuksella. Uudistus edellytti kanavien louhimista kalliioon. Etuna oli lämmitystyön selkiyttäminen ja tehostaminen sekä savukaasujen keskittyminen yhteen, korkeaan savupiippuun. Jokaiseen rakennukseen saataisiin nyt aikaisempaa helpommin lämmintä vettä.

Porin konepaja (Björneborgs mekaniska verkstad) antoi keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolaitoksesta halvimman tarjouksen antoi, mutta johtuen metalliteollisuuden työsulku- ja lakkotapahtumista yhtiö ei kuitenkaan pystynyt toimittamaan laitteita. Lopulta laitteisto tilattiin Hannoverista, Gebrüder Körtingin liikkeeltä.

Vuoden 1909 vuosikertomuksessa todetaan, että uuteen sairaalarakennukseen on suunnitelmiensa mukaan asennettu vesilämmitys ja muihin rakennuksiin matalapainehöyrylämmitys. Lämmitykseen tarvittava höyry tuotetaan kahden ”turvallisuuskorkeapainekattilan” avulla, jotka on asennettu talousrakennuksen kellariin. Niiden toimittaja on Kone- ja siltarakennus-osakeyhtiö.

Hallintorakennuksen lämmitys on järjestetty höyrylämpöjohdolla. Poliklinikkatiloihin on lisäksi vedetty lämminvesijohto. Radiaattorit on ripustettu konsolien varaan. Siivouksen kannalta ripustettu radiaattori on hygienian kannalta parempi ratkaisu kuin jalallinen. Pienempiin huoneisiin on sijoitettu raitisilmaventtiilit ulkoseinään radiaattoreiden taakse tuloilman lämmittämiseksi. Uuteen hallintorakennukseen on alusta lähtien asennettu sähkövalaistus.
(Marian sairaalan vuosikertomus 1909, 6-7)

Konsolien varaan ripustettu radiaattorimalli, tyypillinen asennus ikkunasyvennykseen. Högforsin ruukin piirustus no 3140 v. 1902. Marian sairaalan arkisto, HKA.

RAKENNUSTYÖN TOTEUTTAMINEN JA TOTEUTTAJAT

Vuosikertomukseen 1909 sisältyy seuraava selostus rakennustyön toteuttajista ja materiaalitoimittajista.

Osuuskunta Roima R.L. on urakalla suorittanut rakennuskokonaisuuden kivityöt, portaali mukaan lukien. Åminnen tiilitehdas (Åminne tegelbruk) on suurimmaksi osaksi toimittanut rakennustiilet. Sisäseinien rakentamisessa, varsinkin hallintorakennuksen osalta, on käytetty Malmilla toimivan A.B: Sandtegelin toimittamia ns. kalkkihiekkatiiliä.

Falzziegelfabriken H. Martini j:r, Sömmerda in Th., on valmistanut sairaala- ja hallintorakennuksen kattotiilet. Toimittajana on ollut Hennebique järnbeton, R.P. Heinrich. Rakennustoimikunta päätyi tähän ratkaisuun siitä syystä, että vesikaton alla on asuinhuoneita, eikä peltikate ole sovelias, koska se kuumenee kesällä.

Insinööri Aug. Kiökemeister on toteuttanut kaikki välipohjat, pilarit ja parvekkeet. Asuinhuoneistojen lattiapäällysteenä on käytetty linoleumia, jonka toimittajana on S. Vuorio. Portaiden, portasanteiden ja kirurgian poliklinikan leikkaushuoneen lattiamateriaalina on Wilcken & Co:n valmistama marmorisementtimosaikki. Kaikkien poliklinikan odotushuoneiden, eteistilojen, kirurgian poliklinikan vastaanottohuoneen sekä kaikkien kylpy-, käymälä-, huuhteluhuoneiden ja WC-tilojen lattioiden päällysteenä on käytetty ns. "Metlacher" laattoja, joiden toimittaja on Julius Tallbergin yhtiö.

A.B. Vesijohtoliike O.Y. on toimittanut vesi- ja viemärijohdot sekä kylpyhuoneiden sisustukset. Insinööri-toimisto Zitting & C:o on toimittanut sähköjohdot. G.W. Sohlberg on toteuttanut kaikki peltityöt.

Carl Slotte on suorittanut koko rakennusryhmän maalaus- ja tapetointityöt. Ainoastaan asuntojen seinäpinnat on päällystetty tapetilla. Kaikissa käytävissä ym. on katto ja seinän yläpinta maalattu liimamaalilla ja alaosa 2 metrin korkeuteen öljymaalilla. Perusteluna on, että on epätaloudellista kokonaan maalata öljymaalilla seinämuureja jotka eivät ole vielä täysin kuivuneet. Carl Slotte on tarjoutunut tekemään koristemaalaustyöt veloitusetta.

Puuseppä M. Stenström, Porvoo, on toimittanut kaikki puukalusteet, jotka ovat vaaleaan sävyyn lakattua koivua.

(Marian sairaalan vuosikertomus 1909, 6-7)

HALLINTORAKENNUS VUONNA 1909

Marian sairaalan vuosikertomuksessa vuodelta 1909 todettiin, että mennyt vuosi oli ollut merkittävä sairaalan historian kannalta. Silloin valmistuivat lisärakennukset, joista vahvistettu kaupunginvaltuusto oli tehnyt päätöksen 5.11.1907. Vuosikertomukseen sisältyi uuden hallintorakennuksen kuvaus. Seuraava teksti on julkaistun tekstin vapaamuotoinen käännös. Koska Lars Sonckin laatimat pohjapiirroukset eivät täysin vastaa valmiin rakennuksen kuvausta, voidaan olettaa että toteutuksen aikana on tehty joitakin muutoksia.

Hallintorakennus on yhdistetty sekä sisätautien uuteen paviljonkiin että kirurgian paviljonkiin, jonne on kulkuyhteys sekä kirurgian assistentin että poliklinikan puolelta. Koska sisätautien paviljongista on vielä rakennettu yhdyskäytävä vanhempaan potilaspaviljonkiin, on lääkäreillä kaikkina vuorokauden aikoina helposti pääsy sairaalan kaikkiin osastoihin, lukuun ottamatta kauempana sijaitsevaa keuhkotautipaviljonkia. Rakennuksen läpi johtaa holvattu ajoportti sairaalan alueelle.

1 kerros

Porttiholvin itäpuolella on omalla kadunpuoleisella sisäänkäynnillä varustettu keuhkotautipoliklinikka, joka käsittää isohkon odotushuoneen ja kaksi pienempää huonetta – tutkimushuoneen ja varastotilan. Porttiholvin länsipuolella on omalla sisäänkäynnillä ja valvontaikkunalla varustettu portinvartijan huone sekä sisätautien ja kirurgian poliklinikat omine sisäänkäynteineen Lapinlahdenkadun puolelta. Jokaiseen odotushuoneeseen kuuluu eteinen ja potilaiden vesiklosetti. Sisätautien poliklinikka käsittää ison odotushuoneen, kaksi tutkimushuonetta ja pimiön. Sisimpänä oleva tutkimushuone palvelee molempien poliklinikoiden yhteisenä laboratoriona. Kirurgian poliklinikka käsittää odotushuoneen, vastaanottohuoneen, pienehkön sitomis- ja sterilisointihuoneen sekä leikkaushuoneen. Klinikoiden odotushuoneiden välillä on oviyhteys. Kirurgian poliklinikan vastaanottohuoneesta on sisäyhteys kirurgian paviljonkiin, jonne potilas voidaan tarvittaessa viedä suoraan.

Poliklinikkatilojen lisäksi pohjakerroksessa on taloudenhoitajan toimisto ja varasto. Toimistolla on portinvartijan ja sisätautien poliklinikan kanssa yhteinen eteinen, mutta pääsisäänkäynti on pihan puolella samassa porrashuoneessa, josta kuljetaan taloudenhoitajan asuntoon ja muihin ylempien kerrosten huoneistoihin.

(Marian sairaalan vuosikertomus 1909)

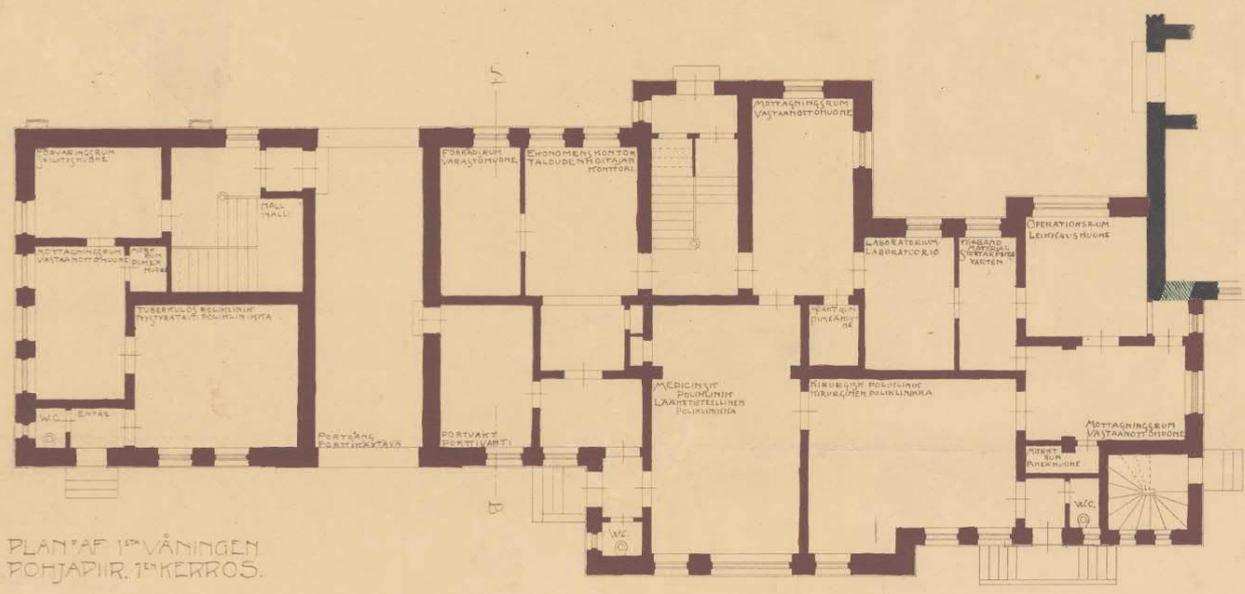
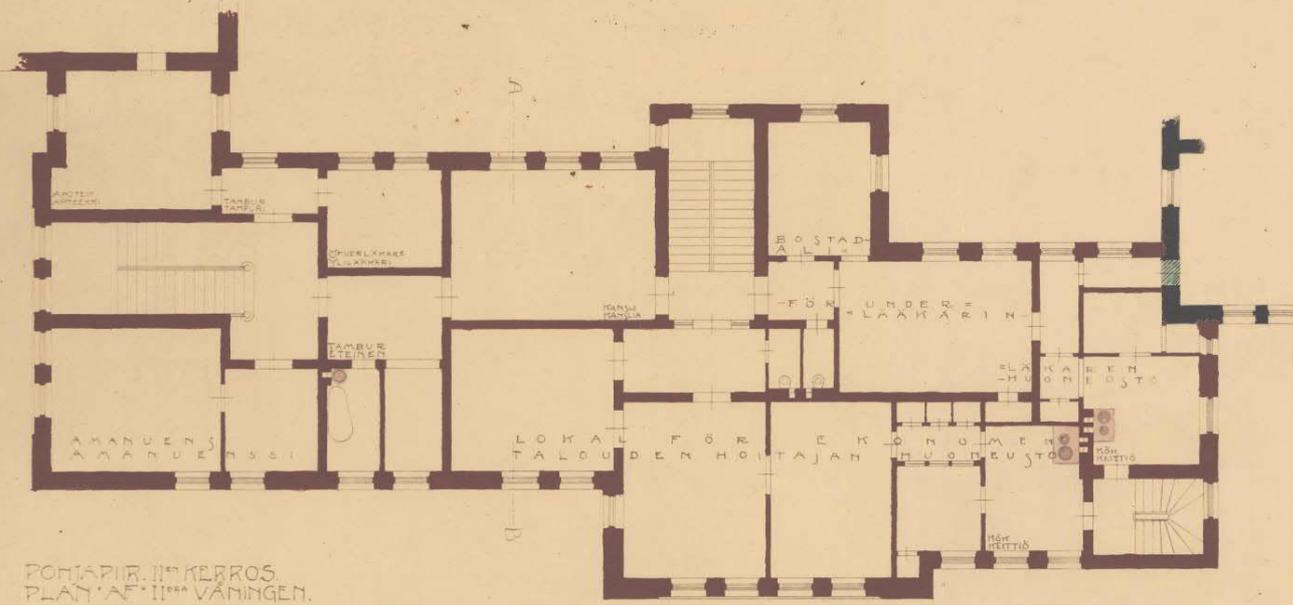
2 kerros

Sairaalan kanslia sijaitsee eteläsivulla pihan puolella ja siihen on käynti sekä pääportaasta tilavan eteisen välityksellä että suoraan pihaportaasta. Näin ollen kanslian kautta on läpikulkuyhteys rakennuksen osasta toiseen. Kanslian yhteydessä on pienehkö varastohuone sisätautien osaston laitteita ym. varten. Sieltä johtaa lyhyt käytävä isohkoon, kliiniseksi laboratoriksi sisutettuun huoneeseen. Tämä huone sijaitsee porttiholvin päällä ja toimii samalla yhdyskäytävänä hallintorakennuksesta uuteen sairaalarakennukseen, jonka toisen kerroksen potilassaliin johtaa muutama porraskelma ja ovi.

Porttiholvin vieressä sijaitsevan pääportaan välitasanteella on kahden siivoojan huone. Toisessa kerroksessa on kadun puolella pohjoissivulla ylläikäärin vastaanottohuone ja kanslian eteinen. Eteiseen liittyy taloudenhoitajan ja lääkäreiden kylpyhuone, WC ja puhelinkaappi.

Pihaportaan yhteydessä on kaksi asuntoa. Pohjois- ja itäisivulla on taloudenhoitajan asunto, johon kuuluu kolme huonetta, eteinen ja keittiö sekä palvelijahuone. Kirurgian assistentin huoneistoon kuuluu kolme huonetta, eteinen ja keittiö. Asunnosta on suora yhteys kirurgian paviljonkiin. *(Marian sairaalan vuosikertomus 1909)*

RITNING TILL NYBYGG
 AF STEN ATT UPPFÖRA
 KOMMUNALA SJUKHUSET

Hallintorakennus, 1. ja 2. kerros.
 Pääpiirustus, väritetty kopio. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

3 kerros, ns. ullakkokerros

Lapinlahden kadun varrella sijaitsevaan hallintorakennukseen kuuluu kahden varsinaisen kerroksen lisäksi kolmas eli ullakkokerros.

Pihaportaan yhteydessä on etelä- ja itäsivulla alilääkärille varattu asunto, johon kuuluu kolme huonetta, eteinen ja pienehkö keittiö. Kadun puolella on sisätautien osaston assistentin asunto, jonka kolmesta huoneesta yksi on alun perin suunniteltu keittiöksi. Lisäksi kerroksessa on yhteisen eteisen yhteydessä kaksi amanuenssin huonetta, joista toinen pohjois-, toinen eteläsivulla. Kerroksen keittiöt sijaitsevat yhteisen keittiöportaan yhteydessä.

Pääportaan yhteydessä on kaksi huoneistoa, joihin kuuluu eteinen ja kaksi huonetta. Toinen on nuoremman kirurgian assistentin, toinen sisätautien osaston assistentin käytössä. Lisäksi on kaksi erillistä amanuenssin huonetta eteistiloineen, sen lisäksi kylpyhuone ja yhteinen WC. Taloudenhoitajan ja neljän assistentin tai amanuenssin asunnon yhteydessä on myös WC-tiloja. *(Marian sairaalan vuosikertomus 1909)*

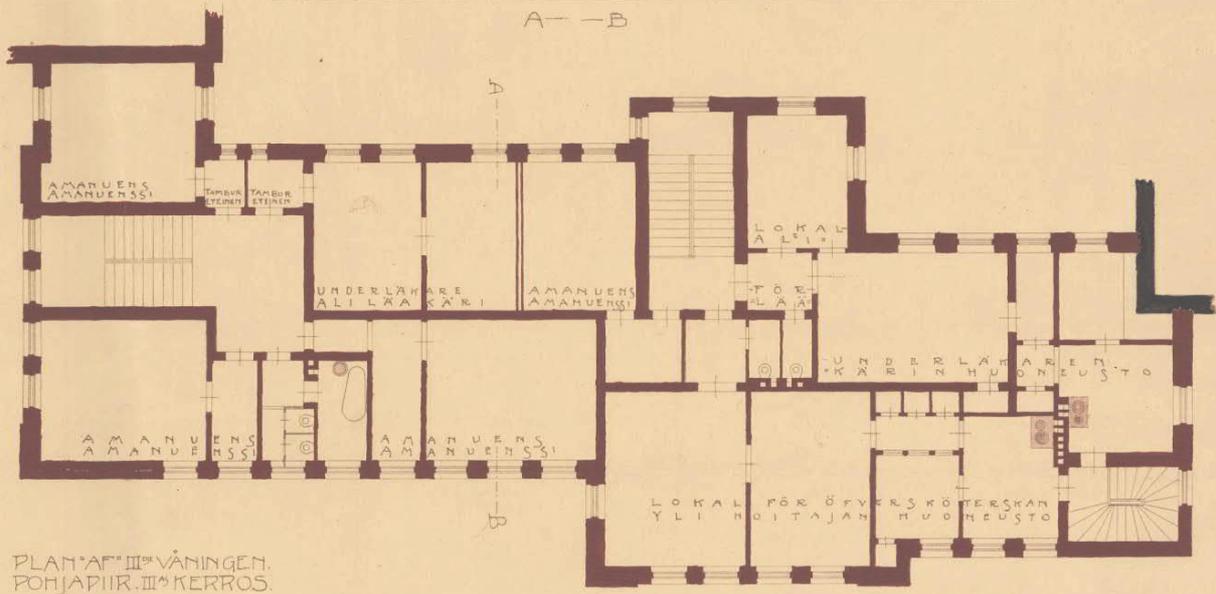
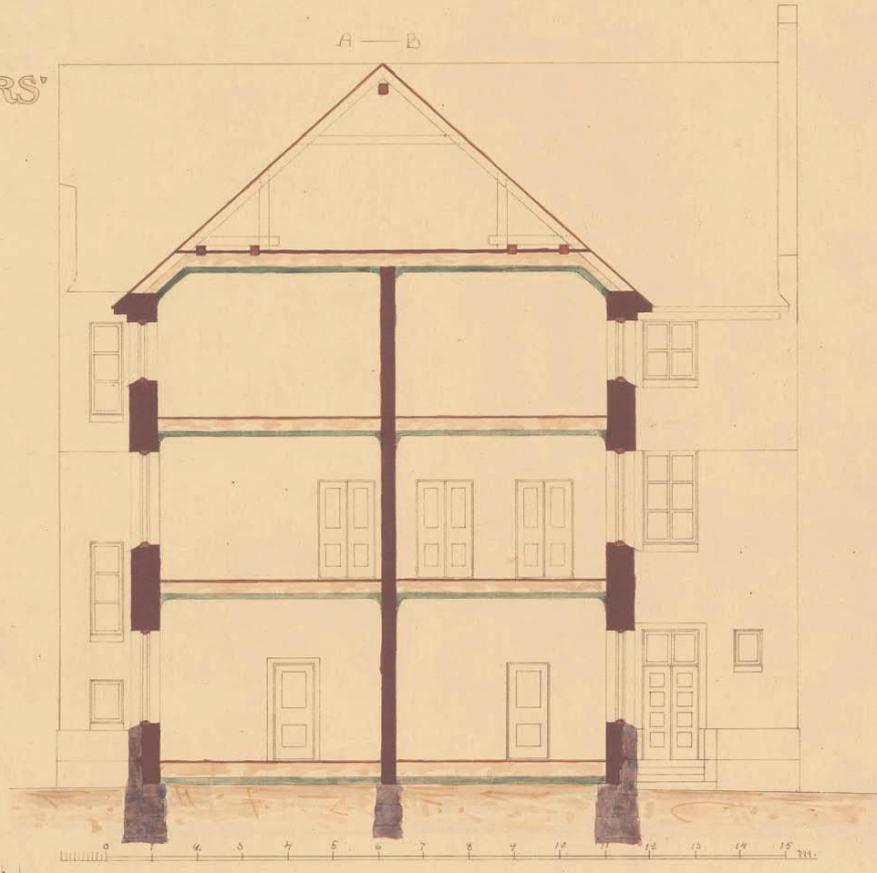

Rakennus 2, taustalla 3.

Leikkaus yhdysosan ja porttihilvin kohdalta. .

Pääpiirustus, väritetty kopio. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

INADER
SÄK 170
I HELSINGFORS

PLAN AF III VÄNINGEN.
POHJAPIIR. III KERROS.

Helsingfors i mars 1908

Rakennus 2.
3. kerros ja leikkaus.
Pääpiirustus, väritetty kopio. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

Hallintorakennus ja sairaalapaviljonki kuvattuna kaakosta vuonna 1909. Kadun varrelle ei ole vielä rakennettu muuria. Valok. Faltin. MV

Tilat, rakenteet ja rakennusosat

Hallintorakennuksen ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin keuhkotauti-, sisätauti- ja kirurgian poliklinikka aputiloineen, toiseen kerrokseen kanslia ja kaksi asuntoa. Kolmanteen kerrokseen tuli seitsemän asuntoa, joista osa käsittivät vain yhden huoneen. Rakennuksessa oli kolme porrashuonetta. Ensimmäisestä kerroksesta oli sisäyhteys viereisiin rakennuksiin.

Kantava runko ja ulkoseinät olivat pääosin tiilestä muuratut. Yleensä käytettiin punatiiltä, eräissä väliseinissä kalkkiihiekkiätiiltä. Välipohjat olivat teräsbetonia (vuosikertomuksessa v. 1909 mainitaan ainoastaan teräsbetoni). Tiilestä muuratut julkisivut rapattiin. Julkisivun holviaukkoja, ulko-ovia ja ikkunaryhmiä korostettiin runsaalla, reliefikuvioiden toteutetulla ornamenttiikalla. Portaalien päälle ja päätyihin sijoitetut ornamentit tehtiin osittain kivistä, osittain rappauksella. Vesikatot tehtiin kaksikouruisesta savikattotiilestä.

Poliklinikan tilojen lattiapäällysteenä käytettiin keraamisia ns. Metlacher-laattoja. Porrashuoneissa, portaissa ja kirurgisen poliklinikan leikkaushuoneessa oli marmorisementtimosaikkia. Asuntojen lattiapäällysteenä oli yleensä linoleumi. Asuntojen seinät tapetoitiin. Käytävissä ja klinikkatiloissa seinät maalattiin säästäväisyysyistä ja uuden rakennuksen kuivamisen edistämiseksi vain kahden metrin korkeuteen öljymaalilla, siitä ylöspäin seinät sekä katot maalattiin liimamaalilla.

Sairaalan pihanäkymä, taustalla hallintorakennus. Oikealla rakennukset 3 ja 4 (kuva rajattu). HYM.

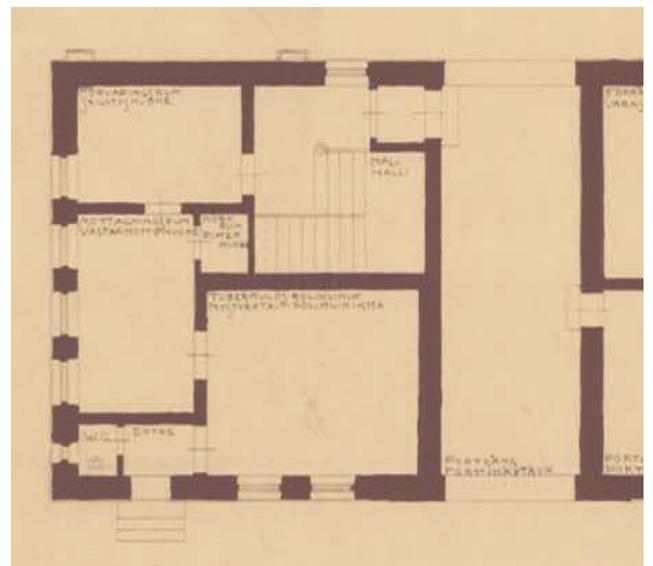
SISÄTILAT

Hallintorakennuksen 1. kerroksessa sijaitseva poliklinikan vastaanottohuone. Lattiapäällysteenä on Metlacher-laatta. Seini-
en alaosat on maalattu öljymaalilla ja tummalla reunalla. Eric Sundström 1923. HKM

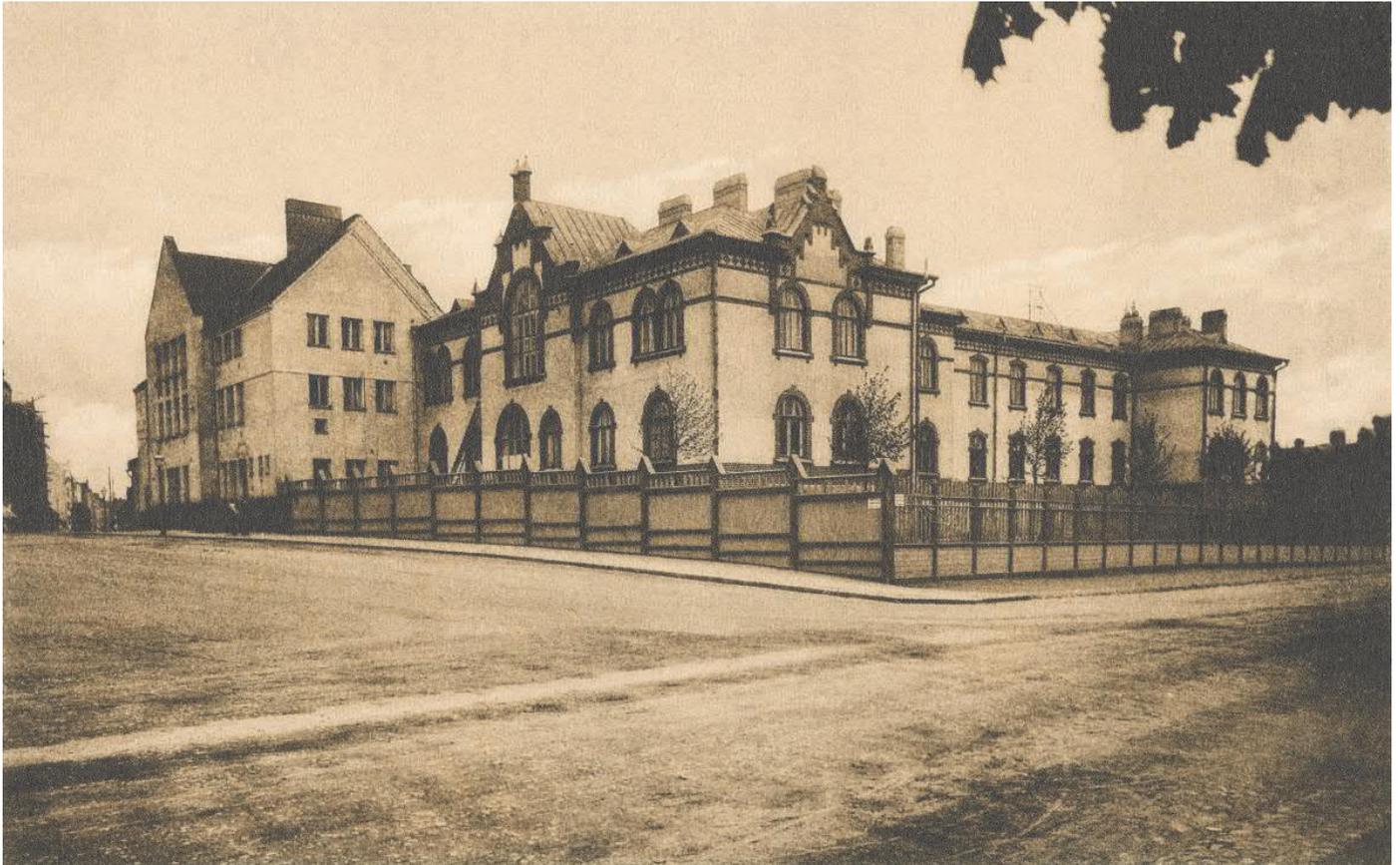

Hallintorakennuksen 1. kerroksessa sijaitseva poliklinikan odotushuone. Huoneen muodosta ja ovien sijainnista päätellen tässä kohdassa on alun perin sijainnut keuhkotautipoliklinikka. Lattiapäällysteenä on Metlacher-laatta. Seinien alaosat on maalattu öljymaalilla ja tummalla reunalla. Ikkunan alla radiaattori, ikkunan vieressä raitisilmaventtiili. Eric Sundström 1923. HKM

1. kerroksen länsiosa, keuhkotautien poliklinikka. Pääpiirustus, väritetty kopio. Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

MUUTOKSET

Hallintorakennus oli rakennettu kiinni vuodelta 1902 olevaan sairaalapaviljonkiin. Kuva HKM

MUUTOKSET 1900-LUVUN KULUESSA

Vuoden 1909 rakennustöiden valmistuttua Lapinlahdenkatua vasten jäi puuaitaa vielä kirurgisen paviljongin kohdalle sekä Lapinlahdenkadun että Kirkkotarhankadun puolella (vuodesta 1909 Kirkkomaankatu, myöh. Mechelininkatu). Sen sijaan uudisrakennusten kohdalle tontin koilliskulmaan rakennettiin nyt muurattu aita ja sen pinta rapattiin kuten uudisrakennusten julkisivut.

Hallintorakennuksen muutosvaiheita on selvitetty arkistoaineiston ja rakennuslupa-asiakirjojen perusteella. Kaikkia muutoksia ei ole kartoitettu perinpohjaisesti.

Vuosina 1951-54 rakennettiin sairaalatontin länsiosaan uusi keskusrakennus, jonne sijoitettiin mm. kirurginen ja sisätautien poliklinikka. Viimeistään silloin vapautuivat hallintorakennuksen klinikkatilat muuhun käyttöön. Vanhat poliklinikkatilat eivät enää vastanneet kasvavaa hoitotarvetta eikä vanhassa hallintorakennuksessa ollut ”juuri minkäänlaisia odotushuoneita potilaita varten”.
(*Railonkoski 1954,125*)

1960-luvun alkuun mennessä hallintorakennus oli osittain muutettu fysikaaliseksi osastoksi. Toiseen kerrokseen oli järjestetty luentosalitila purkamalla huoneiden väliseiniä. Rakennuksessa oli samanaikaisesti edelleen sekä laboratorioita että asuntoja.

1960-luvulla purettiin Mechelinkadun ja Lapinlahdenkadun kulmassa sijainnut sairaalapaviljontila. Hallintorakennuksen länsipääty jäi kolmelta sivulta näkyviin kunnes keskusrakennuksen toisen vaiheen laajennus sulki tontin kulman uudestaan vuonna 1992. Sosiaalituloja sisältävä uusi rakennussiipi liitettiin hissi- ja porrastalon välityksellä entiseen hallintorakennukseen.

Hallintorakennuksen nykyasuun ratkaisevasti vaikuttaneet muutokset ovat tapahtuneet vasta 2000-luvulla. Oheiseen taulukkoon on koottu rakennuslupa-asiakirjoihin perustuvia tietoja keskeisistä muutostöistä.

MUUTOKSET 1961-2011 RAKENNUSLUPAHAKEMUSTEN PERUSTEELLA

Lupatunnus

Vuosi

ke 123-61

1961

1. kerrokseen rakennettiin uusi wc-tila. 3. kerroksessa muutettiin asuinhuone laboratoriodiksi. Oviaukkoja avattiin ja muurattiin umpeen, muutama väliseinä purettiin sekä rakennettiin uusia seiniä.

Arkkitehtisuunnittelu: HKR, L. Wiklund, hyv. virastopäällikkö E. Koiso-Kanttila.

Loppukatselmus 22.12.1961.

4-1340-92-C

2003

C-portaan porrassyöksyjen ja tasanteiden purkaminen, välipohjien valaminen, 2. kerroksen palo-ovimuutos sekä ullakolle iv-konehuoneet.

Väliseinä- ja oviaukkomuutoksia.

Päätöspäivämäärä 28.7.1992.

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies

4-3015-03-C

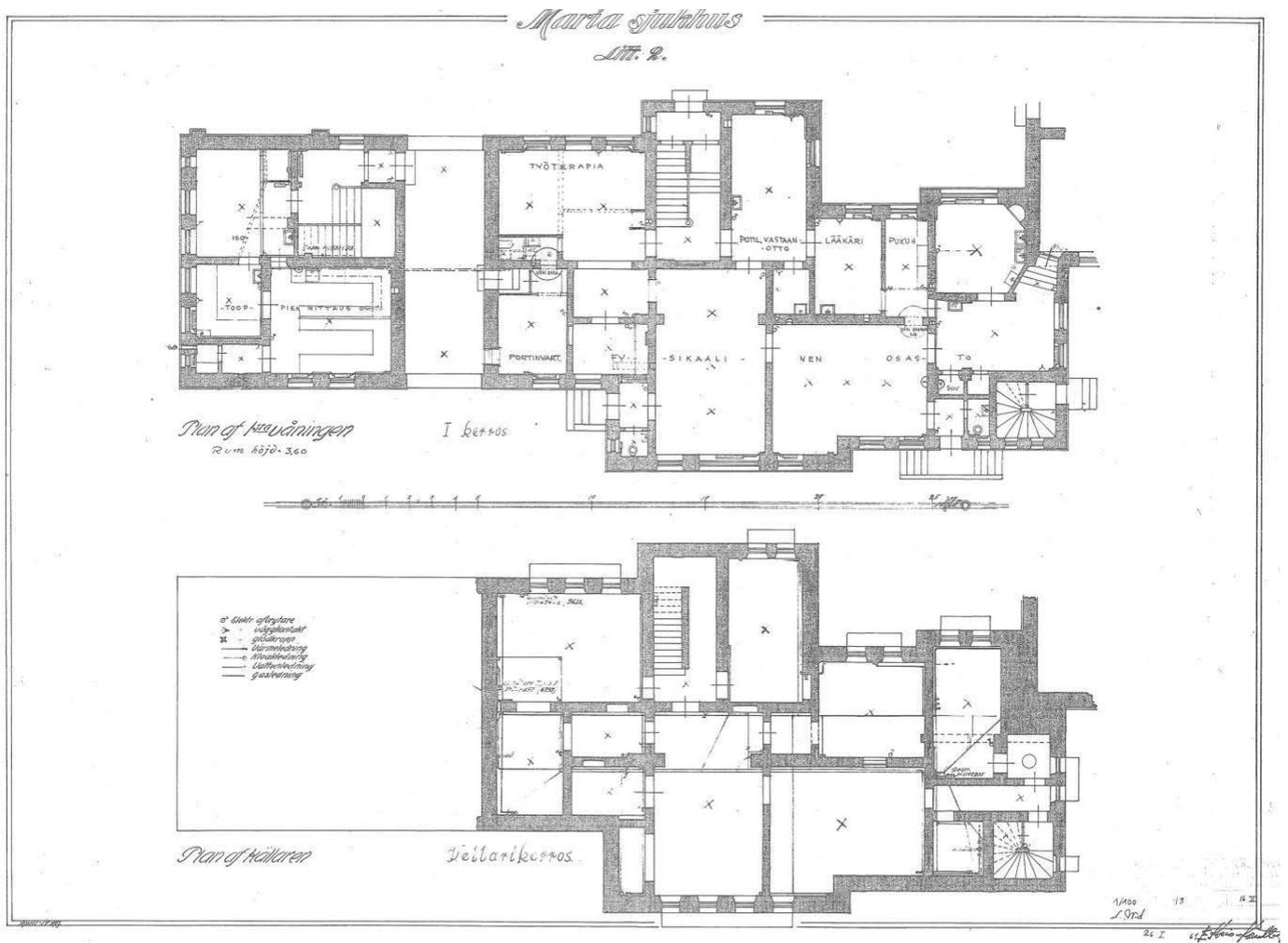
2003

Uuden portin asentaminen ja vanhan siirtäminen.

Päätöspvm 23.9.2003.

Vanha portti siirrettiin porttikäytävässä sisäänpäin ja pysyvästi aukiasentoon.

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Oy

Muutokset 1961. Pääpiirustus. HKR

1. kerrokseen rakennettiin uusi wc-tila. Oviaukkoja avattiin ja muurattiin umpeen, muutama väliseinä purettiin sekä rakennettiin uusia seiniä.

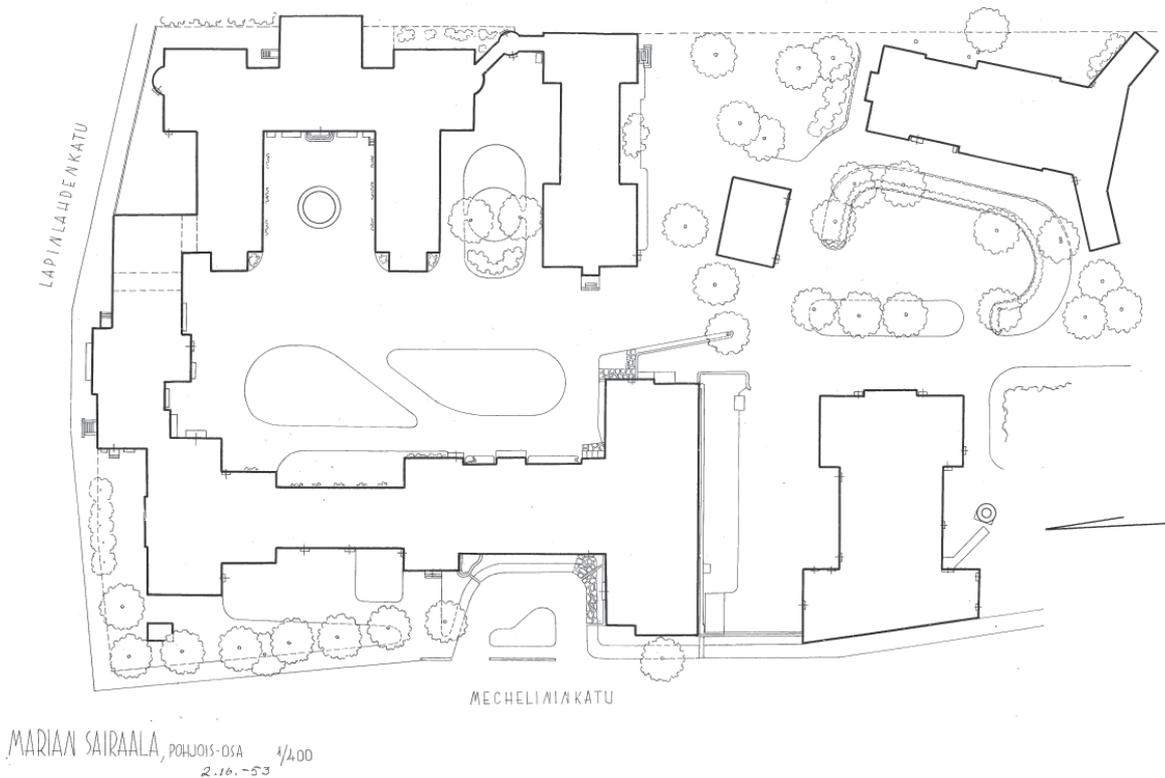
Arkkitehtisuunnittelu: HKR, L. Wiklund, hyv. virastopäällikkö E. Koiso-Kanttila.

Muutokset 1961. Pääpiirustus. HKR

3. kerroksessa muutettiin asuinhuone laboratorioksi. Toiseen kerrokseen sijoitettu luentosali on edelleen käytössä.

MUUTOKSET SAIRAALA-ALUEELLA

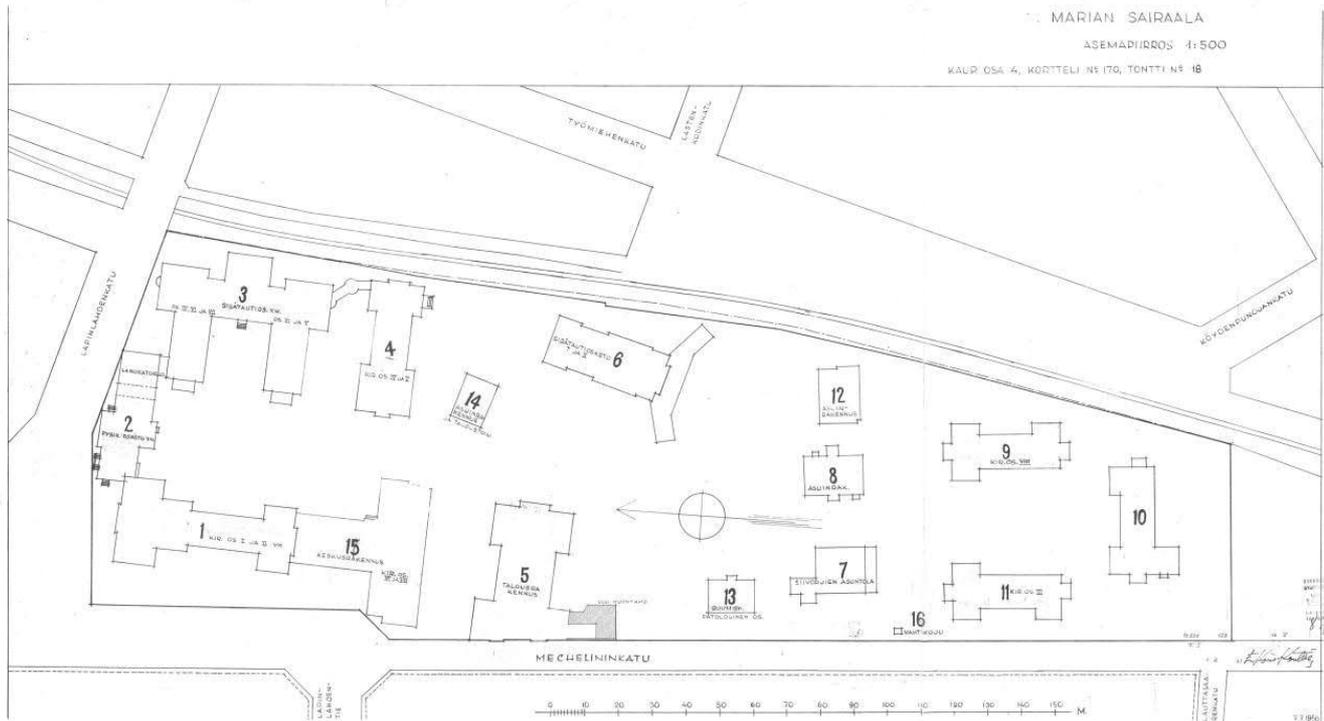

Asemapiirros 1953. Marian sairaalan pohjoisosa. Asemapiirros 1 2.10.1953. PUO.

Suunnitelmassa on esitetty pohjoisosan rakennukset: hallinto- ja sairaalarakennukset vuodelta 1909, luoteiskulman paviljonki vuodelta 1902 sekä sen jatkeeksi suunniteltu uusi keskusrakennus Mehelininkadun varrella.

UUSI KESKUSRAKENNUS 1954

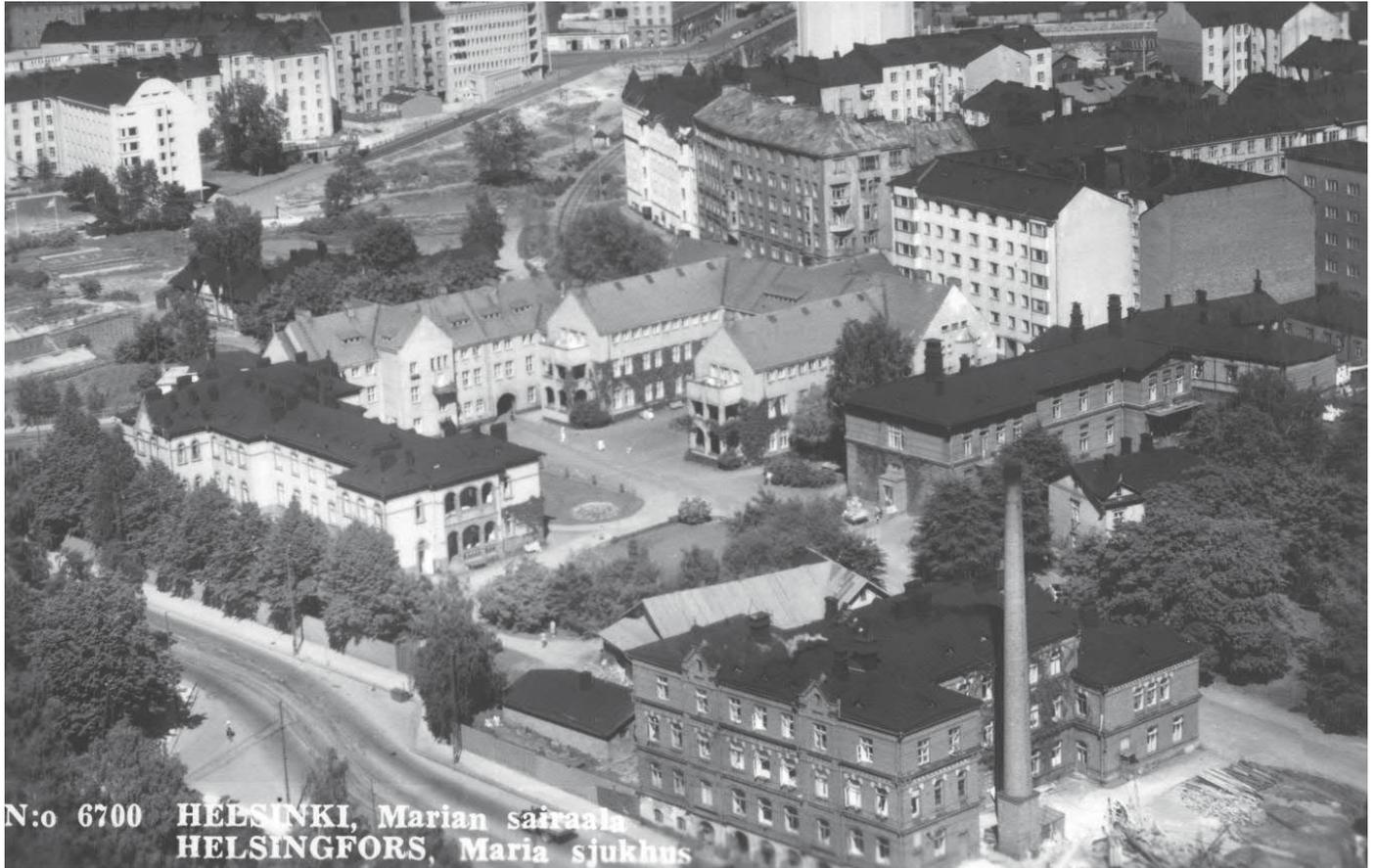
1951-54 rakennettiin sairaalatontin länsiosaan uusi keskusrakennus, jonne sijoitettiin mm. ensiapuasema, päivystystiloja, kirurginen ja sisätautien poliklinikka sekä röntgenosasto. Viimeistään silloin vapautuivat hallintorakennuksen klinikkatilat muuhun käyttöön.

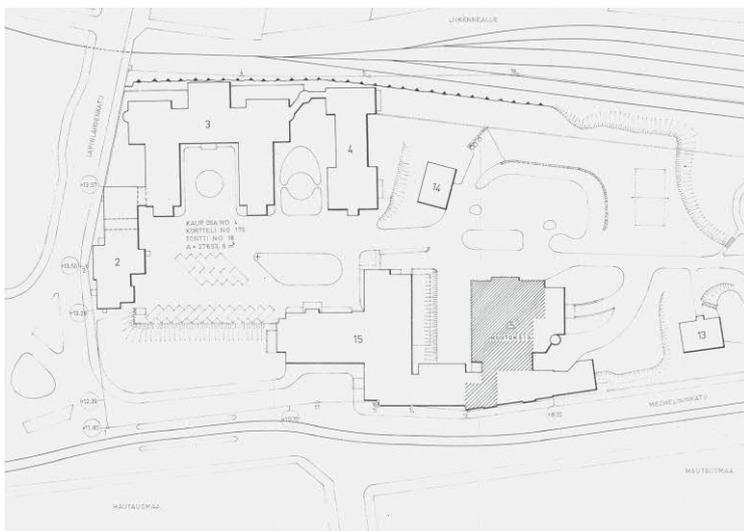
Asemapiirros 1956 / 1962 HKR

Rakennusten käyttö on esitetty piirustuksessa.
Hallintorakennuksen pääkäyttö on fyysikaalinen osasto.

- 1 Kirurgian osastot I ja II
- 2 Fysikaalinen osasto
- 3 Sisätautien osasto
- 4 Kirurgian osastot IV ja V
- 5 Talouksen rakennus, eteläpään on lisätty uusi muuntamo
- 6 Sisätautiosasto I ja II
- 7 Siivoojien asuntola
- 8 Asuinrakennus
- 9 Kirurgian osasto VIII
- 10 –
- 11 Kirurgian osasto III
- 12 Asuinrakennus
- 13 Ruumishuone, Patologinen os.
- 14 Asuinrakennus ja taloustoimisto
- 15 Keskusrakennus, Kirurgian osastot VI ja VII
- 16 Vahtikoju

Sairaala-alueen pohjoisosan tiivis rakennusryhmä 1950-luvun alussa. Hallintorakennuksen kanssa kulmitain on vielä jäljellä 1902 valmistunut sairaalapaviljonki. Etualalla talousrakennus. Valokuva Veljekset Karhumäki, HKM

KIRURGIAN PAVILJONGIN PURKU 1963-65

Asemapiirros 30.12.1972 HKR
 Rakennus 5:n muutokseen liittyvä asemapiirros, pääpiirustus. Tauno Koskela / J. Seppämäki
 Piirros esittää tilannetta, jossa luoteisosan paviljonki vuodelta 1902 on purettu, samoin entinen kunnallissairaala. Pohjoisosan piha-alueelle on esitetty viistopysäköintiä. Rakennusten numerointi vastaa nykyistä käytäntöä.

Julkisivu Lapinlahdenkadulle Ajoittamaton kuva. HKM

Kadunkulmassa sijainnut sairaalarakennus purettiin vv. 1963-65. Kuva on otettu purkutyön jälkeen. Oikealla keskus-
rakennuksen (15) paikattu pääty. HKM

Näkymä Lapinlahdenkadulle. Oikealla hallintorakennukseen liitetty uudisrakennus 1990-luvun alusta. MS 2011

Keskusrakennuksen laajennukset vuosilta 1985 ja 1992. Kuva Mechelininkadulta. Kari Hakli 2011

1980-90-LUVUN MUUTOKSET

1950-luvun keskusrakennusta (15) jatkettiin uudisosalla puretun rakennus nro 1:n paikalle. Ensimmäinen laajennus rakennettiin 1983-1985 pohjoiseen Mechelininkadun puolella. Laajennuksessa oli sosiaalitylöitä. Suunnittelusta vastasi Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies. Laajennuksen toinen osa valmistui 1992 edellisen jatkeeksi pohjoiseen Mechelininkadun varrelle, sisältäen lisää sosiaalitylöitä. Suunnittelusta vastasi edelleen Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies. Jälkimmäinen laajennus liitettiin hissi- ja porraskäytävällä entiseen hallintorakennukseen.

Vasemmalla hallintorakennukseen liitetty uudisrakennus. Kuva sisäpihan puolelta . MS 2011

Hallintorakennuksen ulkoseinään on puhkaistu aukko, josta on v. 1992 muodostettu yhteys hissiaulaan. Kuva kolmannesta kerroksesta, huone 308. MS 2011

KULTTUURI-, RAKENNUS- JA KÄYTTÖHISTORIAA ILMENTÄVÄT PIIRTEET YHTEENVETO

Hallintorakennus on vuonna 1909 valmistunut kolmikerroksinen, harjakattoinen kivirakennus, jonka pohjakerroksessa on sijainnut keuhkotauti-, sisätauti- ja kirurgian poliklinikan vastaanottotiloja, lisäksi eri kerroksissa sairaalan toimistotiloja ja henkilökunnan asuntoja. Rakennuksen porttiholvin läpi on alusta lähtien ollut ajoyhteys Lapinlahdenkadulta sairaalan sisäpihalle. Rakennuksen itäosa on rakennettu kiinni viereiseen sairaalapaviljonkiin kanssa ja länsipäädystä on ollut sisäyhteys 1960-luvulla purettuun sairaalapaviljonkiin. Sen paikalle on 1990-luvun alussa valmistunut uudisrakennus, joka liittyy entiseen hallintorakennukseen porras- ja hissiaulan välityksellä.

Hallintorakennus on valmistuessaan ollut jaettuna pieneköihin huoneistoihin eri puolilla sijaitsevine eteis-, kylpy- ja WC-tiloineen. Rakennus on pääosin melko kapearunkoinen, eikä siihen ole alun perin kuulunut esimerkiksi sydänmuurien rajaamaa keskikäytävää. Porrashuoneita on alun perin ollut kolme, joista länsipäädyn keittiöporras on myöhemmin purettu.

Rakennuksen rapattuja julkisivuja runsaine koristereliefeineen on 1900-luvun loppupuolella uusittu tai korjattu, tavoitteena alkuperäisen ilmeen säilyttäminen. Nykyisen, keltaisen eri sävyihin perustuvan värityksen perusteluista ei ole tässä selvityksestä löytynyt tietoa. Graniittiharkoilla päällystetty sokkeli ja ajoportin ornamentein koristeltu graniittiportaali ovat säilyneet. Ulko-ovien graniittiportaaita kaiteineen ovat ainakin osittain säilyneet 1910-luvulta. Ikkunat ja ulko-ovet on uusittu vanhaa puitejakoa mukaillen, joskin ikkunoiden yksityiskohtien dimensiot ja ikkunalasien lista-asennus poikkeavat alkuperäisestä ilmeestä. Ulko-ovissa ei ole alun perin käytetty valkoista peittomaalausta vaan ovet on todennäköisesti tehty ajalle tyypillisestä tammesta. Uusittuihin oviin on paikoin siirretty vanhoja, järeitä pronssi- tai messinkivetimiä. Poliklinikoiden erilliset ulko-ovet ovat jääneet vaille käyttöä.

Vesikaton kattotiilet on uusittu. Katolle asennetut uudet ilmanvaihtopiiput ovat muuttaneet varsinkin eteläpuoleisen katonlappeen ilmeen levottomaksi alkuperäiseen verrattuna.

Entisessä hallintorakennuksessa, jolle on alusta lähtien ollut ominaista jako erillisiin, eri porrashuoneiden yhteydessä sijaitseviin huoneistoihin, on nykyään pääosin toimisto-, kokoushuone- ja luentosalitiloja. Vuosien mittaan toteutetut väliseinä-, ikkuna- ja sisäovimuutokset, luoteiskulmassa sijainneen C-portaan purkaminen, rakennuksen liittäminen Mechelininkadun puoleiseen uudisrakennukseen hissiaulan välityksellä, käytäväyhteyksien rakentaminen sekä talotekniikan asennustyöt alakattorakenteineen ovat lyöneet leimansa sisätiloihin. Alkuperäisen muotoisia ja kokoisia huonetiloja on porrashuoneiden lisäksi säilynyt varsin vähän.

Sisätilojen alkuperäisiä pintamateriaaleja ja eräitä yksityiskohtia on säilynyt lähinnä porrashuoneiden mosaiikkibetonilattioissa ja porrasaskelmissa, portaiden siroissa rautakaiteissa ja paikoin ikkunapenkkien mosaiikkibetonipinnoissa. Vanhoja koristemaalauksia ei ole jäänyt näkyviin, vaan porrashuoneisiin on maalattu uusia sabluunakoristeita, oletettavasti vanhaa mallia mukaillen. Maalauksen perusteella ei ole kuitenkaan mahdollista päätellä vastaako kokonaisuus alkuperäistä jäsentelyä vai onko kysymys vapaasta tulkinnasta. Vanhoja maalaustapoja maaliaineineen, jotka vuoden 1909 selostuksen mukaan perustuivat öljy- ja liimamaalin yhdistelmään, ei ole ainakaan pyritty rekonstruoimaan.

1900-luvun alkuvaiheen merkittävimpiin suomalaisiin arkkitehteihin kuuluneen Lars Sonckin suunnitteleman Marian hallintorakennuksen rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo on kiistaton. Vaikka sisätiloissa ja yksityiskohdissa on tapahtunut muutoksia, on hallintorakennus edelleen säilyttänyt oleelliset ominaispiirteensä, hillityn jugendin leimaaman jyrkän hahmonsa harjakattoineen, poikkipäätyineen, runsaan ornamenttiikan koristamine rappaus- ja graniittipintoineen ja valoisine porrashuoneineen.

RAKENNUS 2 NYKYTILANNE 2011. RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIOT

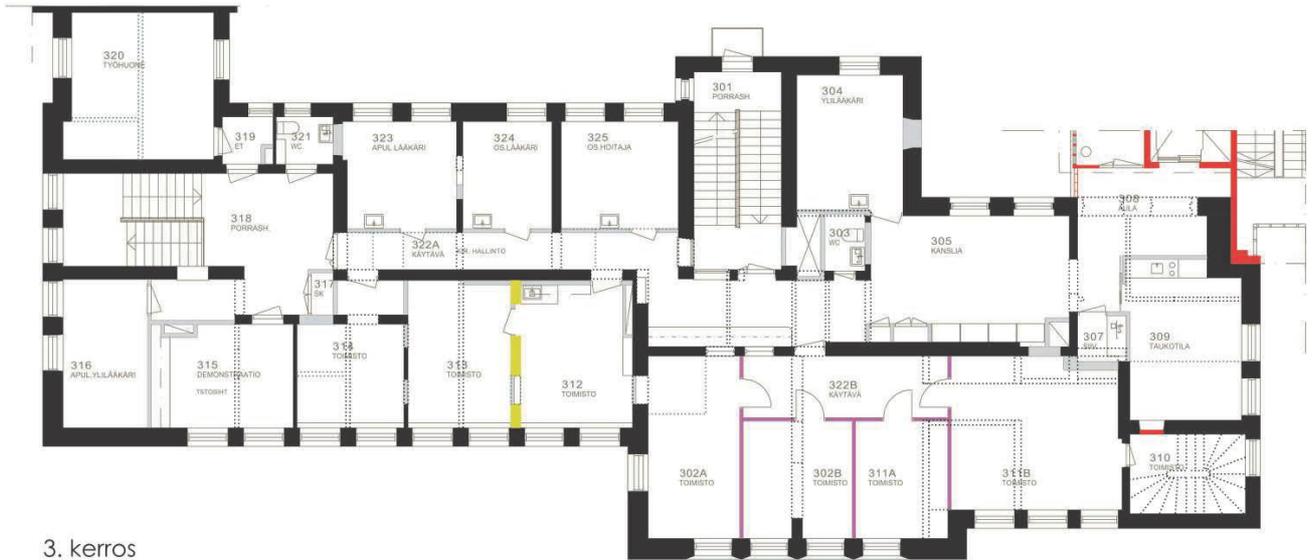

1. kerros

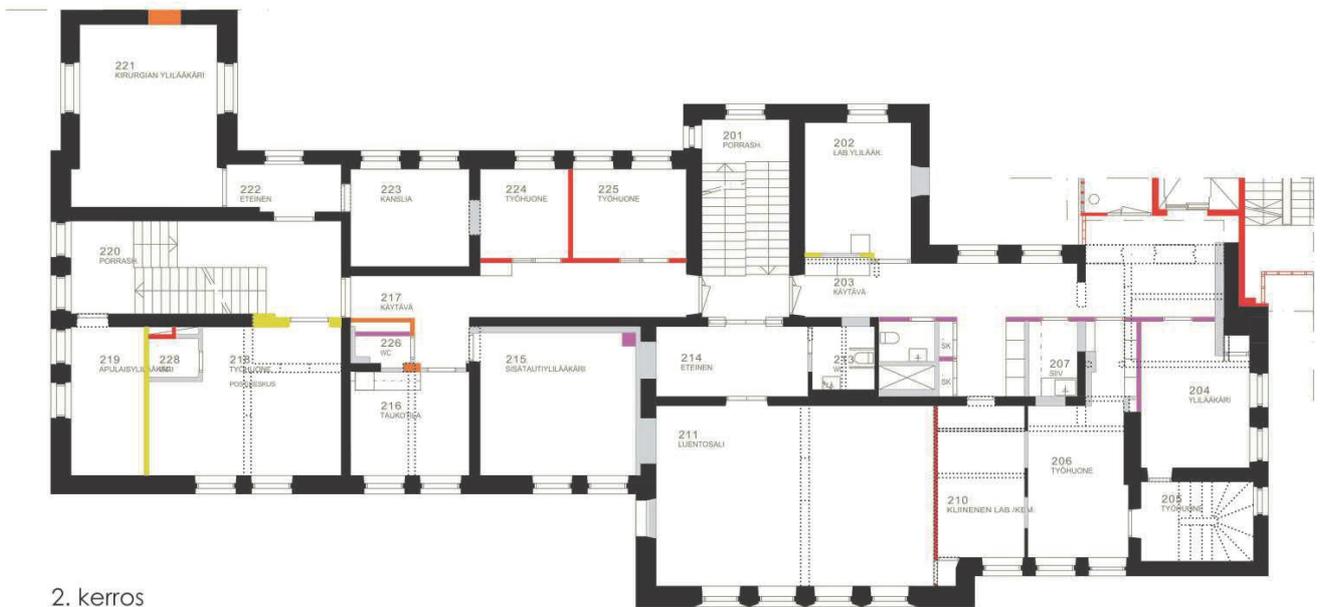

Kellari

3. kerros

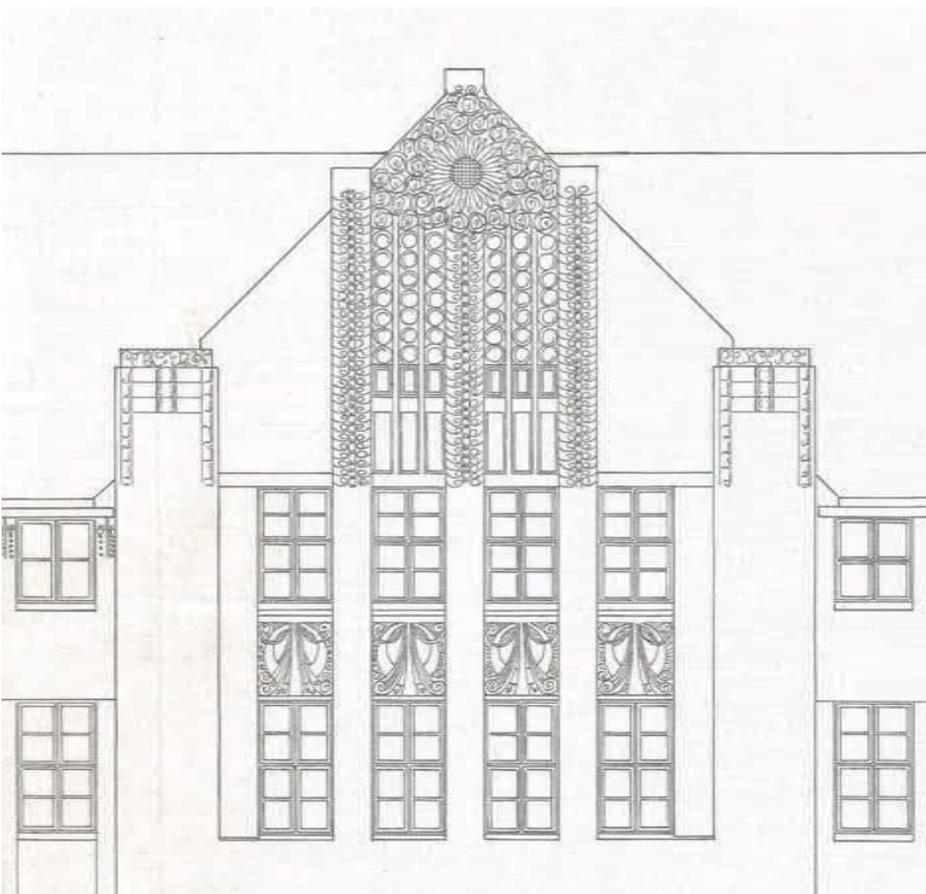
2. kerros

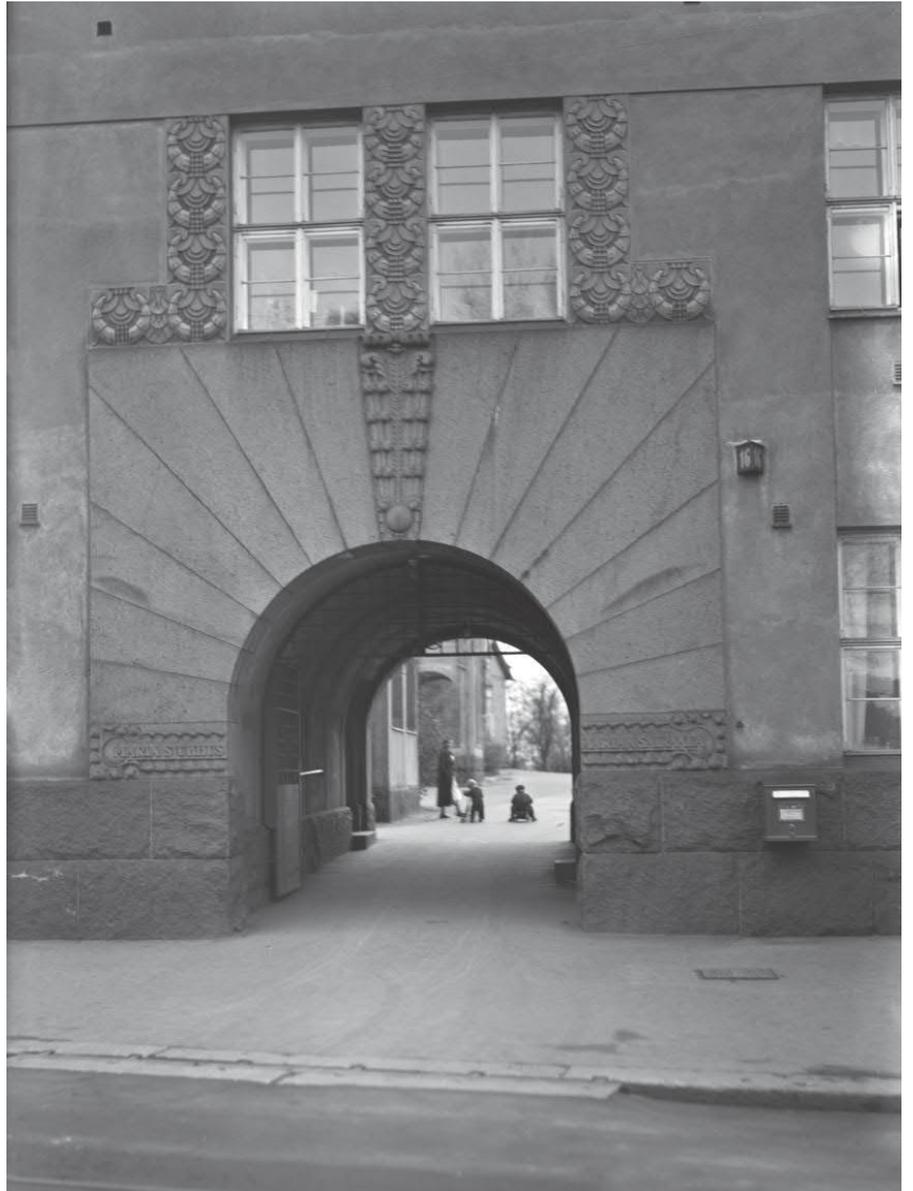
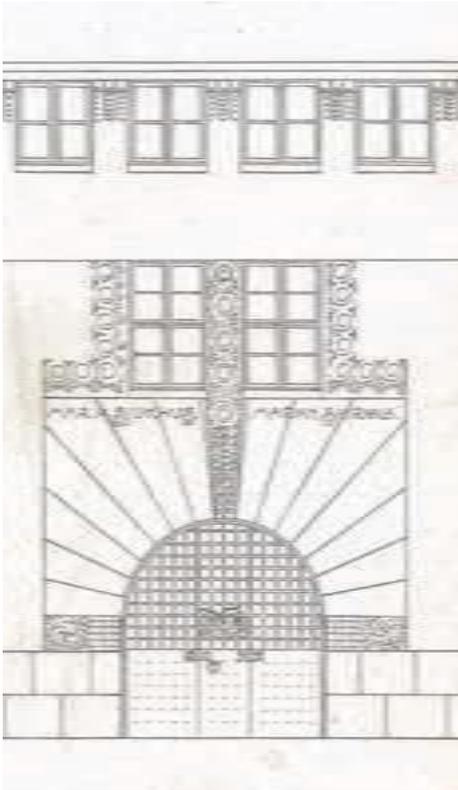
JULKISIVUJEN OMINAISPIIRTEET

Rakennus 2, julkisivu Lapinlahdenkadulle. Pääpiirustus (rajattu). Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

Päätykolmioon oli suunniteltu auringonkukka-aihe. Pääpiirustus (rajattu). Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

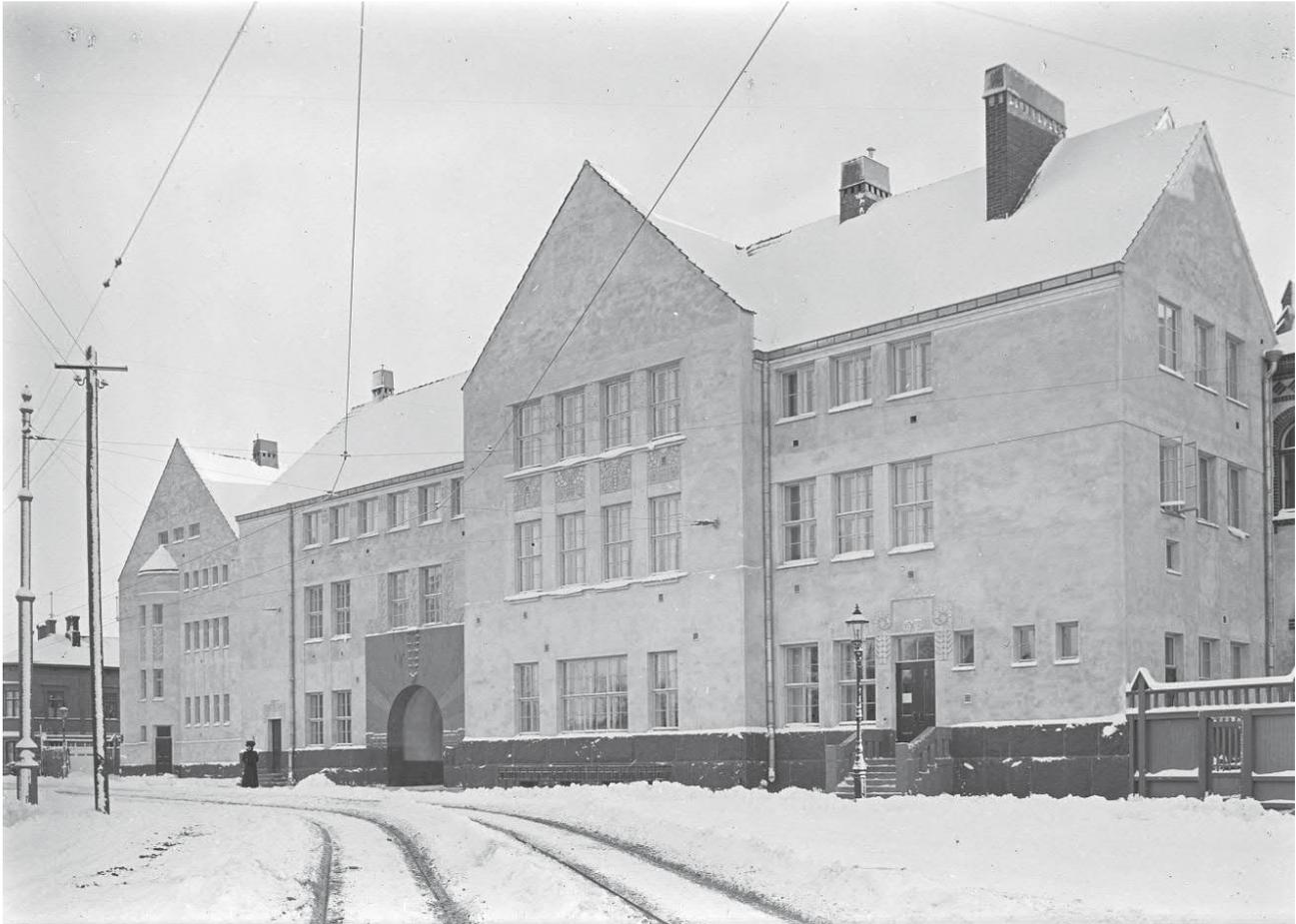
Portti Lapinlahdenkadulle. Kuv. A.Pietinen 1934. HKM

Julkisivujen ominaispiirteet ja muutokset

Rakennusvaiheessa jätettiin osa piirustuksissa esitetyistä runsaista koristeista toteuttamatta. Rakennuksen rapattu ja julkisivuja runsaine koristereliefeineen on 1900-luvun loppupuolella uusittu tai korjattu, tavoitteena alkuperäisen ilmeen säilyttäminen. Nykyisen, keltaisen eri sävyihin perustuvan värityksen perusteluista ei ole tässä selvityksestä löytynyt tietoa. Graniittiharkoilla päällystetty sokkeli ja ajoportin ornamentein koristeltu graniittiportaali ovat säilyneet. Ulko-ovien graniittiportaati kaiteineen ovat ainakin osittain säilyneet 1910-luvulta. Ikkunat ja ulko-ovet on uusittu vanhaa puitejakoa mukaillen, joskin ikkunoiden yksityiskohtien dimensiot ja ikkunalasien lista-asennus poikkeavat alkuperäisestä ilmeestä. Valokuvat osoittavat, että ulko-ovissa ei ole alun perin käytetty valkoista peittomaalausta vaan ajalle tyypillistä tummaa maalausta tai tammipintaa. Uusittuihin oviin on paikoin siirretty vanhoja, järeitä pronssi- tai messinkivetimiä. Poliklinikoiden erilliset ulko-ovet ovat jääneet vaille käyttöä.

Vesikaton kattotiilet on uusittu. Katolle asennetut uudet ilmanvaihtopiiput ovat muuttaneet varsin-

JULKISIVUT LÄNTEEN JA POHJOISEEN 1909-2011

Hallintorakennuksen pohjoinen julkisivu kuvattuna 6.11.1909. Ulkoseinään on asennettu raitisilmaventtiilit, joko ikkunoiden alle tai huoneiden yläosaan. Katolta noisevat poistohormien piiput. Poliklinikan ulko-ovet erottuvat tummina. Etupihan muuria ei ole vielä rakennettu. Valok. Faltin. MV

Kuv. Raisa Järvelä 1964.
HKM

Hallintorakennus kuvattuna Lapinlahdenkadulta 17.11.2011. Raitisilmaventtiilit on muurattu umpeen. Vesikatolla on pyritty mukailemaan alkuperäisten piippujen ilmettä. Kuva MS

JULKISIVU POHJOISEEN

Pääportti Lapinlahdenkadulle. Kari Hakli 2011

Marian sairaala-alue RHS

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

Julkisivu Lapinlahdenkadulle. MS 2011

JULKISIVU ITÄÄN

Rakennusten valmistuttua rakennettiin uudisrakennusten kohdalle tontin koilliskulmaan muurattu aita, jonka pinta rapattiin kuten uudisrakennusten julkisivut. MSKS 2009

Porttihalvi sairaalan sisäpihan suuntaan. MS
2011

Vasemmalla sairaalarakennus 3, oikealla hallintorakennuksen pääty. Kari Hakli 2011

Sokkelin verhous koostuu etupinnaltaan epätasaisista kiviarkoista, joiden suorat saumapinnat on sovitettu täsmällisesti toisiinsa ilman näkyvää laastisaumaa. MS 2011

JULKISIVU ETELÄÄN

Rakennukset 2 ja 3. MS 2011.

Hallintorakennuksen reliefin kehystämä porttihanke kuvattuna sisäpihan puolelta. Kari Hakli 2011.

Rakennukset 2 ja 3. MS 2011.

Päätykolmion reliefaiheet.
MS 2011.

VESIKATTO

Rakennukset 2 ja 3 1920-30-luvulla. (kuva rajattu) HYM

Sama pihanäkymä, nykytilanne. Rakennukset 2 ja 3. MS 2011.

Rakennus 2. Kuva Eino Heinonen 1949-50 (kuva rajattu). Kuvassa näkyvä leikkaussali on jäänyt v. 1992 valmistuneen uudisrakennuksen sisäpuolelle. HKM.

Rakennukset 2 ja 3. Vasemmalla uudisrakennuksen porrashuone vuodelta 1992. MS 2011.

ULKO-OVET, PORTAAT JA KAITEET

Lapinlahdenkadun puolella on entinen keuhkotautipoliklinikan sisäänkäynti. Ovi on uusittu.

Entinen sisätautien poliklinikan sisäänkäynti. Ovi on uusittu.

Uusitun oven vanha vedin on rakennusajalta.

Vetimet on siirretty vanhasta ovesta uuteen.

Portaan takorautakaide on 1900-luvun alusta.

Entinen kirurgian poliklinikan sisäänkäynti. Ovi on uusittu. Graniittiportaat ovat säilyneet.

ULKO-OVET JA IKKUNAT

Pääporrashuoneen ovi on pihan puolella. Ovi on uusittu.

Sisäpihan puolella on porrashuoneen ovi, josta on ollut käynti ylempien kerrosten asuntoihin. Ovi on uusittu.

1. kerroksen itäpäädyn ikkunat ovat alun perin kuuluneet keuhkotautipoliklinikan vastaanottoon. Ikkunat on uusittu. Ne on alun perin jaettu keskeltä pystysuuntaan, ja lisäksi varustettu vahvistetulla, keskimmaisella vaakapuitteella. Uusituissa ikkunoissa on ainoastaan vaakavälrikarmi.

PARVEKE

Tuuletusparvekkeen kaiteen koristeelliset peltyiksi-
tyiskohdat ovat rakennusajalle tunnusomaisia.

SISÄTILAT - OMINAISPIIRTEET JA SÄILYNEET YKSITYISKOHDAT

Hallintorakennuksen 1. kerroksessa sijaitseva poliklinikan vastaanottohuone 1920-luvulla. Lattiapäällysteenä on Metlacher-laatta. Seinien alaosat on maalattu öljymaalilla ja tummalla reunalla. Eric Sundström 1923. HKM

Entisessä hallintorakennuksessa, jolle on alusta lähtien ollut ominaista jako erillisiin, eri porrashuoneiden yhteydessä sijaitseviin huoneistoihin, on nykyään pääosin toimisto-, kokoushuone- ja luentosalitiloja. Vuosien mittaan toteutetut väliseinä-, ikkuna- ja sisäovi-muutokset, käytävyyhteyksien rakentaminen sekä talotekniikan asennustyöt alakattorakenteineen ovat lyöneet leimansa sisätiloihin. Alkuperäisen muotoisia ja kokoisia huonetiiloja on porrashuoneiden lisäksi säilynyt varsin vähän.

Sisätilojen alkuperäisiä pintamateriaaleja ja eräitä yksityiskohtia on säilynyt lähinnä porrashuoneiden mosaiikkibetonilattioissa ja porrasaskelmissa, portaiden siroissa rautakaitteissa ja paikoin ikkunapenkien mosaiikkibetonipinnoissa. Vanhoja koristemaalauksia ei ole jäänyt näkyviin, vaan porrashuoneisiin on maalattu uusia sabluunakoristeita, oletettavasti vanhaa mallia mukaillen. Maalausten perusteella ei ole kuitenkaan mahdollista päätellä vastaako kokonaisuus alkuperäistä jäsentelyä vai onko kysymys vapaasta tulkinnasta. Vanhoja maalaustapoja maaliaineineen, jotka vuoden 1909 selostuksen mukaan perustuvat öljy- ja liimamaalin yhdistelmään, ei ole ainakaan pyritty rekonstruoimaan.

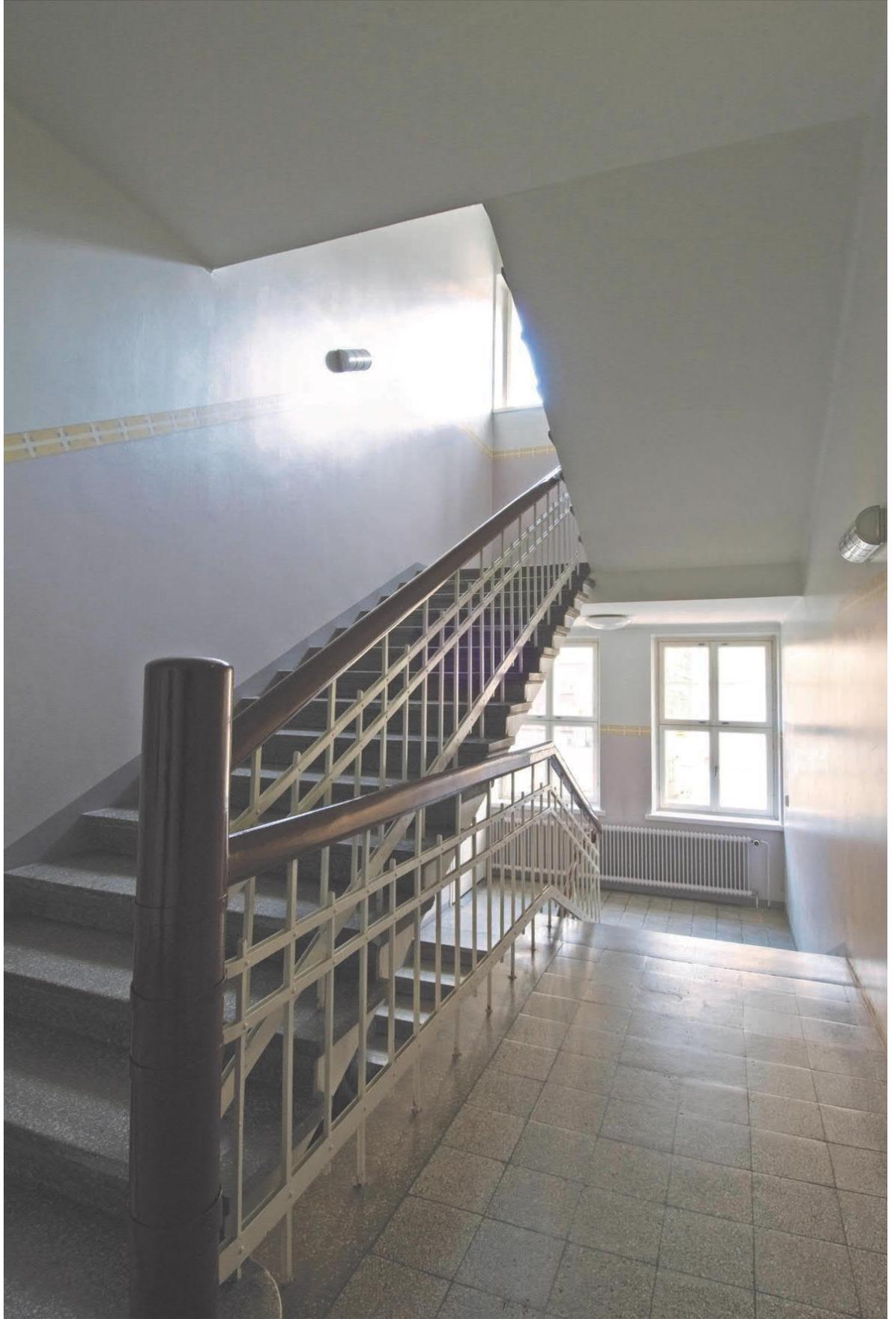

Taukotila 216 2. kerroksessa. Sisätilojen muutokset ja uudistukset ovat olleet perinpohjaisia. Taukotila on ollut pesuhuone 1960-luvulla ja sitä ennen ollut jaettuna kylpyhuoneeksi ja väliköksi. MS 2011

PORRASHUONEET

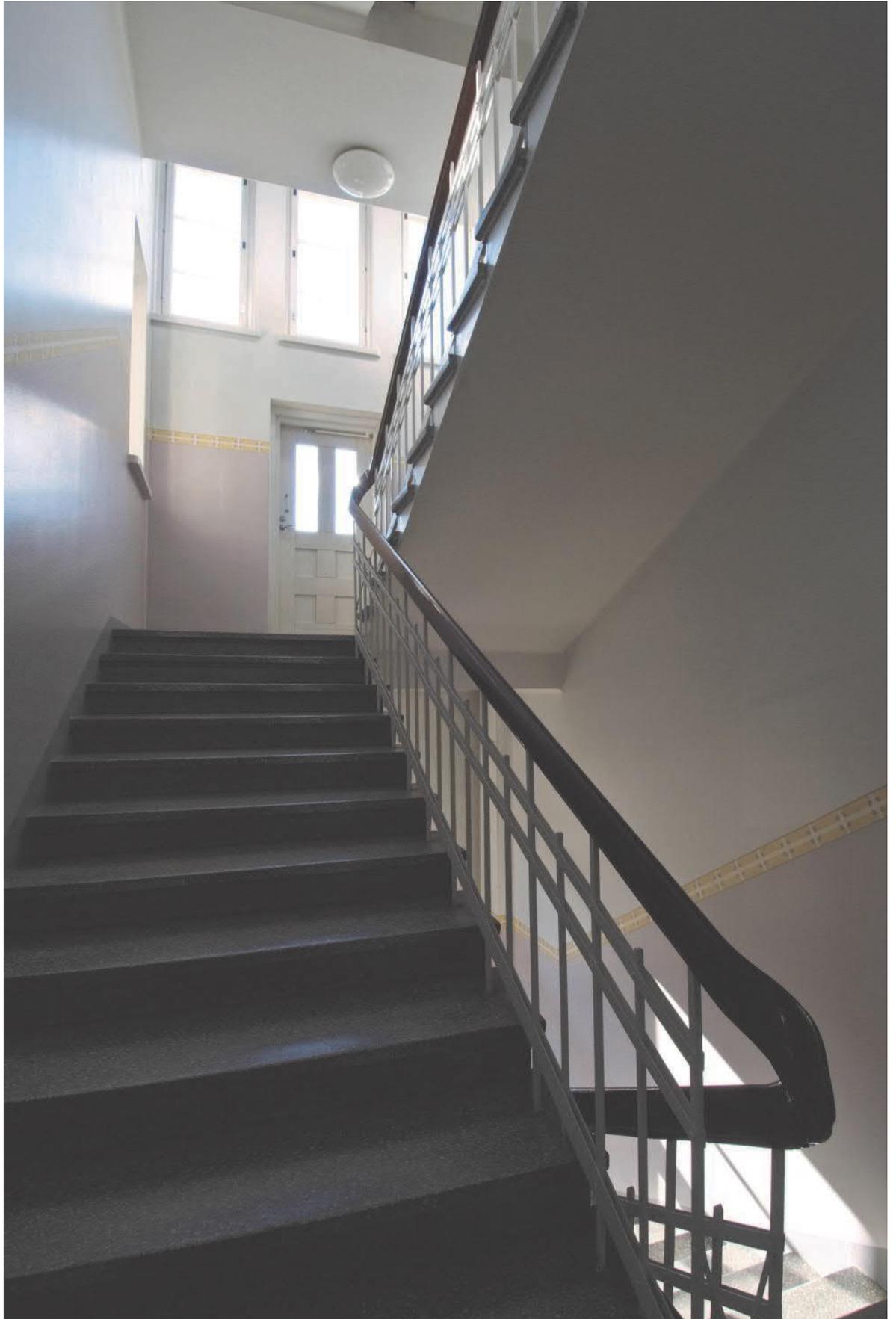
Pääporrashuone, 1. kerros, h. 131. Porraskaiteet, mosaiikkibetoniaskelmat ja välitasot ovat säilyneet. Ovi-
en yksityiskohdat, porrashuoneen väritys ja maalaustapa poikkeavat alkuperäisestä. Kari Hakli 2011.

Pääporrashuoneen välitasanne toisen kerroksen tasolla, h. 220. Kari Hakli 2011.

Pääporrashuoneen nousu toisesta kolmanteen kerrokseen, h.318. Kari Hakli 2011.

Entisen asuntoporrashuoneen nousu kohti parveketasoa, h.301. Kari Hakli 2011.

HUONEET

Luentosalin eteinen 214 on perin kuulunut taloudenhoitajan asuntoon. Eteiseen on saatu päivänvaloa oven molemmin puolin olevien ikkunoiden kautta. Ikkunat ja ovi on muutettu mutta marmorimosaiikki-ikkunapenkit ovat säilyneet. MS 2011

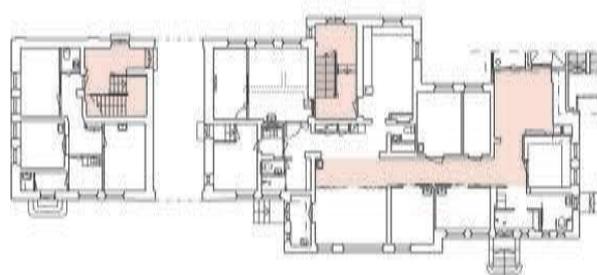
Huone 211 on muutettu luentosaliksi viimeistään 1960-luvun vaihteessa. Toisessa kerroksessa kadun puolella oleva huone on alun perin kuulunut taloudenhoitajan asuntoon. Nykyinen huone on muodostettu purkamalla väliseiniä. MS 2011

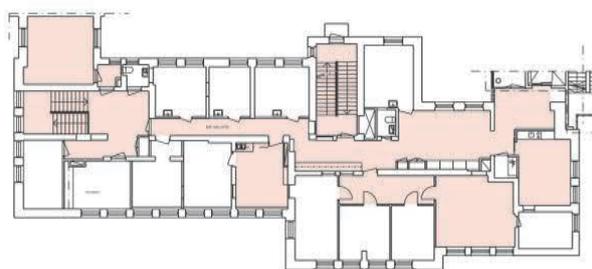
Huone 311B on sisustettu sairaalan vanhoilla kalusteilla. Kolmannessa kerroksessa kadun puolella oleva huone on alun perin kuulunut assistentin asuntoon. Huoneen peräosa on ollut keittiö. Taustalla oleva oviaukko on johtanut keittiöportaaseen. Kari Hakli 2011

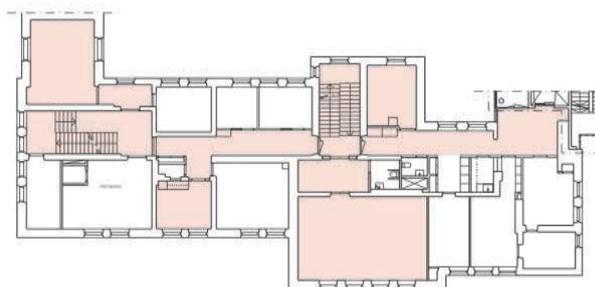
Huone 305 on sisustettu sairaalan vanhoilla kalusteilla. Kolmannessa kerroksessa pihan puolella oleva huone on alun perin kuulunut allilääkärin asuntoon. Sen takana on ollut keittiö. Kari Hakli 2011

1. kerros

2. kerros

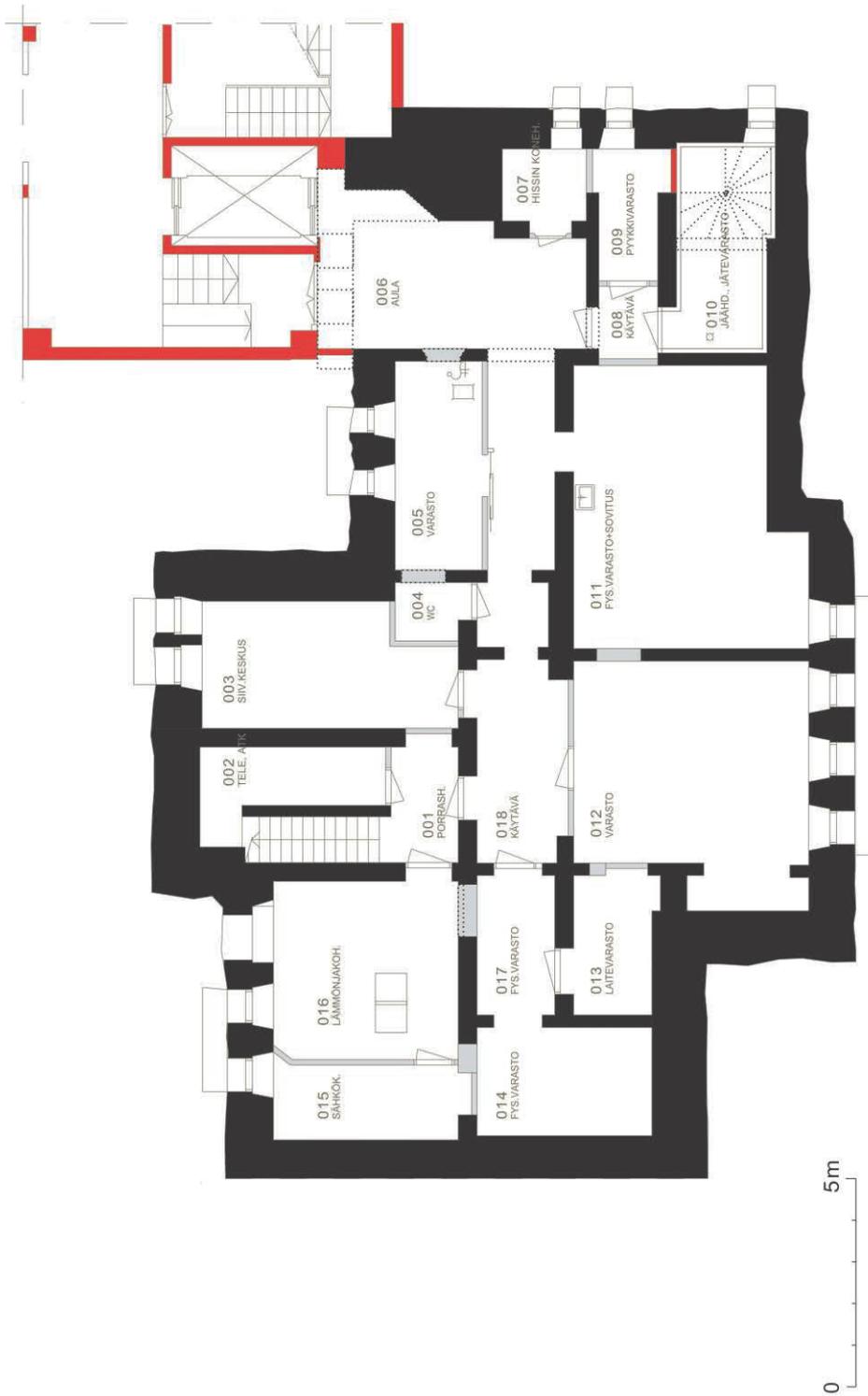
3. kerros

Marian sairaala

RAKENNUS 2

HUONEINVENTOINTI 2011

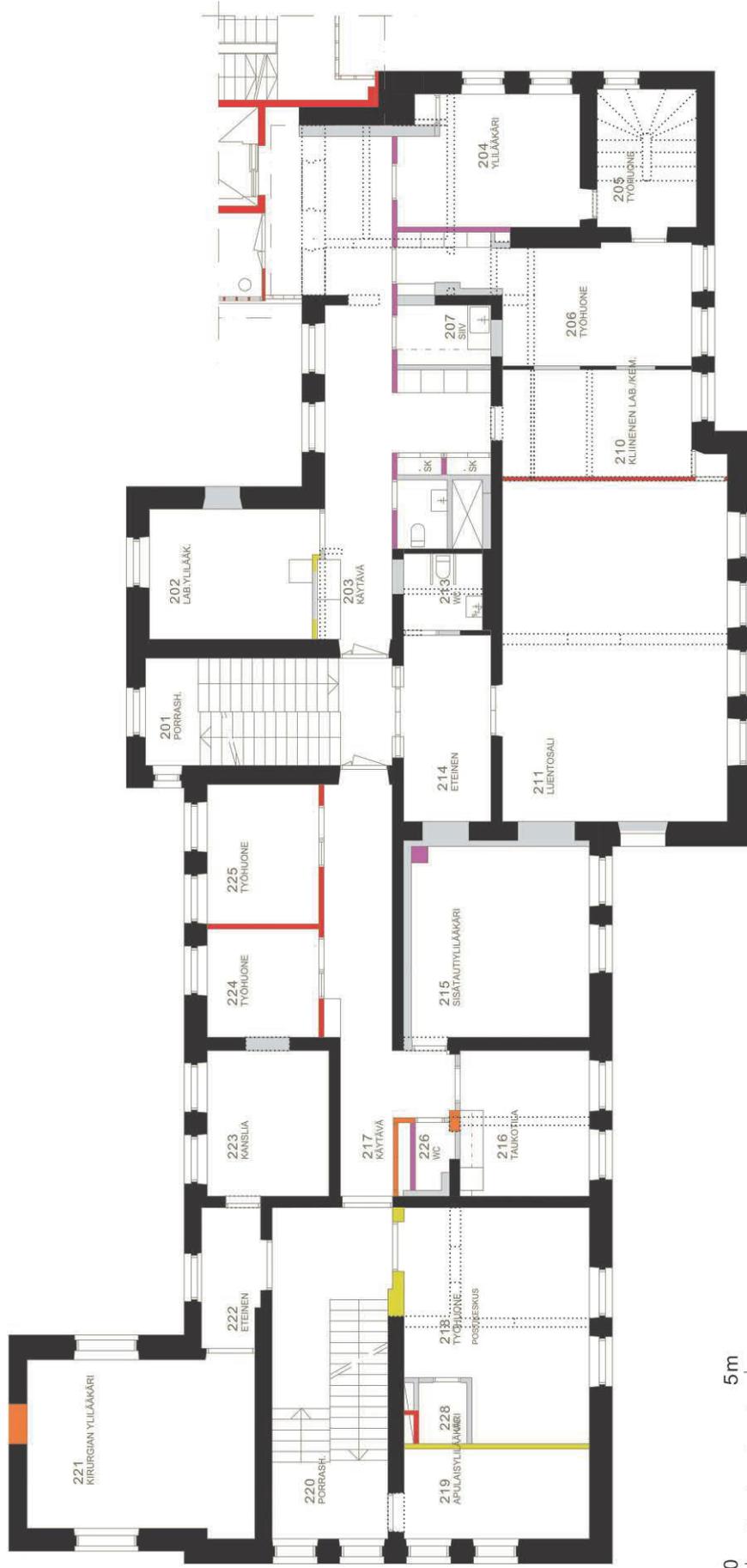
RAKENNUS 2 RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO KELLARI

RAKENNUS 2
RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 1. KERROS

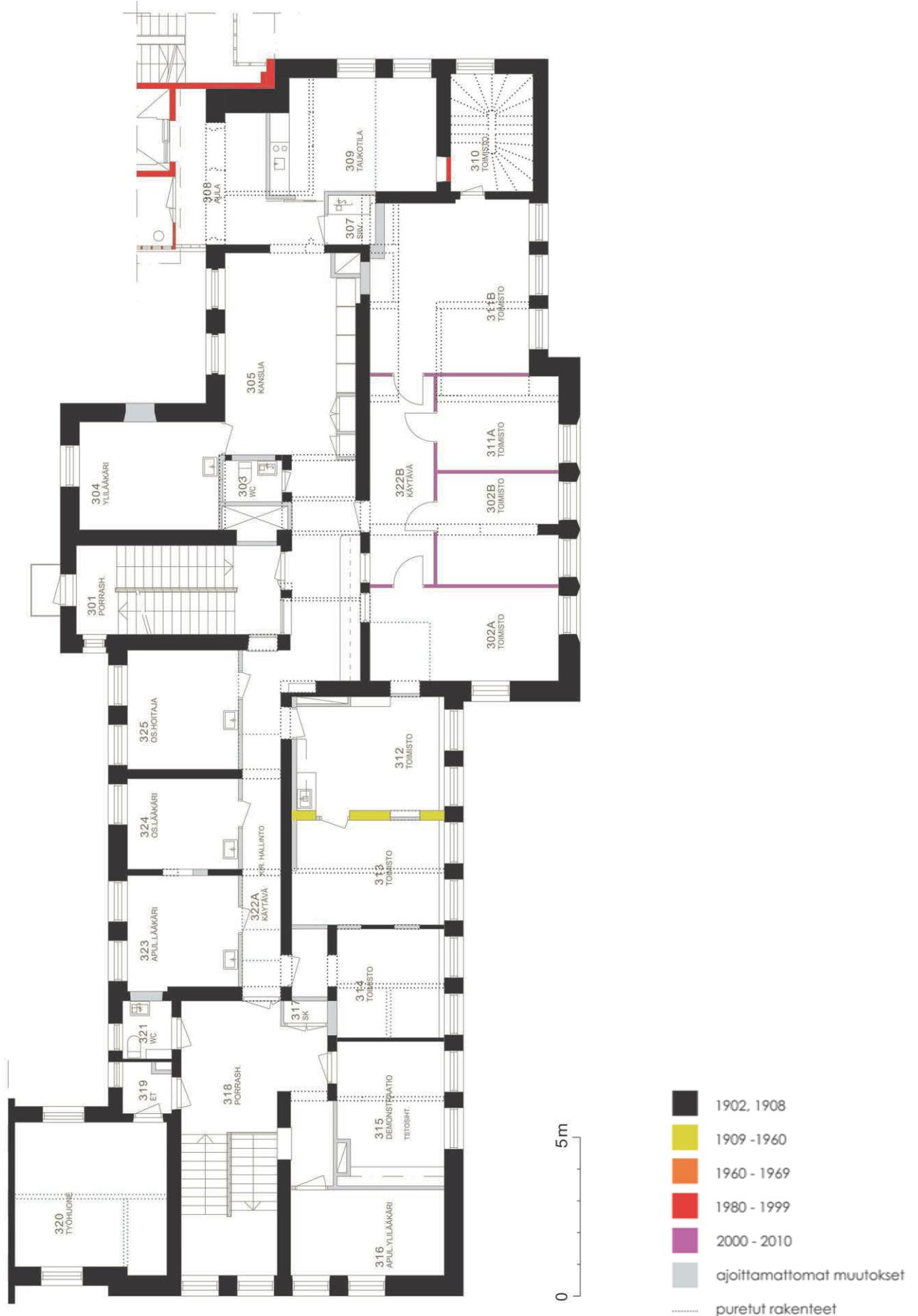

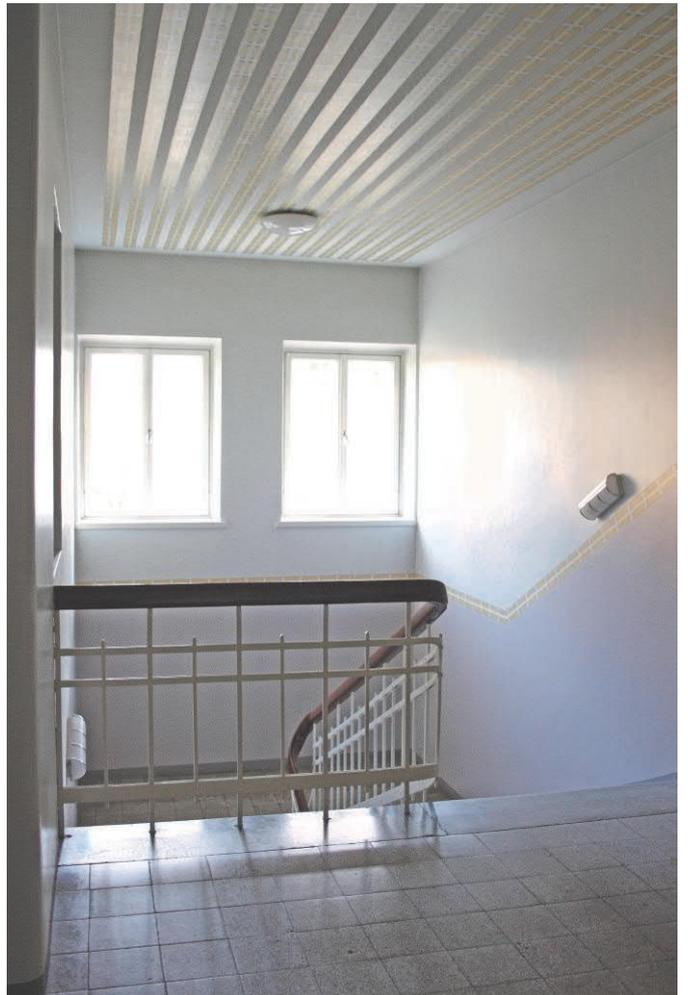
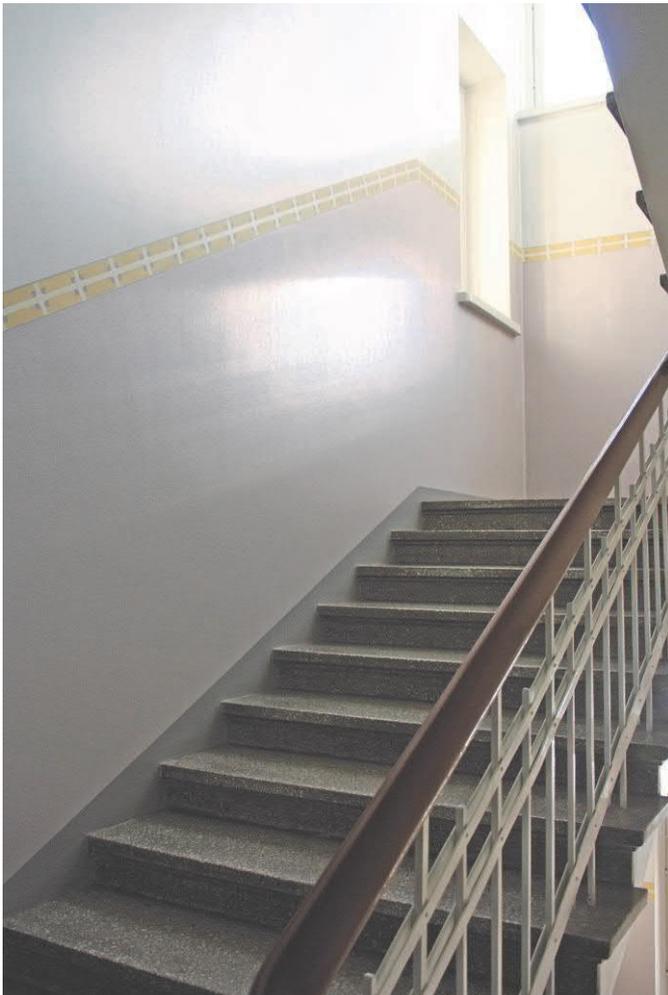
RAKENNUS 2
RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 2. KERROS

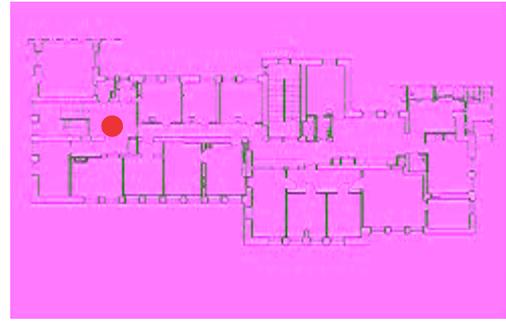

RAKENNUS 2

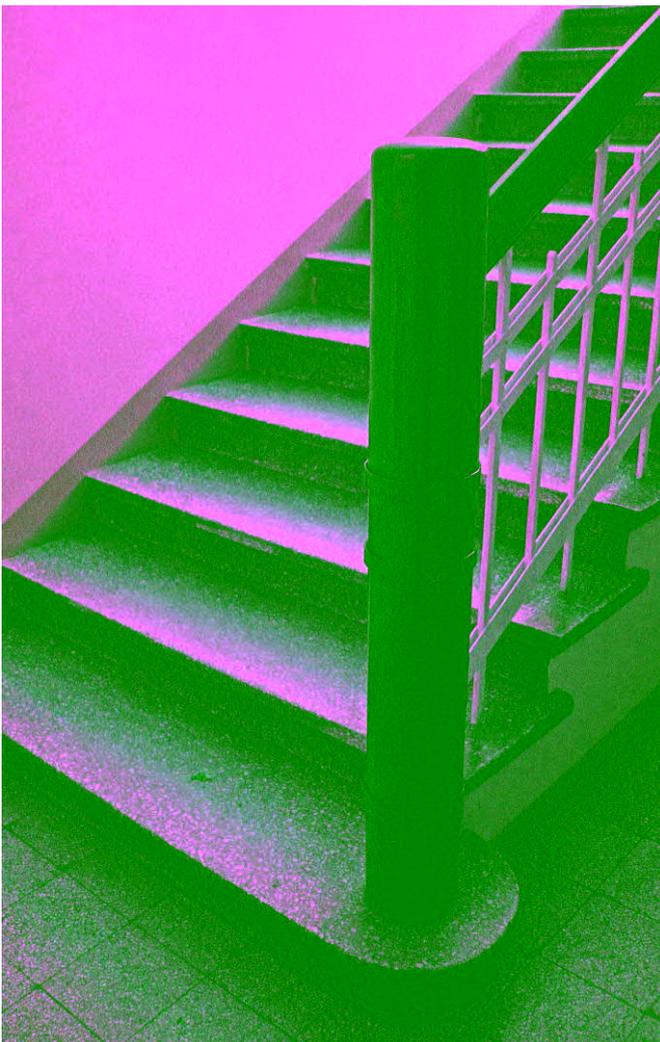
RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 3. KERROS

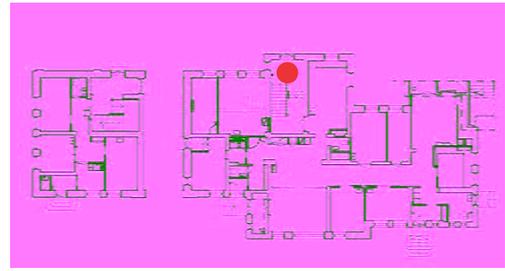

131, 220, 318 PORRAS

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	1-3	1-3
Yleiskuvaus		
Lattia	V. 1909 maininta: Marmorisementtimosaiikki	Mosaiikkibetoni
Jalkalista		
Seinät	Alkuperäisistä koristemaalauksista ei ole löytynyt dokumenttia. V. 1909 maininta: paneelimaalaus öljymaalilla.	Maalattu, koristemaalaus
Seinät	V. 1909 maininta: seinien yläosan maalaus kalkki- maalilla.	
Katto	V. 1909 maininta: maalaus kalkkimaalilla.	Koristemaalattu katto
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet ovet
Ikkunat		Uusitut ikkunat
Varusteet ja laitteet		Öljymaalattu käsijohde
Valaisimet		Mattakupuvälaisin
Kalusto		

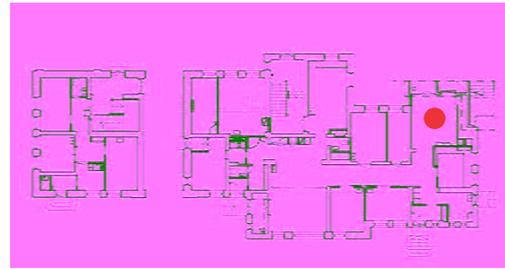

102, 201, 301 PORRAS

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	1-3	1-3
Yleiskuvaus		Portaat ja kaiteet ovat säilyneet rakennusajalta.
Lattia	V. 1909 maininta: Marmorisementtimosaiikki	Mosaiikkibetonilaatta, mosaiikkibetoniaskelmat
Jalkalista		Maalaus, harmaa Muovi, harmaa
Seinät	Alkuperäisistä koristemaalauksista ei ole löytynyt dokumenttia. V. 1909 maininta: paneelimaalaus öljymaalilla.	Maalattu, valkoinen ja vaalea alaosan koristemaalauus
Seinät	V. 1909 maininta: seinien yläosan maalaus kalkki-maalilla.	
Katto	V. 1909 maininta: maalaus kalkkimaalilla.	
Katto		
Kattolista		Ei kattolistaa
Ovet		201: kaikki ovet uusittu
Ikkunat		Ikkunat uusittu Tasanteella 201: lasiseinä, mosaiikkibetonipenkit
Varusteet ja laitteet		Säilynyt patteri
Valaisimet		
Kalusto		

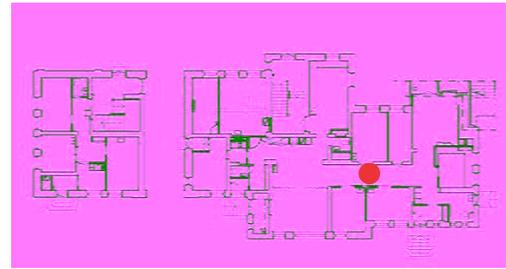
107 ODOTUSHUONE 1.kerros

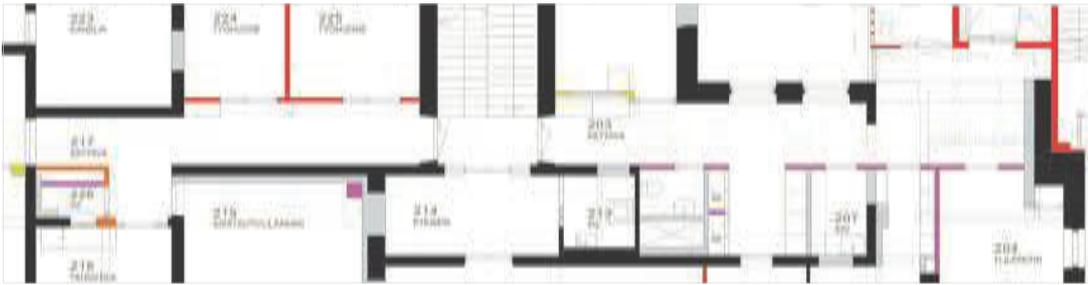
	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	1	1
Yleiskuvaus	Osa huoneesta on ollut kirurgian poliklinikan leikkaushuone.	
Lattia	V. 1909 maininta: marmorisementtimosaikkia leikkaushuoneessa	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: paneelimaalaus öljymaalilla.	Maalattu, valkoinen ja vaalea rusehtava
Seinät	V. 1909 maininta: seinien yläosan maalaus kalkkimaalilla.	Ulkoseinään purettu aukko huonetilan yhdistämiseksi uuteen hissiaulaan.
Katto	V. 1909 maininta: maalaus kalkkimaalilla.	Levyalakatto kevytmetallilistoin
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uusia
Ikkunat	Leikkaushuoneen iso pohjoisikkuna (sijainnut puretussa ulkoseinässä)	
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

112 KÄYTÄVÄ 1. kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	1	1
Yleiskuvaus	Kirurgisen ja lääketieteellisen poliklinikan ent. tilois- ta erotettu käytävä. Väliseinät rakennettu 1960-l. jälkeen.	
Lattia	V. 1909 maininta: Metlacher-laatta	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: paneelimaalaus öljymaalilla.	Maalattu, valkoinen. Lasiyläosa, huoneiden 111-113 seinät selvästi uusia
Seinät	V. 1909 maininta: seinien yläosan maalaus kalkki- maalilla.	
Katto	V. 1909 maininta: maalaus kalkkimaalilla.	Levyalakatto kevytmetallilistoin
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uusia laakaovia
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Upotetut loisteputkivalaisimet
Kalusto		

203 Käytävä

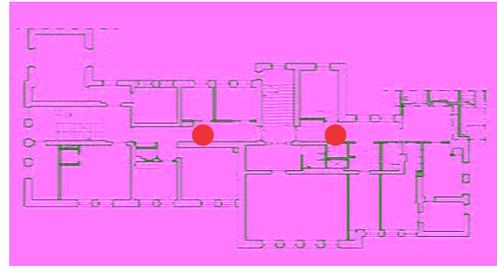

217 Käytävä

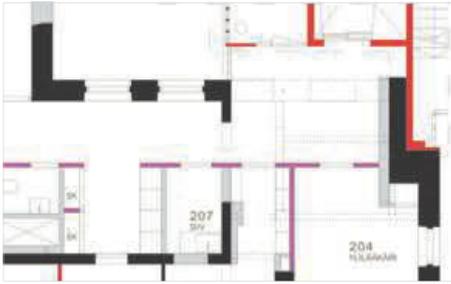

203 Käytävä

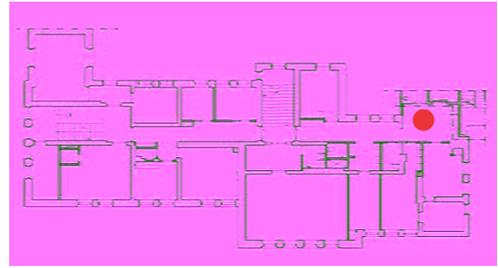
203, 217 KÄYTÄVÄ 2. kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	2	2
Yleiskuvaus	Ent. kanslia- ja asuintiloista erotettu keskikäytävä.	
Lattia	V. 1909 maininta: linoleumimatto	Muovimattopäällyste, vaaleanvihreä
Jalkalista		Muovijalkalista
Seinät	V. 1909 maininta: Asunnoissa tapetit, muualla maalaus	Maalattu, valkoinen
Seinät		
Katto		Sileä alakattolevy, kevytmetallilistat
Katto		
Kattolista		
Ovet		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

HISSIAULA, 2. Kerros

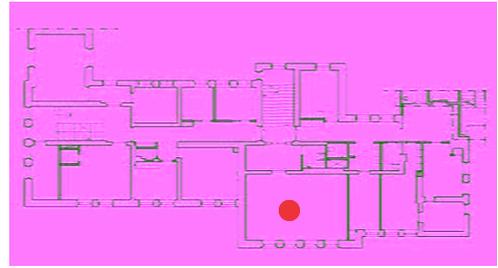

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	2	2
Yleiskuvaus	Lääkäreiden asuinhuoneista seinä purkamalla ja rakentamalla muodostettu tila, jonka keskeltä on purettu vanha ulkoseinä. Laajennustyö valm.1992.	Huonetila on muodostettu 1992.
Lattia	V. 1909 maininta: Asunnoissa linoleumilattiat	Muovimattopäällyste Uudisosan puolella betonilaatta punertava
Jalkalista		Muovi Maalattu puu
Seinät	V. 1909 maininta: Asunnoissa tapetit	Maalattut valkoiset
Seinät		
Katto		Levyalakatto kevytmetallilistoin useassa tasossa
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet ovet, uusi hissinovi terästä, uudet teräs-rautalankalasiovet
Ikkunat		Uusitut ikkunat, muotonsa säilyttäneet kiiltäväksi maalatut ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Upotetut pyöreät valaisimet
Kalusto		

RAKENNUS 2 HUONEINVENTOINTI

211 LUENTOSALI 2. kerros

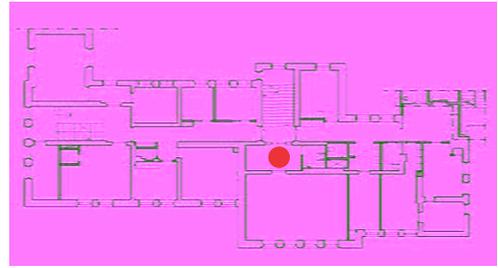

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	2	2
Yleiskuvaus	Alun perin kaksi huonetta, kuulunut taloudenhoitajan huoneistoon. Muutettu luentosaliksi viimeistään 1961: väliseinä purettu, ikkuna peitetty.	
Lattia	V. 1909 maininta: Asunnoissa linoleumilattiat	Muovimattopäällyste
Jalkalista		
Seinät	V. 1909 maininta: Asunnoissa tapetit	Maalattu, valkoinen
Seinät		
Katto		Akustista verhousta pyöristetyin maalatuin puukehyksin kenttinä, alakattoa / iva-kotelointia
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uusittu ovi
Ikkunat		Uusitut ikkunat Päätyikkuna peitetty, mutta näkyy julkisivussa.
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Pinta- ja uppoasennettuja valaisimia, uudehkoja
Kalusto		

RAKENNUS 2 HUONEINVENTOINTI

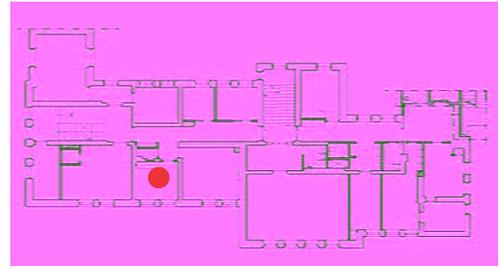
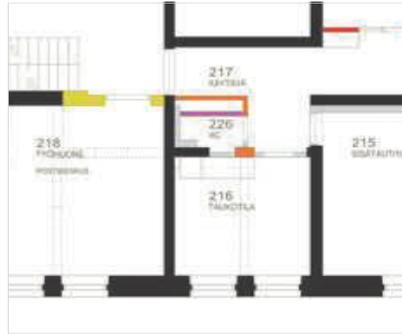
214 ETEINEN 2.kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros		2
Yleiskuvaus	Ent. taloudenhoitajan asunnon eteinen, ikkuna-aukot porrashuoneeseen.	Nyk. luentosalin eteinen.
Lattia	V. 1909 maininta: Asunnoissa linoleumilattiat	Muovimattopäällyste
Jalkalista		
Seinät	V. 1909 maininta: Asunnoissa tapetit	Maalattu, valkoinen
Seinät		
Katto		Sileä uudehko alakattolevy
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet pariovet asennettu alkuperäiseen oviaukkoon. Uuteen WC-tilaan asennettu laakaovi.
Ikkunat		Porrashuoneen sisäikkunat uusittu, mosaiikkibetonikkunapenkit ovat säilyneet.
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

216 TAUKOTILA 2. kerros

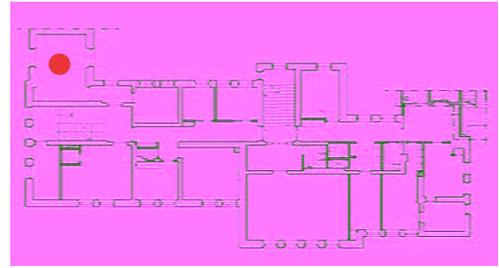

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros		2
Yleiskuvaus	Alun perin jaettu väliseinällä kylpyhuoneeksi ja väliköksi. 1960-l. piirustuksessa pesuhuoneena.	
Lattia	V. 1909 maininta: Kylpyhuoneissa Metlacher-laatta, asuinhuoneissa linoleumilattia	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalattu, valkoinen
Seinät		
Katto		Sileä katto Levyalakatto, kevytmetallilistat
Katto		
Kattolista		
Ovet		
Ikkunat		Uusitut ikkunat
Varusteet ja laitteet		Koteloinnit. Uudet patterit
Valaisimet		Pyöreät pintavalaisimet
Kalusto		

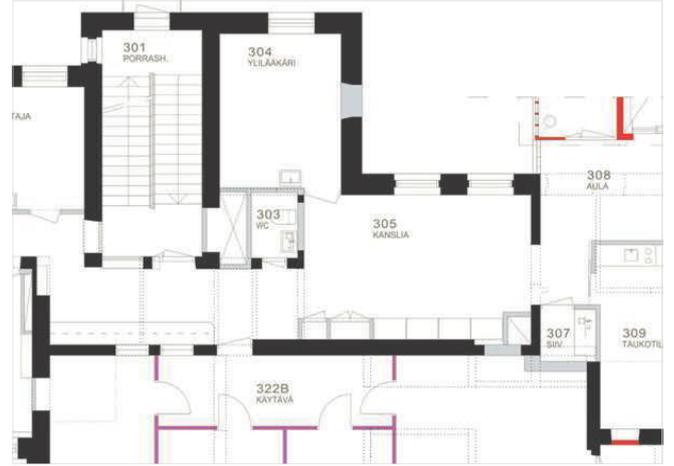
RAKENNUS 2 HUONEINVENTOINTI

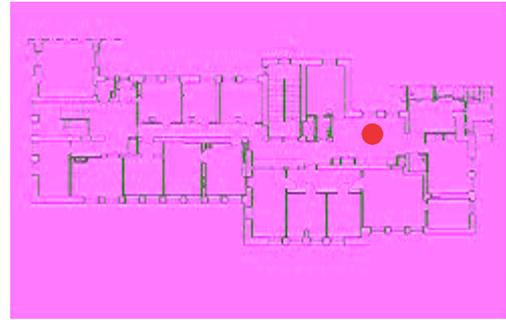
221 KIRURGIAN YLILÄÄKÄRI 2. kerros

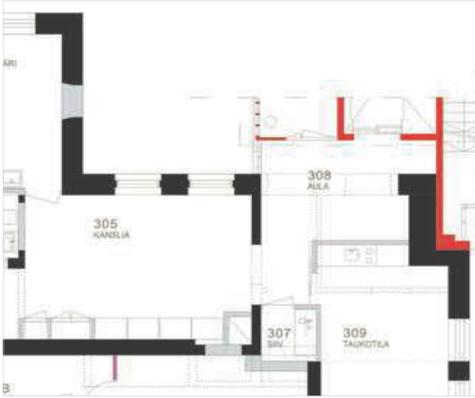
	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	2	2
Yleiskuvaus	Alun perin porttiholvin päällä sijainnut "läpikulkuhuone" rakennukseen 3. Alkup. käyttö: apteekki tai laboratorio	
Lattia	V. 1909 maininta: Metlacher-laatta	Muovimattopäällyste
Jalkalista		
Seinät	V. 1909 maininta: paneelimaalaus öljymaalilla.	Maalattu, valkoinen
Seinät	V. 1909 maininta: seinien yläosan maalaus kalkki-maalilla.	
Katto	V. 1909 maininta: maalaus kalkkimaalilla.	Sileä katto, ei alakattoa
Katto		
Kattolista		
Ovet	Alun perin oviaukko rakennukseen 3, porraskel-mat.	Päätyaukko on muurattu umpeen, portaat on puret-tu, viim. 1961..
Ikkunat		Uusitut ikkunat, säilyneet ikkunapenkit Smyygit kiiltäväksi maalatut
Varusteet ja laitteet		Koteloinnit. Uudet patterit
Valaisimet		Riippuvat loisteputkivalaisimet
Kalusto		

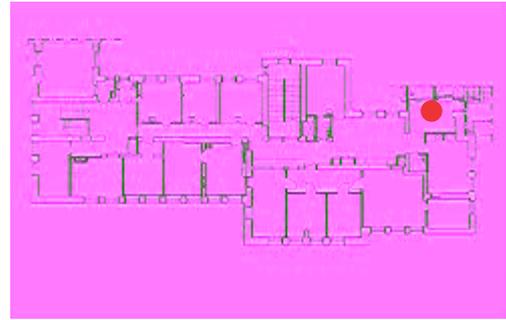
305 KÄYTÄVÄ JA KANSLIA

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	3	3
Yleiskuvaus	Alun perin alilääkärin asunnon edustavin huone, kaksi ikkunaa pihalle, ovet makuuhuoneeseen ja keittiötiloihin.	Neljällä sivulla on säilyneitä väliseiniä.
Lattia	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa linoleumimatto	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalatus
Seinät		
Katto		Levykatto/alakatto, kevytmetallilistat Kansliassa osa alakatosta katonlappeen suuntaisena kenttänä
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet peili- ja laakaovet
Ikkunat		Uusitut ikkunat, muotonsa säilyttäneet kiiltäväksi maalatus ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Upotetut pyöreät valaisimet
Kalusto		Vanhoja säilyneitä ja uusvanhoja irtokalusteita

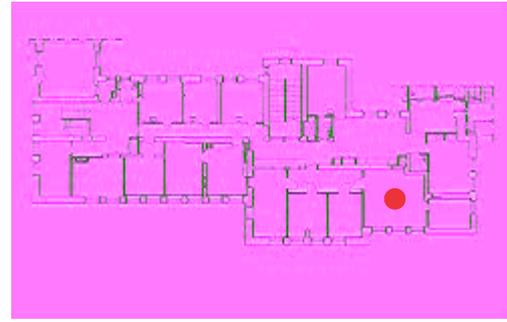
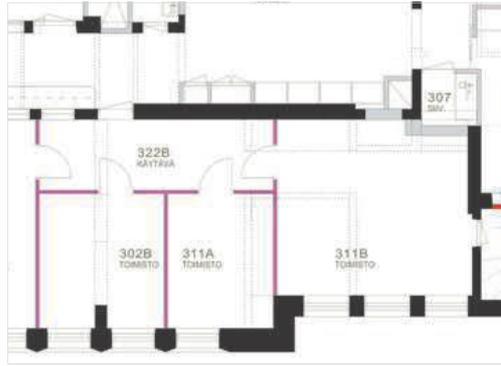
308 AULA 3. kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros		3
Yleiskuvaus	Tila on muodostettu 1992 väliseiniä ja ulkoseinä purkamalla. Alun perin alilääkärin asuntoon kuullut käytävä ja makuuhuone.	
Lattia	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa linoleumimatto	Muovimattopäällyste Uudisosan puolella betonilaatta punertava
Jalkalista		Muovi Maalattu puu
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalatus
Seinät		
Katto		Levykatto/alakatto useassa tasossa
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet peili- ja laakaovet, uusi hissinovi terästä, uudet teräs-rautalankalasiovet
Ikkunat		Uusitut ikkunat, muotonsa säilyttäneet kiiltäväksi maalatus ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Upotetut pyöreät valaisimet
Kalusto		

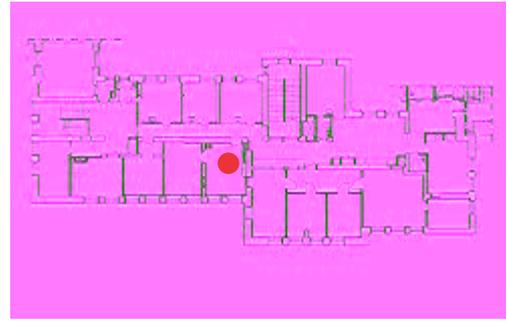
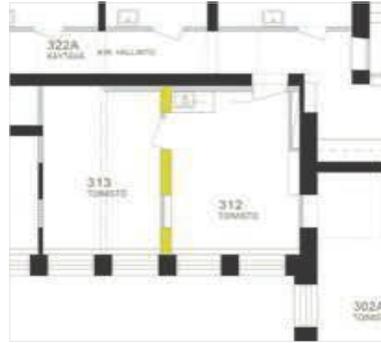
311B TOIMISTO 3. kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	3	3
Yleiskuvaus	Ent. ylihoitajan huoneistoon kuulunut tila, joka on alun perin ollut jaettuna väliseinillä. Muurattu savu-piippu on purettu. Ovi ent. porrashuoneeseen.	
Lattia	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa linoleumimatto	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalatut Vanhat muuratut ja uudet kevytrakenteiset seinät
Katto		Levykatto/alakatto, vesikaton leikkausta myötäilevä vino katto, alakattoja eri tasoilla.
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet ovet
Ikkunat		Uusitut ikkunat
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Loisteputki-lamellivalaisimet
Kalusto		Vanhoja säilyneitä ja uudempia tyylihuonekaluja

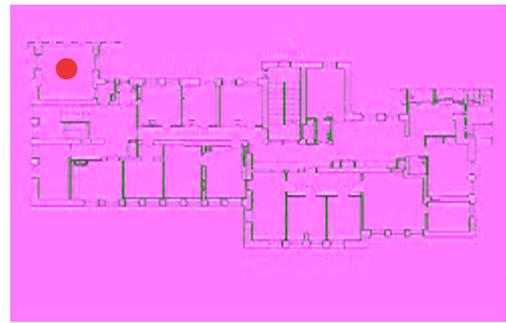
312 TOIMISTO 3.kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros		3
Yleiskuvaus	Alun perin osa ammuenssin huoneistoa. Tila on jaettu uudella väliseinällä viim. 1960-l.: mikrosko-pointihuone.	
Lattia	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa linoleumimatto	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalattut
Katto		Alakatto, ulkoseinän vieressä näkyy vesikaton leikkausmuoto. Ohutlevyalakattokenttä
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet ovet
Ikkunat		Uusitut ikkunat
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Upotetut loisteputkivalaisimet
Kalusto		Vanhoja irtokalusteita

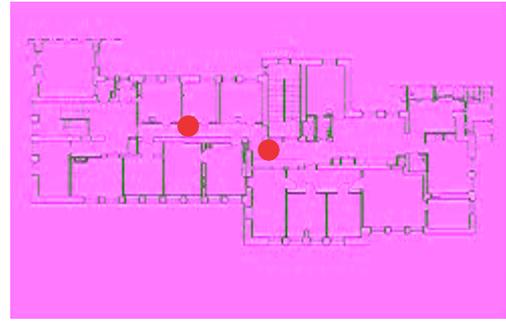
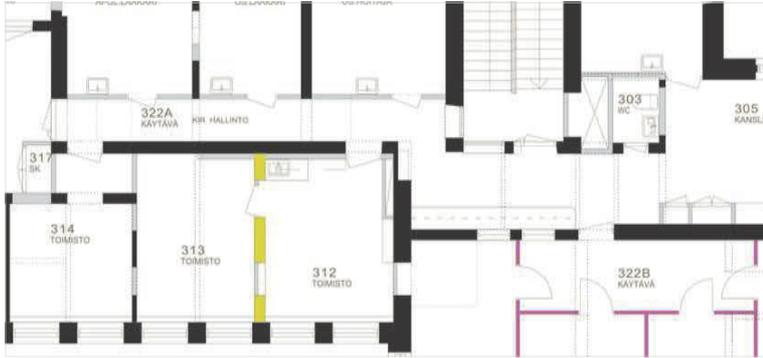
320 TYÖHUONE 3. kerros

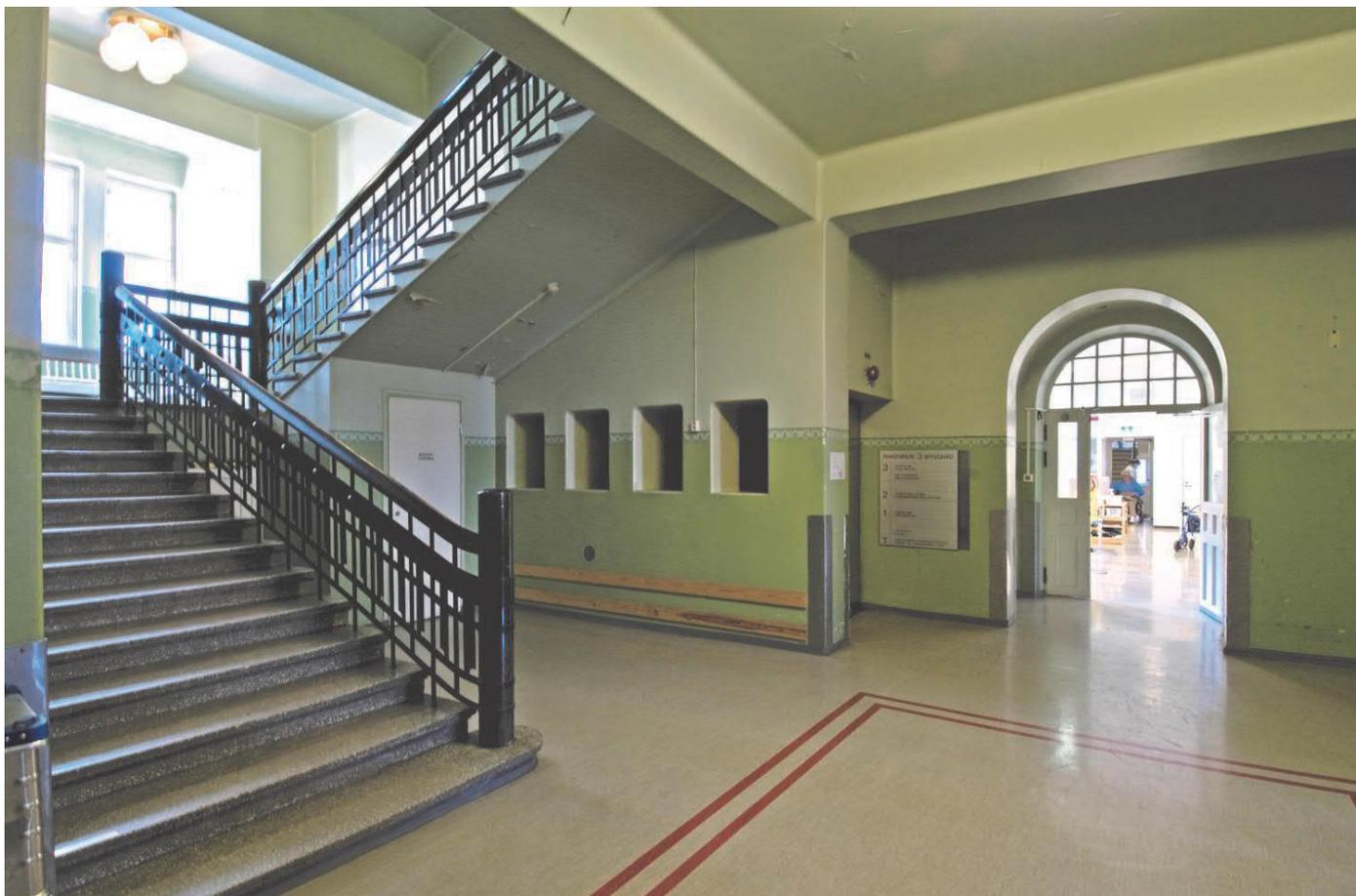
	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros	3	3
Yleiskuvaus	Harjakaton alla sijaitseva, kapearunkoinen yhdysosa, jossa 1908 suunn. Mukaan amanuenssin huone. Myöh. muutettu toimistoksi.	
Lattia	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa linoleumimatto	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalatut
Seinät		
Katto		Sileä maalattu katto, koteloita venttiileineen oviseinällä. Ei alakattoa
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uusi laakaovi alkup. oviaukossa
Ikkunat		Uusittu
Varusteet ja laitteet		Kokoushuonevarusteet IV-kanavan koteloiteja
Valaisimet		Loisteputkivalaisimet
Kalusto		Vanhoja irtokalusteita

322A, 322B KÄYTÄVÄ, VÄLIKKÖ 3. kerros

	Huomautukset	Nykytilanne
Kerros		3
Yleiskuvaus	Käytävä on muodostettu yhdistämällä ja jakamalla ent. asuinhuoneistoja. 1961 main. Tekn. tilaa, viljelysh., wc- ja eteistiloja.	
Lattia	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa linoleumimatto	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät	V. 1909 maininta: asuinhuoneissa tapetit	Maalattut Osittain vanhat muuratut seinät, osittain uudet kevyet väliseinät
Katto		322A: levyalakatto, kevytmetallilistat
Katto		322: metallialakatto
Kattolista		
Ovet		Uusia laakaovia ja puu-lasiovia.
Ikkunat		Ent. porrashuoneen oviaukkoon on rakennettu vitriini.
Varusteet ja laitteet		Välikössä 322 lavaaari ja suihku, lattiakaivo
Valaisimet		Upotetut pyöreät valaisimet, upotetut loisteputkivalot
Kalusto		

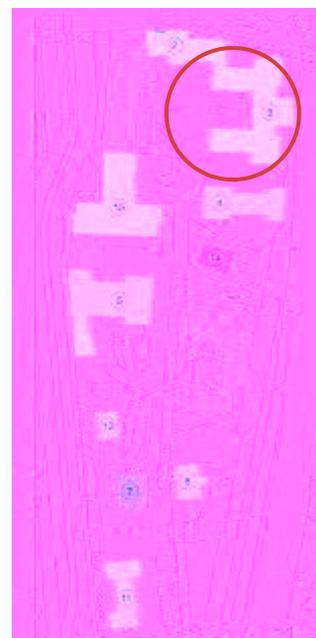

Kari Hakli 2011.

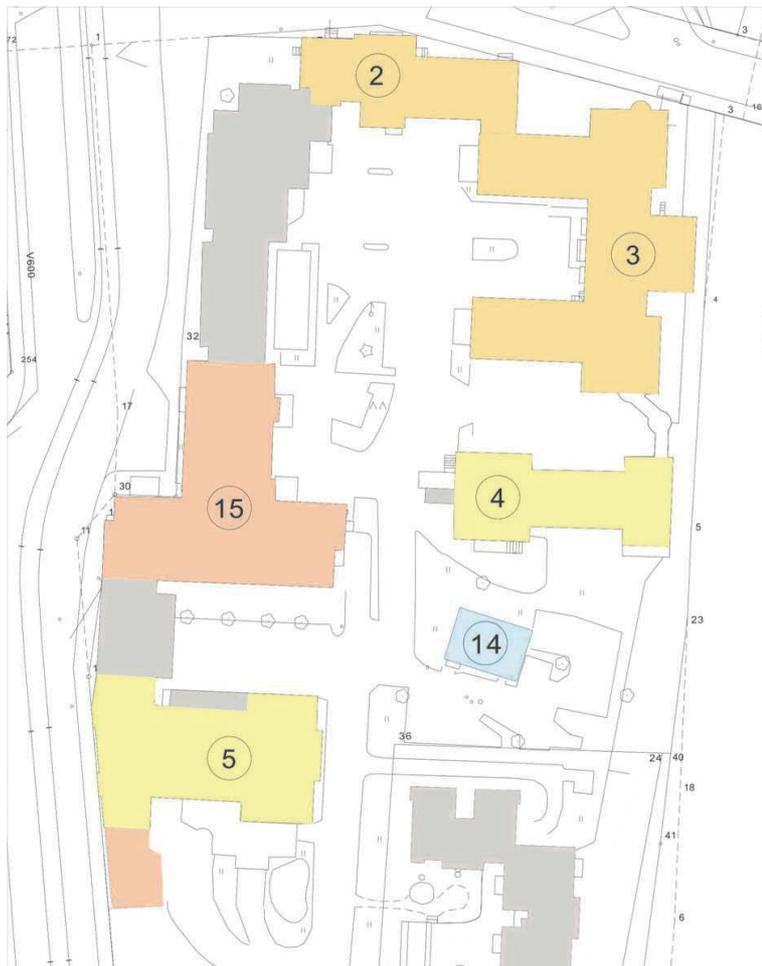
Marian sairaala RAKENNUS 3

Rakennushistorian selvitys ja inventointi

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

SAIRAALA-ALUEEN POHJOISOSA
NYKYINEN RAKENNUSKANTA
Rakennusten ikäkartoitus

Rakennus valmistunut

1885

1887

1894-1898

1909

1954

1970-1990-l..

Sairaala-alueen pohjoisosa. U-muotoinen vaaleankeltainen, tiilikattoinen sisätautipaviljonki on kuvassa oikealla, sairaalapihan itäisivulla. Pohjoisreunalla on samaan aikaan valmistunut hallintorakennus. Viistokuva 2007 © Helsingin kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

OSA 1	
Tiivistelmä	4
Rakennushistorian selvitys	5
SAIRAALAPAVILJONGIN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN 1907-1909	6
Lars Sonck	8
Rakennustyön toteuttaminen ja toteuttajat	11
SISÄTAUTIEN PAVILJONKI VUONNA 1909	12
Lämmitysjärjestelmä ja talotekniikka	18
Tilat, rakenteet ja rakennusosat	22
Julkisivut	22
Sisätilat ja kalusteet	28
MUUTOKSET 1900-LUVUN KULUESSA	38
Tärkeimmät muutokset 1961-1994	50
Tärkeimmät muutokset 1998-2010	52
NYKYTILANNE 2011: RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO	56
JULKISIVUN MUUTOKSET	59
SAIRAALARAKENNUKSEN SÄILYNEET OMINAISPIIRTEET	
Julkisivut	62
Sisätilat - ominaispiirteet ja säilyneet yksityiskohdat	78
KULTTUURI- JA RAKENNUSHISTORIAA ILMENTÄVÄT PIIRTEET - YHTEENVETO	104
OSA 2	
HUONEINVENTOINTI 2011	107

TIIVISTELMÄ

Rakennus 3, Marian sairaalan entinen sisätautien osasto, rakennettiin osana Marian sairaalan merkittävää laajennusvaihetta vuosina 1908-1909. Uuden sairaalapaviljongin ja siihen liittyvän hallintorakennuksen suunnittelusta vastasi arkkitehti Lars Sonck, joka kuului aikansa arkkitehtuurin edelläkävijöihin. Taloudellisista syistä päädyttiin tilaratkaisuun, joka perustui isoihin, 24-26 hengen potilassaleihin. Sairaalarakennus sijoitettiin suunnilleen Törnqvistin vanhan yleissuunnitelman mukaiselle paikalle alueen koilliskulmaan ja hallintorakennus Lapinlahdenkadun varteen. Tilanpuutteesta huolimatta uudet rakennukset suunniteltiin vain kolmikerroksisina, joista ylin on osittain kaltevan vesikaton alle jäävä ullakkokerros.

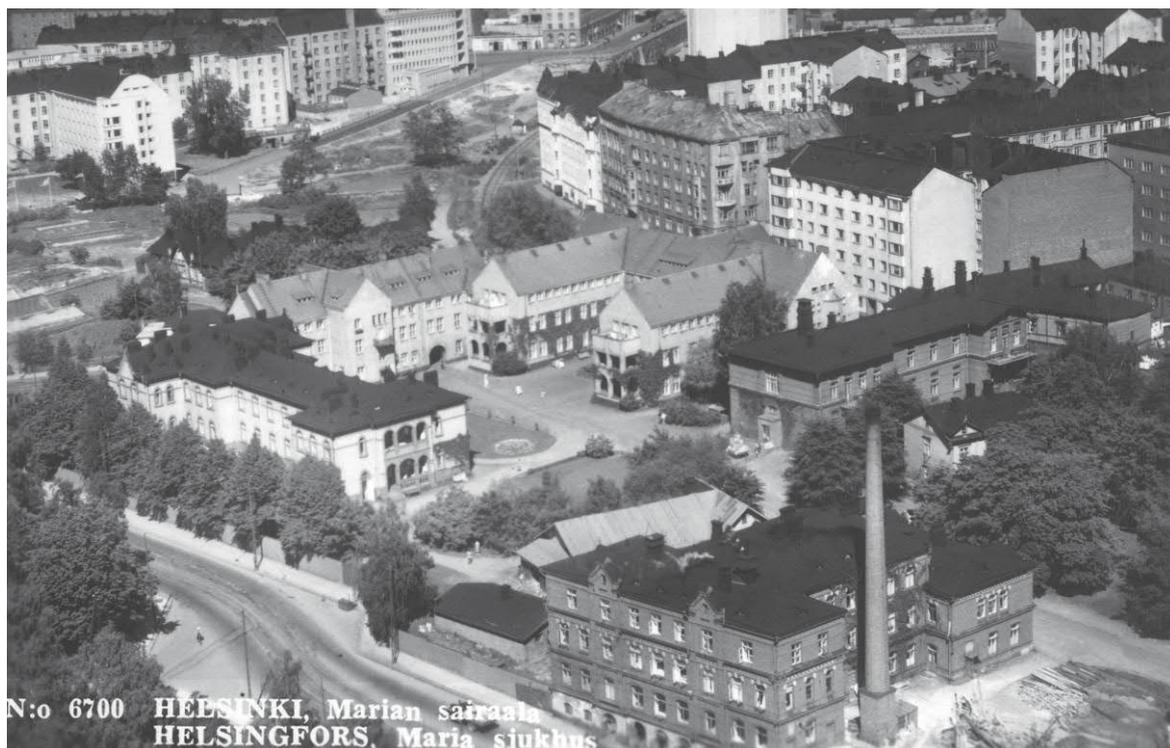
Uusi sairaalarakennus oli lähinnä U-kirjaimen muotoinen ja sen pääsisäänkäynti oli sijoitettu pihan puolelle, jonne kuljettiin Lapinlahdenkadulta hallintorakennuksen porttiholvin kautta. Rakennuksen keskilinjassa oli pääsisäänkäynti, tilava eteishalli ja takaseinään ulottuva monumentaalinen porrashuone. Alahallin yhteyteen sijoitettiin saapuvien potilaiden kylpyhuone ja heidän vaatteidensa säilytysuhuone. Alahallissa oli lisäksi henkilöhissi ja tilat vierailijoiden päällysvaatteille. U-muotoisen rakennuksen sakarat muodostivat varsinaiset sairassalit, joita on kahdessa kerroksessa yhteensä neljä. 1. ja 2. kerros olivat käytännöllisesti katsoen samanlaiset. Vuoteita oli kussakin salissa 24–26. Sairassalien päähän oli sijoitettu ruokasalit, jotka samalla toimivat potilaiden päivähuoneina. Joka salin länsipäädyssä oli ovi tilavalle parvekkeelle. Kummassakin kerroksessa oli joitakin yksityishuoneita sekä huoltotiloja. Jokaista salia kohti oli pieni keittiö, jonka vieressä oli ruokahissi talousrakennuksesta kuljetettavaa ruokaa varten. Kolmannessa kerroksessa oli seitsemän pienempää potilashuonetta sekä palveluskunnan asuntola, johon kuului asuinhuoneiden lisäksi oleskeluhuone, keittiö ja ruokasali. Sivuportaita myöten oli kolmanteen kerroksen suora yhteys ulkoa.

Kantavat seinät on muurattu tiilestä. Välipohjat, välipohjapalkistot ja kantavat pilarit ovat teräsbetonia. Sairaalapaviljongin rakentaminen tapahtui aikana, jolloin teräsbetonirakenteet alkoivat yleistyä Suomessa. Sokkelimuureissa on käytetty säännönmukaisia graniittiharkkoja. Rapatuissa julkisivuissa on runsaasti reliefikuvioina toteutettuja ornamentteja. Länsipäädyissä on kolmen kerroksen korkuiset parveketornit ja itäpuolella tuuletusparvekkeet. Rakennuksessa on jo alun perin ollut savitiilikate.

Sairaalapaviljongin rakentamisajankohtana kansainvälisiä vaikutteita heijastava interiöörisuunnittelu ja taideteollisuus olivat uusien arkkitehtuurivirtausten keskiössä. Ajankohtaiset pyrkimykset näkyivät sairaalapaviljongin avarassa porrashallissa ja korkeissa, valoisissa potilastiloissa. Lattiapäällysteenä oli yleensä linoleumi, mutta esimerkiksi porrashallissa ja portaissa marmorimosaiikki. Seinät maalattiin säästäväisyssyistä ja uuden rakennuksen kuivamisen edistämiseksi vain kahden metrin korkeuteen öljymaalilla, siitä ylöspäin seinät sekä katot maalattiin liimavärillä.

Aula- ja porrastilojen holveissa ja muissa katto- ja seinäpinnoissa on runsaasti koristemaalauksia. Rungas maalauskoristelu on leimannut myös potilassaleja ja niihin liittyviä oleskelu- ja ruokailuhalleja.

Rakennuksen muutosvaiheita on tässä selvityksessä tarkasteltu ennen kaikkea nykytilanteen näkökulmasta. Rakennuksen nykyasuun ratkaisevasti vaikuttaneet muutokset ovat tapahtuneet vasta viime vuosikymmenten aikana. Vaikka sisätiloissa ja yksityiskohdissa on tapahtunut muutoksia, on rakennus edelleen säilyttänyt oleelliset ominaispiirteensä.

Sairaala-alueen pohjoisosan tiivis rakennusryhmä 1950-luvun alussa ennen uuden keskus-rakennuksen rakentamista. Kuvassa näkyy 1902 valmistunut sairaalapaviljonki, joka purettiin 1963. Valokuva Veljekset Karhumäki, HKM

Rakennushistorian selvitys

Rakennuksen nykytilaa leimaavat sadan vuoden aikana tapahtuneet muutokset ja korjaukset. Rakennushistorian selvityksen tehtävänä on varhaisen suunnittelu- ja rakennushistorian lisäksi kartoittaa myös muutosten historiaa ja ennen kaikkea löytää vastauksia sille, miten rakennuksen nykyinen ilme on muodostunut ja mitkä ovat ne keskeiset ominaispiirteet, joita tulisi ymmärtää ja ottaa huomioon kun suunnitellaan käytön muutoksia ja korjaustoimenpiteitä.

Sairaalan yleistä rakennushistoriaa ja lähteitä käsitellään tarkemmin Marian sairaalaa koskevan rakennushistorian selvityksen kokoavassa johdanto-osassa. Sairaalapaviljongin rakennushistorian tärkeimpinä tietolähteenä ovat olleet arkistokokoelmien piirustus- ja valokuva-aineiston lisäksi sairaalan vuosikertomukset sekä Pekka Laurilan ja Clas Tandefeltin sairaala-arkkitehtuuria käsittelevä artikkeli (1968). Selvityksen yhteydessä on käyty läpi rakennuksen historiaa ja arkkitehtuuria valaisevat keskeiset julkaisut, tekstidokumentit ja asiakirjat. Selvitys perustuu arkisto- ja kirjallisuustutkimukseen sekä rakennuksen ajankohtaisen tilanteen analyysiin. Muutossuunnitelmien piirustuksia ja dokumentteja on tarkasteltu yleispiirteisesti. Kaikkiin kysymyksiin ei ole toistaiseksi löytynyt vastauksia.

Kohteella on erityinen merkitys sekä sairaanhoidon historian kannalta että arkkitehti Lars Sonckin suunnittelemana, aikansa uusimpia arkkitehtuuri- ja sisustusvirtauksia ilmentävänä kohteena. On varsin tärkeää että kohteessa suoritetaan rakennushistorian selvitystä täydentävä, perusteellinen pinta- ja väritutkimus alkuperäisten pintakäsittelyjen ja koristemaalauksen selvittämiseksi.

SAIRAALANPAVILJONGIN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN 1907-1909

Marian sairaala aloitti toimintansa kulkutautisairaalana 1886. Sairaalan ensimmäiset rakennukset olivat valmistuneet kuumelasaretin käyttöön edellisenä vuonna. Sairaala laajennettiin 1890-luvulla ja kulkutautiosaston rinnalle perustettiin ns. lääketieteellinen osasto. Uusien sairaalarakennusten ja koko sairaala-alueen yleissuunnittelutehtävä annettiin arkkitehti Onni Törnqvistille (myöh. Tarjanne). Vuonna 1891 valmistui kokonaissuunnitelma, joka perustui vaiheittain toteutettavaan erillisten paviljonkien järjestelmään.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan hanke toteutettiin tyypistetyssä muodossa. Törnqvistin suunnitelmien mukaan valmistuivat mm. alueen eteläosan puurakenteiset kulkutautipaviljongit ja potilaspaviljonki sisätauteja varten, nykyinen tiilipaviljonki, rakennus 4. Vasta vuosisadan vaihteen jälkeen kävi mahdolliseksi toteuttaa seuraava sairaalapaviljonki, jossa oli leikkausosasto sekä huoneita kirurgian ja sisätautien potilaita varten. Onni Törnqvistin suunnittelema paviljonki rakennettiin 1902 sairaalatontin luoteisnurkkaan.

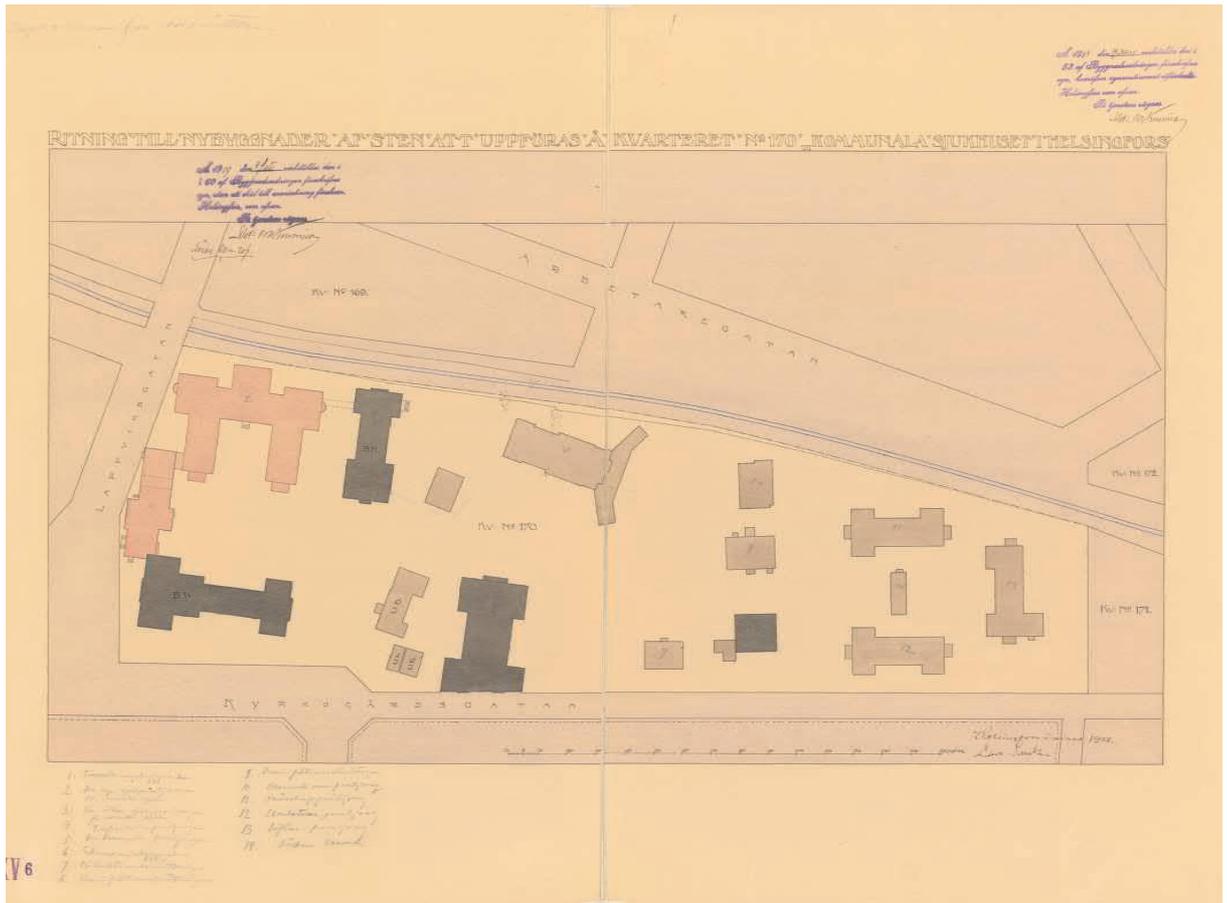
1900-luvun alkuvuosina olivat riittävien sairaanhoitopaikkojen puute ja tilanahtaus jatkuvasti esillä. Kirurgian osasto tarvitsi kaksinkertaisen määrän potilaspaiikkoja ja sisätautien osaston laajenustarpeeksi todettiin 100 paikkaa. Lisäksi sairaalan taholta pidettiin välttämättömänä toteuttaa erillinen hallinto- ja asuinrakennus. Uutena aloitteena esitettiin sisätautien ja kirurgian poliklinikan vastaanoton perustamista hallintorakennuksen yhteyteen. Terveystieteiden lautakunta tilasi arkkitehti Lars Sonckilta piirustukset hallintorakennusta ja sisätautipotilaille tarkoitettua paviljonkia varten.

Rakennusohjelma oli vaativa - Marian sairaalan ahtaalle tontille oli sijoitettava vähintään 120 vuodepaikkaa sisältävän sairaalaosasto sekä erillisiä poliklinikkatiloja, taloudenhoitajan toimisto- ja asuintiloja, varastoja ja lääkärihenkilökunnan asuntoja käsittävä hallintorakennus. Sen lisäksi oli varauduttava kasvavan sairaanhoito- ja huoltohenkilökunnan majoittamiseen, vaikka asuntotarpeesta ei ollut etukäteen olemassa tarkkoja arvioita. Tilanpuutteesta huolimatta uudet rakennukset suunniteltiin vain kolmikerroksisina, joista ylin oli osittain vesikaton alle jäävä ullakkokerros. Sairaalan rakennushistoriasta kirjoittanut Clas Tandefelt toteaa, että Sonck on sijoittanut rakennukset taitavasti ahtaalle tontille. (Tandefelt 1968)

Tontin ahtauden ja taloudellisten syiden takia luovuttiin alkuperäisen paviljonkijärjestelmän jatkamisesta ja kaikki 120 vuodepaikkaa päätettiin sijoittaa entistä isompiin potilassaleihin yhteen rakennukseen, johon tulisi myös sairaanhoitajien ja huoltohenkilöiden asuinhuoneita. Sairaalarakennus sijoitettiin suunnilleen Törnqvistin vanhan yleissuunnitelman mukaiselle paikalle alueen koilliskulmaan ja hallintorakennuksen sijoitettiin Lapinlahdenkadun varrelle kirurgian paviljongin ja uuden sairaalaosaston väliin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 1907 ehdotuksen 120 sairaansijaa sisältävän kivisen sairaalarakennuksen sekä hallintorakennuksen rakentamisesta. Terveystieteiden lautakunnan puoltamiin, arkkitehti Lars Sonckin laatimiin luonnospirustuksiin perustuvaan kustannusarvioon sisältyivät sairaalapaviljonki, hallintorakennus ja sisustukset. Koska sairaalan laajentamisen takia oli tarpeen tehdä muutoksia talousrakennuksessa, päätti kaupunginvaltuusto samassa yhteydessä myöntää varoja myös ko. töitä varten.

(Marian sairaalan vuosikertomus 1909)

Asemapiirros. Pääpiirustus, Lars Sonck, maaliskuu 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

Sairaalan laajennussuunnitelma, asemapiirros 1908.

Ritning till nybyggnader af sten att uppföras å kvarteret No 170 Kommunala sjukhuset I Helsingfors,
Lars Sonck, maaliskuu 1908.

Arkkitehti Lars Sonckilta tilattiin vuonna 1907 piirustukset hallintorakennusta ja sisätautipotilaille tarkoitettua paviljonkia varten. Hallintorakennus sijoitettiin Lapinlahdenkadun varteeseen, uusi sairaalarakennus tontin koilliskulmaan. Rakennukset valmistuivat v. 1909.

Alareunaan merkitty:

1 Hallintorakennus (uudisrakennus)	7 Obduktiorakennus
2 Uusi sisätautien potilaspaviljonki (uudisrakennus)	8 Desinfektiolaitos
3 Vanhempi potilaspaviljonki	9 Desinfektio- ja hoitotalonrakennus
4 Tuberkuloosipaviljonki	10 Tarkkailupaviljonki
5 Paviljonki	11 Tuhkarokkopaviljonki
6 Talousrakennus	12 Tulirokkopaviljonki

Rakennustyötä johtamaan perustettiin rakennustoimikunta, johon nimitettiin terveydenhoitolautakunnan puheenjohtaja, tohtori Oskar Heikel, Marian sairaalan johtaja, dosentti Jarl Hagelstam, arkkitehti Lars Sonck, kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstad, dosentti, tri W. Zilliacus ja rakennusmestari Wilh. Ekman. Toimikunta kokoontui ensimmäisen kerran 15.11.1907. Lars Sonck sai tehtäväkseen laatia lopulliset piirustukset. Yhteistyössä arkkitehdin kanssa suoritettava rakennustyön valvontatehtävä annettiin rakennusmestari Ekmanille. Työjohtajaksi nimitettiin rakennusmestari Klaus Hämäläinen. Perustustyöt alkoivat välittömästi rakennuspiirustusten valmistuttua ja maistraatin vahvistettua piirustukset.

(Marian sairaalan vuosikertomus 1909)

Arkkitehti Lars Sonck

1900-luvun vaihteen tunnetuimpiin arkkitehteihin kuuluva Lars Sonck (1870-1956) oli ennen Marian sairaalaa suunnitellut mm. sairaaloita ja kylpylaitoksia, kuten Loviisan kylpylähotellin (1899), Eiran yksityissairaalan (1904) ja Hyvinkään parantolan uuden päärakennuksen (1906). Marian sairaalan uudisrakennusten suunnittelun aikana Sonck vastasi Kauniainen kylpylän, Bad Grankullan päärakennuksen (1910) suunnittelusta. Sekä Eiran sairaala että Hyvinkään parantolan rakennuksia laajennettiin myöhemmin (1910-1931 ja 1914-1917) Sonckin suunnitelmien mukaan.

Sonck oli tullut tunnetuksi sairaala-arkkitehtinä suunnittelemansa Eiran yksityissairaalan ansiosta, jossa oli erikoisesti pyritty välttämään laitospöytäsuutta mm. vaihtelevilla huonemuodoilla. Sairaalan rakennushistoriasta kirjoittanut Clas Tandefelt toteaa, että Marian sairaalan uudisrakennukset ovat Eiran sairaalaa verrattuna enemmän ”sairaalan näköisiä”, mutta toisaalta Marian sairaalan rakennukset ovat Eiran sairaalan muotokielellä verrattuna lähempänä aikansa ajankohtaista, wieniläistä jugendia. (Tandefelt 1968)

Villa Vallmogård, Kauniainen. Lars Sonckin suunnittelema yksityishuvila. MS 2010

Lars Sonckin suunnittelema Eiran yksityissairaala (1904) , Tehtaankadun ja Laivurinkadun kulmassa. MS 2011

Lars Sonckin suunnittelema Kauniaisten kylpylärakennus (1910) muutetussa ja laajennetussa asussaan osana Kaunialan sairaalaa. MS 2011

Puhelin
28 91

Puhelin
28 91

Aug. Kiökemeister

Helsinki.

Suorittaa kaikenlaisia rautabetoni konstruktioneja
„Hennebique systeemin“ mukaan.

Insinööri Aug. Kiökemeister toteutti sairaalan teräsbetonivälipohjat, -pilarit ja -parvekkeet.

Hennebique Rautabetonkia. R. P. HEINRICH.

Sähköosoite: Heinrich. Helsinki Pohj. Esplanadink. 27. Puhelin 44 57.

Tekee täydellisesti tulenkkestäviä Rautabetonirakenteita oman systeemin ja muiden nyky-
aikaisten ja koeteltujen rakentamismetodien mukaan.

Kokonaaisia paperi- ja selluloosaiteita, puuhiomeita, höyrysahoja y. m. Turpinlaitoksia.
Kouluhin, sairaushuoneisiin, asuntoihin y. m. kaksinkertaisia kolvia täytteenä tai ilman.

Suomen suurin
Kateaineiden
valmistaja, asennuslaitos ja myyjä. Osoite: *Talvisalontie 10, Helsinki.* *Hennebique Rautabetonkia, Puhelin 44 57.*

Suomessa rakennettu
Yrjö Kosken liikepöytä, Tampere.
Lammitalon lämpökatu, Tampere.
Persean seläntasotehdas, Turku.
Kansakoulurakennus, Helsinki.
Tallent. ja kassalaitos, Helsinki.
Sivolan Oskari, Nokia.
Hennebique kate- ja systeemin asentaja.
Lukkarin ja Lemmink.
Kansakoulurakennus, Kouvola.
Hennebique Rautabetonkia, Puhelin 44 57.

Saksalaisten ja itävaltalaisien
Münchenin Pyrofontilaitosten
haarasto.
Pyrofontilaitos ja sen rakennettu yli 500,000
m² tervettä liusesta, kirkossa, jatkossa koulun
ja sairaaloiden, asuinrakennusten y. m. tal-
toita.

Hennebique järnabeton, R.P. Heinrich välitti saksalaisen tiilitehtaan, Falzziegelfabriken H. Martini j:rin valmistamat kattotiilet. Ilmoitus, Kotitaide 11-12, 1907.

KARL SLOTTE, Stukkaus- ja Maalarinliike

Sähköos. Slotte.
Puhelin 59 10

Kalkkimaalausta -	Eriyhtälä:	Lyijylasimo - - - -
Korkokuvamaalausta	Italiaalainen stukkaus	Lasinsyövytystä - - -
y m.	Al' Fresco-Sgraffito -	Kyllittimaalausta - - -
Koristelua - - - -	Al' Secco - - - - -	

Carl Slotten maalausliike suoritti kaikki maalaus- ja tapetointityöt, mukaan lukien kattojen, pilareiden ja muiden pintojen koristemaalaukset. Ilmoitus, Kotitaide 11-12 1907

RAKENNUSTYÖN TOTEUTTAMINEN JA TOTEUTTAJAT

Vuosikertomukseen 1909 sisältyy seuraava selostus rakennustyön toteuttajista ja materiaalitoimittajista.

Osuuskunta Roima R.L. on urakalla suorittanut rakennuskokonaisuuden kivityöt. Åminnen tiili-tehdas (Åminne tegelbruk) on suurimmaksi osaksi toimittanut rakennustiilet. Sisäseinien rakentamisessa, varsinkin hallintorakennuksen osalta, on käytetty Malmilla toimivan A.B: Sandtegelin toimittamia ns. kalkkihiekkatiiliä.

Falzziegelfabriken H. Martini j:r, Sömmerda in Th., on valmistanut sairaala- ja hallintorakennuksen kattotiilet. Toimittajana on ollut Hennebique järnbeton, R.P. Heinrich. Rakennustoimikunta päätyi tähän ratkaisuun siitä syystä, että vesikaton alla on asuinhuoneita, eikä peltikate ole sovelias, koska se kuumenee kesällä.

Insinööri Aug. Kiökemeister on toteuttanut kaikki välipohjat, pilarit ja parvekkeet. Potilashuoneiden, salien ja kaikkien asuinhuoneistojen lattiapäällysteenä on käytetty linoleumia, jonka toimittajana on S. Vuorio. Portaiden ja porrastasanteiden lattiapäällysteenä on Wilcken & Co:n valmistama marmorisementtimosaiikki. Kaikkien kylpy-, käymälä-, huuhteluhuoneiden ja WC-tilojen lattioiden päällysteenä on käytetty ns. "Metlacher" laattoja, joiden toimittaja on Julius Tallbergin yhtiö.

A.B. Vesijohtoliike O.Y. on toimittanut vesi- ja viemärijohdot sekä kylpyhuoneiden sisustukset. Kylpyammeet ovat sekä emaloitua valurautaa että fajanssia, joka on kalliimpi mutta kestävämpi materiaali.

Insinööri-toimisto Zitting & C:o on toimittanut sähköjohdot ja Siemens&Halske sähköisen hissin. G.W. Sohlberg on toteuttanut kaikki peltityöt.

Herra Carl Slotte on suorittanut koko rakennusryhmän maalaus- ja tapetointityöt. Ainoastaan asuntojen seinäpinnat on päällystetty tapetilla. Kaikissa potilashuoneissa, käytävissä ym. on katto ja seinän yläpinta maalattu liimamaalilla ja alaosa 2 metrin korkeuteen öljymaalilla. Perusteluna on, että on epätaloudellista kokonaan maalata öljymaalilla seinämuureja jotka eivät ole vielä täysin kuivuneet. Carl Slotte on tarjoutunut tekemään kattojen, pilareiden ja muiden pintojen koristemaalaukset veloitusetta.

A.B.G.F: Stockmannin toimittamat potilasvuoteet ovat jousipohjalla varustettua englantilaista sairaalamallia. Puuseppä M. Stenström, Porvoo, on toimittanut kaikki muut kalusteet, jotka ovat vaaleaan sävyyn lakattua koivua.

(Marian sairaalan vuosikertomus 1909, 6-7)

SISÄTAUTIEN PAVILJONKI VUONNA 1909

Sairaalatontin koillisosaan rakennettu uusi sairaalapaviljonki käsittää kaksi varsinaista kerrosta ja ullakkokerroksen. Satamaradan ratakuihuun rajautuva keskiosa on pohjois-eteläsuuntainen. Siihen liittyy kaksi rinnakkaista, itä-länsisuuntaista siipeä. Uusi sairaalapaviljonki on yhdistetty kateutulla käytävällä vanhempaan kivipaviljonkiin ja lisäksi hallintorakennukseen toisen kerroksen pohjoisen potilassalin puolelta.

Vuoden 1909 vuosikertomukseen sisältyy uuden rakennuksen kuvaus. Koska Lars Sonckin laatimat pohjapiirrokset eivät täysin vastaa valmiin rakennuksen kuvausta, voidaan olettaa että toteutuksen aikana on tehty joitakin muutoksia.

1 kerros

Eteishalli ja keskiosan tilat

Pääsisäänkäynti on pihan puolella keskiosan keskilinjassa. Pääovesta astutaan tilavaan eteishalliin, josta nousee leveä, helppokulkuinen portaikko ylempiin kerroksiin. Heti sisäänkäynnin oikealla puolella on ns. sisäänottokylpyhuone ja sen vieressä huone, jonne potilaiden omat vaatteet varastoidaan hyllyille ja lokeroihin. Kylpyhuoneessa potilas punnitaan ja kylvetetään, puetaan sairaalavaatteisiin ja viedään potilastiloihin. Kylpyhuoneesta on kulku eteishalliin erillisen oven kautta.

Eteishallin oikealla puolella on vierailijoiden vaatenaulakko ja sähkökäyttöinen henkilöhissi. Portaiden vasemmalla puolella on huuhteluhuone ja WC. Eteishallin yhteydessä on sisäänkäynnin vasemmalla puolella kahden potilaan erillishuone.

Vaatenaulakkotilan takana on alemmalla tasolla sijaitseva puhelinhuone ja vielä alempana porrasaskelmien takana sekä bakteriologian laboratorio että apteekkihuone ja pimiö.

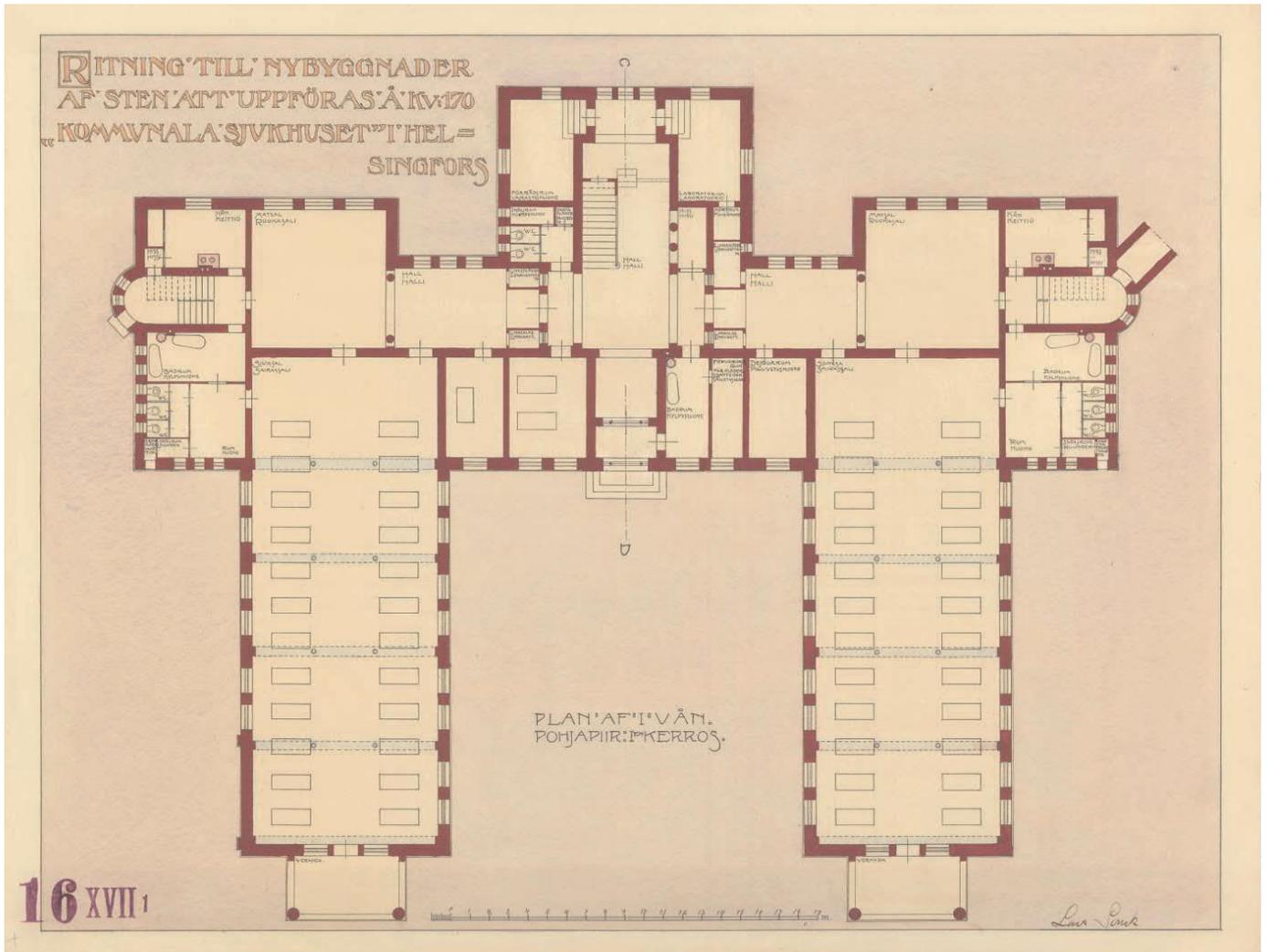
Potilassiivet

Eteishallin kummallakin sivulla kuljetaan kaksinkertaisten heiluriovien kautta pienehköön halliin. Sen yhteydessä on tilava ruokasali, joka toimii samalla potilaiden päivähuoneena. Ruokasalin toisessa päässä on ovi keittiöportaaseen, jonka vieressä on pienehkö teekeittiö. Keittiön ruokahissi on yhteydessä ylempien kerrosten keittiöihin. Kaikki ruokakuljetukset tuodaan talousrakennuksesta sairaalan osastoille keittiöportaiden ja teekeittiöiden välityksellä. Molempien siipien hallista ja ruokasalista kuljetaan isoon potilassaliin pariovien kautta. Kummankin potilassalin vieressä on pienempi eristys huone vakavasti sairaille potilaille.

Potilassalit

Pohjakerroksen salit on varattu naisille ja 2. kerroksen miehille. Salien mitat ovat 25 x 9,5 x 3,56 metriä. Kalliimpien välipohjarakenteiden välttämiseksi on jokaisessa salissa kahdeksan massiivista betonipilaria kahdessa rivissä. Vuosikertomuksen mukaan pilarit vähentävät isojen salien ”pelottavaa vaikutelmaa” ja niiden taiteellisen koristelun ”iloinen värytys” luo miellyttävän vaikutelman. Maalari Carl Slotte on toteuttanut potilassalien ja sairaalarakennuksen muun maalauskoristelun. Potilassalien pohjois- ja eteläsivuilla on ikkunarivi, lisäksi päätyseinässä on ikkunat parvekeoven kummallakin puolella. Lasiset pariovet avautuvat tilavalle, korkealla kaiteella varustetulle parvekkeelle. Ilma tulee potilassaliin tuulettamalla ns. terveysikkunoilla ja poistuu poistoventtiilien kautta.

Jokaisen potilassalin yhteydessä on potilaiden tilava, kahdella pesualtaalla varustettu pesuhuone, lisäksi kahdella kylpyammeella varustettu kylpyhuone, käymälätilat ja huuhteluhuone sekä kuilu, josta käytetyt liinavaatteet kuljetetaan pesulaan.

Rakennus 3, 1. kerros. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

2 kerros

Toinen kerros vastaa tilajärjestelyiltään ensimmäistä, lukuun ottamatta keskiosaa, jossa pääsisäänkäynnin yläpuolella on yhden tai kahden potilaan erillishuoneet. Portaikon välitasanteen molemmin puolin on lisäksi erillinen potilashuone. Sama ratkaisu toistuu toisen ja kolmannen kerroksen välissä.

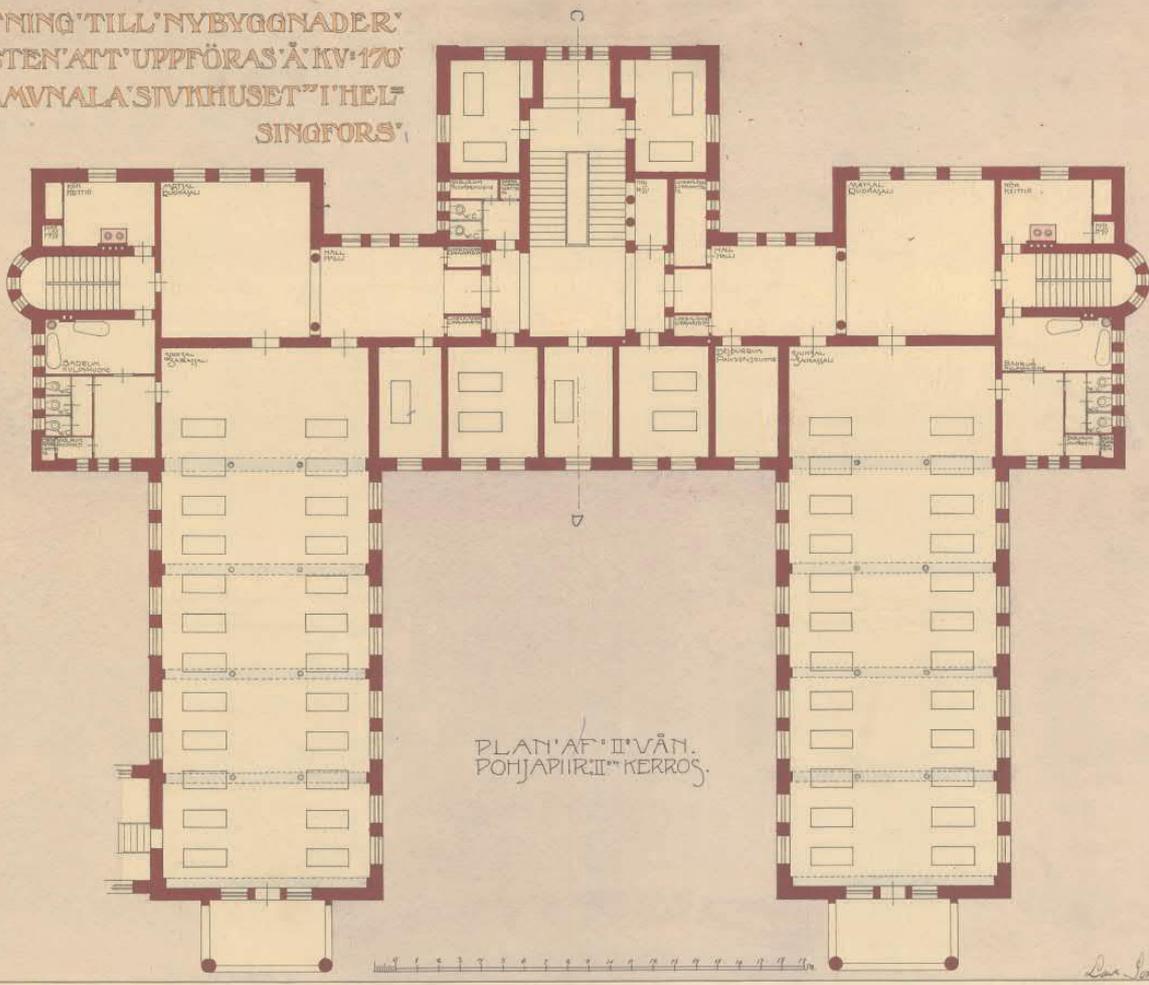
Potilassalit

Siipirakennuksen toisen kerroksen potilassalit on varattu miehille. Salien mitat ovat 25 x 9,5 x 3,56 metriä. Kalliimpien välipohjarakenteiden välttämiseksi on jokaisessa salissa kahdeksan massiivista betonipilaria kahdessa rivissä. Vuosikertomuksen mukaan pilarit vähentävät isojen salien ”pelottavaa vaikutelmaa” ja niiden taiteellisen koristelun ”iloinen väritys” luo miellyttävän vaikutelman.

Maalari Carl Slotte on toteuttanut potilassalien ja sairaalarakennuksen muun maalauskoristelun. Potilassalien pohjois- ja eteläisivuilla on ikkunarivi, lisäksi päätyseinässä on ikkunat parvekeoven kummallakin puolella. Lasiset pariovet avautuvat tilavalle, korkealla kaiteella varustetulle parvekeelle. Ilma tulee potilassaliin tuulettamalla ns. terveysikkunoilla ja poistuu poistoventtiilien kautta.

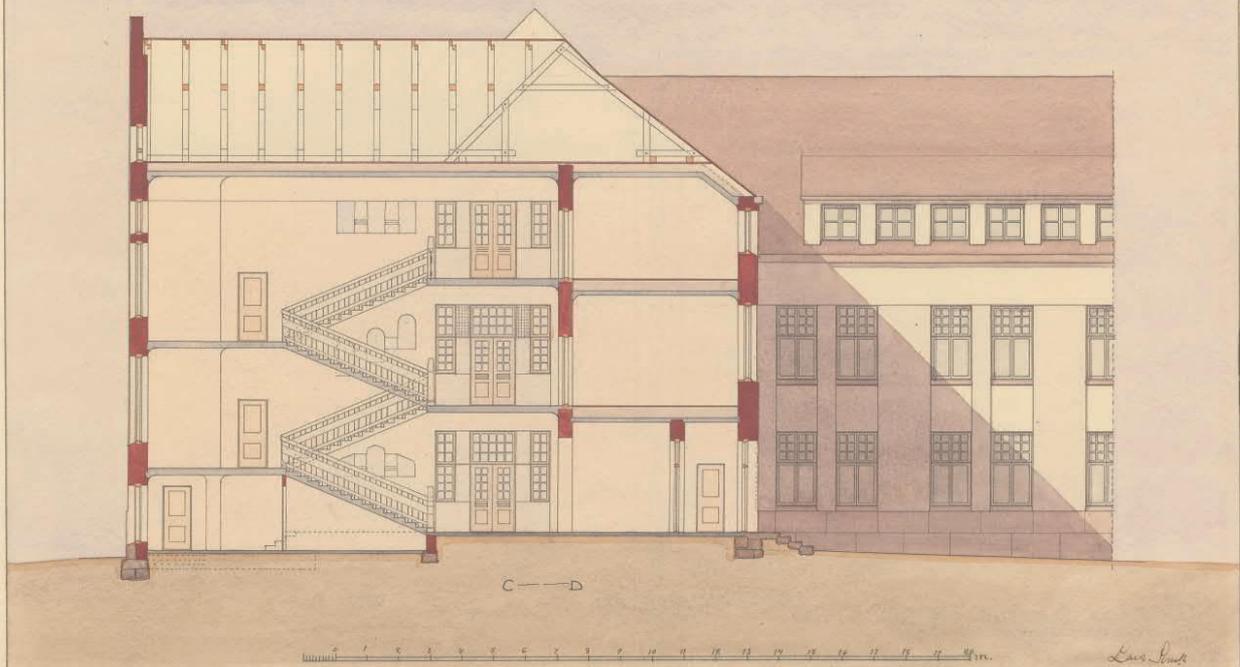
Jokaisen potilassalin yhteydessä on potilaiden tilava, kahdella pesualtaalla varustettu pesuhuone, lisäksi kahdella kylpyammeella varustettu kylpyhuone, käymälätilat ja huuhteluhuone sekä kuilu, josta käytetyt liinavaatteet kuljetetaan pesulaan.

RITNING TILL NYBYGGNADER
AF STEN ATT UPPFÖRAS Å KV. 170
KOMMUNALA SVK HUSET I HELF
SINGFORS.

Rakennus 3, 2. kerros. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Maistraatin piirustukset.

RITNING TILL NYBYGGNADER
AF STEN ATT UPPFÖRAS ÅR 1908
KOMMUNALA SJUKHUSET I HELSINGFORS

16 XVII 4

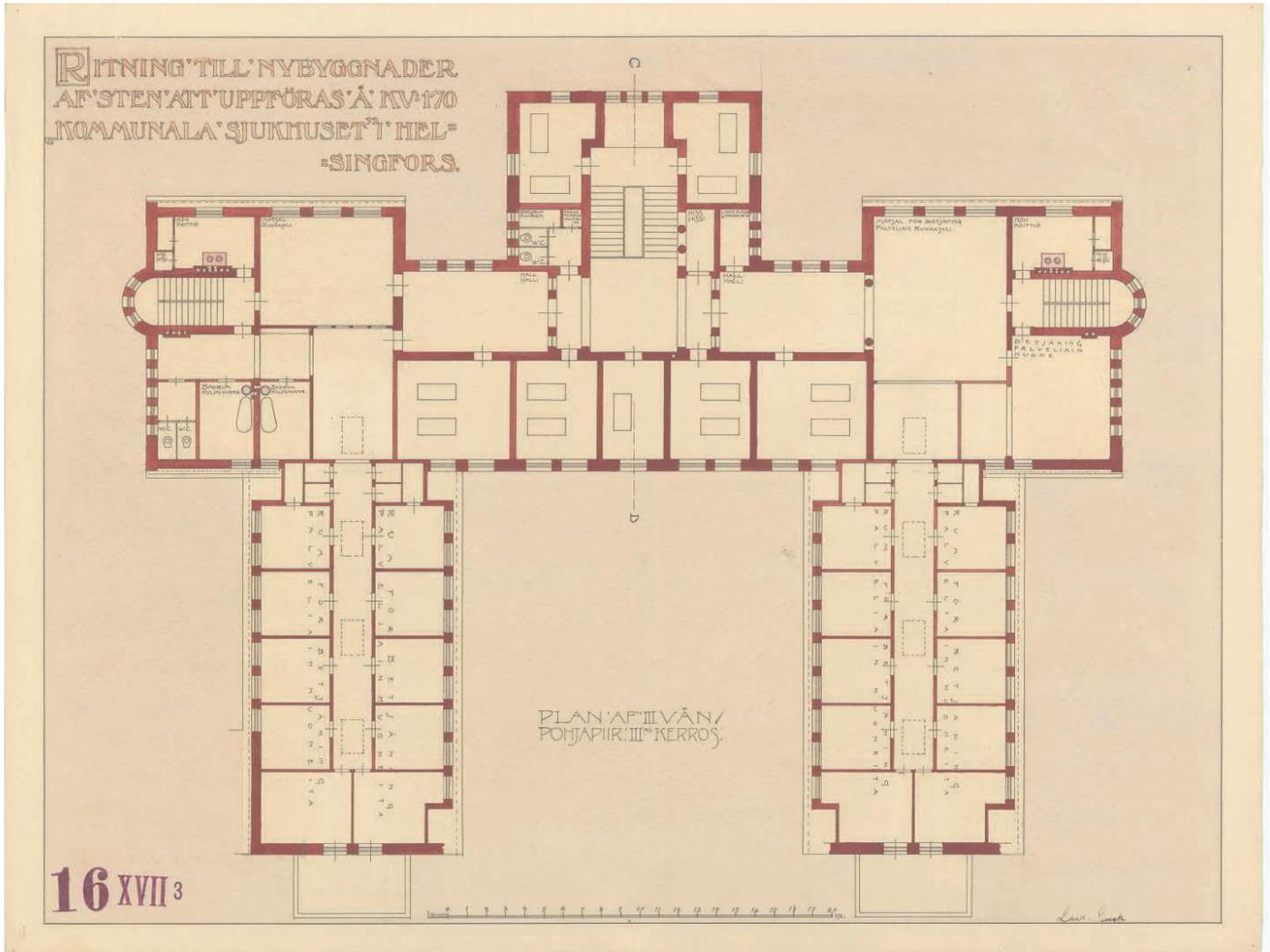
Rakennus 3, leikkaus ja julkisivun osa. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

3 kerros, ns. ullakkokerros

Kolmannen kerroksen keskiosassa on ainoastaan kolme 1-2 potilaan erillishuonetta ja sen lisäksi siivoojien makuuhuoneet, oppilaiden huone, ylihoitajan kaksi huonetta, osastonhoitajien ko-koontumishuone, pienehkö keittiö, kylpyhuone ammeineen, höyrykaappeineen, suihkuineen ja sähkökylpyineen, yksityispotilaiden käymälä, huuhteluhuone ja käytettyjen liinavaatteiden kuilu.

Siipirakennuksissa on osasto- ja alihoitajien huoneet pitkän, kattoikkunoilla varustetun käytävän molemmin puolin. Käytävä päättyy ikkunaseinään ja päätyparvekkeelle johtavaan ikkunalliseen parvekeoveen.

Potilassalien päätyparvekkeiden lisäksi ylimmässä ja välikerroksissa on itäsivulla kaksi parvekettä vaatteiden ja patjojen tuulettamista varten

Rakennus 3, 3. kerros. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

LÄMMITYSJÄRJESTELMÄ

Aikaisemmin oli sairaalan paviljonkeihin rakennettu omat lämmityslaitteet. Uudisrakennusten lämmitysjärjestelmää pohdittaessa heräsi kysymys koko sairaalan järjestelmän uudistamisesta ts. talousrakennuksen, hallintorakennuksen ja alueen pohjoisosan sairaalapaviljonkien lämmittämisen keskittämisestä yhteiseen lämpökeskukseen.

Rakennustoimikunta tilasi suunnitelman ja kustannusarvion insinööri Rupert von Nandelstadhilta. Hänen ehdotuksensa mukaan talousrakennukseen sijoitettaisiin yhteinen ”korkeapainehöyrykeskus” sen sijaan että vanhat höyrykeskukset jäisivät käyttöön ja uudisrakennukset varustettaisiin ”matalapainehöyrykeskuksella”. Uudistus edellytti kanavien louhimista kalliioon. Etuna oli lämmitystyön selkiyttäminen ja tehostaminen sekä savukaasujen keskittymisen yhteen, korkeaan savupiippuun. Jokaiseen rakennukseen saataisiin nyt aikaisempaa helpommin lämmintä vettä.

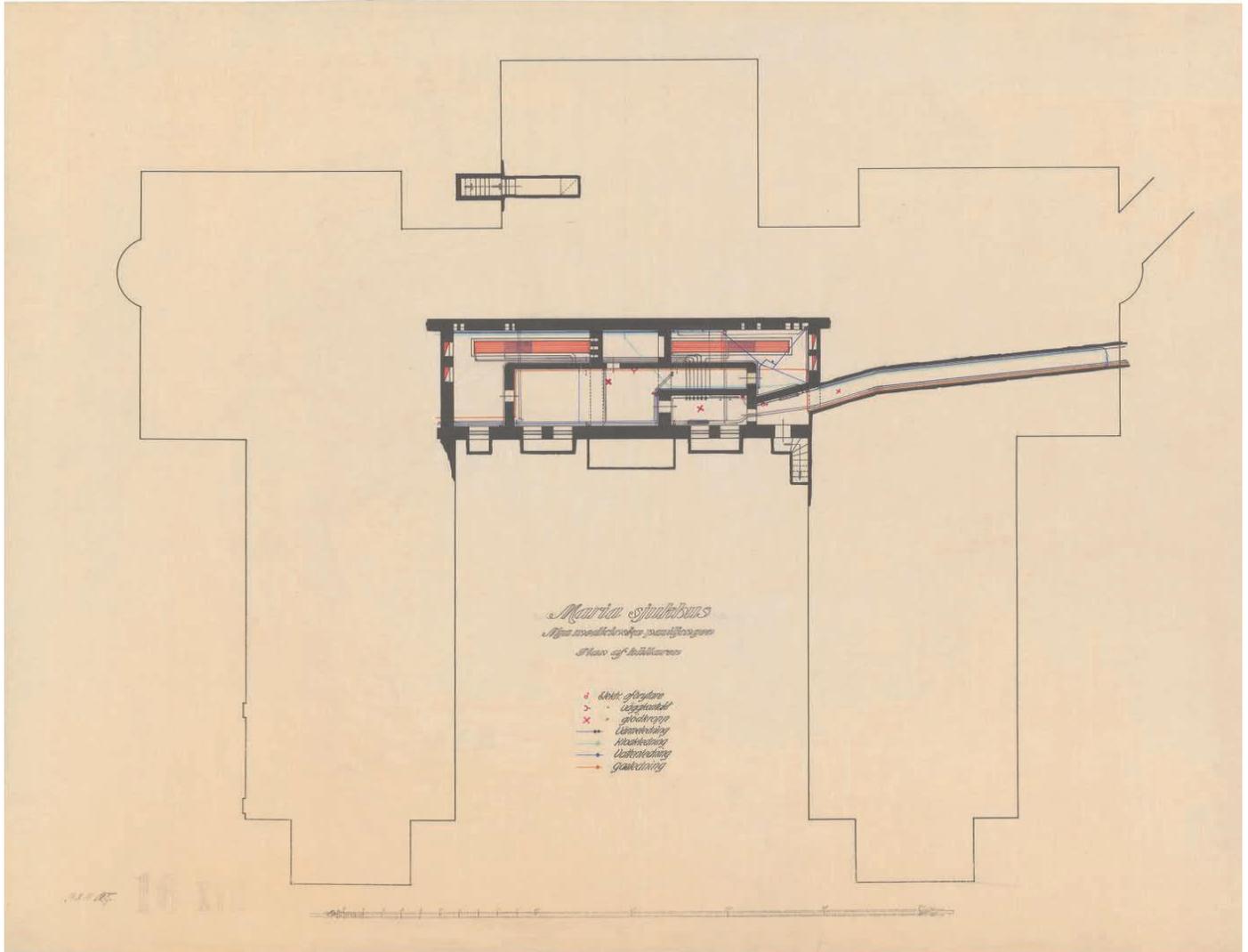
Keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolaitoksesta pyydettiin tarjouksia insinööri v. Nandelstadhin laatimien tarkennettujen suunnitelmien pohjalta. Porin konepaja antoi keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolaitoksesta halvimman tarjouksen, mutta ei kuitenkaan pystynyt toimittamaan laitteita johtuen metalliteollisuuden työsulku- ja lakkotapahtumista. Lopulta laitteisto tilattiin Hannoverista, Gebäuder Körtingin liikkeeltä.

Vuoden 1909 kertomuksessa todetaan, että uuteen sairaalarakennukseen on suunnitelmien mukaan asennettu vesilämmitys ja muihin rakennuksiin matalapainehöyrylämmitys. Lämmitykseen tarvittava höyry tuotetaan kahden ”turvallisuuskorkeapainekattilan” avulla, jotka on asennettu talousrakennuksen kellariin. Niiden toimittaja on Kone- ja Siltarakennus Osakeyhtiö. Potilassalien ja huoneiden, portaiden ja portaiden tavoitelämpötila on +20°C ulkolämpötilan ollessa -30°C.

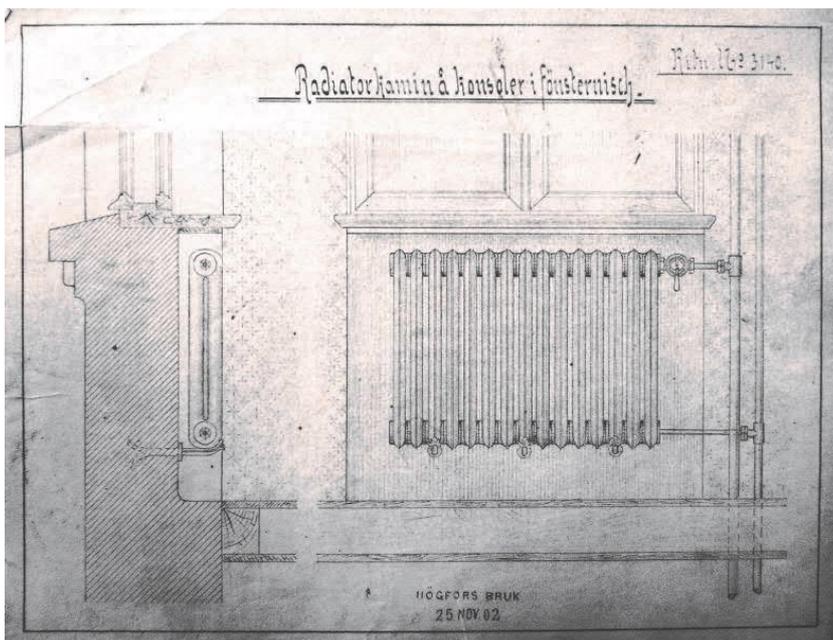
Potilassalien lämmityslaitteet ovat yleensä ikkunoiden alle tai niiden lähelle sijoitettuja sileäpintaisia radiaattoreita. Sairaalaosaston radiaattorit on ripustettu konsolien varaan. Siivouksen kannalta ripustettu radiaattori on hygienian kannalta parempi ratkaisu kuin jalallinen. Ainoastaan isoissa potilassaleissa käytetään esilämmitettyä tuloilmaa. Pienempiin huoneisiin on sijoitettu raitisilmaventtiilit ulkoseinään radiaattoreiden taakse tuloilman lämmittämiseksi. Rakennuksessa käytetään kaksinkertaisia poistokanavia. Potilashuoneiden ja –salien ilman vaihtuvuus on 70 m³ tunnissa potilasta kohti, muissa huoneissa ilma vaihtuu kerran tunnissa huoneen kuutiomäärän verran. Huoneiden ja salien tuuletusta varten käytetään ikkunoita, joista suuri osa on varustettu ns. terveysikkunamekanismilla, joka ohjaa raittiin ilman ilmavirran yläikkunan kautta huoneen yläosaan.

Uuteen sairaalapaviljonkiin on heti asennettu sähkövalaistus. Viimeistään tähän aikaan sähkövalaistus on asennettu sairaalan kaikkiin muihinkin rakennuksiin.

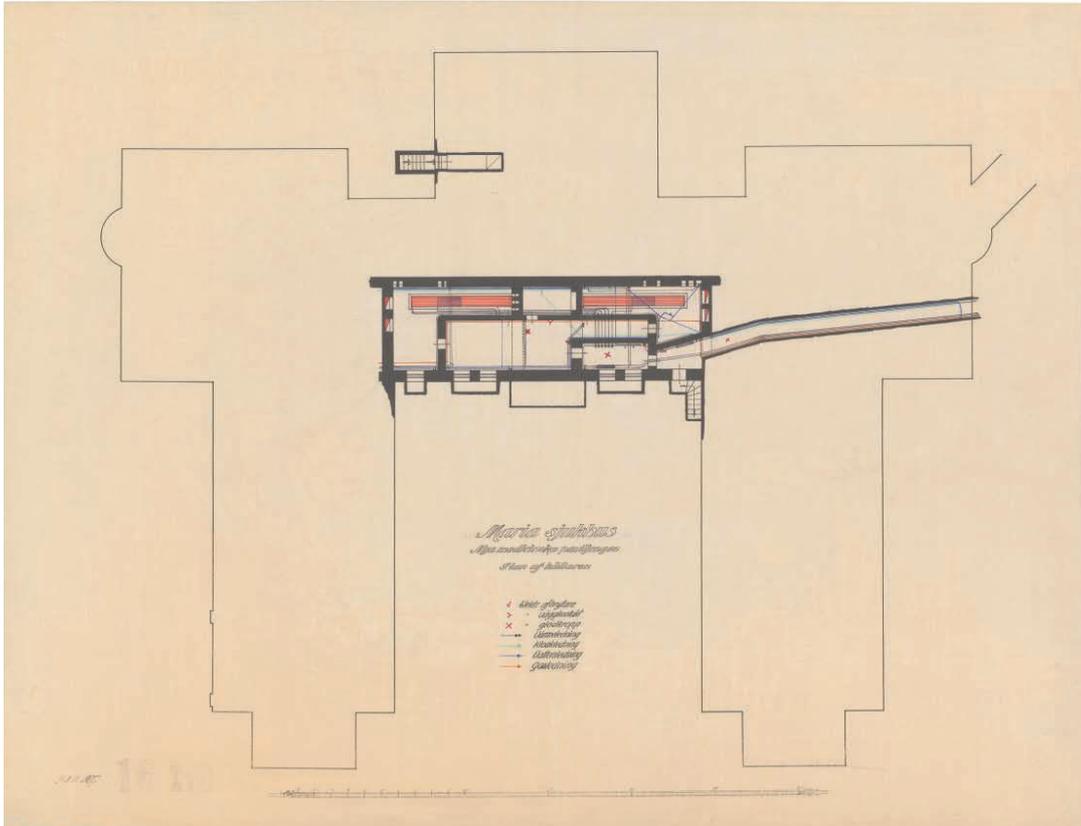
(Marian sairaalan vuosikertomus 1909, 6-7)

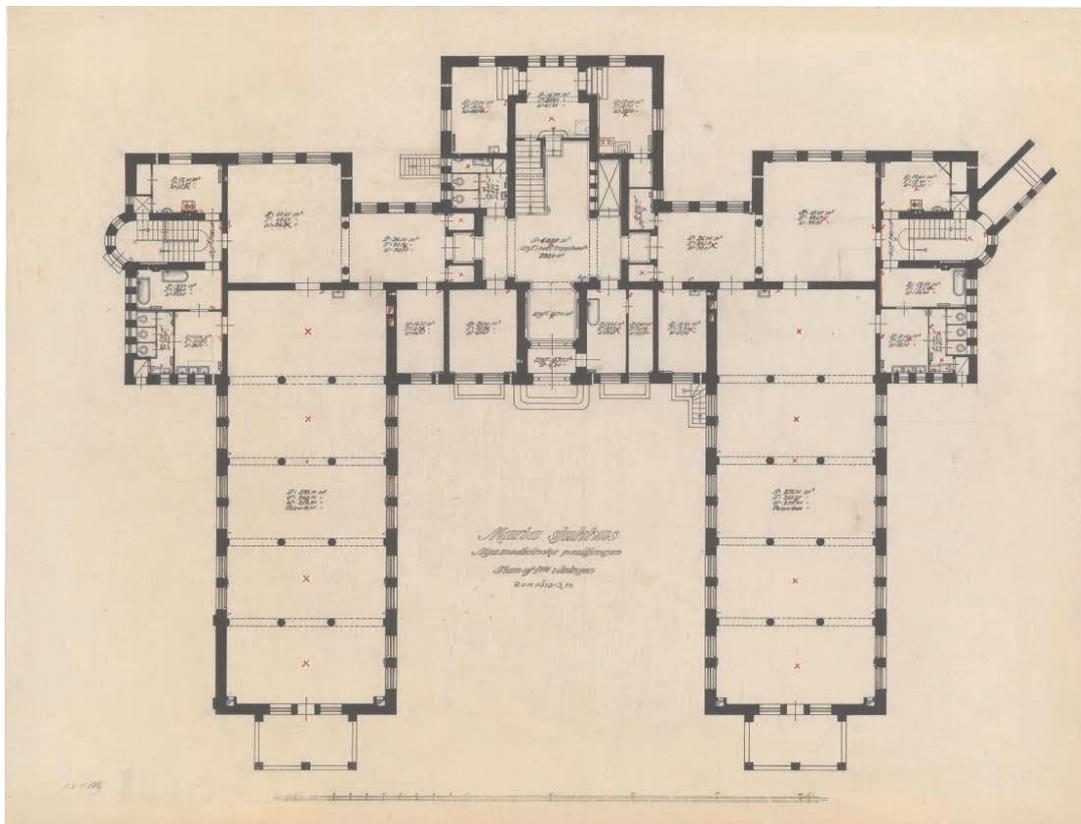
Rakennus 3, kellari. Talotekninen piirustus, ei päivätty. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

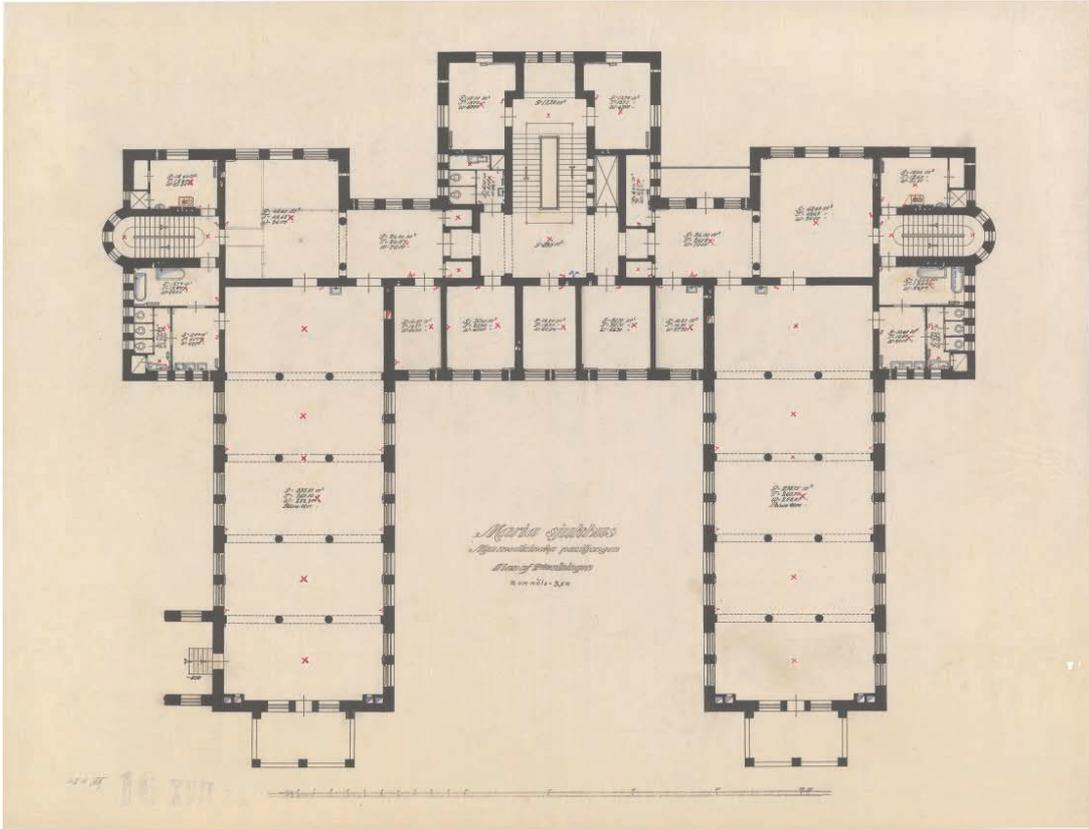
Högforsin levyradiaattori. Piirustus v. 1902. Marian sairaalan piirustusarkisto. HKA

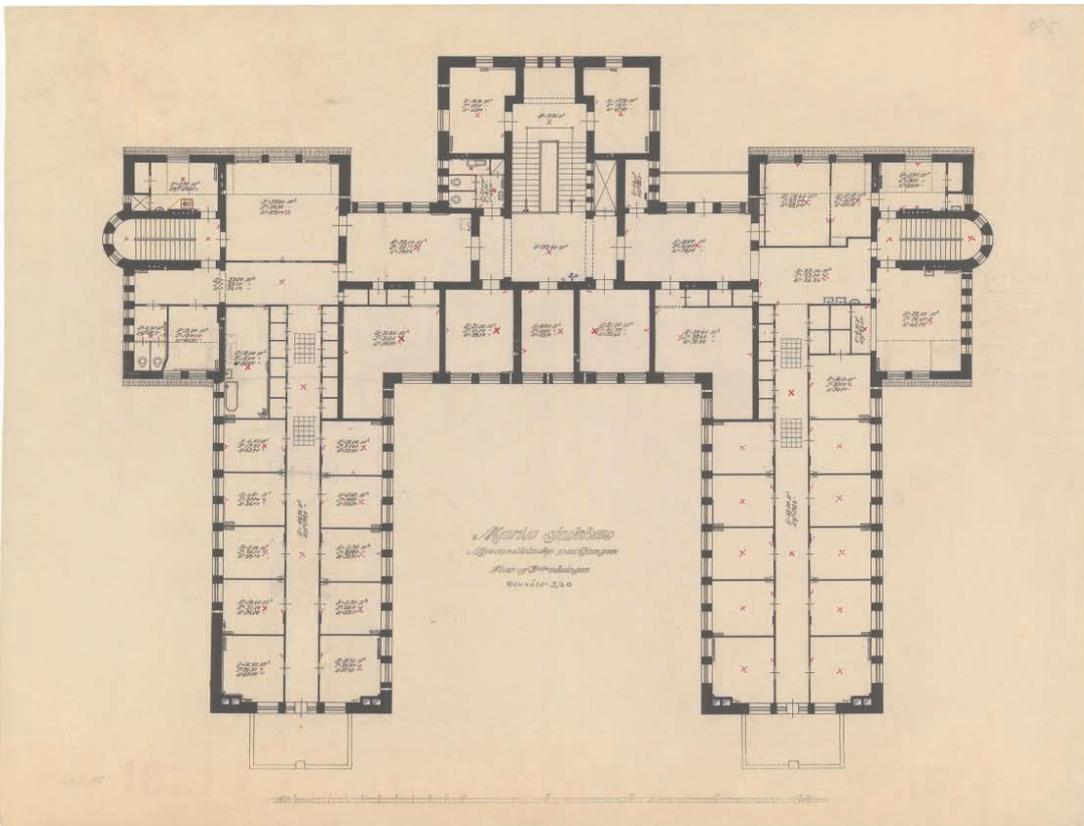
Rakennus 3, kellari. Talotekninen piirustus, ei päiväty. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

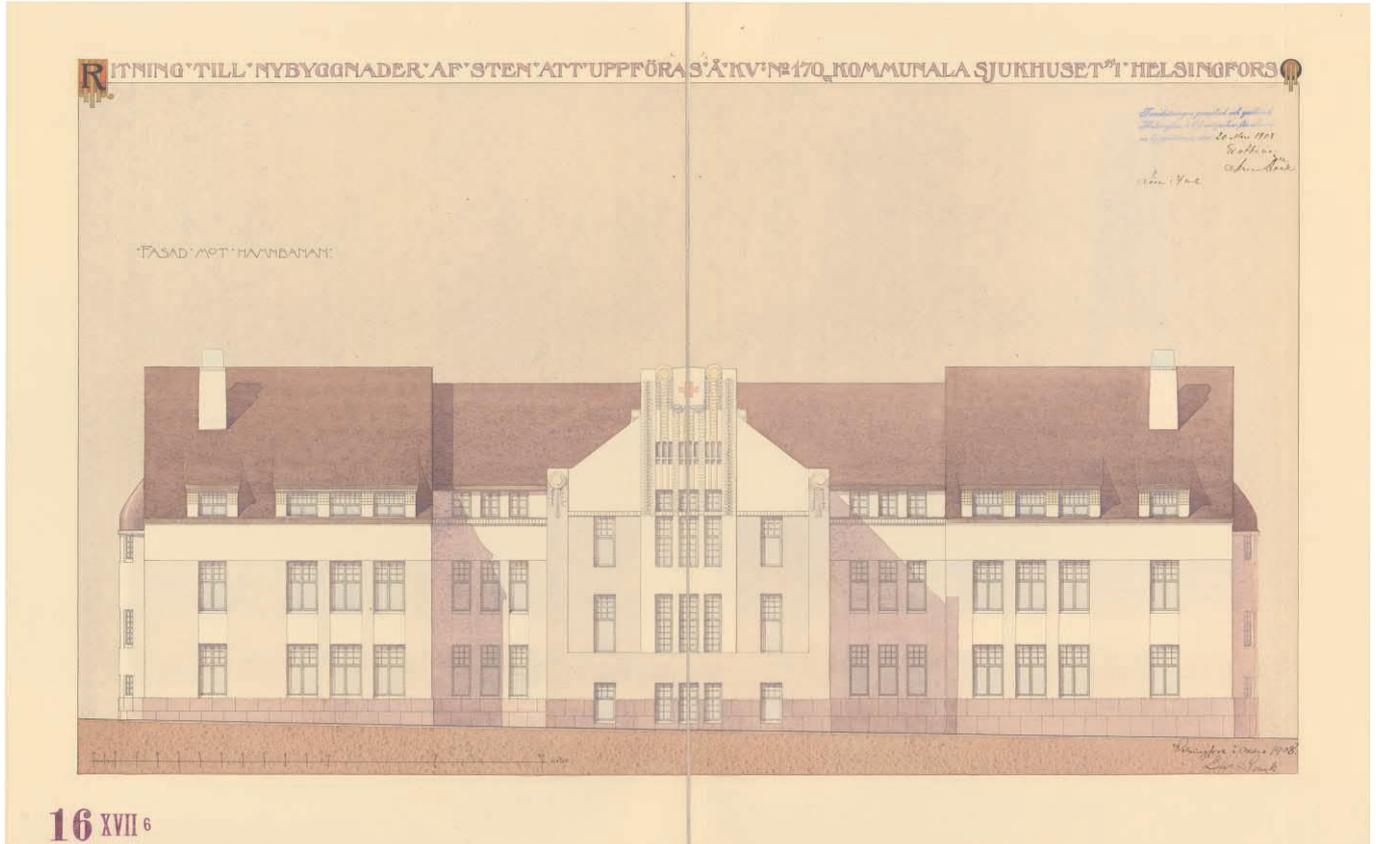
Rakennus 3, 1. kerros. Talotekninen piirustus, ei päiväty. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

Rakennus 3, 2. kerros. Talotekninen piirustus, ei päivätty. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

Rakennus 3, 3. kerros. Talotekninen piirustus, ei päivätty. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

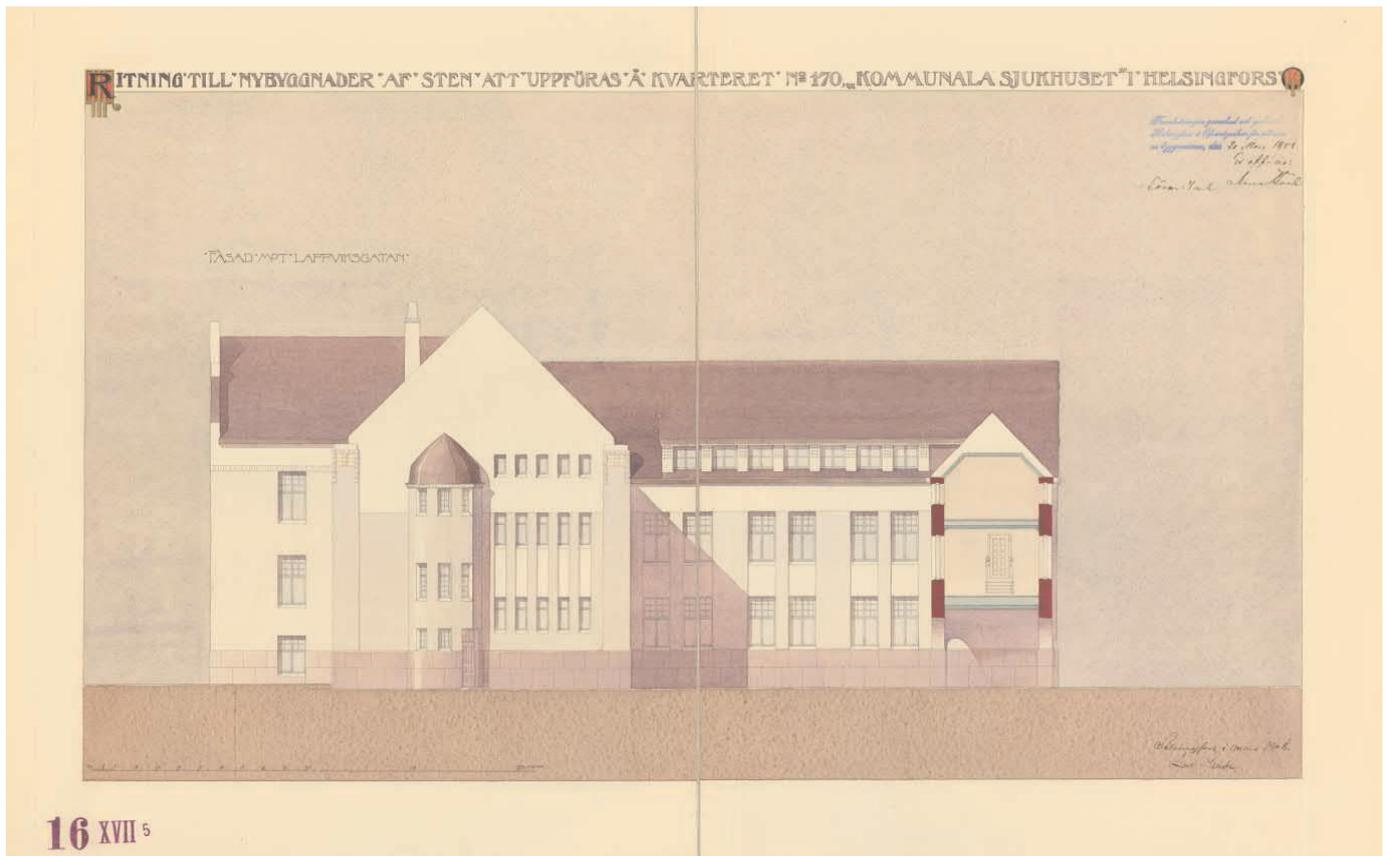

Julkisivu itään satamaradalle. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

Tilat, rakenteet ja rakennusosat

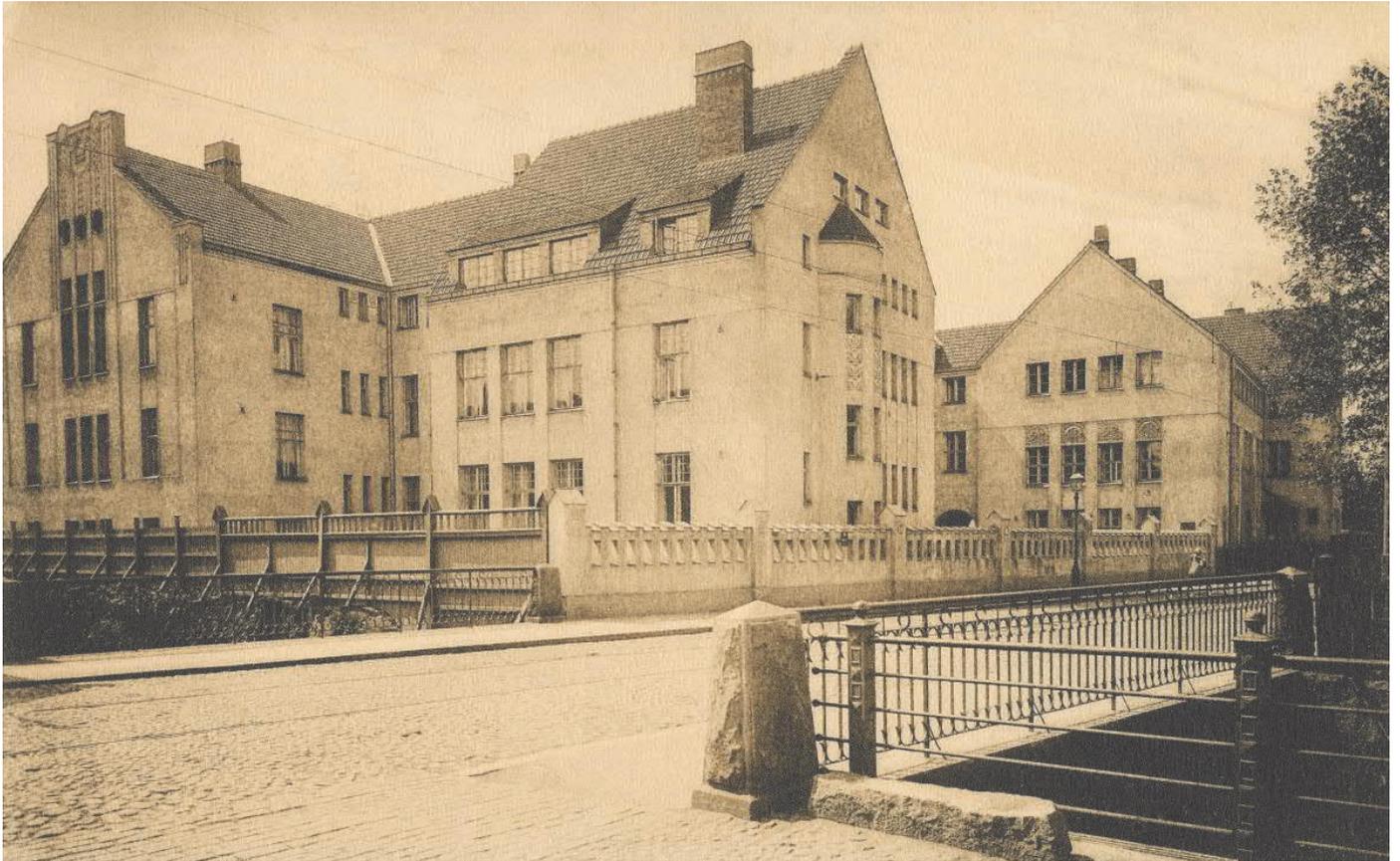
Uusi sairaalarakennus oli lähinnä U-kirjaimen muotoinen ja sen pääsisäänkäynti oli sijoitettu pihan puolelle, jonne kuljettiin Lapinlahdenkadulta hallintorakennuksen porttihalvin kautta. Rakennuksen keskilinjassa oli pääsisäänkäynti, tilava eteishalli ja takaseinään ulottuva monumentaalinen porrashuone. Alahallin yhteyteen sijoitettiin saapuvien potilaiden kylpyhuone ja heidän vaatteidensa säilytys huone. Alahallissa oli lisäksi henkilöhissi ja tilat vierailijoiden päällysvaatteille. U-muotoisen rakennuksen sakarat muodostivat varsinaiset potilassalit, joita on kahdessa kerroksessa yhteensä neljä. Joka salin länsipäädyssä oli ovi tilavalle parvekkeelle. Kummassakin kerroksessa oli joitakin yksityishuoneita sekä huoltotiloja. Jokaista salia kohti oli pieni keittiö, jonka vieressä oli ruokahissi talousrakennuksesta kuljetettavaa ruokaa varten. Kolmannessa kerroksessa oli seitsemän pienempää potilashuonetta sekä palveluskunnan asuntola, johon kuului asuinhuoneiden lisäksi oleskeluhuone, keittiö ja ruokasali. Sivuportaita myöten oli kolmanteen kerroksen suora yhteys ulkoa.

Kantavat seinät on muurattu tiilestä. Välipohjat, välipohjapalkistot ja kantavat pilarit ovat teräsbetonia. Sairaalapaviljongin rakentaminen tapahtui aikana, jolloin teräsbetonirakenteet alkoivat yleistyä Suomessa. Sokkelimuureissa on käytetty säännönmukaisia graniittiharkkoja. Rapatuissa julkisivuissa on runsaasti reliefikuvioiden toteutettuja ornamentteja. Länsipäädyssä on kolmen kerroksen korkuiset parveketornit ja itäpuolella tuuletusparvekkeet. Rakennuksessa on jo alun perin ollut savitiilikate.

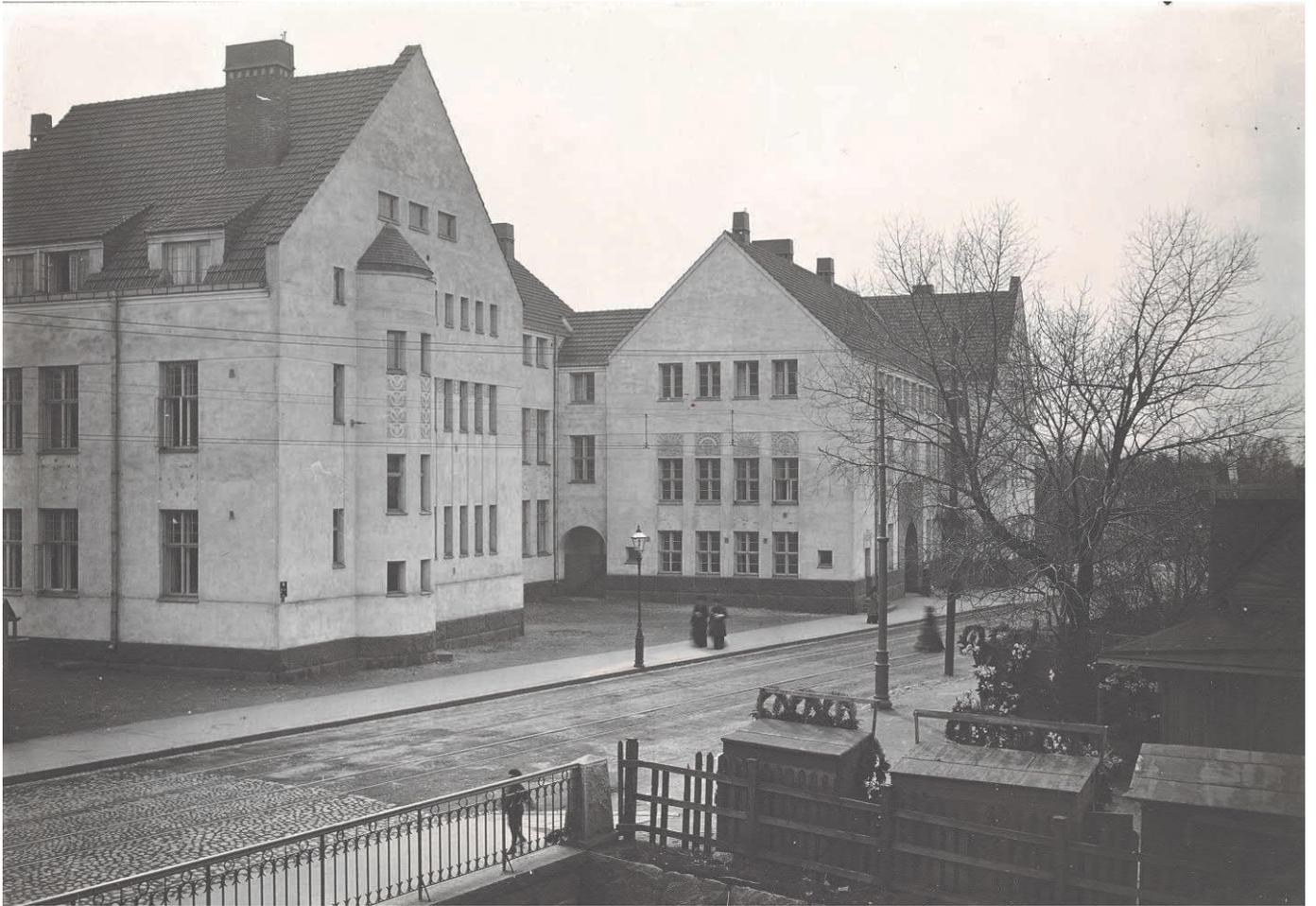

Julkisivu pohjoiseen Lapinlahdenkadulle. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

JULKISIVUT V.1909

Vuoden 1909 rakennustöiden valmistuttua Lapinlahdenkatua vasten jäi puuaitaa vielä kirurgisen paviljongin kohdalle sekä Lapinlahdenkadun että Kirkkotarhankadun puolella (vuodesta 1909 Kirkkomaankatu, myöh. Mechelininkatu). Sen sijaan uudisrakennusten kohdalle tontin koilliskulmaan rakennettiin muurattu aita, jonka pinta rapattiin kuten uudisrakennusten julkisivut. Valokuva HKM

Sairaalapaviljonki ja hallintorakennus kuvattuna kaakosta vuonna 1909. Etupihan muuria ei ole vielä rakennettu. Valok. Faltin 1909, MV

JULKISIVUT V. 1909

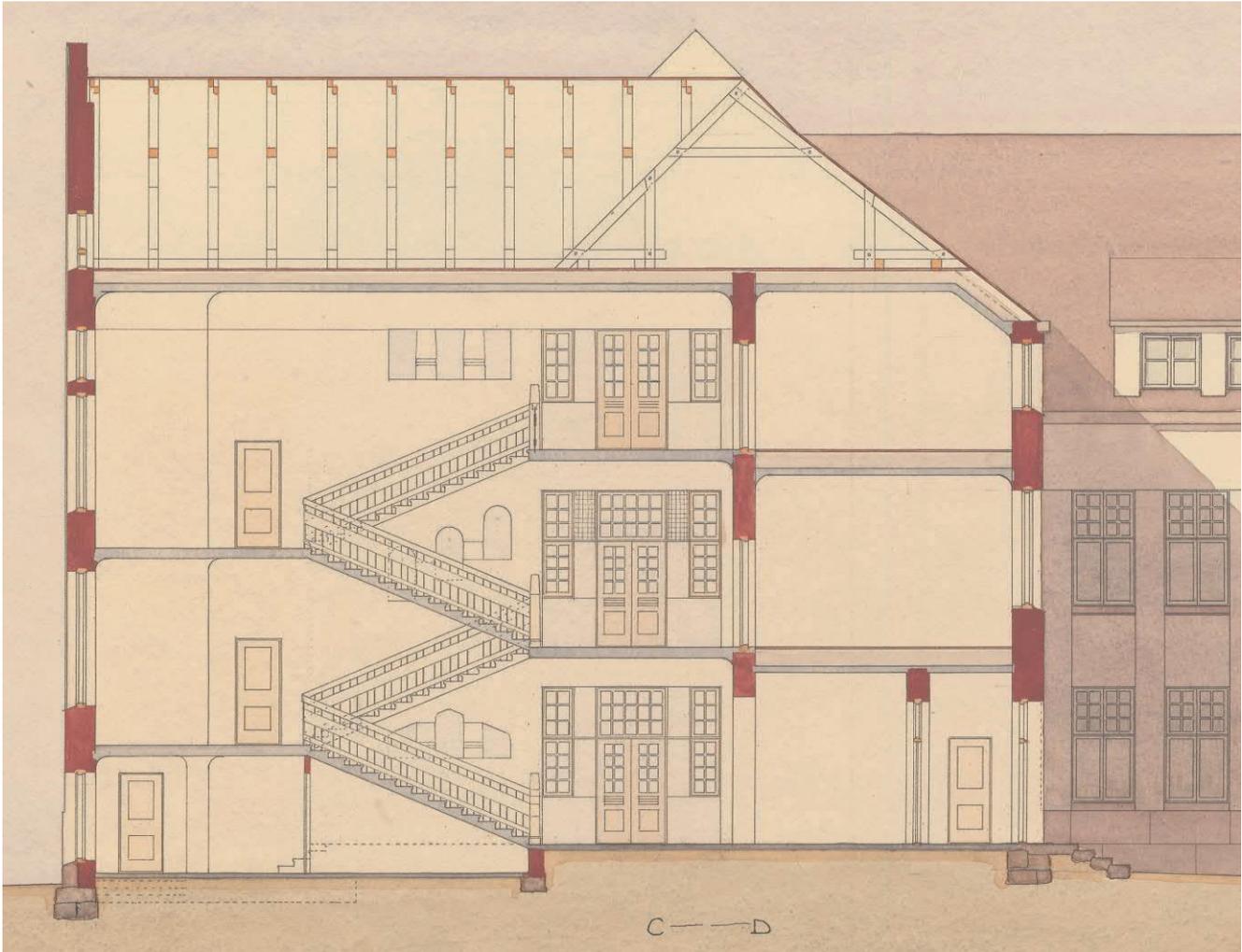

Sairaalapaviljongin pihajulkisivut, kuvattu luoteesta vuonna 1909. Valok. Faltin, MV

Sairaalapaviljongin pihajulkisivut, kuvattu lounaasta vuonna 1909. Valok. Faltin, MV

ALKUPERÄISET SISÄTILAT

Rakennus 3, porrashallin leikkaus (rajattu) ja julkisivun osa. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

SISÄTILAT JA KALUSTEET RAKENNUKSEN VALMISTUTTUA

Sairaalapaviljongin rakentamisajankohtana kansainvälisiä vaikutteita heijastava interiöörisuunnittelu ja taideteollisuus olivat uusien arkkitehtuurivirtausten keskiössä. Ajankohtaiset pyrkimykset näkyivät sairaalapaviljongin avarassa porrashallissa ja korkeissa, valoisissa potilastiloissa. Alkuaikojen valokuvissa näkyvät seinien koristemaalaukset, tyylinmukaiset puuhuonekalut, nykyaikaiset sairaalavuoteet ja korkeatasoiset, kuviolliset tekstiilit.

Porrashalli alkuperäisine naulakkokalusteineen, 1. kerros. HKM

Porrashalli 1910-luvun vaihteessa

Sairaalapaviljongin tilajäsentely on alun perin ollut varsin selkeä päätiloineen ja niitä palvelevine aputiloineen, jotka on ryhmitetty symmetria-akselin varaan pääporrashuoneen ja kahden sivuportaan yhteyteen. Rakennuksen keskilinjassa on pääsisäänkäynti, tilava eteishalli ja takaseinään ulottuva monumentaalinen porrashuone jonka ylimmän osan kattaa korkea tynnyriholvi. Aula- ja porrastilojen holveissa ja muissa katto- ja seinäpinnoissa on runsaasti koristemaalauksia.

Lattiapäällysteenä on marmorimosaiikkilaatta, porrasaskelmien pinta on valettu samasta materiaalista. Seinien alaosa on alun perin maalattu öljymaalilla ja yläosa liimamaalilla. Alaosan maalaus rajautuu sabluunalla maalattuun boordiaiheeseen. Välitasanteen valaisimena on yksinkertainen ”suutarinlamppu”. Porraskaiteen muotoilu rautalevystä, rautaprofiileista ja kupariosista on aikakauden tyyli-ihanteiden mukainen. Tukeva käsijohde ja kaidetolpat ovat kuultokäsiteltyä, kiillotettua puuta. Kukkaruukku on kiinnitetty kaidetolpan päätteeksi.

Porrashalli on kalustettu kuultokäsitellystä puusta tehdyillä naulakoilla ja sateenvarjotelineellä. Portaan välitasanteelle on suuren ikkunan alle kalustettu viihtyisä istuskeluryhmä korituoleineen ja ruukkukasveineen.

Oikealla näkyvien ikkuna-aukkojen takana on hissi.

Pohjoisen potilassiiven ruokasali ja halli, 1. tai 2. kerros. Kuv. Faltin 1909, MV

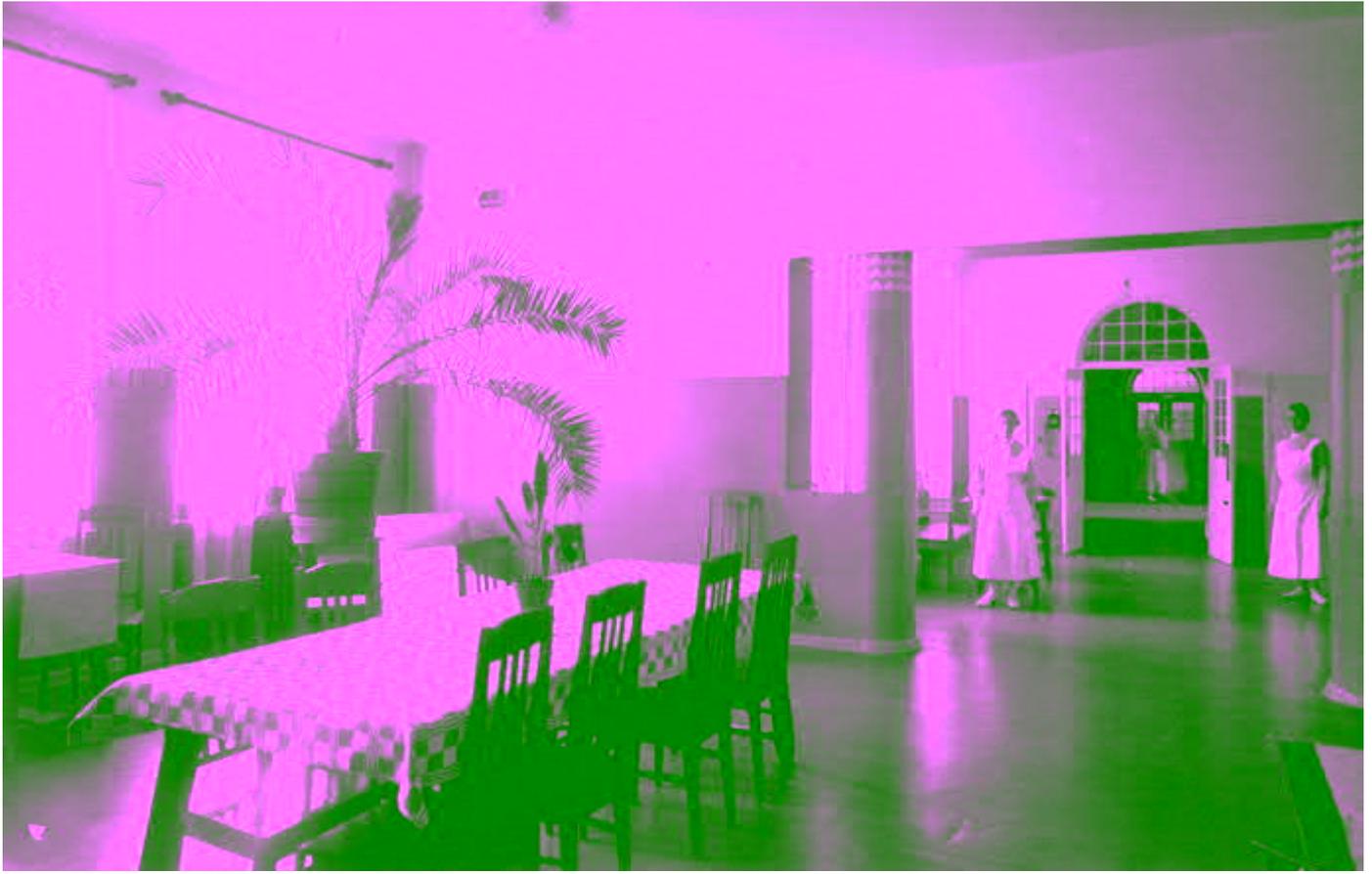
Potilassiipien oleskelutilat

Jokaisen potilassalin yhteydessä on oleskeluhalli ja ruokasali.

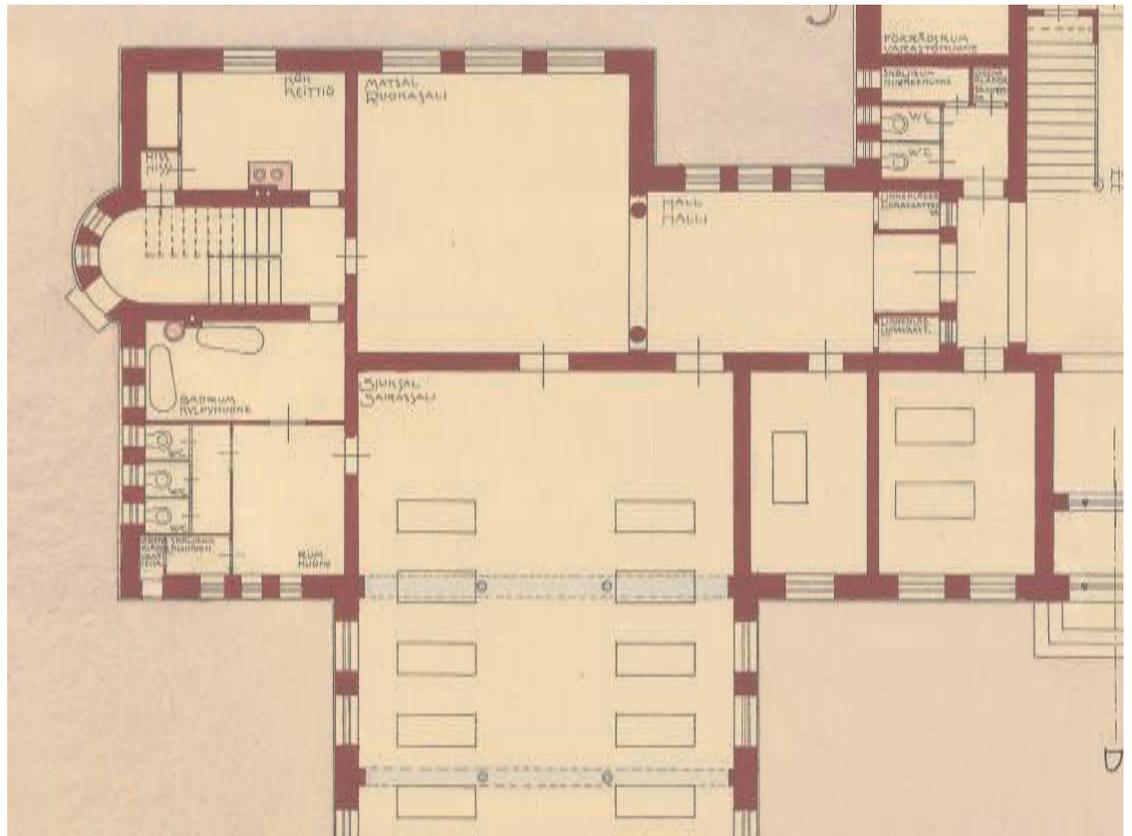
Lattiapäällysteenä on linoleumi. Profiloitu puujalkalista on taivutettu kaarevaksi pylvään kohdalla.

Runsas maalauskoristelu on leimannut sekä potilassaleja että niihin liittyviä oleskelu- ja ruokailuhal-
leja. Maalauskoristelun kuviot vaihtelevat eri tiloissa. Alaosan öljymaalattu panelipinta on tunnus-
omainen piirre. Tummempi maalipinta jatkuu pyöreän pilarin varressa kuvioaiheeseen asti. Aukon
smyygipinnat on kokonaan maalattu öljymaalilla.

Taustalla porrashalliin johtava ikkunallinen pariovi kaari-ikkunoineen. Näkymä jatkuu eteläisen poti-
lassiiven oleskelu- ja ruokailutiloihin.

Pohjoisen potilassiiven ruokasali ja halli alkuperäisine sisustuksineen, 1. tai 2. kerros. HKM

Potilassali, naisten osasto, 1. kerroksessa. MV.

Potilassali 1910-luvun vaihteessa, 1. kerros

Valoisaan halliin lankeaa päivänvaloa kolmella seinällä olevista ikkunoista.

Lattiapäällysteenä on linoleumi. Ulkoneva jalkalista on profiloitu. Seinien alaosa on maalattu öljymaalilla ja yläosa liimamaalilla. Pilareiden koristemaalauksen päättyy seinän panelipinnan yläreunan tasoon. Kuvioaihe jatkuu yhtenäisenä palkin alapinnassa ja ulkoseinän pilasteripinnassa.

Valaisimena on yksinkertainen ”suutarinlamppu”.

Sairaalavuoteet tilattiin Englannista. Vuodevaatteissa on myöhäisjugendille tyypillinen kuvio ja vaaleissa verhoissa on ruutuaihe.

Potilassali, naisten osasto 1. kerroksessa alkuperäisine sisustuksineen ja tekstiileineen. Oikealla avattu terveysikkuna. HKM

Potilassali, naisten osasto, 1. kerros. Kuva MV

Potilassiipi, miesten osasto 2 kerroksessa alkuperäisine sisustuksineen. Kuv. Faltin 16.11. 1909, MV

Potilassali 1910-luvun vaihteessa, 2. kerros

Valoisaan halliin lankeaa päivänvaloa kolmella seinällä olevista ikkunoista.

Lattiapäällysteenä on linoleumi. Ulkoneva jalkalista on profiloitu. Seinien alaosa on maalattu öljymaalilla ja yläosa liimamaalilla. Pilareiden koristemaalauksen ulottuu jalkalistaan saakka. Kuvioaihe jatkuu yhtenäisenä palkin alapinnassa ja ulkoseinän pilasteripinnassa.

Valaisimena on yksinkertainen ”suutarinlamppu”.

Sairaalavuoteet tilattiin Englannista. Vuodevaatteissa on myöhäisjugendille tyypillinen kuvio ja vaaleissa verhoissa on ruutuaihe.

Potilassali. Miesten osasto 2. kerroksessa. HKM

3. kerros, oleskelutila. Pohjapiirroksen mukaan tämä on osastonhoitajien oleskelutila alkuperäisine sisustuksineen. Vasemmal-
la olevat sisäikkunat valaisevat aulatilaa. Huone rajautuu vesikattoon. HKM

3. kerros, oleskelutila. HKM

MUUTOKSET

Potilassiipi, naisten osasto, 1. kerros 1910-luvun vaihteessa. HKM

MUUTOKSET 1900-LUVUN KULUESSA

Seuraavilla sivuilla esitetään sarja pääpiirustuksia 1960-1980-luvulta sekä taulukkomuotoon koottuja rakennuslupa-asiakirjoihin perustuvia tietoja keskeisistä muutostöistä vuoteen 2011 asti. Pohjakaavioissa esitetään arkistoasiakirjoihin ja havaintoihin perustuva nykyisten rakenteiden ajoitus.

Sairaalarakennuksen muutosvaiheita ei ole tässä selvityksessä kartoitettu yksityiskohtaisesti. Rakennuksessa tehtyjen havaintojen, saatavissa olevan arkistoaineiston ja rakennuslupa-asiakirjojen perusteella rakennuksen nykyasuun ratkaisevasti vaikuttaneet muutokset ovat tapahtuneet etenkin viime vuosikymmeninä.

Sairaalarakennus on toiminut potilaspaviljonkina 2000-luvulle asti. Vuosien mittaan toteutetut väliseinä-, ikkuna- ja sisäovimuutokset sekä talotekniikan asennustyöt ovat lyöneet leimansa sisätiloihin. Alkuperäisen tai lähes alkuperäisen muotoisia ja kokoisia huonetiloja on porrashuoneiden lisäksi pyritty paikoin säilyttämään, kuten osa halleista ja potilassaleista. Kolmannen kerroksen eteläsiivessä on säilynyt muutamia vanhojen väliseinien rajaamia huoneita alkuperäisine oviineen. Palotekninen osastointi on toteutettu teräsrakenteisilla palo-ovilla ja rautalankalasilla.

Alkuperäisiä pintamateriaaleja ja eräitä yksityiskohtia on säilynyt lähinnä pääporrashuoneen marmorimosaiikki- ts. mosaiikkibetonilattioissa ja porraskelmissä, kaikkien portaiden siroissa kaiteissa yksityiskohtineen ja ikkunapenkien mosaiikkibetonipinnoissa. Alkuperäisiä peilirakenteisia sisäovia on paikoin säilynyt. Uudet peilimalliset ovet on toteutettu toisenlaisilla yksityiskohdilla ja materiaaleilla. Uusia peiliovia ovat mm. osastoivat teräsövet.

Potilassiipi, miesten osasto, 1. kerros. HKM

Talotekniikan asennusten uusimisen jäljiltä ei ole säilynyt paljonkaan vanhempia asennuskalusteita, lukuun ottamatta radiaattoreita, joita on mm. pääporrashuoneessa.

Sairaalapaviljongin maalauskoristelu on alun perin ollut huomattavan runsasta, edustamalleen arkkitehtuurisuuntaukselle ominaista. Vanhimmat säilyneet koristemaalaukset ovat pääaulassa ja pääporrashuoneen kattopinnoissa. Muualla on enimmäkseen maalattu uusia sabluunakoristeita rakennuksesta löytynyttä vanhaa mallia mukaillen. Alkuperäisten maalauskoristelujen aiheita ja jäsentelytapoja on toistettu varsinkin potilassalien uusintamaalauksissa.

Rakennuksen rapattuja julkisivuja runsaine koristereliefeineen on 1900-luvun loppupuolella uusittu tai korjattu, tavoitteena alkuperäisen ilmeen säilyttäminen. Nykyisen, keltaisen eri sävyihin perustuvan värityksen alkuperästä ei ole tässä selvityksestä löytynyt tietoa. Graniittiharkoilla päällystetty sokkeli on säilynyt. Pääoven edusta on muutettu esteettömäksi ja pääoven eteen on 1980-luvulla rakennettu teräsrunkoinen, kaareva lasikatos.

Ikkunat ja ulko-ovet on uusittu vanhaa puitejakoa mukaillen. Ikkunoiden yksityiskohtien dimensiot ja ikkunalasien lista-asennus poikkeavat alkuperäisestä ilmeestä. Ulko-ovien valkoinen peittoaalaus poikkeaa alkuperäisestä pintakäsittelystä. Alkuperäiset ulko-ovet ovat saattaneet olla ajalle tyypillisiä tammioivia tai tummaan sävyyn maalattuja puuovia.

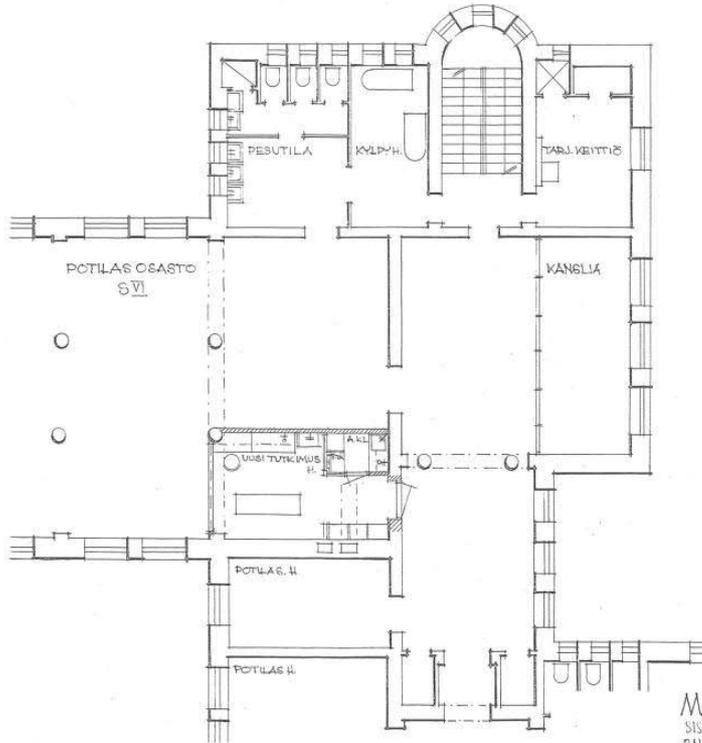
Vesikaton kattotiilet on uusittu. Vanhoja piippuja on purettu tarpeettomina, esimerkiksi länsipäädyistä. Katolle on rakennettu uusia ilmanvaihtopiippuja.

1960 KORJAUS- JA MUUTOSTYÖ POHJOISSIIVEN 2. JA 3. KERROKSESSA

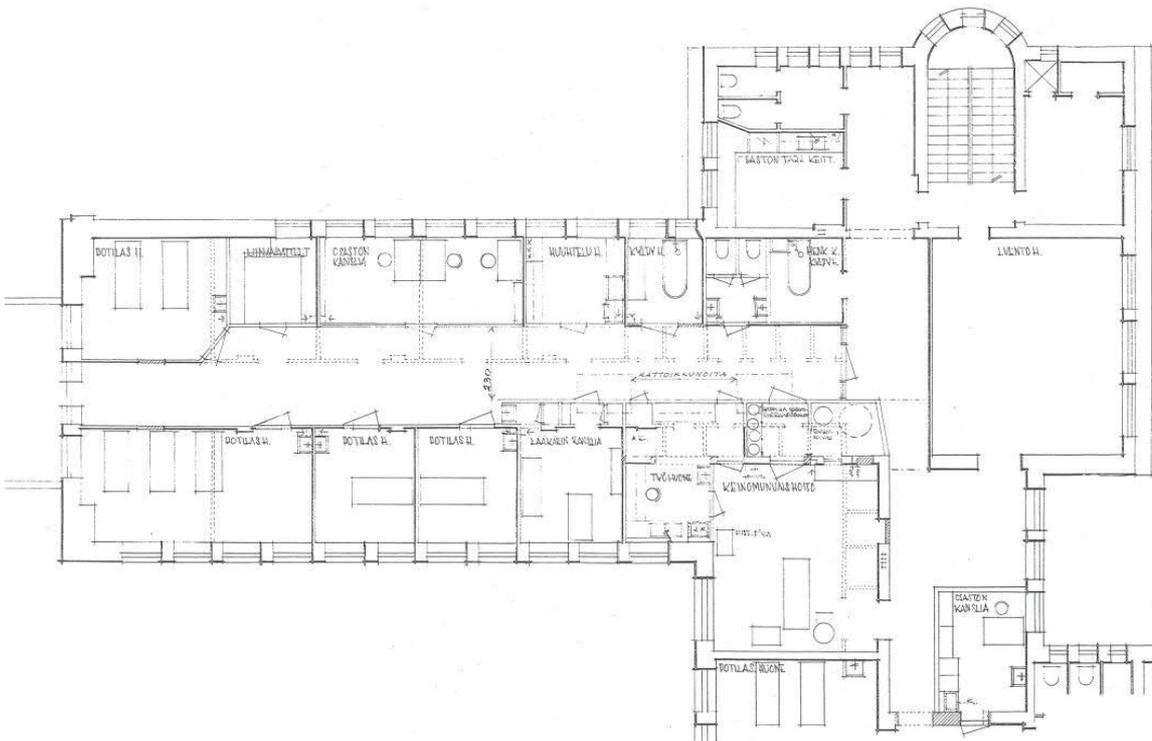
Pääpiirustukset 1960

Pohjoisosan 2. ja 3. kerroksen muutokset liittyivät pääosin keuhkokuivauksen käynnistämiseen. 2. kerroksessa sisätauti-osastolle S6 sisäpihan kulmaan rakennettiin uusi tutkimushuone. 3. kerroksessa keuhkokuivatusosastolla suoritettiin laajat väliseinien purku- ja rakennustyöt sekä putkityöt mm. uusia hoito- ja laitetiloja varten.

Arkkitehtisuunnittelu: HKR, J.S.
 Pääpiirustukset E. Koiso-Kanttila
 Loppukatselmus 20.3.1961.

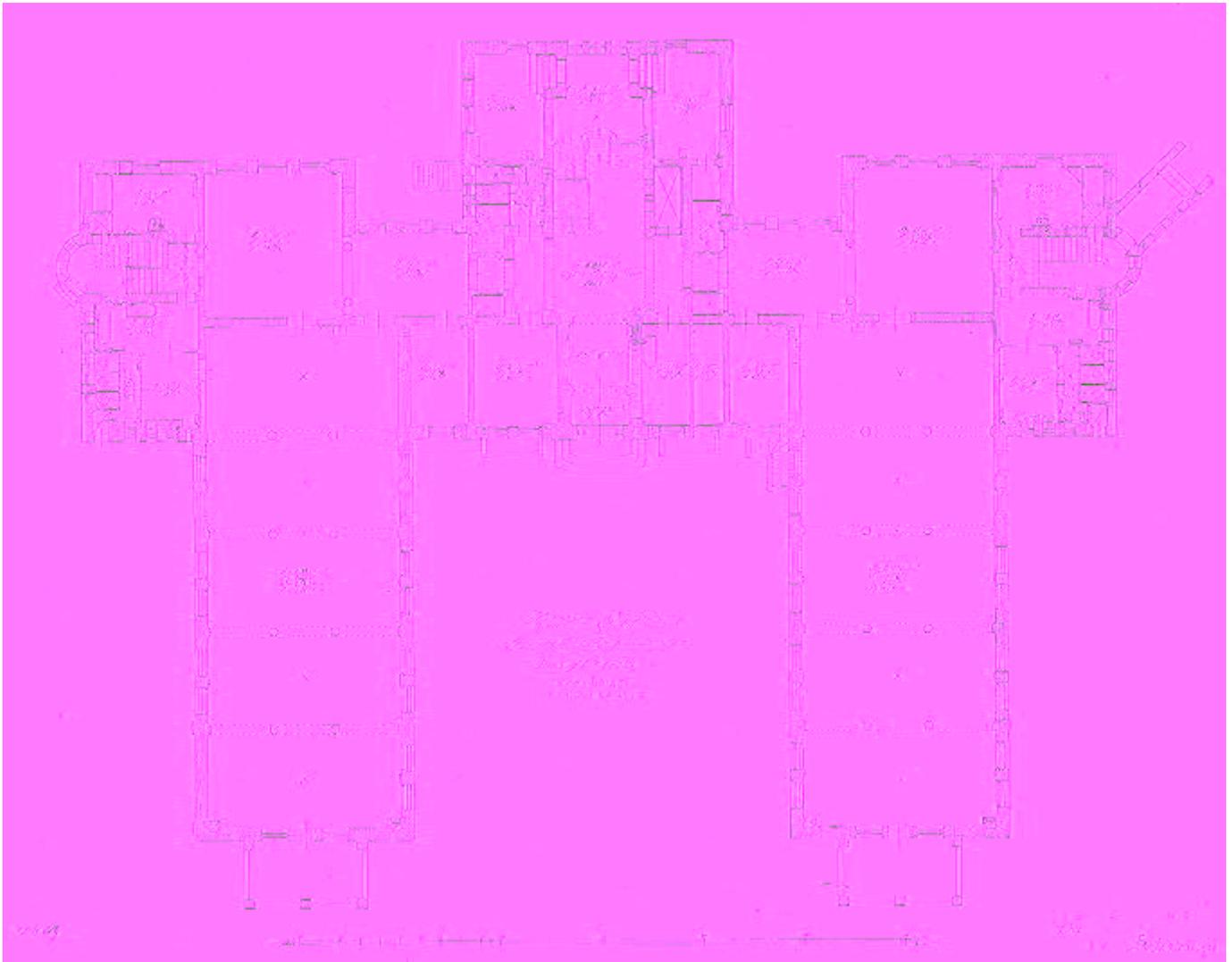
MARIAN SAIRAALA
 SISÄTAUTI-OASTO 3.SI. II. KERROS
 RAK. III.

MARIAN SAIRAALA
 KEUHKOVAIVUUS-OASTO
 7 POTILASTILAA
 RAK. III.

1/100 18 16 III
 J.S.
 G.G. 60 E. Koiso-Kanttila

1961 MUUTOKSIA PÄÄPORTAAN ALLA 1. KERROKSESSA

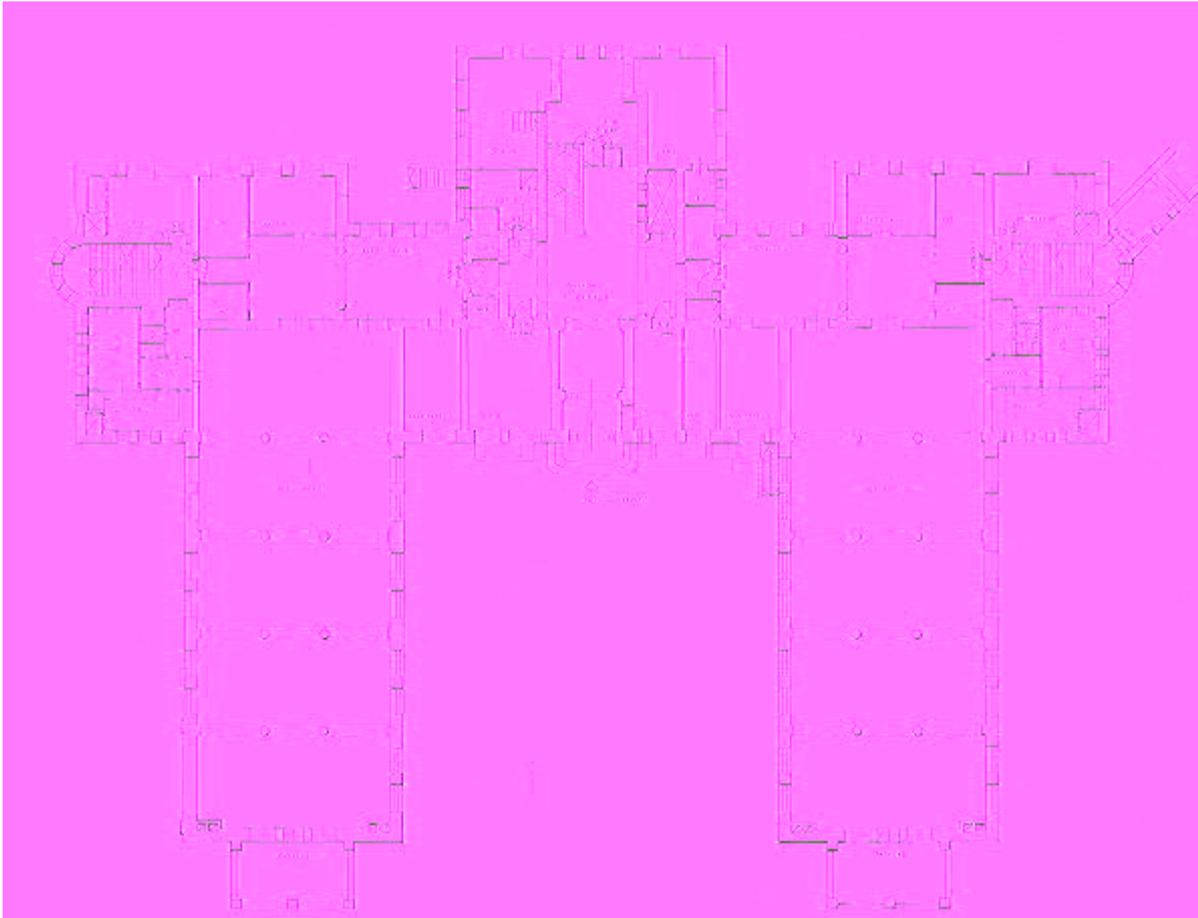

Pääpiirustukset 1961

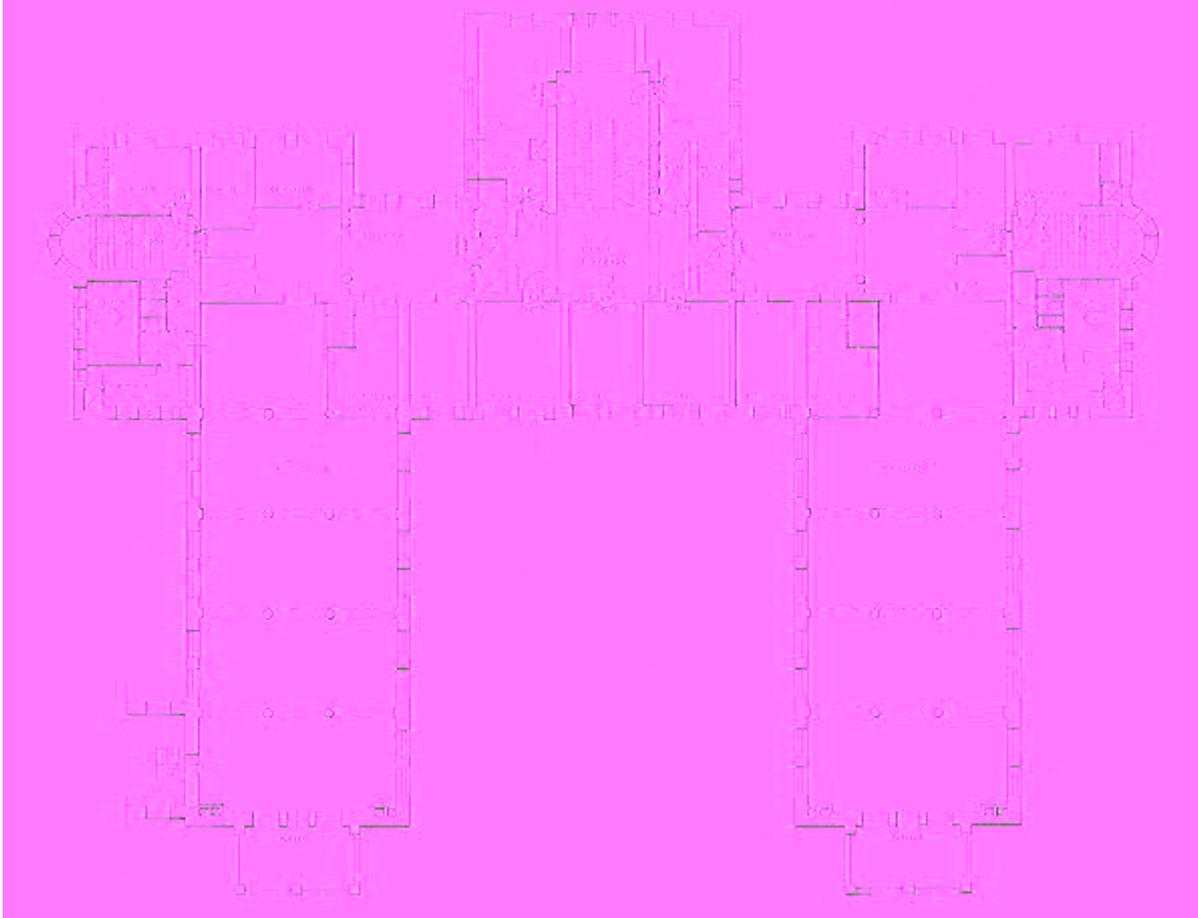
1. kerrokseen pääportaan alle rakennettiin wc, varasto ja siivouskomero.

Arkkitehtisuunnittelu: HKR, L. Wiklund.
Loppukatselmus 12.10.1961.

1979 PALO-OSASTOINTI 1-3. KERROKSESSA

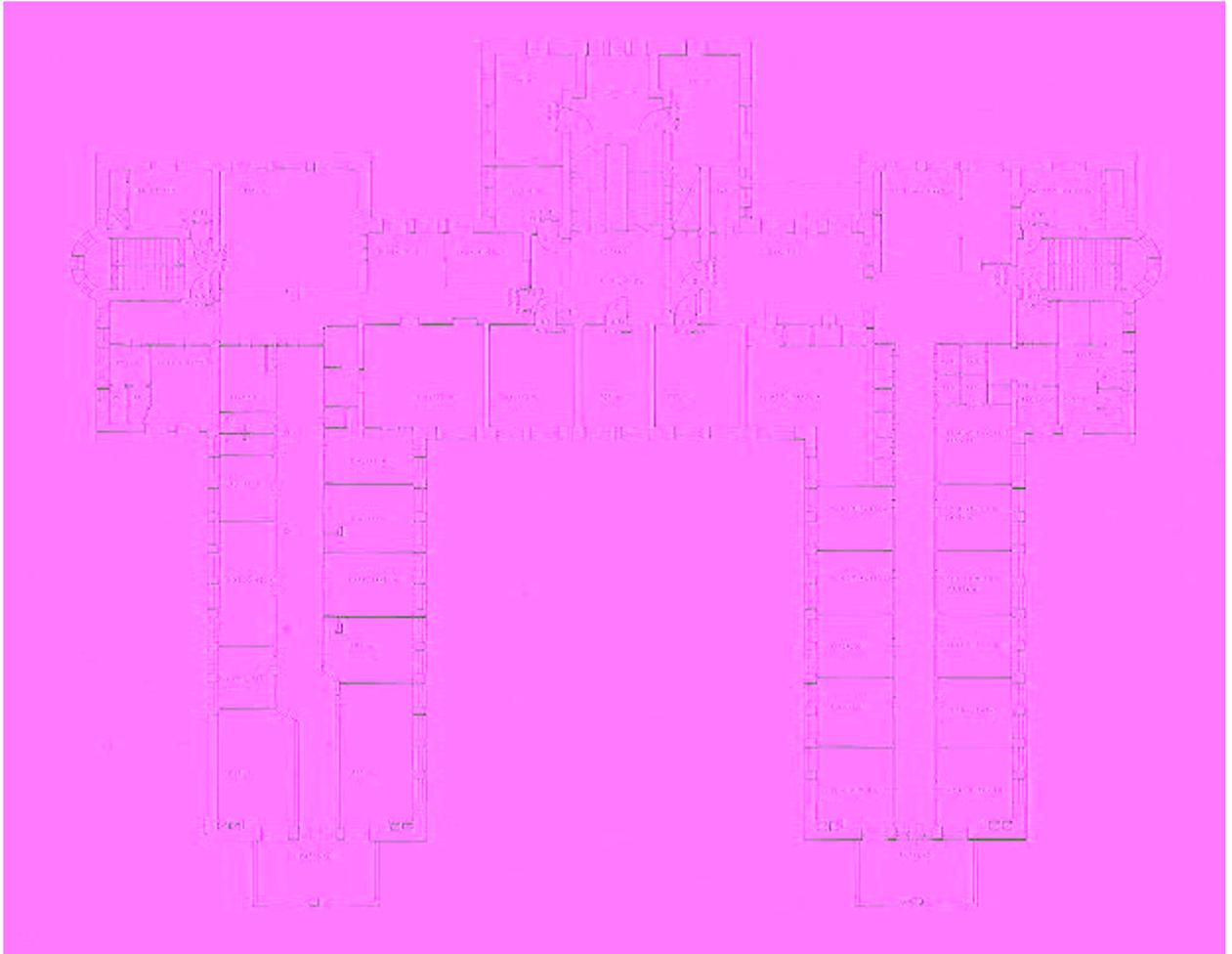

1.kerros

2.kerros

3.kerros

Pääpiirustukset 1979

Palo-osastointi.

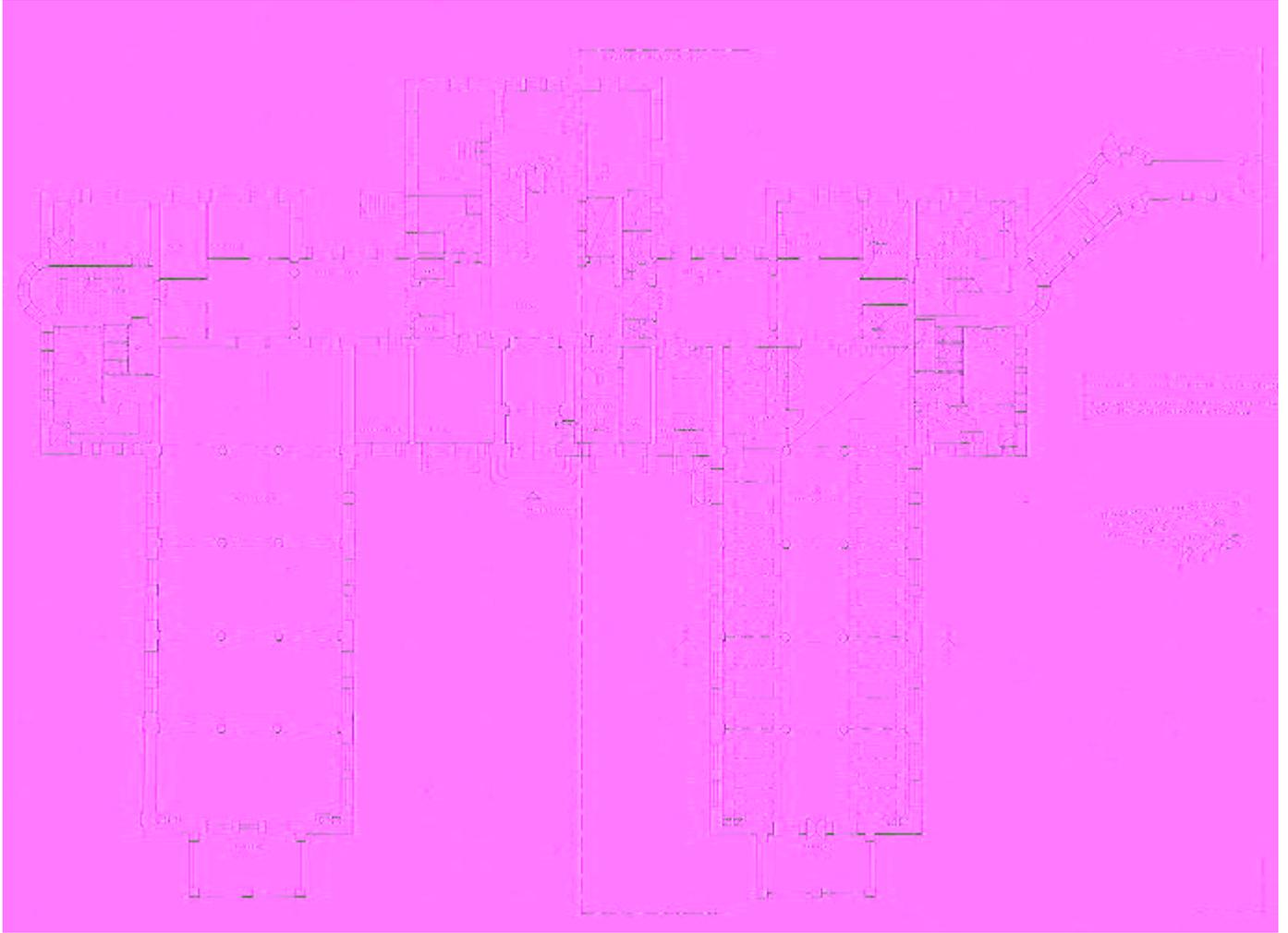
Ote päätösluettelosta: "1.-3. kerrosten kaikki porrashuoneet erotetaan muista tiloista palo-ovien. Palo-ovet tehdään erikoisrakenteisina."

Piirustuksen teksti:

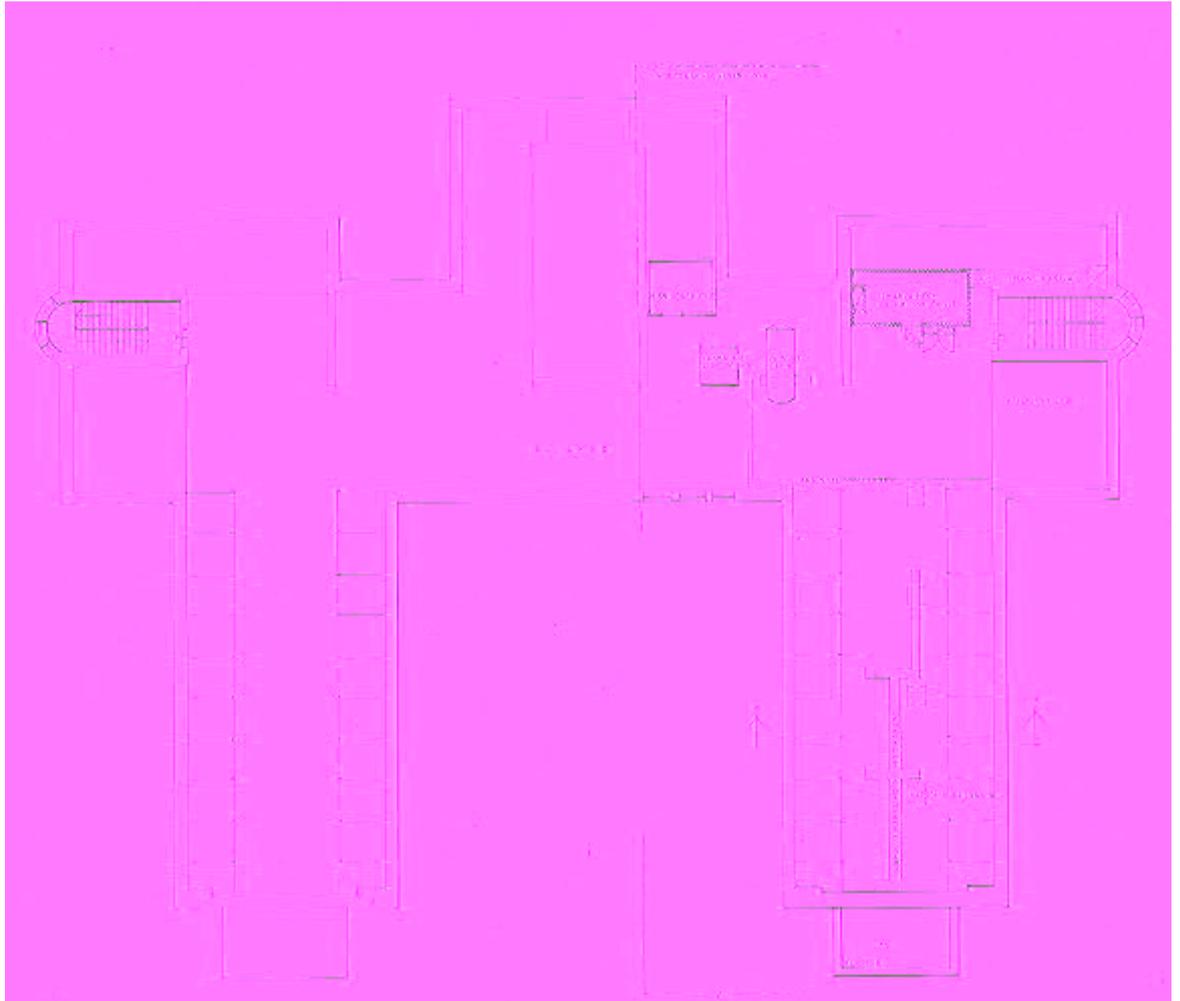
"Palo-osastointi suoritetaan siten, että porrashuoneiden kaikki ovet uusitaan teräsrakenteisin A30-luokan palo-ovien. Osa ovis- ta varustetaan 6 mm:n kirkkain lankalasein hitsatulla verkolla."

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen
Loppukatselmus 21.11.1980.

1980 MUUTOSTYÖ ETELÄSIIVEN 1. KERROKSESSA JA ULLAKOLLA

Eteläsiiven 1. kerrokseen rakennetaan osittain alakatot.

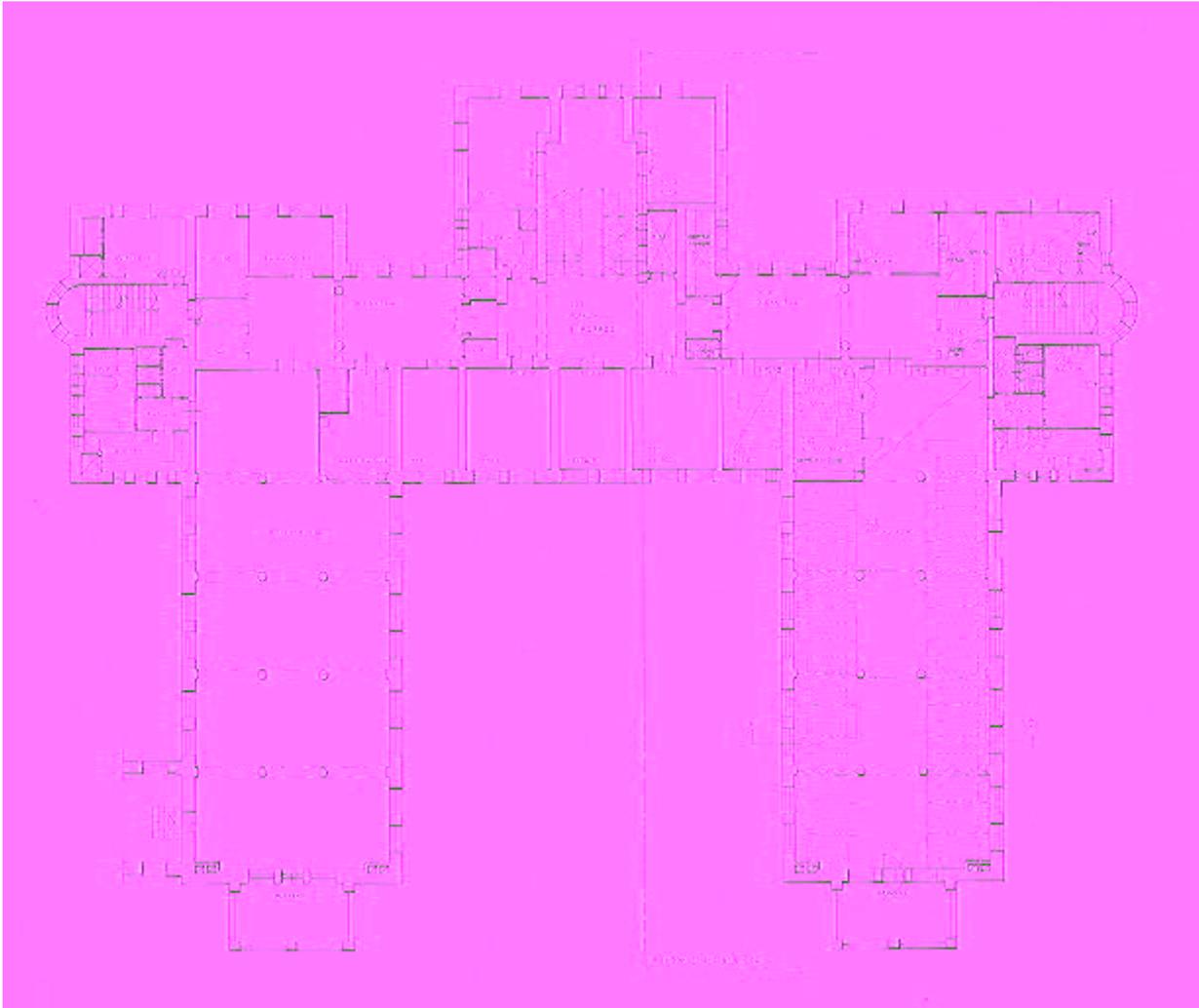

Pääpiirustukset 1980

1. kerroksen eteläosan tilamuutoksia, ullakon iv-konehuone. Ote lupahakemuksesta: "1. kerroksessa, osastossa K2, tehdään potilashuoneeseen varastotiloja erottamalla ne uusinväliseinin potilashuoneesta ja kylpyhuoneesta. Eräiden huoneiden käyttötarkoitus muuttuu. Osasto K2 liitetään koneelliseen ilmanvaihtoon; uusi ilmanvaihtokonehuone rakennetaan ullakolle."

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen.
Loppukatselmus 23.12.1980.

1981 MUUTOSTYÖ ETELÄSIIVEN 2. JA 3. KERROKSESSA

Eteläsiiven 2. kerrokseen rakennetaan osittain alakatot.
Uudet väliseinät ovat levy- ja kiviseiniä.

Piirustuksen seloste

Alaslasketut katot: 15 mm mineraalikattolaattoja metalli-
kiskokiinnityksellä.

VS 1: Uusi väliseinä 12 mm lujalevyt molemmilla puolilla

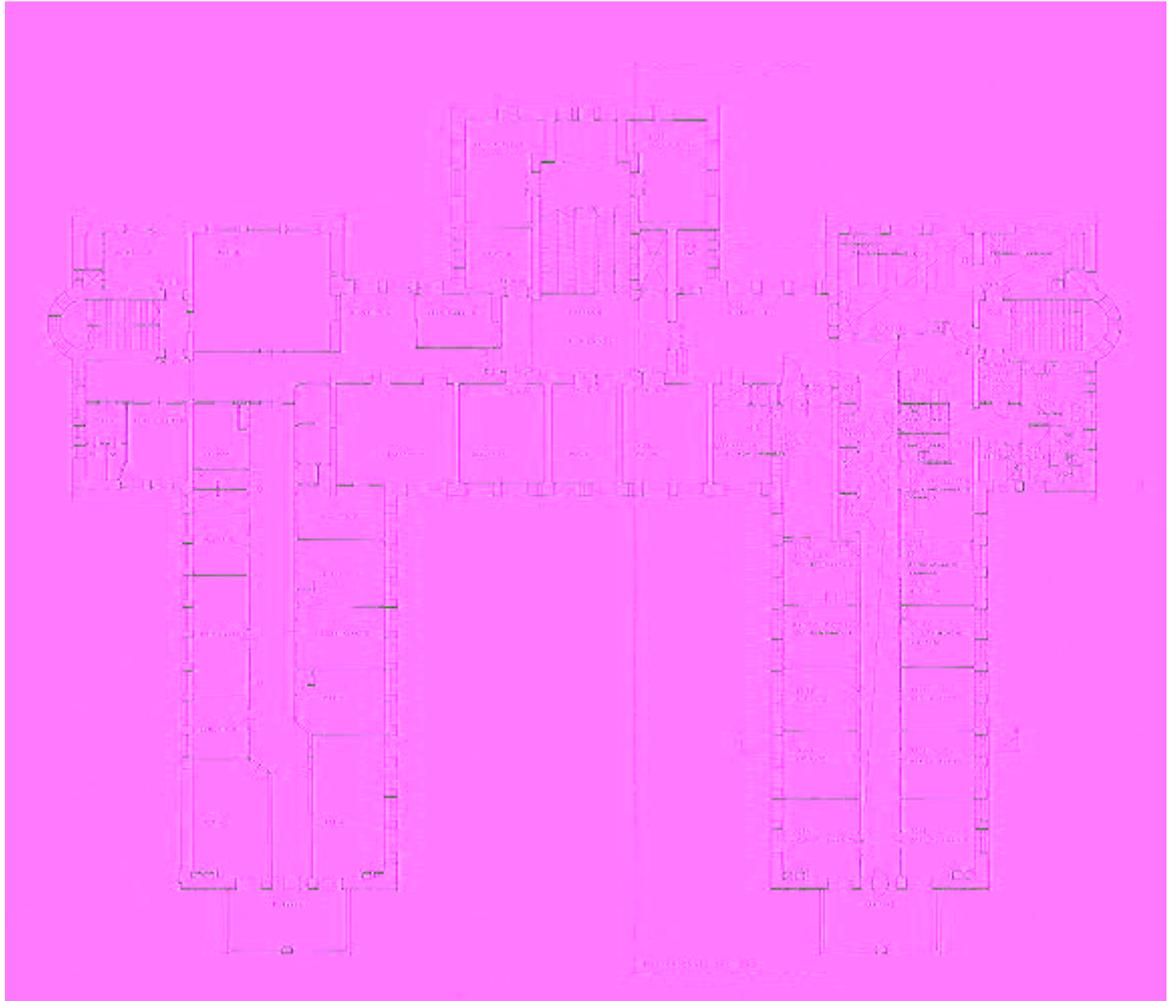
VS 2: uusi ½ kiven seinä rapattuna

Pääpiirustukset 1981

2. ja 3. kerroksen eteläosa, osaston S10 ja dialyysiosaston muutokset.

Ote lupahakemuksesta: "Sairaalarakennuksen (N:o 3) osasto S 10 toisessa kerroksessa tehdään uusia varustotiloja, sekä pyörätuoli-WC ja muut tarpeelliset kalusteiden-, putkistojen- ym. laitteiden uusinnat. 3. kerrokseen (ent. kansliatilat) on suunniteltu uusi dialyysiosasto. Muutokset ovat pääasiassa väliseinä- ja ovijärjestelyjä. Tilat varustetaan koneellisella ilmanvaihdolla."

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen.
Loppukatselmus 2.12.1981.

Eteläsiiven 3. kerrokseen rakennetaan osittain alakatot. Uudet väliseinät ovat muurattuja seiniä ja puurunkoisia lasiseiniä.

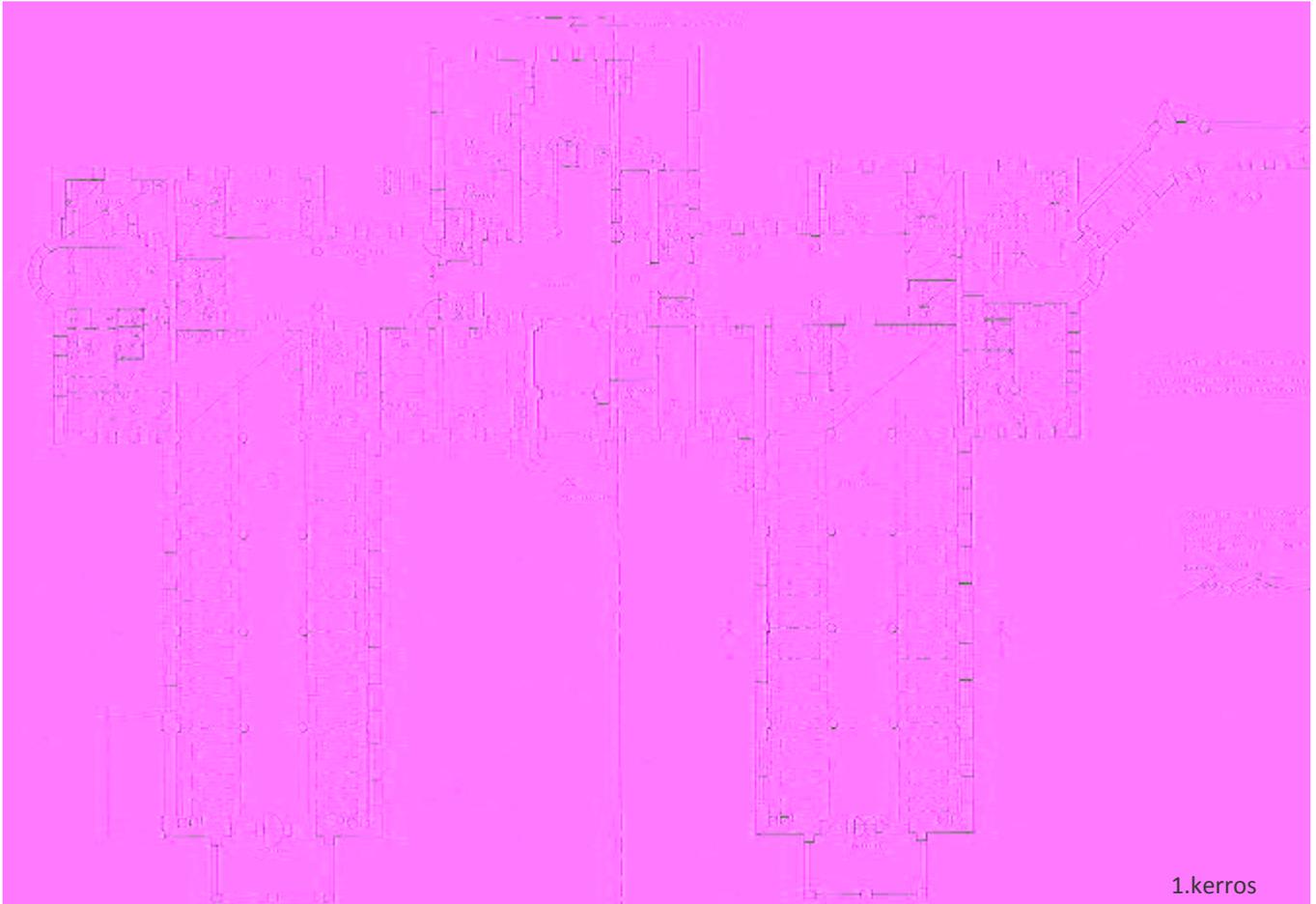
Piirustuksen seloste

Alaslasketut katot: 15 mm mineraalikattolaattoja metallikiskokiinnityksellä.

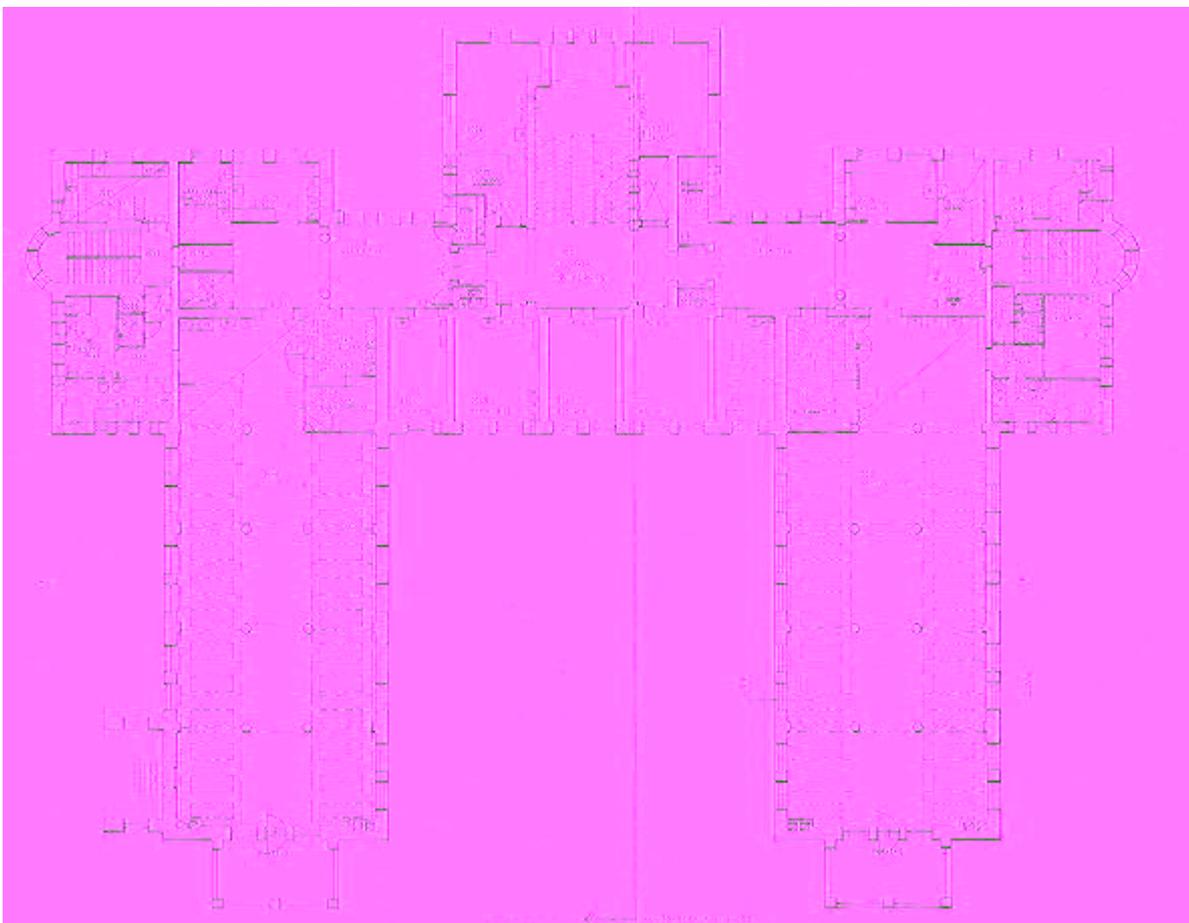
VS 2 uusi ½ kiven seinä rapattuna

LS Lasiseinä puurunkoisena ja 12 mm lujalevyverhouksin

1982 MUUTOSTYÖ POHJOISSIIVEN 1.- 3. KERROKSESSA JA ULLAKOLLA

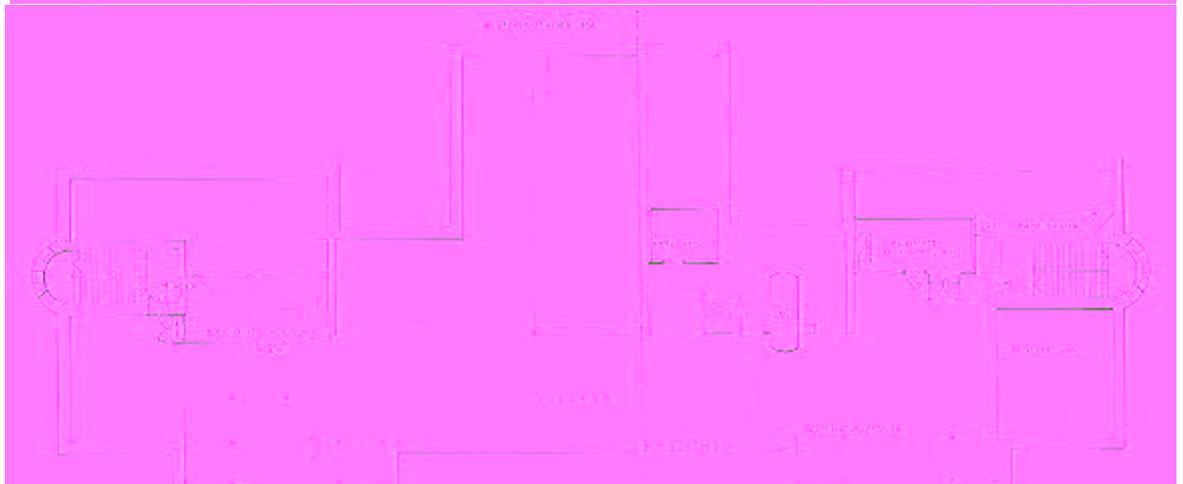
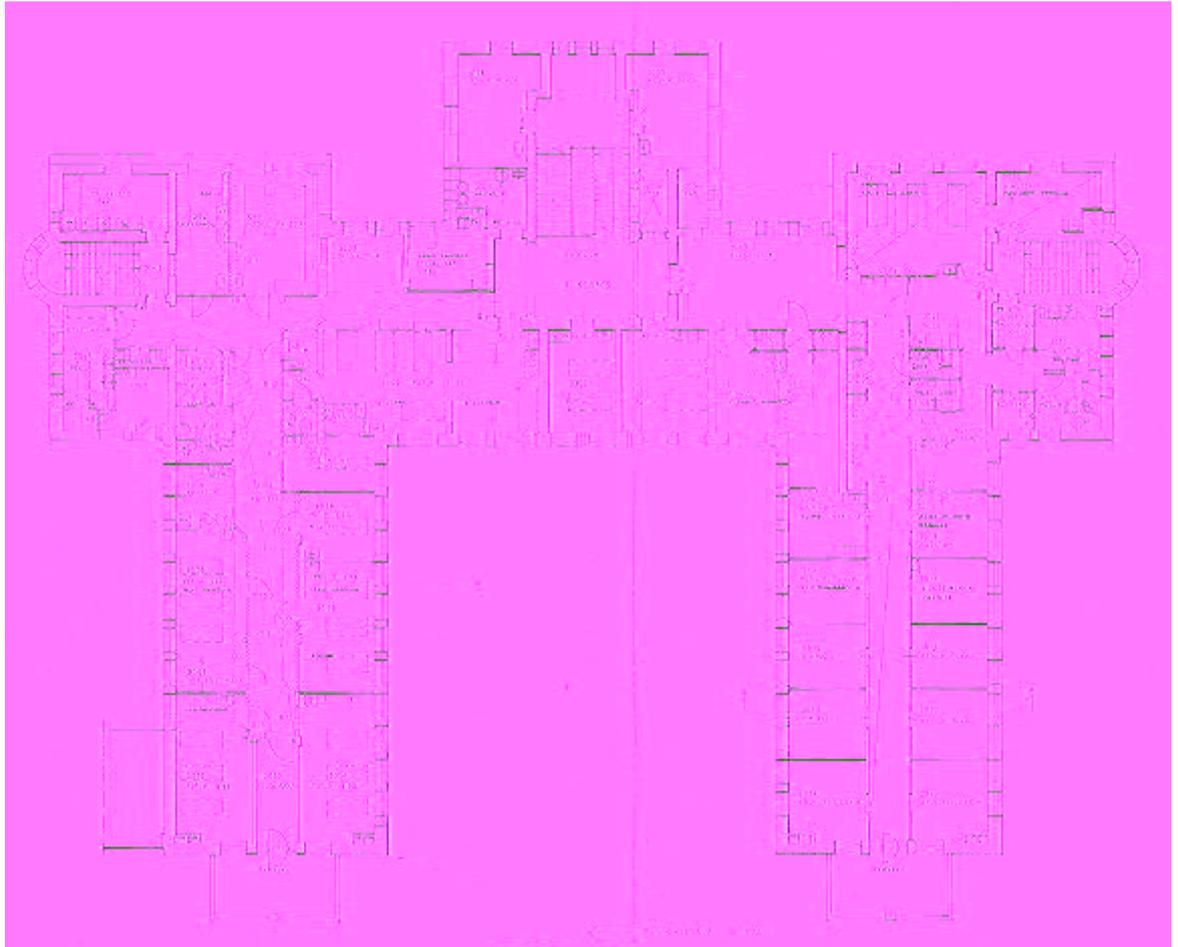

1.kerros

2.kerros

3.kerros

Pääpiirustukset 1982

Pohjoisosa, 1.-3- kerros. Osastojen K1, S11 ja S8 muutokset .
Ote lupahakemuksesta: "Sairaalarakennuksen no 3 pohjoisessa siipirakennuksessa on tarkoitus tehdä muutostöitä vaiheittain. Osasto K 1, 1. kerroksessa, osasto S 11 2. kerroksessa ja osasto S 8 3. kerroksessa tehdään uusia varastotiloja ja pyörätuoli-WC:t sekä kalusteet ja LVIS-asennukset uusitaan. 3. kerroksen vuodepaikkojen lisäämistä varten väli-seinämuutoksia. Ullakolle rakennetaan uudet ilmanvaihtokonehuoneet." Pohjoissiiven tiloihin rakennetaan osittain alakatot.
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen.
Loppukatselmus 4.8.1983.

Ullakko ja leikkaus

Marian sairaala-alue RHS

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

TÄRKEIMMÄT MUUTOKSET 1961-1994 RAKENNUSLUPAHAKEMUSTEN PERUSTEELLA

Lupatunnus tai
SOSTER-hanketunnus
Vuosiluku

- ke 1169-60
1961
- Pohjoisosan 2. ja 3. kerroksen muutokset, jotka liittyivät pääosin keinomunuaishoidon käynnistymiseen. 2. kerroksessa sisätautiosastolla S6 sisäpihan kulmaan rakennettiin uusi tutkimushuone. 3. kerroksessa munuaishoito-osastolla suoritettiin laajat väliseinien purku- ja rakennustyöt ja putkityöt mm. uusia hoito- ja laitetiloja varten.
Arkkitehtisuunnittelu: HKR, J.S.
Loppukatselmus 20.3.1961.
- ke 984-61
1961
1. kerrokseen pääportaan alle rakennettiin wc, varasto ja siivouskomero.
Arkkitehtisuunnittelu: HKR, L. Wiklund.
Loppukatselmus 12.10.1961.
- 4-740-C-79
1980
- Palo-osastointi.
Ote päätösluettelosta: "1.-3. kerrosten kaikki porrashuoneet erotetaan muista tiloista palo-ovien. Palo-ovet tehdään erikoisrakenteisina."
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen
Loppukatselmus 21.11.1980.
- 4-1648-C-80
1980
1. kerroksen eteläosan tilamuutoksia, ullakon iv-konehuone.
Ote lupahakemuksesta: "1. kerroksessa, osastossa K2, tehdään potilashuoneeseen varastotiloja erottamalla ne uusien väliseinien potilashuoneesta ja kylpyhuoneesta. Eräiden huoneiden käyttötarkoitus muuttuu. Osasto K2 liitetään koneelliseen ilmanvaihtoon; uusi ilmanvaihtokonehuone rakennetaan ullakolle."
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen.
Loppukatselmus 23.12.1980.
- 4-486-C-81
1981
2. ja 3. kerroksen eteläosa, osaston S10 ja dialyysiosaston muutokset.
Ote lupahakemuksesta: "Sairaalarakennuksen (N:o 3) osasto S 10 toisessa kerroksessa tehdään uusia varastotiloja, sekä pyörätuoli-WC ja muut tarpeelliset kalusteiden-, putkistojen- ym. laitteiden uusinnat. 3. kerrokseen (ent. kansliatilat) on suunniteltu uusi dialyysiosasto. Muutokset ovat pääasiassa väliseinä- ja ovijärjestelyjä. Tilat varustetaan koneellisella ilmanvaihdolla."
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen.
Loppukatselmus 2.12.1981.
- 4-863-C-82
1983
- Pohjoisosa, 1.-3- kerros. Osastojen K1, S11 ja S8 muutokset .
Ote lupahakemuksesta: "Sairaalarakennuksen no 3 pohjoisessa siipirakennuksessa on tarkoitus tehdä muutostöitä vaiheittain. Osasto K 1, 1. kerroksessa, osasto S 11 2. kerroksessa ja osasto S 8 3. kerroksessa tehdään uusia varastotiloja ja pyörätuoli-WC:t sekä kalusteet ja LVIS-asennukset uusitaan. 3. kerroksen vuodepaikkojen lisäämisen takia väliseinämuutoksia. Ullakolle rakennetaan uudet ilmanvaihtokonehuoneet."
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Lennart Karvonen.
Loppukatselmus 4.8.1983.

- 4-1550-91-C
1991
- Sisäpihan pääsisäänkäynnin katos ja ovien uusiminen.
Päätöspvm 24.9.1991.
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Ilkka Pajamies
- 4-2525-93-C
1993
- Kantavan rakenteen ja poistumistien muutos 3. kerroksen eteläosassa.
Pilarin siirtäminen, oviaukon leventäminen.
Päätöspvm 5.10.1993
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay
- Hanke 20/94
1994
- Rakennus 3, ulkorappauksen korjaus v. 1994
Työtapaselvitys: Reijo Virkkula, rakennusmestari, Sosiaalivirasto, sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistötoimisto
Urakoitsija: Arlev Oy, koristeosat Entisöinti Pulla Oy
Museoviraston edustajana Pentti Pietarila
- Hanke 50/94
1994
- Rakennus 3, 1. kerroksen eteläsiipi, osasto K2, työterveyshuolto, korjaus ja muutos .
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi
LVI-suunnittelu: Insinööritoimisto Lång Oy, Sverker Lång
Sähkösuunnittelu: Insinööritoimisto SIR-Sähkö Oy, Kauko Riekkinen
Rakennesuunnittelu: ei mainintaa rakennusselityksessä
- Muutokset ja kunnostustyöt 1. kerroksessa. 2. ja 3. kerroksissa kevytrakenteisen iv-hormin läpivienti, vesikatolle huippuimuri.
Osaston kansliaa laajennettiin uudella palvelutiskillä. Osaston ja lääkärin kansliat liitettiin toisiinsa paljeovella. Eristyshuoneeseen rakennettiin sulkutila ja wc. Potilaiden yhteiset pesutilat kunnostettiin ja wc:t rakennettiin uudelleen.
Pääoven viereinen likavaatevarasto (nyk. h. 162) suurennettiin muuttamalla kevyitä väliseiniä.
Eteläsiiven porrashuone ei sisällynyt hankkeeseen.
- Pääosin pintarakenteita uusittiin tilamuutosten ja asennusten kohdalla. Rapatut katon ja betonikatot, suurin osa seinistä, kunnostettavat ovet ja ikkunoiden sisäpuoliset pinnat paikattiin ja maalattiin. Törmäyssuojiksi kiinnitettiin muovilistat tai lino-leumista valmistetut suojaverhoukset mm. pilareihin.
- Kiviaineiset pinnat ja uudet kipsilevyseinät maalattiin lateksimaalilla / Luja-maalilla, puuosat alkydimaalilla ja teräsosat alkydilakkamaalilla. Eristyshuoneeseen suunniteltiin Luja-maalilla tehtävä lasyrymaalaus ja tapettiboordinauha.
- Potilassalissa suoritettiin katon kangastus ja maalaus, seinissä paikkamaalaus. Huoneen etuosan muovimatto uusittiin ja asennettiin uudet kaapistot.
- Muutamaan märkä- ja aputilaan tehtiin uudet T-lista-levyalakatot, muualla vanhat alakatot säilyivät. Pesutilojen seinälaatoituksia täydennettiin ja uusittiin; lattiat laatoitettiin, vanhat muovimatot poistettiin tai jätettiin vesieristeeksi. Muissa tiloissa lattianpäällysteenä oli pääosin vanha tai uusi muovimatto, likavaatevarastossa uusittiin laatoitus.
- Uusissa ovissa oli laminaattipinta, saranaovissa tammireuna. Uusien wc-ovien ja eristyshuoneen ikkunallisen sulkutilaoven lisäksi osaston kansliaan ja potilaiden pesutilaan asennettiin liukuovet.

TÄRKEIMMÄT MUUTOKSET 1998-2010

PERUSKORJAUSVAIHEET 1998-2000

1990-luvun peruskorjauksen hankesuunnitelmassa tavoitteiksi asetettiin sairaalabakteerien torjunta ja parannettu intymiteettisuoja; potilassalien jakaminen, huoneet 1-4 potilaalle, omilla pesutiloilla varustetut eristyshuoneet.

Peruskorjaus toteutettiin neljässä vaiheessa osastoilla S10, S11, S8 ja K1.

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi

LVI-suunnittelu: Insinööritoimisto Lång Oy, Sverker Lång

Sähkösuunnittelu: Insinööritoimisto SIR-Sähkö Oy, Kauko Riekkinen

Rakennesuunnittelu: HKR , Mirja Viita (ainakin vaiheet 1 ja 3)

Rakennusurakoitsija: Rakennus-Diili Oy (ainakin vaiheet 1-3)

Huonejaon laajamittaiset muutokset, pääosin purkamalla ja rakentamalla kevyitä väliseiniä. Uudet pintarakenteet ja -käsittelyt. Uudet väliovet ja kalusteet.

Huoneiksi jaettavissa potilassaleissa palkkikatot jätettiin näkyviin: Keskikäytävän molemmin puolin rakennettiin kanavakotelot ovikorkeuteen. Väliseinien yläosat tehtiin yhtenäisenä palolasirakenteena, käytävän sivuilla sisäänvedettyinä tilantunnun avartamiseksi . 2. kerrokseen uusiin potilashuoneisiin asennettiin B15-luokan liukuovet.

Yleisimmät maalityypit ja pintamateriaalit: lateksimaali, alkydimaali, Luja-maali; muovimatot; korkeapainelaminaatti mm. ovet, seinien alaosat, kalusteet; pilareiden linoleum-verhoukset. Hygieniatilojen seinät kokonaan tai osittain laatoitetut, lattiapäilyste yleensä liukuestemuovimatto.

Alakattotyyppit 2-4 erilaista; akustointi, antibakteerinen pinta. Potilashuoneissa vältettiin alakattoja.

Koristemaalaukset 1. kerroksen vanhan mallin mukaan. Potilashuoneisiin tapettiboordit; uusien ovien koristekuviot ja pienikkunat.

4-1652-98-C
Hanke 44/98
Peruskorjaus, vaihe
1

2. kerroksen eteläsiiven osaston S10 ison potilassalin jakaminen 1-3 hengen potilashuoneiksi.
Päätöspvm 12.5.1998.

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi
LVI-suunnittelu: Insinööritoimisto Lång Oy, Sverker Lång
Sähkösuunnittelu: Insinööritoimisto SIR-Sähkö Oy, Kauko Riekkinen
Rakennesuunnittelu: HKR/ARK/TTO, Mirja Viita
Pääurakoitsija: Rakennus-Diili Oy

Potilassali jaettiin erillisiksi 1-3 hengen potilashuoneiksi. Huoneiden väliseinät tehtiin teräsranka-kipsilevyrakenteisina, A30-luokan ylälasilla. Uudet huoneet varustettiin B15-luokan liukuovilla. Käytäväseinää pitkin huoneisiin rakennettiin kanavakotelo oven yläpuolelle ja kotelon sisäreunalle palolaseinä. Salin etuosaan uusittiin alakatto, muilta osin vanha kattopinta ja palkit jäivät näkyviin.

Koristemaalaukset: Entisessä potilassalissa ja sisääntuloalalla pilarien ja palkkien uudet koristeornamentit maalattiin osaston K1 mallien mukaisesti.

"Päivähuoneen / sisääntuloaulan 201 osalla salin mallia mukaellen, värisävyt K1:n mallia vastaavasti mutta n. 10% vaalennettuna."

Tapaamistilaan 203 maalattiin lasyrialueet ja boordit. Potilashuoneiden seinille kiinnitettiin tapettiboordinauha. Lattiapäilysteet uusittiin muovimatoiksi. Käytävälueille tehtiin kehyskuvion muodostava vihreä koristeraita.

Kiintokalusteet uusittiin. Osaston kansliaan rakennettiin palvelutiski ja lasiseinä. Potilashuoneiden uudessa keskikäytävässä säilytettiin vanhat riippuvalaisimet.

4-0905-99-C
Hanke 9/99
Peruskorjaus, vaihe 2

Rakennus 3, 2. kerros, pohjoissiipi, osasto S11, korjaus ja muutos.
2. kerroksen osaston S11 ison potilassalin jakaminen 1-3 hengen potilashuoneiksi.
Päätöspvm. 30.3.1999.

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi

Muutos toteutettiin samoilla periaatteilla kuin osastolla S10.
Potilassali jaettiin kevyillä väliseinillä 2-3 hengen huoneiksi. Osaston sisääntulon tuntu-
massa yhdistettiin kaksi huonetta 4 hengen potilashuoneeksi (h. 235) johon rakennettiin
oma wc-suihkutila. Huoneiden välinen kantava seinä purettiin osittain.
Hygieni- ja henkilökuntatilat uudistettiin ja niissä tehtiin väliseinämuutoksia.
Porrashuoneet eivät sisällyneet hankkeeseen, vaan ne jäivät ennalleen.

Entisen suuren potilassalin huoneet varustettiin B15-luokan liukuovilla. Huoneisiin raken-
nettiin vaakasuuntainen kanavakotelo oven yläpuolelle ja tämän päälle kattoon ulottuvat
palolasi-ikkunat. Myös huoneiden välisten levyseinien yläosat tehtiin lasista.

Kaikki muutosalueen sisäpinnat käsiteltiin uudelleen.

Rapatut seinät ja katot: pesu ja kaavinta, kangastus kokonaan lasikuitukankaalla, ylitasoit-
us, maalaus lateksimaalilla / Luja-maalilla. Betonipinnat ja –pilarit kuten vastaavat rap-
pauspinnat.

Maalattujen ikkunapenkkin, ikkunapielien ja ovipieliin kunnostus: kangastus lasikuitu-
kankaalla, ylitasoitus, maalaus alkydimaalilla.

Jaettavassa isossa potilassalissa ja sisääntulohallissa 232 pilareihin ja palkkeihin tehtiin
koristemaalaukset. Tarkalleen noudatettavana mallina olivat 1. kerroksen pohjoissiiven
osaston K1 potilassalin vanhat koristeet. Käytävän 242 seinille suunniteltiin lisäksi shab-
luunalla tehty boordi.

Potilashuoneiden seinille kiinnitettiin tapettiboordi. Sänkyjen taustaseinälle asennettiin
1200 mm korkea laminaattilevyverhous ja vaakasuuntainen törmäyssuojalista.

Tapaamistilojen seinille määrättiin suunnitelmissa lasyrymaalaukset (Luja-maali-
akrylaattiseoksella) ja maalattu boordi (h. 233 ja 1. kerroksen tapaamistila).

Lattiapäällysteet purettiin aluskerroksineen ja uusittiin muovimatoiksi. Lattialämmityksel-
lä varustettavissa tiloissa uusittiin myös pintalaatta (h. 231 suihku, h. 236, 240, 246-248,
252).

Ikkunat kunnostettiin ulkopuolta lukuun ottamatta. Porrashuoneisiin johtavat ovet kun-
nostettiin, muut väliovet purettiin. Kunnostettavat ovet, listat ja ikkunat huoltomaalattiin
kohteesta riippuen kiiltävällä tai puolikiiltävällä alkydimaalilla.

Uusien liuku- ja saranaovien laminaattipintaan tehtiin värillisistä neliöistä koostuvat koris-
tekuviot, huuhteluhuoneen heilurioveen vastaavat pienet neliömäiset ikkunat.

Kanslian h. 238 tiski laseineen säilyi, muut kalusteet uusittiin kauttaaltaan.

Entisen suuren potilassalin vanhoja valaisimia (kelonmuotoinen lasikupu, ripustusputken
varassa) säilytettiin 4 kpl käytävän alueella. Muut valaisimet uusittiin.

Hanke 31/99
Peruskorjaus, vaihe 3

3. kerros, pohjois- ja keskiosa, osasto S8, muutos ja korjaus. Muissa kerroksissa tähän liittyviä LVIS-asennuksia.

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi

3. kerroksessa oli alun perin sairaalan henkilökunnan majoitushuoneita ja yhteistiloja. Pohjoisosan huonejako oli muuttunut 1960-luvun alussa.

Hankesuunnitelma 30.4.1998:

"... osaston S8 potilashuoneiden huonejakoja muutetaan kevyitä väliseiniä purkamalla. Osastolle rakennetaan kaksi omilla hygieniatiloilla varustettua eristyshuonetta (1 h ja 2 h). Potilaiden pesu- ja WC-tiloja lisätään. Kansliatiloja järjestetään uudelleen. Huolto- ja varastotiloja muutetaan tarkoituksenmukaisemmiksi."

"Ulkoseinien rappaukset, tiilikate ja ikkunat on joitakin vuosia sitten uusittu."

"Muutosten kohteena olevissa tiloissa mm. lattiapäällysteet uusitaan, kaikkien tilojen seinä- ja kattopinnat maalataan. Kiintokalusteita uusitaan ja lisätään."

"Osaston lämpöjohtoverkosto pattereineen jää edelleen pääosin käyttöön. ... kaikki vesikalusteet kytkentäjohtoineen uusitaan. Entiset vesi- ja viemärijohtot (jakojohtot) jäävät muilta osin käyttöön. Potilaitten pesu- ja WC-tiloissa ... Vesijohtot asennetaan rakenteiden sisään käyttäen muovisia putkia, jotka asennetaan suojaputkien sisään. Viemärit tehdään pääosin valaurautaviemäriputkista ..."

Rakennusselitys, huonekortit, urakkapiirustukset 30.6.1999:

Pihan puoleisen siiven kevyet väliseinät purettiin ja siipi jaettiin uudelleen 1-3 hengen potilashuoneiksi. Kipsilevyseinät rakennettiin tasaiseen kattopintaan asti ja käytävään alakatto.

Rakennuksen koillis- ja keskiosassa purettiin suuri osa vanhoista ei-kantavista väliseinistä. Mm. kanslia, hygieni- ja aputilat rakennettiin uudelleen. Lähes kaikkiin tiloihin asennettiin alakatot.

Kaikki pintarakenteet tai pinnoitteet uusittiin muutamia poikkeuksia lukuunottamatta. Kaikki vanhat maalatut seinät ja katot kangastettiin lasikuitupintavahvistuskankaalla, ylitasoitettiin ja maalattiin.

Kaikki säilytettävät ovet kunnostettiin, karmit ja listoitukset sekä maalatut ovilevyt maalattiin. Joitakin vanhoja ovia siirrettiin.

Kaikki vanhat ikkunat säilytettiin, suoritettiin sisäpintojen kunnostusmaalaus.

Purettavien alakattojen mineraalikulitulevyt (Armstrong) otettiin talteen. Osa käytettiin muiden kerrosten paikkaustöissä, muut levyt varastoitettiin.

Uudet laakaovet valmistettiin osin maalattuina, osin kaksivärisinä laminaattipintaisina. Keskikäytävään, potilashuoneiden leveisiin oviin suunniteltiin värikenttien muodostamat vapaamuotoiset aaltokuviot.

Osaan muista ovista tehtiin värilliset neliökuviot tai pienet neliömäiset ikkunat samaan tapaan kuin aikaisemmin 2. kerroksessa. Neliöjakoa sovellettiin myös uuteen teräslasiseinään, puisissa sisäikkunoissa pystyjakoa.

Myös tämän kerroksen oleskelutilaan suunniteltiin Luja-maalilla tehtävä lasyyrikäsittely ja käytävien seinille maalatut boordit.

Potilashuoneisiin 312, 316, 317 ulkoseinälle tehtiin lattiakotelo viemäriä varten puusepäntyonä.

- 4-0459-00-C
Peruskorjaus, vaihe 4
1. kerroksen pohjoissiipi, osaston K1 muutokset. Paloalueen muutos, ison potilassalin jakaminen erillisiksi potilashuoneiksi ja kantavan rakenteen muutos.
Päätöspvm 7.3.2000.
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi
- Muutos toteutettiin vähäisin poikkeuksin samalla perusratkaisulla kun osastolla S11. Kaksi keskiosan huonetta yhdistettiin potilashuoneeksi 160 purkamalla kantava tiiliseinä osittain.
- 4-1983-03-D
- "... kolmannen kerroksen hemodialyysiosastolle rakennetaan uusi dialyysilaitteistotila, jonka lattiarakennetta vahvistetaan ja osaston käytävällä tehdään kantavan rakenteen muutos."
Päätöspvm 8.7.2003.
- 4-2135-95-B
- Yhdystunneli sairaala-alueelle.
Rakennusten 3, 4, 5 ja 15 porras- ja hissiliittymät.
Päätöspvm 18.7.1995.
- V. 2009-2010
- Malmin sairaalan väistötilat.
Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtuuritoimisto Rauhalampi Ay, Antti Rauhalampi

RAKENNUS 3 NYKYTILANNE 2011
RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 1. KERROS

1. KRS

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet
- ovi (1908)

RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 2. KERROS

2. KRS

0 10m

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet
- ovi (1908)

RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 3. KERROS

3. KRS

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet
- ovi (1908)

JULKISIVUN MUUTOKSET

Pihajulkisivu vuonna 1967. C. Grünberg, HKM

Alkuperäisten ikkunoiden yläosa oli jaettu välipuitteilla ja ikkunat olivat ulos aukeavia. Osa ikkunoista olivat ns. terveysikkunoita, joiden yläosassa on tuuletusikkuna. Alkuperäiset, ulos aukeavat ikkunat ja terveysikkunat olivat säilyneet 1960-luvulle. Vesikatolla näkyvät alkuperäisen malliset ilmanvaihtopiiput.

JULKISIVUN MUUTOKSET

Rakennuksen rapattuja julkisivuja runsaine koristereliefeineen on 1900-luvun loppupuolella uusittu tai korjattu, tavoitteena alkuperäisen ilmeen säilyttäminen. Nykyisen, keltaisen eri sävyihin perustuvan värityksen alkuperästä ei ole tässä selvityksessä löytynyt tietoa. Graniittiharkoilla päällystetty sokkeli on säilynyt. Pääoven edusta on muutettu esteettömäksi sisäänkäyntitasoksi ja pääoven eteen on 1980-luvulla rakennettu teräsrunkoinen, kaareva lasikatos (kuva oikealla).

Ikkunat on uusittu vanhaa puitejakoa mukaillen. Ikkunoiden yksityiskohtien dimensiot ja ikkunalasiensa lista-asennus poikkeavat alkuperäisestä ilmeestä. Ulko-ovet on uusittu. Nykyinen valkoinen peittoaalaus ei vastaa alkuperäisiä ovia, jotka ovat olleet joko ajalle tyypillisiä tammiovia tai tummaan sävyyn maalattuja puuvia. Uusittuun pääoveen on asennettu vanhat, tukevat vetimet.

Vesikaton kattotiilet on uusittu. Vanhoja piippuja on purettu tarpeettomina mm. länsipäädyistä ja katolle on rakennettu uusia ilmanvaihtopiippuja (kuva oikealla ylh.).

Sairaalapaviljongin pihajulkisivut, kuvattu luoteesta (rajattu alkuperäisestä kuvasta). Valok. Faltin 1909, MV

Sisäpihan julkisivut ja pääovi katoksineen. MS 2011

SÄILYNEET OMINAISPIIRTEET

JULKISIVUT

Sairaalarakennus 3 on kolmikerroksinen, pääsiipeen ja kahteen poikittaisen siipeen jakautuva U-kirjaimen muotoinen, harjakattoinen kivirakennus.

Sokkelimuureissa on käytetty säännönmukaisia graniittiharkkoja. Julkisivut on rapattu ja jäsenetty runsailla reliefiaiheilla. Länsipäädyissä on kolmen kerroksen korkuiset parveketornit ja itäpuolella tuuletusparvekkeet. Rapattuja julkisivuja on 1900-luvun loppupuolella uusittu tai korjattu, tavoitteena alkuperäisen ilmeen säilyttäminen. Nykyisen, keltaisen eri sävyihin perustuvan värityksen alkuperästä ei ole tässä selvityksessä löytynyt tietoa. Jykevillä graniittiharkoilla päällystetty sokkeli on säilynyt.

Rakennuksessa on jo alun perin ollut savitiilikate. Vesikaton kattotiilet on uusittu. Vanhoja piippuja on purettu tarpeettomina mm. länsipäädyistä ja katolle on rakennettu uusia, ullakon iv-konehuoneita palvelevia ilmanvaihtopiippuja.

Pääsisäänkäynti on rakennuksen länsisivun keskilinjassa. Pääoven edusta on muutettu esteettömäksi ja pääoven eteen on 1980-luvulla rakennettu teräsrunkoinen, kaareva lasikatos.

Päivänvalolla ja hygienialla on ollut tärkeä merkitys suunnittelussa. Tämä ilmenee mm. ikkunoiden laajuudessa. Puuikkunat on uusittu vanhaa puitejakoa mukaillen. Ikkunoiden yksityiskohtien dimensiot ja ikkunalasien lista-asennus poikkeavat alkuperäisestä ilmeestä.

Ulko-ovet on uusittu ja maalattu valkoisiksi, poiketen alkuperäisistä. Uusittuun pääoveen on asennettu vanhat, tukevat vetimet.

Vasemmalta rakennukset 2 ja 3 . Kuva C. Grünberg 1963 (osa). HKM.

JULKISIVU LÄNTEEN

Parveketornin yläosa. MS 2011

Näkymä luoteesta. MS 2011.

Rakennus 3, pohjoisen potilassiiven pääty. MS 2011.

JULKISIVU LÄNTEEN

Pääsisäänkäynnin katos on 1980-luvulta. Ulko-ovi ja ikkunat on uusittu. MS 2011.

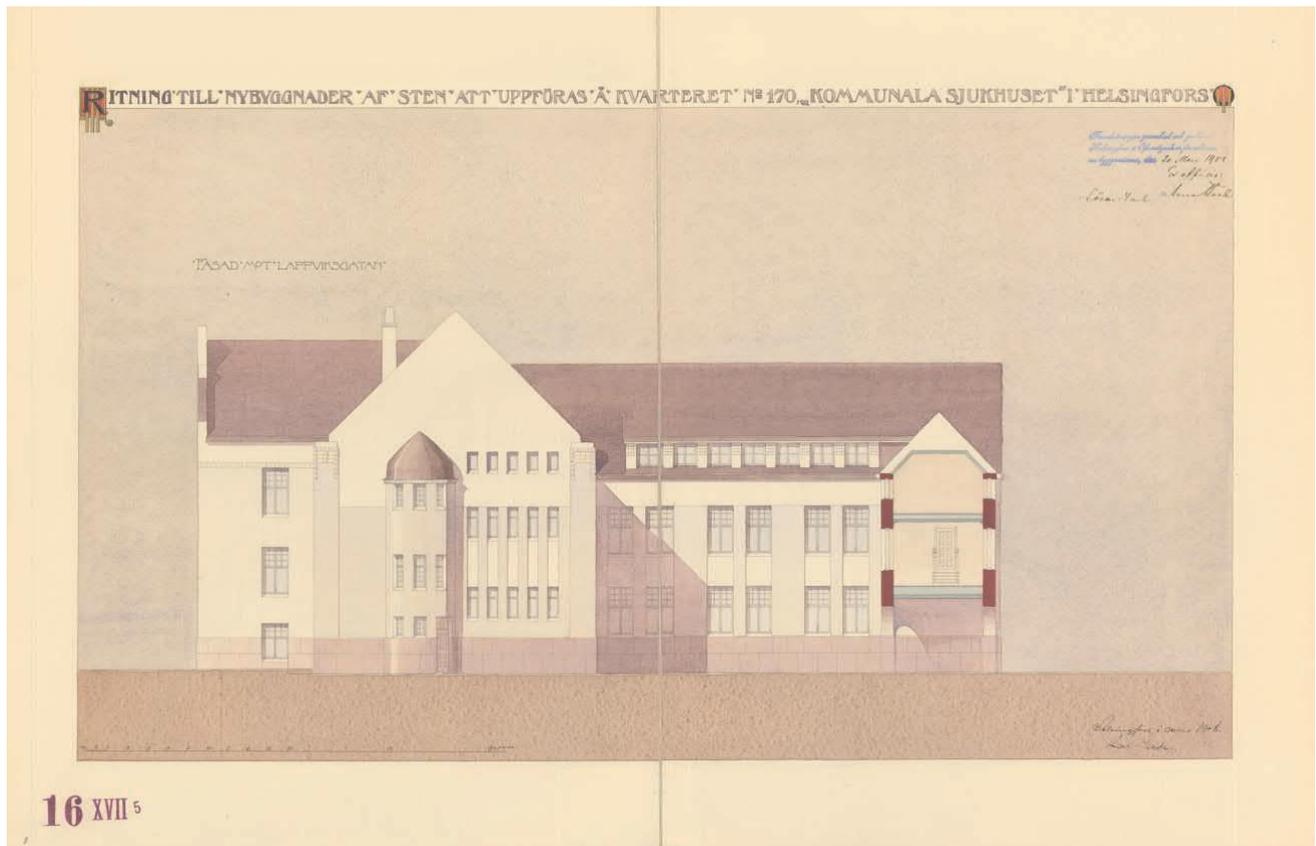

Pääsisäänkäynnin katos. Kari Hakli 2011.

JULKISIVU LÄNTEEN

JULKISIVU POHJOISEEN

Rakennus 3, julkisivu Lapinlahdenkadulle. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

JULKISIVU POHJOISEEN

Julkisivu pohjoiseen, rakennukset 3 ja 2. MS 2011

Pohjoinen sivuporrashuone ja uusittu pihaovi. MS 2011

JULKISIVU ITÄÄN

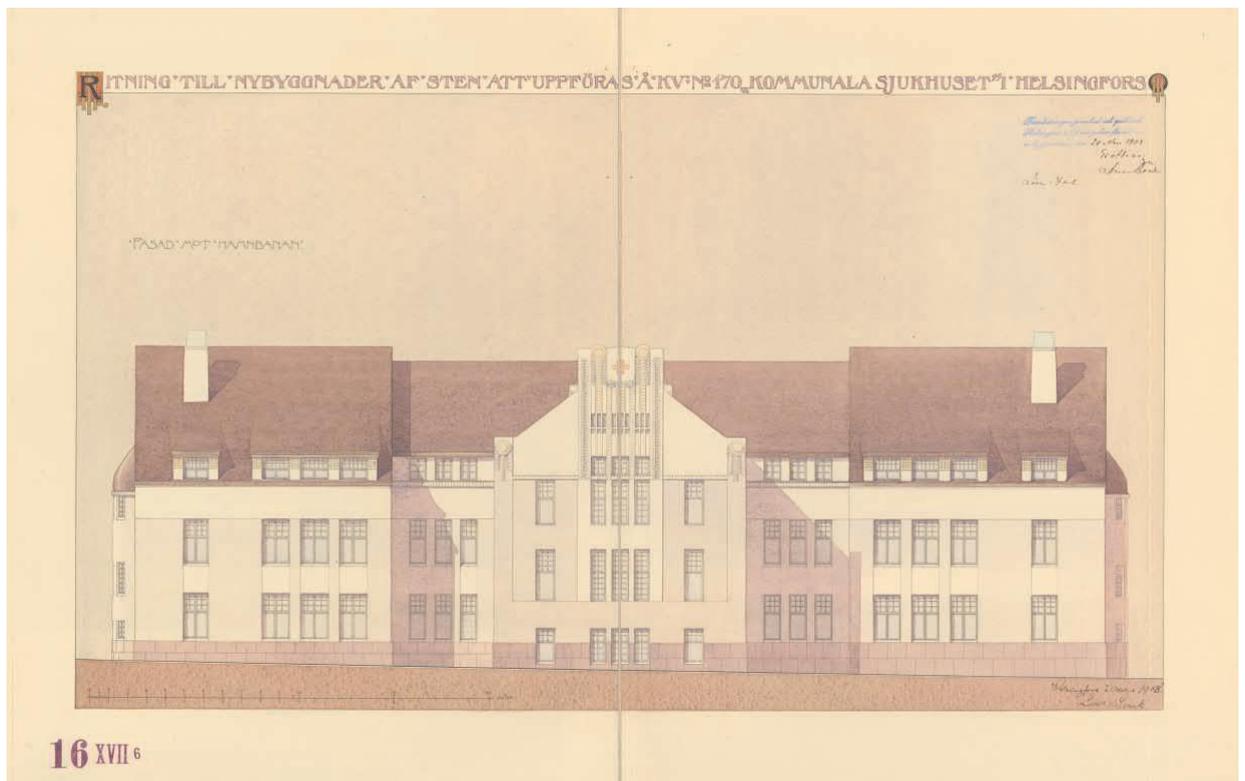

Julkisivu itään, etelä- ja keskiosa. Kari Hakli 2011.

JULKISIVU ITÄÄN JA POHJOISEEN

Julkisivu itään ja pohjoiseen. Kari Hakli 2011

Rakennus 3, julkisivu itään, satamaradalle. Pääpiirustus, Lars Sonck 1908. HKA, Rakennuskonttorin piirustukset.

JULKISIVU ITÄÄN

Julkisivu nousee entisen ratakuilun reunalta. Kari Hakli 2011.

JULKISIVU ITÄÄN

Itäjulkisivun keskirisaliitti. Kari Hakli 2011.

Tuuletusparveke ja julkisivureliefit itäsivulla. MS 2011

JULKISIVU ITÄÄN

JULKISIVU ETELÄÄN

Eteläsiiven länsipää. Kari Hakli 2011

Eteläsiiven julkisivu etelään. MS 2011

JULKISIVU ETELÄÄN

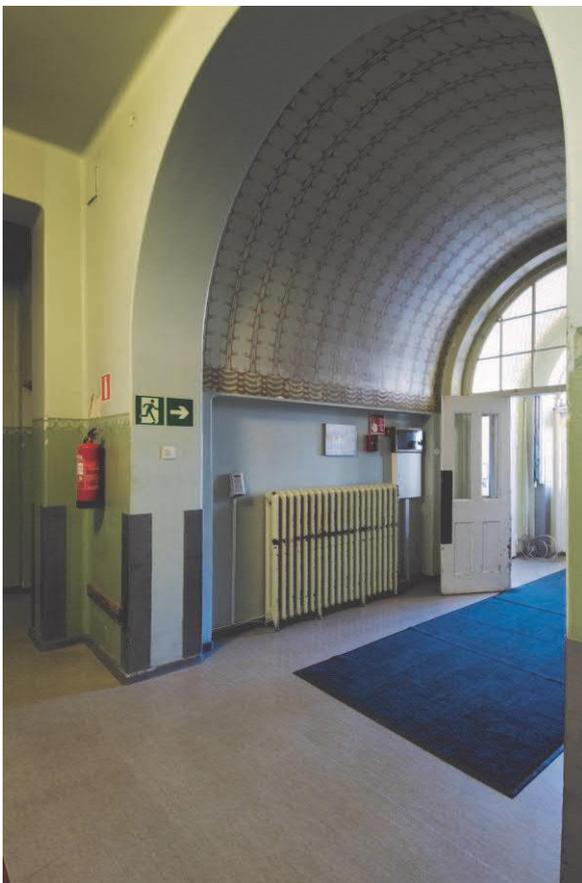

Pohjoissiiven julkisivu etelään sisäpihalle (osa). MS 2011

SISÄTILAT JA SISÄPINNAT
ETEISHALLI, 1 KERROS

1.kerros eteinen. Kari Hakli 2011

Marian sairaala-alue RHS

Eteisen holvin maalauksen yksityiskohta. MS

1.kerros eteinen. Kari Hakli 2011

Tuulikaapin holvin uusittu maalaus.MS

Pääoven sisäovi on 1900-luvun alkupuolelta. MS

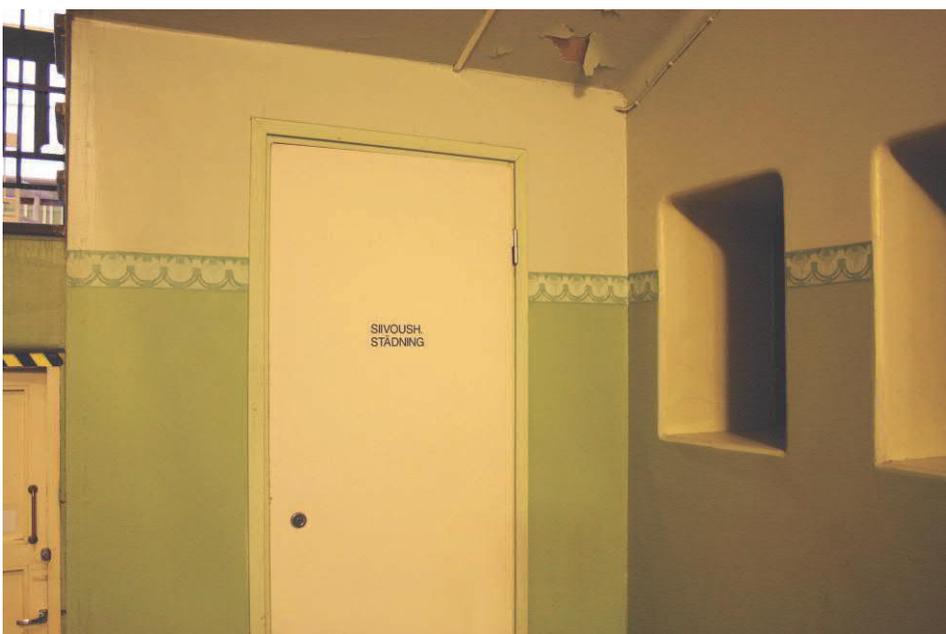

Eteisen radiaattori 1900-luvun alkupuolelta.MS

PORRASHALLI, 1. KERROS

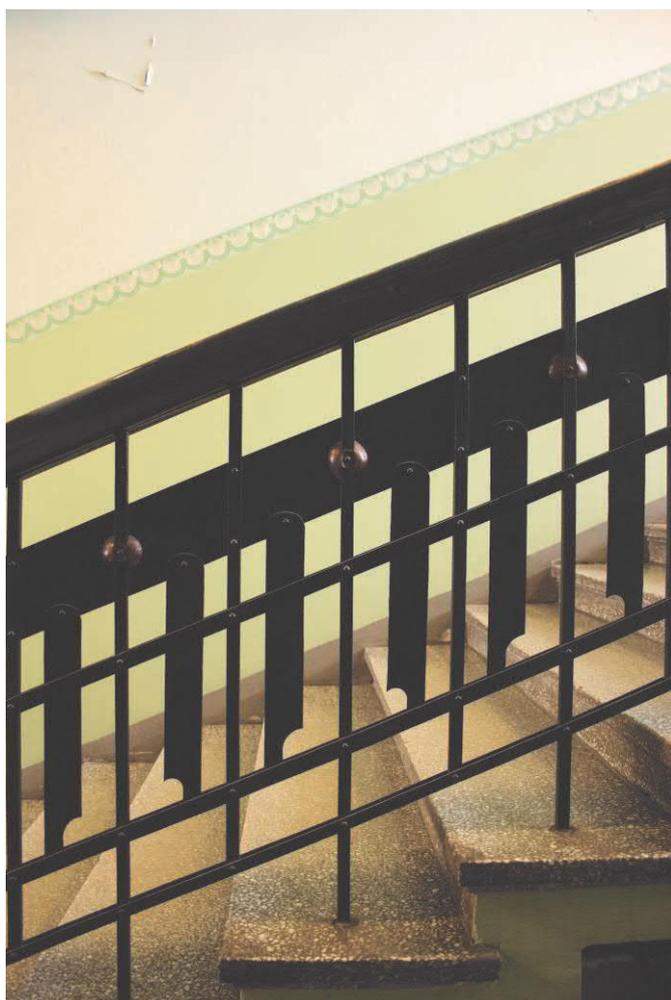
Pohjoisen potilassiiven eteinen. MS 2011

Siivouskometeron levyseinä on maalattu kuten muu halli. MS 2011

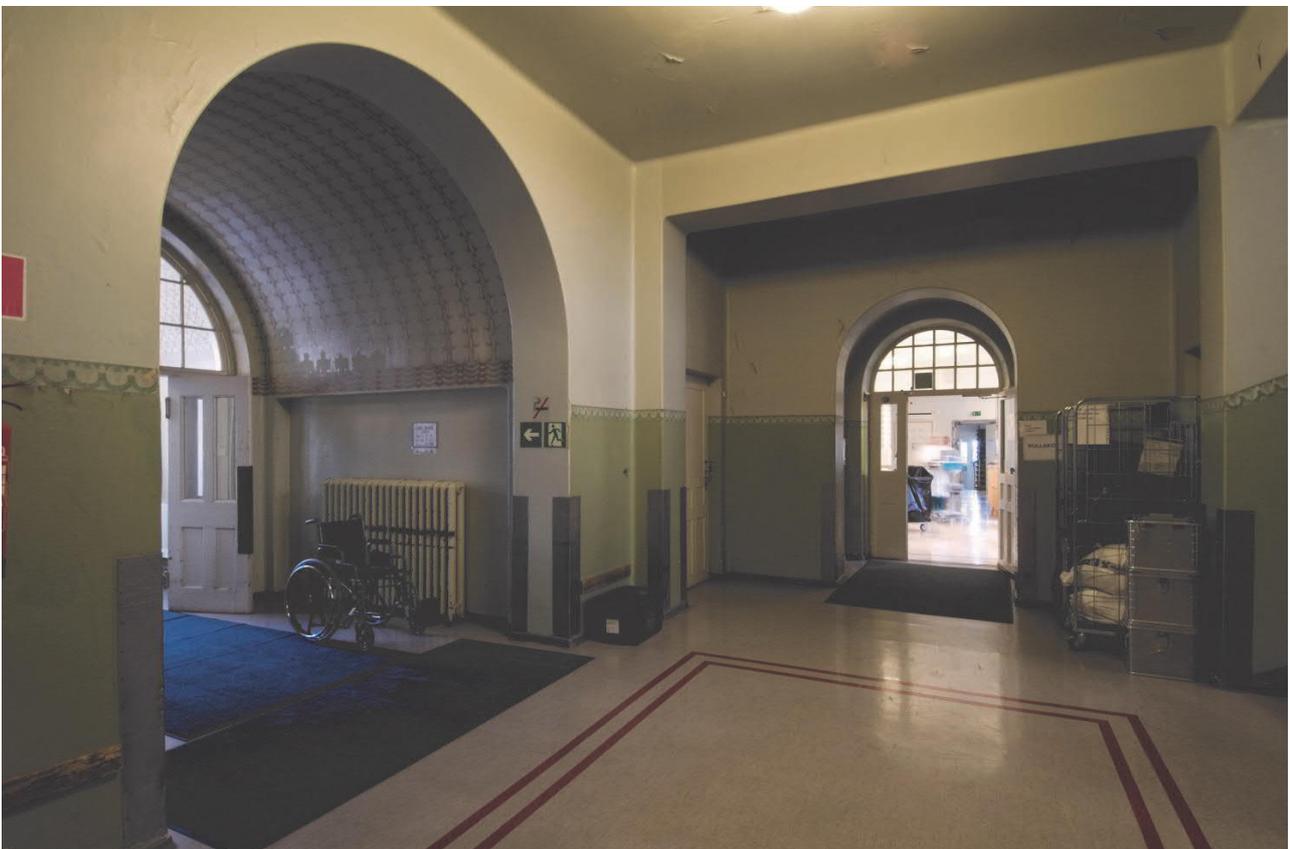
Porrashallin ja portaan sabluunakuvio. MS 2011

PORRASHALLI, 1. KERROS

1.kerros porrasaula. Kari Hakli 2011

1.kerros porrasaula. Kari Hakli 2011

PORRASAUULA 2. KERROS

2.kerroksen aula. Kari Hakli 2011

PORRASTASANNE 1.-2. KERROS

1.kerros välitasanne. Kari Hakli 2011

1.kerros välitasanne. Yksityiskohta. MS 2011

Näkymä 1.välitasanteelta. Kari Hakli 2011

PORRASTASANNE 2.-3. KERROS

Portaan välitasanne 2.-3. kerros. Kari Hakli 2011

2.kerroksen välitasanne. Yksityiskohdat. MS 2011

PORRASHUONE, 3.KERROS

Näkymä 2.välitasanteelta. Kari Hakli 2011

Näkymä 3. kerroksen aulasta. Kari Hakli 2011

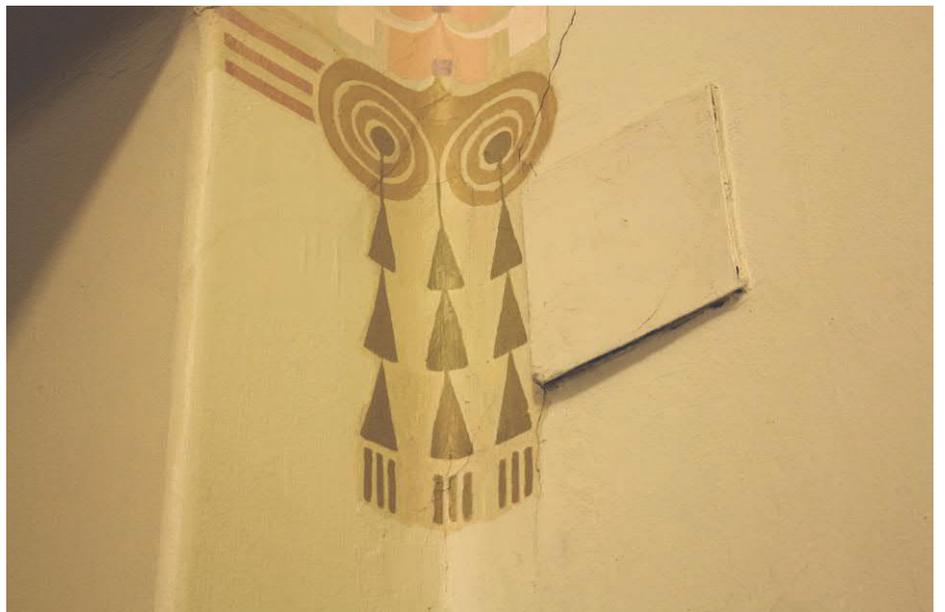
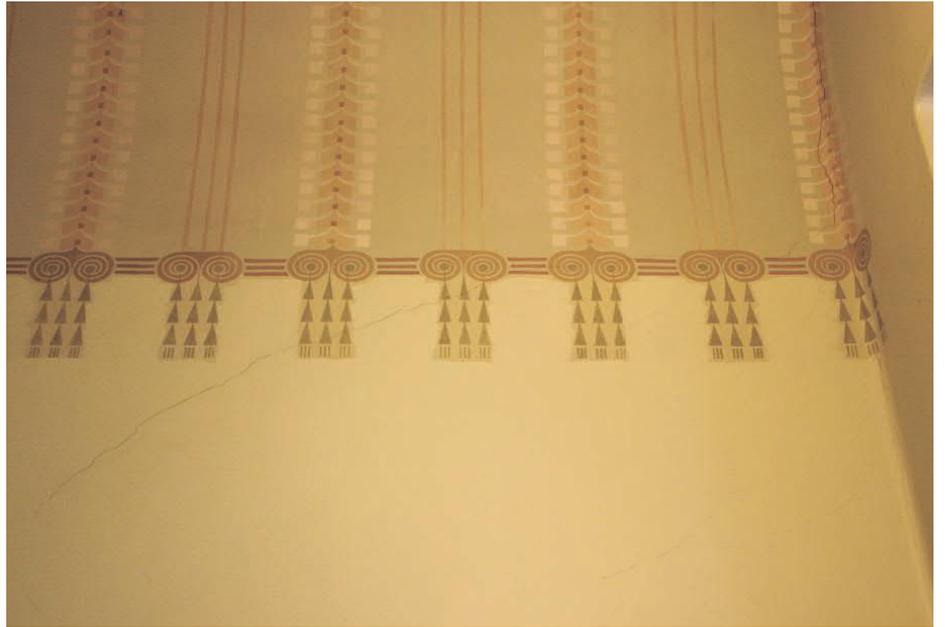
PORRASAUULA, 3. KERROS

3.kerroksen aula. Uusi lasiväliseinä. MS 2011

2.kerroksen välitasanne. Uusi peiliovi. MS 2011

3.kerroksen aula. MS 2011

POHJOISSIIPPI, 1. KERROS

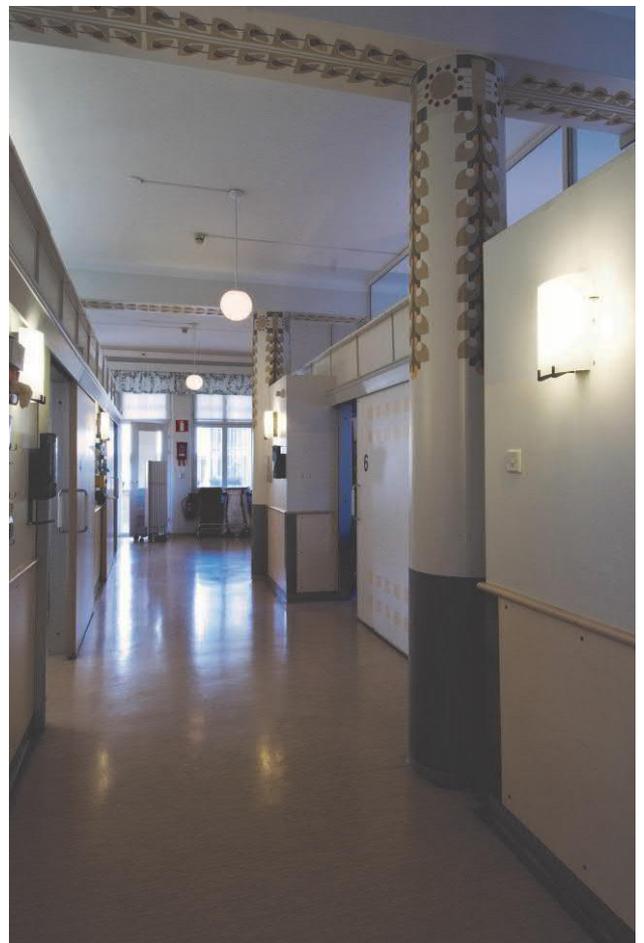
1.kerroksen pohjoisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

1.kerroksen pohjoisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

1.kerroksen pohjoisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

1.kerroksen pohjoinen potilassali. Kari Hakli 2011

ETELÄSIIPPI, 1. KERROS

1.kerroksen eteläisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

1.kerroksen eteläisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

1.kerroksen eteläinen potilassali. Näkymä länteen parvekkeen suuntaan. Kari Hakli 2011

1.kerroksen eteläinen potilassali. Näkymä parvekkeen suuntaan. Kari Hakli 2011

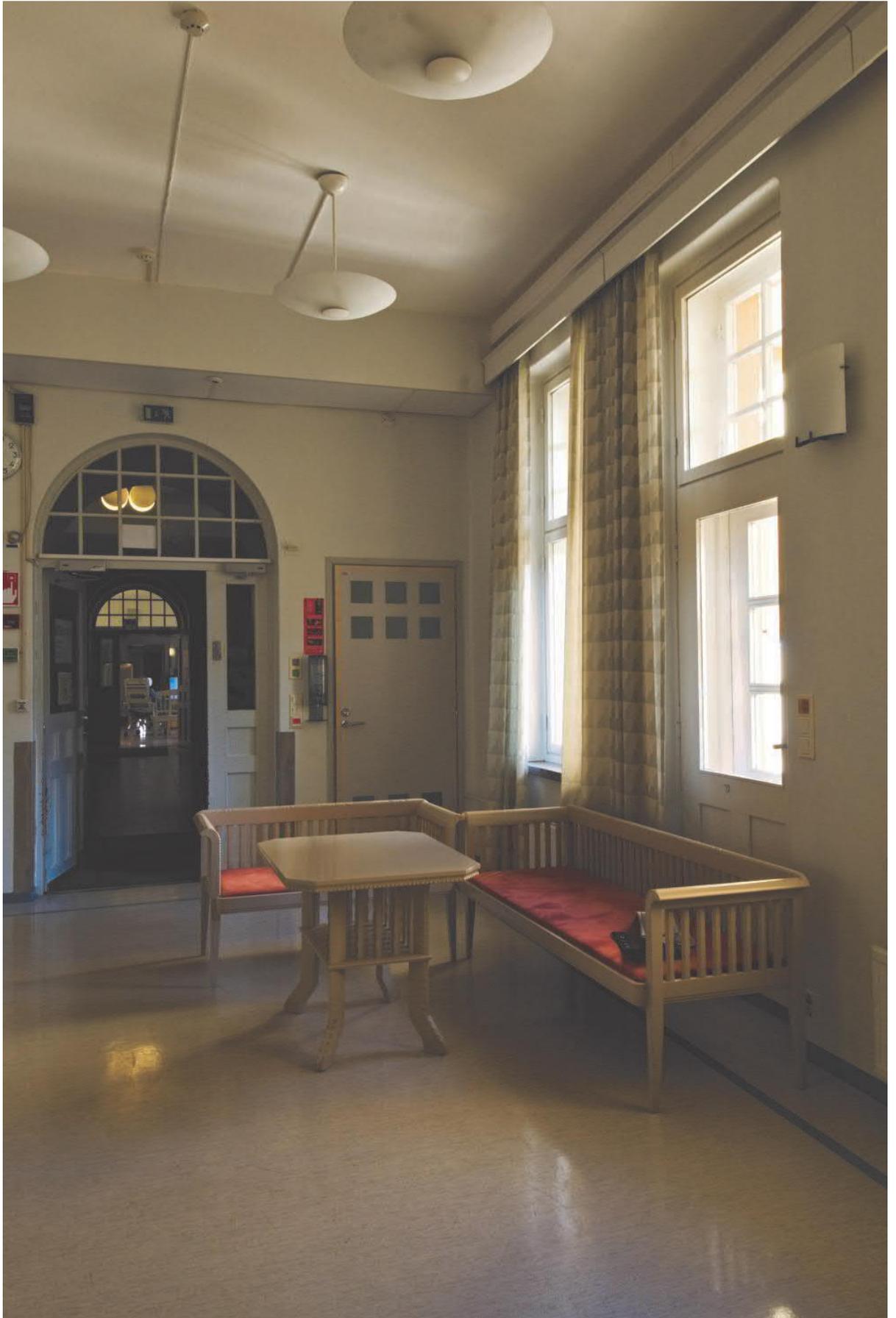
ETELÄSIIPPI, 2. KERROS

2.kerroksen eteläisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

2.kerroksen eteläisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

2.kerroksen eteläisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

POTILASSIIVEN TILAT 1909

Pohjoisen potilassiiven ruokasali ja halli, 1. tai 2. kerros. Kuv. Faltin 1909, MV

Potilassiipi, miesten osasto 2 kerroksessa alkuperäisine sisustuksineen. Kuv. Faltin 16.11. 1909, MV

ETELÄSIIPPI, 2. KERROS

2.kerroksen eteläinen potilassali. MS 2011

POHJOISSIIPPI, 3. KERROS

3.kerroksen pohjoissiiven aula. Kari Hakli 2011

3.kerroksen pohjoissiipi. Kari Hakli 2011

ETELÄSIIPPI, 3. KERROS

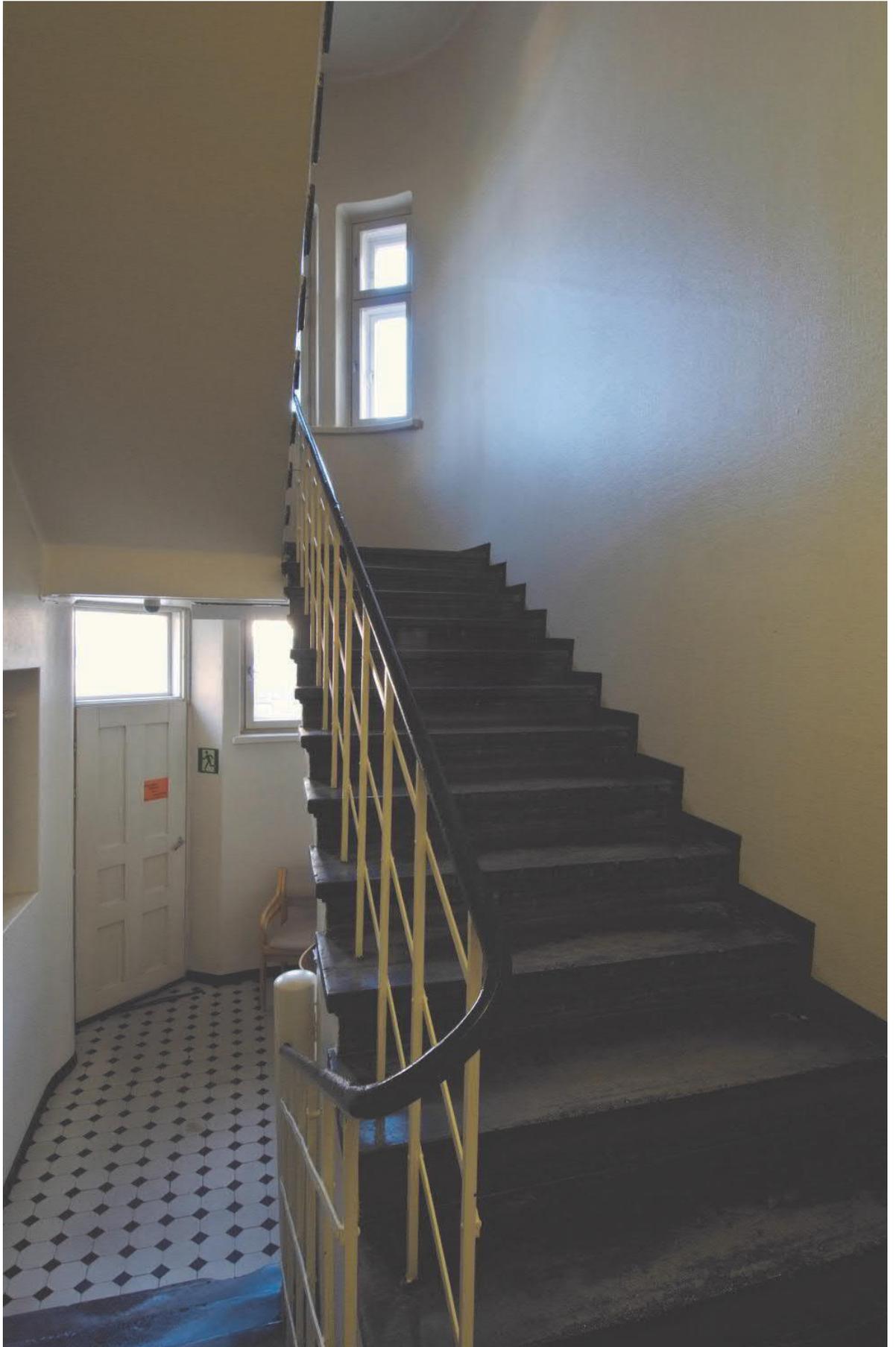
3.kerroksen eteläsiiven aula. MS 2011

ETELÄINEN PORRASHUONE, 1. KERROS

Eteläinen päätyporras. Kari Hakli 2011

POHJOINEN PORRASHUONE, 1. KERROS

Pohjoinen päätyporras. Kari Hakli 2011

KULTTUURI- JA RAKENNUSHISTORIAA ILMENTÄVÄT PIIRTEET YHTEENVETO

Sairaalarakennus 3 on kolmikerroksinen, pääsiipeen ja kahteen poikittaisen siipeen jakautuva U-kirjaimen muotoinen, harjakattoinen kivirakennus, jonka kahdessa ensimmäisessä kerroksessa ovat alun perin sijainneet sisätautien vuodeosastojen isot potilassalit ja erillishuoneet, sekä kolmannessa kerroksessa potilashuoneiden lisäksi sairaalahenkilökunnan asuin- ja kokoustilat.

Kantavat seinät on muurattu tiilestä, välipohjarakenteet ja pilarit ovat teräsbetonia. Rakennuksessa on jo alun perin ollut savitiilikate. Sokkelimuureissa on käytetty säännönmukaisia graniittiharkkoja. Julkisivut on rapattu ja jäsenetty runsailla reliefiaiheilla. Länsipäädyissä on kolmen kerroksen korkuiset parveketornit ja itäpuolella tuuletusparvekkeet.

Rakennuksen keskilinjassa on pääsisäänkäynti, tilava eteishalli ja takaseinään ulottuva monumentaalinen porrashuone jonka ylimmän osan kattaa korkea tynnyriholvi. Aula- ja porrastilojen holveissa ja muissa katto- ja seinäpinnoissa on runsaasti koristemaalauksia. Runsas maalauskoristelu on leimannut myös potilassaleja ja niihin liittyviä oleskelu- ja ruokailuhalleja.

Rakennuksen pohjoisesta potilassalista on alun perin ollut sisäyhteys viereiseen hallintorakennukseen. Eteläpäähän on rakennettu katettu yhdyskäytävä viereiseen, vanhempaan tiilipaviljonkiin.

Sairaalapaviljongin tilajäsentely on alun perin ollut varsin selkeä päätiloineen ja niitä palvelevine aputiloineen, jotka on ryhmitetty symmetria-akselin varaan pääporrashuoneen ja kahden sivuportaan yhteyteen. Pohjois-eteläsuuntaisen pääsiiven tilat on sijoitettu peräkkäin siten, että niiden kulkuaukot asettuvat samalle linjalle ja rakennuksessa muodostuu sydänmuurin kanssa rinnakkainen näkymäakseli eteläisen apuportaan ikkunasta pohjoisen apuportaan ikkunaan. Tätä akselia leikkaavat potilassalien keskiakselit, jotka ulottuvat salien ovesta toisen päädyn parvekkeelle asti.

Päivänvalolla ja hygienialla on ollut tärkeä merkitys sisätilojen suunnittelussa. Tämä ilmenee mm. ikkunoiden runsaudessa, alkuperäisissä pintamateriaaleissa, säilyneiden sisänurkkien pyöristyksissä ja esimerkiksi ikkunapuitteiden pyöristyksissä, joita on jäljitelty uusituissa ikkunoissa. Säilyneiden sisäovien tunnusomaisen kehärakenteen profilointi on yksinkertainen pyöristys ilman pölyä kerääviä poimutuksia.

Rakennuksen rapattuja julkisivuja runsaine koristereliefeineen on 1900-luvun loppupuolella uusittu tai korjattu, tavoitteena alkuperäisen ilmeen säilyttäminen. Nykyisen, keltaisen eri sävyihin perustuvan värityksen alkuperästä ei ole tässä selvityksessä löytynyt tietoa. Jykevillä graniittiharkoilla päällystetty sokkeli on säilynyt. Pääoven edusta on muutettu esteettömäksi ja pääoven eteen on 1980-luvulla rakennettu teräsrunkoinen, kaareva lasikatos.

Ikkunat on uusittu vanhaa puitejakoa mukaillen. Ikkunoiden yksityiskohtien dimensiot ja ikkunalasien lista-asennus poikkeavat alkuperäisestä ilmeestä. Ulko-ovet on uusittu. Nykyinen valkoinen peittomaalaus ei vastaa alkuperäisiä ovia, jotka ovat olleet joko ajalle tyypillisiä tammiovia tai tummaan sävyyn maalattuja puuovia. Uusittuun pääoveen on asennettu vanhat, tukevat vetimet.

Uusittuun pääoveen on asennettu vanhat, tukevat vetimet.

Vesikaton kattotiilet on uusittu. Vanhoja piippuja on purettu tarpeettomina mm. länsipäädyistä ja katolle on rakennettu uusia, ullakon iv-konehuoneita palvelevia ilmanvaihtopiippuja.

1990-luvun loppuun mennessä rakennuksen sisätiloissa tapahtunut oleellisin muutos oli kolmannen kerroksen muuttaminen vuodeosastoksi ja dialyysiosastoksi. Sen jälkeen on uusien vaatimusten vuoksi rakennettu väliseiniä avariin potilassaleihin.

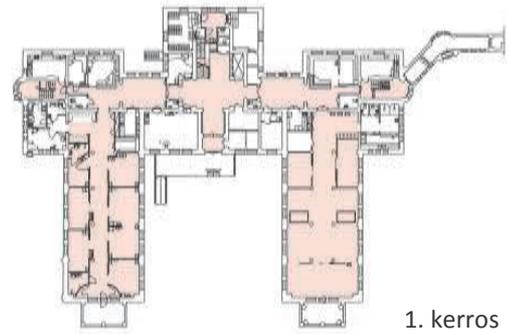
Sairaalapaviljonki on toiminut potilaspaviljonkina 2000-luvulle asti. Vuosien mittaan toteutetut väliseinä-, ikkuna- ja sisäovimuutokset sekä talotekniikan asennustyöt ovat lyöneet leimansa sisätiloihin. Alkuperäisen tai lähes alkuperäisen muotoisia ja kokoisia huonetiloja on porrashuoneiden lisäksi pyritty paikoin säilyttämään, kuten osa halleista ja potilassaleista. Kolmannen kerroksen eteläsiivessä on säilynyt muutamia vanhojen väliseinien rajaamia huoneita alkuperäisine oviineen. Alkuperäisten maalauskoristeluja aiheita ja jäsentelytapoja on toistettu varsinkin potilassalien uusintamaalauksissa.

Alkuperäisiä pintamateriaaleja ja eräitä yksityiskohtia on säilynyt lähinnä pääporrashuoneen marmorimosaiikki- ts. mosaiikkibetonilattioissa ja porraskelmissä, kaikkien portaiden siroissa kai-teissa yksityiskohtineen ja ikkunapenkkin mosaiikkibetonipinnoissa. Peilirakenteisia sisäovia on paikoin säilynyt. Uudet peilimalliset ovet on toteutettu toisenlaisilla yksityiskohdilla ja materiaaleilla. Uusia peiliovia ovat mm. osastoivat teräsovet.

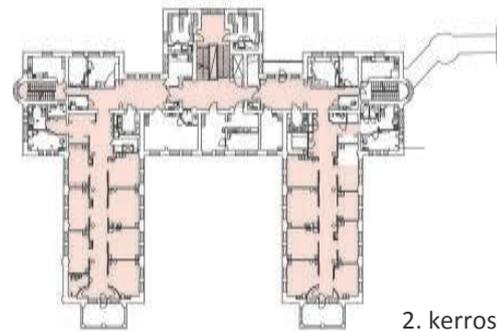
Talotekniikan asennusten uusimisen jäljiltä ei ole säilynyt paljonkaan vanhempia asennuskalusteita, lukuun ottamatta radiaattoreita, joita on mm. pääporrashuoneessa.

Sairaalapaviljongin maalauskoristelu on alun perin ollut huomattavan runsasta, edustamalleen arkkitehtuurisuuntaukselle ominaista. Vanhimmat säilyneet koristemaalaukset ovat pääaulassa ja pääporrashuoneen kattopinnoissa. Muualla on enimmäkseen maalattu uusia sabluunakoristeita rakennuksesta löytyneitä vanhoja malleja mukaillen. Valokuvien perusteella voidaan päätellä että nykyinen maalauskoristelu poikkeaa alkuperäisestä mallista. Myös värityksen osalta nykyinen maalauskoristelu lienee vapaa tulkinta alkuperäisestä. Vanhoja maalaustapoja maaliaineineen, jotka vuoden 1909 selostuksen mukaan perustuivat öljy- ja liimamaalin yhdistelmään, ei ole ainkaan pyritty rekonstruoimaan lukuun ottamatta pääporrashuoneeseen liittyvissä tiloissa, joiden kattomaalauksen korjausvaiheesta ei ole löytynyt tietoja tämän selvityksen yhteydessä. Kattopinnoissa on säilynyt mattapintaisia liimamaalikenttiä ja läpikuultavia, laseeraavia sabluunamaalauksia, mm. pronssisävyjä, jotka saattavat periytyä rakennusajalta. Koristemaalauksien yllä on monin paikoin vedetty siveltimellä himmeästi kiiltävä, kalvomainen pinta.

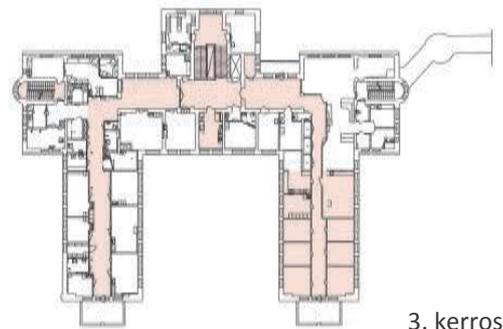
1900-luvun alkuvaiheen merkittävimpiin suomalaisiin arkkitehteihin kuuluneen Lars Sonckin suunnitteleman Marian sairaalapaviljongin rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo on kiistaton. Vaikka sisätiloissa ja yksityiskohdissa on tapahtunut muutoksia, on rakennus edelleen säilyttänyt oleelliset ominaispiirteensä. Ulkoiselta hahmoltaan rakennus 3 on hillityn jugendin leimaama tiilikattoineen, poikkipäätyineen, ilmeikkään ornamenttiikan koristamine rappauspintoineen, parvekkeineen ja välipuitteilla jaettuine ikkunoineen. Sisätilojen perusrakenne on edelleen koettavissa, ennen kaikkea monumentaaliosassa pääporrashuoneessa ja siihen liittyvissä, lasiväliseinien erottamissa aulatiloissa sekä potilassalien korkeissa, valoisissa pilaririvien jäsentämässä tiloissa. Holvien, sisäkattojen ja pilareiden koristemaalaukset ovat muistumia 1900-luvun alussa valmistuneen rakennuksen korkeatasoisesta interiööriäiteestä. Säilyneet alkuperäiset materiaalit vaikuttavat erityisesti porrashuoneiden ilmeeseen.

1. kerros

2. kerros

3. kerros

Marian sairaala

RAKENNUS 3

HUONEINVENTOINTI 2011

RAKENNUS 3 NYKYTILANNE 2011
Rakenteiden ajoituskaaviot 1. - 2. kerros

2. KRS

1. KRS

0 10m

RAKENNUS 3 NYKYTILANNE 2011
Rakenteiden ajoituskaaviot 3. kerros

3. KRS

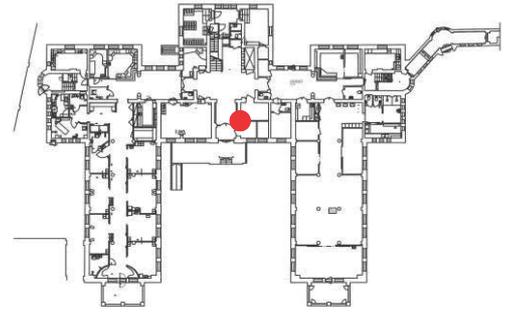
0 10m

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet
- ovi (1908)

133A TUULIKAAPPI

	Huom.	Nykytilanne
Kerros		1
Yleiskuvaus		
Lattia	Alun perin marmorimosaiikkia	Muovimattopäällyste
Jalkalista		Kiviaineinen lista, päällä harmaa muovilista
Seinät		Rapatut, maalatut
Seinät		
Katto		Holvi. Itse tuulikaapissa uusittu koristemaalaus
Katto		
Kattolista		
Ovet	Ulko-ovet alun perin: tummansävyiset lasipeiliovet	Tuulikaapin ovet vanhempia peiliovia, kaareva yläikkuna Ulko-ovet uusittu.
Ikkunat		Lasiaukot tuulikaapin ovien yläpuolella säilyneet. Pyöristetty muotoiltu profiili, alkuperäiset helat. Uusien ulko-ovien sivulasiaukot myöskin uusia
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

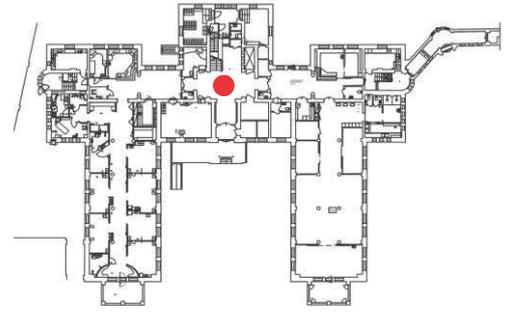

Kuva Kari Hakli 2011

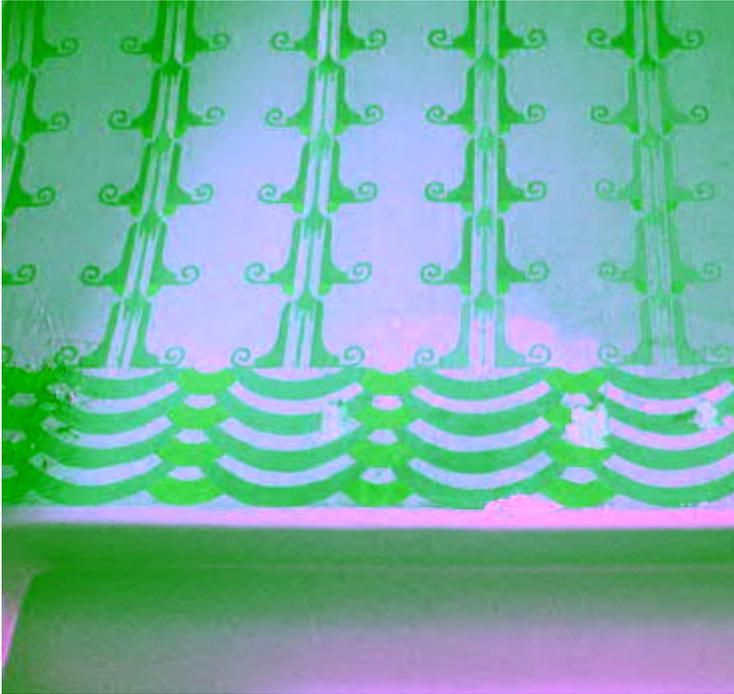

Kuva Kari Hakli 2011

133 AULA

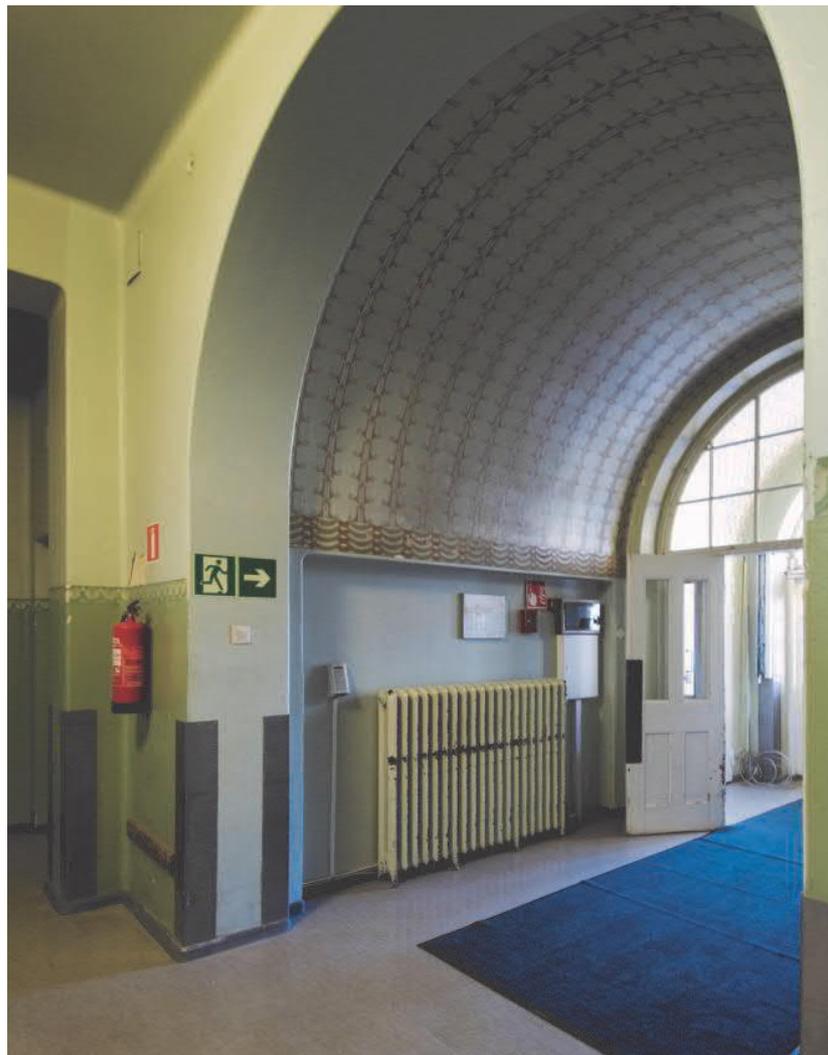
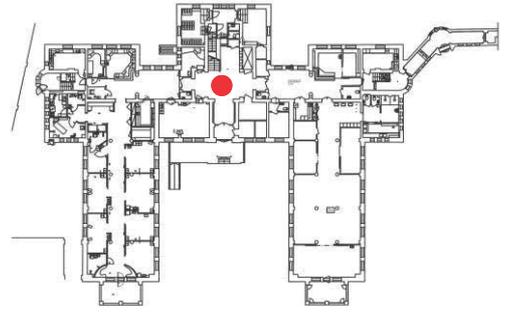
Kerros		1
Yleiskuvaus		
Lattia	Alkuperäinen lattia: marmorisementtimosaiikkilaatta	Muovimattopäällyste ja mosaiikkibetoniporrasta
Jalkalista		Kiviaineinen lista, päällä harmaa muovilista
Seinät	Alkuperäinen boordiaihe eri korkeustasolla	Rapatut, koristemaalattut seinät, värimaalaus n. 1500 mm korkeuteen, paikoin mahd. jäljellä alla vanhempi kerrostuma
Seinät		Suojalistoja
Katto		Maalaus, halkeilua
Katto		
Kattolista		Pyöristys
Ovet		Tuulikaapin ovet vanhempia peiliovia Pääosin jugendtyyliteltyjä uudempia peiliovia. Metallij- ja rautalankalasisäpalo-ovet. Helat ym. uusia
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Alkuperäinen kaide—puu, mustaksi maalattua rautaa ja kupariyksityiskohdat
Valaisimet		Uudehkot pallomaiset valaisimet, uppoasennukset Korkea vanha patteri syvennyksessä
Kalusto		

Eteisen kattomalaus ja portaikon koristemaalauk

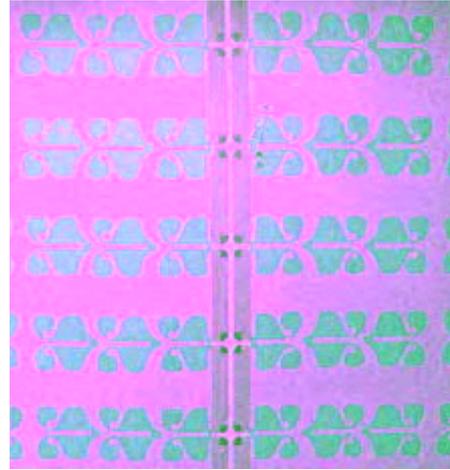
133 AULA

Kuva Kari Hakli (rajattu)

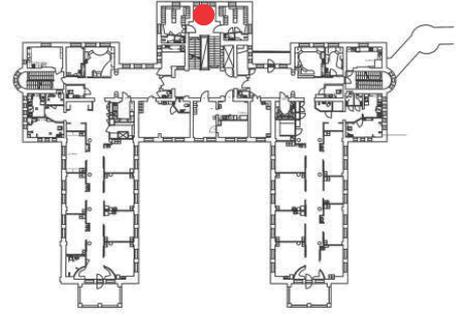
1.kerros välitasanne.
Kari Hakli 2011

1.kerros välitasanne.
Katon maalaus

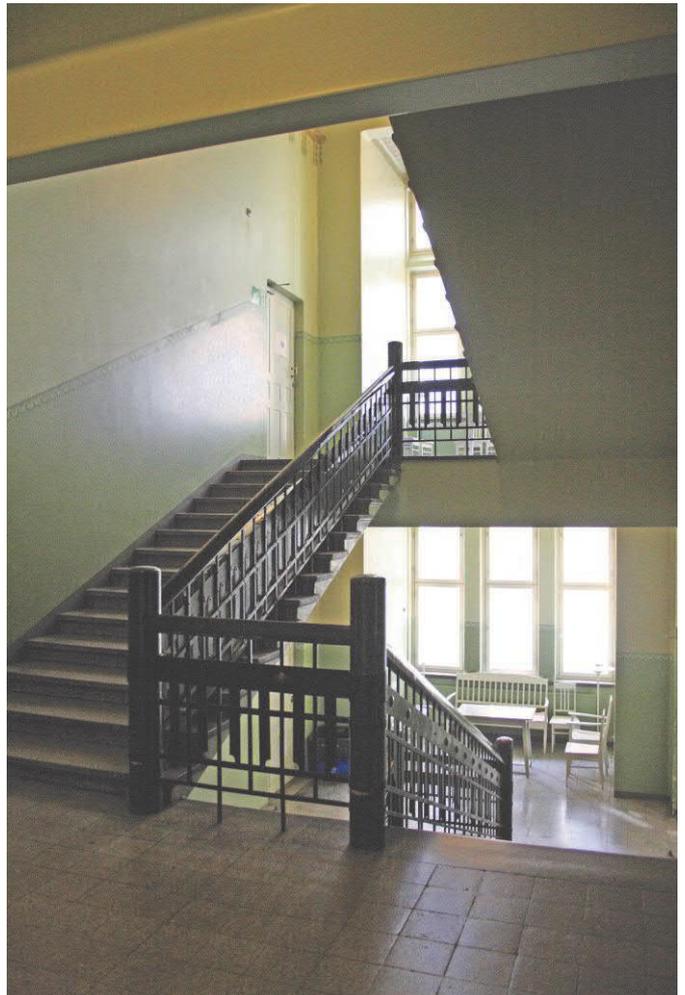
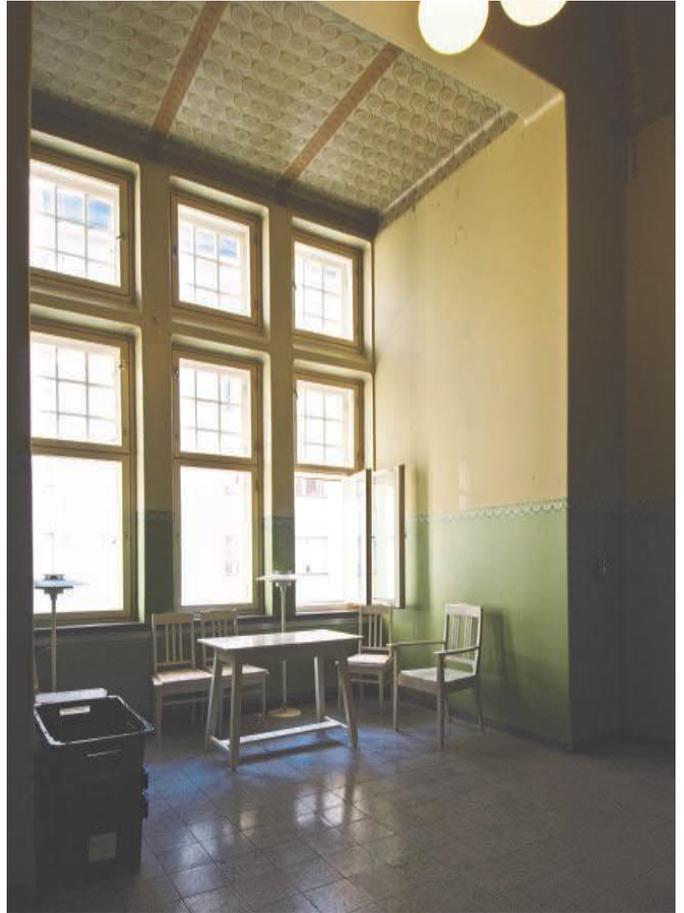
1.kerros välitasanne.
Kari Hakli 2011

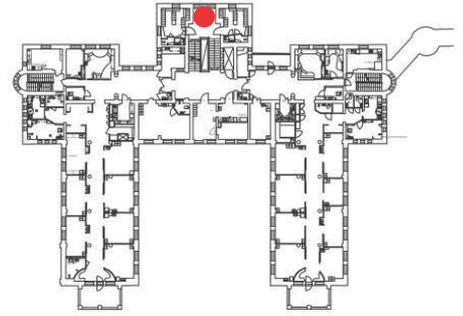
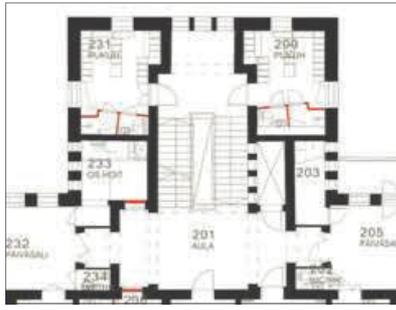
PÄÄPORRAS
1,5. KERROS

Kerros	1,5	1,5
Yleiskuvaus		
Lattia		Neliömäistä mosaiikkibetonilaattaa, n. 200 x 200mm
Jalkalista		Maalaus
Seinät		Rapatut, maalatut seinät Sabluunamaalattu boordi
Seinät		
Katto		Koristemaalaus Sabluunalla maalattu
Katto		
Kattolista		Pyöristykset
Ovet		Uudet peiliovet
Ikkunat		Uusia Mosaiikkibetoni-ikkunapenkit Smyygeissä kuitukangaspinta
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Jalkalamput
Kalusto		Vanhoja sairaalan irtokalusteita

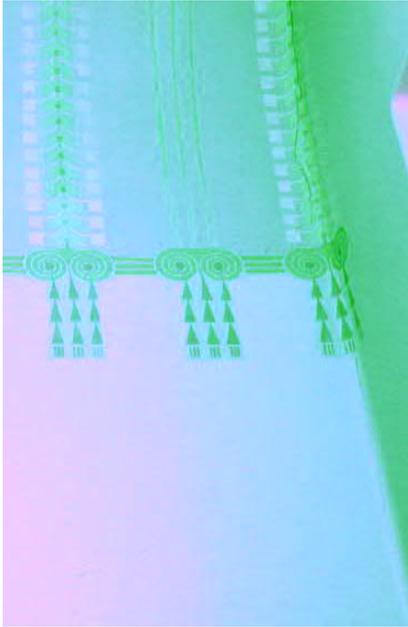
Ylhäällä oik. 2.krs välitasanne. Kari Hakli 2011

Ylhäällä vas. katon koristemaalauk

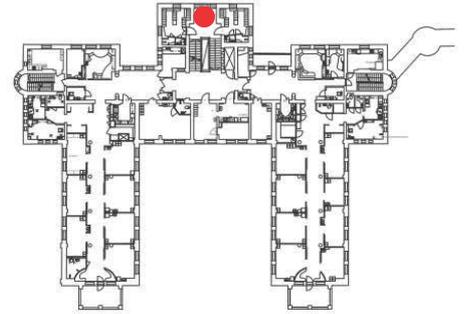
PÄÄPORRAS
2,5. KERROS

Kerros	2,5	2,5
Yleiskuvaus		
Lattia		Neliömäistä mosaiikkibetonilaattaa, n. 200 x 200mm
Jalkalista		Maalaus
Seinät		Rapatut, maalatut seinät Boordiaihe
Seinät		
Katto		Koristemaalaus
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet ovet
Ikkunat		Uusia Mosaiikkibetoni-ikkunapenkit Smyygeissä kuitukangaspinta
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		Vanhoja sairaalan irtokalusteita

Pohjoissiiven potilasosaston ovi 3. kerroksessa

**300 PORRASAUULA
3. KERROS**

Kerros		
Yleiskuvaus		
Lattia		Neliömäistä mosaiikkibetonilaattaa, n. 200 x 200mm
Jalkalista		Maalaus
Seinät		Rapatut, maalatut seinät Boordiaihe
Seinät		
Katto		Koristemaalauk, holvi
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uudet peiliovet
Ikkunat		-
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

Kuva MS 2011

Kuva Kari Hakli 2011

Kuva MS 2011

POHJOINEN SIVUPORRAS

Kerros		1-3
Yleiskuvaus		
Lattia		Ylemmillä tasanteilla muovimattopäällyste, vaalea Betoniporras Alatasolla kaksivärinen Mettlacher-laatta
Jalkalista		Muovijalkalista
Seinät		Kuitukangas maalattu Portaan alla panelipintainen seinä, puupaneli oletet- tavasti alkuperäinen
Seinät		
Katto		
Katto		
Kattolista		-
Ovet		Jugendtyyliteltyjä uusia ovia, alatasolla säilynyt pei- liovi Pystypanelipintainen pieni vanha ovi portaanalusko- meroon
Ikkunat		Uudet
Varusteet ja laitteet		Kaide ja käsijohde säilyneet Uudehko patteri syvennyksessä
Valaisimet		
Kalusto		

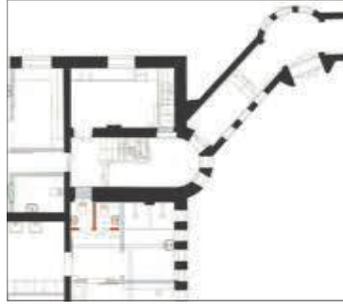
POHJOINEN SIVUPORRAS

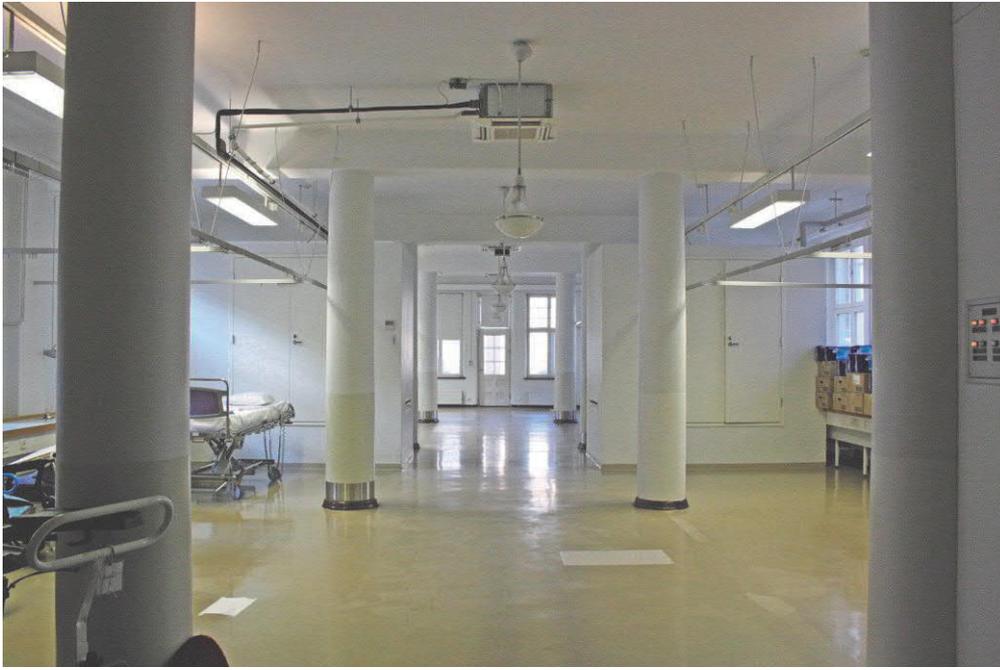

Kuva Kari Hakli 2011

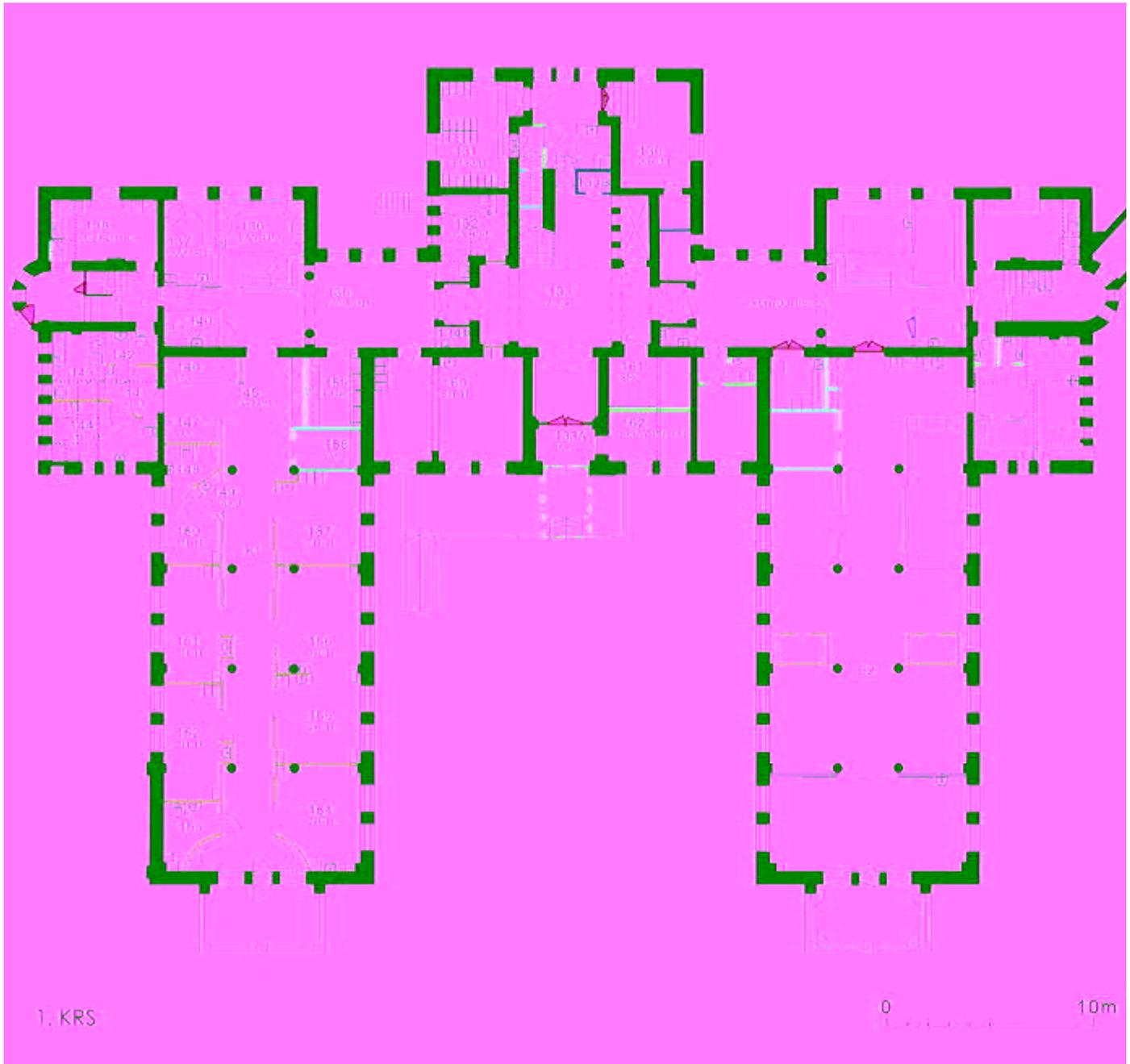
ETELÄINEN SIVUPORRAS

Kerros		1-3
Yleiskuvaus		
Lattia		Ylemmillä tasanteilla muovimattopäällyste, vaalea Betoniporras Alatasolla kaksivärinen Mettlacher-laatta
Jalkalista		Muovijalkalista
Seinät		Kuitukangas maalattu
Seinät		
Katto		
Katto		
Kattolista		-
Ovet		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Kaide ja käsijohde säilyneet Uudehko patteri
Valaisimet		
Kalusto		

RAKENNUS 3 NYKYTILANNE 2011
RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 1. KERROS

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet

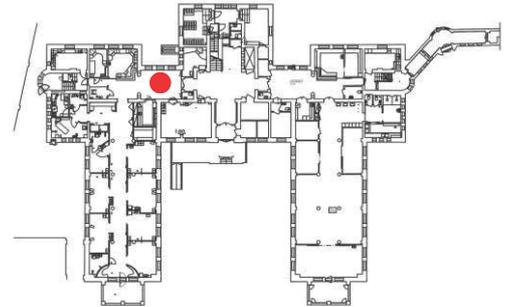
▲ ovi (1908)

1.kerroksen pohjoisen potilassalin aula. Kari Hakli 2011

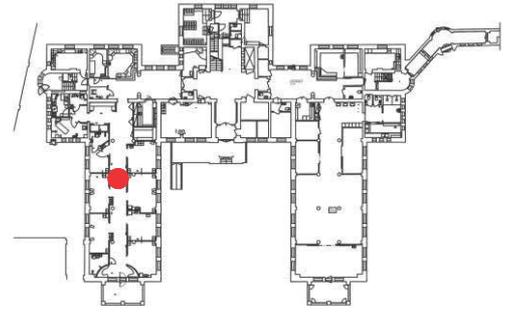
135 PÄIVÄSALI

Kerros		1
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimattopäällyste, vaalea
Jalkalista		Korkeahko muovijalkalista
Seinät		Rapatut, koristemaalatut seinät, uusi kanslian palvelutiskin lasi- ja levyseinä
Seinät		
Katto		Maalaus, pinta-asennuksia
Katto		Alakatto sileää levyä, kenttänä
Kattolista		-, sähkökotelot
Ovet		Pääosin jugendtyyliteltyjä uudempia peiliovia. Teräs – rautalankalasisipalo-ovet. Laakaovia. Helat ym. uusia
Ikkunat		Uusia, umpiolasit. Mosaiikkibetoniset ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		Uudempi radiaattori ikkunan alla
Valaisimet		
Kalusto		

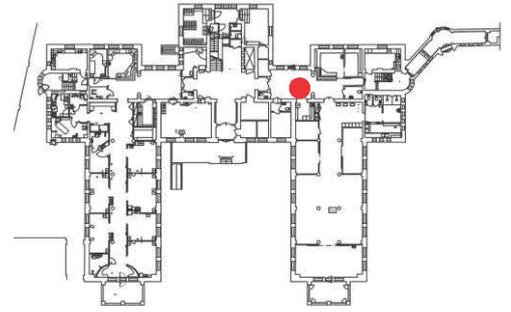
145 KÄYTÄVÄ

Kerros		1
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimattopäällyste, vaalea
Jalkalista		Korkeahko muovijalkalista
Seinät		Rapatut, koristemaalatut seinät, maalatut ja suojatut pilarit, uudemmat levyseinäkkeet, kulmasuojukset
Seinät		
Katto		Koristemaalatut palkit, kenttänä uutta alakattoa valaisimiseen
Katto		
Kattolista		-
Ovet		Uusia liuku- ja häitäriovia. Aukko ilman ovilehtiä saliin, pyöritykset
Ikkunat		Uudet
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Riippuvat mattalasipallot, alakatossa upotettuja valaisimia (vrt. talourakennuksen ruokasali)
Kalusto		

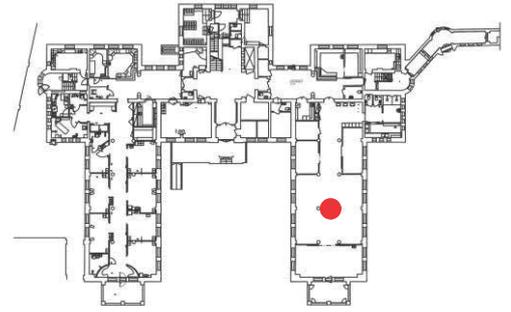
1. KERROS KUNTOUTUSTILA OSASTO S2

Kerros		1
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimattopäällyste, rusehtava
Jalkalista		Korkeahko muovijalkalista
Seinät		Rapatut, maalatut seinät, maalatut pilarit
Seinät		
Katto		Maalatut palkit, ei alakattoa mutta kotelointeja
Katto		
Kattolista		Pyöristys
Ovet		Useita säilyneitä peiliovia. WC:n ovi ei-alkuperäisessä seinässä mahd. siirretty muualta Myös uudempia ovia
Ikkunat		Uusia, umpiolasit Mosaiikkibetoni-ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		Uudet patterit
Valaisimet		Riippuvat lamelliloisteputkivalaisimet
Kalusto		

1. KERROS VUODEOSASTO S2

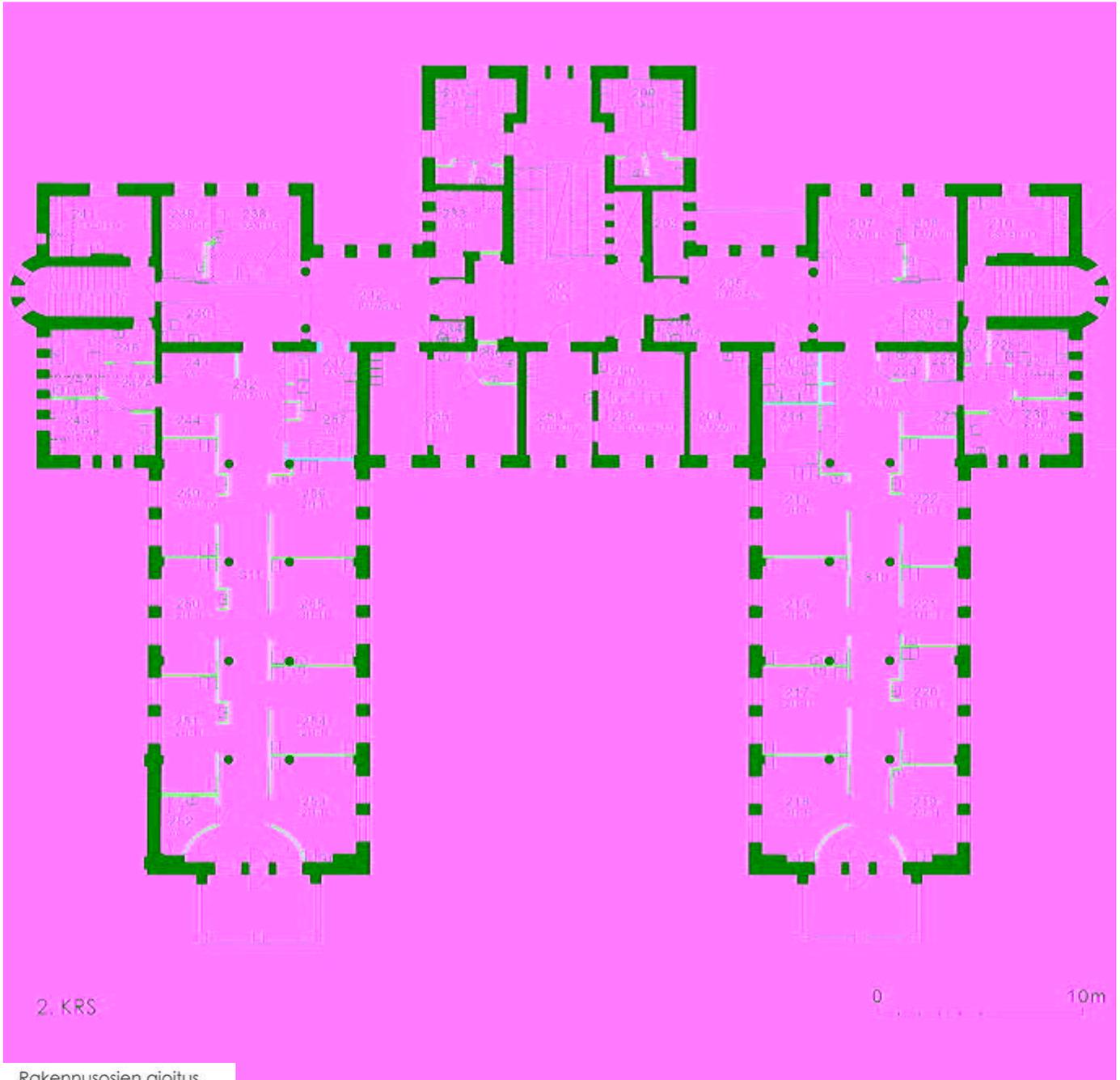

Kerros		1
Yleiskuvaus		Potilassalisiipi, jossa poikkeuksellisen harvoja väli-seiniä, kuitenkin kaksi laitekoppia tms.
Lattia		Muovimattopäällyste, rusehtava
Jalkalista		Muovijalkalista harmaa, pilareissa mahd. puuaineinen, monta kertaa käsitelty ja öljymaalattu
Seinät		Rapatut, maalatut seinät, maalatut pilarit, levy- ja lasiseinät sekä laitekoppien seinäkkeet
Seinät		
Katto		Sileä maalattu, upposennukset
Katto		Kenttämäisiä alakattoalueita, uudehko levy
Kattolista		
Ovet		Vanhoja ja uusia peiliovia
Ikkunat		Uusia Mosaiikkibetoni-ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Riippuvat loisteputkivalaisimet ym. valaisimet
Kalusto		

Kari Hakli 2011

RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 2. KERROS

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet

ovi (1908)

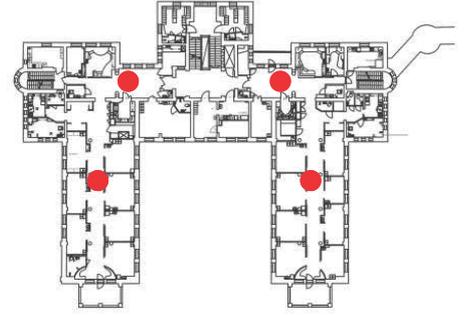

Osasto S10, käytävä.

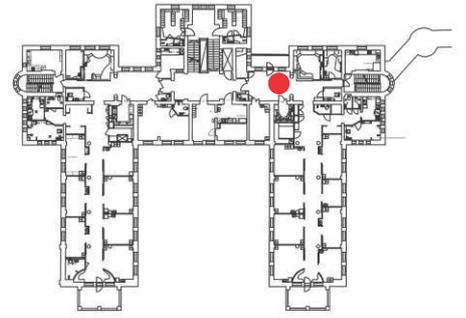
Osasto S10
Potilassali / aula. Kari Hak-
li 2011

2. KERROS
ETELÄINEN POTILASSIIPPI, OSASTO S10
POHJOINEN POTILASSIIPPI, OSASTO S11

		Inventointi 205, 232, 211, 242
Kerros		
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät		Rapatut, maalatut seinät, osassa koristemaalausta
Seinät		
Katto		Sileä katto, levyalakattoja
Katto		
Kattolista		Pyöritykset
Ovet		Uusia laakaovia ja peiliovien malliin muotoiltuja uudehkoja palo-ovia
Ikkunat		Uusittu, umpiolasit. Parvekeovet uusittu. Säilyneet mosaiikkibetoni-ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		Säilyneitä irtokalusteita

205 PÄIVÄSALI

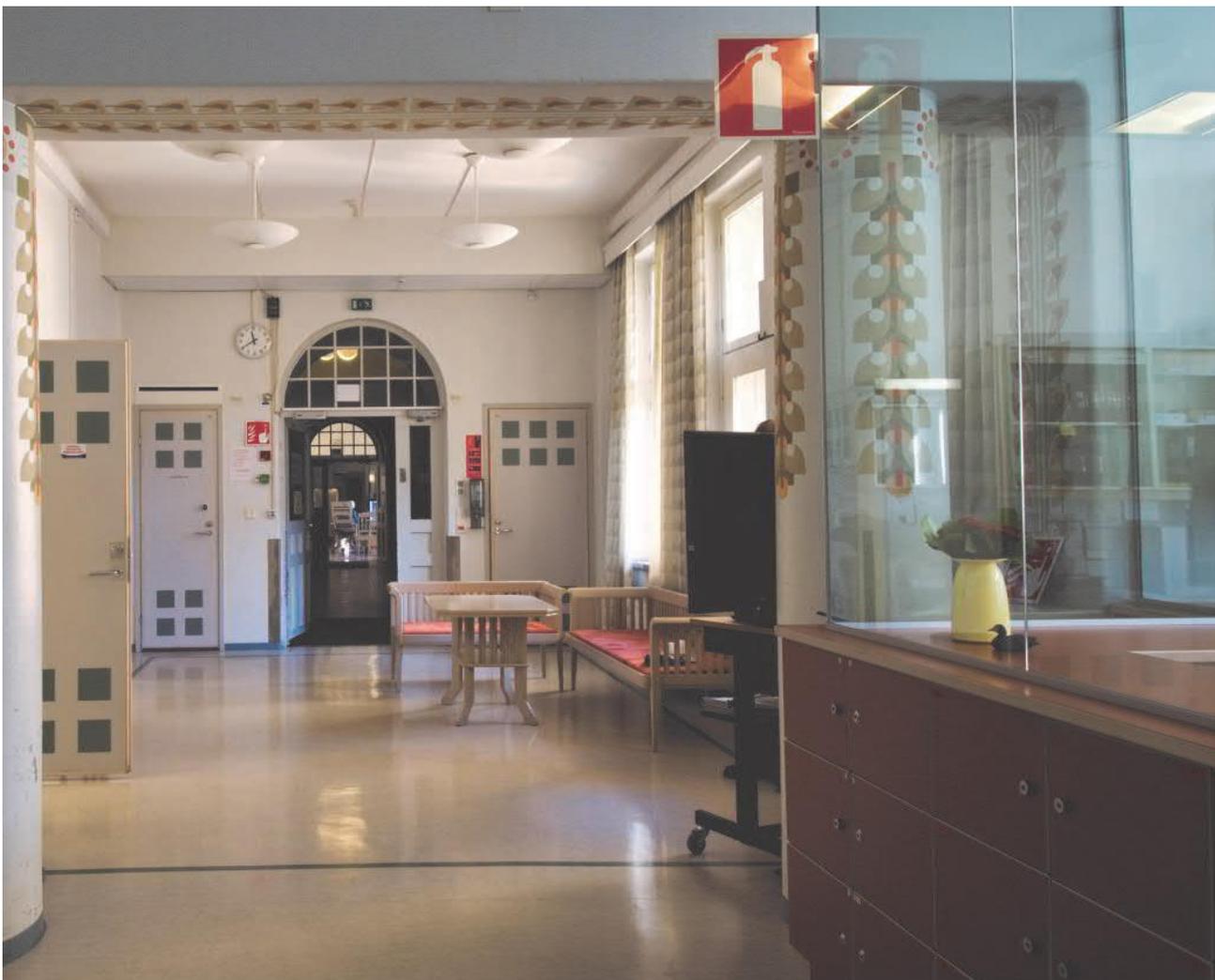
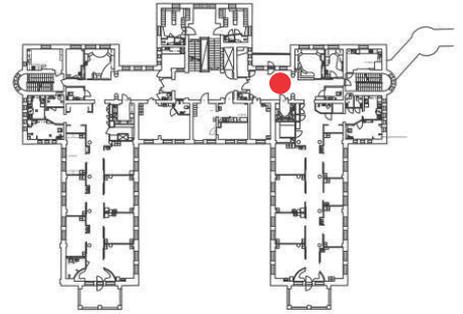

205 päiväsali. Kari Hakli 2011

205 päiväsali

205 PÄIVÄSALI

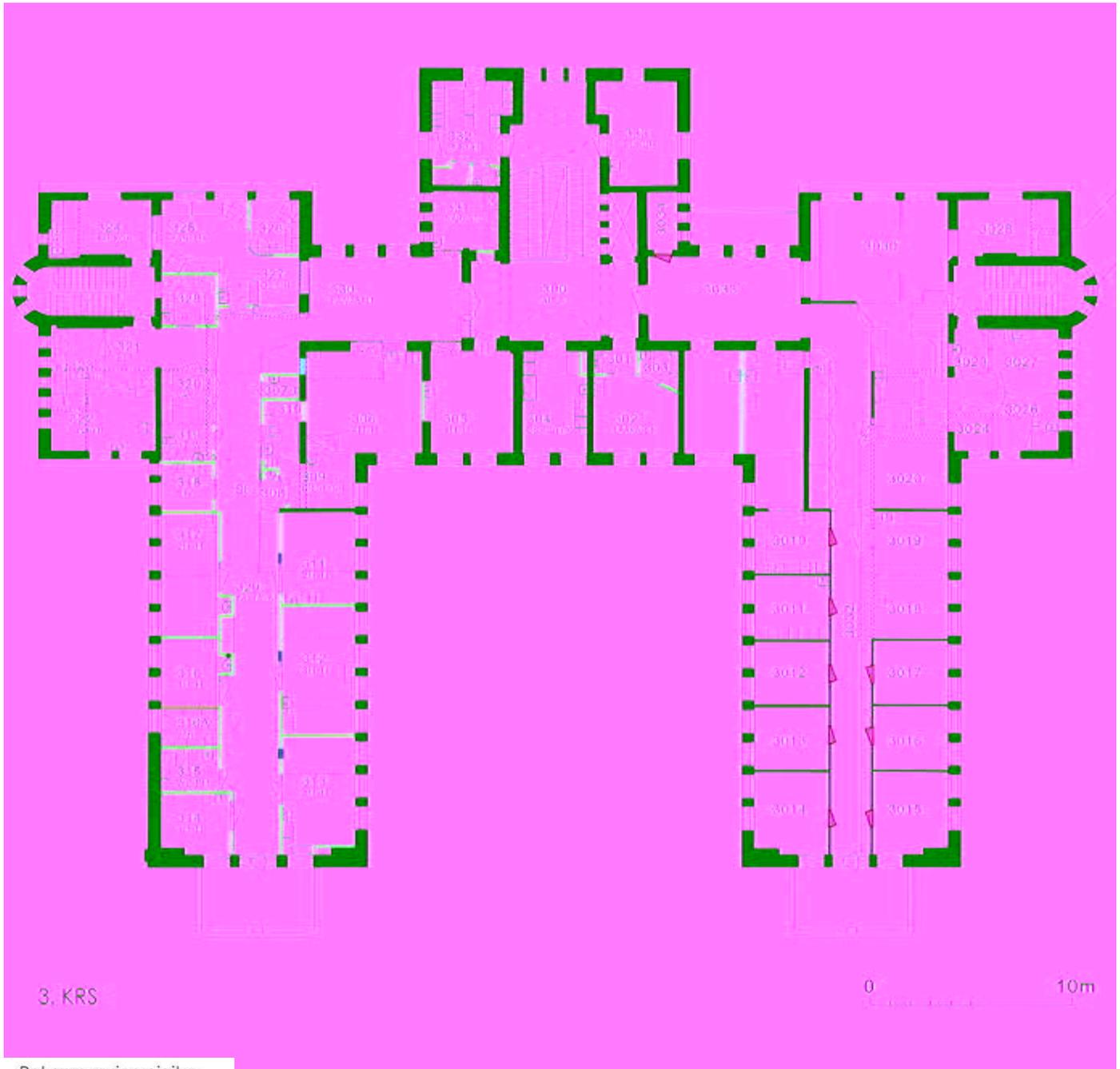

205 päiväsali. Kari Hakli 2011

3. KERROS

RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO 3. KERROS

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1908
- 1909 -1960
- 1960 - 1969
- 1970 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2010
- ajoittamattomat
- puretut rakenteet

ovi (1908)

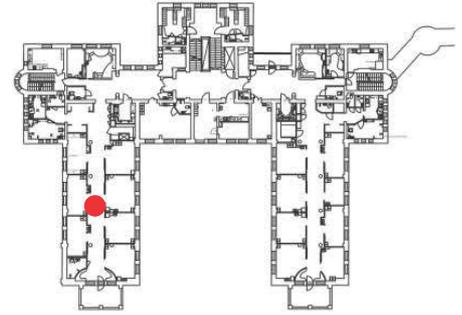
Päiväsali 330. Kuva Kari Hakli

Käytävä 329. Kuva Kari Hakli

306-330

3. KERROS OSASTO S8 POTILASTILAT

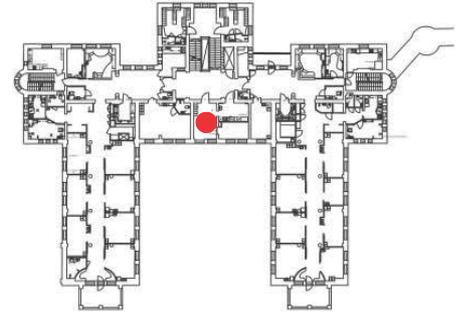

Kerros		3
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät		Rapatut, maalatut seinät, osassa koristemaalausta
Seinät		
Katto		Sileä katto, levyalakattoja kevytmetallisaumoin. Vesikaton muoto näkyy sisätiloissa
Katto		
Kattolista		Pyöritykset
Ovet		Uusia laakaovia ja peiliovien malliin muotoiltuja uudehkoja palo-ovia
Ikkunat		Uusittu, umpiolasit. Parvekeovet uusittu. Säilyneet mosaiikkibetoni-ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		Säilyneitä irtokalusteita

Keittiö 304

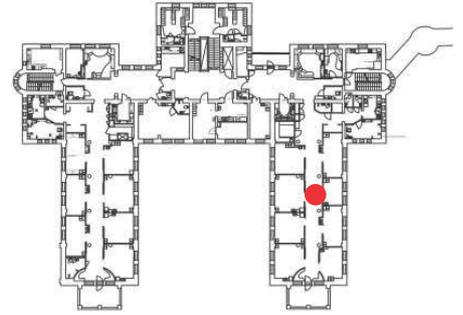
304 OSASTON KEITTIÖ

Kerros		3
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimattopäällyste
Jalkalista		Muovi
Seinät		Rapatut, maalatut seinät
Seinät		
Katto		Levyalakatto
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uusi ovi
Ikkunat		Uusittu, umpiolasit. P
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

3019

**KOLMANNEN KERROKSEN
DIALYYSIOSASTO 3010-3030**

Kerros		
Yleiskuvaus		
Lattia		Muovimatto ja mahd. linoleum
Jalkalista		Muovi
Seinät		Rapatut, maalatut seinät. Osin säilynyttä väliseinää Lasitiiliseinäkkeitä dialyysisalin 3019 yhteydessä
Seinät		
Katto		Sileä katto, levyalakattoja kevytmetallilistoin
Katto		
Kattolista		
Ovet		Uusia laakaovia ja peiliovien malliin muotoiltuja uudehkoja palo-ovia Käytävä 3032 varrella on vanhoja säilyneitä peiliovia, joissa ylimmät peilit lasia
Ikkunat		Uusittu, umpiolasit. Parvekeovet uusittu. Pääosin säilyneet mosaiikkibetoni-ikkunapenkit
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

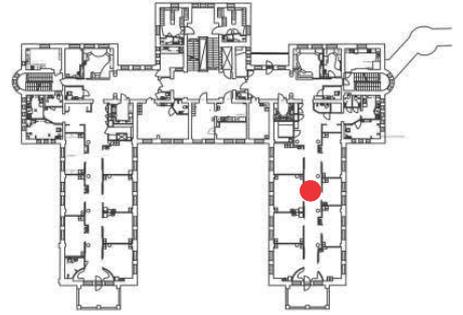

Käytävä 3032

KOLMANNEN KERROKSEN DIALYYSIOSASTO 3010-3030

Ovissa säilyneitä numerokilpiä

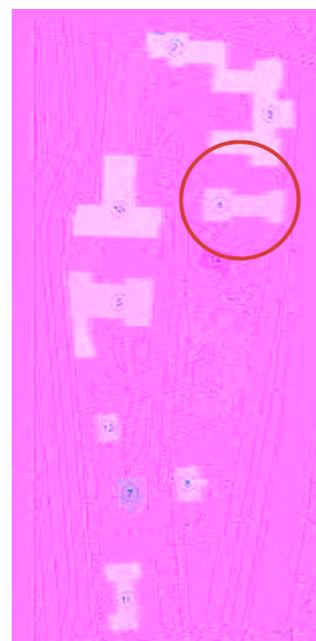
3015

**Marian sairaala
RAKENNUS 4 TIILIPAVILJONKI**

Rakennushistorian selvitys ja inventointi

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

Sisällysluettelo

OSA 1

Rakennushistorian selvitys	3
TIIVISTELMÄ	4
SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN	5
Paviljonkisairaalan suunnittelun alkuvaiheet	5
Tiilipaviljongin suunnitteluperiaatteet	6
Lämmitys ja ilmanvaihto	16
Vesi- ja viemärijärjestelmä, valaistus	20
Rakentaminen	22
MUUTOSVAIHEET	24
NYKYTILANNE 2011	41
Rakenteiden ajoituskaaviot	
Julkisivut - ominaispiirteet ja nykytilanne	42
Sisätilat - ominaispiirteet ja nykytilanne	50
OMINAISPIIRTEIDEN VAALIMINEN	60
OSA 2	
JULKISIVUT 2011	63
HUONEINVENTOINTI 2011	75
1.- -2.kerros	76
Kellari	95

RAKENNUSHISTORIAN SELVITYS

Selvitys- perustuu arkisto- ja kirjallisuustutkimukseen sekä rakennuksen ajankohtaisen tilanteen analyysiin. Muutosvaiheita tarkastellaan nykytilanteen näkökulmasta.

Sairaalan yleistä rakennushistoriaa ja lähteitä käsitellään tarkemmin Marian sairaalaa koskevan rakennushistorian selvityksen kokoavassa johdanto-osassa. Tärkeimpänä tietolähteenä on ollut Maarit Mannilan vuonna 2001 laatima tiilipaviljongin rakennushistorian selvitys, joka perustui laajaan arkistotutkimukseen ja rakennuksen senhetkisen tilanteen analyysiin. Mannilan selvitykseen ei sisältynyt varsinaista huoneinventointia, valokuvadokumentointia eikä väritutkimusta. Työn tilaajana oli Helsingin kaupungin rakennusvirasto ja selvitystyön kahdesta raportista toinen kappale luovutettiin tilaajalle, toinen Helsingin kaupunginmuseolle.

Tämän selvityksen tekijä on muokannut Maarit Mannilan ansiokkaasta, runsailla lähdeviitteillä varustetusta tekstistä rakennushistorian selvityksen, joka on ajankohtaisen tehtävän kannalta tarkoituksenmukainen. Tekstiä on täydennetty tekijän omilla havainnoilla ja tulkinnoilla. Kaikkia Mannilan käyttämiä arkistolähteitä ei ole tarkistettu, mutta keskeiset julkaisut, tekstidokumentit ja asiakirjat on käyty uudestaan läpi.

TIIVISTELMÄ

Tiilipaviljonki on yksi niistä uudisrakennuksista, jotka Marian sairaalalle rakennettiin arkkitehti Onni Törnqvistin piirustusten mukaan vuosina 1893-1902. Rakennus on ainoa kivirakenteinen potilaspaviljonki, joka toteutui alkuperäisen paviljonkisuunnitelman mukaan. Ehdotukseen sisältyi kaikkiaan kuusi vastaavaa paviljonkia. 1890-luvun laajennushankkeessa tiilipaviljonki vastasi pisimmälle ajanmukaisia lääketieteen ja hygienian vaatimuksia. Törnqvistin luonnospäi-
rukset perustuivat kansainvälisiin esikuviin. Pohjakaava oli samaa muotoa, joka oli 1870-luvulta lähtien ollut yleisesti käytössä paviljonkijärjestelmään perustuvissa sairaaloissa.

Tiilirakennuksen välipohjat on holvattu rautakannattajien väliin tiilestä muuraamalla. Kannattajien päät tukeutuvat seiniin. Ensimmäisen kerroksen potilassalin keskilinjassa välipohjan rautapalkkia kannattavat kolme valurautapylvästä. Toisen kerroksen salissa holvikaton teräskannattajina on rinnakkain kulkevia, kaarelle taivutettuja][- profiileja vetotankoineen.

Julkisivut noudattavat ajalleen tyyppillistä, laitosrakennusten tiilijulkisivujen tyyliä. Tiilipintaa jäsentävät korkokuvioiden lisäksi tummemmaksi poltetuilla tiilillä toteutetut nauhat. Alkuperäinen kattomuoto on satulakaton ja aumakaton yhdistelmä. Vesikatteena on alusta lähtien ollut rautapelti. Pääosa ikkuna-aukoista on jaettu betonivaakapalkilla, jonka yläpuolella on tuuletusikkuna. Toisen kerroksen eteläsivun parvekkeet oli alun perin tarkoitettu ulkoilutilaksi sellaisille potilaille, jotka eivät pystyneet itse liikkumaan portaissa.

Tiilipaviljonki rakennettiin aikana, jolloin hygieniapyrkimys ilmeni sairaalainterioörien rationaalisuutena ja askeettisuutena ja hengityksen välityksellä leviäviä mikrobeja pyrittiin eliminoimaan tehokkaalla ilmanvaihdolla. Ilmanvaihto tapahtui sekä tulo- ja poistohormien välityksellä että tuuletusikkunoiden avulla. Potilassalien huonekorkeus oli noin neljä metriä.

Tiilipaviljongissa oli alun perin 44 potilaspaikkaa pääosin sijoitettuina suuriin potilassaleihin kahdessa kerroksessa. Sisätilojen ominaispiirteitä olivat suuri huonekorkeus, tarkoituksenmukaisuus, valoisuus, vaalea väritys ja kiiltävät pinnat. Sisätilojen seinä- ja kattopinnat rapattiin sileiksi ja maalattiin kiiltäväksi öljymaalilla. Potilashuoneiden lattiapinta valettiin asfaltista ja maalattiin öljymaalilla. Porrasaskelmat olivat rakennusajalle tyyppillistä mosaiikkibetonia.

Kellariin sijoitettiin höyrykattila sekä erikseen raittiin ilman lämmityslaitteisto ja ilman lämmityshuone. Potilassalien lämmitys tapahtui höyryputkiston avulla, muut huoneet ja porrashuoneet lämmitettiin radiaattoreilla. Alkuperäisiä hormoneja on myöhemmin hyödynnetty kanavatiilana.

Rakennus palveli alkuperäistä käyttötarkoitustaan 2000-luvulle asti. Vuoden 1974 korjaus- ja muutostöiden yhteydessä länsipäätyyn rakennettiin kahden kerroksen korkuinen laajennusosa hissikuiluineen. Pääsisäänkäynti siirrettiin uuden osan pohjoissivulle. 1980-luvulla ilmanvaihtojärjestelmä korvattiin uudella ja ullakolle rakennettiin iv-konehuone. Suuret potilassalit jaettiin ensimmäistä kertaa kiinteästi asennetuin kalustoseinäkkeihin. Tilajärjestelyt säilyivät pääosin vuonna 2010 toteutettuun muutosvaiheeseen asti, jolloin rakennukseen tehtiin kotihoidon työhön liittyviä hallinto-, työ- ja kokoustiloja.

Peruskorjausten yhteydessä on lähes kaikki alkuperäiset ja varhaiset sisustukseen liittyneet rakennusosat poistettu ja korvattu laakaovilla ja -seinäkkeillä, uudenaikaisilla venttiileillä jne. Eniten alkuperäisiä piirteitä on säilynyt porrashuoneissa, vaikka pääporrashuonetta onkin laajennettu hissikuiluun asti. Porrashuoneissa on säilynyt alkuperäisiä keraamisia laatoituksia ja mosaiikkibetonipintoja. Muutoksista huolimatta tärkeimmät alkuperäisestä tilanteesta muistuttavat tekijät ovat edelleen olemassa, kuten rakennusrunko pilareineen ja kappaholveineen, noin neljän metrin huonekorkeus ja luonnonvalon mahdollisimman esteetön pääsy sisätiloihin.

PAVILJONKISAIRAALAN SUUNNITTELUN ALKUVAIHEET

Sairaalan suunnitteluvaiheita on käsitelty laajemmin tämän selvityksen johdanto-osassa. Tässä kerrataan muutamia tiilipaviljongin kannalta keskeisiä seikkoja.

Laajennussuunnittelun alkaessa terveydenhoitolautakunnan puheenjohtajana toimi lääket. tri Axel Holmberg ja jäsenenä kaupunginlääkäri Carl E. Qvist, kaupungininsinööri Carl Hausen, v.s. kaupungininsinööri Brummer ja arkkitehti Gustaf Nyström. Vuonna 1890 tekemällä opintomat-kallaan arkkitehti Onni Törnqvist ja kaupunginlääkäri Qvist tutustuivat uusimpiin ja ajanmukai-simpiin sairaalarakennuksiin mm. Göteborgissa, Tukholmassa, Kööpenhaminassa, Oslossa ja Berliinissä. Kaikkein uudenaikaisimmat sairaalat matkalaiset kohtasivat Saksassa. Helsinkiä aja-tellen olivat mallikelpoisia erityisesti Eppendorffin yleinen sairaala Hampurissa ja kunnallissai-raala Berliinissä. Huomionarvoiseksi osoittautui lisäksi Sabbatsbergin sairaala Tukholmassa, vaika se olikin valmistunut jo 1879. Sabbatsbergissa olivat mallikelpoisia sekä kokonaissuunnitelma että yksittäinen potilaspaviljonki pohjakaavoineen ja sisustuksineen. Siellä oli uskollisesti noudatettu Saksassa huippuunsa kehitettyä paviljonkiratkaisua ja kokemus oli osoittanut sen toimivaksi. Tukholmassa rakenteilla olleessa uudessa kulkutautisairaalassa noudatettiin tiukkaa paviljonkijärjestelmää ja samaa periaatetta Qvist ja Törnqvist suosittelivat noudatettavaksi myös Helsin-gissä.

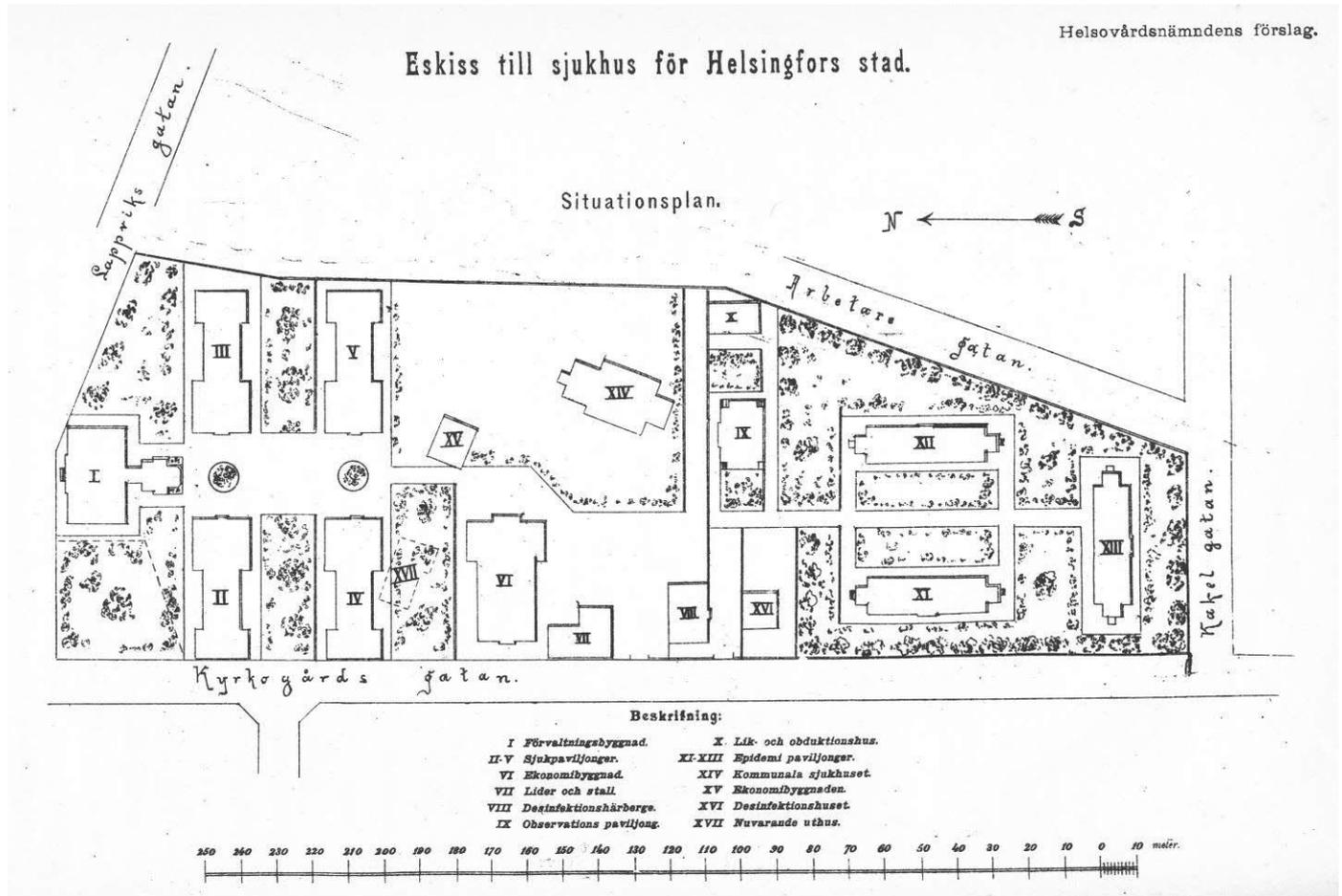
Terveydenhoitolautakunnan ehdotus muotoutuu 1890-1891

Törnqvist jätti sairaalan ensimmäiset luonnospiirustukset terveydenhoitolautakunnan käsiteltäväksi jo lokakuussa 1890. Ne noudattivat matkakertomuksessa ehdotettuja pääperiaatteita ja hyväksyttiin pääosin. Suunnittelutyötä jatkettiin syksyn aikana ja keväällä 1891 piirustukset tarkentuivat enää lämmityksen ja ilmanvaihdon osalta. Lokakuussa 1891 voitiin piirustukset esittää lautakunnan ehdotuksen liitteinä kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Yleisesti suunnitelma perustui tärkeimmissä ratkaisuissa ruotsalaisiin ja saksalaisiin esikuviin. Merkittävä esikuva oli arkkitehti Törnqvistin mukaan Sabbatsbergin sairaala Tukholmassa.

Vaikka suunnittelu tässä vaiheessa tapahtui periaatetasolla, Törnqvistin esittämät tilajärjestelyt olivat kuitenkin jo niin valmiit, että ne myöhemmin melko tarkoin myös toteutuivat. Periaatetasolla oli ratkaistava myös rakennus- ja lvi-tekniisiä kysymyksiä, sillä sairaalaa rakennettaessa erittäin keskeisiä kysymyksiä olivat myös valaistus, ilmanvaihtojärjestelmä ja lämmitysjärjestelmä. Tältä osin terveydenhoitolautakunnalle asiaa valmisteli paitsi Törnqvist, myös lautakunnan jäsen arkkitehti G. Nyström ja lvi-urakoitsija Rob Huber. Työhön osallistui myös kaupungin hygieenikko (terveydenhoidontarkastaja) Wilhelm Sucksdorff.

Terveydenhoitolautakunnan näkemys oli, että yleisen sairaalan rakennukset tuli lämmittää höyrykeskuslämmityksellä. Maaliskuussa 1891 valmistui Huberin, Nyströmin ja Törnqvistin laatima lämpö- ja ilmanvaihtoehdotus. Siihen sisältyivät pääosin ne ratkaisut, jotka sittemmin toteutettiin: ei-epideemisen osaston potilaspaviljongit (tiilipaviljongit) tuli lämmittää matalapaineisella höyryllä ilmanvaihdon ollessa lämmitysjärjestelmästä erillinen systeemi (ks. myöh. Lämmitys ja ilmanvaihto).

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan samalle tontille rakennettaisiin yleisen sairaalan ja kulkutautisairaalan rakennukset paviljonkijärjestelmää noudattaen. Ei-epideemisten tautien osaston kaksi- tai kolmekerroksisia rakennuksia oltiin rakentamassa kivirakenteisina kalliolle tontin pohjoispäähän. Kustannusten pienentämiseksi rakennusohjelmaa oli kuitenkin supistettava. Samalla päätettiin tilata arkkitehti Törnqvistilta lopullisetkin piirustukset.

Helsingin kaupungin sairaala, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen periaate-ehdotus lokakuussa 1891. Rakennukset II, III, IV ja V ovat pysyviä, tiilestä murattuja sairaalapaviljongeja. Oikealla sairaalapaviljongin ehdotuspiirustus. (Sievers 1896)

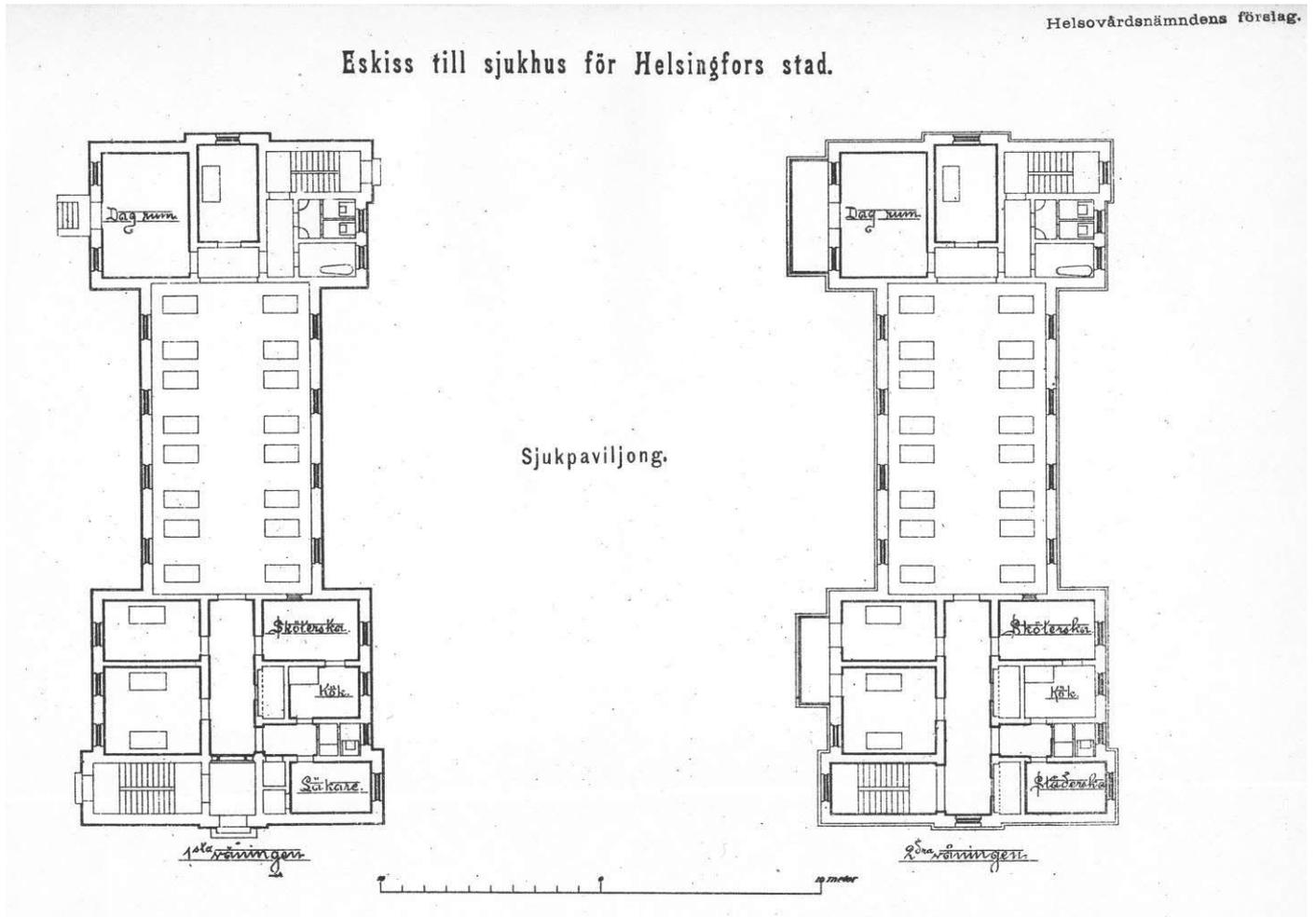
TIILIPAVILJONGIN SUUNNITTELUPERIAATTEET

Hygienivaatimukset suunnittelun lähtökohtana

Mannila huomauttaa että tiilipaviljonki rakennettiin aikana, jolloin hygienivaatimukset olivat ankarimmillaan jatkuvien erilaisten tautiepidemioiden, uusien hygienian alan tutkimustulosten ja epidemioiden ennaltaehkäisyyn pyrkimisen vuoksi. Vaikka kyse ei ollut kulkutautipotilaidenhoitoon tarkoitettusta rakennuksesta hygieniapyrkimys ilmeni sairaalainteriöiden rationaalisuutena ja askeettisuutena.

Tiilipaviljongin suunnittelu- ja rakentamisajankohtana huonekorkeudet sairaaloissa olivat korkeimmillaan. Hengityksen välityksellä leviäviä mikrobeja pyrittiin eliminoimaan tehokkaalla ilmanvaihdolla ja turvaamalla riittävästi puhdasta ilmaa potilasta kohden. Mannila huomauttaa, että riittävä ilmanvaihto potilasta kohden oli tärkein huoneiden mitoittamiseen vaikuttava tekijä. Tiilipaviljongin potilassaleissa tarpeelliseksi huonekorkeudeksi laskettiin suuren potilasmäärän vuoksi neljä metriä, jolloin huoneen tilavuus oli niin suuri, että ilman vaihtuvuudeksi riitti 60 m³ potilasta kohden tunnissa. Pienemmissä potilashuoneissa huonekorkeus oli sama, mutta ilmaa oli vaihdettava 120 m³ potilasta kohden tunnissa. Opintomatallaan Qvist ja Törnqvist olivat kohdanneet enimmäkseen 4,5-5 metrin huonekorkeuksia. (Mannila 2011)

Tiilipaviljongin ensimmäisiä käyttäjiä olivat sisätautiosaston akuuttipotilaat. Potilaksi tulivat mm. lavantautipotilaat, joiden sairastamaa tautia ei katsottu varsinaiseksi kulkutaudiksi. Tässä suhteessa ei seurattu Keski-Euroopan mallia; Ruotsissa, Saksassa ja Sveitsissä lavantautipotilaat hoidettiin tuolloin jo omassa paviljongissaan. Tiilipaviljongissa lavantautipotilaat makasivat samassa potilassalissa muiden potilaiden kanssa ja tartuntoja sattui myös sairaalassa.

Tiilipaviljongin pohjakaava ja muut suunnitteluperiaatteet olivat samat kuin muissa suunnitelluissa paviljongeissa. Sillä ei ollut merkitystä, oliko kyseessä kirurgian vai sisätautien vuodeosasto. Näissä kaksi- tai kolmikerroksisissa paviljongeissa naiset ja miehet oli tarkoitettu sijoitettavaksi eri kerroksiin. Yksikerroksiset kulkutautipaviljongit Törnqvist sen sijaan jakoi keskeltä kahtia. Tiilipaviljongissa oli virallisesti 44 potilaspaiikkaa, mutta määrä kuitenkin ylitettiin erilaisin tilapäisjärjestelyin jo alusta lähtien 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa, kun lavantautia esiintyi Helsingissä runsaasti.

Tartuntoja levittävien mikrobien tuhoaminen ei yleistautien osastolla ollut niin keskeistä kuin kulkutautiosastojen tiloissa. Sen sijaan yleinen sairaalahygienia, sairaala-infektioiden ehkäiseminen, edellytti säännöllistä puhdistamista ja desinfiointia. Koska myös auringonvalon tuhoava vaikutus joihinkin mikrobeihin jo tunnettiin, tiilipaviljongin ikkunapinta-ala on maksimoitu. (Mannila 2001, Stålbom 2010)

Ilmanvaihto et tapahtunut pelkästään tulo- ja poistohormien välityksellä, vaan myös tuuletusikkunoiden kautta, varsinkin kesäaikaan. Avattava ikkuna oli ikkuna-aukon yläosassa, alareunastaan saranoitu ja yläreunastaan aukeava vedon välttämiseksi. Ulko- ja sisäpuutteen yhteen kytkevä mekanismi avasi ne molemmat sisäänpäin. Ylätuuletusikkuna olit Törnqvistille tuttu ratkaisu opintomatalla nähdyistä uudemmista sairaaloista.

Pohjaratkaisu

Törnqvistin omien sanojen mukaan pohjakaava oli samaa tavallista muotoa, joka oli jo yli kaksikymmentä vuotta (siis 1870-luvun alusta lähtien) ollut yleisesti käytössä paviljonkijärjestelmään perustuissa sairaaloissa. Hän piti pohjakaavan suunnittelussa esikuvana Tukholmaan hieman aikaisemmin valmistuneen Sabbatsbergin sairaalan potilaspaviljonkeja. Muilta osin tiilipaviljonki ja Sabbatsbergin paviljongit eivät paljonkaan muistuttaneet toisiaan.

(Mannila 2001, Törnqvist 1895)

Törnqvistille esikuvana olleissa potilaspaviljongeissa rakennukset olivat pohjamuodoltaan kapearunkoisia ja pitkänomaisia ja yksi- tai kaksikerroksisia. Lisäksi niissä oli kerrosta kohden vain yksi suuri potilassali, joka oli rakennusrungon levyinen siksi, että auringonvaloa saatiin sisään kahden vastakkaisen ulkoseinän ikkunoista. Sängyt sijaitsivat saleissa vastakkain ja poikkisuunnassa pituusakseliin nähden siten, että potilaan pää oli ulkoseinää kohti. Potilassalien käyttö läpikulkutiloina oli minimoitu. Huomattavin poikkeama, jonka Törnqvist joutui tekemään ulkomaisiin esikuviiin nähden, oli tilaohjelman supistaminen. Kun esikuvina olevat potilassalit olivat usein 24-32 potilasta varten, kunnallissairaalan tontille sijoitettavien paviljonkien salit oli mitoitettava 16-18:lle potilaalle, jotta tontille saatiin mahtumaan useampia, eri taudeille varattuja paviljonkeja.

(Törnqvist 1895, s. 54-56)

Ensimmäisen ja toisen kerroksen tilaratkaisut

Länsipäädyssä sijaitsevan pääsisäänkäynnin ulko-ovi oli ikkunallinen ja sen yläpuolella oli yläreunastaan kaareva ikkuna. Ulko-oven vieressä nousi kaksivartinen porraskerros toiseen kerrokseen. Porrashuoneen ja hallin välillä oli sekä molempien kerrosten korkeudella ikkunallinen väliovi ja sisäikkunat, jotka toivat luonnonvaloa osastojen halleihin. Itse portaikkoon antoi valoa toisen kerroksen korkeudella oleva länsi-ikkuna.

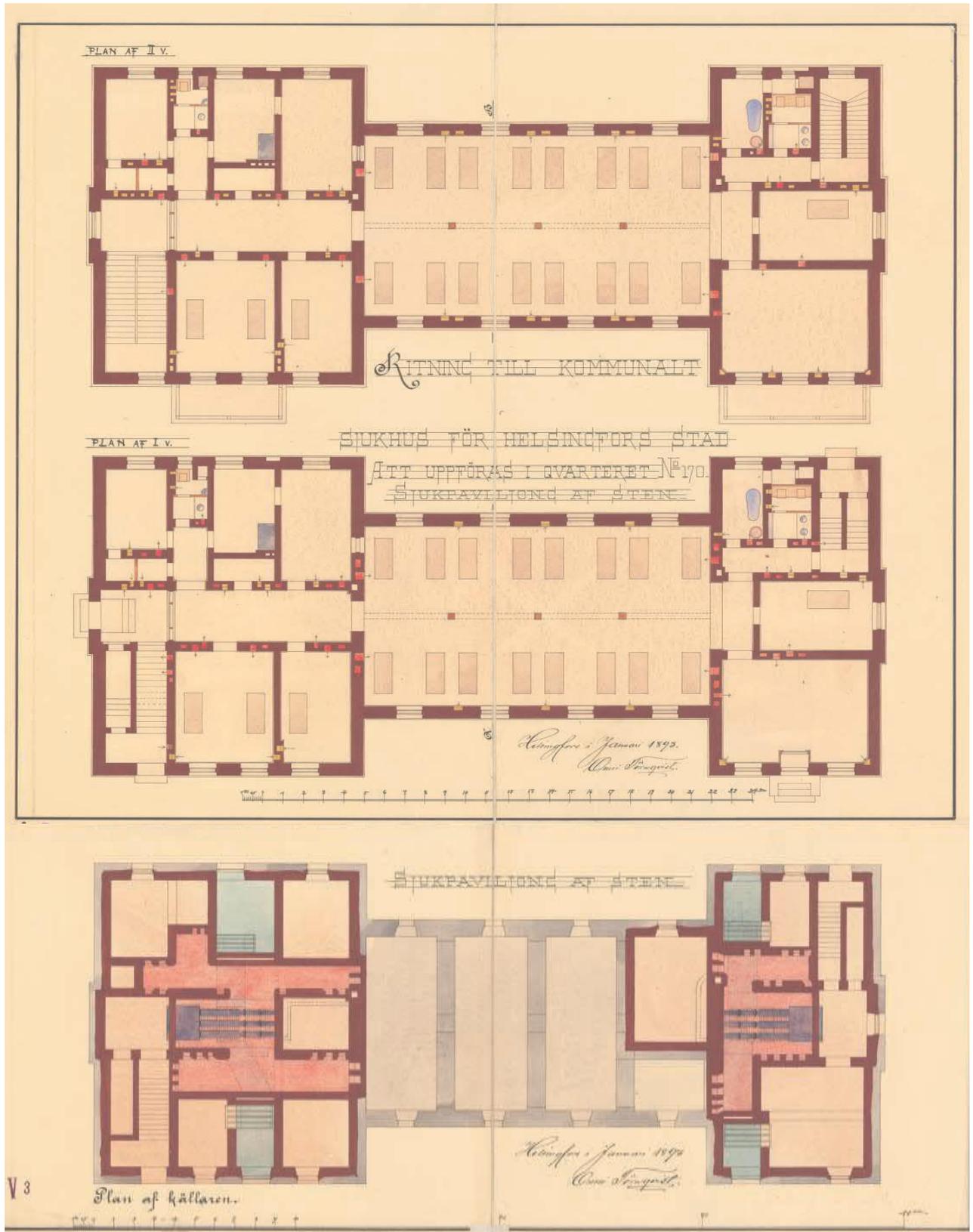
Potilaat otettiin vastaan tässä ensimmäisen ja toisen kerroksen hallissa. Ensimmäisen kerroksen hallin pohjoissivulla oli osaston hoitajattarien huone ja varasto sekä erillisen välikön kautta kulku lääkärin kansliaan, keittiöön ja henkilökunnan / yksityispotilaiden käymälään.

Alusta lähtien suunnitelmiin sisältyi kummassakin kerroksessa yhden, päätyyn sijoitettavan pienemmän huoneen osoittaminen eristyshuoneeksi. Tällainen huone toteutui itäpäätyyn, toisen porrashuoneen ja ruokasalin (päivähuoneen) väliin. Eristyshuoneisiin voitiin sijoittaa esimerkiksi hourivia ja kuolevia potilaita, tai yksittäisiä tautitapauksia.

Kummassakin kerroksessa oli oma ruokasalin eli päivähuoneensa, joka sijaitsi eteläisivulla. Huoneesta oli myös suora käynti ulos – ensimmäisestä kerroksesta pihalle ja toisesta kerroksesta eteläisivun parvekkeelle. Tiilipaviljongin keittiöiden käyttötarkoitukseksi on mainittu teekeittiö. Niissä ei ollut tarkoitus valmistaa ruokaa, vaan ruoka tuotiin valmiina talousrakennuksen keskuskeittiöstä ja tarjoiltiin ruokasalissa.

Toinen kerros oli samanlainen kuin ensimmäinen paitsi että kulmahuone oli ensimmäisessä kerroksessa varattu lääkärille, toisessa kerroksessa apuhenkilökunnalle. Lisäksi toinen kerroksista oli varattu mies- ja toinen naispotilaille.

Hissi ei kuulunut alkuperäisiin suunnitelmiin. Toisen kerroksen parvekkeet oli tarkoitettu ulkoilutalaksi sellaisille potilaille, jotka eivät pystyneet itse liikkumaan portaissa ja joiden kuljettaminen oli hankalaa. Kumpikin parveke oli auringonvaloa ajatellen sijoitettu eteläjulkisivuun. Parvekeratkaisukin oli päätetty jo luonnossuunnitelmavaiheessa vuonna 1891.

Pohjapiirroksset 1 ja 2 kerros, tammikuu 1893 Onni Tarjanne. HKA HKR
Kellarin pohjapiirros (piirustuksen osa), tammikuu 1893 Onni Tarjanne. HKA HKR

Kellarin tilajärjestelyt

Tiilipaviljongin kellarikerrokseen sijoitettiin lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmien edellyttämät tilat länsi- ja itäpäihin. Niiden välille oli louhittava lämpö- ja ilmajohtojen edellyttämä putkikanava. Muuten rakennusrungon keskiosan alle jätettiin kallio, johon voitiin tukea kantavat muurit. Myös itäpäädyssä on vain osittain louhittu pohja.

Kellariin sijoitettiin höyrykattila sekä erikseen raittiin ilman lämmityslaitteisto ja ilman lämmityshuone, lämpökamari. Huonekorkeus kellarin tiloissa oli matala, itäpäässä vielä jonkin verran matalampi kuin länsipäässä. Korkeimpaan tilaan, jonka lattataso oli muita alempana, sijoitettiin höyrykattila.

Kumpaankin päähän oli erilliset sisäänkäyntinsä. Polttoaineet, sekä koksi että halot, voitiin lastata kellariin ulkoseinissä olevien ikkuna-aukkojen kautta. Vuoden 1909 jälkeen polttoainevarastoja ei ilmeisesti enää tarvittu kuin varalämmityskattilaa varten.

Julkisivut ja vesikatto

Tiilipaviljongin julkisivut noudattavat ajalleen tyypillistä, laitosrakennusten puhtaaksimuurattujen tiilijulkisivujen tyyliä. Koristelu on harkittua perustuen poltetun tiilen materiaalin korostamiseen. Puhtaaksi muurattua tiilipintaa jäsentävät koristeiden korkokuvioiden lisäksi vain tummemmaksi poltetuilla tiilillä toteutetut nauhat. Ensimmäisen kerroksen korkeudella toteutettiin kolme nauhaa - yksi ikkuna-aukkojen alareunan korkeudella, toinen niiden yläreunan korkeudella ja kolmas niiden ja kerroslistan puolivälissä. Toteutuksessa poikettiin Törnqvistin piirustuksesta, jossa nauhoja oli tasaisin välein viisi. Toinen kerros toteutettiin piirustusten mukaan; kolme ikkuna-aukkojen väleissä kulkevaa tummaa nauhaa. Nauhojen korkeus on aina kolme tiilikertaa. Saumaus on ns. palkosaumausta.

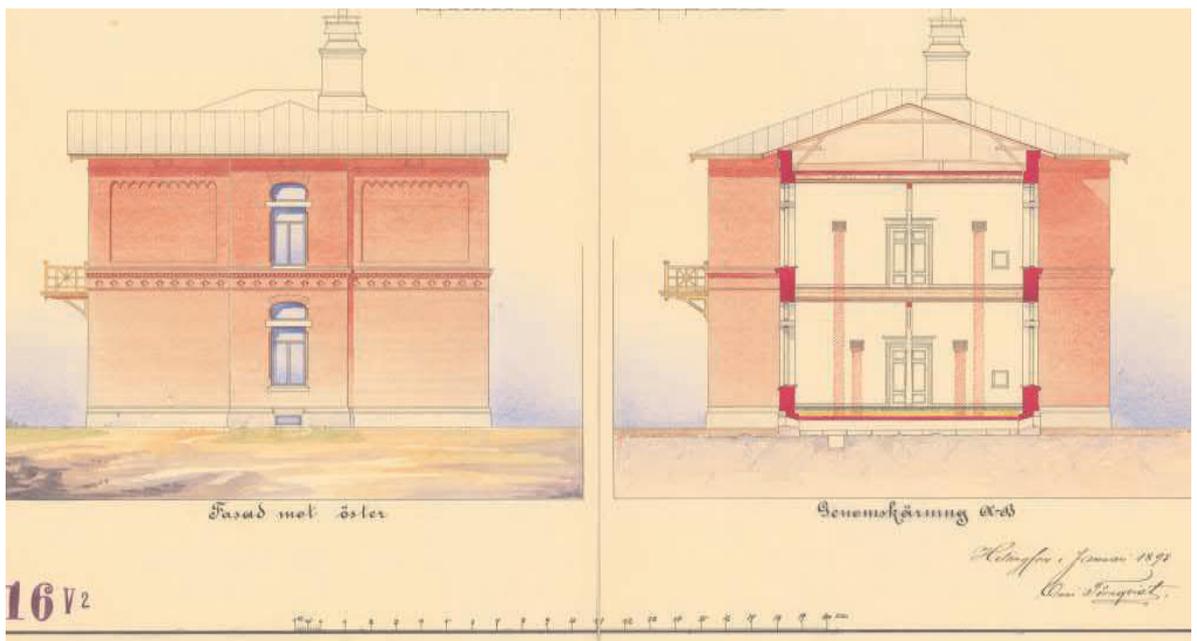
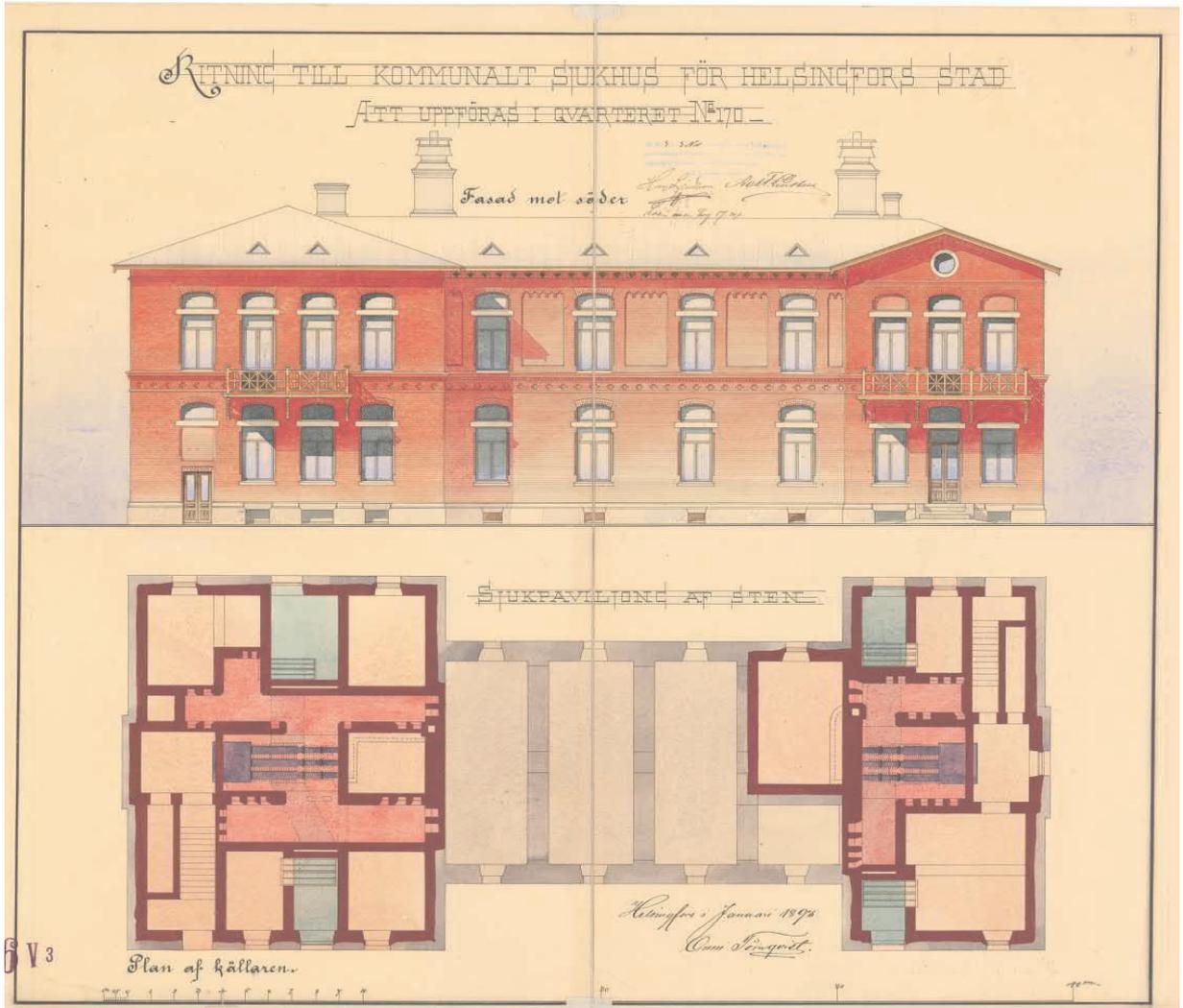
Pääosa ikkuna-aukoista on jaettu betonivaakapalkilla, jonka yläpuolella on tuuletusikkuna. Ylätuuletusikkunaa ei ole porrashuoneiden ikkunoissa, pohjoisjulkisivulla henkilökunnan huoneissa eikä huoltotiloissa. Julkisivuissa on lisäksi käytetty valeikkunoita, ikkunaa muistuttavia umpipintoja. Ne esiintyvät muurisyvennyksinä jo Törnqvistin pääpiirustuksissa. Valeikkunoiden tarkoitus on julkisivusommittelun rytmin säilyttäminen. (Mannila 2001, alkuperäiset arkkitehti- ja piirustukset).

Tiilipaviljongin alkuperäinen kattomuoto on satulakaton ja aumakaton yhdistelmä. Vesikatteenä on alusta lähtien ollut rautapelti. Palovakuutusasiakirjojen mukaan kaikkiin Marian sairaalan 1890-luvulla toteutuneisiin uudisrakennuksiin asennettiin saumattu rautapeltikate. Varhaiset valokuvat osoittavat, että kattoon liittyi myös alusta lähtien syöksytorvet jiirien ja nurkkien kohdilla. (Mannila 2001)

Sisäänkäyntien edessä on alun perin ollut vain parin graniitista hakatun askelman porras. Eteläjulkisivussa ensimmäisen kerroksen alkuperäisen ruokasalin edessä olevaan portaaseen on liittynyt yläaskelman korkeudelle nousevat sivut alusta lähtien. Portaat ovat samanlaista, mutta tasaisemmaksi työstettyä graniittia kuin kivijalka.

Kivijalassa olevat leveät aukot kellariin ovat alun perin toimineet ilmanvaihtojärjestelmän tuloilman ottoaukkoina ja paikoin koksien ja halkojen sisäänottoaukkoina. Paviljongin keskiosassa on vain pieniä sokkelin tuuletusaukkoja.

Alkuperäisten parvekkeiden rakenne on esitetty vain viitteellisesti, mutta kaiteet on luultavasti alun perin tehty puusta. Mannila ei ole tiilipaviljongin lähdeaineiston perusteella löytänyt tietoa parvekkeiden toteutuneesta rakenteesta. Nykyisten parvekkeiden ratakokonaisuus, betonilaatta ja metalliputkikaiteet ovat mahdollisesti sodanjälkeiseltä ajalta. Sitä vanhemmissakin valokuvissa näkyy parvekkeiden siroja rautakaiteita.

Julkisivu etelään ja kellari, pääty itään ja leikkaus, tammikuu 1893 Onni Tarjanen. HKA HKR

Runko ja rakennustekniikka

Tiilipaviljongin rakennusteknisistä suunnitelmista ei ole ollut käytettävissä yksityiskohtaisempaa aineistoa kuin pääpiirustukset ja kohteesta painetut selostukset. Mannila on koonnut selostuksen todennäköisestä rakennustekniikasta siltä pohjalta, mitä voimassa oleva rakennusjärjestys edellytti, ja toisaalta Törnqvistin samaan aikaan suunnitteleman, samalla rakennustekniikalla toteutettavan Kivelän mielisairaalapaviljongin rakennusteknisiin tietoihin nojautuen. Lisäksi on ollut käytettävissä yksityiskohtaista tietoa kulkutautipaviljonkien rakennustekniikasta, johon tiilipaviljonkien rakennusteknisiä ratkaisuja on mahdollista verrata. Tärkeimpänä tiedonlähteenä on ollut itse rakennus.

Perusmuuri ja kivijalka on tehty lohkopintaisista graniittiharkoista. Kivijalan sisäpintaan on sivelty asfalttieristys ja sisäpuolelle on muurattu tiilimuuri kellarin sisäseinäksi. Kellarin lattian alla on louhittu kallio. Kalliota louhittiin toisissa kohdin syvemmälle, lämmitysjärjestelmän vaatimusten mukaan. Mikäli rakenne on toteutettu yleisen käytännön sekä Kivelään suunnitellun mukaisesti, kallion päällä on kivimurske, betonivalu ja sen päällä noin 25 mm paksu asfalttikerros.

Välipohjat on holvattu rautakannattajien väliin tiilestä muuraamalla. Kannattajien päät tukeutuvat seiniin ja holvit on ainakin ensimmäisen ja toisen kerroksen päällä muurattu "huokoisista tiilistä, jotka olivat normaalia kevyempiä". Ensimmäisen kerroksen potilassalin keskilinjassa välipohjan rautapalkkia kannattavat kolme valurautapylvästä. Toisen kerroksen salissa ei ole pylväitä, vaan holvikaton teräskannattajina on rinnakkain kiinnitettyjä][- profiileja, jotka on jo tehtaalla taivutettu kaareviksi, sekä niihin kiinnitetty alapuolinen vetotanko. Ainakin ylempiin välipohjiin on rakennettaessa muodostettu vaakasuuntaisia ilmakehänavia.

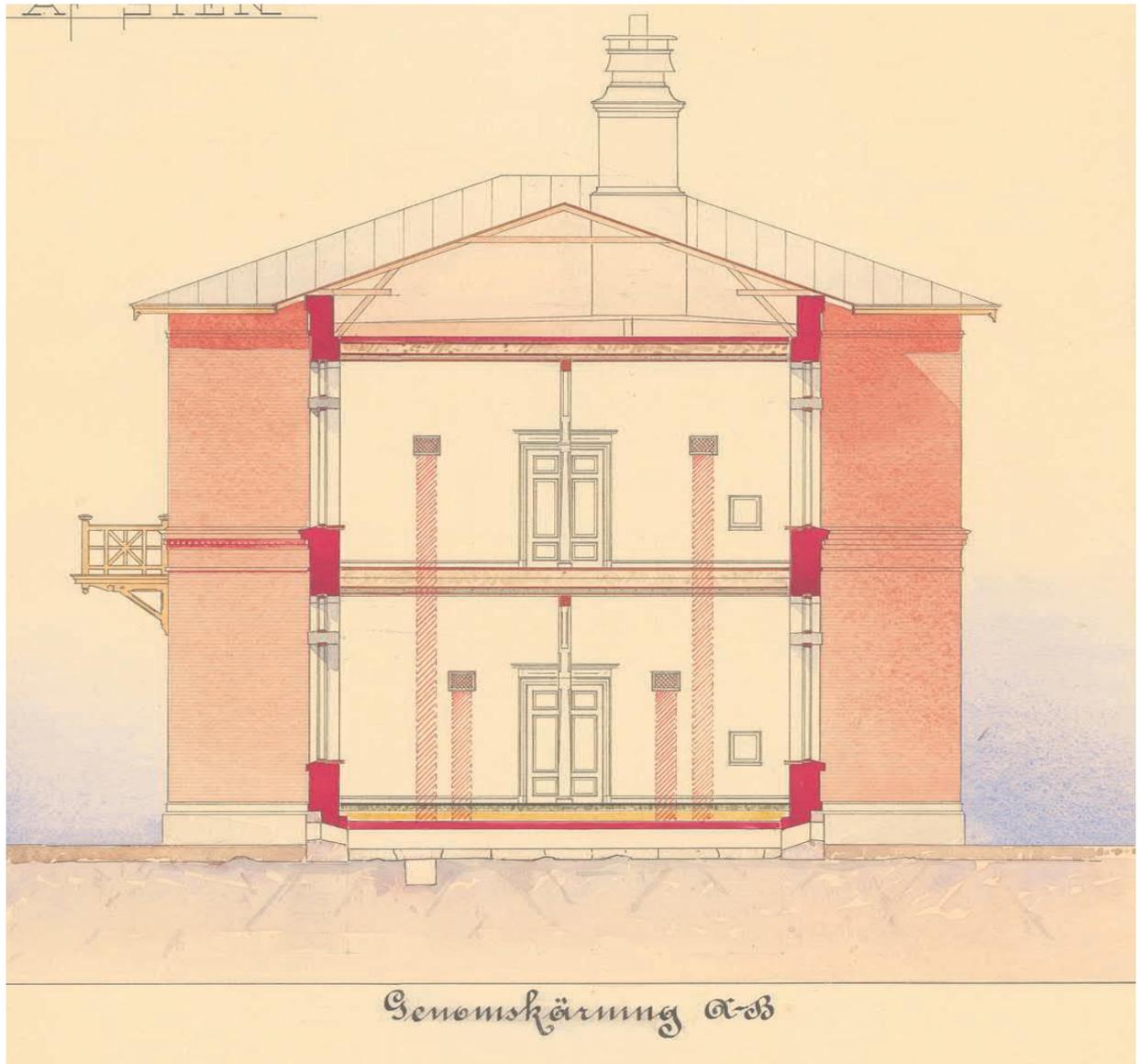
Sisäpinnat ja sisustus

Mannila korostaa, että tiilipaviljongin suunnittelijat tiesivät opintomatkan kokemusten ja hygieniatieteen saavutusten perusteella, että puhtauden ylläpito ja desinfiointi oli helpompaa ja siten mikrobin pesiytyminen sisätiloihin vähäisempää, kun käytettiin kovia ja kiiltäviä pintamateriaaleja. Väriyksessä taas suosittiin vaaleutta, joka paljasti nopeasti epäpuhtaudet. Sabbatsbergin sairaala oli sisustuksenkin osalta esikuvana.

Tiilipaviljongissa ensimmäisen ja toisen kerroksen sisätilojen seinä- ja kattopinnat rapattiin sileiksi ja maalattiin kiiltäväksi öljymaalilla. Sairaalan vuosikertomuksen mukaan puurakenteisissa kulkutautipaviljongeissa maalattiin katot öljymaalikäsitteilyn lisäksi vielä emalimaalilla, jolla saatiin aikaan vielä kovempi ja kiiltävämpi pinta. Kiiltävä ja kova maalipinta kesti parhaiten toistuvaa pesua ja oli myös helpoin saada puhtaaksi, mikä oli erityisen tärkeää kulkutautipaviljongeissa. (Sievers 1896, 1897)

Kellarissa seinät ja katon holvit saatettiin jättää tiilipinnalle. Nykyään ohutrapatut seinät on saatettu ohutrapata (slammata) jo alkuaikoina, mutta pintakäsittely saattaa myös juontaa ajoilta, jolloin kellaritiloja on otettu uuteen käyttöön 1960-luvulta alkaen.

Seinien ja kattojen väriksi valittiin "silmille miellyttävä harmaa" ja lattiat maalattiin ruskeiksi. Ruokasalin alkuperäisistä sisäpintarakenteista ei ole erikseen missään mainittu, niiden voi olettaa olleen kuten muissa potilashuoneissa. (Sievers 1896, 60; Törnqvist 1895, 56)

Leikkaus (piirustuksen osa) , tammikuu 1893 Onni Tarjanne. HKA HKR

Porrashuoneiden seinien ja kattojen väriyuksestä ei ole löytynyt tietoja. Voi kuitenkin ajankohdan käytännön mukaisesti olettaa, että porrashuoneessa olisi voitu käyttää toisenlaista väriyukseä kuin potilastiloissa. Vaikka Mannila ei ole löytänyt tietoja sisätilojen koristemaalauksista eikä sellaisia ainakaan ole näkyvissä enää 1920-luvun valokuvissa, olisi väritutkimuksella syytä selvittää esimerkiksi porrashuoneen mahdollista aikaisempaa maalauskoristelua ja muidenkin tilojen osalta esimerkiksi paneelipinnan ja rajaviivan mahdollisia jälkiä.

Ensimmäisen kerroksen potilassalin valurautapylväiden alkuperäisestä pintakäsittelystä ei ole tietoa. 1920-luvulla pylväät näyttävät valokuvien perusteella olleen ainakin maalatut, ehkä myös rapatut. Niiden ulkomuotoa on saatettu muuttaa jonkin verran myöhemmillä pinnoitteilla.

Lattiapinta ja jalkalistat valettiin potilashuoneisiin luonnollisesta asfaltista, josta saatiin kulutusta ja ankaraa puhdistusta kestävä pinta. Mannilan mukaan vuonna 2001 oli noin 20 mm paksu asfalttilattia edelleen olemassa potilassalien lattiapinnan alla, joskin rikottuna. Asfalttilattioihin ja -jalkalistoihin maalattiin ruskea öljymaalipinta. Muita lattiämateriaaleja ei ole mainittu, joten pääasiallisesti ainakin potilastiloissa voidaan olettaa olleen em. pintarakenteen.

Porraskelmat ovat yleisesti käytettyä mosaiikkibetonia (valkoinen kvartsisora, pinta hiottu). Porrashuoneen tasanteilla on säilynyt uusrenessanssille ominainen yksityiskohta: harmaa ja valkoinen mosaiikkibetonipinta kehystää kuvioitua kenttää, jossa keraamisilla ns. Metlacher-laatoilla on muodostettu boordien ja vinoneliönauhan rajaama vinoneliöruudukko. Keskiosan värit ovat okra ja harmahtavan ruskea, reunuksessa on mustaa, valkoista, punaista ja keltaista. Portaisiin ja lepotasanteisiin liittyvät puiset, voimakkaasti profiloituneet jalkalistat, jotka ovat ilmeisesti säilyneet rakennusajalta.

Pienemmässä porrashuoneessa askelmat ja lattiat ovat samanlaista mosaiikkibetonia kuin pääporrashuoneessa. Tasanteilla on mosaiikkibetonista toteutettu shakki-ruudutus (musta-harmaa). Tässä porrashuoneessa ei ole jalkalistoja oletettavasti ollutkaan. (Mannila 2001)

Kellariin johtavat länsipäädyn portaat ovat harmaata betonia ja peittomaalatut.

Mannilan mukaan tiilipaviljonki oli sisäpintojen materiaalien hygieniavaatimusten suhteen hyvin ajan tasalla. Esimerkiksi Tukholman Sabbatsbergin sairaalassa oli vielä öljykäsitellyt lausalattiat ja seinissä hankalasti puhdistettavat peilirakenteiset puupaneelit sekä pesua kestävämmät liima- maalipinnat. Anders Åmanin mukaan ne korvattiin linoleumimatolla ja sileillä, öljymaalatuilla seinäpinoilla 1890-luvun lopulla. Sähkövalaistukseen siirryttiin Sabbatsbergissä jo 1884 (Åman 1978, 196-197; Mannila 2011)

Kylpyhuoneiden lattioiden ja seinien pinnoista ei ole löytynyt tietoja. Kulkutautipaviljonkien vastaavissa tiloissa käytettiin asfalttia ja maalia. Koska alkuperäisten kuivakäymälöiden, myöhempien vesiklosettien ja kylpyhuoneiden kohdalla on edelleen märkätiloja, mutta vesipisteiden sijoituksia on muutettu, pintarakenteet on näissä tiloissa ehditty korvata uusilla jo useampaankin kertaan.

Osastojen kalustuksen (sänkyjä, tuoleja, yöpöytiä, sohvapenkkejä jne.) hankki terveydenhoitolautakunta, kaupunginlääkäri tai sairaalan toimitsija. Niitä varten anottiin kaupunginvaltuustolta määrärahaa vuonna 1893. Toteutuneen kalustuksen valmistajista tai toimittajista ei ole Mannilan mukaan löytynyt tietoja.

Ensimmäisen kerroksen potilassali 1920-luvulla. Välipohjan kappaholvirakenne on tuettu ulkoseinien ja keskilinjan valurautapylväsriivin varaan. HYM

LÄMMITYS JA ILMANVAIHTO

Tiilipaviljonkien lämmitys ja ilmanvaihto oli viimeistään jo vuoden 1891 alussa päätetty järjestää matalapaineisella höyryllä. Päätöstä lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmien valinnasta valmistettiin arkkitehtuurin, rakenteiden, lvi-alan, lääketieteen ja hygienian asiantuntijoiden yhteistyönä. (Terveydenhoitolautakunnan ehdotus 1891)

Maaliskuussa 1891 valmistuneen ohjelman mukaan ei-epideemisen osaston potilaspaviljongit (tiilipaviljongit) tuli lämmittää Bechem & Post-systeemin mukaisesti matalapaineisella höyryllä ilmanvaihdon ollessa lämmitysjärjestelmästä erillinen systeemi. Huoneiden lämmitys oli tarkoitus hoitaa pattereiden ja radiaattoreiden välityksellä, huoneisiin johdettavan tuloilman lämmitys taas liittyi ilmanvaihdon toimivuuteen. Tuloilman lämpötila ei saanut olla yli + 17 C, eikä virtaus yli 0.5 m/s. Huoneilman sopivaksi suhteelliseksi kosteudeksi määriteltiin 50 %. Tällaiset vaatimukset täyttävästä järjestelmästä pyydettiin alkuvuodesta 1891 toteutusehdotus ja alustava kustannusarvio tukholmalaiselta tehtailijalta, ins. Hugo Caesarilta. Koska hänen ehdotuksensa ei kaikilta osin noudattanut terveydenhoitolautakunnan hänelle antamia ohjeita pyydettiin vielä tarkennuksia kohdissa, jotka eivät Nyströmiä ja Törnqvistiä tyydyttäneet. Caesarin ehdottamaa käyttöveden keskuslämmitystä ei myöskään hyväksytty, vaan lautakunta katsoi kylpyhuoneisiin sijoitettavan kamiinan riittävän. Myös tuloilman kustutusta haluttiin supistaa.

Keväällä 1893 rakennustoimikunta pyysi tarjoukset järjestelmien toteutuksesta kolmelta eri yritykseltä. Suunnitelmia jouduttiin kustannusten alentamiseksi vielä uudelleen tarkistamaan samoissa kohdissa kuin aikaisemminkin. Lämmön virtauksen laskemisen tuli perustua - 30° C ulkolämpötilaan (aikaisemmin terveydenhoitolautakunnan vaatimus oli -35° C). Huoneiden lämpötilan tuli ympäri vuorokauden olla + 17-20° C, porrashuoneissa 3-4 astetta vähemmän. Ilmanvaihdossa virtaus ei saanut olla voimakkaampi kuin 1 m/s. mieluummin urakoitsijan olisi pyrittävä saamaan se 0,5 metriin sekunnissa (kuten lautakunnan alkuperäisessä ehdotuksessa). Näiden tarkennusten jälkeen tilauksen sai ins. Caesarin edustama Nya Atlas Ab Tukholmasta.

Tiilipaviljongin, talousrakennuksen ja myöhemmin rakennettavan hallintorakennuksen yhdistämistä samaan lämpökeskukseen oli alkuvaiheessa terveydenhoitolautakunnan harkittavana mutta ajatuksesta luovuttiin, koska rakennusten välisen putkikanavan louhiminen kallioon olisi nostanut rakennuskustannuksia liikaa. Siten päädyttiin jokaisen rakennuksen lämmittämiseen kukin omalla lämmitysjärjestelmällään.

Potilassaleja lämmittivät ikkunoiden alapuolella koko ulkoseinien pituudella kulkevat kolme vaakasuuntaista takorautaputkea, joissa kulki lämmitetty höyry. Salien lämmitystä voitiin säädellä ainakin siten, että höyryä voitiin päästää joko yhteen, kahteen tai kaikkiin kolmeen putkeen seinää kohti kerrallaan.

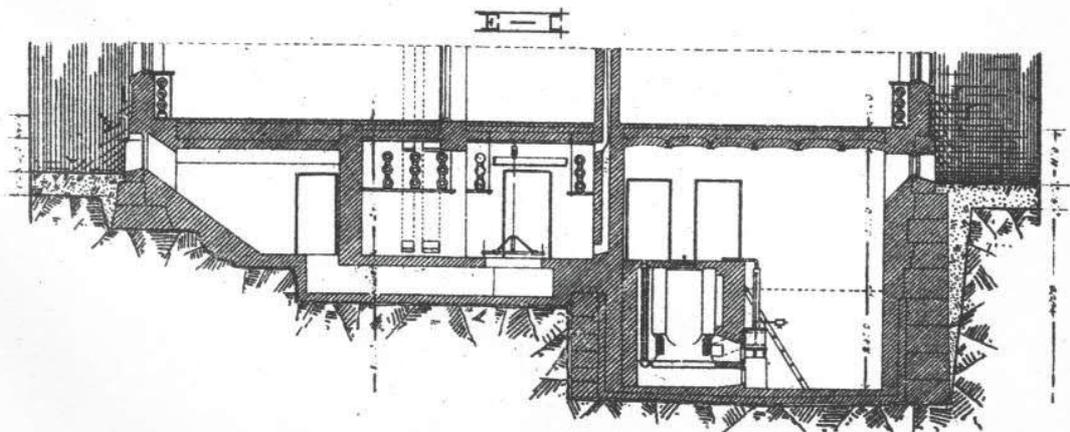
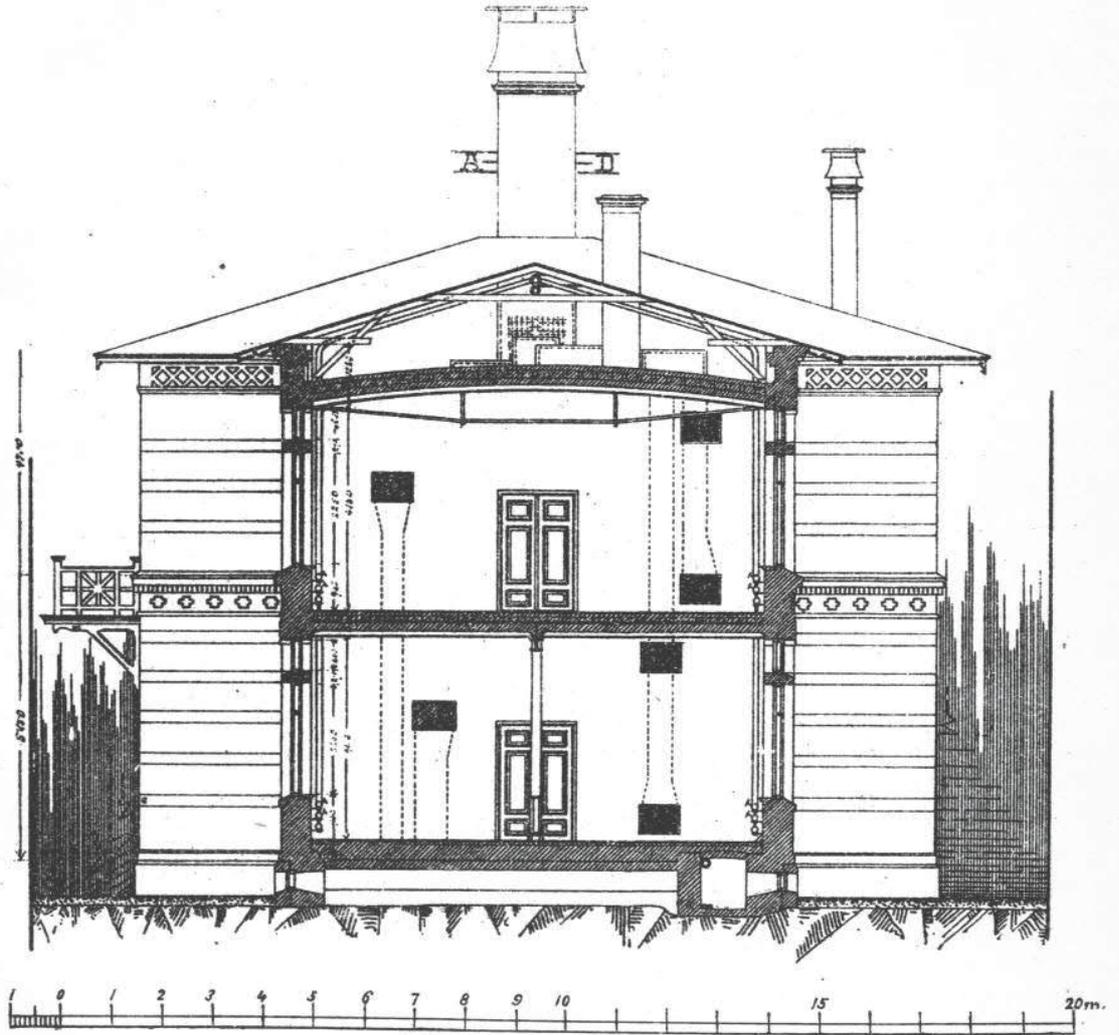
Muut huoneet ja lisäksi porrashuoneet lämmitettiin radiaattoreilla, joita sijoitettiin pääsääntöisesti yksi huonetta kohti ja yleensä ulkoseinälle ikkunan alapuolelle. Myös keittiöissä, joissa oli hellauuni, oli radiaattori. Poikkeuksena olivat kylpyhuoneet, joiden lämmönlähteeksi, Mannilan mukaan, oli ilmeisesti ajateltu riittävän pesuveden lämmittävä kamiina. Radiaattorit olivat valurautaisia, rautalevykuorella ympäröityjä ripapattereita, joissa kiersi lämmitetty höyry. Radiaattoreissa oli itsenäisesti toimivat ilmaventtiilit. Ne on kaikki myöhemmissä korjausvaiheissa korvattu uusilla pattereilla.

Kylpyhuoneisiin sijoitetut pesuveden lämmityskamiinat kävivät tarpeettomiksi jo vuodesta 1895 lähtien kun kylpyhuoneisiin alettiin johtaa lämmin käyttövesi kellarista. Vuoden 1909 palovakuutuksen mukaan kylpyhuoneissa ei enää ollut tulisijaa. (Mannila 2001)

Sjukpaviljong af sten.

Planch V.

Genomsnitt.

Toteutuneen rakennuksen leikkaus ja leikkaus kellarin kattilahuoneen kohdalla. (Sievers 1896)

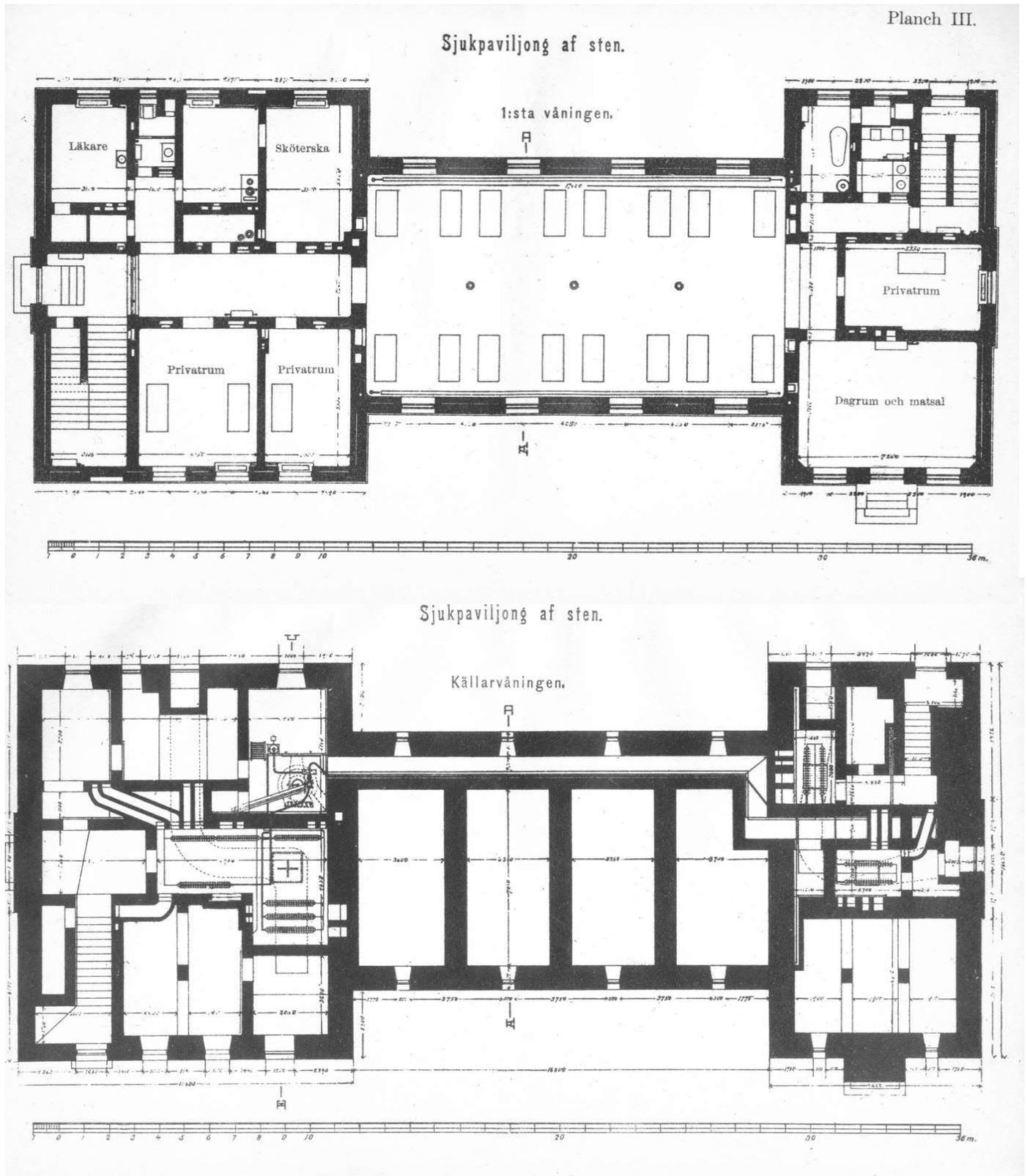
Höyrykattilan polttoaineena käytettiin sekä puuta että koksia. Aamusta iltaan, kolme neljäsosaa vuorokaudesta, poltettiin halkoja, illalla pesä täytettiin koksilla, joka paloi aamuun saakka. Palamista säännösteli höyryn tarpeen mukaan automaattinen venttiili. Höyrykattila oli sylinterimäinen ja varustettu etulämmittäjällä. Kattilan varaventtiili ja ylimääräinen höyrytorvi ulos huolehtivat siitä, että ylipainetta ei päässyt syntymään. Pannusta höyry johdettiin putkia myöten ylös huoneiden lämmityslaitteisiin sekä toisaalla kellarissa olevaan lämpökamariin sijoitettuihin pattereihin (kierteisiin putkiin). Patterit lämmittivät lämpökamarissa ilmaa, joka lämmitettynä johdettiin lämpö kamarista seinämuureissa kulkevien hormien kautta ylös huoneisiin. Höyrykattila oli kellarissa sijoitettava huomattavasti alemmas kuin kellarin patteriputket, jotta kondenssivesi niistä valuisi omalla painollaan takaisin kattilaan. Siksi kattilahuoneen lattiataso louhittiin niin alas, että vedenpinta kattilassa oli kaksi metriä alempana kuin kellarin alin patteri Kattilasta ja lämmityksestä huolehtivat sairaalan henkilökuntaan kuuluvat koneenkäyttäjät ja rengit.

Ilmanvaihtojärjestelmä oli mitoitettu siten, että se turvasi tilavuudeltaan noin 600 m³:n potilassaleissa 60 m³ ilmanvaihdon potilasta kohden tunnissa, mikä merkitsi kaksinkertaista vaihtumista tunnissa. Käytävissä ja ruokasaleissa (päivähuoneissa) tuli olla 1 3/4 -kertainen vaihtuminen ja kylpy- ja varastohuoneissa kolminkertainen vaihtuminen tunnissa.

Ilmanvaihtojärjestelmän raitis ilma otettiin kivijalkaan sijoitettujen aukkojen kautta. Itäpäässä tuloilmaa otettiin myös ratakuilun puolelta, länsipäässä etelä- ja pohjoispuolelta. Kellarin länsi- ja itäpäässä oli kummassakin lämpökamari, jossa ilma lämmitettiin höyrypattereilla ja josta se johdettiin ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen johtaviin kanaviin. Kesällä tuloilma johdettiin kanaviin lämmittämättä. Kanavat ja lämpökamarit eivät toteutuneet Törnqvistin 1893 päiväämien pääpiirustusten mukaisesti vaan toteutuksesta tuli monimutkaisempi. Vuonna 1895 julkaistuihin pohja- ja leikkauspiirustuksiin on merkitty toteutuneet kanavat. (Sievers 1896)

Raitis ilma johdettiin huoneisiin seinäventtiilien kautta. Samoin seinälle sijoitetut poistoventtiilit ovat johtaneet ilman ylös ullakolle kokoojatorveen ja piipun kautta ulos. Potilassalien ja pienempien potilashuoneiden ilmanvaihdossa käytettiin myös aikaisemmin kuvailtuja tuuletusikkunoita. Venttiilisäleiköt on myöhemmin poistettu ja aukot tukittu. Alkuperäisiä hormeja on myöhemmin hyödynnetty uudemmin venttiilein ja uudenslaisin ilmanvaihtojärjestelmin.

Käymälöistä poistoilma johdettiin puurakenteiseen ilmahormiin, kuten muista huoneista. Poistoilmahormissa oli kaksinkertainen ponttilautaseinäjä ja lautakerrosten välissä pahvi. Ullakon korkeudella kaikkiin ilmahormeihin oli vedon parantamiseksi sijoitettu höyrypatterit (kierteiset putket). Käymälöiden poistoilmahormit eivät kuitenkaan vetäneet riittävästi tai potilashuoneiden poistoilma oli liian voimakas, sillä heti alussa todettiin, että käymälöiden poistoilma vetäytyi muihin huoneisiin, eikä niiden omiin poistoilmahormeihin. (Sievers 1896)

Toteutuneen rakennuksen kellarin ja kerroksen pohjapiirros. (Sievers 1896)

VESI- JA VIEMÄRIJÄRJESTELMÄ

Kuten muutkin kunnallissairaalan uudet rakennukset tiilipaviljonki liitettiin jo rakennusvaiheessa kaupungin vesi- ja viemärijärjestelmään. Liittymä tontille otettiin nykyisen Mechelininkadun alla kulkevasta linjasta. Alkuperäiset linjat on merkitty kaupunginpuutarhuri Svante Olssonin istutuspiirustukseen syyskuussa 1894.

Ensimmäiset käymälät olivat kuivakäymälöitä. Käymäläsankoihin sekoitettiin turvepehkuu, ennen kuin ne laskettiin seiniin muurattuja kanavia pitkin alas suoraan pihalle. Sairaalan käymäläntyhjentäjä kiersi keräämässä sangot, joiden sisältö kuljetettiin ehkä poltettavaksi, kuten toimittiin kulkutautiosastolla. Tiilipaviljongissa ei poltettu käymäläjätettä.

Käymälöiden etuhuoneessa oli alun perin vesipiste pesuallaineen ja viemäreineen. Vesipisteitä oli selvästi pyritty keskittämään mahdollisimman paljon. Esimerkiksi hoitajille ei ollut järjestetty käsien pesumahdollisuutta välittömästi potilashuoneiden yhteydessä. Ratkaisun peruste on taloudellinen, koska lämmin vesi saatiin pesuallaiden yhteyteen vain samasta kylpykamiinasta kuin kylpyammeisiinkin. Tässä ei noudatettu Sabbatsberginkään esimerkkiä, jossa pesuallat jo olivat potilashuoneiden yhteydessä.

Kerroskohtaisissa kylpyhuoneissa oli piirustusten mukaan yksi kylpyamme kummassakin. Niiden yhteyteen oli alun perin asennettu kylpykamiina. Kun oli kyse kymmenien potilaiden peseytymisestä, järjestely osoittautui alimitoitetuksi ja valmistumista seuraavana vuonna järjestettiin rakennukseen käyttöveden keskitetty lämmityslaitos.

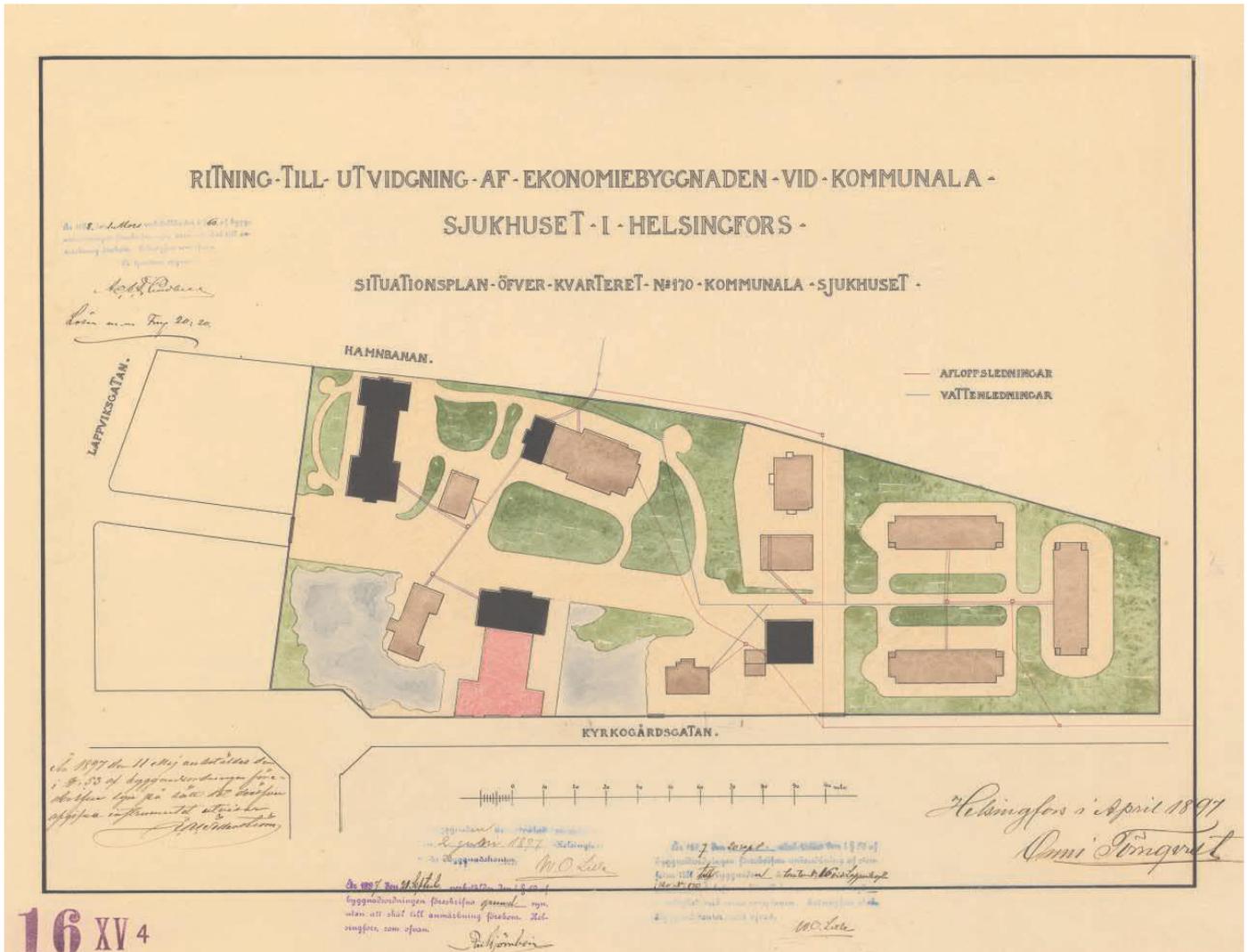
Lattiakaivoja ei alun perin ollut, vaan ammeen ja pesuallaiden viemärijohtot asennettiin rakennusvaiheessa lattiarakenteiden sisään. Mannilan mukaan lattiakaivoja saatettiin lisätä jo valmistumista seuraavana vuonna.

VALAISTUS

Tiilipaviljongin ikkunapinta-alan mitoituksessa pyrittiin hyödyntämään auringonvalon edullisia ominaisuuksia.

Tiilipaviljonkiin suunniteltiin hankittavaksi kolme suurikokoista ja kahdeksan pienempää kattovalaisinta. Valaistuksessa käytettiin aluksi petroolilamppuja, joiden ongelmana oli kuitenkin runsas noen tuottaminen ja palovaarallisuus, eikä valaistustehokaan ollut erityisen suuri. Viimeistään vuonna 1901 tiilipaviljongissa oli sähkövalaistus, koska tällöin valmistui koko sairaala-alueen sähkövalaistus.

Kaikki alkuperäiset ja varhaiset valaisimet on myöhemmissä korjaus vaiheissa poistettu.

Talusrakennuksen laajennussuunnitelman asemapiirros v. 1897. Asemapiirroksen on merkitty sairaala-alueen vesi- ja viemärijohdot. Onni Törnqvist 1897. HKA

RAKENTAMINEN

Kunnallissairaalan rakennushankkeista annettiin urakoitsijalle, arkkitehti Carl Gustaf Hjort af Ornäsille rakennettaviksi muuratut rakennukset, tiilipaviljonki, talousrakennuksen ensimmäinen vaihe ja entisen kuumelasaretin laajennusosa. Mannila toteaa, että vuonna 1888 urakoitsija Hjort af Ornäs oli ostanut Helsingin Kirurgisen sairaalan rakennustöistä ylijääneitä rakennustarvikkeita, lähinnä rakennusrautaa. Muun muassa tällä tavalla, käytettyä mutta hyvälaatuista rakennusta varaa huutokauppojen kautta urakoitsijat hankkivat tuolloin rakennusmateriaaleja, mutta tuottivat niitä myös itse. Urakoitsija Hjort af Ornäsilläkin oli ainakin 1880-90-lukujen vaihteessa tiilitehdas, jossa valmistettiin tiiliä ainakin hänen omille työmailleen.

Rakentamisessa oli noudatettava vuonna 1875 vahvistettua ja vuonna 1880 muutoksilla täydennettyä rakennusjärjestystä. Uusittu rakennusjärjestys tuli voimaan pian tiilipaviljongin valmistamisen jälkeen vuonna 1895 ja ensimmäisiä muutostöitä voitiinkin jo tehdä sen mukaisesti.

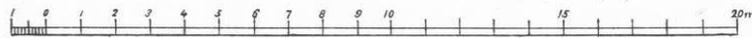
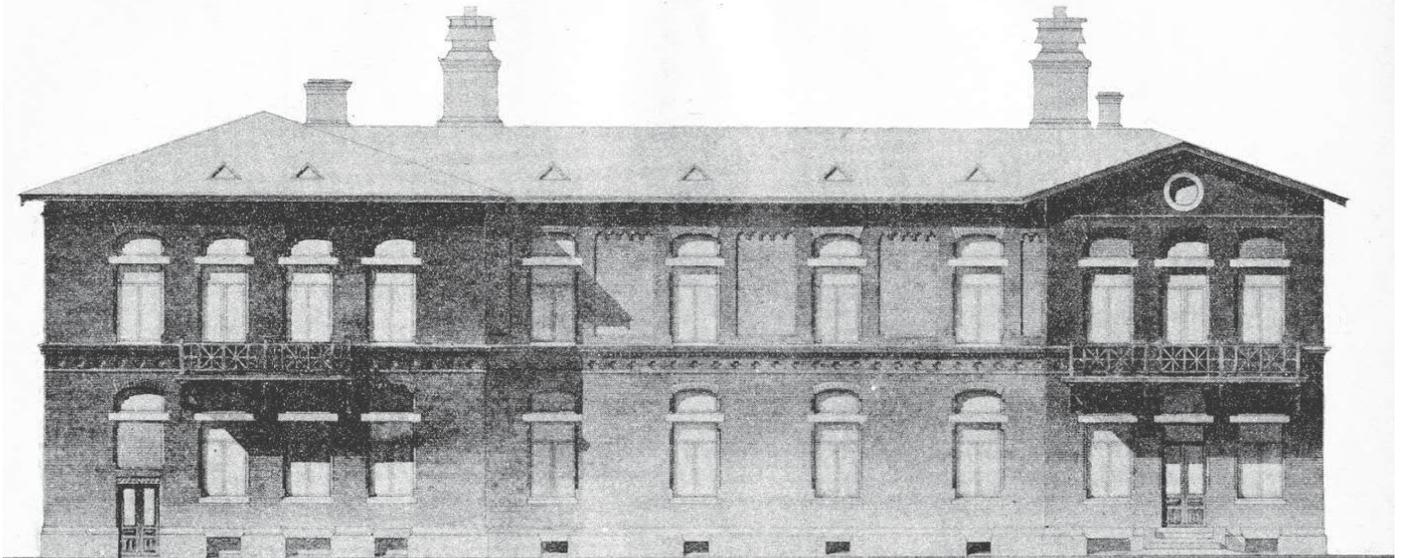
Rakennustyöt aloitettiin loushinnalla jo syksyllä 1892, vaikka lopulliset piirustukset olivat vielä valmistamatta ja vahvistamatta. Aloittamista jouduttivat satamaradan rakennustyöt, joiden takia tontin itäpuolella aivan tiilipaviljongin vieressä jo räjäytettiin kalliroleikkausta ratakulua varten. Nämä työt kaupunki siis saattoi yhdistää. Rakennusjärjestyksen mukainen aloituskatselmus järjestettiin tammikuun viimeisenä päivänä 1893.

Marraskuun alussa 1893 runko oli muurattu ja vesikatto valmis. Tällöin voitiin pitää rakennusjärjestyksen mukainen välikatselmus. Sen jälkeen vielä muurattiin tilapäiset kuivausuunit, joiden avulla edistettiin rakenteiden kuivumista talven aikana.

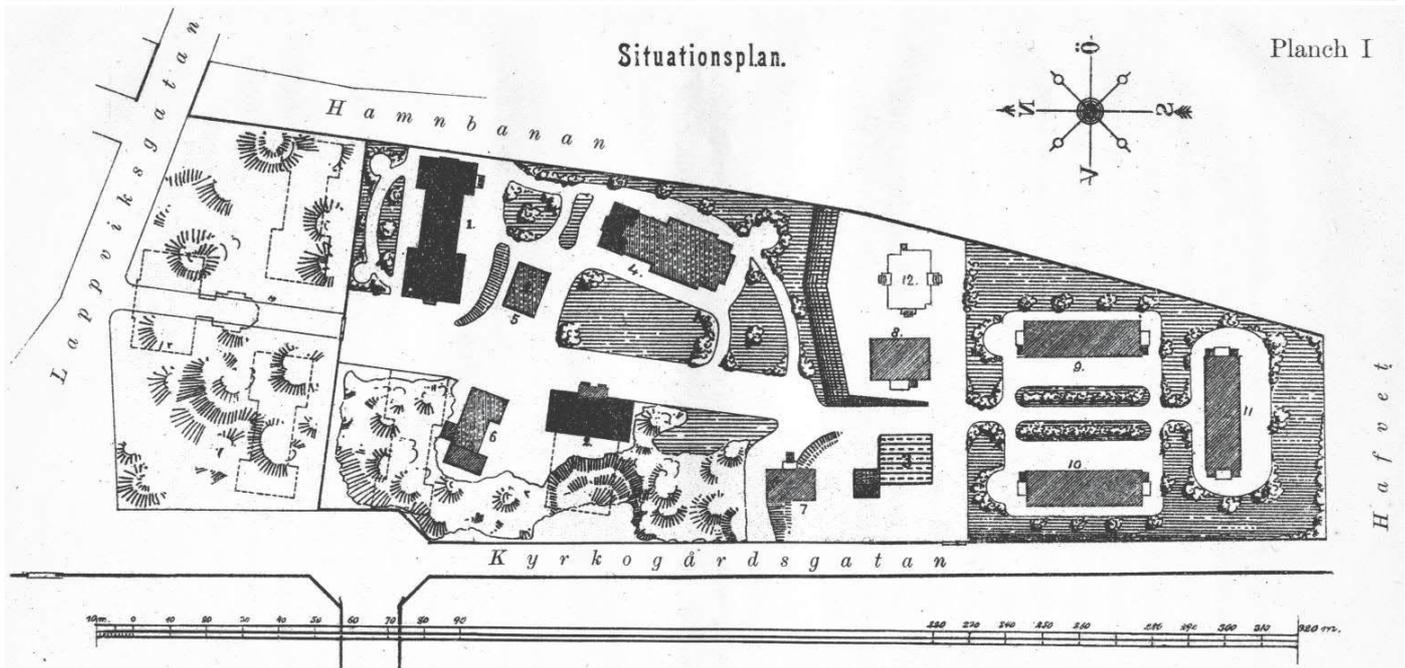
Keväällä 1894 aloitettiin sisustustyöt. Portaikot rakennettiin betoniaskelmista ja tasanteiden pintaan valettiin mosaiikkibetonipinta sekä asennettiin keraaminen laatoituspäällyste. Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa seinät ja katot rapattiin, tehtiin puulattiat joiden päälle valettiin ilmeisesti kaikissa potilastiloissa noin 20 mm paksu asfalttipinta ja jalkalistat, jotka maalattiin. Vesi- ja viemäriinjat tuotiin sisään lounaisnurkasta. Viemärijohtot asennettiin ainakin vaakaveidoissa lattioihin. Lämpöjohtot, ehkä myös vesijohtot, nousivat kellarista huoneisiin ilmeisesti pinta-asennuksina. Vuonna 1895 lisättiin vielä kellarista ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen johdetut lämminvesiputket.

Lokakuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1894 tiilipaviljonki oli valmis ja otettiin käyttöön.

Sjukpaviljong af sten.

Situationsplan.

1. Sjukpaviljong.
2. En del af nya ekonomiebyggnaden.
3. Desinfektionsbyggnad.
4. Gamla kommunala sjukhuset.
5. Gamla ekonomiebyggnaden (nu bostad för epidemiläkaren och sysslomannen).

6. Uthus.
7. Lik- och obduktionshus.
8. Desinfektions herberge.
- 9-11. Epidemipaviljonger.
12. Observationspaviljong.

- Ny stenbyggnad.
- Gammal stenbyggnad.
- Ny träbyggnad.
- Gammal träbyggnad.

Toteutuneen rakennuksen julkisivu etelään ja sairaala-alueen asemapiirros 1895. (Sievers 1896)

MUUTOKSET

Käyttöönottoa seuranneet muutostoimenpiteet

Teksti perustuu pääosin Maarit Mannilan selvitykseen, jota on muokattu ja täydennetty.

Takuukatselmuksen yhteydessä urakoitsijan korjattavaksi määrättiin yhden huoneen asfalttilattia, johon oli kalusteiden jalkojen alle ilmestynyt painumia (kyseessä oli suoraan lämpökamarin yläpuolella sijainneen huoneen lattia). Kireästä sisustustöiden aikataulusta johtuvia olivat ainakin muut takuukatselmuksessa huomioidut viat, kuten ulko-ovien paikoin irtoava maalipinta, ikkunoiden väljyys, väliovien uudelleenmaalaustarve ja toisen kerroksen keittiön seinien rappauksen paikkaukset.

Jo tiilipaviljongin valmistumista seuraavana vuonna 1895 oli tarpeen tehdä tarkistuksia käymälätilojen ilmanvaihtoon, käyttöveden lämmitysjärjestelmään sekä käsienpesuallaiden sijoitukseen ja lukumäärään. Mainitut puutteet myös korjattiin. Kaupunginvaltuusto myönsi määrärahat nopeasti ja Ivi-työt sai tarjouskilpailun jälkeen tehdäkseen Rob. Huberin vesijohtoliike. Käyttöveden lämmittämiseen alun perin hankitut kylpyhuonekohtaiset kamiinat eivät siis riittäneet tarvittavan lämpimän veden määrän tuottamiseen. Lisäksi vesipisteitä haluttiin myös potilassaleihin. Kylpyhuonekohtaiset vedenlämmityskamiinat korvattiin kellariin sijoitettavalla keskuskattilalla. Kattilan tarvitsema uusi savuhormi järjestettiin ottamalla tarkoitukseen yksi ensimmäisen kerroksen alkuperäisistä tuuletushormeista (poistoilma). Peltinen 1000 litran kylmävesisäiliö oli sijoitettava ullakolle, jossa se oli jäätymistä vastaan lämpöeristettävä lautakuorella ja sammalella.

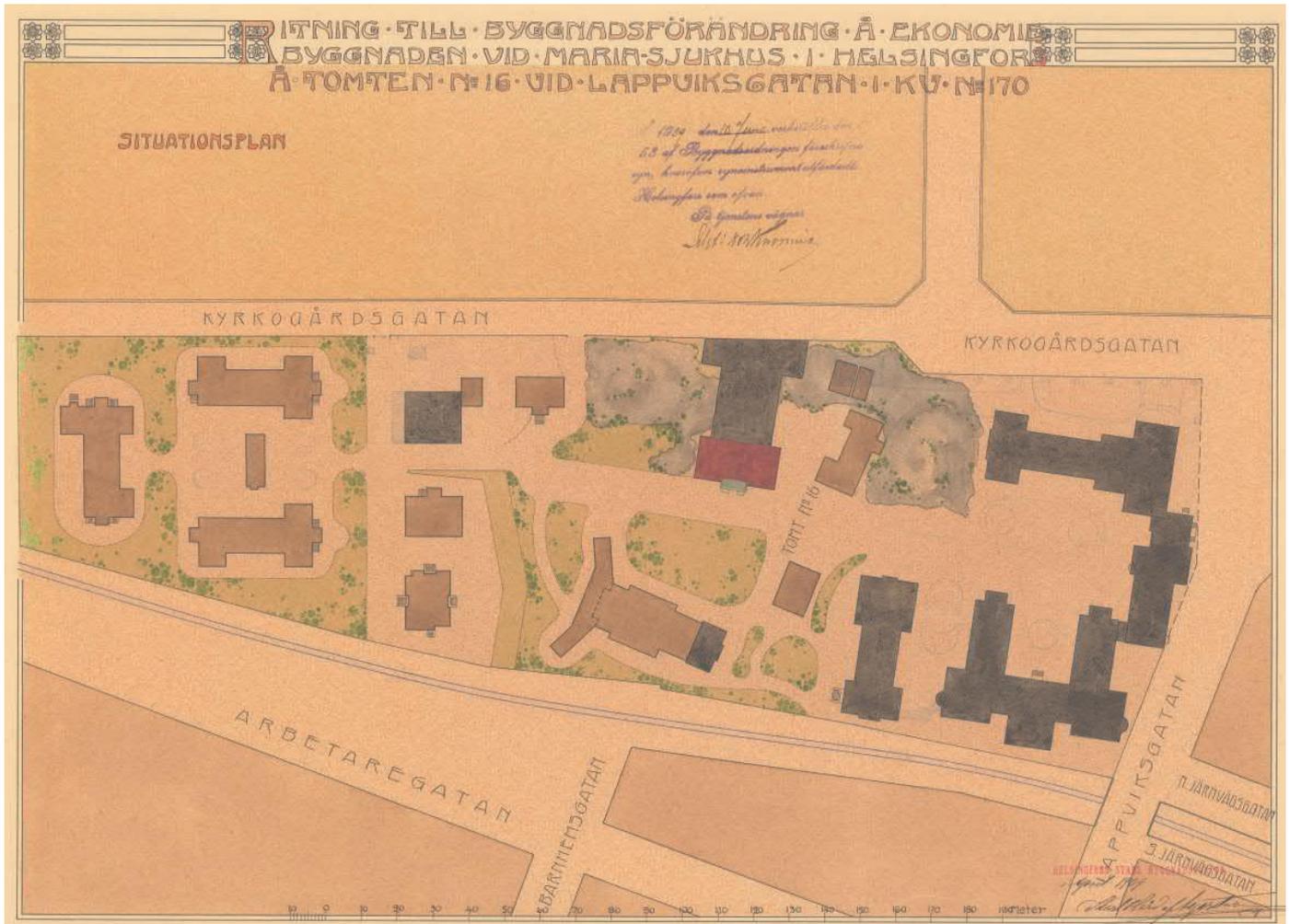
Kylmävesiverkostoa täydennettiin tarvittavassa määrin. Suuret potilassalit saivat tällöin salin molempiin päihin posliinisen pesualltaan sekä lämpimän ja kylmän veden. Kylpyammeiden sijoitusta ei muutettu. Rob. Huber tarjosi tässä yhteydessä hankittavaksi myös kaksi suihkua, mutta niiden toteutumisesta ei ole tietoa.

Mannilan selvityksen mukaan kylpyhuoneisiin ei alun perin tehty erillistä lattiakaivoa, vaan ammeista vesi johdettiin suoraan lattian sisään asennettuun viemäriputkeen, samoin pesuallaiden vesi. Rob. Huberin mukaan erilliset lattiakaivot olivat kuitenkin tarpeen ja hän tarjoutui asentamaan nykyaikaisen käytännön mukaiset lattiakaivot samassa yhteydessä. Koska Huberin tarjous hyväksyttiin huomautuksitta, on mahdollista, että tämäkin toimenpide toteutui. (Mannila 2001)

Käymälöiden ilmanvaihto oli osoittautunut väärin toimivaksi alusta lähtien. Poistoilma pyrki niistä läheisiin potilashuoneisiin eikä käymälän poistoventtiiliin. Kellariin tässä vaiheessa sijoitetun uuden käyttövesikattilan savutorvet johdettiin ylös käymälöiden poistoilmahormeissa, jolloin niiden lämpö edisti poistoilmahormien imua. Lisäksi edistettiin korvausilman pääsyä käymälään siten, että etuhuoneen ja käytävän välisen oven alaosaan porattiin reikiä ja käymälän ja sen etuhuoneen väliltä poistettiin ovi ja ikkuna - ne siis yhdistettiin yhdeksi tilaksi.

Höyrykattilan toimintahäiriön mahdollisuudesta kannettiin ainakin näkyvämmiin huolta vasta tiilipaviljongin valmistumisen jälkeen. Vuonna 1899 asiaan paneuduttiin ja todettiin että varakattila oli tarpeen, sillä alkuperäisessä kattilassa oli ns. Reidin mallia oleva putki, jonka sijainti laitteessa oli epäedullinen ensinnäkin siksi, että se oli alttiina häiriöille ja sen korjaaminen oli hankalaa. Häiriön sattuessa kylmänä vuodenaikana huoneet ehtisivät jäähtyä ennen laitteen saamista uudelleen kuntoon. Paikalla suoritettiin katselmus, johon osallistui höyrypannutarkastaja, insinööri Julius Forsman. Katselmuksen perusteella päätettiin hankkia varakattila.

Vuonna 1897 yhteen toisen kerroksen pienemmistä huoneista asennettiin linoleumimattoa yhteensä 24 m². Tämä on varhainen esimerkki linoleumin käytöstä.

Asemapiirros Karl Hård af Segerstad 1909. HKA

Sähkö-, kaasu ja vesiklosetit 1900-luvun alussa

1890-luvun lopulla sairaalan taholta ryhdyttiin ajamaan sähkövalaistuksen hankkimista koko sairaalan alueelle, sillä osaa rakennuksista valaistiin edelleen petroolilampuilla. Viimeistään vuonna 1901, siis joka tapauksessa muutaman vuoden sisällä rakennuksen valmistumisesta tiilipaviljongissa oli sähkövalaistus, koska tällöin valmistui koko sairaala-alueen sähkövalaistus. Sähköistyksen oli tarjouskilpailun jälkeen saanut toteuttaakseen Helsingin valaistusosakeyhtiö. Koko urakka kattoi 264 hekulampun verkoston rakentamisen sairaalan alueelle. Kivipaviljonkiin niitä oli laskettu tarvittavan 32 kpl.

Sekä uusiin että vanhoihin rakennuksiin vedettiin kaasujohto vuonna 1908-09. Johtoreitit näkyvät linjapiirroksessa vuodelta 1914. Tiilipaviljongin keittiöt saivat tässä vaiheessa kaasukeittimen, muista kaasun käyttötavoista tiilipaviljongissa ei ole tietoa.

Mannila ei ole löytänyt tietoa siitä, milloin rakennuksen kuivakäymälät korvattiin vesikloseteilla. Hän pitää mahdollisena, että vesi- ja viemärijärjestelmää on tiilipaviljongissakin voitu laajentaa samassa yhteydessä kun rakennus liitettiin yhteiseen kaasu- ja lämpöverkkoon muiden sairaalarakennusten kanssa vuonna 1909. Tällöin vesiklosetit tehtiin jo pääsääntöisesti esimerkiksi uusiin kerrostaloihin Helsingin keskustassa.

Tiilipaviljonki kaakosta. Kuva vuodelta 1902. HKM

1910-luvun muutokset

Syksyllä 1914 paviljongin osastoista toinen tyhjennettiin ensimmäisen maailmansodan syttymisen vuoksi haavoittuneiden ja sairastuneiden sotilaiden vastaanottamiseksi. Tähän paviljonkiin varauduttiin ottamaan 30 potilasta. Ensimmäiset potilaat saapuivat 28.11.1914. Poikkeustila kesti vuoteen 1917 asti. Pian sen jälkeen tulivat vuoden 1918 tapahtumat ja niiden seuraukset, joista sisätautiosastoa ruuhkautti espanjantauti.

Vuodesta 1926 lähtien kirurgian osaston potilaspaviljonki

Sairaalan tilanpuute korostui 1920-luvun loppua kohti. Vuonna 1926 kirurgian osaston ylilääkärin, dosentti Henri Bardyn ehdotuksesta ja vaatimuksesta paviljonki annettiin kirurgian vuodeosastojen käyttöön. Tiilipaviljonki toimi sisätautiosaston akuutti-potilaiden vuodeosastoina ensimmäiset 32 vuotta, tilapäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Viimeiseksi siellä oli hoidettu eiertarttuvia kuumetauteja sairastavia potilaita. Ensimmäiset kirurgian osastot tiilipaviljongissa olivat K 4 ja K5. Niistä ainakin jälkimmäinen oli naisten osasto, jonka yhteyteen myös tarvittaessa järjestettiin huone kirurgisille lapsipotilaille.

Kuva 1920-luvulta. Etualalla tiilipaviljonki. Sisäänkäynti on päädyssä. Parvekekaiteet ovat ohutta rautaa. Taustalla uudemmat sairaalarakennukset 1900-luvun alusta. HYM

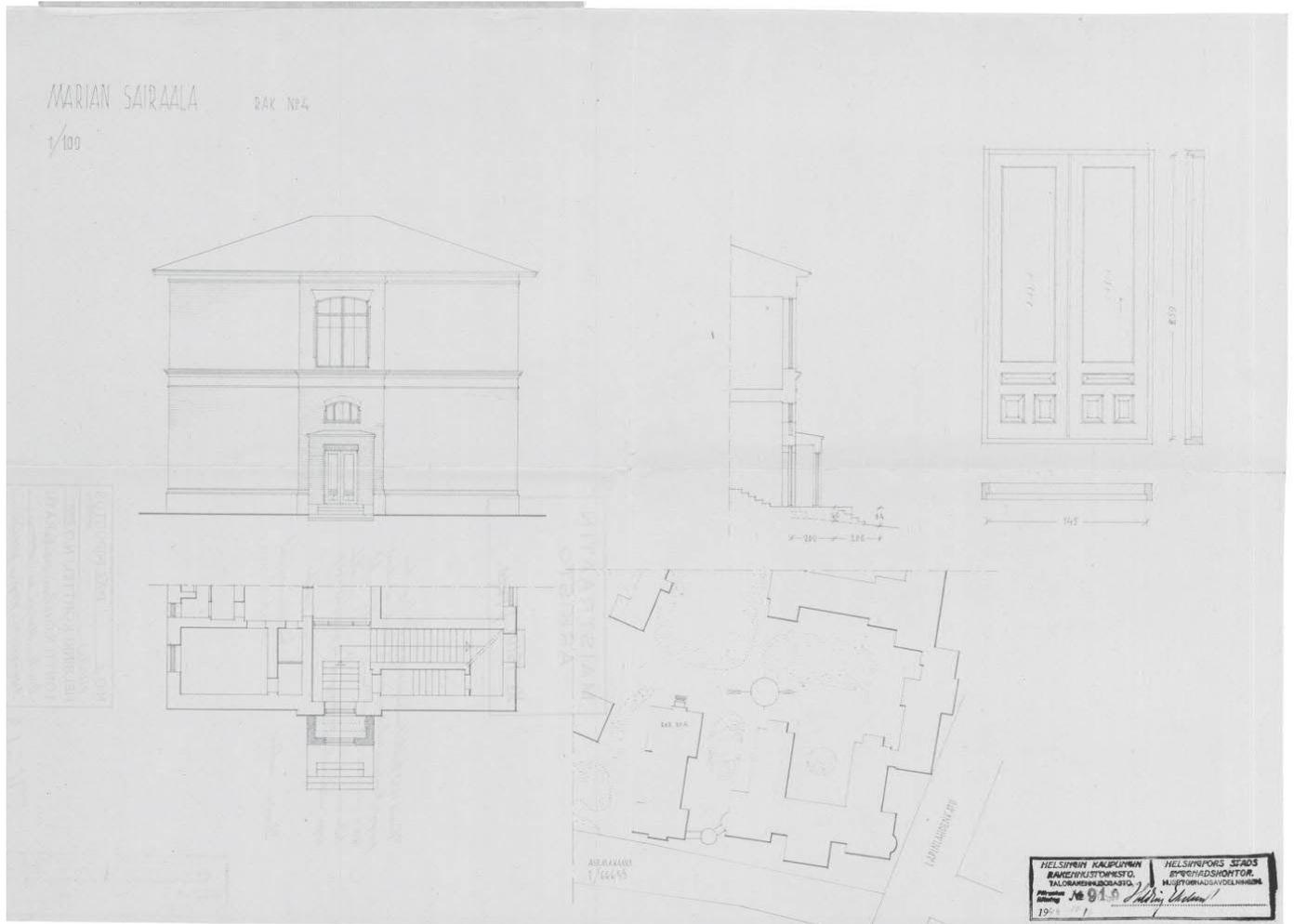
Henri Bardyn johdolla Marian sairaalassa alettiin 1920-luvun jälkipuoliskolla soveltaa väri-tykseen liittyvää uudistusta: ulkomailla oli perinteinen valkoinen väri ryhdytty korvaamaan tummemmilla väreillä, yleensä vihreällä tai ruskealla, erityisesti sairaalaliinavaatteissa, mutta myös pinnoissa. Mannilan mukaan värillä oli merkitystä juuri kirurgian osastolla, erityisesti leikkaussalissa, jossa oli siirrytty yhä tehokkaampien valaisimien käyttöön. Mariassa värin vaihtaminen koski ainakin liinavaatevarastoa ja henkilökunnan työtakkeja, joiden valkoisen värin tilalle valittiin khaki. Mannila arvelee, että kun tiilipaviljonki siirtyi tässä vaiheessa kirurgisen osaston vuodeosastojen käyttöön, ovat myös seinät ja jotkut muutkin sisäpinnat saattaneet saada uuden, aikaisempaa tummempaa värin.

Lattioiden pinta on sairaalakäytössä ollut alttiina kulutukselle. Ei ole tiedossa, milloin maalattu asfalttilaatta ensimmäisen kerran päällystettiin jollakin muulla pintamateriaalilla, yhtä edellä mainittua huonetta lukuun ottamatta, johon asennettiin linoleumimatto jo 1897.

1920-luvulla otetuissa valokuvissa ensimmäisen kerroksen potilassalin seinät vaikuttavat tummuusasteeltaan erilaisilta kuin katto. Seinä- ja kattopinnan rajassa näkyy valokuvassa tummempaa erottuva viiva.

On todennäköistä, että pintakerros- ja väritutkimusten avulla voidaan saada lisää tietoa potilassalien asfalttilattioiden väristä eri aikoina.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
Muutospiirustus 1948

Muutospiirustus, länsipään sisäänkäynti. Helsingin kaupungin rakennustoimisto / Hilding Ekelund 1948.
HKA M

1930-40-lukujen muutokset

1930-40-luvuilla ei laajempia uudistuksia tehty. Käynnissä olevat keskussairaala-suunnitelmat ja -rakennushankkeet jäädettiin vielä 1930-luvulla kaikki Marian sairaalan suuremmat korjaus- ja muutoshankkeet. 1940-luvulla jo tiedettiin, että sairaalan muutos toteutuminen joka tapauksessa veisi vielä pitkään. Sen vuoksi 1940-luvun alussa päätettiin uusia epävarma ja riittämätön lämpökeskus, mikä koski myös tiilipaviljongin lämmitystä. Talousrakennuksen (rakennus 5) yhteydessä sijaitsevan lämpökeskuksen uusiminen toteutui sodan vuoksi kuitenkin vasta vuonna 1945.

Viimeistään 1930-luvun jälkipuolella osastot K4 ja K5 olivat kumpikin naisten gynekologisia vuodeosastoja. Joku tai jotkut tiilipaviljongin pienistä huoneista oli myös tilapäisesti hoitajattarien asuinhuoneena, vaikka potilastilojen puute ja ahtaus oli jatkuvaa ja ankaraa myös koko 1930-luvun alkupuolen ajan. Toisaalta oli kova pula myös hoitajien asunnoista.

Sodan aikana sairaala-alueelle järjestettiin sirpalesuojia, mm. tiilipaviljongin kellarikerrokseen.

Sotavuosien jälkeen toteutettiin tiilipaviljonkiin uusi tuulikaappi pääsisäänkäynnin yhteyteen. Suunnittelusta vastasi kaupungin rakennusvirastossa vuonna 1948 arkkitehti Hilding Ekelund. Tuulikaappi toteutettiin mahdollisimman hienovaraisesti ja säästeliäästi vanhaa rakennusta kunnioittaen. Pääsisäänkäynnin ulko-oven eteen muurattiin polte- tuista tiilistä yksikerroksinen, tasakattoinen tuulikaappi. Uusi ulko-ovi noudatteli malliltaan aikaisempaa. Tuulikaappi korvattiin vuonna 1974 uudella, toisen kerroksen korkeuteen ulottuvalla ja hissikuilun sisältävällä laajennusosalla.

Muutospiirustus 1960. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Ferdinand Salokangas.

1960-luvun uudistukset

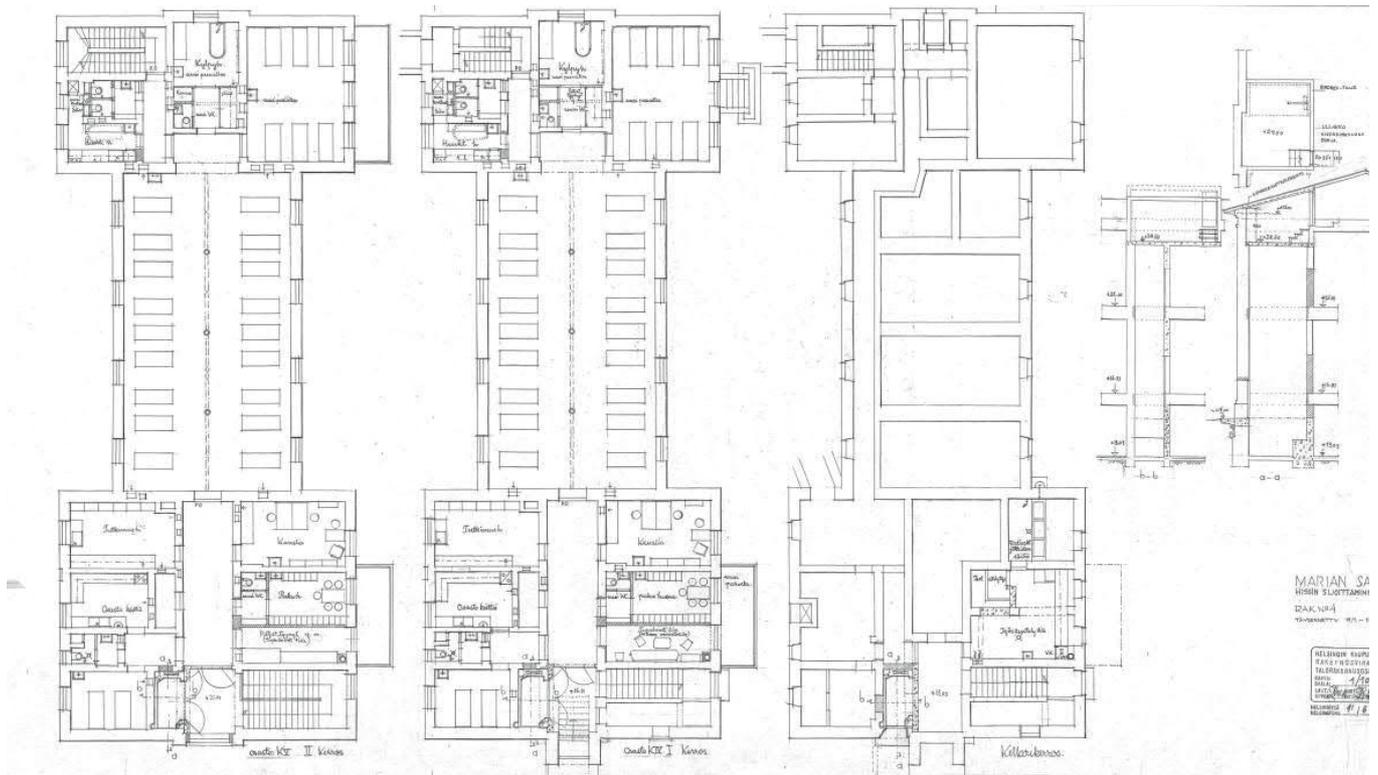
Vuonna 1960 tiilipaviljonki liitettiin aluelämmitysverkkoon samana vuonna aloitettujen korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Tällöin myös kellaritilojen lämmitysjärjestelmää palvelevat huoneet kunnostettiin muihin tarkoituksiin, lämmönjakohuonetta lukuun ottamatta. Arkkitehtipiirustukset laadittiin rakennusviraston talonrakennusosastolla.

Alkuperäisiä huonetiloja jaettiin uusilla väliseinillä. Potilassalien takana itäpäädyssä olevat pienet potilashuoneet jaettiin kylpyhuoneiksi ja WC:tiloiksi ja alkuperäiset kylpyhuoneet ja WC:t muutettiin huuhtelu- ja siivoustiloiksi.

Eteläjulkisivuun rakennettiin ensimmäisen kerroksen korkeudelle parveke. Oviaukko tehtiin alkuperäisen ikkuna-aukon kohdalle. Parveke palveli ainakin tupakoitsijoita, sillä siihen liitetyt rakennettiin uudella väliseinällä kapea tupakkahuone. Toisessa kerroksessa samassa kohdassa sijaitsi patja- ja tynnyvarasto, joten toisen kerroksen samassa kohdassa sijaitsevaa parvekettä ilmeisesti käytettiin myös tuuletusparvekkeena. Vuonna 1961 huhtikuussa osastot saatiin jo käyttöön ja korjaustyöt päättyivät vuoden loppuun mennessä.

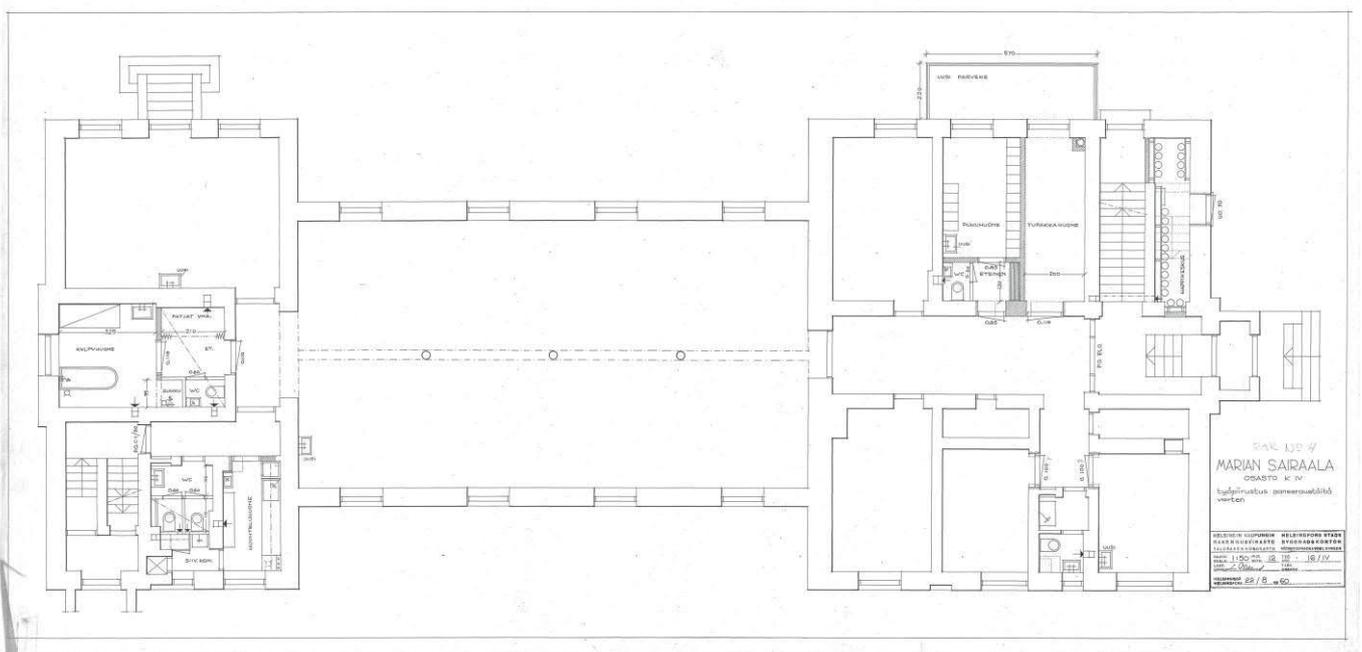
Rakennuksen lounaisosan kellaritiloihin rakennettiin radioaktiivisten jätteiden säilytystila ja happikeskus. Happikeskusta varten länsipäätyyn puhkaistiin uusi oviaukko alkuperäisen pääsisäänkäynnin viereen, sen eteläpuolelle. Happikeskuksen valmistuminen viivästyi ja sairaalan happi- ja imujohtojärjestelmä saatiin käyttöön vasta vuonna 1964. Tässä muutos- ja korjausvaiheessa suunniteltu hissien rakentaminen pääporrashuoneen yhteyteen jäi toteuttamatta. Mannila toteaa, että hissi ja hissien etutila olisivatkin olleet niin ahtaita, että vuodepotilaiden kuljettaminen olisi ollut hankalaa.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
Muutospiirustuksia 1960

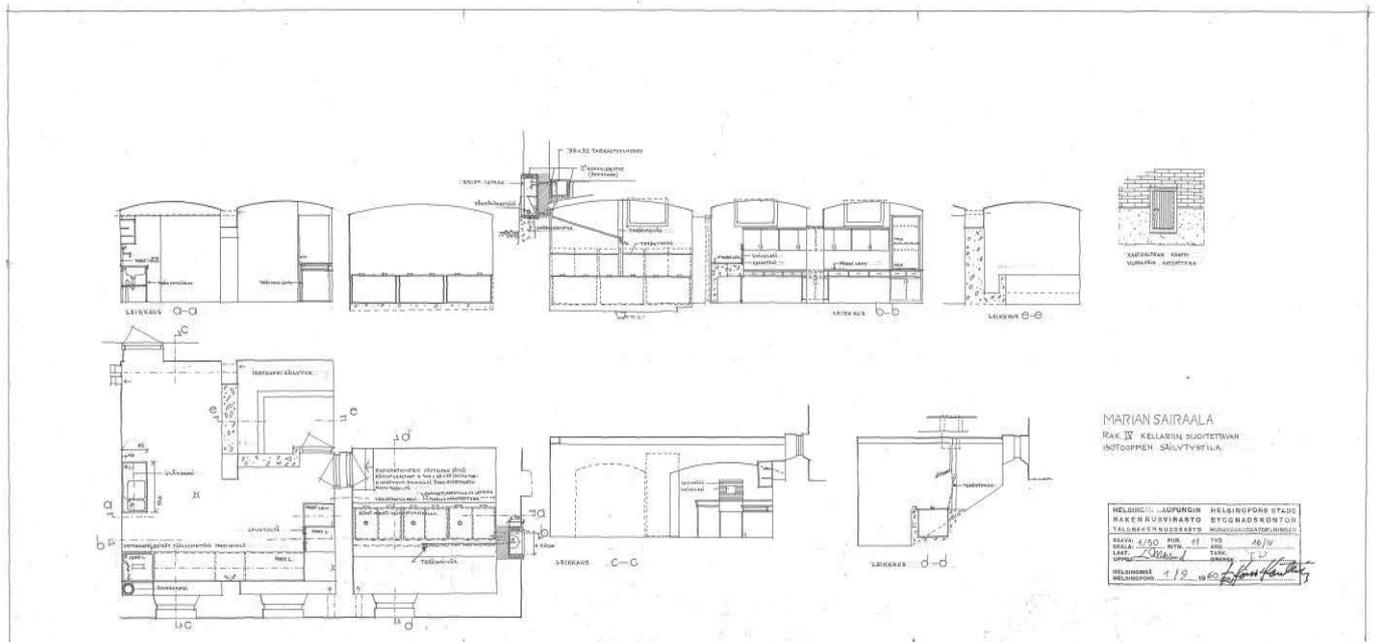

Muutospiirustus 1960. Hissien sijoittaminen osastoihin K4 ja K5. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Ferdinand Salokangas.

**RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
MUUTOSPIIRUSTUKSIA 1960-LUVULTA**

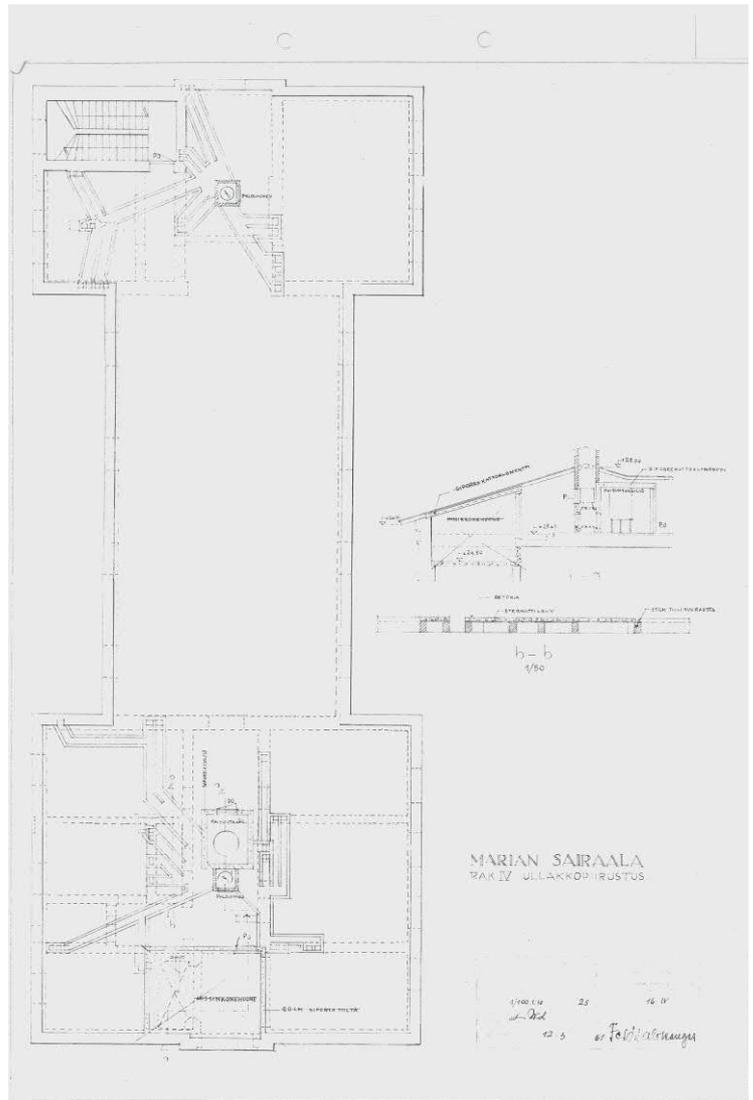
Muutospiirustus 1960. 1 kerros. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, L. Wiklund

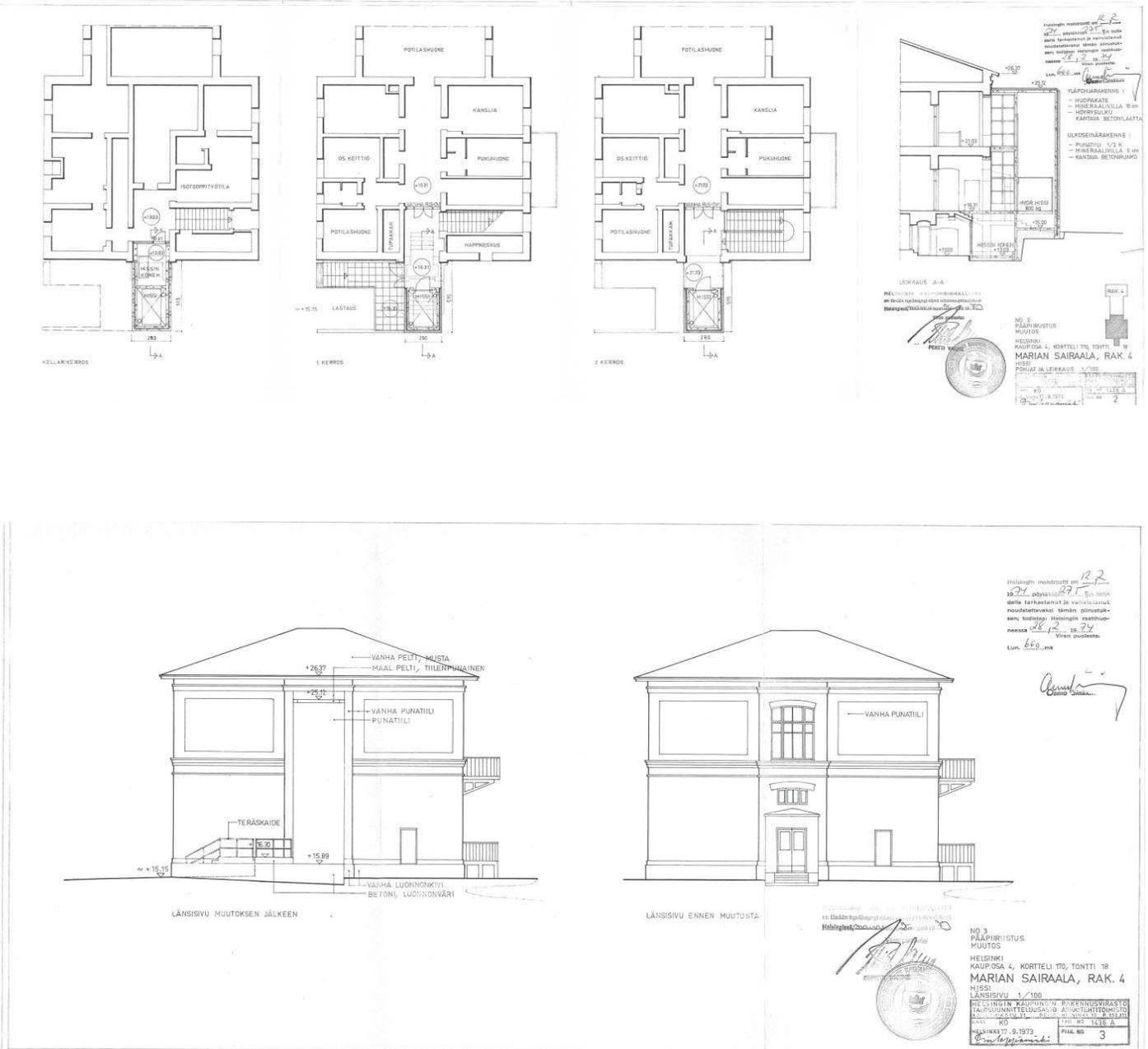
Muutospiirustus 1960. Isotooppien säilytystila sijoitetaan kellariin. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, E. Koiso-Kanttila.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

Muutospirustus 1961. Ullakkokerros. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Ferdinand Salokangas.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
Muutospiirustuksia 1973

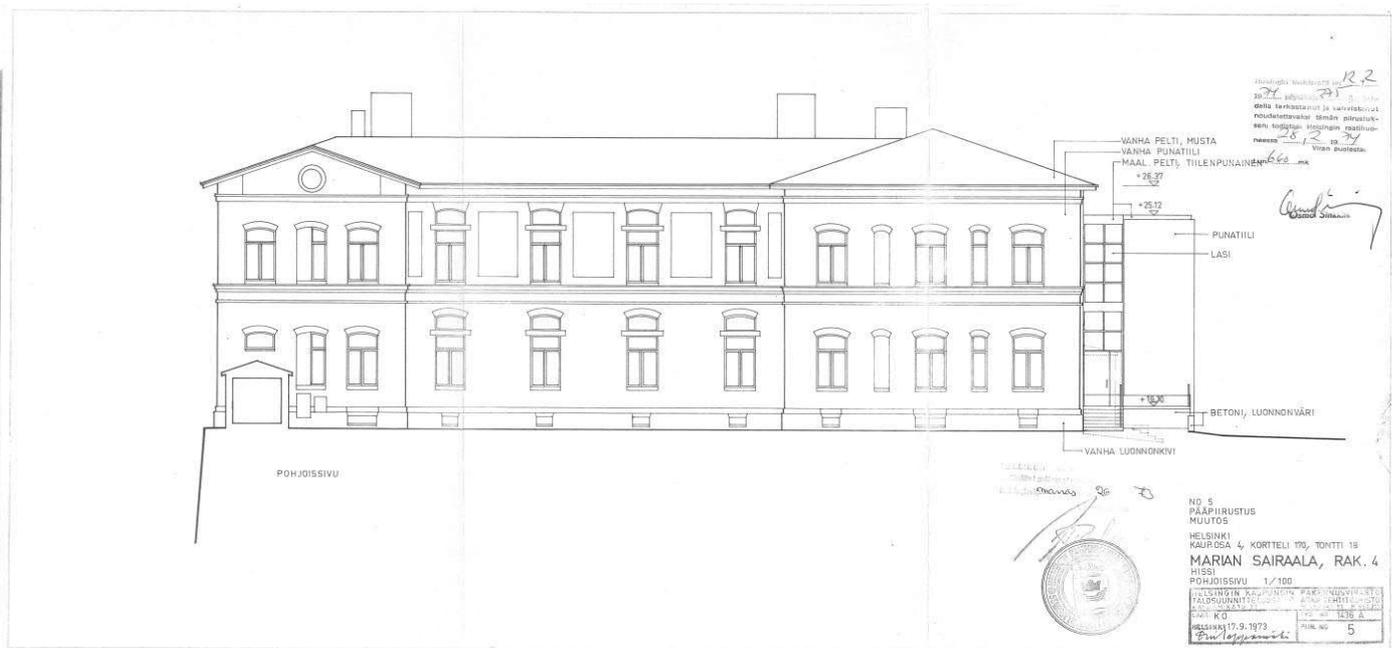

1970-luvun uudistukset

Vuoden 1974 korjaus- ja muutostöiden yhteydessä rakennus sai ensimmäisen hissien. Länsipäädyn yksikerroksinen tuulikaappi vuodelta 1948-49 purettiin ja sen tilalle rakennettiin kahden kerroksen korkuinen laajennusosa hissikuiluineen. Tiilipaviljongin pääsisäänkäynti siirrettiin uuden osan pohjoisivulle. Laajennuksen betonirunko verhottiin ulkopuolelta vaihtelevasti eri polttoasteisilla tiilillä, mahdollisimman hyvin rakennuksen alkuperäisten julkisivujen tiilipintaan sopivaksi, jäljittelemättä kuitenkaan alkuperäisiä vaakaraitoja ja listoja. Muusta rakennuksesta poiketen hissitorni sai betonisokkelin, huopakatteisen tasakaton. Lisärakennusosa suunniteltiin rakennusviraston talosuunnitteluosastolla. Tämä laajennusosa on edelleen paikoillaan.

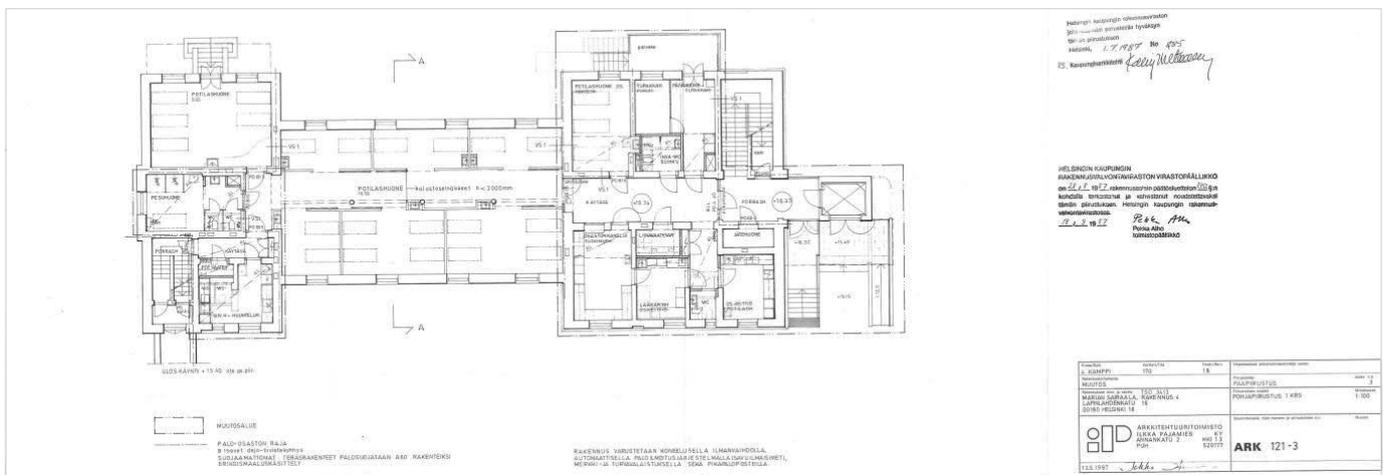
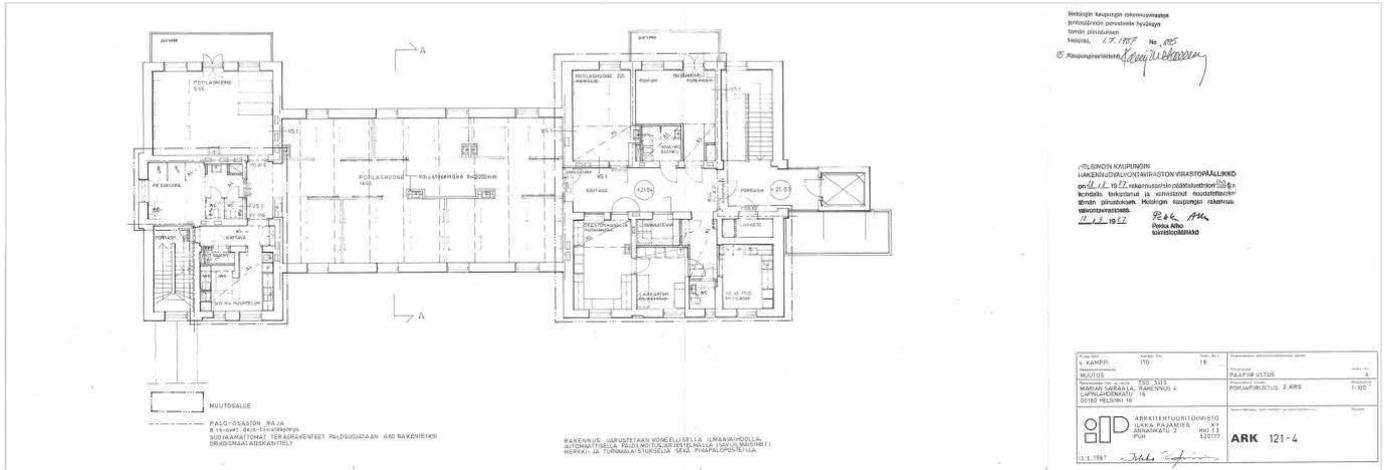
Tiilipaviljongin ensimmäisessä kerroksessa oli kirurgian osaston ortopedian vuodeosasto sekä nais- että miespotilaille (K 4). Toisessa kerroksessa oli gastroenterologian ja rintarauhaskirurgian vuodeosasto sekä nais- että miespotilaille (K 5) siihen asti kunnes 1980-luvun lopulla aloitettiin rakennuksen laaja korjaus- ja muutostyö.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

Pääpiirustukset 1973, HKR

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki Muutospirustuksia 1987

1980-luvulla toteutetut uudistukset

Vuosina 1987 -1988 toteutettiin tiilipaviljongissa sen historian merkittävin muutos. Piirustukset laati helsinkiläinen Arkkitehtitoimisto Ilkka Pajamies. 13.5.1987 päivätyt pääpiirustukset on vahvistettu 28.8.1987. Rakennesuunnittelijana toimi Insinööritoimisto Lang Oy; HKR ark.

Suuret potilassalit jaettiin ensimmäistä kertaa kiinteästi asennetuin, kahden ja neljän sängyn välein sijoitetuin kalustoseinäkkein (korkeus 2 m) pieniksi "tiloiksi", jotka lisäksi voitiin sulkea käytävän suuntaan seinäkkeisiin liittyvillä liukuovilla. Potilassaikkojen määrä ei sinänsä lisääntynyt; huonekorkeus säilytettiin ennallaan. Merkittävä jakamisesta seurannut muutos oli se, että potilassalien sängyt voitiin sijoittaa sivuttain ikkunoihin nähden. Potilassalien keskelle muodostettiin yksi kapea käytävä, kun aikaisemmin kulku oli tapahtunut salin keskialueelta kahta "kaistaa" pitkin. Muuten paviljongin tilajärjestelyihin ja käyttötarkoituksiin tehtiin ainoastaan pienempiä muutoksia.

Vesipisteitä pesuallattain sijoitettiin tässä vaiheessa ensimmäistä kertaa myös potilassalien keski-osaan. Siivous- ja muut märkätilat kunnostettiin, tupakkahuoneet muutettiin TV-huoneiksi. Käyttötarkoitus oleskelutiloina säilyi edelleen.

Eteläjulkisivussa ensimmäisen kerroksen parvekkeeseen lisättiin porras ja siten kulkuyhteys ulos. Länsipäädyssä oleva happikeskuksen ulko-ovi vuodelta 1961 muurattiin umpeen. Sisäänkäyntitason kohdalla tehtiin muutostöitä.

Ilmanvaihtojärjestelmä korvattiin uudella ja iv-konehuone rakennettiin ullakon länsipään kohtaan, jossa vuoden 1961 piirustusten mukaan oli sijainnut paisuntasäiliö. Samalla ullakko jaettiin palo-osastoihin. Kellarissa purettiin radioaktiivisten jätteiden säilytyskuone ja hissikonehuone vuodelta 1973-74. Uuden hydraulisen hissien konehuone sijoitettiin kellarin.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki Muutospiirustuksia 1987

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

Arkkitehti	190	18	Muutoksen valmistamiseksi vastuu	
Arkkitehtitoimisto	ARKKITEHTITOIMISTO ILLKA PAJAMIES KY	ANNANKATU 2, 00120 HHI 12 Puh. 99-520 177	Paloturvallisuus	1:1000
13.5.1987			ARK 121-2	

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

Arkkitehti	190	18	Muutoksen valmistamiseksi vastuu	
Arkkitehtitoimisto	ARKKITEHTITOIMISTO ILLKA PAJAMIES KY	ANNANKATU 2, 00120 HHI 12 Puh. 99-520 177	Paloturvallisuus	1:1000
13.5.1987			ARK 121-5	

YHÄNÄT RAKENTEET

YP 1 BETONI 30 mm
KOVALEVY
TILIHOLVI-TERÄSPALKIT JA VETOTANGOT

VP 1 MUOVIMATTO
TASOITE
VALUASFALTTI 20 mm
BETONITASOITE 20 mm
TILIHOLVI-TERÄSPALKIT

VP 2 MUOVIMATTO
TASOITE
VALUASFALTTI 20 mm
BETONILAATIA 60 mm
HIEKKA 380 mm
TILIHOLVI

VS 1 OSASTOIVAT SEINÄT OVAT TILISEINIÄ 130-500 mm

LEIKKAUS A-A
TERÄSRAKENTEIDEN PALOSUOJAUS A86, ERIKOISMAALAUSSITELY

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSSUUNNITTELUOSASTON VIRASTOPÄÄLLIKÖ
on 21.1.1987 nro 885
15. Kaupunginarkkitehti *Kaari Niemi*

Arkkitehti	190	18	Muutoksen valmistamiseksi vastuu	
Arkkitehtitoimisto	ARKKITEHTITOIMISTO ILLKA PAJAMIES KY	ANNANKATU 2, 00120 HHI 12 Puh. 99-520 177	Paloturvallisuus	1:1000
13.5.1987			ARK 121-6	

Muutospiirustukset 1987, Ilkka Pajamies. HKR

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki Muutospiirustuksia 1987

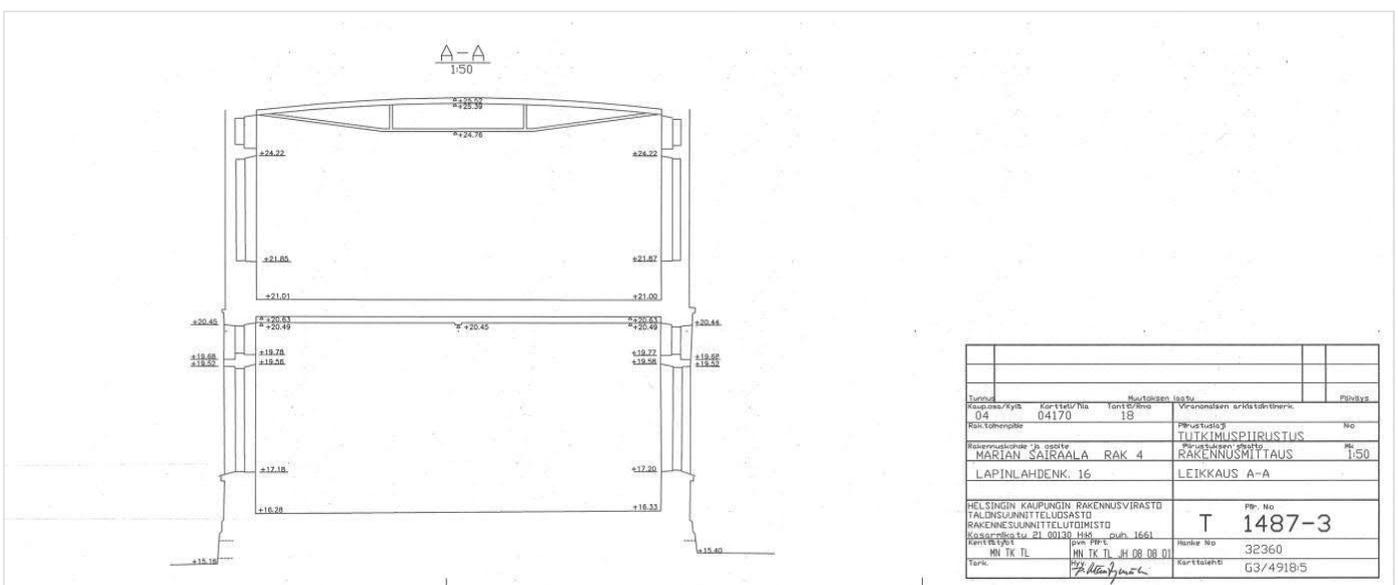

Muutospiirustukset 1987, Ilkka Pajamies. HKR

1980-luvun jälkeiset muutokset

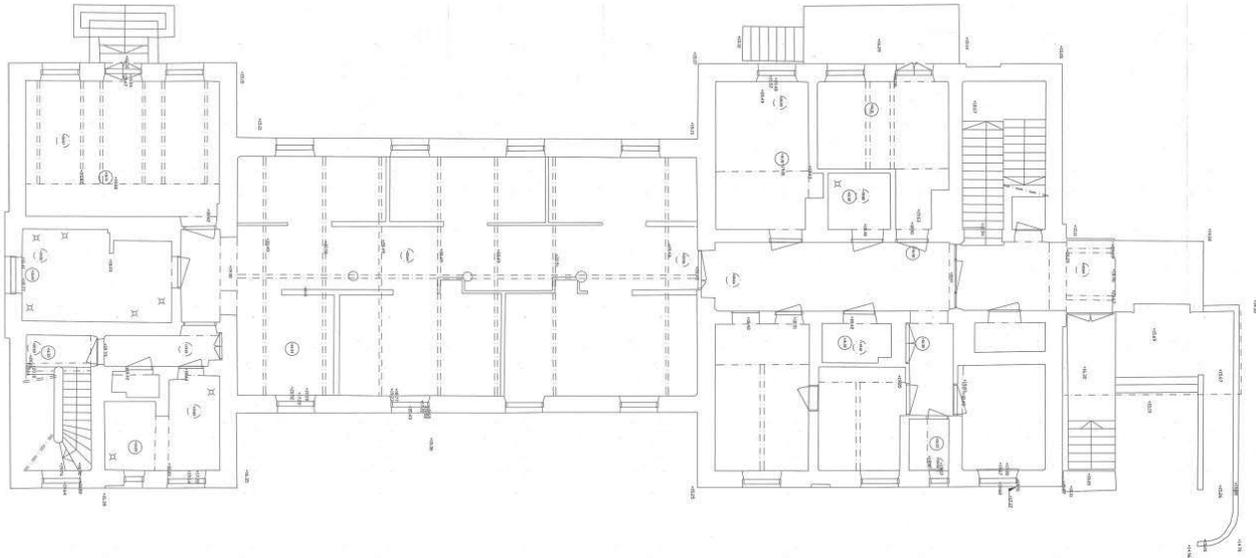
1980-luvun lopun jälkeiset muutokset koskivat maali- ja lattiapintojen uusimista ja kevyitä tilajärjestelyjä. Tilajärjestelyt säilyivät pääosin vuonna 2010 toteutettuun muutosvaiheeseen asti.

2000-luvun vaihteessa tiilipaviljongissa toimivat osastot olivat ensimmäisessä kerroksessa urologian kirurginen vuodeosasto sekä nais- että miespotilaille (K 4) ja toisessa kerroksessa rintarauhas- ja pehmytosakirurgian vuodeosasto sekä nais- että miespotilaille (K 5).

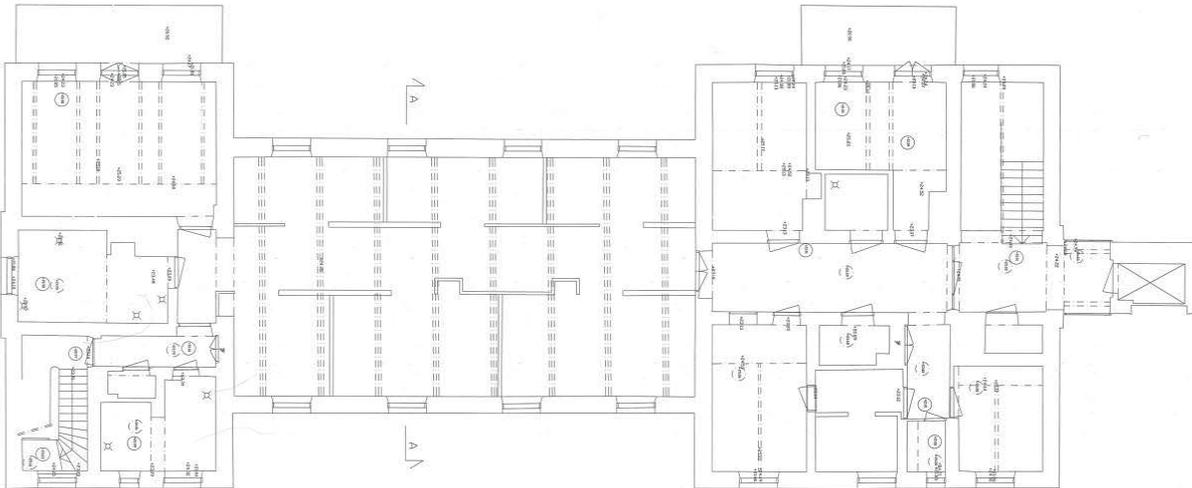

Rakennusmittaus 2001. Potilassalien leikkaus. HKR

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
Rakennusmittaus 2001

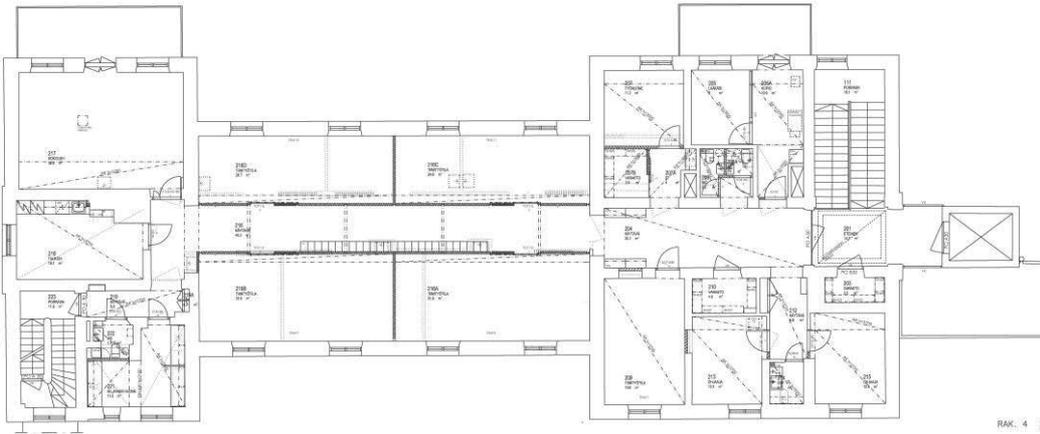
Rakennusmittaus 2001		Wotolman	
1/1	1/1		
Projektori	Matti Heikkinen	Mittaus	
Objektin nimi	MASSIAN SAIRAALA RAK. 4	Rakennusmittaus	T 150
1/1	1/1		
Rakennusmittaus 2001			
Projektori		Mittaus	
Objektin nimi	MASSIAN SAIRAALA RAK. 4	Rakennusmittaus	T 150
1/1	1/1		
T 1487-1			
1/1	1/1		
1/1	1/1		
1/1	1/1		

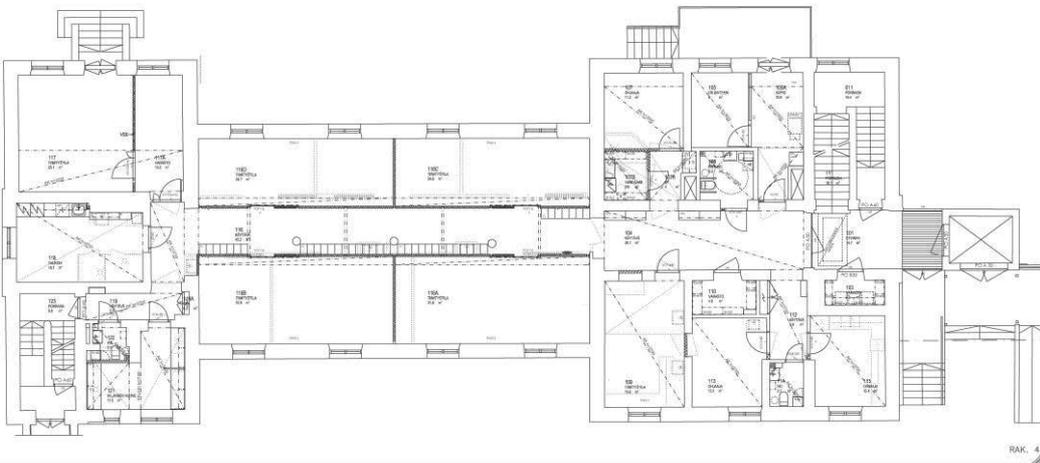
Rakennusmittaus 2001		Wotolman	
1/1	1/1		
Projektori		Mittaus	
Objektin nimi	MASSIAN SAIRAALA RAK. 4	Rakennusmittaus	T 150
1/1	1/1		
Rakennusmittaus 2001			
Projektori		Mittaus	
Objektin nimi	MASSIAN SAIRAALA RAK. 4	Rakennusmittaus	T 150
1/1	1/1		
T 1487-2			
1/1	1/1		
1/1	1/1		
1/1	1/1		

Rakennusmittaus 2001. 1. ja 2. kerros. HKR

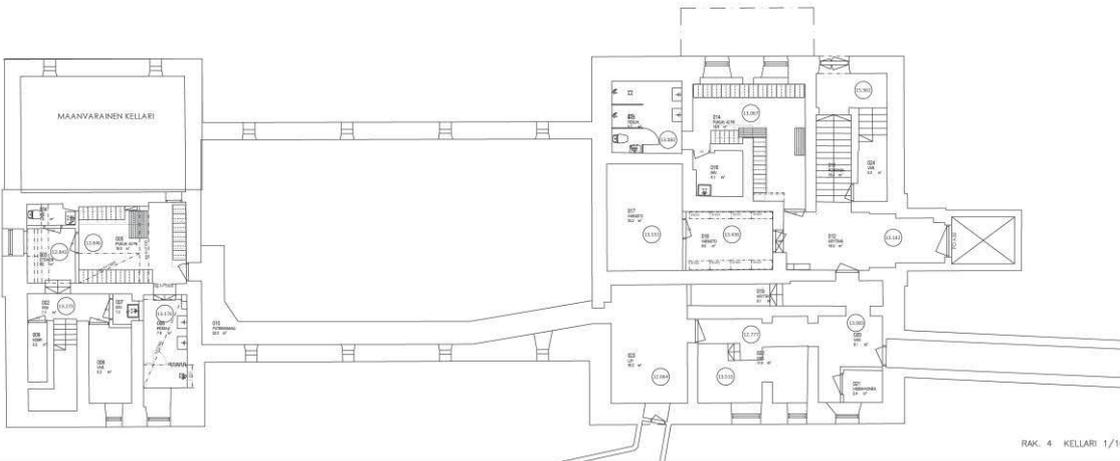
RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki MUUTOSPIIRUSTUKSET 2010

RAK. 4 2. KERROS 1/100

RAK. 4 1. KERROS 1/100

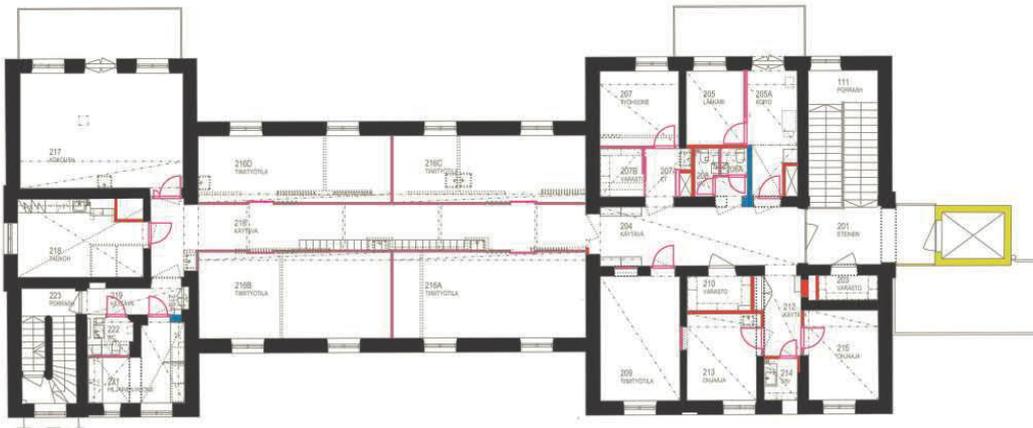
RAK. 4 KELLARI 1/100

Korjaus- ja muutostyö 2010

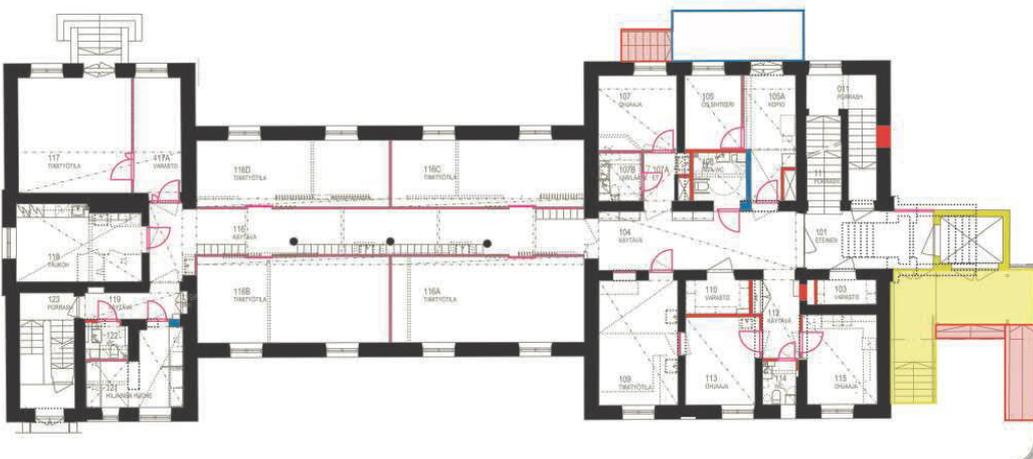
Tiilipaviljongissa suoritettiin vuonna 2010 korjaus- ja muutostyö. Rakennukseen tehtiin kotihoidon työhön liittyviä hallinto-, työ- ja kokoustiloja.

Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Rauhalampi Oy, rakennesuunnittelusta HKR-Arkkitehtuuriosasto tekninen toimisto, LVI-suunnittelusta Insinööritoimisto Äyräväinen Oy ja sähkösuunnittelusta Sähköinsinööritoimisto Delta Oy.

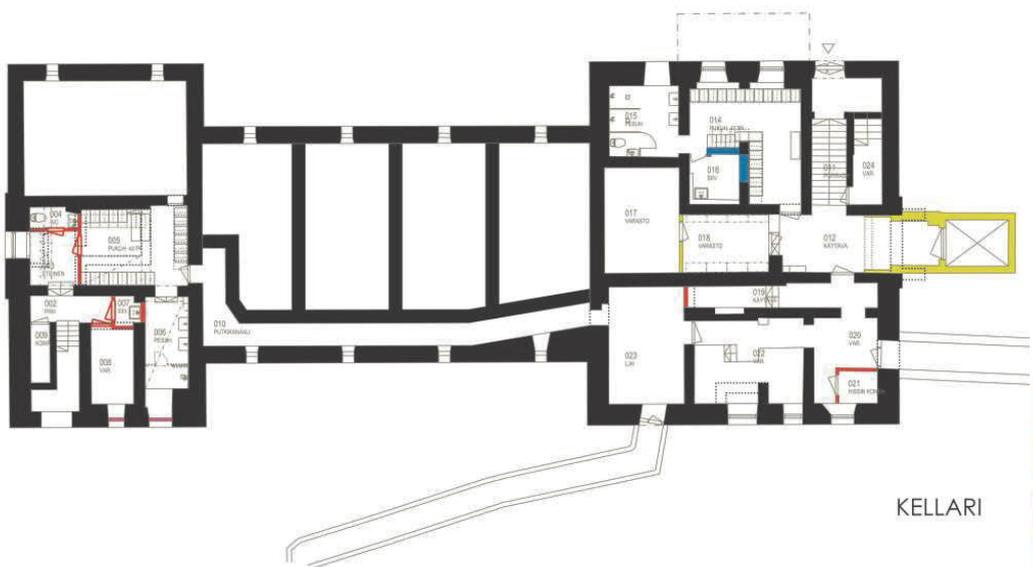
RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
NYKYTILANNE 2011. RAKENTEIDEN AJOITUSKAAVIO

2. KERROS

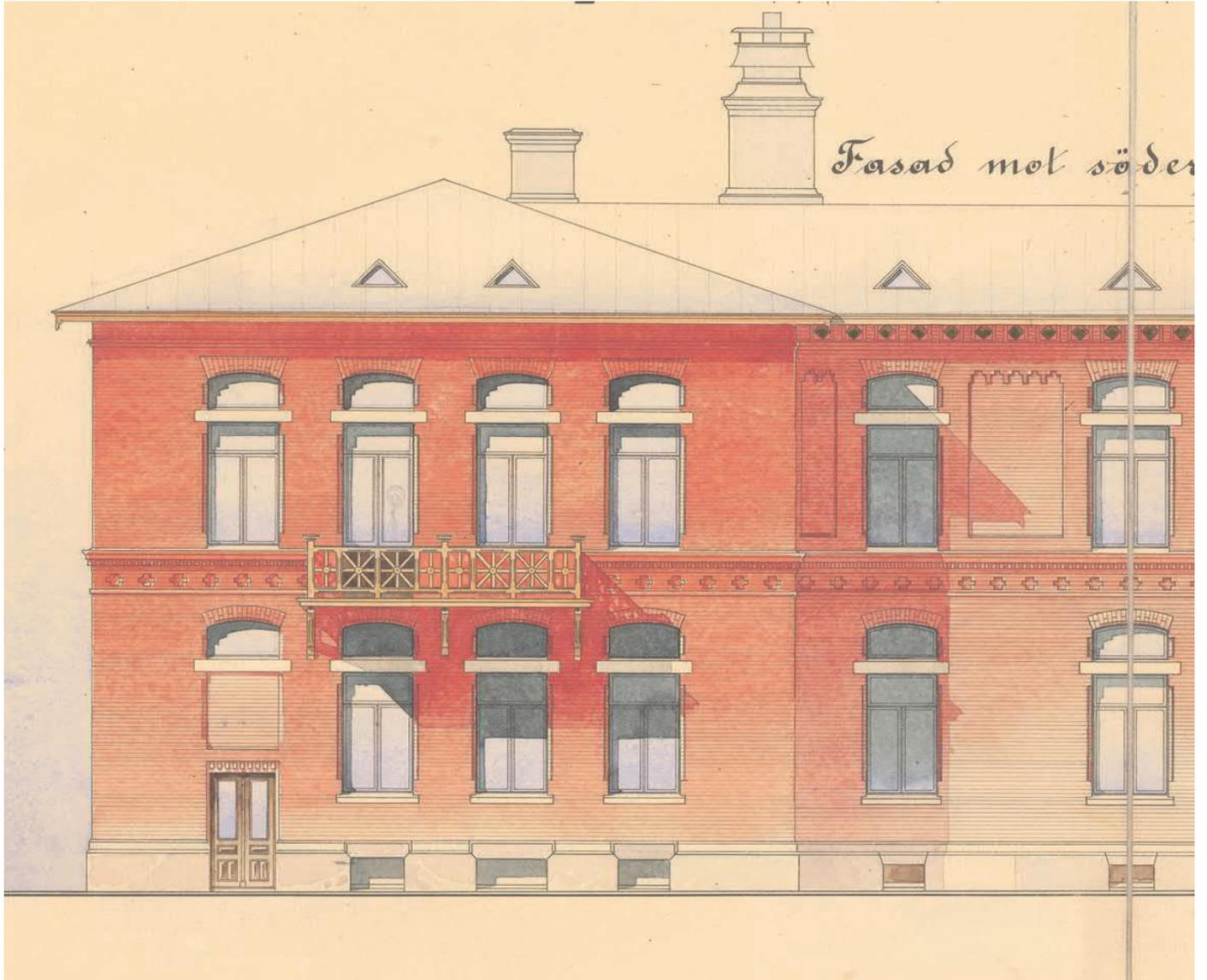
1. KERROS

KELLARI

- Rakennusosien ajoitus
- alkuperäinen 1890
 - 1960
 - 1973
 - 1987
 - 2009
 - purettu alkuperäinen rakenne
 - purettu myöhempiaikainen rakenne

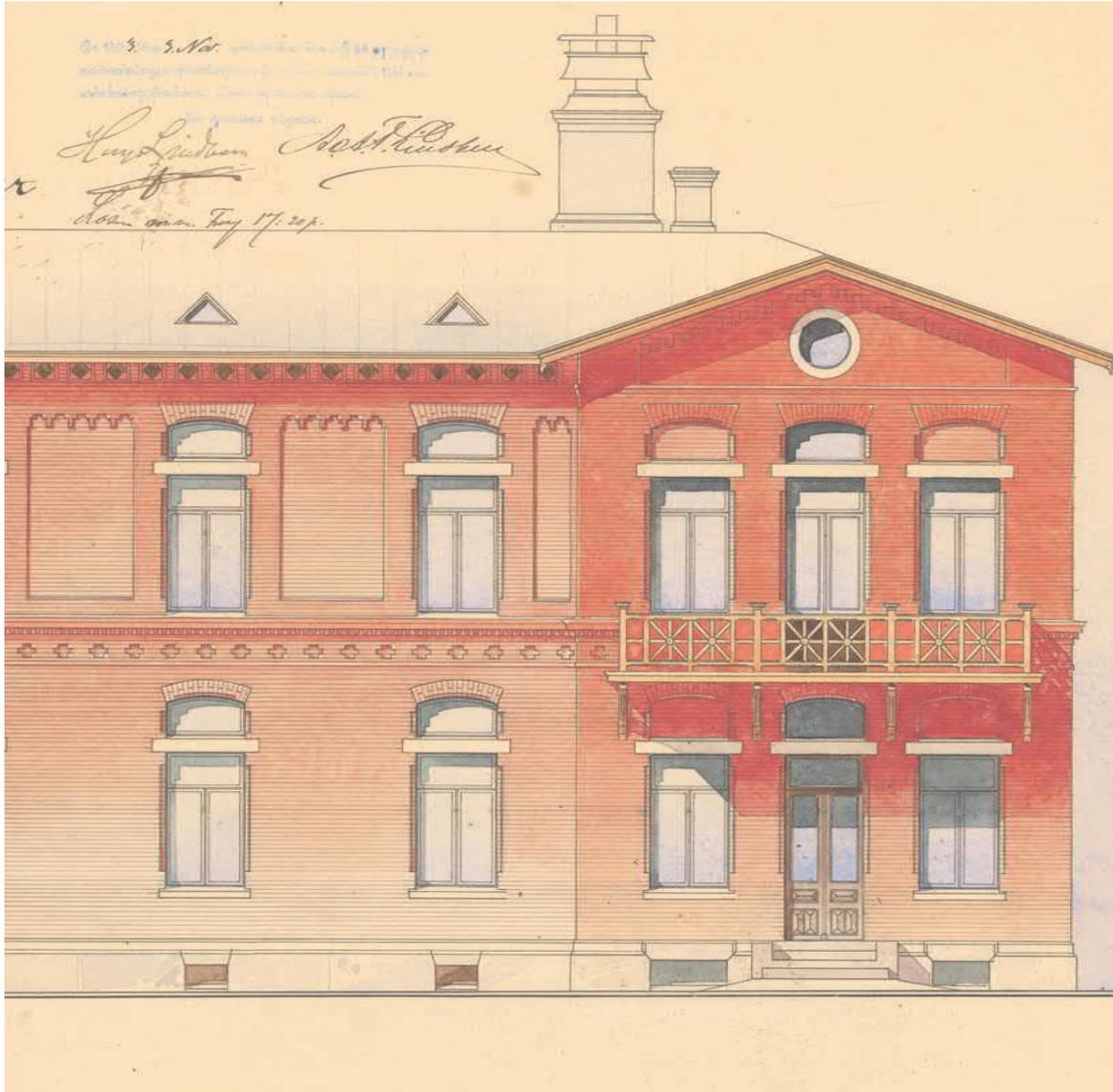
JULKISIVUT - OMINAISPIIRTEET JA NYKYTILANNE

Tiilipaviljonki toteutui melko tarkoin Onni Törnqvistin tammikuussa 1893 allekirjoittamien pääpiirustusten mukaan. Piirustuksista poikettiin vain jonkin verran lämpö- ja ilmanvaihtojärjestelmien laitteiden ja kanavien ja siten myös piippujen sijoituksissa. Tulos oli rakennus- ja talotekniikan osalta ajanmukainen. Tässä mielessä merkittävimmät ratkaisut olivat matalapaineinen höyrykeskuslämmitys, ilmanvaihtojärjestelmä, teräsrakenteiset, esivalmistetut yläpohjan kannatusrakenteet ja rakenteen keventämiseksi huokoisista tiilistä muuratut välipohjat ja yläpohjan holvit.

Ulkoasu

Rakennuksen alkuperäiset julkisivut ovat ajalleen tyyppillistä laitosarkkitehtuurissa suosittua puhtaaksi muurattua tiilipintaa, johon liittyy ornamenttiikka räystääiden alla, kerroslistassa ja aukkojen holvikaarien yhteydessä. Rohbau-tiilijulkisivun artikulointi ja materiaalin polykromia, eri polttoasteiden värien hyväksikäyttö, osoittaa arkkitehdin perehtyneisyyttä eurooppalaisiin arkkitehtuurivirtauksiin.

Julkisivujen puhtaaksi muurattujen pintojen ominaispiirteitä on kunnioitettu myöhemmissä muutosvaiheissa, mm. välttämällä merkittäviä aukkomuutoksia. Ainoat muutokset ovat länsipäätyyn laajenusosan vuoksi tehdyt aukot, jotka tehtiin alkuperäisiä ikkuna- ja oviaukkoja suurentamalla, sekä länsipäätyyn 1960 puhkaistu ja 1987 umpeen muurattu happikeskuksen oviaukko.

Laajennusosan ulkopinta on tehty alkuperäisiä julkisivuja säestäen poltetuista tiilistä. Joitakin tarpeettomiksi käyneitä kellarin ikkunoita tai luokkuja on muurattu umpeen, mutta siten, että muurisyvyyden on edelleen näkyvissä.

Katolta on alun perin noussut useampia korkeudeltaan ja muulta mitoitukseltaan erilaisia piippuja ilmanvaihtohormeista sekä yksi savupiippu kellarin savuhormista. Ilmahormien piipuissa on huipulla ollut imunparantaja ja sadehattu.

Parvekkeiden kaiteet on Törnqvistin pää- ja tarkistetuissa piirustuksissa vuosilta 1893-1895 esitetty mahdollisesti puisina ristikkorakenteisina kaiteina. Mannila olettaa, että kaiteet on alun perin toteutettu piirustusten mukaan, mutta melko pian korvattu uusilla rautakaiteilla. Kevyet yksinkertaiset rautakaiteet näkyvät valokuvassa, joka on otettu viimeistään 1920-luvulla. Nekin on myöhemmin korvattu uusilla ja nykyiset putkikaiteet ovat 1960-luvun alun tai vuoden 1974 korjausvaiheesta. Samanlaiset putkikaiteet on lisätty myös ensimmäisen kerroksen itäpäädyn huoneen ulko-oven portaiden sivuille.

Yhdyskäytävä uuden ja vanhan sisätautipaviljongin välillä rakennettiin sisä- ja ulkoasultaan uuden paviljongin tyyliä noudattaen vuonna 1909 ja on edelleen paikoillaan.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

Eteläpuolen piha-alue

Julkisivu pohjoiseen

Yhdyskäytävä rakennukseen 3
vuodelta 1909

SISÄTILAT - OMINAISPIIRTEET JA NYKYTILANNE

KELLARITILAT

Kellarikerroksen kaikki huoneet on alun perin rakennettu vain lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmille. Vuoden 1909 jälkeen kellarissa oli enää varajärjestelmän edellyttämät kaksi kattoalaa, kun rakennus lämmitettiin talousrakennuksen yhteyteen sijoitetusta lämpökeskuksesta. 1960-luvun alusta lähtien kellarin huonetiloissa on ollut enää yksi lämmitysjärjestelmälle varattu huone, lämmönjakuhuone. Muut huoneet otettiin vuoden 1960 muutosvaiheessa osastojen hoitovälineiden varastoiksi ja henkilökunnan pukutiloiksi. Viimeistään tällöin kellaritilat saivat puhtaanapidon kannalta helppohoitoisempia pintoja.

Vuosina 1960-87 kellarissa oli kaksi koko sairaalaa palvelevaa tilaa: happikeskus sekä radioaktiivisten jätteiden säilytyshuone. Radioaktiiviset jätteet laskettiin ulkoa kaatoaltaan kautta putkea pitkin kellarikerrokseen eteläjulkisivun kulmauksesta kellariin, muista kellaritiloista eristettyyn säilytystilaan. Happikeskukselle puhkaistiin oma oviaukko länsipäätyyn. Oviaukko muurattiin umpeen vuoden 1980-luvun muutostöiden yhteydessä.

Huonekorkeus on kellaritiloissa ollut vaihteleva jo alusta lähtien, sillä lämmitysjärjestelmän laitteisto edellytti eri korkeustasoja, mikä järjestettiin louhimalla pohja ja rakentamalla lattia eräissä kohdissa muita tiloja syvemmälle. Kellarin varsinaisia ryömintätiloja ei ole otettu käyttöön myöhemminkään.

Alkuperäisistä seinien ja katon pintarakenteista ei ole tietoa. Lattiassa on alun perin ollut asfalttipinta (palovak. v:lta 1895), kuten ylemmissä kerroksissa. Kellarin asfalttikerros on todennäköisesti ollut paksumpi, eikä todennäköisesti öljymaalattu kuten potilastiloissa. Seinät olivat alun perin oletettavasti puhtaaksimuurattua tiiltä. Myöhemmin seiiniä on slamattu tai rapattu. Henkilökunnan pukuhuoneiksi muutetuissa tiloissa seinät ja katot on rapattu sileiksi ja maalattu valkoisiksi.

Ulospäin näkyviä muutoksia on selvästi pyritty välttämään. Pohjoissivulla on muutamia kellarin ikkunoita rakennettu umpeen.

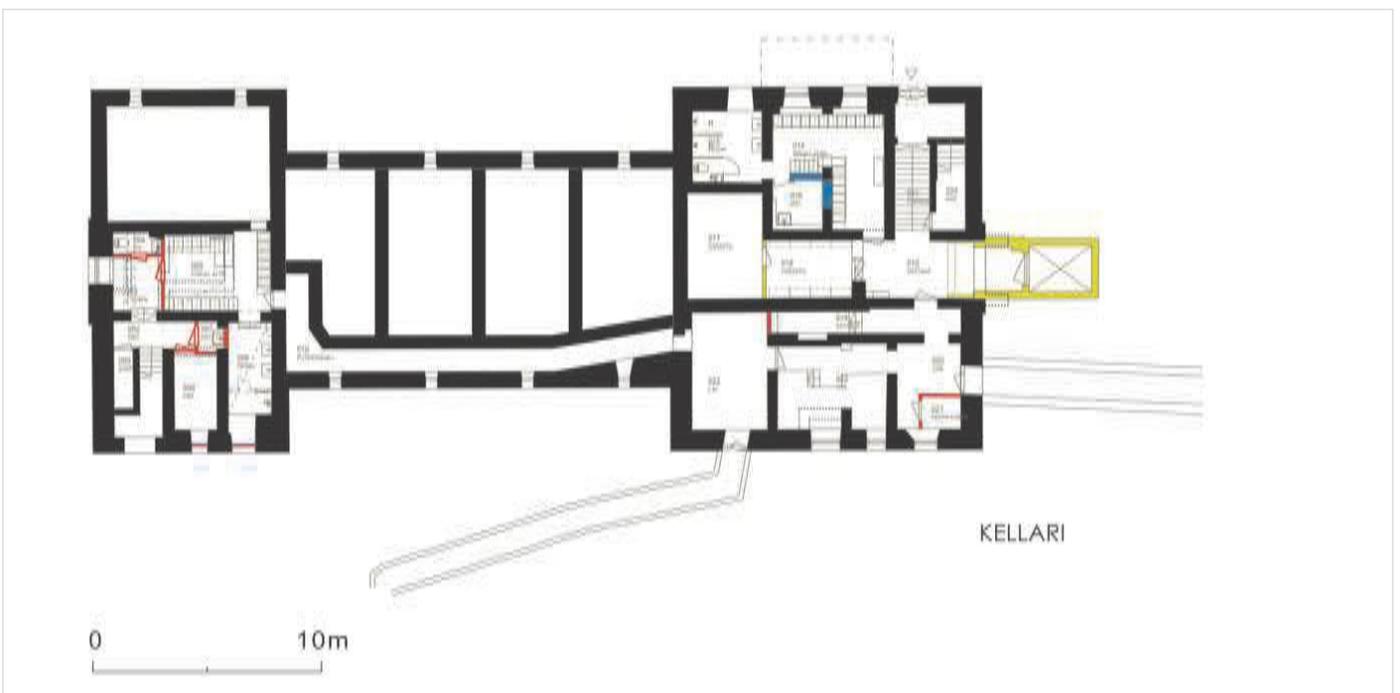
RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1890
- 1960
- 1973
- 1987
- 2009

- purettu alkuperäinen rakenne
- purettu myöhempiaikainen rakenne

1 JA 2 KERROSTEN SISÄTILAT

Tiilipaviljongin sisätilojen ominaispiirteet ovat alusta lähtien olleet suuri huonekorkeus, valoisuus, tarkoituksenmukaisuus, öljymaalattujen pintojen kiiltävyys sekä seinien ja kattojen vaalea väritys. Sisätiloihin olennaisena osana kuuluneet ilmanvaihtohormien valurautasäleiköt on valitettavasti myöhemmin poistettu.

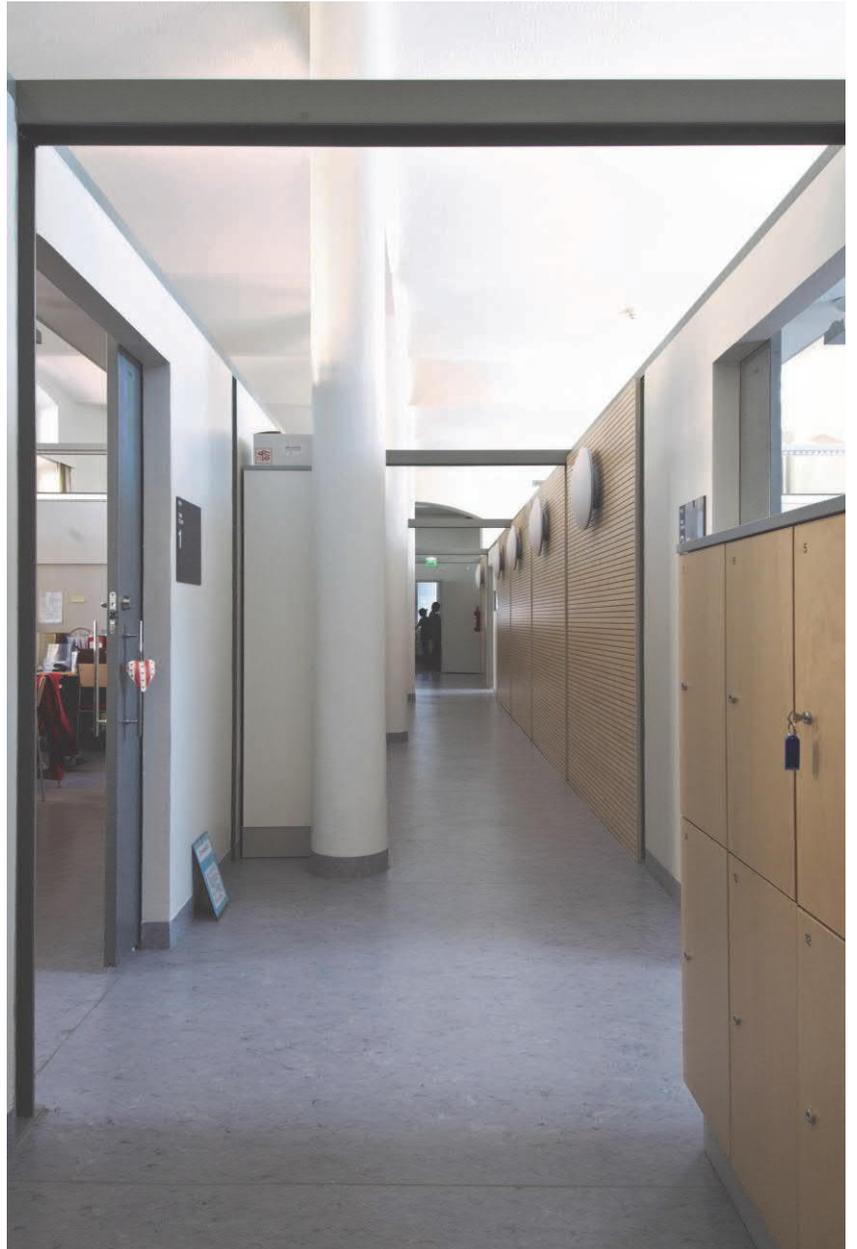
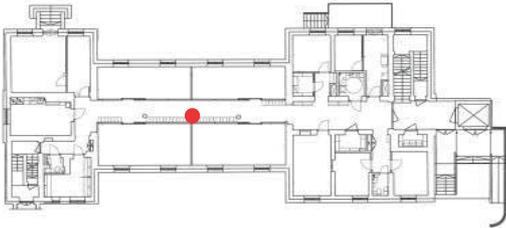
Alun perin seinät ja sisäkatot olivat väriltään harmaat ja lattiat ruskeat. Pääporrashuoneessa, jossa oli myös koristeellisuutta - mm. lattialaatoituksessa ja porraskaiteessa – oli mahdollisesti toisenlainen väritys. Nykyisin seinät ja katot ovat valkoiset.

Alun perin oli lisäksi väljyyttä, käytävillä oli kulkutilaa kahteen suuntaan ja ylimääräisiä kalusteita oli ainakin valokuvaustilanteissa vähän.

Kaikki alkuperäiset ja varhaiset sisustukseen liittyvät rakenneosat on poistettu ja korvattu laakaovilla ja -seinäkkeillä, uudenaikaisilla venttiileillä jne. Eniten alkuperäisiä piirteitä on säilynyt porrashuoneissa, vaikka pääporrashuonetta onkin laajennettu hissikuiluun asti.

Tärkeimmät alkuperäisestä tilanteesta muistuttavat tekijät ovat kuitenkin edelleen olemassa, kuten korkea, noin neljän metrin huonekorkeus ja luonnonvalon mahdollisimman esteetön ja runsas pääsy kaikkiin sisätiloihin. Huonekorkeutta on jonkin verran laskettu alakatolla ainoastaan kosteissa tiloissa.

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

Käytävä 116, vasemmalla tiimityötila 116A.
Kuva Kari Hakli 2011.

Entiset potilassalit ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa

Alkuperäisten salitilojen ominaispiirteet olivat suuri huonekorkeus ja yhtenäisyys. Potilassaleissa ei käytetty minkäänlaisia kiinteitä jakajia ja sängyt oli sijoitettu siten, että kaikki potilaat makasivat pää ulkoseinään päin. Tähän vuoteiden sijoitteluun tuli muutos vasta vuonna 1987, jolloin tilaa ensimmäisen kerran jaettiin näköesteen antavilla matalilla seinäkkeillä ja sänkyjä sijoiteltiin eri suuntiin. Nykyisin entiset potilassalit on jaettu väliseinillä tiimityötiloiksi.

Potilassaleista on aina puuttunut kaikki ylimääräinen koristeellisuus. Sisustukseen on alusta lähtien kuulunut ikkunaverhoja. 1920-luvulla ne olivat yläkapalla varustettuja, läpikuultavia sivuverhoja. Tuuletusikkunan kohdalle verhoja ei käytetty.

Alkuperäisiä sänkyjä tai muita kalusteita ei ole Mannilan mukaan löydetty, vaikka niitä on tiedusteltu Helsingin kaupunginmuseon ja Lääketieteen historian museon kokoelmista. Kalusteiden voi kuitenkin olettaa olleen metallirunkoisia teollisuustuotteita.

Alkuperäiset puiset peilirakenteiset väliovet karmeineen, heloituksineen ja listoineen on poistettu ja oviaukkoja levennetty. Nykyiset ovet ovat valkoisia laakaovia vuodelta 1987 ja 2000-luvulta. Alkuperäiset ikkunapuitteet on poistettu karmeineen ja heloineen ja korvattu uusilla kolminkertaisilla puitteilla. Puitejako noudattaa alkuperäistä, mutta ikkunoiden avautumissuunnat on muutettu ja puitteiden rakenne on erilainen kuin alkuperäisissä puitteissa. Nykyiset ikkunapenkit ovat puuta. Ne ovat joko alkuperäiset tai niillä on korvattu alkuperäiset puiset. Yläikkunaa ei enää käytetä tuuletusikkunana, kuten Mannilan selvityksen mukaan käytettiin vielä ainakin 1970-luvun alussa.

Ensimmäisen kerroksen salin keskellä olevien kolmen kantavan valurautapylvään pinta on sileä ja maalattu kuten seinät. Maalipinnan alla on ilmeisesti paloturvallisuutta varmistava rappaus, joka on siihen saatettu lisätä myöhemmin.

Luonnonvalon maksimointi, laskelmiin perustunut riittävän ilman vaihtuvuuden turvaaminen sekä hygienian ylläpitämisen kannalta tarkoituksenmukaisten pintamateriaalien valinta ovat olleet tärkeimmät huoneiden alkuperäisen asun ja mitoituksen määrittävät tekijät. Samat tekijät ovat ratkaisseet myös myöhemmät pintamateriaalien valinnat. Alkuperäisten pintarakenteiden voi olettaa osittain säilyneen myöhempien pintojen alla.

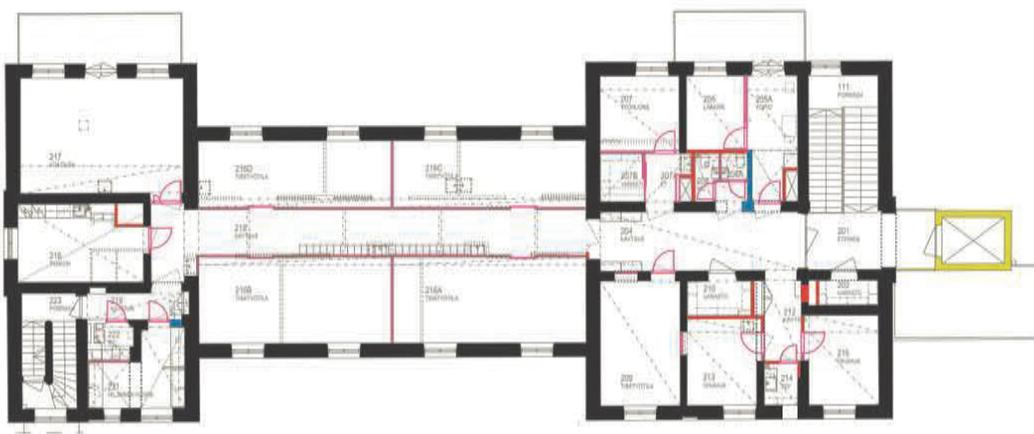
Alkuperäisistä putkiasennuksista suurin osa oli pinta-asennuksia. Koska rakennukseen on sen valmistumisen jälkeen lisätty kokonaan sähkö-, kaasu - ja WC-viemäriinjat sekä lisätty vesi- ja lämpöjohtoverkoston ja ilmanvaihtokanavia, on tehty erilaisia myöhempiä roiloja seiiniin ja holveihin. Alkuperäisiä ilmahormeja on voitu jonkin verran käyttää hyväksi.

Salien holvatut ja sileäksi rapatut katot ovat näkyvillä, kuten ovat aina olleet. Toisessa kerroksessa katon alapuolella näkyvät alkuperäiseen yläpohjarakenteeseen kuuluvat pyöreät vetotangot. Niissä on maalattu valkoinen pinta kuten katossa.

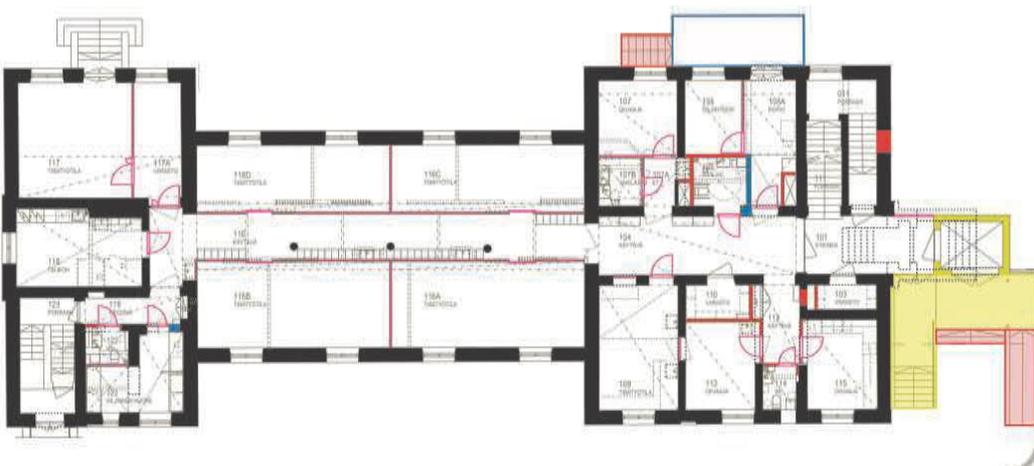
Rakennusosien ajoitus

- alkuperäinen 1890
- 1960
- 1973
- 1987
- 2009

- purettu alkuperäinen rakenne
- purettu myöhempiaikainen rakenne

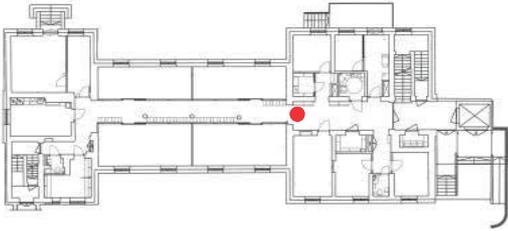

2. KERROS

1. KERROS

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

Käytävä 104, näkymä kohti sisäänkäyntiä.
Kuva Kari Hakli 2011.

Entiset pienemmät potilashuoneet, oleskelutilat ja käytävät

Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa suuren potilassalin molemmissa päissä olevien muiden potilashuoneiden, joita oli tarkoitettu yhden ja kahden hengen eristys- tai yksityishuoneiksi, sekä ruokasali (päivähuone) ja käytävät, sisustuksesta ei ole löytynyt valokuvia tai muita lähteitä. On kuitenkin oletettavissa, että pintamateriaalit ja todennäköisesti värityskin olivat niissä samanlaisia kuin suurissa potilassaleissa. Huoneiden holvatut ja sileäksi rapatut katot ovat näkyvillä, kuten ovat aina olleet.

Länsipään eteläsivulla olevat huoneet on molemmissa kerroksissa jaettu väliseinillä työhuone-, varasto- ja WC-tiloiksi. Itäpäädyn keskellä oleva potilashuone on muutettu henkilökunnan taukotilaksi. Ensimmäisen kerroksen eteläsivun ruokasali on jaettu väliseinillä tiimityö- ja varastotilaksi, toisessa kerroksessa on nykyään kokoushuone.

Nykyinen sisustus on vuodelta 2010.

Kylpy- ja WC-tilat

Alun perin kylpy- ja WC-tilat sijoitettiin pohjoissivulle, kun eteläsivu varattiin auringonvalon vuoksi potilashuoneille ja oleskelutiloille. Alkuperäisten kuivakäymälöiden, myöhempien vesiklosettien, etuhuoneiden ja kylpyhuoneiden kohdalla on nykyään WC-tiloja ja molemmissa kerroksissa ns. hiljainen huone. Pintarakenteet on näissä tiloissa ehditty korvata uusilla jo useampaankin kertaan. Nämä tilat ovat myöhemmissä muutosvaiheissa muuttuneet huomattavasti. Vain länsiosan pohjoissivulla oleva WC-tila on ollut samassa käytössä koko ajan.

Henkilökunnan huoneet

Henkilökunnan huoneiden alkuperäisestä sisustuksesta ei ole löytynyt tietoja. Keittiössä oli tulisijallinen hella, ja vuodesta 1909 lähtien myös kaasukeitin.

Mannila toteaa, että ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa ovat alusta lähtien toimineet erilliset osastot erillisine henkilökuntineen. Siksi niihin suunniteltiin alun perin samanlaiset tilat eikä osastoilla ollut yhteisiä tiloja. Myös hygienian kannalta oli olennaista, että osastot olivat itsenäisiä. Vain porrashuoneet sekä kellarin lämmitys- ja ilmanvaihtohuoneet ovat aina palvelleet kumpaakin osastoa. Myös myöhemmissä muutosvaiheissa osastoja on käsitelty toisistaan erillisinä yksikköinä, mutta muutokset on niissä aina toteutettu identtisesti. Kerrokset ovat edelleen tilajärjestelyiltään ja asultaan pääosin samanlaisia.

Länsipään pohjoissivulla oleva henkilökunnan huoneryhmän tilajako varastotiloineen on viimeisten muutostöiden jälkeen pääosin alkuperäistä vastaava. Alkuperäiset henkilökunnan käyttöön tarkoitetut huoneet ovat nykyään käytössä tiimityö- ja ohjaajan huoneina. Alkuperäinen lääkärin huone (toisessa kerroksessa apuhenkilökunnan huone), nykyinen ohjaajan huone, oli ennen uusinta korjausta henkilökunnan kahvihuoneena.

Porrashuoneet

Pääporrashuoneen alkuperäisen asun keskeiset piirteet ovat olleet ovien ja ikkunoiden muotoilu, valurautaisen porraskaiteen muotoilu, lattian ja portaiden mosaiikkibetonipinta ja profiloitunut puiset jalkalistat. Kokonaisväritys on saattanut olla toisenlainen kuin osastojen tiloissa - ajankohdan kerrostalojen porrashuoneille tyypilliseen tapaan.

Pääporrashuone on ainoa tila rakennuksessa, jossa on vielä esillä alkuperäisiä väripintoja, tosin lähinnä porrastasanteiden kohdalla. Laatoitusten polykromaattinen väritys ja harmaansävyiset askelmat ovat edelleen säilyneet. Alkuperäinen porraskaide valurautapylväineen sekä puiset jalkalistat ovat säilyneet; ainakin jalkalistoissa on nykyisen alla useita aikaisempia maalikerroksia, joten niiden aikaisempi väritys on selvitettävissä. On oletettavaa, että myös pääporrashuoneen seinistä alkuperäinen ja varhaisvaiheen väritys voidaan saada selville väritys- ja pintakerrostutkimusten avulla.

Alkuperäisten ovien ja ikkunoiden leveydet selviävät vuonna 1895 tarkistetuista pohjapiirustuksista. Länsijulkisivun alkuperäisiä ovi- ja ikkuna-aukkoja on myöhemmin laajennettu. Alkuperäiset osastojen ovet, jotka olivat ikkunallisia peilipariviovia, sekä niihin liittyvät valoikkunat on poistettu ja korvattu osastoivilla teräs-lasiovilla.

Itäpäädyn porrashuone on alusta lähtien ollut henkilökunnan porras, joka on luonteeltaan sivuporras ja siksi kapeampi ja vähemmän koristeltu. Sen kautta on kuljettu ullakolle ja kellariin, todennäköisesti portaassa on kuljetettu mm. pyykki talousrakennuksessa sijaitsevaan pesulaan. Nykyisin sen kautta kuljetaan itäpäädyn kellarin pukuhuoneisiin ja ullakolle. Lisäksi se on varapoistumistie. Osastojen ja portaan väliset alkuperäiset puuovet on myöhemmin poistettu ja korvattu teräspalo-ovilla. Porrashuoneen portaissa on säilynyt alkuperäinen pinta, tasanteilla on harmaasta ja mustasta mosaiikkibetonista koostuva "shakkiruutu"-kuviointi. Nykyiset jalkalistat on maalattu seinään sekä tasanteilla että portaissa. Portaissa on ainoastaan käsijohde.

Porrashuoneista on poistettu alkuperäiset radiaattorit. Mannila on huomauttanut, että poistettujen putkinousujen umpeen täytetyistä rei'istä näkyy jälkiä porrastasanteiden lattioissa.

Kylmä ullakko

Nykyisin tila on jaettu osastoivilla rakenteilla. Alkuperäisen palopermannon päälle on valettu uudempi palopermanto betonista. Itäpäädyn porrashuoneesta on poistettu ullakolle johdantanut alkuperäinen metallipalo-ovi, joka on korvattu uudella metallipalo-ovella.

Porrashuone 111, eteisen 201 lattiakuviointi - sementtimosaiikkia ja Metlacher-laattaa.
Kuva Kari Hakli 2011.

OMINAISPIIRTEIDEN VAALIMINEN SUOSITUKSIA

Suosituksukset perustuvat Maarit Mannilan tekstiin.

Tiilipaviljongin merkitys Marian sairaalokokonaisuuden kannalta

Tiilipaviljonkia koskevissa suunnitelmissa on otettava huomioon, että kyseinen rakennus on ainoa ulkomuodoltaan täydellisesti toteutunut kivirakennus paviljonkijärjestelmään perustuvan Marian sairaalan ehdotussuunnitelmasta vuodelta 1891, johon sisältyi kaikkiaan kuusi vastaavaa paviljonkia. Rakennus oli alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan 2000-luvulle asti ja korjausvaiheissa on pyritty kunnioittamaan alkuperäistä arkkitehtuuria. Tiilipaviljongit - joita oli tarkoitus rakentaa yhteensä jopa kuusi - olivat 1890-luvun laajennushankkeessa ne rakennukset, joissa pisimmälle vastattiin ajanmukaisiin lääketieteen ja hygienian vaatimuksiin kansainvälisten esikuvien mukaan. 1890-luvun suunnitelmaan sisältynyt talousrakennus (Rakennus 5) on myös tässä mielessä arvokas, vaikkakin se on kokenut paljon perusteellisempia muutoksia.

Lähiympäristö

Ulkoilun merkitystä sairaanhoidossa korostettiin rakennusajankohtana toisin kuin nykyisin. Alun perin ruokasalista (päivähuoneesta) oli potilaille suoraan ovi ulos, ensimmäisestä kerroksesta pihalle, toisesta kerroksesta parvekkeelle. Parvekkeet ja välitön piha-alue ovat 1900-luvun loppupuolelta alkaen jääneet käyttämättöminä vähemmälle huomiolle. Nykyisin parvekkeet ovat vailla käyttöä ja rakennuksen edusta on liikenneväylinä ja autojen pysäköinti-alueena.

Vesikate

Vesikaton vanhan saumapeltikatteen uusimisessa on huomioitava vastaavanlaisen palapellin käyttö ja saumaustekniikka. Lisäksi on huomioitava kattotuolien koristeellisesti pyöristetyt päät, jotka näkyvät räystään alapinnalla. Mikäli kattotuoleja joudutaan korjauksessa uusimaan on niiden päät muotoiltava vanhojen räystäänkannattajien mallin mukaan. Ilmanvaihdon edellyttämät torvet, piiput ja muut rakennelmat vesikaton yläpuolella tulisi muotoilla ja mitoittaa korkeudeltaan ja muilta mitoiltaan vaihteleviksi alkuperäisten piippujen muotojen mukaan. On huomioitava, että vaikka katolla oli alun perin useita piippuja, ne olivat poikkileikkaukseltaan suhteellisen pieniä. Vaikutelma on täysin toisenlainen jos katolle sijoitetaan vähän mutta mittasuhteiltaan suuria piippuja tai torvia. Vesikattoon alun perin kuuluneet kolmion muotoiset ullakonikkunat on syytä palauttaa muodoltaan ja mittasuhteiltaan samanlaisina vesikaton uusimisen yhteydessä.

Aukot

Julkisivuihin ei tule enää puhkaista uusia aukkoja. Hissikuilu on jatkossakin pidettävä rakennuksen ulkopuolella.

Ikkunat

Alkuperäisiä ikkuna-aukkoja ei tule muurata umpeen, vaan tarvittaessa ne on peitettävä vain sisäpuolelta. Ikkunapuitteita uusittaessa on kiinnitettävä huomiota puitteiden ruutujakoon, profilointeihin ja lasitustekniikkaan sekä pintakäsittelyyn ja sen väriin. Alkuperäisten tavoin aukeavat tuuletusikkunat olisivat edelleen käyttökelpoisia. Koska alkuperäisiä ikkunoita ei ole enää jäljellä, on todennäköisen, alkuperäisen ikkunaväriin selvittäminen mahdollista käyttäen vertailumateriaalia samaan aikaan rakennetuista punatiilirakennuksista. Nykyiselle punasävylle ei ole historiallisia perusteita. Todennäköisesti ikkunasävy on ollut ruskea, kuten alkuperäisissä julkisivupiirustuksissa.

Parvekkeet

Parvekkeiden korjaustöiden yhteydessä voidaan pohtia alkuperäisten suunnitelmien mukaisen rakenteen rekonstruktio mahdollisuutta mikäli alkuperäisestä asusta vielä löytyy dokumentoitua tietoa. Vuonna 1960 rakennettu ensimmäisen kerroksen parveke kannattaa poistaa tai korvata uudella. Parvekkeiden ovet tulisi julkisivun yhtenäisyyden vuoksi uusita alkuperäisten ulko-ovien mallin (peili- ja ikkunaruuutujako) mukaan.

Kellari

Kellaritiloissa tulisi edelleen välttää alkuperäisiin muurattuihin rakenteisiin kajoamista. Pintaa rikkovien toimenpiteiden yhteydessä tulee aikaisemmat pintarakenteet dokumentoida. On myös huomioitava että koko pohjakerros, siltä osin kuin se ei ollut käyttämätöntä ryömintätilaa, oli alun perin rakennettu vain lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmiä palveleviksi tiloiksi. Siten esimerkiksi seinien ja kattojen rappauspinnat ovat pääosin myöhemmin tehtyjä.

Entiset suuret potilassalit

Alkuperäisen asun ja mitoituksen määrittäneitä tekijöitä kohtaan suoranaisesti ristiriidassa olevia ratkaisuja on vältettävä. Tilan jakaminen missä tahansa suunnassa on kaikkein eniten salien alkuperäistä luonnetta muuttava ratkaisu.

Koska on oletettavissa, että seinien ja kattojen alkuperäiset pintarakenteet ovat ainakin osittain säilyneet nykyisten alla, on niitä tuhoavia toimenpiteitä vältettävä. Alkuperäisiä lattiarakenteita pitäisi edelleen olla paikoillaan siellä, missä niitä ei ole rikottu viemäri- ja vesijohtojen ja lattiakanavien asentamisen yhteydessä tai poistettu viimeisen korjaustyön aikana. Ne tulee dokumentoida lattiapinnan avaamisen yhteydessä ja rikkomista tulee välttää.

Entiset pienemmät potilashuoneet

Alkuperäisten seinien, lattioiden ja kattojen kaikkea mahdollista puhkomista ja alkuperäisten pintojen rikkomista on vältettävä. Myöhempien väliseinien poistamista olisi harkittava muutosten yhteydessä. Korjaustyössä olisi syytä harkita vanhoihin oviaukkoihin asennettujen laakaovien korvaamista alkuperäisten kaltaisilla peiliovilla. Mallina voidaan käyttää muista rakennuksista löytyviä peiliovia vuodelta 1894.

Porrashuoneet

Alkuperäistä pääporrashuoneen seinäpintaa on rikottu vuonna 1974, puhkaisemalla toisen kerroksen ulkoseinään kulkuaukko ulkopuoliseen hissikuiluun. Myös roilouksia on saatettu tehdä. Seinissä on kuitenkin kohtia, joista alkuperäisiä ja varhaisia pintakerroksia voi löytää. Seinien, katon ja porraskaiteen tulevat väritykset voisivat perustua alkuperäisiin tai varhaisiin värikerroksiin, mikäli niitä väritys- ja pintakerros-tutkimusten yhteydessä löytyy. Koska pääporrashuoneen alkuperäinen porrastila on muuttunut hissilaajennuksen ja osastoivan lasiseinän takia ei ole erityisiä perusteita alkuperäisen tilanteen rekonstruoimiselle pelkästään värityksen osalta. Aikaisempien vaiheiden värityksen selvittäminen on kuitenkin perusteltua.

Kylmä ullakko

Kaikkiin alkuperäisiin rakenteisiin kohdistuvia tai niiden säilymistä vaarantavia toimenpiteitä tulee välttää.

(Mannila 2001)

Marian sairaala

RAKENNUS 4 TIILIPAVILJONKI

JULKISIVUT 2011

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU ETELÄÄN

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU ETELÄÄN

Kuva Kari Hakli 2011

Muutospiirustus 1987, Ilkka Pajamies. HKR

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU ETELÄÄN

Kuva Kari Hakli 2011

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU ETELÄÄN

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU ITÄÄN

Kuva Kari Hakli 2011

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU ITÄÄN

Osasuurennos
Kuva Kari Hakli 2011

Muutospiirustus 1987, Ilkka Pajamies. HKR

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU POHJOISEEN

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU POHJOISEEN

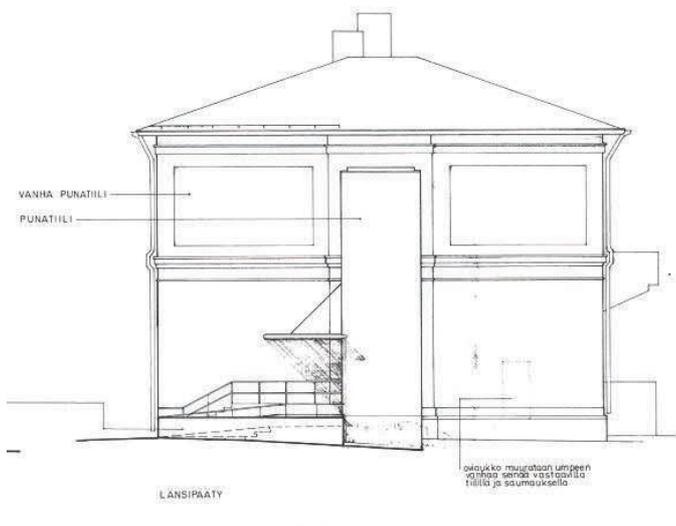

Muutospiirustus 1987, Ilkka Pajamies. HKR

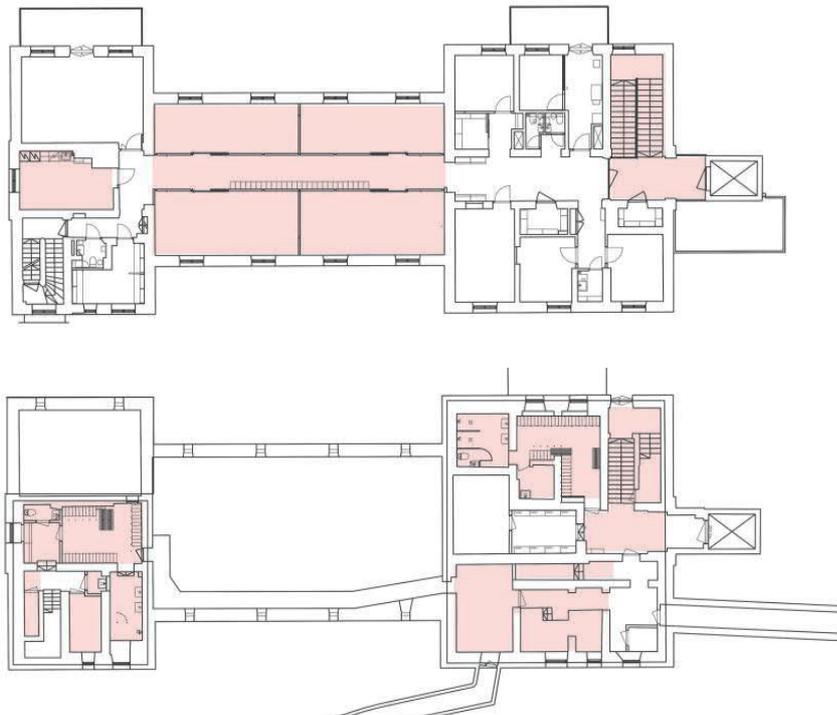
RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU LÄNTEEN

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki
JULKISIVU LÄNTEEN

Muutospiirustus 1987, Ilkka Pajamies. HKR

Marian sairaala

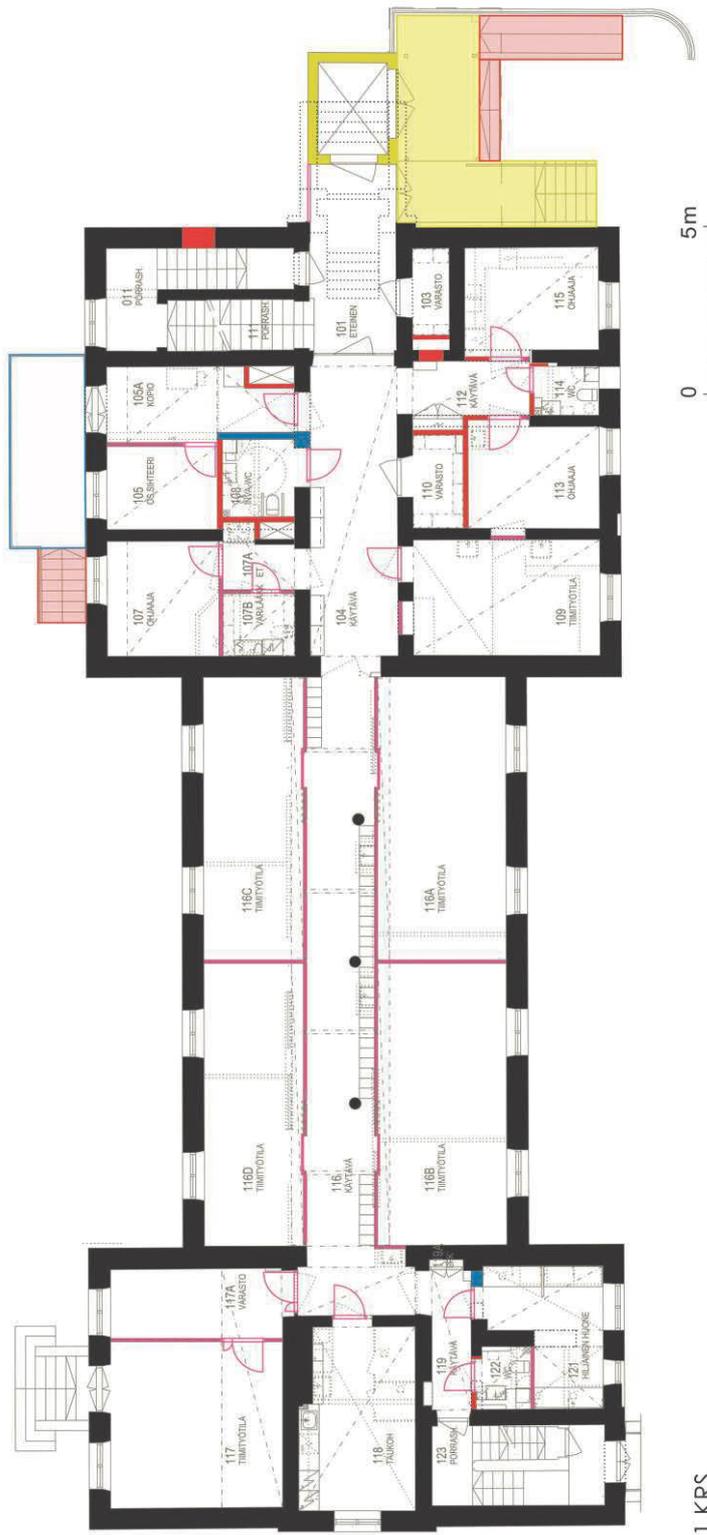
RAKENNUS 4

1-2 KERROS

KELLARI

HUONEINVENTOINTI 2011

1.KERROS POHJAKAAVIO, RAKENTEIDEN AJOITUS

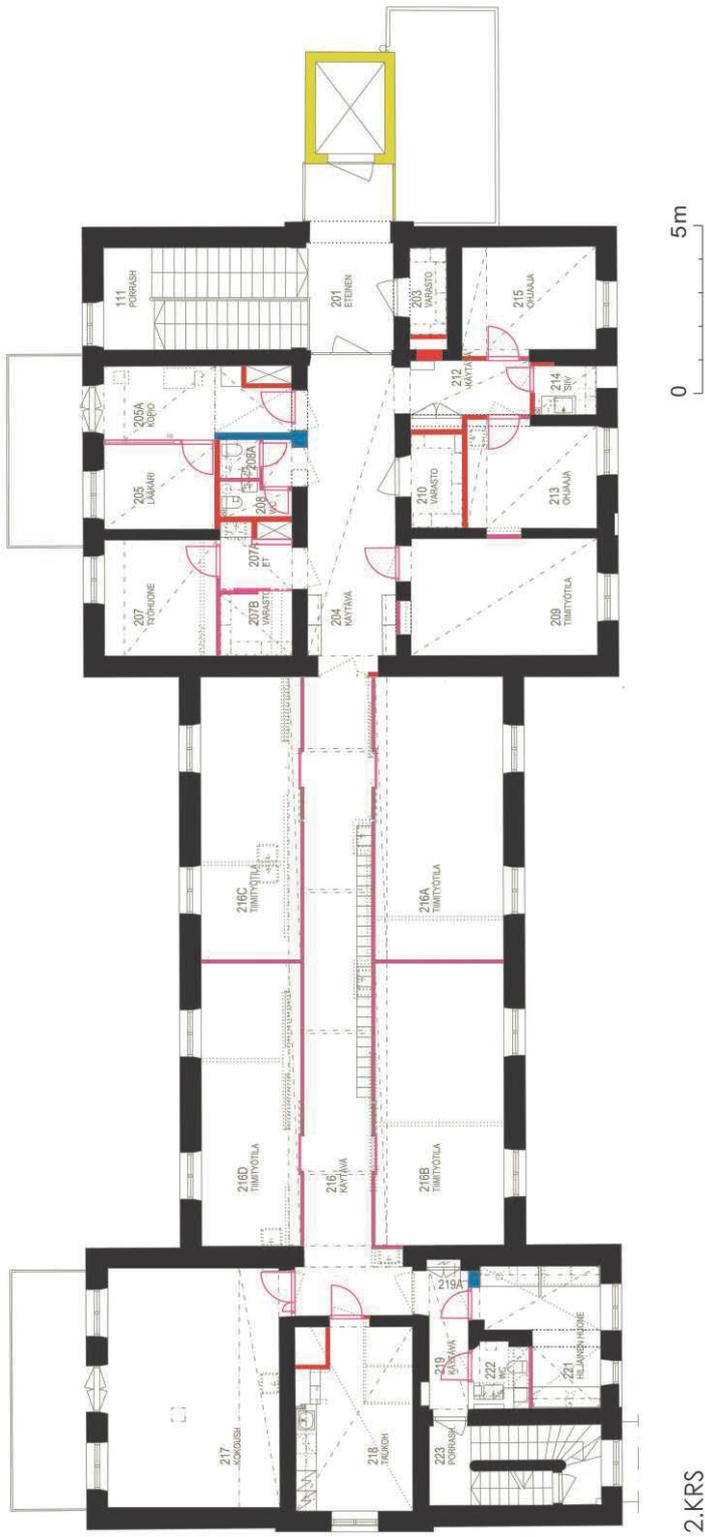

Rakennusosien ajoitus

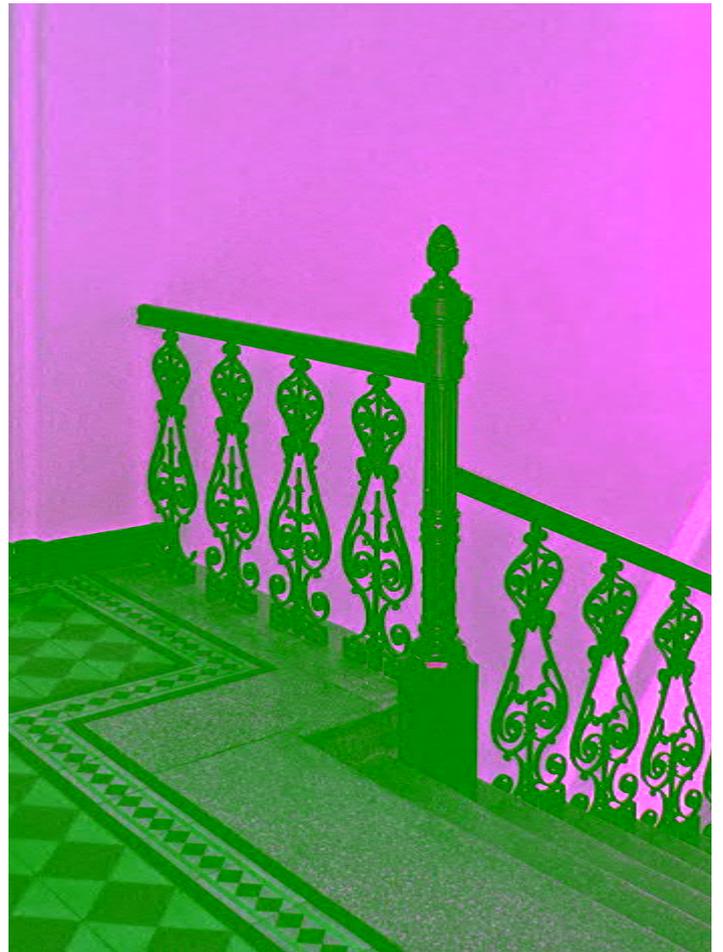
- alkuperäinen 1890
- 1960
- 1973
- 1987
- 2009

- purettu alkuperäinen rakenne
- purettu myöhempiaikainen rakenne

2.KERROS POHJAKAAVIO, RAKENTEIDEN AJOITUS

PORRASHUONE

PORRASHUONE

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Yleiskuvaus		Vanha porrashuone, johon liittyy uudempi lisärakennusosa - hissikuilu tasanteineen
Lattia	Mosaiikkibetoni, mosaiikkimassa, laatat -Toimenpide: suojaus, puhdistus	Keraaminen laatta, kuvio. Värit taitetusta tummanpunaisesta taitettuun valkoiseen
Lattia		Mosaiikkibetoni, harmaa / valkoinen, myös askelmat. Uudessa osassa sinertävä muovimatto
Jalkalista	Maalattu jalkalista -Toimenpide: suojaus, puhdistus	Portaassa profiloitu mustaksi maalattu lista, liittyvisä seinissä musta maali. harmaa ? Uudessa osassa muovimatto nostettu seinälle
Seinät	Maalattut tasoiteseinät -Ei toimenpiteitä	Rapatut, valkoiseksi maalatut
Seinät		
Katto		Rapattu ja valkoiseksi maalattu katto, kappaholvit
Katto		
Kattolista		-
Ovet	Maalattu holvi -Ei toimenpiteitä	Valkoiseksi maalattuja rautalankalasiaukollisia laakavia (tarkistettava)
Ovet		
Ikkunat		Uusittu
Varusteet ja laitteet		Rautakaide mustaksi maalattu, käsijohde mustaksi maalattu
Valaisimet		Himmeät pallovalaisimet seinissä, metallipidikkeet
Kalusto		

111 PORRASHUONE

Porrashuone 111.
Kuva Kari Hakli 2011.

111 PORRASHUONE

Porrashuone 111, alhaalla eteinen 101.
Kuva Kari Hakli 2011.

111 PORRASHUONE

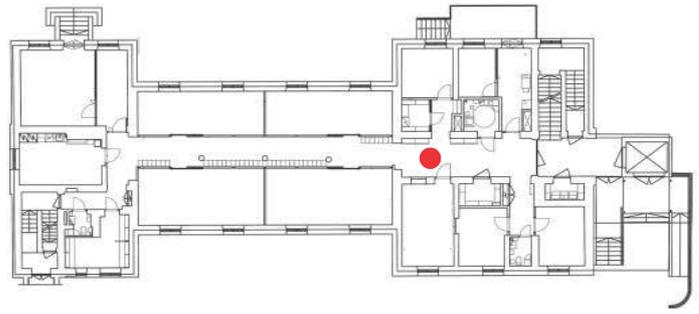
Porrashuone 111, ylhäällä eteinen 201.
Kuva Kari Hakli 2011.

111 PORRASHUONE

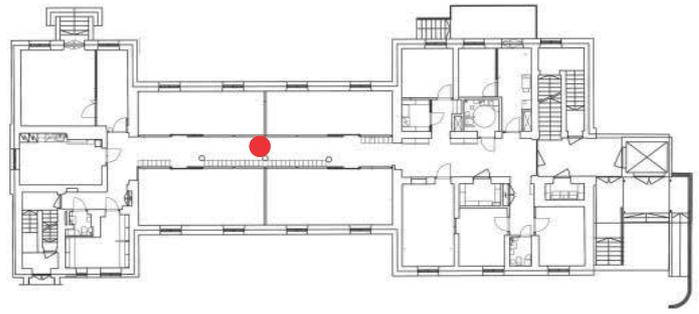
Porrashuone 111, eteisen 201 lattiakuviointi.
Kuva Kari Hakli 2011.

104 KÄYTÄVÄ

Käytävä 104, näkymä kohti sisäänkäyntiä.
Kuva Kari Hakli 2011.

116 KÄYTÄVÄ

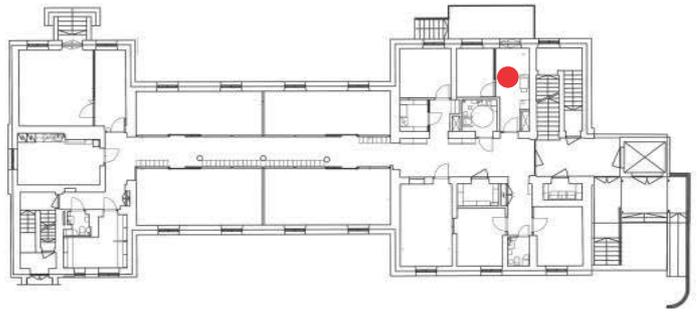
Käytävä 116, vasemmalla tiimityötila 116A.
Kuva Kari Hakli 2011.

105A KOPIOHUONE

Kopiokonehuone 105A.
Kuva Kari Hakli 2011.

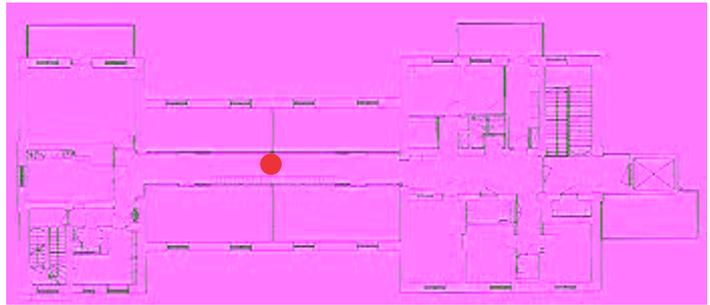
RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

216, 216 A-D KÄYTÄVÄ JA TYÖTILAT

216, 216 A-D KÄYTÄVÄ JA TYÖTILAT

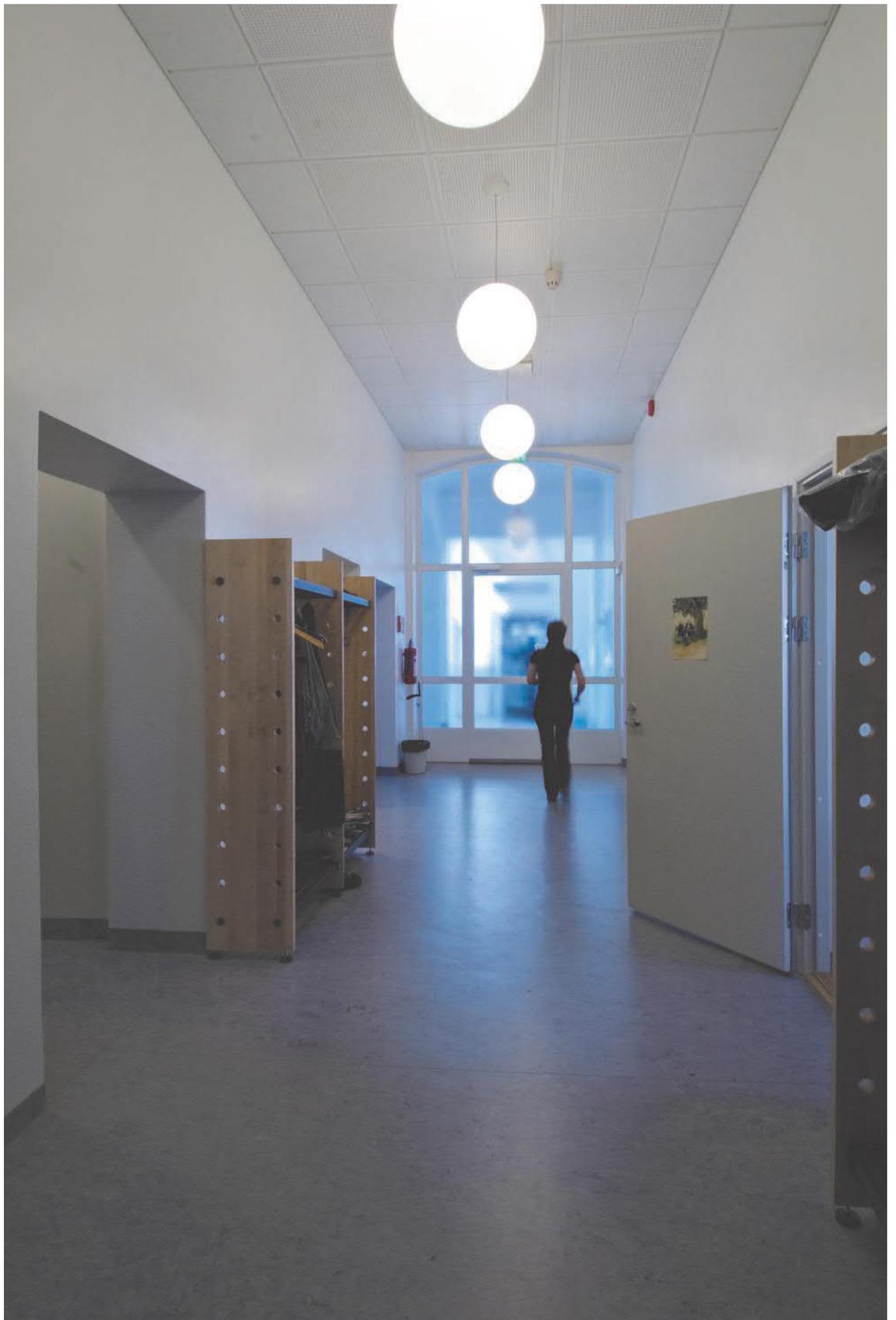
	Kuvaus 2009	Havainnointia nykytilasta
Yleiskuvaus		Saliin rakennettu työtilaryhmä ja keskikäytävä. Väli-seinäkkeet ym. rakenteet eivät kosketa kattoa.
Lattia	Linoleumimatto -Toimenpide: puretaan tasoitteineen, uusi tasoite ja linoleumimatto	Sinertävänharmaa muovimatto
Lattia		
Jalkalista	Matto nostettuna seinille -Toimenpide: puretaan, linoleumimattokaistale 100mm	Muovimatto nostettu seinille n. 10 cm
Seinät	Maalatut tasoiteseinät ja matalat väliseinät 2200 -Toimenpide: puretaan, uudet väliseinät ja akustiik-kaverhoilu	Kiviseinät, rapatut ja valkoiseksi maalatut
Seinät		Maalatut teräskehikot, kipsilevy- ja puusälepintaiset seinäkkeet, h~ n. 2,5m
Seinät		
Katto	Maalattu holvi. -Toimenpide: ruiskutettava vaimentava pinnoite, Decocoat tai vastaava	Kappaholvisto, karhea pinnoite Maalatut vetotangot
Kattolista		
Ovet	Puretaan	Uudet liukuovet työtiloissa, pinta kuultokäsiteltyä vaneria
Ovet		
Ikkunat	Vanhojen ikkunoiden korjaus, maalaus	Uudet ikkunat, uudet helat. Kiiltäväksi maalatut smyygit
Ikkunat	Ikkunalauta suojataan	Ikkunapenkit maalatut, kiiltävä valkoinen Sähkökotelot ikkunapenkkien tasossa
Varusteet ja laitteet		Verhokiskot suorakaideikkunan yläpuolella.
Valaisimet		Ikkunaseinillä kattoa valaisevat seinävalot. Uudet loisteputkivalaisimet (kiinnikkeet vain seinissä), käytävän varrella mattakupulamput
Kalusto	Kalusteet ja varusteet puretaan Verhokotelo maalataan.	Ikkunoiden alla uudet patterit

216, 216 A-D KÄYTÄVÄ JA TYÖTILAT

Käytävä 216, kohti pääporrashuonetta.
Kuva Kari Hakli 2011.

204 KÄYTÄVÄ

Käytävä 204, kohti pääporrashuonetta.
Kuva Kari Hakli 2011.

218 TAUKOHUONE

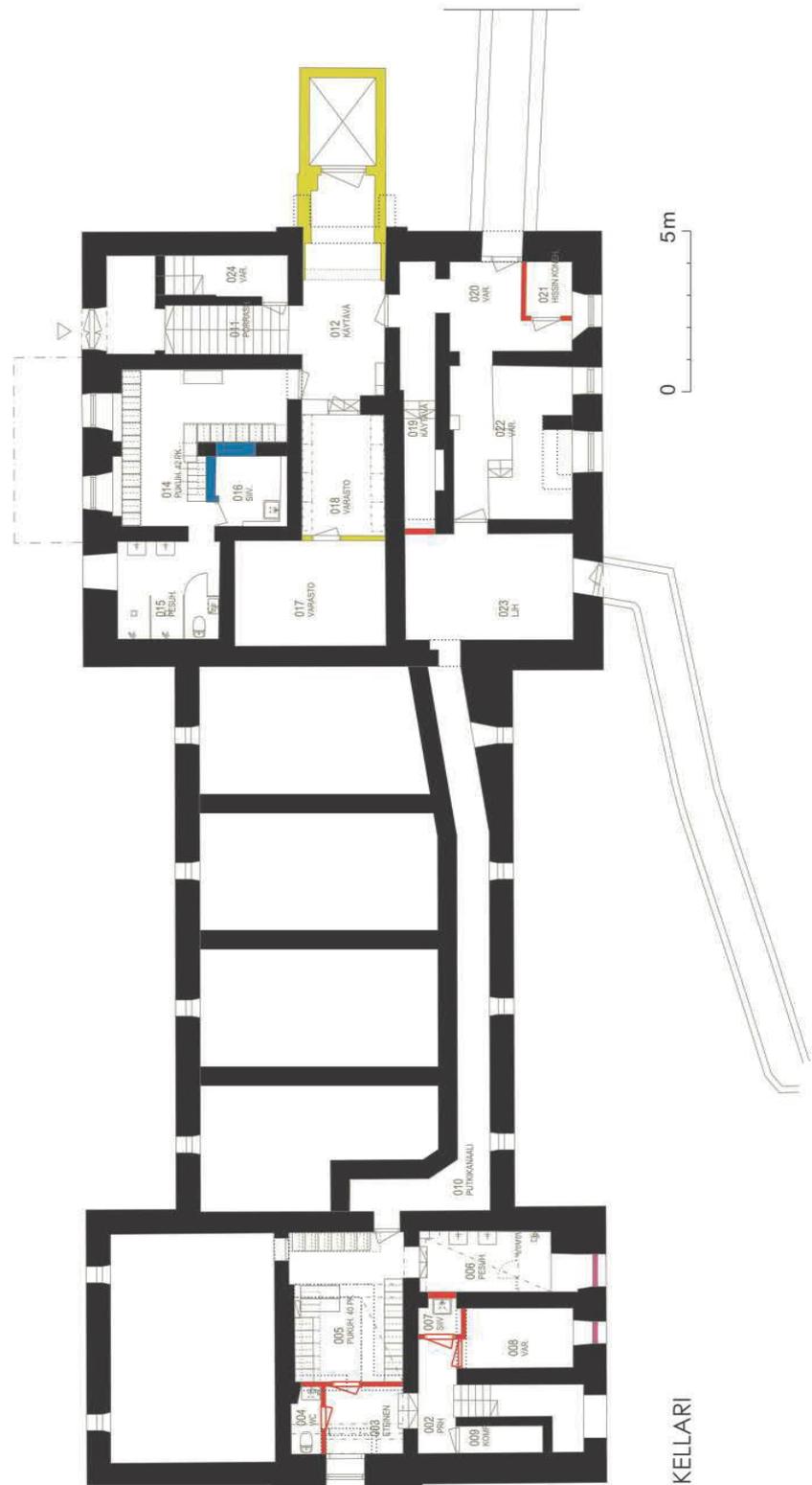
218 TAUKOHUONE

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Yleiskuvaus		Alun perin yhden hengen potilashuone? 1960 jaettu väliseinillä: kylpyhuone, wc, varasto. 1987 wc- ja pesuhuone, kevyet jakoseinät, muurattu kiulu. Korjaus ja muutos 2009-2010.
Lattia	Klinkkerit, kallistukset lattiakaivolle -Toimenpide: puretaan. Kallistuksenkorjaukset, taasoite, linoleumimatto	Linoleumimatto marmorikuvio, uusi harmaa/mustavalkoinen
Lattia		
Jalkalista	Klinkkerit -Toimenpide: puretaan, linoleumimattokaistale	Linoleumi nostettu seinälle 10 cm
Seinät	Kaakelit. -Puretaan. Käsittelyt: T2+R4	Tasoitettu maalattu
Seinät		Työtason taustalaatoitus 100x100 valkoinen kaakeli
Seinät		
Katto	Alumiinipaneelialakatto. -Puretaan. Alakatto ks. kaavio	Alakatto kipsilevy 600x600; keskialue rei'itetty levy, saumoissa upotettu alumiinilista T-profiili
Katto		
Kattolista		Alakaton reunalista, pinnassa, L-profiili (kaksois-L, RS 2009 mukaan)
Ovet	Puretaan	Laakaovi uusi, huullettu, tehdasmaalattu
Ovet		
Ikkunat	Vanhojen ikkunoiden korjaus. Sisäpuiteen lasitus uusitaan, kirkas float-lasi 4mm. Maalaus	Uusittu; kunnostettu 2009-2010
Ikkunat		Ikkunapenkki rappaus, tasoitettu maalattu valkoinen. Pyörästetty reuna.
Varusteet ja laitteet		Levy patteri, poimupinta, uusittu
Valaisimet		2 kpl, isot pallot, himmeä opaalilasi
Kalusto	Jakoseinäkkeet puretaan. Kiintokalusteet puretaan. Uudet kalusteet ja varusteet	2x JK(PK), astianpesukone; keittiökaapisto, uusi, koivuviilu

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

KELLARI POHJAKAAVIO, RAKENTEIDEN AJOITUS

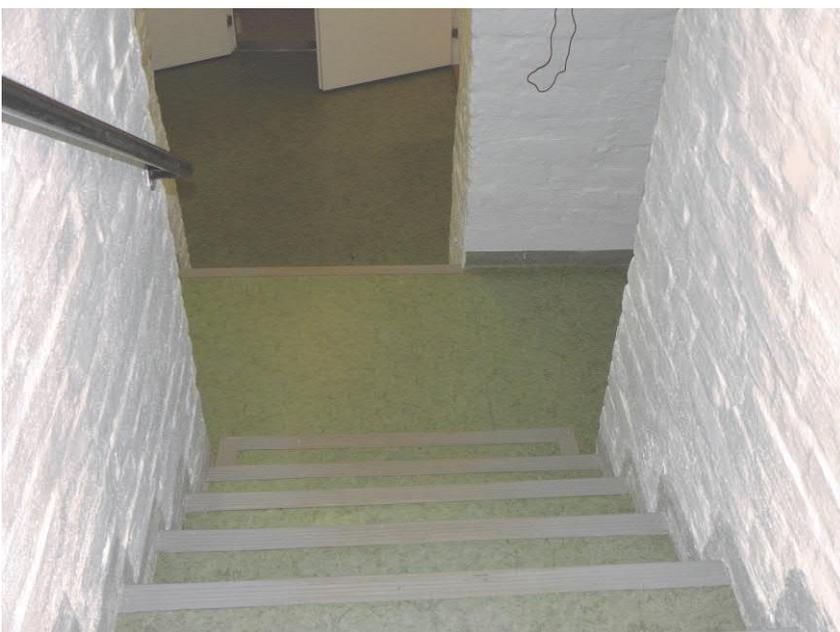

Rakennusosien ajoitus

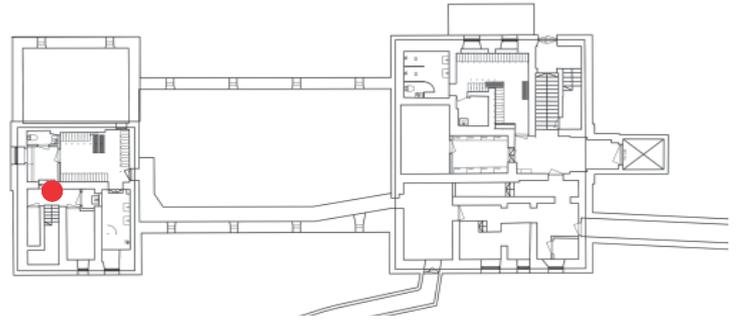
- alkuperäinen 1890
- 1960
- 1973
- 1987
- 2009

- purettu alkuperäinen rakenne
- purettu myöhempiaikainen rakenne

002 PORRASHUONE

002 PORRASHUONE

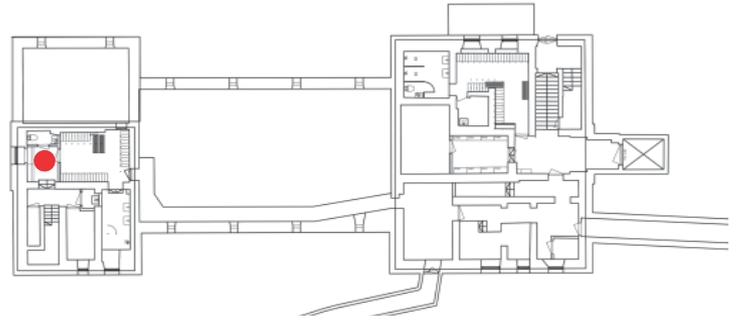

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus		Vanha tila / siivousshuone erotettu 1987-1989. Pintakunnostus 2009-2010. Asennukset pinnassa sekä vapaasti holvin alapuolella. Lämpöputket kulkevat kaariaukon pielen läpi. Maalatut pinnat valkoiset.
Lattia	Porrasaskelmat ja alatasanne muovimattoa -Toimenpide: säilytetään, suojaus, puhdistus	Porrasaskelmat muovimatto, vihreä. Reunaprofiili L, uritettu muovi, harmaa
Lattia		Alataso muovimatto, vihreä
Jalkalista	Maalattu jalkalista -Säilytetään	Maali harmaa / alataso: matto nostettu seinälle
Seinät	Muurattu, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Vanha tiili (osittain slammattu) ruiskumaalattu puolikiiltävä
Seinät		Portaan alapäässä sekä h. 002-003 holvikaariaukot
Seinät		Muurattu väliseinä 1987-1989 siivousshuone
Katto	Maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Tiiliholvi, ruiskumaalattu puolikiiltävä
Katto		
Kattolista		
Ovet	Kunnostus, ks. RS	Yläpään ovi umpiovi A60, maalattu H. 009 vanha rautaovi, maalattu
Ovet		H. 007, 008 laakaovet
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Käsijohde pyöröterästanko, maalattu musta. Ryhmä/ohjauskeskus? seinäkaapissa, peltiä.
Valaisimet		Loisteputki, seinässä
Kalusto		

003 ETEINEN

003 ETEINEN

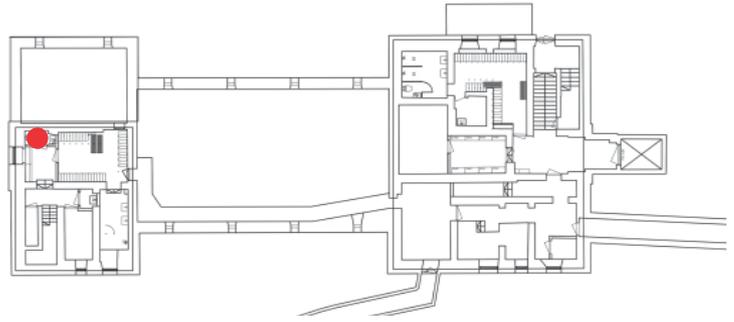

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus		Tilamuutoksia 1987-1989, wc ja pukuhuone. Pintakunnostus 2009-2010
Lattia	Muovimatto -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Muovimatto, vihreä. Aukon askelmissa reunalista muovia, harmaa
Lattia		
Jalkalista	Muovimatto -Säilytetään	
Seinät	Muurattu, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Vanha tiili, ruiskumaalattu, puolikiiltävä
Seinät		Muurattu väliseinä, sileä tasoitettu, maalattu
Seinät		
Katto	Maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Tiiliholvi ja kaaret, ruiskumaali, puolikiiltävä
Katto		Ikkunan edessä vanhat holvikaaret "roikkuvat" ka- tosta.
Kattolista		
Ovet	-Kunnostus, maalaus	Laakaovet, lukitus ja painikkeet uusittu
Ovet		
Ikkunat		Päätyikkuna, peitetty ulkopuolelta. Uudehko sisä- puite seinän pinnassa, helat poistettu. Ulkopuittees- sa sormihaat. Maalattu valkoinen.
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		Loisteputki
Kalusto		Hattuhylly + vaatetanko

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

004 WC

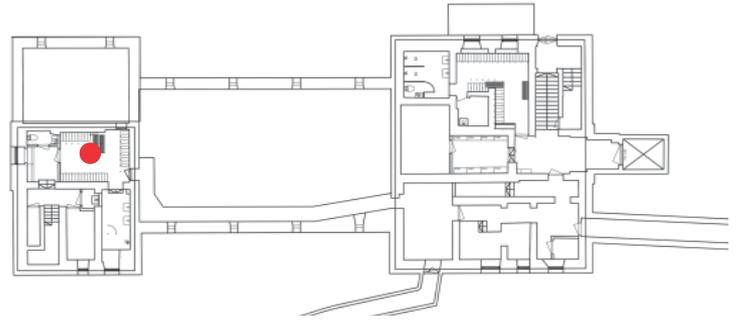
004 WC

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus		Rakennettu wc-tilaksi 1987-1989, muuratut väliseinät, laatoitukset. Kalusteet ja varusteet uusittu 2010.
Lattia	Klinkkeri -Säilytetään, suojaus, puhdistus	6-kulmainen klinkkerilaatta, kermanvalkoinen.
Lattia		
Jalkalista	Klinkkeri -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Klinkkerilaatta kermanvalkoinen. n. 150x70
Seinät	Maalattut tasoteseinät. Altaan taustalaatoitus. -Säilytetään, käsittely: R3	Muurattu, rapattu/tasoitettu maalattu
Seinät		Altaan tausta ja sivut laatoitus, valkoinen kaakeli 150x150
Seinät		
Katto	-Käsittely: R2	Alakatto sileä levy, T-listaripustus.
Katto		
Kattolista		
Ovet	-Kunnostus, maalaus	Laakaovi, huulettu, maalattu
Ovet		
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Wc, pesuallas ym. Uusittu 2009-2010
Valaisimet		Matala opaalisylinteri, kauluksellinen
Kalusto	-Kalusteet ja varusteet puretaan	Saniteettikalusteet uusittu 2009-2010

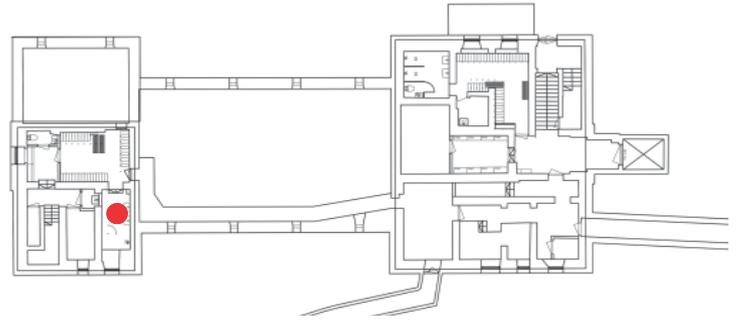
005 PUKUHUONE

	Kuvaus 2009 ym. tietoja	Havainnot ja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Kellaritila rakennettu pukuhuoneeksi 1987-1989	Pintakunnostus ja uudet kalusteet, ovet kunnostettu 2010. Asennukset pinnassa ja vapaasti tilassa.
Lattia	2009: Muovimatto -Puretaan, tasoite, hitsattu Enomer	Muovimatto, harmaa (Enomer) 2010
Lattia	2009: Muovimatto -Mattokaistale 100mm	
Jalkalista		Matto nostettu seinälle 100 mm
Seinät	2009: Maalatut tasoiteseinät -Käsittely: R3	Vanha tiili ... tasoitettu? maalattu (pääosin kalusteiden peittämä)
Seinät		Muurattu väliseinä (1987-1989). Tasoitettu, maalattu (telalla)
Seinät		Tiiliholvi, ruiskumaalattu
Katto	2009: Osittainen ripustettu alakatto, maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Toimenpiteet: puretaan, alakatto. Holvi: ruiskumaalaus, kalkkimaali	
Kattolista		Laakaovi, huullettu, maalattu
Ovet	2009: Kunnostus, maalaus	Putkikanaalin luukku vanhempi, sileä
Ovet		
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Loisteputket, asennuskiskossa holvin alapuolella
Valaisimet		Pukukaapit, penkit uusittu 2010
Kalusto	2009: Pukukaapit puretaan, uudet kalusteet ja varusteet	Saniteettikalusteet uusittu 2009-2010

006 PESUHUONE

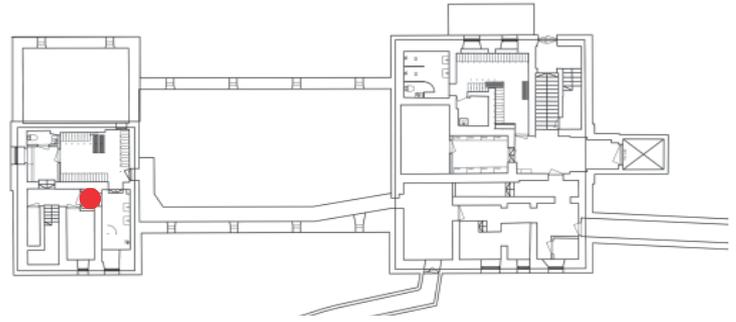

	Kuvaus 2009 ym. tiedot	Havaintoja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Rakennettu 1987-1989, laatoitukset	Kalusteet, varusteet ja alakatto uusittu 2010
Lattia	2009: Klinkkerit -säilytetään, suojaus, puhdistus	6-kulmainen klinkkerilaatta, kermanvalkoinen
Lattia		Oviaukon askelmien pystypinnat klinkkerilaatta, punainen 100x100
Jalkalista	2009: Klinkkerit -säilytetään, suojaus, puhdistus	Klinkkerilaatta kermanvalkoinen 150x70; oviaukon pielissä punainen 100x100
Seinät	2009: Kaakelit -säilytetään, puhdistus	Alakattokorkeuden yli laatoitus, valkoinen kaakeli 150x150, myös ikkunapielet
Seinät		
Seinät		
Katto	2009: Ripustettu alakatto -Puretaan, uusi alakatto	Alakatto 600x600 hygienialevy, T-listaripustus
Katto		
Kattolista		L-lista
Ovet		Putkikanaalin luukku vanhempi, sileä
Ovet		
Ikkunat		Muurattu umpeen ulkopuolelta, syvennys säilynyt
Ikkunat		Syvennyksen kalteva alapinta laatoitettu, valkoinen kaakeli 150x150
Varusteet ja laitteet		Patteri uusi levyradiaattori, poimupinta. Pesualtaat 2 kpl uusittu.
Valaisimet		2 kpl puolipallot opaalikupu+kaulus, alakaton pinnassa; peilivalaisimet loisteputket
Kalusto	-Kalusteet ja varusteet puretaan, uusitaan.	Kaapit. Suihkutanko ja -verho

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

007 SIIVOUSHUONE

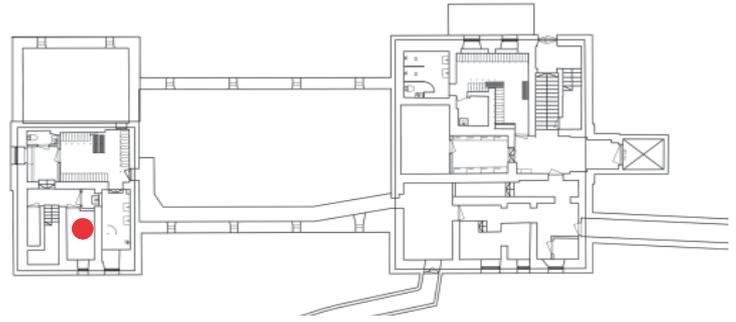
007 SIIVOUSSHUONE

	Kuvaus 2009 ym. tiedot	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Rakennettu 1987-1989, muuratut väliseinät	Maalauskuunnostus 2010
Lattia	2009: Klinkkerit -Säilytetään, suojaus, puhdistus	6-kulmainen klinkkerilaatta, punainen
Lattia		
Jalkalista	2009: Klinkkerit -Säilytetään, suojaus, puhdistus	
Seinät	2009: Maalattut tasoteseinät, alaosan keraaminen laatoitus -Puhdistus, säilytetään	Altaan ympärillä laatoitus, valkoinen kaakeli 150x150
Seinät		Vanha tiili rapattu, tasoitettu, maalattu
Seinät		Muurattu väliseinä tasoitettu, maalattu
Katto	2009: -Puhdistus	Tiiliholvi, rapattu, tasoitettu, maalattu
Katto		
Kattolista		
Ovet	2009: -Kunnostus	
Ovet		Laakaovi, huulettu, maalattu valkoinen
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet	Vuodelta 1987 - ennen 2009	Rst-allas, kuivauspatteri, koukustot
Valaisimet		Matala opaalisylinteri+kaulus vrt. wc 004
Kalusto	-Kalusteet ja varusteet säilytetään	Hyllyt

008 VARASTO

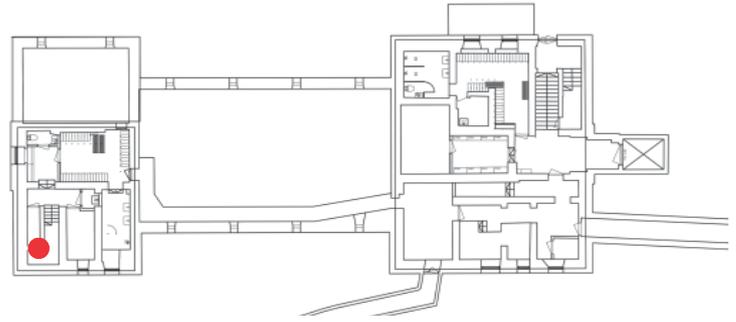

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus		Huone leikkautuu vinosti peruskallioon, ei esitetty piirustuksissa. Tilassa risteilee putkia ja kanavia
Lattia	Muovimatto -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Harmaa massa, alusta kiviaineinen
Lattia		
Jalkalista	Muovimatto -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Lattiamateriaali nostettu n. 100 mm, ei kalliota vasten
Seinät	Muurattu kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Vanha tiili, ruiskumaalattu
Seinät		Muurattu väliseinä, ruiskumaalattu
Seinät		Peruskallio, maalattu
Katto	Maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Tiiliholvi slammattu /ruiskumaalattu
Katto		
Kattolista		
Ovet	-Kunnostus, rappaus	Laakaovi
Ovet		
Ikkunat		Muurattu umpeen, syvennys näkyvässä
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Levy patteri, uusittu poimupintainen
Valaisimet		Loisteputki, irti holvin pinnasta
Kalusto		

RAKENNUS 4 Tiilipaviljonki

009 KOMPRESSORIHUONE

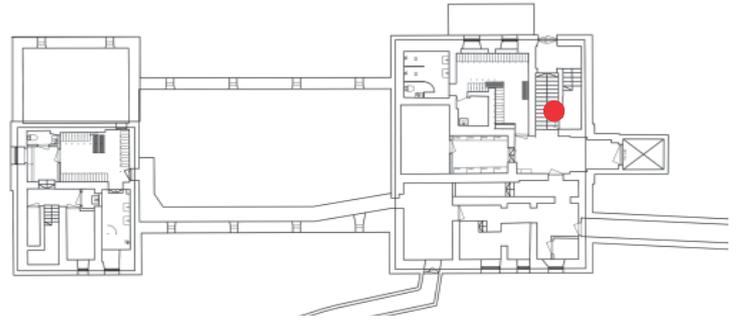
009 KOMPRESSORIHUONE

	Kuvaus 2009	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Vanha kellaritila	Tekninen tila, vanhat seinät ja ovi, holvi.
Lattia	Muovimatto -Ei toimenpiteitä	Massa / laastipinta
Lattia		
Jalkalista	Muovimatto -Ei toimenpiteitä	
Seinät	Muurattu, kalkkimaalipinta	Vanha tiili. Vanha kalkkimaali?
Seinät		
Seinät		
Katto	Maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Ei toimenpiteitä	Tiiliholvi. Vanha kalkkimaali?
Katto		
Kattolista		
Ovet	-Ei toimenpiteitä	Vanha rautalevyovi, lattateräsvanteet, maalattu valkoinen
Ovet		
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		
Valaisimet		
Kalusto		

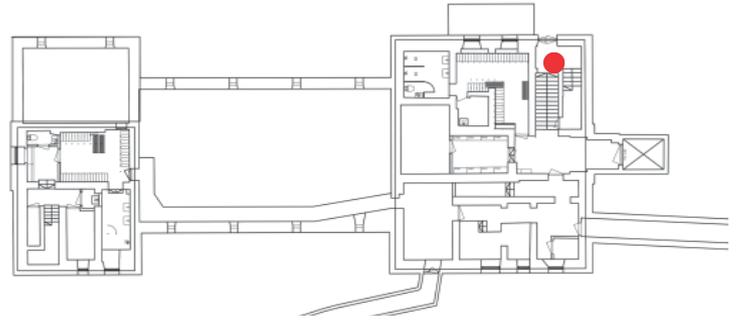
011 PORRASHUONE

	Kuvaus 2009 ym. aikaisempia tietoja	Havaintoja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus		
Lattia	2009: Maalattu betoni -Maalaus	Portaat ja maantaso betoni tai tiilimuuraus + pinnoite, maalattu, harmaa
Lattia		
Jalkalista	2009: Maalattu jalkalista -Maalaus	Maalattu n. 100 mm
Seinät	2009: Muurattu, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Vanha tiili, ruiskumaalattu, puolikiiltävä
Seinät		
Seinät		
Katto	2009: Maalattu holvi -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Portaan laakea tiiliholvi, ruiskumaalattu, puolikiiltävä
Katto		
Kattolista		
Ovet	1963 ulkovalokuvassa näkyy uusittu ulko-ovi, alaosa paneloitu, yläosa lasia.	Ulko-ovi kaksinkertainen ikkunallinen pariovi; kunnostettu 2010.
Ovet	2009: Kunnostus, käsittely: M3	Varasto 024 laakaovi, suorareunainen, 1960-luku? Alapäässä holvattu aukko.
Ikkunat	Vanhojen ikkunoiden korjaus	
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Käsijohteet musta teräsputki, pyöreä, maalattu musta. Sivuseinällä kaksi suurta rautakoukkua, lyhdynkannakkeet? maalatut.
Valaisimet		(Loisteputki)
Kalusto		

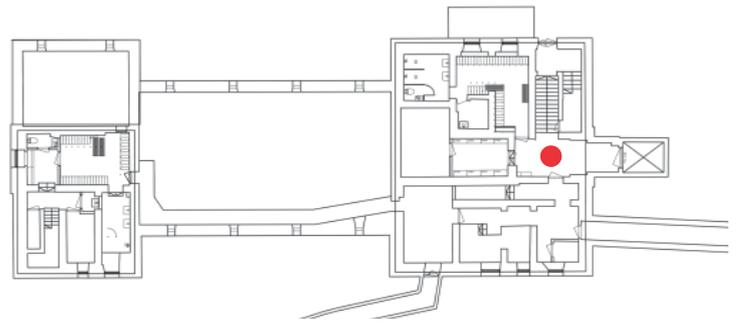
011 PORRASHUONE / YLÄOSA

	Aikaisempia tietoja	Havaintoja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Työpiirustuksessa 22.8.1960 erotettu happikeskustilaksi, muurattu väliseinä portaan lepotason poikki, yläsyöksyn askelmat purettu tai peitetty. Rakennuksen päättyyn avattu ulko-ovi, 1. kerroksen sisäovi muurattu umpeen.	Palautettu porrashuoneeksi, luultavasti aikavälillä 1973–1987.
Lattia		Betoni, maalattu
Lattia		
Jalkalista		Maalattu
Seinät		Vanha tiili, rapattu, tasoitettu? maalattu
Seinät		
Seinät		
Katto		Vanhan portaan alapinta, ..., maalattu
Katto		
Kattolista		
Ovet		Palo-ovi A60, h. 011 - h. 101
Ovet	1963 ulkovalokuvassa näkyy uusi päätyovi, paneloitu umpiovi, vaalea	1960 avattu päätyovi muurattu umpeen
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Käsijohteet musta teräsputki, pyöreä, maalattu musta
Valaisimet		Loisteputki, seinäkiinnitys
Kalusto		

012 KÄYTÄVÄ

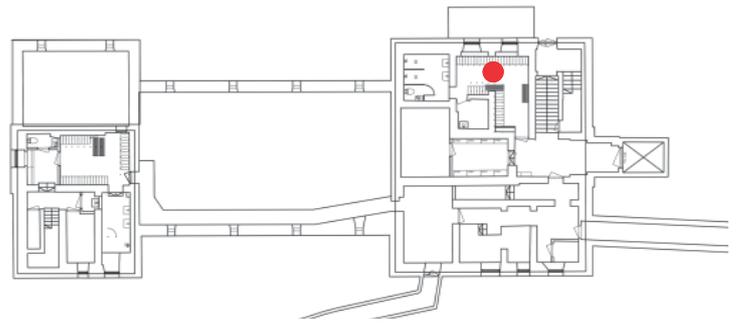

	Kuvaus 2009 ym. aikaisempia tietoja	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Laajennettu 1973 alkaen: hissikuilu ja hissikonehuone. 1987-1989 purettu konehuone, avattu hissiyhteys kellariin.	Pukuhuoneen ja teknisten tilojen eteinen, hissiaula. Pintakunnostus 2010.
Lattia	2009: Muovimatto -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Muovimatto, vihreä (kunnostettu 2010)
Lattia		
Jalkalista	2009: Muovimatto -Säilytetään	Nostettu matto 100 mm.
Seinät	2009: Muurattu, kalkkimaali -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Vanha tiili, ruiskumaalattu, puolikiiltävä
Seinät		Puretun hissikonehuoneen kohdalla sileä rappaus/tasoite, maalattu.
Seinät		Hissin edustalla betoni, vaakalautamuottikuvio. Maalattu.
Katto	2009: Maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Tiiliholvi (osa kalteva, ent. porras) ja holvikaaret. Ruiskumaalaus, puolikiiltävä.
Katto		Vanhan ulkoseinän kohdalla betonipalkki, maalattu. Hissin edustalla betonivälipohja
Kattolista		
Ovet	2009: -Kunnostus, maalaus	Laakaovet, valkoiset
Ovet		Hissin ovi rst, PO A30
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Levytatteri, uusi poimupintainen Pikapaloposti (uusittu 2010)
Valaisimet		Loisteputket, asennus irti holvipinnoista
Kalusto	Uusi pikapaloposti	

014 PUKUHUONE

014 PUKUHUONE

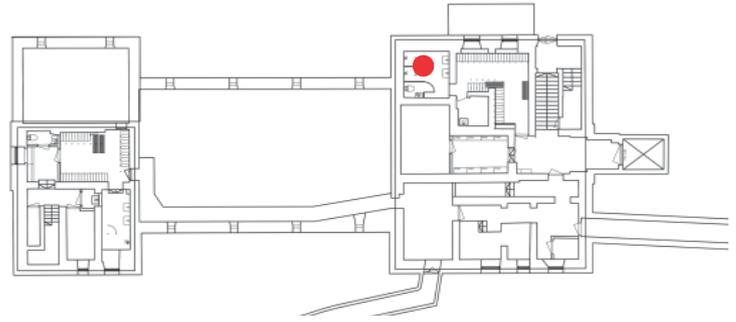

	Kuvaus 2009 ym. aikaisempia tietoja	Havaintoja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	1960 isotooppien säilytystila. Rakennettu pukuhuoneeksi 1987-1989. Kosteusvauriokorjaus 2009-2010. Kalusteet ja varusteet uusittu 2010.	Näkyvät asennukset.
Lattia	2009: Muovimatto -Puretaan tasoitteineen. Tasoite, hitsattu Enomer	Muovimatto, harmaa (Enomer, 2010)
Lattia		
Jalkalista	2009: Muovimatto -Mattokaistale 100mm	
Seinät	2009: Maalatut tasoiteseinät -Käsittely: R3	Vanha tiili. Tasoitettu, maalattu. 2010 Luja-maali
Seinät		Betoni n. 1960 h. 016 vasten (osa, ei kulma). Tasoitettu, maalattu. 2010 Luja-maali
Seinät		
Katto	2009: Maalattu holvi, kalkkimaalipinta -Ruiskumaalaus, kalkkimaali	Tiiliholvi ja holvikaari. Ruiskumaalaus, puolikiiltävä.
Katto		
Kattolista		
Ovet	2009: -Kunnostus, maalaus	Laakaovet, luultavasti 1987-1989
Ovet		
Ikkunat		Yläsaranoidut, suorareunaiset, 1960? Sisäpuutteissa kromatut kääntösulkimet.
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Seinäkello, peili. Levypatteri uusi, poimupinta, portaan vast. seinällä.
Valaisimet		Matala sylinteri, opaalikupu+kaulus Loisteputket 2 kpl
Kalusto	2009: Pukukaapit puretaan, uudet kalusteet ja varusteet	Pukukaapit, penkit ja hattuhylly.

015 PESUHUONE

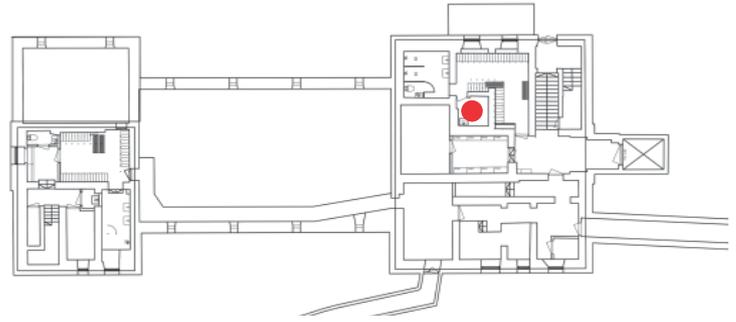
015 PESUHUONE

	Kuvaus 2009 ym. aikaisempia tietoja	Havaintoja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	1960 isotooppien säilytystila. Muutos pesuhuoneeksi 1987-1989. 2010 purettu alakatto, uusittu kalusteet ja varusteet.	
Lattia	2009: Klinkkerit -Säilytetään, suojaus, puhdistus	6-kulmainen klinkkerilaatta, kermanvalkoinen
Lattia		
Jalkalista	2009: Klinkkerit -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Klinkkerilaatta, kermanvalkoinen n. 150x70
Seinät	2009: Kaakelit -Säilytetään, puhdistus	Vanha tiili, yläosa rapattu/tasoitettu, maalattu
Seinät		Altaiden tausta, sivuseinä ja suihkut kaakeli, 150x150, valkoinen
Seinät		Kevyet jakoseinät ja -ovet valkoista laminaattilevyä, alumiinirunko
Katto	2009: Ripustettu alakatto -Puretaan, uusi alakatto	Tiiliholvi, tasoitettu, maalattu
Katto		IV-kanavakotelo, levyrakenne, maalattu
Kattolista		
Ovet		
Ovet		
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		2 pesuallasta, wc, suihku(t). Pyyhekotelo. Patteri.
Valaisimet		Peilikaappien yläpuolella loisteputket. Suihkun kohdalla sylinteri, opaalikupu.
Kalusto	2009: Kalusteet ja varusteet puretaan, uudet kalusteet ja varusteet	Peilikaapit 2 kpl.

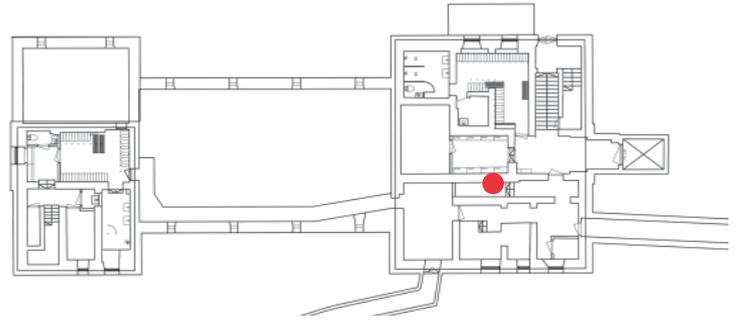
016 SIIVOUSHUONE

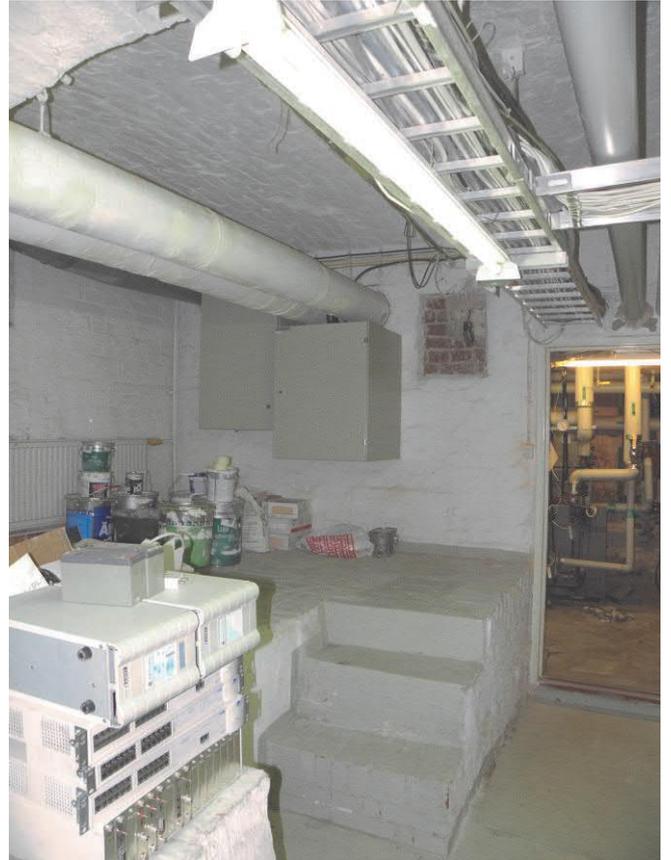
	Kuvaus 2009 ym. aikaisempia tietoja	Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	1960 isotooppien säilytystila. Rakennettu siivoushuoneeksi 1987-1989. V. 2010 pintojen puhdistus, varusteet säilytetty.	Näkyvät asennukset
Lattia	2009: Klinkkerit -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Muovimatto, vihreä
Lattia		
Jalkalista	2009: Klinkkerit -Säilytetään, suojaus, puhdistus	Matto nostettu seinälle n. 150 mm
Seinät	2009: Maalattut tasoiteseinät -Puhdistus Alaosan keraaminen laatoitus -Säilytetään	Vanha tiili, rapattu/tasoitettu, maalattu.
Seinät		Altaan ympäristö kaakeli, 150x150 valkoinen
Seinät		Betoni v. 1960, tasoitettu, maalattu
Katto	2009: -Puhdistus	Tiiliholvi, rapattu/tasoitettu, maalattu
Katto		
Kattolista		
Ovet	2009: -Kunnostus, maalaus	Laakaovi 1987-1989. Huom. vasenkätinen, sisäänaukeava. Kynnys rst-saunalista.
Ovet		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Rst-allas, kuivauspatteri.
Valaisimet		Loisteputki vailla kupua, kattoasennus
Kalusto		Pyyhekotelo, letkutelie, kuivaustelie (haitarimalli), koukut

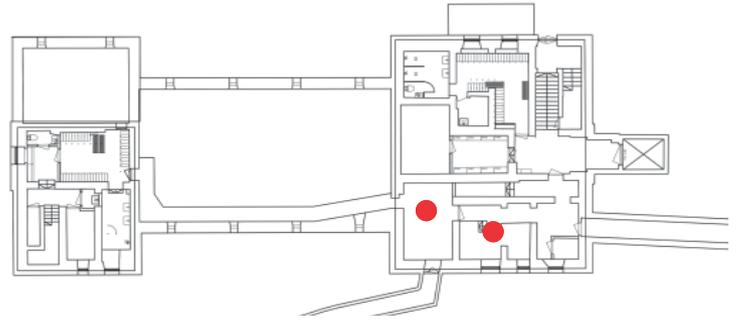
019 KÄYTÄVÄ

		Havainnot nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Kuvaus 2009?	Kellarikäytävä, tekniset verkostot vievät suuren osan tilasta. Vanhat runkorakenteet säilyneet
Lattia		Harmaa pinnoite, epoksimaali tms. Askelmat vanha tiili, maalattu, kiiltävä
Lattia		
Jalkalista		Maalattu
Seinät		Vanha tiili, ohuesti ruiskumaalattu. Pohjoissivulla syvennys, holvattu, vrt. esim. pohjapiirros 1987.
Seinät		Itäpäässä muurattu väliseinä, maalattu
Seinät		
Katto		Tiiliholvi, maalattu
Katto		
Kattolista		
Ovet		Laakaovi, huullettu, uudehko.
Ovet		
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Kanava- ja putkivedot, ohjauslaite ym.
Valaisimet		
Kalusto		Irrallisena: vanha laiteteline, rautaa, kromattu ruostunut

020, 022 VARASTO, 023 LÄMMÖNJAKOHUONE

		Havainnot ja nykytilasta
Kerros	Kellari	
Sijainti		
Yleiskuvaus	Kuvaus 2009?	
Lattia		Harmaa pinnoite / maali, kiiltävä
Lattia		Koroke ja askelmat punatiiltä, harmaa maali 023: Epätasainen, kulunut harmaa pinta, laasti?
Jalkalista		Maalattu, 023 ei jalkalista
Seinät		Vanha tiili, slammattu / ruiskumaalattu
Seinät		023: Vanha tiili, slammattu / kalkkimaalattu, kauh- tunut
Seinät		Hissikonehuone h. 021 kahi-tiili, maalattu
Katto		Tiiliholvi, maalattu
Katto		
Kattolista		
Ovet		Läntisen putkitunnelin vanha rautaovi, matala; tako- rautasaranat. Laakaovet, huulletut
Ovet		023: Laakaovi, huullettu 023: Putkikanaalin pieni rautaovi, vanhahko, kouk- kusaranat
Ikkunat		
Ikkunat		
Varusteet ja laitteet		Talotekniikkaa
Valaisimet		Loisteputket
Kalusto		